

806

N. Inv. 806.

I

Iste lib[er] est doctoris Jacobi Bochszhcza II

Super Aphorismos

17

ustit ¶ Quantum ad secundum sciendum
z subiectum multipliciter capiatur in proposito tamen
t prout illo de quo tamen est principaliter in sciencia
qua consideracio et de quo principaliter
estigantur proprietates et passiones et ad
ectum in sciencia considerata sicut attribucio
enim hic metas illius sciencie sic fuisset
t qualiter in tali philosophia dicimus ens mobile
se subiectum quam res in arismetrica numerus in geo
etria magnitudo sic est capiendo subiectum
quod subiectum sciencie in hoc libro tradite est corpus
ianum sanabile et egrotabile et sub necessaria
posicione possibile consideratum tamen 2m pas
nes quales sive generales et speciales in hoc
m libro sic generales canones tradunt
ex speciales diversas egritudinum species con
rnentes ut infra patebit ¶ Scito patz
nis ordo huius libri ad alios libros ab ypo
rate compositos ¶ Est enim quidam et quidam
prior ordine doctrine composuit namque
po. prius hunc librum alios libros solum
rticulares ut librum de aere et aqua et
e regionibus librum de regimine acutorum
Epidimia de calido et frigido fetus
n omnis comparacione prius libri hic plurimos
2o quod comparacione multorum aliorum librorum
ium ut tegni et primum cum est ordine posterior
m sub brevitate quadam hic recolligantur
e ab aliis libris illis prolixius tradita
atet 3o dicta huius libri ad tegni et primum
m quia utrobique corpus humanum sanabile
sit subiectum differunt tamen quia ibi solum 2m
assiones solas consideratur hic autem in diversas
pas et quales ¶ Quantum ad 3m principale
sciendum quod hic liber principaliter dividitur
duas partes scilicet in prohemium et tractatum
cipit tractatus ibi in perturbacionibus ven
res quam in duas primo innuit necessitatem
mponendi libros medicinales afforistica
evitate collectos 2o infert quoddam tactu
actico operativo exequendum 2a pars
cipit ibi oportet 3o sic solum se ipsum res pa
rum in duas sicut duplicem persuadet sponsionem
2a Tempus acutum in prima parte innuit
am conclusionem Oportet in medicina libros
forastica brevitate collectos componere
argumentum sic vita hominis est brevis
s artis capescende et extra medicinalis
est longa res patet quia quia alias non
ssemus artem capescere longam et aug.

Ita brevis ars
non longa tempus
acutum experimentum
fallax Iudicium
autem difficile etc.
Premissis qui-
busdam superfluis
inquisitionibus
in principio huius
libri fieri consuetis
tantum ad ea que huius libri doctrinam ca-
pescendam facilitate vel utilitatem utilem af-
ferre condescendam quarum in primo huius pri-
pertractando scilicet primo quis sit titulus huius
libri / 2° quid sit in scientia in hoc libro tradita
subiectum et hoc in tota medicinali scientia cuius hic
est liber partialis Et quomodo huius libri utilitas
Ordo eius ad alias et auctoris intentio pa-
tefiet Tertio vero ad textus expositionem et eius di-
visionem descendemus. Quantum igitur ad primum
sciendum quod hic liber taliter ab auctoribus
reperitur intitulatus Incipit liber afforismorum que
ypocras de medicina composuit Ex quo
patet primo auctoris nomen quia fuit ypocras [illegible]
natione de choo insula grecie oriundus
qui post Esculapii mortem multis annis me-
dicina latente hanc dicitur novamente invenisse
Patet 2° cui parti philosophie supponatur hic
enim liber subicitur naturali philosophie sicut et tota
scientia medicine ut colligitur prima primi capitulo de
subiecto medicine et primo de sensu et sensato ad finem
Nota quod dicitur afforismus ab afforiso sis quod
idem est quod divido dis ut dicit quidam grecus
in verbo greco cum consonat mesue de consolatione
medicinarum dum allegat ypocratem in libro
separatorum sermonum id est afforismorum Est autem afforismus
ut ysidorus 6° ethimologiarum capitulo 13° in-
terpretatur sermo brevis proposite rei sententiam com-
prehendens Catholicon autem aliter describit
Afforismus est sermo brevis integrum sensum
proposite rei scribens Ex quo patet primo auc-
toris sententia quia scilicet traduntur medicine subtilia sermone
brevi sufficienter ista comprehendente sine affo-
ristico / patet 2° utilitas huius libri est enim
utilis ad faciliter subtilia medicine memorie
commendandum et ad multa subtilia medicine
in brevi tempore capescendum Et colligitur
de mente commentatoris magistro precipue quod galienus
primo Elementorum capitulo 3° inquit quod in brevi-
tate sermonis antiquorum locum admirationis
existit Quantum ad secundum sciendum
quod licet subiectum multipliciter capiatur in proposito tamen
sumitur pro illo de quo tamen est principaliter in scientia
aliqua consideracio et de quo principaliter
investigantur proprietates et passiones et ad-
quecumque in scientia considerata sunt attributiones
et enim hec metas illius scientie non transcen-
dit qualiter in naturali philosophia dicimus ens mobile
esse subiectum eius etc. In arismetica numerus in geo-
metria magnitudo sic est capiendo subiectum
dico quod subiectum scientie in hoc libro tradite est corpus
humanum sanabile et egrotabile et sub neutra
dispositione possibile consideratum tamen ad passiones
quascumque sive generales et speciales sic enim
enim libro non generales canones traduntur
sed etiam speciales diversas egritudinum species con-
cernentes ut infra patebit Sexto patet
primo ordo huius libri ad alios libros ab ypo-
crate compositos Est enim quarum et qualiter
non prior ordine doctrine composuit namque
ypocras preter hunc librum alios libros solum
particulares ut librum de aere et aqua et
de Regionibus librum de regimine acutorum
de Epidimia de calido et frigido fetus etc.
qui omnes comparatione partis libri sunt pluralitatis
patet 2° quod comparatione multorum aliorum librorum
plurimum ut tegni et primi canonis est ordine posterior
cum sub brevitate quadam hic recolligantur
que ab aliis libris illis prolixius tradita
patet 3° dicta huius libri ad tegni et primum
canonis quia licet utrobique corpus humanum sanabile
etc. sit subiectum differunt tamen quia ibi solum 2m
passiones solas consideratur hic autem in dicitur
2m speciales et quascumque Quantum ad 3m prin-
cipale est sciendum quod hic liber principaliter dividitur
in duas partes scilicet in prohemium et tractatum
Incipit tractatus ibi In perturbationibus ven-
tris etc. prima in duas primo ponit necessitatem
componendi libros medicinales afforistica
brevitate collectos / 2° infert quoddam in artis
practice operativo exequendum 2a pars
Incipit ibi Oportet non solum se ipsum etc. pa-
iterum in duas sicut duplices persuadet ponuntur
ibi 2a Tempus acutum In prima parte innuit
istam conclusionem Oportet in medicina libros
afforistica brevitate collectos componere
quod arguitur sic Vita hominis est brevis respectu
huius artis capescende et extra medicinalis
ars est longa id est etc. patet quia quia alias non
possemus artem capescere longam et aug.

derelinquid notum. Similem conclusionem hic ponit Rasis quarto almansoris capitulo ultimo et Seneca contra et res in libro de brevitate vite. Et virgilius 10 eneydos stat sua cuique dies breve enim et inreparabile tempus omnibus est vite. Omnibus omnia debent nobis paulum quam morari serius aut cicius sedem properamus ad unam tendimus huc omnes etc. Et alibi labitur exemplo salitum volatilis etas et nichil est annis velocius ¶ Primo nota quod iste termini breve longum magnum parvum etc. distans et propinquum sunt in predicamento ad aliquid idem enim respectu diversorum potest esse magnum longum parvum breve etc. ut colligitur in predicamentis etc. Ex quo patet vitam humanam dici posse brevem simul et longam in respectu diversorum. In proposito autem dicitur brevis respectu artis medicine perfecte capescende adhuc sensum quod temporis requisitum etc. est longum respectu temporis nostram vitam mensurantis ¶ Nota quod vita sumitur multipliciter quia enim sumitur pro actu primo quo denominatur corpus fore vivens. Et sic vita est actus substancialis viventis et est idem quod anima que sumitur vita pro quantum operatione proveniente ab anima convenientibus mediantibus suis naturalibus instrumentis sive talis operatio sit cognoscitiva sive non et sic operationes vitales quas animales anime appellamus vitam. 2° sumitur pro operatione cognoscitiva virtutis intellectiue sive rationalis qualiter ratione carentes mundo mortuos dicunt morales quia non vivunt vita taliter sumpta quia est intellectus vel intellectiva potentia sive habilitas. Ad propositum qualitercumque sumatur vel intelligatur vita in proposito patet taliter intellecto ¶ 3° nota quod hic sumitur ars sumitur dupliciter et consimiliter hic sumitur sciencia. Sic diversimode potest medicina dici ars et sciencia quamvis sumpta ideo bene dixit galienus primo tegni scientie ergo non quamvis etc. ¶ 4° nota scienciam medicine dupliciter posse acquiri scilicet per inventorem et per doctrinam magistri autem primo modo est ars medicine inventa longa et respectu eius vita brevis ut in questione videbis ¶ Tempus acutum tangit 2m medium eandem probans conclusionem. Et arguit sic tempus operandi est acutum et experimentum est fallax et iudicium difficile est etc. patet

quia et derelinquid omnes notum de se ¶ 1° nota quod ista particula tempus acutum dupliciter potest habere intellectum primo nostra vita acuta est quia cito preterit. 2us intellectus est iste quod tempus acutum scilicet tempus operandi circa corpus humanum est augustum eo enim quod corpus humanum in cura operum suum multas recipit immutationes scilicet ab intra et ab extra. 2m quarum varietatem oportet mutare medici operationem ideo operandi tempus augustum est unde oportet medicum esse promptum in operando et habere canones afforisticos et hec exposicio consona est Avicenne ingenio ¶ 2° nota quod per experimentum ut colligitur primo methaphisice intelligere debemus particularium notitias in mente vel cogitativa virtute derelictam et ex multis memoriis multarum operationum spatiarum inter se convenientium sibi gratia exhibicione turbith aut rombarbari ¶ 3° non habent tamen repperi duplicem prima dicit fallax alia dicit timorosum et utraque est bona littera 2a pars et prima colligi potest primo capitulo primo de simplici medicina et 3° apforismorum et 2° canonis capitulo 2° et alibi pluries ¶ 4° nota quod iudicium non est nisi assensus quo credimus vel assentimus sic esse vel sic fore operandum etc. quod quidem est duplex quoddam ante et quoddam subsequens experimentum exempla patent. Ad propositum utrumque est difficile primum quidem quia oportet membri corporis naturam inspicere et infirmitatis circumstancias. 2m etc. quia ignoramus cui sit operatio attribuenda ut sic ingenio utentes primo medico sunt rationales utentes non 3° sunt methaphisice ¶ Oportet 9° infert correlarium conclusionem scilicet quod non tantum oportet medicum se prebere facientem quod oportet scilicet cum infirmo medico et astantes et ea que exterius approximantur convenit applicari probatur quo ista quia propter singula istorum omnium impediretur debita operatio et actio virtutis contra morbum s etc. patet quia omnes patet intelligenti. Et similis sententia huic ponitur primo crisicorum capitulo 11° et ista conclusio est utilis in actu practico docet enim non certe crisim pronosticari nisi supposito regimine debito ¶ Primo sed ut quamvis eius notant hic quod triplex est medicus sinister adulativus sive blandus et rationalis colligitur ex distinctione 11°

terapeutice ad primum medicus aut rationalis
plures debet habere conditiones primo quod
debet esse sollers 2o quod debet esse sollicitus 3o
debet esse memorativus / 4o expertus scia
sciens / 2o non medicum facientem rectius praebere
se infirmo est ipsum medicinas infirmo ita
ut placeat sibi convenit applicari et ergo ipsum
egrum se praebere medico est ipsum esse meo
obedientem et assentientem nec ipsum vilipen
dentem sed potius honorantem hec omnia satis
patent et ultimum est bene solvere medico
¶ Dubitatur utrum vita hominis sit brevis
arguitur quod non primo homo inter cetera viventia
maxime humidat principiis vite ut patet
qua videtur nota autem colligitur in libello de
longitudine et brevitate vite / item magis
de historiis animalium toto non explicatur
animal quod sit longioris vite quam homo et
elephas et cornix sicut dicitur in fabula
medee 2o innatur quod corvum sed plus non multum
asserit de illo ¶ 2o complexio hominis aliorum
animalium est temperatissima igitur patet quia quar
tum perfectiori temperamento multo et longio
ri tempore debet forma in materia conservari et
colligitur autem primo complexionum et prima primi capitulo
de complexionibus membrorum ¶ 3o et principaliter
arguitur auctoritate senece in libro de brevitate
vite ubi dicit virtuose vivere volenti satis
tempus angustum non esse et valerius libro
2o capitulo de senectute de longevitate mira
da describit et rasis 3o almansoris ultimo
capitulo ponit hanc similiter esse brevem respectu
vite si recte rationes et sententias auctorum
intendere voluerint ¶ Ad oppositum est ypo
cras et virgilius 3o eneydos statuit sua
cuique dies et ovidius methamorfoseos 9o
Omnia debentur nobis paulumque morati et in
eodem alibi labitur occulte et rasis
ibi supra hinc cum doctrine quantitas vite
hominis mensuram multum excedit quod non so
lum michi occurrit sed et in multis aliis
doctrinis ¶ In questione primo praemittenda
sunt preambula quedam / 2o quedam de que
sito ¶ Quantum ad primum est sciendum primo
quod cum vita sumatur pro actu primo sive 2o
denominanda sit brevis vel longa in com
paratione ad alterum et multorum potest de
nominari longa vel brevis primo in vite
aliorum animalium 2o in eorum que sempiter
na sunt ut celum aut ceterarum aliarum rerum

longeve durationis ut sunt maria montes
etc 3o in tempore requisiti ad scientiam
medicine capescendam Consimiliter potest dici
ars longa ut patet invenienti vel brevis 2o
est sciendum scientiam medicine dupliciter ac
quiri posse scilicet per inventionem et per doctrinam per
inventionem multi empirici multis adiutoriis
praestiti crediderunt ut libro heresium autem galieni
scilicet revelatione fortuna consimiliter vel occasione
revelatione quidem dupliciter scilicet demonum inno
tatione ut plus in problematibus quibusdam
suis et conciliatore allegante testatur suscepti
enim demonibus plus quam humanitatem rerum
naturalium clara cognitio partim subtilissimi
sensus acuit partim etiam experientia
longissime vite unde et demonas greci
quasi demonias id est peritos viros futurorum
prescios veteres appellant 3o etiam verum
perficitur etiam revelatione somnio vel
visione ut de splenetico legitur 2o canone
capitulo de urina fortuna etiam quam in veneno
aliquid addit ut 3a 4ti Sanati sunt plures
a lepra fortassis interficiendi retentione
etc capitulo decima lepre ¶ Simili modo etiam
occasione non parum inventam huius artis firma
mentum dicitur attulisse ferunt enim eve
niat auctoritate ab ypocrate nobis traditam et
inventam ciconie exemplo que rostro aquam
replente ano supposito superhabundantem
chymum processisse dicunt putant etiam duas
eandem serpentem latebras veris tempore
egredientes herbamque feniculi oculos con
fricantes aspexisse et hoc utilitatem feni
culi in oculorum passionibus cognovisse
¶ Qualiter autem per doctrinam scientia medicine
acquiritur notum est ¶ Sciendum 3o quod pro
doctrina duplex convenit scientiam medicine
aliquem acquirere primo praehabita perfecta
et exquisita notitia scientiarum illi deservien
tium 2o sine tali exquisita notitia ¶ Quan
tum ad secundum sit hec prima 9o quod vita
hominis comparata vite aliorum animalium
non est iuxta communem loquendi modum bre
vis denominanda pro ista conclusione fa
ciunt plura argumenta ante oppositum
adducta ¶ 2a conclusio vita hominis com
parata multarum rerum per durationem est bre
vis pro ista etiam conclusione sunt plures
auctoritates adducte post oppositum ma
nifestum est enim quod comparatione durationis

monicum flumium et marium et reru eternarum ipa est valde brevis istam asserit
Seneca 6o eplarum epla dicens sursum punctum
est vivimus adhuc puncto vivimus Et me-
sue inde consolacione omnia humana bre-
via atque ardua sunt et infiniti temporis
nulla partem occupantia Et dantes tutte
le cosse nostre anno lor modo s chomo
voy mote lasse in alguna che dura mol-
to clemente sine ende ¶ 3a qo tempus
mensurans nostre vite pduratione breve
est 1m temporis requisiti ad scienciam medicine
primicierum acquirendum istam qonem voluit
ypo. intra et Rasis ubi supra ¶ Ra qo
vita hominis non est brevis 1m temporis re-
quisiti ad hanc scienciam pdoctrinam acquiren-
dam istam eciam voluit Rasis pallegato capo
ad finem Et arguitur racione sic quia aliquis i
brevi tempore pot addiscere ad instar qd
a mille in pluribus milibus annorum fuit inven-
tum et cetera pz quia cum ante ¶ 4a qo quod
paucis hominibus e vita longa 1m temporis re-
quisiti ad acquirendum medicine scienciam cum in-
tegra noticia requisita scienciarum ei de-
servientium ista qo declaratur ab ypo sexto
ethicorum ultimo capo ibi vide qua pulcra
e ad laudem medicine ¶ Ad argumenta
pz solucio intelligenti Sed tu ad pm ho ha-
bundat maxime superpius vite i. operacionibus
vite proporcionalibus si tamen non pduracionem put
e pmum pduracionis monetur ¶

In perturbacionibus ventris et cetera
pa qo huius afforismi est quod medicus
recte operans evacuando corpus
humanum debet evacuare quale oportet
evacuari s. materiam peccantem quod probat sic me-
dico evacuante quale oportet confert evacuacio
corpori et corpus bene fert eam non evacuante
non quale oportet non et cetera qo R pz quia et aliam a
quia evacuacio qualis oportet facta qua confert
et bene fert quia non non i evacuacio ab arte
facta qualis oportet confert et bene fertur qua
tamen quia simile est de naturali et artificiali e-
vacuacione primo tangere probacio autem 2a
quod sic et inanicionem et cetera Et similis sentencia habetur
colliget 2a p doctrina 2a capo 12. s.
de hiis que proveniunt ex retencione et eva-
cuacione Et invenitur ad 2am partem ibidem
summa 2a capo 19o de causis debilitatis membrorum et 9a primi capo 30 s. deguando
et qualitas evare aut evacuacio eius quod est
evacuandum et sequitur spm procul dubio
tranquillitas Et capo 8o de regulis quibus
solucionem ventris et cetera Et ad ultimum dicit medicine
superfluitates evacuant non erit cum ea contrario
ergo ille qui biberit medicinam contrariam
habere inceperit iam evacuat medicina quod
superfluum non est Idem mesue in suo de con-
solacione medicinarum intencione 3a 2o cao
Si medicina indebite solvit et intencione 3a
2o 8o cao 6o s. desiderii post purgacionem lau-
dat et ad quam sequitur levitas iocunditas
et quies et est utilis in actu peracto et am-
pliatur ut pz ¶ primo nota per ventris perturbacionem
evacuacionem factam inferius intelligit quia
ad ipam ut plurimum sequitur aliorum perturbacio
¶ 2o nota ventrem multipliciter sumi pro
primo concavitate sive naturali sive preter-
naturali ut in afforismo 2o 6e particule si
i ventrem sanguis effundatur 2o sumitur
pro quolibet receptaculo in quo fit nutricacio
ut in illo ventres hieme et vere et cetera
3o pro concavitate solum naturalia membra
continente sicut in afforismo 8o 2e particule
in ventris fluxibus 8o pro solo stomaco
ut 2o tegni ventris cogniciones 4o pro
solis intestinis ut primo regis acutorum quibus
i ventre et cetera et sic sumitur hic ita quod per
ventrem intelliguntur intestina aut stomachum
et intestina ¶ 3o nota quod apud auctores
reperiuntur ista scilicet vomitus subversio
nausea et abhominacio vomitus e motus
stomaci ad expellendum per viam oris cum
actuali expulsione nausea e inclinacio
ad hos motus s. a facili causa moveri
Subversio est motus sine actuali expul-
sione Abhominacio sive subversio autem
est disposicio qua abhorret cibum q quasi
dicitur destructio appetitus colligitur
iste descripciones 3o can fen 13 tractatu
4o capo de vomitu ad pmum in primo proposito
ante est sermo de vomitu specie supto 8o
nota sponte a medicis multipliciter capitur
primo subito ut in illo afforismo 8e par-
ticule quicumque sponte sanguinem mingunt et cetera
sponte i. subito 2o ut idem est quod sine ma-
nifesta extrinseca causa ut in illo 2e particule
Laboris spontanei et cetera 3o idem e quod a natura
ut in proposito in vomitibus qui sponte fiunt
i. a natura ad differenciam facti ab arte ut a ca

preventiva ¶ 4° nota quod evacuatio qualis
oportet simul confert et bene fertur confert
enim pro quanto evacuat malum humorem
et per quem disponere preter naturam removet
bene autem fertur pro quanto cum hoc non vir-
tus debilitatur sed in suo permanet quasi vi-
gore ¶ Ex quo sequitur conferentiam sic ac-
cidere corpori merito dispositionis preter
naturam bonam autem tollerantiam virtuti patet
2° quod non repugnat evacuationem conferre et tamen
tantum non bene ferri similiter extra evacuationem
bene ferri et tantum non conferre ut in corpore
forte robusto cuius virtus valde resistit
etc. quod non indiget medicina et stat evacuatio
aliquam non conferre nec bene ferri ut in cor-
pore debili Ex quo patet quare necessarium
est hic duo simul ingerere ¶ 5° nota quod
licet purgatio sic sumpta ut distinguitur
contra evacuationem concernat peccatum humorum
in quali supposito tamen sumitur communiter ut
extenditur ad evacuationem ¶ Ex quibus patet
causa verificans afforismi pro ista conclusione
intelligenti ¶ Ulterius nota quod licet ad
evacuationem qualis oportet consequi debeat per se
tollerantia et conferentia stat tamen per
accidens non conferre in aliquibus casibus
et sunt quatuor ¶ Primus casus est quando cum non
certa materia evacuatur benigna notabili
in quantitate tunc illa non confert propter
notabilem evacuationem spirituum ¶ 2us quando
plus evacuat quam debet et hoc est ratione
dispositionis farmacie venenose ¶ 3° propter
dispositionem materie prave que producunt
locum tunc occurrit ad adhesionem vel cor-
rosionem ¶ 4° merito dispositionis membri
per quod evacuatio fit ut si vesica habet ardorem
vesice da ei medicinam diureticam illa
ledit trahendo magis et si vesica habeat
intestina debilia generalia passibilia tunc
farmacia ledet ipsa per accidens iuvare debens
¶ Ultimus ratione dispositionis virtutis et
principalium et pravitatis materie ut in sin-
copali minuta si dabis farmaciam propter
coleram defluere ad os stomaci inciperet
sincopis ista evacuatio per se deberet iu-
vare et nocebit per accidens ¶ Hic et in
aliis nota frequenter quod per medicinam auc-
tores intelligunt et maxime arabici
evacuationem artificialem ut Avicenna prima
primi capitulo de Enemate dicit sequitur enema

educere magis quam inanientia relinquunt
Et Mesue de consolatione medicinarum 2^a
intentione capitulo 3° inanitio supplentur etc.
¶ Contemplari igitur primo nota quod quia
singula istorum contemplata vel considerata
confert ad habendam dictam noticiam humoris
evacuandi vel quodlibet istorum contemplari
oportet quia aut conferunt patet alteri enim humori
contestatur estas alteri hiemps etc. Similiter
alteri regio calida et alteri frigida et
similiter alteri atestatur febris 3na alteri 4na
alteri cottidiana ¶ 2° nota ut colligitur per
primam 4^ti capitulo primo et primo decrisi et 3°
de egritudine plura consideramus scilicet manerien
an salubris an mortalis similiter motum an
velocius vel tardius motus supposito tamen
de motu ipse maxime potest esse sermo
¶ 3° nota quod preter signa iam dicta Avicenna
4^a primi capitulo 3° plura alia ponit genera
signorum consideranda ponit in istis car-
minibus contenta ¶ Hec sunt pensanda
medico curare volenti Res etas virtus
regio complexio forma mos et sintoma
repletio tempus et usus Ypocras tamen
absolute hic posuit explicite 4^or tempus
regionem etatem et egritudinem que sunt
magis generalia vel forte alia dedit per hoc
intelligi ¶ 4° nota quod huius signa indicant
non solum quale sed qualiter ut patet intelligenti
¶ Ultimo nota quod huius signa indicant
non solum in quibus oportet aut non in quibus scilicet
corporibus vel in quibus humoribus vel in quibus
regionibus etatibus egritudinibus oportet evacuationem
fieri aut non et sic patet etc.

Dubitatur utrum aliquis vomitus
sit denominandus naturalis arguitur
quod non quia omnis vomitus fit ab agen-
te extrinseco vel contrario passo non
conferente etc. igitur etc. patet quia et colligitur
3° 13^a tractatu 4° capitulo de vomitu ¶ 2°
in motu vomitus movetur grave sursum per
fundum stomaci ergo etc. ¶ 3° motus de-
glutionis inest stomacho naturaliter ergo
vomitus inest ei violentus quia est oppo-
siti Cuiuscumque enim mobili inest aliquis motus
naturaliter eidem oppositus sibi inest preter
naturaliter etc. ¶ 4° vomitus est motus
vel dispositio ex toto genere preter naturam
eo quod nullo individuo potest secundum naturam inesse
igitur etc. ¶ 5° apparet similiter de vomitu et

sternutacione sed nulla sternutacio est preter naturam ut quinto de accidenti et aliqualiter
3° colliget. igitur etc. ¶ Ad oppositum est ypo. in prima
afforismorum. Sed superturbacio inferioris ventris etc. quia
ab intra. Item quia cuilibet naturali naturale
est suum contrarium repellere a se. igitur et mo
tus quo fit expellitur contrarium est naturalis
sed vomitus est huiusmodi igitur etc. In questione
primo ponenda sunt notabilia 2° conclusiones
¶ Quantum ad primum est premittendum primo
quod motus qui fiunt in corpore humano qui
dam fiunt ab anima tantum mediantibus suis
instrumentis sine a virtute quidam a
morbo vel causa eius morbi fiunt quidam
ab utroque. Exemplum primi ut anhelitus et motus
cordis etc. Exemplum 2i ut rectigacio. Exemplum
3i ut tremor prout est accidens. Et istius
motiue colligitur hec distinctio 4° de ac
cidenti capitulo primo ¶ Nota tamen quod istorum
qui fiunt a natura quidam fiunt ab ea nulla
causa preter naturali gravante naturam
incitante ut anhelitus ¶ Quidam vero a ca
preter naturam incitante ad motum ut ster
nutacio tussis etc. ¶ 2° est premittendum
quid per vomitum intelligere debeamus
ex 3° 12a tractatu 4° capitulo de vomitu
et ex hoc patet non fieri vomitus motum
nisi natura incitata a re preter naturam
in stomacho contenta vel qualitercumque alias
stomachum preter naturaliter alterante ¶ Scien
dum est 3° quod naturale apud auctores philosophie
et medicine valde equivoce dicitur quandoque
enim sumitur ut distinguitur contra animale sive
cognoscitivum vel sequens cognicione quandoque
contra artificiale quandoque contra violentum quandoque
contra preter naturale intelligendo per motum sive
per disposicionem preter naturalem iuxta medicorum
formam et quandoque usum omnem disposicionem vel mo
tum a causa dissonamenti provenientem
vel etc. a virtute ea aliqua preter naturali
cum ea preter naturaliter gravante sicut spas
mum sternutacionem etc. Dicimus enim preter
naturam cui contra distinguitur naturale
acceptum pro eo quod a natura vel virtute
provenit nulla causa gravante cum ea preter
naturali ¶ Hiis premissis sit prima conclusio
capiendo naturale primo modo vomitus non
est naturalis operacio patet quia est operacio
sequens apprehensionem igitur etc. ¶ 2a conclusio
capiendo naturale ut est artificiali contra-

distinctum aliquis vomitus dicitur naturalis
¶ 3a conclusio capiendo naturale ut distinguitur
contra violentum quilibet vomitus est accio naturalis
stomaci intrinseco primo igitur etc. ¶ 2° talis
motus fit a forma stomaci suis naturalibus
instrumentis mediantibus etc. Item cuilibet
enti naturali est motus quo suum repellat
contrarium igitur etc. ¶ Item quamquam naturale est
gravi extra suum locum situato etc. Item
quamquam naturaliter aqua ab intra alterata et
expellit caliditatem sibi contrariam etc. plura
alia deduci. Ex isto sequitur quod cuiuslibet membri
quelibet accio ab intra proveniens est naturalis
¶ Sequitur 2° appetitum caninum esse accionem
naturalem. Sequitur 3° dolorem esse naturalem
accionem et infinita quasi alia sequuntur
ex hiis ¶ 4a conclusio capiendo naturale ut dis
tinguitur contra preter naturam ad sensum me
dicorum nullus vomitus est naturalis patet
nullus talis fit a natura non concurrente ca
preter naturali igitur etc. patet quia et 4m similiter
Ex quo sequitur quemlibet vomitum esse preter
naturam quia ad quemlibet talem causandum
concurrit causa preter naturaliter infirmans etc.
¶ Ad racionem primam ante oppositum negatur quia
ad intellectum quarte conclusionis sed ad intel
lectum 3e conceditur quod non violentus ¶ Ad
2m negatur etc. quia et dicitur quod motus ille
que non est anima sed solum natura est inclinatus
naturaliter tantum ad unam differenciam posicio
nis sed motus nature que est anima non est
limitatus et hic motus ascensus fundi
stomaci est naturalis huiusmodi in quantum anima
tus est ¶ Ad 3m negatur quia nam animata
possunt moveri motibus contrariis sed
ante retro sursum et deorsum ut potes sa
lire infra sursum etc. ¶ Ad 4m conceditur
quia ad intellectum 3e conclusionis ¶ Ad quintum
conceditur quod non est naturalis ut distinguitur contra
preter naturam sed est naturalis ut contra vio
lentum

In expectantibus ad summum etc.
prima questio huius afforismi est ista
bone habitudines in ultimo reple
cionis posites in corporibus ad sum
mum se expectantibus sunt fallaces probatur
quod sic tales non possunt manere in eodem
gradu bonitatis neque quiescere cum ulterius
augeri non possunt ad melius adde igitur
apte sunt ad deteriorem labi et per consequens sunt

fallaces patet quia et antecedens relinquimus notum
¶ Aliter introducitur ut iste aphorismus sit ita
in nullis corporibus sunt repletiones ultima-
te probatur quia sicut in corporibus se sume
exercitantibus repletiones in ultimo sunt
fallaces sic a fortiori in omnibus aliis quia non
tamen talia magis videantur apta tales sus-
tinere repletiones et antecedens probatur ut pro-
batum est supra quia secundum aliam introductionem
idem tamen reddit sed clarior est prima po-
nit consequens secunda probationem 2a ibi non enim
¶ Primo nota quod per corpora se sume exercita-
cia intelligit corpora athletarum que naturaliter
musculosa et valde robusta sunt se for-
tissimis exercitiis exponebant puta ludis
palestrarum et similibus et huiusmodi corpora
antequam talibus se exponerent exercitiis
studiose se in ultimo replebant quatinus
fortia fierent ad talia exercitia tollerandum
et dicuntur athlete quia ad letum prompta
ferendum ¶ 2o nota per habitudinem corporis
in proposito intelligere debemus modum se ha-
bendi corporis dispositionem in materia pinguedine
carnositate et superatione carnis de replec-
tione humorali vel in [illegible] nota quoniam
modum loquendi medicorum ¶ 3o nota quod
humorum habitudines possunt dici bone 2o
primo enim apparenter tales cum in colore
rubicundi magni grossi et robusti quamvis
in rei veritate non sunt bone ut post videbitur
¶ 4o exponitur bone quia ex bonis et lau-
dabilibus humoribus facte quoniam solo quanto
et non quali sunt peccantes Ex hoc solvitur
dubium solitum hic moveri quia sunt bone
et non videntur esse fallaces nam extrema per se
fallaces non sunt bone solum et patet textus
¶ 5o nota huiusmodi repletiones esse falla-
ces quia propter has preparatum est corpus ad calidi
naturalis suffocationem sive extinctionem vel ve-
narum crepaturam ut videbitur in commento
¶ Ad calidorum quidem suffocationem prohibi-
ta evacuatione ad venarum non crepaturam
propter ipsarum nimiam plenitudinem sic textus non
enim possunt ¶ Primo nota ut inferius ap-
parebit licet huiusmodi corpora sint sic
repleta in ipsis tamen ut in questione declara-
bitur fortis insurgit appetitus ad cibum quare
huiusmodi corpora non possunt in eodem ma-
nere nec quiescere sine assumptione cibi aut etiam
talibus apparentibus offertur cibus vel non Si

non sunt talia inflamabuntur et humores
preparabuntur ad putrefactionem si sic fiet
additio in plenitudine et peius non stabunt
in eodem Et autem non possunt addere ad
melius patet quia nec ipsis cibatis nec ipsis
non cibatis sic textus Et ex hoc sequitur quod labentur
ad peius necessario Et ex hoc patet deductio
argumenti ypotetici ¶ Propterea igitur
causa textus primo notandum per solvere intel-
ligit flobotomare tamen cum huiusmodi humo-
res sint in quantitate peccantes vel saltem mul-
tum inequali evacuatione sibi proportionata est
flobotomia est enim flobotomia evacuatio sim-
pliciter universalis que multitudinem evacuat
multitudo vero est augmentum ipsorum
super equalitatem in venis prima secunda capitulo de flobotomia
et 3o canonis fen prima capitulo primo Cum igitur
evacuare voluerit flobotomia est quoniam humorum
evacuatio ¶ 2o nota huiusmodi evacuationem
fiendam esse ad evitandum periculum suf-
focationis aut crepature venarum ut patet
¶ 3o nota quod illa flobotomia sequuntur plura ju-
vamenta primum quod evitatur huiusmodi periculum
2m quod corpus debite poterit sumere nutri-
mentum 3o quia calor debite eventabitur
fumi et ab humoribus elevati debite tran-
spirabunt hinc Galienus dixit horum sic textus ¶ Nec
que compressiones textus Continuatio huius partis
est ista corpora non sunt ultime evacuanda
probatur quia sicut huiusmodi evacuationes
ultimate sunt fallaces sic textus patet quia et
antecedens patet ut notum ¶ Primo nota per com-
pressiones intelligit evacuationes quia
ideo compressiones dicuntur quia quando
fit evacuatio fit membri evacuati compre-
ssio ¶ 2o nota quod iste sunt fallaces primo
quia ad magnam defectionem virtutis pro-
ducunt cum enim tota quantitas humorum
evacuanda sit valde et semper cum [illegible]
evacuetur declinatio multum declinato
in unica vice evacuaretur quare nimium
prosterneret virtus ¶ 3o quia verisimile
apud medicum est non posse distincte scire
usque adquantum possit egrotans evacuationem
tollerare non ergo tutum est evacuationem ultimare
ergo fallax est quia posset terminum in evacu-
atione transcendere ¶ 4o notandum evacu-
ationem ymaginari possumus ultimari vel
quo ad excessum peccantis materie vel quo ad
virtutis tenorem vel quo ad vasa vel ad

receptacula. ¶ Supposito nullo istorum modorum est regulariter evacuatio ultimanda licet in casu hoc fiat ut infra patebit.

¶ Sed qualis natura etc. Nota quod natura sumitur tripliciter: primo pro principio intrinseco substantiali motus et quietis etc. 2o pro quolibet principio instrumentali quo natura primo modo dicta perficit operationem ut complexio compositio et unitas dicitur nature sanitas. 3o pro virtute sive virtus pro temperamento tali vel tali sive pro aggregato ex natura et tali temperamento et anima vel anima tantum. Ad propositum hic sumitur natura maxime 3o modo ut sit sensus quod medicus debet corporis per evacuationes perducere ad hoc ad finem maiorem vel minorem evacuationis qualis id est 2m quod natura corporis fuerit et patet hoc etc. ¶ Similiter evacuationes. Consimiliter evacuationes ducentes ad ultimum sunt fallaces scilicet in aliis corporibus ab athletis patet quia si in athletis sunt fallaces a fortiori in aliis. ¶ Et iterum. Conclusio: resumptiones in ultimo in aliis sunt fallaces. Probatur ista quo ut probatur precedens etc.

¶ Primo nota quod resumptio capitur dupliciter: primo pro corporis incrassatione qua requirit habitudinem bonam prius per extenuationem vel ex egritudine deperditam. De qua loquitur Galienus 3o tegni tractatu 3o ultimo capitulo de resumptiva 2o et continens. 2o sumitur resumptio pro qualibet incrassatione copiosa quecumque resumptio dici potest pro quanto per eam restauratur vel acquiritur quod per actionem caloris que humidum naturale dissolvit. Ad propositum utroque modo vera est quo vel similia. ¶ 2o nota quod talis resumptio etc. est fallax sicut enim evacuatio est per virtutis vigorem mensuranda ita et repletio. Similis sententia huic textui colligitur quantum ad primam partem 2a primi 3a doctrina capitulo 6o scilicet de signis repletionem significantibus et 2a primi capitulo 3o quantum ad 2am partem de evacuatione et est utilis in actu practico ut patet et ampliatur non solum ad evacuationem repletionis sed etc. ad alterationes in corpore nostro fiendas. Idem habebas 3o practice capitulo de regimine corporis predictam. ¶ Dubia quedam circa hunc aforismum solita sunt moveri. ¶ Primum dubium est hoc videtur huiusmodi corpora non esse evacuanda quia virtus illius est fortis sed virtus dum est fortis non indiget auxilio medicamini ut colligitur primo interiorum etc. ¶ 2m dubium est hoc quia huiusmodi corpora sunt pinguia que evacuanda non sunt ut 2a primi capitulo 3o sed de quando et qualiter evacuare oportet superflua quam pinguedo ab ea scilicet evacuatione prohibet propter timorem ne frigiditas dominetur et ne caro venas comprimat etc. ¶ 3m dubium est videtur illius corporibus evacuationem esse ultimandam primo quia in moderate repletionem debetur in moderata evacuatio 3o tegni 2o quia ad ultimas egritudines etc. 3o quia totus humor superfluus est evacuandus igitur eius evacuatio est ultimanda. Ergo quia quando evacuationes ad sincopim ut in illo aforismo 2e particule que egerunt non multitudinem etc. usque donec tota materia evacuata sit fortificatur contra (?) etc. 4m arguitur quia evacuata 3a parte materie virtus plus dominatur quoniam super residuum ergo etc. 5m arguitur quia alias non liceret in principio materia multa consistente evacuationem facere minorativam. ¶ Sed licet evacuare equaliter declinativo arguitur quod crescit proportio virtutis ad materiam quia maiori et minori ex uno equaliter subtractis minorato crescit proportio geometrice maioris ad minorem. ¶ 4m dubium est videtur repletionem esse ultimandam quia totus humor deperditus est restaurandus etc. Ad primum istorum dicitur quod ista virtus est fortis sicut habitudo bona scilicet apparenter et non vere. Aliter virtus corporis est fortis ut nunc simpliciter tamen debilis est quia apta in proximum lapsum labi. Aliter ad primum quod virtus istorum est fortis ad tollerandum labores non tamen ad preservandum a futuro periculo quia non sufficit hanc plenitudinem removere. ¶ Ad 2m dicitur corpora pinguia esse duplicia quedam merito sue complexionis que frigida est et de talibus loquitur Avicenna loco preallegato talibus enim non convenit evacuatio ut tactum est quedam non sunt pinguia per abundantiam nutrimentalis humidi hec sunt habentia venas latas et istis convenit evacuatio. ¶ Pro solutione ad 3m sciendum primo quod evacuationem ultimari possumus tripliciter intelligere scilicet respectu virtutis respectu materie peccantis et respectu receptaculorum sive vasorum. ¶ 2o premittendum evacuationem ultimari posse respectu materie vel virtutis aut simul sive subito et in evacuatione unica aut in pluribus et 2m hoc concedendum est per inequa

magnam evacuationem esse ultimandam r. va
porum ¶ 2o quod ut in pluribus non est evacuatio
ultimanda r. virtutis vel materie in viri
una ¶ 3o quod in pluribus evacuationibus est
evacuanda ad sensum 2e quoniam vadunt auc
toritates ypocratis et dixi notant ut pli
mum quia materia peccante conite valde
modica aut eciam mediocri contenta in locis
compulsionis se haberet ¶ Ad primum igitur
argumentum dicitur quod in inmoderate repletioni inmode-
rata debetur evacuatio i. magne repletioni
magna evacuatio in pluribus tamen viribus
vel aliter inmoderata i. sibi equalis et sic
sonat alia translatio ¶ Ad aliam confirmationem
ad ultimas egritudines etc. loquitur de dietis
ut infra patebit ¶ Ad 3am simuliter patet
¶ Ad 4am dico quod licet sed raro licet ubi est
necessitas multa refrigerii ut in synocha
vel aliter quod illa non est ultimata evacuatio
¶ Ad quintum dicitur quod licet aliqua parte fortis
materie evacuata remaneat virtus debi
lis propter maiorem aggravationem ipsa tamen est de
bilior propter maiorem resolutionem r. non licet ultima
te evacuare ne forte ultimetur debilitas
propter maiorem resolutionem ¶ Ad confirmationem dicitur
quod licet absolute crescet proportio virtutis
ad materiam posset tamen tanta fieri spirituum re
solutio quod sequeretur mors sicut patet intelligenti
dixi de hoc alibi plus ¶ Ad ultimum satis
patet solutio

Tenues et certe diete ¶ prima pars
huius afforismi est diete tenues
et certe non competunt si sunt
difficiles et nocive in cronicis egri
tudinibus ¶ Primo nota quod iste tamen dicta
sunt secundum proportionem humani corporis racione
sive cum farinatis sive cum alio ut cum floa
et sic sumitur hic ¶ 2o nota pro debita vel
indebita administratione cibi vel subtractione
cibi vel potus et illo modo sumitur in proposito ¶ 3o
nota triplicem esse dietam s. grossam sicut est die
ta sanorum tenuissimam que est nihil dare
et mediam que absolute tenuis dicitur hec autem
tenuis dividitur in dietam tenuem declinantem
ad latus grosse absolute et tenuem declina
tam ad tenuissimam et mediam que certa notatur
Exemplum primi ut aqua carnis omnia sorbilia et pul
li parvi Exemplum 2i ut aqua ordei mellicratum
vinum granatorum Exemplum 3i sicut ptisana non co
lata comitates pullorum etc. ¶ Nota tamen

quod sicut multum appropinquante tenuissime fre
quenter tenuissimam appellamus ita declinantem
ad latus grosse frequenter absolute grossam
nominamus colligitur hec distinctio prima quarti
capitulo de curatione febricitancium ¶ 4o nota
quod per predictam grossam intelligere debemus exhi
bitionem cibi vel potus apti multum nutrire
corpus quia secundum multas eius partes converti
in substantiam humani corporis Et quod per predictam tenuem
mediam aut medio modo huiusmodi aut distantes
inter cibos et potus exhibitos provenire pot
aut ex natura cibi vel potus quia aptus secundum pluri
mas vel paucas eius partes converti in nutrimen
tum aut ex certo quantitatis eius Exemplum primi
ut aqua carnium aut omnia sorbilia aut ptisana
sana colata Exemplum secundi ut quantumcumque
aliqua caro multum nutritiva valde eius tamen
causa parve quantitatis pot exhiberi quod inter
dictas valde tenues esset reponenda ¶ Ad propositum
utraque modo est sermo in proposito degressa vel te
nui ¶ 5o nota quod cum dicunt medici aliquos
egrotantes esse dietandos dieta grossa aliquos
vero subtili etc. hoc intelligitur maxime comparan-
do eos ad dietam mediam iam dictam aut ad alios
egros magis subtiliter aut grossius dietandos
non autem ad se sanos Ceteris enim paribus semper
grossior est dieta sani quam egri eo quod virtus
sani in nutritiva ceteris paribus est fortior
et minus occupata in digerendo materias morbi
fo magnam quantitatem cibi indiguis dis cinji
taie ¶ 6o nota quod morborum naturam de quibus
est sermo in proposito quidam sunt cronici et quidam
acuti Cronici enim longi dicuntur cronon
enim grece latine tempus inde cronica id est
temporalis vel longus morbus et appellant
illi qui terminantur a 40 die ultra acutos autem
appellant omnes qui secundum accidentes acutes accidentium
sunt brevis terminationis ad salutem vel mortem
puta citra tricesimum vel in 20 terminabiles dicuntur
autem acuti methaforice Et sumitur hoc modo me
thaphora sicut enim res acuta corpori nostro
occurrens illud vexat et cum magna punctu
one vel molestatione penetrat ita hii morbi etc.
Ex quo patet effimeram non esse acutum morbum
licet sit brevis terminationis quia non est secundum
accidencium nec eciam una flematica in tribus
paroxismis terminabilis patet eciam non omnem mor
bum acutum esse vel cronicum et totum hoc colli
gitur pot ex eo quod secundum primam capitulo 2o de horis fe
brium Et iterum istorum acutorum quidam ap

pellantur absolute acuti qui a 7a die ultra
terminantur quidam acuti cum declinatione ad
dentem ut patet ut in 14o die Et per peracuti
qui in 7o etc. Ad propositum per diuturnos mor-
bos intelligit cronicos de quibus dictum est
¶ 2o nota quod regimen egrotantium corporis
per dietam est duplex quoddam universale quoddam particu-
lare universale tempus regiminis est quod concernit tem-
pora illa morbi particularia non quod concernit
particularem dispositionem in parte tempore ex-
istente ut in paroxismo hic est sermo de primo quod
requirit totam dietam ordinat in comparatione
ad statum morbi eo enim quod in statu morbi de-
beat esse pugna fortissima quam oportet medi-
cum taliter dietare egrotantem ut virtus hora
fortioris pugne reperiatur fortior ad tollerandum
pugnam Ex quo patet primo quod sicut status est dis-
tinctior ceteris partibus ita dieta debet esse gro-
ssior et copiosior et sicut propinquior ita magis
tenuis patet 2o causa verificans conclusionem affor(ismi)
quia scilicet cum tenui dieta non precineret neque
permaneret virtus usque ad statum cronici morbi
igitur etc patet 3o affor(ismi) conclusionem maxime
esse veram de morbis cronicis et adhuc ma-
xime periculosis terminabilibus sed de hoc magister inqui-
dit ¶ In acutis 2a conclusio in egritudinibus
peracutis non competit dieta tenuis que certa
seu media nominatur sed valde tenuis vel tenu-
issima patet quia per exhibitionem huius impe-
ditur virtus a debita pugna etc ¶ 1o nota
quod quia morbus valde acutus est vehemen-
tium accidentium sic necessaria est fortior pug-
na et actio nature contra morbum quare ipsa
constante non est cum cibo divertenda ¶ 2o
nota quod ex cibi oblatione tunc triplex insur-
git impedimentum nature primum quia difficilius
est eadem passa dissimilitare quam alteri sui
ceteris partibus ¶ 2m quia cum alimentum
sit contrarium alito 2o de anima et 1o de genera-
tione huiusmodi nutrimentum contrariatur
virtuti et resistit ei et sic suam actionem retar-
dat ¶ 3o quia virtus a pugna contra morbum
impedita non potest cibum debite convertere quare
aliquae partes eius remanent indigeste ce-
dentes in materiam morbi vel saltem illam aliqualiter
fovientes quia patet quod non competit dieta
tenuis vel media scilicet tenuissima aut valde
appropinquans ¶ 3o ultima conclusio dieta tenuissima
non competit in morbo absolute acuto et cetera
in cronico patet de se Ex quo patet quod talibus com-

petit mediocris ut ptisana colata quia com-
petit aliqua et non grossa sic etc vide per te
sepius ¶ Cum replectiones 2a 3o dicta ultra
grossa non conveniunt acutis ut peracutis patet per ar-
gumenta nostra 2a conclusio intelligendum primo quod
in omni morbo medici duo sunt a quibus sumitur
indicatio dietandi morbus scilicet et eius causa
ex una parte et virtus ex alia ex parte quidem
dam pro quanto est res preter naturam indicat
de sui remotione et sue cause indicat enim
dimittendam esse virtutem ut fortior pugnet
et morbum expellat et per consequens quod virtus cibo
non divertatur a pugna virtus autem pro quan-
to res naturalis est indicando de sua conservatione
indicat cibum esse offerendum et sic indicatio-
nes iste sunt contrarie Modo quanto morbus
est acutior indicatio eius est maior et virtus de-
bilior ceteris paribus quanto enim acutior fa-
cta pugna vehementior est et citius terminan-
dus est morbus et econverso quanto est prolixior
et in medio aut medio modo declarat hic quid
est indicatio Ex quo patet quod sicut morbus est ma-
gis cronicus ita dieta grossior sicut magis
est acutus ita subtilior Ex quibus omnibus potest
colligi sufficientia talis in quolibet morbo vel indicatio
sumpta a morbo et eius causa est maior quam
a virtute vel econverso vel indicationes sunt equales
Si primum competit tenuis dieta et sic sicut maior a-
cum virtute constanti competit tenuissima
Si 2m sic competit grossa Si 3m sic est media
Et istas quinque conclusiones videtur ypo. intra [illegible]
sententia colligitur prima quarti capitulo de cibatione
febricitantium et 2a primi capitulo primo Et est nota
affor(ismus) in actu practico quod implicat omnes
egritudines acutas vel cronicas etc ¶ Item
in repletis nutrimento laudabili possit causari
fames naturalis et arguitur quod non primo quia
in talibus fit suctio [illegible] quia ibi adest
sanguinis vel nutrimenti copia est membrorum plus
¶ 2o in talibus non fit venarum [illegible] quia
semper sunt plene ¶ 3o magnum corpus attrahit
ab ore stomachi mediantibus mesaraicis igitur
etc patet quia non manet corpus quando mesarai-
ce sunt plene ¶ 4o auctoritate gali 3o de vir-
tutibus naturalibus capitulo 13o ¶ Item semper
in talibus est nausea quia replecti sanguine
1o canonis doctrina 2a capitulo 6o scilicet de signis re-
pletionis ¶ In oppositum est galienus primo po-
nam positionem marsilii cum motivo ista positio
est contra gal(ienum) intra ¶ 1o signetur a nutrimento

adueniens ex toto sibi simile et assignatur
sic agens est simile passum simile applicatio
simile et similis effectus ¶ Item plus proporcio-
natur membris totius sanguis sor. febricitans
putride quam pla. plectorici ergo illo plurimi
mutantur partes .2. ref. ¶ Item tunc non sunt
humores solo quanto peccantes et plura alia
¶ 2a positio thome improbatur sicut sequitur
et adde ecce quod est quod gam et totum dicit ut in
positione tua adde tamen hanc 3am suppositionem
quod alia est naturalis mensura sanguinis et hu-
morum in venis ref. vide istam questionem in
2o tegni optime disputatam per me ref.
¶ Dubitatur utrum accidentibus virtutem
prevenientibus apparentibus sit cibus exhi-
bendus arguitur quod non ponendo istum casum
sint enim duo acutissime febrientes sortes
et pla. et sit sor. virtutis constantis et pla.
debilis et sit utrique instans paroxismi. tunc
necessarium est platoni cibum exhibere et sorti
non et arguitur quod non quia per exhibitionem pla.
sequitur magis nocumentum quam inanitionem
ergo ref. antecedens probatur sic fortior est virtus sorti
ad cibum quietendum quam platonis ad resis-
tendum nocumento cibi multo fortior ergo hec
cibum in sor. sorti magis accusat nocumentum
quam inanitionem quia non indiget cibo ergo
et in platone patet quia et respondetur quod pla.
debet cibari quia magnum recipit inanitio-
nem quam forte denarium a cam virtutis et sor.
non quia non tantum eget ut tantum est virtutis
alle inanientium in sorte sorti sicut in platone
debilis ref.

¶ In tenuibus dietis peccant ergo primo
nota duplex potest intelligi aliqua
dieta tenuis primo per comparationem
ad grossam dietam 2o in relatione
ad aetatem et eodem modo possumus distinguere
sensus de grossa et hic 2o modo intelligit ypo.
ut sit sensus quod si infirmus peccat in dieta
plus assumendo quam competat virtuti et
ceteris peccat minus assumendo quam virtuti com-
petat plus peccat minus assumendo quam plus
ceteris paribus. ¶ intelligendum est ad
causam dicti ypo. quia peccatum in diminutione
primo et per se diminuit instrumentum virtutis in
operatione sed peccatum in augmentatione vel peccatum
augmenti solum mediate et per accidens ¶ Item
quia ad dietam tenuem sequitur resolutio
virtutis et ad dietam auctam plus debito seq-

sola aggravatio que est leso minor cum facil-
lius removebitur ¶ Item quia ut declaratum
non deficit virtus ex minima repletione mi-
nima ad repletionem minimam sequitur resolu-
tio ergo propter quod et unumquodque tale et illud magis
igitur ¶ Propter hoc sanis primo nota quod cor-
pora sana intelligit quecumque corpora sana sibi
¶ 2o nota quod per peccantia intelligit defi-
cientia propter diminutionem quantitatem ut sit
sensus quod sani difficilius ferunt dietas pec-
cantes quam alias .l. diminutas in quantitate
¶ 3o nota quod non tetigit expresse dietam
tenuissimam quia evidens est per precedentia
¶ Propter hoc igitur ¶ Nota quod notanter dixit pa-
rum solidioribus quia si forent multo gros-
siores quam iste tenues posset esse econtra quia
non ponerentur paritas in aliis omnibus sententia
hanc ponit Ab. Auic. 3a primi capitulo de ciba-
tione febricitantium et est utilis hic asserens
in actu practico et ampliatur tam ad corpa
sana quam egra vel neutra et adhuc tam ad
egrotantia egritudine morbi quam essentiali
et tam ad dietas universales quam particulares
ut patebit in questione statim. ¶ D

Dubitatur utrum in regimine corporum
dietas declinare ad dietas subti-
les sit deterius quam declinare
ad grossas arguitur quod non primo in aliqui-
bus egritudinibus regulariter operando est dieta-
re ad subtiles dietas et non ad grossas ergo
ref. antecedens patet in morbis enim acutis et peracutis
est uti tenui et tenuissima dieta ¶ 2o fa-
cilius tollerat debilis dietam tenuem quam
grossam sed in omni egritudine virtus est debilis
in inequali egritudine facilius est verti ad
tenues ref. quia nota antecedens probatur quia quod
exhibetur .s. dieta tenuis excedit a virtute
unde virtus optime regulat illud sed quod
exhibetur in grossa excedit virtute ref.
¶ 3o nocumentum sequens tenuem dietam
est nocumentum per accidens et privativum sequens
illam et nocumentum sequens ex dieta gros-
sa est per se et positivum sed plus nocet quod per se nocet
quam quod per accidens nocet ergo ref. quia nota et
antecedens patet quia nocumentum sequens ad gros-
sam est proveniens a contrario .s. nutrimento
resistente calori sed nocumentum sequens ex
subtili dieta est per accidens ab ipso met calore
resolvente humidum ¶ Item nocumentum
a grossa est positivum a tenui est solum privativum

Sz plus nocet illud quod nocet positiue quam
illud quod nocet priuatiue ergo etc. ¶ 7º per dieta
tenuem resoluitur et consumitur materia morbi et per
grossam augetur sz melius est materiam morbi diminuere
quam augere ergo etc. quia nota auctor ponebat
gratia in comento tenues et certe diete ubi
possunt infirmus uirtutem non esse augendam
¶ 8º peccatum diminucionis diete et ingros-
sacionis sunt equalia ergo questio falsa patet
quia et auctor probat primo quia defectus et
habundancia ad easdem ducunt dietas 2º sequitur
Confirmatur quia maximum nocumentum sequens
ex attenuacione est precise equale maximo
peccato quod sequitur ex ingrossacione eius ergo non
est deterius declinare ad tenuem quam ad g-
rossam dietam quia satis pz et auctor patet quia
effectus sequens subtiliacionem est mors per
maximam resolucionis et sequens ingrossacionem
est mors per maximam suffocacionis sed isti effectus
sunt equaliter mali ut pz ¶ Item qualis est proporcio
extremi ad extremum talis est medij ad medium et
latitudinis ad latitudinem sed gradus extremi
tam in subtiliando quam ingrossando sunt cau-
sa mali igitur non deterius est declinare ad
dietam tenuissimam etc. ¶ Item ultimate te-
nuis dieta est corpori conueniencior quam die-
ta ultimate grossa ergo etc. auctor probat quia
alicui corpori conuenit dieta ultimate tenu-
is puta tenuissima ut pz ergo etc. ¶ 9º die-
ta tenuis possunt equaliter recedere a tempera-
ta sine conuenienti dieta sz penes equalitatem
talis recessus attenditur equalitas mali ergo
etc. ¶ 10º Quando cum ignoratur egritudinem
subtilia regimen ¶ 11º auctor sunt verba ypo-
crate expresse in afforismo omne cum malum
magis fit interimitur etc. ¶ In ista questione
pro mittenda sunt quedam supposito necessaria
2º respondebitur ad quesitum ¶ Quantum ad
primum est primo notandum ut tactum fuit circa
afforismum dieta potest dici subtiliari dupliciter
primo in comparacione ad aliam dietam scilicet sanorum
aut egrorum 2º in comparacione ad id quod compe-
tit uirtuti ut si uirtuti competeret dieta
grossa et exhiberetur tenuis Est ergo sensus
questionis utrum declinare ad subtiliores
dietas quam conuenit uirtuti sit deterius
quam declinare ad grossiores quam eidem uir-
tuti conueniat ¶ 2º nota quod in ordinando
dietas quas sumitur indicacio a uirtute et quam
a morbo quia aliter indicat uirtus et aliter
morbus sed in malis de quo est ad presens sermo
¶ 3º nota quod regimine sine dieta est duplex
quedam uniuersalis et quedam particularis Quid
sit utraque dictum est prius ¶ Prima ergo absolute
in aliquibus corporibus melius est subtiliare
quam ingrossare dietam pz quia aliquibus com-
petit dieta subtilis ut maceratis et non grossa
ergo etc. ¶ 2a ergo quod est absolute in aliquibus
melius est ingrossare dietam quam subtiliare
patet quia aliquibus competit dieta gros-
sa ut in quartanis sz cunctos non procedunt ad
sensum questionis superius datum ¶ 3a ergo semper
sumendo indicacionem a morbo declinare ad
dietas subtiles est melius pz quia cum mor-
bus indiceret sui remocione et per dietam gro-
ssam fit addicio in ipsum et prohibetur eius re-
mocio ergo etc. ¶ 4a ergo sequitur quod sumendo indi-
cacionem a uirtute nunquam est dieta subtilian-
da pz quia per nutrimentum uirtus conseruatur
ut alias dictum est ¶ 5a ergo principalis quod de-
clinare ad dietas subtiliores quam competit
uirtuti est deterius quam declinare ad grossi-
ores quam eidem conueniat ceteris paribus hec
ergo probatur multipliciter primo quia declinare ad
subtiliores quam uirtuti conueniat ad leuem tol-
leranciam et conuenienciam ducit corpus ad inani-
cionem Et declinare ad grossiores ducit ad re-
plecionem sed ceteris paribus deterior est inanicio
quam replecio ergo etc. quia nota et auctor decla-
ratum fuit supius in illo afforismo in exercitanti-
bus ad summum etc. ¶ Item per dietam subtiliore
inmediate deperduntur partes subtiles membrorum
et calor naturalis resoluitur sed per grossiorem solum
inmediate grauatur uirtus nutrimento nimio
sz deterius est partes subtiles membrorum in-
mediate deperdi quam uirtutem grauari ab ac-
cidentali ergo etc. ¶ Item facilius remouetur
lapsus qui acquiritur per ingrossacionem diete ceteris
paribus quam qui acquiritur per subtiliacionem utraque
eque reddunitibili ergo etc. quia non et auctor patet
quia per solam euacuacionem corrigetur lapsus qui fit
per replecionem sed lapsus per inanicionem fit correctus
per solam restauracionem deperditi quare per multas
transmutaciones oportet nutrimentum antequam
reiunat et conuertatur prius et cito euacuatur
replecio per flobotomiam sed notum est quod si cetera sunt
paria facilius et citius fit euacuacio quam
qui euacuacio ergo etc. Et intelligo hanc conclusionem
uel sine comparentur diete uniuersales siue
particulares ad particulares tam in corporibus

sanus quam eger. Ex ista conclusione sequuntur
multa correlaria. Primum quod per subtiliationem diete
et per ingrossationem eius sor. et pla. ducantur ad
lapsus equales sor. scilicet per subtiliationem et plato
per ingrossationem plus removetur a convenienti die-
ta sor. quam pla. si cetera sint paria in virtute
patet quia ad equaliter ledendum requiritur maior
ingrossatio quam subtiliatio. Secundo sequitur quod
plus distat a convenienti dieta grossa perducens
ad mortem secundum quantum quam dieta subtilis per-
ducens ad mortem. Tertio sequitur quod perdita e-
qualitate fortitudinis in sorte et in platone
et quod equaliter continue subtiliet dieta in sorte
sicut ingrossabitur in platone et continuatur hiis
usque ad mortem citius morietur sortes quam pla.
quia semper labetur lapsu deteriori ad minus secundum
rem. Quarto sequitur ergo quod sortes et pla. consistentibus
sub eodem gradu sanitatis et peccantibus utrisque
equaliter quantum ad quantitatem mense dictando
uno puta sorte subtiliando dietam et pla. solum
ingrossando citius fiet eger sor. quam plato
vel deteriori lapsu fit sub equali gradu citius
fiant sensibiles lesione operationum. Quinto sequitur
quod in casu sor. et pla. habent virtutem equaliter
fortem omnino et occurrent cause equales pre-
cise in se. una faciens inanitionem in sorte
et alia repletionem in platone et tamen morietur
sor. et pla. non patet quia quamvis iste sint in se
equales magis tamen est nociva causa occur-
rens sorti quam platoni. Plura alia possunt con-
cludi. Ad argumenta principalia ad primum dicitur
quod illud argumentum non procedit de diffinitiva ratione
quia in nulla statione egritudinum protinus subti-
liatur dieta plus quam competat virtuti. Verum-
tamen si in aliqua statione contingeret subtili-
ari dietam plus quam competat virtuti ista sub-
tiliatio foret deterior quam ingrossatio ceteris
paribus. Ad secundum dicitur quod licet virtus facilius
tolleret nocumentum prohibitum in dieta
subtili quam grossa quia illud facilius tunc
mutat difficilius tamen tolleret nocumen-
tum sequens ex attenuatione diete quam ex ing-
rossatione ceteris paribus. Ad tertium conceditur
nocumentum quod per accidens in malicia excedere
nocumentum per se. Ad confirmationem dicitur
quod nocumentum sequens ex dieta subtiliori licet
sit per accidens tamen est positivum ut patet intelligenti.
Ad quartum dicitur quod licet per dicte attenuationem
maiorem quam virtuti competat in via morbi
resolvatur tamen cum hoc et virtus resolvitur

et ceterum insitum et partes subtiles membrorum
et dicitur pro minori illius argumenti quod ubi cetera
sint paria hoc non oportet. Ad quintum dicitur negando
antecedens ubi cetera sint paria. Ad aliud quod defectus
et habundantia rerum dicendum quod hoc est verum
ad easdem dietas secundum genus non tamen ad equa-
les lapsus vel malicias quia licet tam dimi-
nutio quam ingrossatio ducunt egritudinem
non tamen ad equales egritudines perducunt.
Ad confirmationem dicitur negando quam quod licet
possunt subtiliatio et ingrossatio ducere ad
eque malos lapsus hoc tamen facere non possunt
cum fuerint in mensuris equalibus ut patet
ex dictis ergo rem. Ad aliam confirmationem
dicitur quod dieta ultimate tenuis non est convenien-
tior corpori tamen non convenit vel minus nociva
quam dieta ultimate grossa corpori tamen
tamen non convenit hoc non repugnat ergo rem. Ad
quintum dicitur quod licet poneretur quod quantitative tantum
recederet dieta a convenienti precise sicut gro-
ssa quod adhuc tenuis foret secundum gradum malicie
a convenienti magis distans rem. Ad ultimam
confirmationem dicitur quod ad cognoscendum egritudinem
melius est regimen esse subtilius in materia
putridarum licet tamen non sit virtuti melius
nisi per accidens pro quanto egritudine cogni-
ta per subtiliationem regimus melius curabis vel
dicitur quod licet periti precipiant subtiliare re-
gimine non tamen magis quam competat virtuti. Aphorismi declarat
In tenuibus ut supra hic ponuntur conclusiones
afforismi quia prius posite non fuerint. Prima
ergo huius afforismi est hec plus peccant egro-
tantes in dietis tenuibus quam ingrossatis magis
quam oportet. Quod arguitur sic plus leduntur egrotan-
tes per dietas subtiliores quam per grossas quam
oportet ergo rem. Patet quia et antecedens arguitur omne ma-
lum sequens diminutionem deterius est quam sequens
ingrossationem diete ergo rem. Patet quia et antecedens decla-
ratur infra. Primo nota quod dupliciter potest dici ali-
qua diminuta tenuis vel grossa primo per
comparationem ad aliam dietam ut dietam debitam
in acutis dicimus tenuem per comparationem ad illam
que debetur in cronicis et sic non intelligitur in
proposito. Secundo dicitur aliqua dieta tenuis
vel grossa per comparationem ad virtutem ut illam
in proposito dicam grossam vel tenuem que est ma-
gis tenuis vel grossa quam sit virtuti conveniens
et taliter intelligitur in proposito. Secundo nota quod
ad dietam tenuem sequitur deperditio spiritus subtilis
et caloris resolutio et consumptio multa

humidi substantifica membrorum ad repleccionem
autem immediate solum videtur sequi nimia
humorum habundancia et agravacio virtutis
patet autem quia deterior est spiritus et partium de
perdicio ceteris partibus quam humorum ha-
bundancia et agravacio virtutis. Secundo recte. ¶ Tercio
recte quia lapsus sequens inanicionem sive at-
tenuacionem desanuoru non corrigitur quia non
nisi per regeneracionem spiritum et partium suba
lium restauracionem lapsus autem sequens nimiam
plenitudinem corrigitur solum per evacuacionem
igitur recte. ¶ Quarto recte quia virtus multo me
lius tollerat torzionem dicte minus grosse
quam subtilis quia corrigitur lapsus sequens
subtilem per ingrossacionem quam male tolleraret
virtus iam debilitata per subtiliacionem. Corrigitur
autem grossa per subtiliacionem quam bene tolle
rat virtus custodita fortis propter quod 2o
regiminis acutorum dicitur aggravacio quod peior est per
mutacio ab inanicione ad replecionem quam econtra
a replecione ad inanicionem. ¶ Quinto nota hanc
conclusionem intelligi debere ubi ingrossacio et
subtiliacio sic eius quod competit virtuti fue-
runt equales ubi enim non fuerint cetera
paria notum est conclusionem non esse veram propter
hoc est sanus. ¶ Conclusionem primam corporibus
sanis fallaces sunt diete tenues probatur
quia quia peta .i. dietas deficientes diffici-
lius ferunt simplex quam dietas grossas propter
hoc. ¶ Conclusionem 2m vult fallaciores et
difficiliores sunt tenues diete grossioribus
patet satis. ¶

Ad ultimas non egritudines recte
primo nota quod ultimas egritudines
intelligit illas ultra quas non sunt
alie in acutitate que non sunt eiusde
racionis sed sunt eiusdem denominacionis quia
si finiantur in die 4a et sunt scilicet acutissime
sunt peracute sed in 3a die recte vocantur
peracute ita si in 2a die finiantur est per pa
cuta et sic ex denominacione egritudinis
peracute. ¶ Secundo nota quod iste afforismus potest
ampliari ad omnes egritudines cuiuscumque maneri
eriei dum tamen sint equales et conveniunt ad ea
has proprii generis. ¶ Tercio nota quod causa veri
ficans afforismum est hec quia quanto status
est propinquior et est necessitas maior pugne
virtutis contra materiam et morbum tanto dieta
debet esse subtilior ut patet ex precedentibus
sed stante egritudine peracuta est satis

proxima et necessitas pugne maxima
ergo dieta debet esse subtilissima. ¶ Quarto nota quod
cum ypocras dixit ad ultimas egritudines debet
intelligi non quod diete ultimitas sit per se suffici
ens ad perfectionem cure sed est partialis ca
cum virtute principali faciente curam est enim
causa quod [illegible] minus occupet et per quod melius
digerat materiam morbi et ex consequenti
facilius eam expellat. ¶

De

[…]bitatur utrum in morbis peracutis
dieta ultime tenuis sit magis
conveniens aliis dietis et arguitur
quod non multipliciter primo quia regu
lariter evacuando non debet fieri ultima eva
cuacio ergo nec ultima dieta ista que tenet et
autem declaratum est in illo afforismo In excitantibus
ad summum. ¶ Secundo in huiusmodi morbis virtus
est debilior quam in aliis igitur exigit maiorem con-
fortacionem sed hec non fit nisi per exhibicionem
aliqualem nutrimenti igitur recte. ¶ Tercio melius est
infra subsistere recte igitur melius est infra die
tare quam exquisitissime evacuare quia videtur
esse nota et autem est. Amplius ergo prima. ¶ Quarto
in diversis temporibus morbi est aliter diver
simode ordinanda dieta igitur in morbis per
peracutis est aliter ordinanda dieta in principio
et aliter in statu sed in statu dieta debet esse tenu
issima ergo in principio et augmento non debet esse te
nuissima. ¶ Quinto dieta tenuissima non ex
cedit morbum peracutum igitur non sufficiat ipsum
removere quod nota est autem patet de se. ¶ Ad
oppositum est ypocras in afforismo 2m introductum commen
tatoris. ¶ Tunc nota quod licet nichil dare di
catur dieta tenuissima tamen nichil dando
possumus magis et minus subtiliare dietam quia
nichil dando in die naturali magis attenua
mus dietam quam solum a nichil dando in ar
tificiali die et nichil dando in toto tempore
morbi est dieta magis tenuis quam nichil sum
immediate illius temporis. ¶ Secundo nota quod quamvis
minus in regulari cura non conveniat ultima e
vacuacio tamen bene potest competere diete
ultimitas quia hanc potest virtus tollerare
cum hec per dietam tenuem nichil debilitatur cum
non ultime evacuetur et hoc in peracutis. ¶ Tercio
ergo quod in peracutis competit dieta tenuis
sima probatur quia ibi sunt cause sufficientes
ut dieta sit tenuissima puta fortis pugna
et propinquitas status et debet hoc quo intelligi
stante fortitudine virtutis mo iam dico. ¶

licet ita sit dicta dicitur diu magis tenuis in
statu quam in principio vel augmento ¶ Ad argumenta
patet solutio de se quia per illam magis extenuatur
eger in statu quam in principio et sic patet quid et
aliud similiter ¶ Contra quia in principio erat
tenuissima et sic dicendum quod erat tenuissima
quantum ad illud quod ministratur vel subtrahitur
per dietam sed non quantum ad actionem que in corpore
sequitur per dietam ¶ Ad argumenta ad primum dicitur
concedendo aliud et negando quam et hoc loquen
do de dieta tenuissima quantum ad illud quod
per dietam subtrahitur si tamen intelligitur de die
ta ultima quantum ad effectum quem causat dicitur
sequi illud quod bene conceditur quod non est cor
pus ultime macerandum ¶ Ad 2m dicitur negando
quam que bene valeret ubi cetera essent paria
¶ Ad 3m dicitur quod licet illud argumentum probat cor
pus non esse ultime macerandum sed non ultime
maceratur per dietam tenuissimam in peracuto
morbo ¶ Ad 4m dicitur quod illud argumentum non est con
cedendum nisi in his quibus a principio competit
tenuissima dieta ¶ Ad 5m dicitur quod dieta tenuis
sima non curat sed virtus est illa totum patet
intelligenti ¶

Dubitatur utrum in aliquibus morbis
competat dieta tenuissima arguitur
quod non primo sic in quolibet morbo re
ficiendus est eger plus quam tempore
sanitatis ergo etc. quia nota argumentum probat quia
in quolibet morbo est virtus debilior et reso
lutio maior quam tempore sanitatis et in quolibet
morbo est maior necessitas restaurationis quod
tenet quia resolutio et restauratio debent ad
invicem proportionari ¶ 2o in morbis peracutis
non competit dieta tenuissima et in nullis quod
tenet et argumentum probat quia accidentia contingen
tia in morbis peracutis sunt virtutem maxime
prosternentia accidentibus autem virtutem proster
nentibus illico dandus est cibus sed natura
non sustinet repentinas mutationes ergo etc.
¶ 3o plus resolvitur virtus a morbo acuto
quam a cronico ergo maior refectio et confortatio
virtutis requiritur in peracuto quam in croni
co et hoc non fit nisi per nutrimentum ergo etc. ¶ 4o
per exhibitionem nutrimenti in morbis parvis
virtus efficitur potentior ad resistendum mor
bo et ad pugnandum contra ipsum ergo sumendo
indicationem a morbo debet exhiberi nutrimentum
quod nota et argumentum patet quia per nutrimentum mul
tiplicatur sanguis et spiritus qui sunt instrumenta

¶ [illegible]

virtutis in actione contra morbum ¶ 5o per dietam
tenuissimam non custoditur virtus et ipsa non
debet nisi medicus quod tenet quia summa in
tentio medici dicitur esse in virtutis custodia ut
dicit G(alenus) a principio et capitulo nono terapeutice
¶ 6o quia in tenuibus dietis peccant egro
tantes ut in aphorismo dicebatur ¶ 7o dieta te
nuissima nocet sanis ut in augmento igitur
egris ¶ In contrarium patet per ea que dicta sunt circa
aphorismum ¶ In responsione ad questionem
primo nota quod non repugnat aliquam operationem
medici esse infirmo per accidens iuvativam
que tamen per se est nata nocere et contra. Exemplum primi
ut evacuatio sanguinis laudabilis per flebotomiam
per se est nociva per accidens quandoque est multum iu
vativa pro quanto quia ad talem evacuationem
sequitur evacuatio humorum corruptorum aut vene
nosorum aut divertitur materia a loco quem apostema
nat et ideo quantumcumque talis evacuatio per se
noceat invenitur tamen est exhibenda etc. Exemplum
secundi exhibitio nutrimenti boni et lauda
bilis plus nata est prodesse invenitur tamen per
accidens obesse ubi per illam operatio nature
impeditur magis necessaria ¶ 2o nota ut
circa aphorismum tactum est quidam sunt morbi in
quibus est necessaria magna pugna et fortis
conatus virtutis contra morbum propter pravita
tem materie facientis morbum ut sunt per
acuti morbi et quidam non ut cronici in quibus
non stimulatur virtus a natura ¶ 3o nota quod
per nutrimentum exhibitum tempore fortis pugne
retardatur actio virtutis in materiam morbi
propter duo primo quia nutrimentum resistit vir
tuti agenti in ipsum propter contrarietatem ¶ 2o
quia spiritus et calor naturalis quo virtus
prius utebatur solum in digestione materie
morbi occupatur circa digestionem nutrimenti
exhibiti et ex consequenti debilitatur virtus illa que
resistit contra morbo ut patet ¶ 4o nota quod
in peracutis quando est ultima virtutis prostra
tio et quando stat virtus constans ¶ 5o nota
quod alia sunt indicationes a morbo quantum ad die
tationem infirmi et alia a virtute quia iste in
dicationes sunt contrarie virtus enim indicat
de sui conservatione et custodia que fit per nu
trimentum indicat de cibi exhibitione morbus
vero indicans de sui remotione indicat de for
ti pugna virtutis contra materiam et per consequens
virtutem non esse circa aliud occupandam et
sic indicat de cibi subtractione ¶ Nota quod

quam indicatio sumpta a virtute est fortior
quam extra et quam sunt ille intentiones
medie et equales. Ex quo patet quod adveniente
te vel declinatione multum remittitur indicatio
sumpta a morbo cum non sit victa natura et
propter hoc tunc est dieta ingrossanda. Prima
ergo stante virtutis ultima prostratione in
nulla egritudine debemus uti dieta tenuis-
sima patet quia per Galenum dicentem accidentibus vir-
tutem prosternentibus etc. Secunda quod in para-
cutis morbis stante virtutis constantia parum
vel nichil de nutrimento est exhibendum patet
quia per talem exhibitionem impeditur actio virtutis
et augetur malitia morbi igitur etc. Tertia quod
in aliqua egritudine quam imparacuta com-
petit dieta tenuissima patet quia ex dictis. Quarta
licet possint formari conclusiones prima similes
virtute non constante sed prostrata per magnam
resolutionem convenit uti tenuissima dieta
dico autem notanter per magnam resolutionem quia
si per magnam aggravationem esset virtus multum de-
bilitata aliter dicendum foret quod sic fortius
indicat virtus per eius prostrationem quam mor-
bus quantumcumque vel qualiscumque fuerit ergo etc.
Quinta quod virtute constante quanto morbus
est acutior et molestior tanto est virtus ci-
bo minus occupanda probatur quia tanto oportet
virtutem fortius pugnare contra morbum et
propter hoc tanto minus diverti et impediri ergo etc.
Sexta quod in aliqua egritudine acuta vel
paracuta constante virtute quemcumque est egrota-
tum tenuissime dietare probatur sic quia quanto
morbus est molestior tanto magis egrotantem
tenuissime cibare convenit ergo morbo moles-
tissimo existente est tenuissime dietandum
sed acutissimus est huiusmodi ergo etc. Ad
argumenta ad primum dicitur negando antecedens scilicet quod in quolibet
morbo plus reficiendum est etc. Et ad pro-
bationem quia in quolibet morbo est virtus debi-
lior etc. dicitur negando quam et cum arguitur
quod restauratio proportionatur resolutioni dicitur
quod licet non oportet et maxime ubi est necessaria
magis actio virtutis contra morbum quam restaura-
tio sicut quando est imparacutis. Ad secundum dicitur
concedendo quod quando imparacutis non competit
dieta tenuissima nisi cum superveniant in
paracutis accidentia virtutem prosternentia
tunc non convenit. Ad confirmationem quando dicitur
natura non sustinet dicitur quod verum est quando
ad illam sequatur aliquod nocumentum et ita in

casu isto aliquod sequitur nocumentum sed tamen
iuvamentum est maius. Ad 3m dicitur negando
quam illud tamen argumentum bene concluderet si fo-
rent cetera paria sicut non est quia morbus
acutus cito venit ad statum cronicus autem
tarde. Ad 4m dicitur negando argumentum scilicet
quod per exhibitionem cibi virtus efficiatur potentior
quam fieret si non exhiberetur ad resistendum
et pugnandum contra ipsum morbum. Et causa est
multiplex prima quia licet completa nutri-
tione virtus sit fortior quam esset si non
esset nutricatio tamen cum hoc morbus est
fortior quam esset si non esset exhibitus cibus
eo quod toto illo tempore quo digestus est cibus
multum impedita fuit actio virtutis contra
materiam. Secunda quia per exhibitionem cibus tem-
pore quo fiunt accidentia fortiora virtus
occupata a forti pugna cibum male subministrat
et ad malas formas convertet unde magna pars
eius cedet in causam antecedentem vel coniunctam mor-
bi ideo etc. Ad 4m dicitur quod licet per se non vi-
deatur virtus custodiri per tenuem dietam per acci-
dens tamen custoditur proquanto dietam tenuem
virtus intendit circa digestionem et resolutionem
materiei morbi ad quam sequitur virtutis re-
levatio ideo etc.

Dubitatur utrum in aliquo morbo cro-
nico competat dieta grossa. Arguitur
quod non primo per dietam grossam impeditur
pugna virtutis contra materiam sed nunquam
licet impedire talem pugnam igitur nunquam licet
uti dieta grossa. Consequentia desuper nota et antecedens desuper
notum. Secundo in quolibet morbo debet minorari quan-
titas nutrimenti ideo in nullo est ingrossanda
dieta. Consequentia nota et antecedens patet quia in quolibet morbo
est virtus debilis quia multum nutrimentum
exhibitum non sufficit mutare ideo etc. Tertio in
statu morbi oportet uti tenuissima dieta ergo etc.
Consequentia patet antecedens probatur quia tunc natura est maxime
occupata ergo etc. Quarto in cura asclitis oportet
uti tenuissima dieta ideo etc. Consequentia nota et antecedens
patet quia avicenna 3° et 4a fen capitulo de cura
asclitis ubi precipit cibi minorationem quantum
est possibile. Quinto maniacus oportet uti dieta te-
nui sed quam [illegible] minus de cibo quam
maniacus vel in statu quartane minus quam in sta-
tu [illegible]. Ultimo in quartana oportet uti tenui
dieta ut dicitur prima quarti capitulo de quartana. Contrarium
patet per ea que dicta sunt circa illam assertionem
tertiam et cetera dicte. Pro solutione nota

primo quod dieta que debetur in cronicis possit
comperari aut ad illam que debetur sanis
eisdem aut ad dietas que debent in aliis
morbis puta acutis et paracutis ¶ 2º no
ta quod dieta est duplex sicut regimen scilicet universalis
et particularis universalis que distribuit per omnia
tempora universalia morbi particularis
que respicit particulare tempus puta tem
pus unius paroxismi ¶ 3º nota quod quando
comperamus dietam que debetur cronicis ei-
eius que debetur in aliis morbis dicendo quod
ipsa est grossior debet intelligi ceteris paribus
¶ 4º nota quod quia causa innovationis cibi
est fortitudo pugne virtutis quia illam non stante
pugna maiori minor est necessitas subtracti
onis ¶ Prima quod sequitur quod in comparando dietam
que debetur in morbo ad illam que debetur tempore
sanitatis in nullo competit grossa dieta patet
per rationem 2am supius adductam ante questionem ¶ 2º quod
in comparando dietas que debent in morbis
ad invicem in cronicis competit dieta grossa
1º aliorum patet quia hic non est pugna tan
ta virtutis contra materiam morbi sicut
in aliis ¶ 2º quia etiam nulla alia dieta po
sset virtus conservari usque ad statum ¶ 3a quod
licet ita sit ratione tamen quandoque particularis
dieta in morbo cronico potest esse tenuis pre
de illa que debetur in statu paroxismi quam
tamen ¶ 4a quod non semper in morbo cronico com
petit dieta equaliter grossa patet quia grossior
competit in principio quam in statu in statu tenuis
sima vero aliorum temporum ¶ Ad argumenta
principalia dicitur quod licet per grossam dietam ali
qualiter remittatur pugna saltem hora ciba
tionis non tamen impeditur et ulterius dicitur
quod istam pugnam aliquando licet remittere ut
ex illo sequatur aliquod aliud iuvamentum magis
puta custodia virtutis usque ad statum ¶ Ad
2um dicitur quod illud argumentum probat quod in nullo morbo
est dieta ingrossanda vero dicte convenientis tem
pore sanitatis et hoc bene conceditur ¶ Ad
3um dicitur quod in statu illi oportet uti dieta tenuis
sima vero aliorum temporum sed hoc non est contra
dicta ¶ Ad 4um dicitur quod in cura asthmatis debet
attenuari dieta quantum possibile est iuxta
tolerantiam virtutis ipsa tamen debet esse grossa in
dicte convenientis maturis morbis ¶ Ad 5um
conceditur quod in aliquo tempore particulari ali
cuius cronice ultimatur dieta magis tenuis quam
in aliquo certo dato tempore egritudinis a-

cute sed hoc non repugnat dictis ¶ Ad 6um dicitur
sicut ad 5um et hec sunt mens amen

Utrum ergo 2um autem ¶ Primo quod egritudine acuta et acutissima et ultra
nocumenta causante competit et
necessaria est dieta tenuissima pro-
bet quod sic hic est fortissima pugna virtutis
contra morbum quia ipsa est cibo tunc innumerabiliter
tendo patet quia et argumentum colligi potest ex dictis et
hic ergo ulterius igitur stat illa tunc quia sequitur
ex dictis supius ¶ Primo nota quod licet ad mor
bum esse acutum due conditiones requirantur
scilicet senitas accidentium et brevitas terminationis
unum tamen horum ex altero in morbo dependet
est enim senitas accidentium causa brevis
terminationis eo enim quod accidentia valde seva non
posset virtus longo tempore tollerare ne
cessarium est ut morbus cito terminetur quia scilicet
vel vincat vel vincatur ut illo affor. Gran
fuis athetano apprehendunt ratione nolo tamen
dicere accidentium senitatem esse totalem causam
abreviationis sed partialis est licet quasi sit pre
levitatis causa debilitando virtutem ¶ 2º nota
quod morbi acutas maxime ex quinque pendere
videtur primo ex intensione ut febris intensa
merito sue intensionis sit acuta ut causon
2º ex parte furiositatis et acuitatis materie
et mobilis de membro ad membrum ¶ 3º ex parte
multitudinis eius ut inflemativa febre con-
tingit vel peripleumonia contingit que de se esset
egritudo longa patet per multitudinem sine phlebo-
tomia diutius et corpus moritur ista est interficit
ratione situs ¶ 4º ratione situs vel loci ubi
continetur materia ut in peripleumonia et apoplexia
et stat tamen quod materia contenta in cerebro sit pau
ca et causet epilensiam quam si in pede esset non
faceret forte morbum mortalem ¶ 5º ratione
occulte malicie materie sicut in febre pestilenciali
in posito omnium non potest intelligi licet magis
2º modo ¶ 3º nota hic reperit continuo
ut videtur quientatam velle et exponit capitulo
scilicet statim a principio 2a littera dicat continuos quare
non est aliqua interfectio et patet et quasi sermones
concordant ¶ 4º nota quod labor sumitur pro fati
gatione corporali 2º pro laxitate ex sine
corporis fatigatione proveniente ut hic 2e
particule Labores spontanei ratione et sic non
sumitur hic 3º sumitur pro nocumento ut primo
afforismorum 2e particule In quo morbo sompnus
laborem prestat ratione et sic sumitur hic idest no

timenta Et nota egritudo habz ide causat
laboris sicut causa habet effectum ¶ 4º no
ta eadem dieta dicit ultima et tenuissima
tenuissima quidem quia minime offert ultima
quia illa nulla est intemnitate ulteriori vbi
nº no no ¶ 2ª qº est egritudine non habente
continuos laboris et ultimos ad sensum da
tum tunc non compechit dieta tenuissima p²
cum illas non expectaret virtus usque ad statum
gº ref pz quia cum ante ¶ Nota q egri
tudo non hz gtinuos et ultimos laboris aut
quia acuta absolute aut quia acuta diminute
aut quia cronica aut quia licet pacuta non
tamen p paracuta Et omnibus modis verum
est si cum fuerit cronica vel tropica gsuna
compctit dieta grossior mediocri si absolute
acute media si paracuta non in ultimo gpetit
tenuis dieta declinans versus tenuissimas et
sic pz suna ¶ Sz tantum 3ª qº principalis est
debet tantum dieta egrotantis recedere a tenu
issima quantum egritudo recedit ab acutiss^a
tanto accidentia sunt minus seua et status dis
tancior gz quanto status est distancior et acci
dencia remissiora tanto debet dieta esse gro
ssior vel minus tenuis i² ref ¶ Primo nota qd
cum ea adequata subtilissime diete sit for
tissima pugna cum status ppinquitate sicut
ista minueret sic et eius subtilitas gº gº
vera ¶ 2º nota hic verum esse indicacione
sumpta a morbi acutitate et non alia accident
causa fortius om indicante q contingere pot
si ponatur egritudine esse cum multa excessiua
replecione quare timeat de suffocacione tunc
enim sic non oz graduare dietam ut dictum est
Concordancia istius afforismi et eius ampliaº
est sicut precedentis

Dubitatur utrum in statu laboris
et accidencia ultimentur et arguitur
multipliciter q non primo quia gtin
gens est in statu febris aliquis acci
dentia fore remissiora quam in aliqua certa da
ta hora principii eiusdem gº ref pz quia et assu
arguitur quia in declinacione paracismi status
zue sunt accidentia remissiora quam fuerit
in statu paracismi principii vel augmenti ut pz gº
ref ¶ Confirmatur qr gtingit egrum in principio
vel augmento vel particulari mori i² protinus
ultimantur accidentia et non in statu gº ref pz qua
et colligitur a^m 3º de crisi et Gª primi capitulo
de horis febrium ubi ad litteram inquit et timor

est a principio usque ad statum ¶ 2º ad principale in
statu febris augmastice aut paugmastice ac
etiam omotone accidentia non ultimantur gº
ref pz quia et a^m arguitur quia augmastica
continue procedit augendo paugmastica mino
rando omotena gtinue conferunt affligit io
ref pz quia ¶ 3º principii in statu suna est maioris
quantitatis et malicie sed morbo existente sa
lubri quam in principio io ref a^m arguitur qr usque
tunc ipa procedit resolutio et digestio i²
ref pz quia cum ante ¶ Ita quia mia videtur
in principio virtute fortius expungere cum sit multo
maioris quantitatis io ref ¶ Xº per totum
statum accidentia maiorantur ideo in statu non
ultimantur pz quia et a^m arguitur sic usque
ad statum processit virtutis continue debilitando
et maiorando morbum i² in statu maior est ppor
cio morbi et materie ad virtutem quam alii sunt
et per gns fortius sufficit tunc morbum in statu
et accidentia maiorare gº ref tota quia patet
¶ Ite nec in prima medietate ultimantur nec in 2ª
gº ref pz quia et a^m colligitur 3º can fen i°
tractatu capitulo de signis horarum plenius ref
¶ Ad oppositum est galienus in commento istius affo
a^g prime particule ubi gº 2^m acutie ¶ Respo
dendo ad istam questionem primo premittam quas
dam distinctiones et notabilia 2º ponam gclusiones
ad questionem responsiuas ¶ Quantum ad primum
sit hec prima distinctio q morborum quidam sunt
vniversales quidam particulares quid sit utrumque istorum
pz et de utroque istorum erit sermo in proposito lz
principaliter de vniversalibus morbis ¶ 2ª distinctio qd
morborum vniversalium adhuc quidam sunt salubres
quidam mortales et de utrisque erit sermo in
proposito ¶ 3ª distinctio principalis q cum quilz
morbus habeat quatuor tempora ut sic suppo
natur proxime huiusmodi quidem tempora quoque
distinguunt medici penes acciones virtutis in
mam Et quoque penes acciones specialis materie
in virtute sine gtra virtute et morbum Sic
distinctio gsueuit poni subtilibus verbis ab an
tiquis q singulos tempora distinguntur penes
digestione que est accio virtutis in mam et quoque
penes accidentia que sequuntur acciones materie et morbi
in membra Eo in primum tunc dicimus esse principium
quando mia est occulte digesta tunc augmentum
quando digestio in mia maioratur tunc status quando
ipa est complete digesta tunc apparent
signa complete digestionis tunc declinacio
quando mia gº diuiditur Eo in 2º tunc dicimus principium

quando accidentia aut operationum lesiones sunt remissa tunc augmentum quando notabiliter maiorantur tunc status quando ultimantur et stant in eodem quare status dicitur a stando tunc declinatio quando huiusmodi accidentia notabiliter remittuntur. Consimiliter in mortali distingui possunt huiusmodi tempora vel penes impressionem quam recipit anima morbi et hec est penes accidentia vel penes praevitatem ipsius materie acquisitam actione caloris naturalis in eam que duo tempora in morbi licet ut plurimum concordant non tamen necessario.

Prima distinctio quod in morbis mortalibus contingentia sunt duplicia quedam vi solius morbi quedam autem non solum vi morbi sed etiam vi nature ipsam materiam morbi agitantis et expellere temptantis. Exemplum primi sicut sunt accidentia consequentia impressionem quam facit materia in membra sua prava qualitate. Exemplum secundi ut in crisi contingit quod virtute temptante materiam expellere et ipsam agitante causantur sincopes lipotomie sine casus virtutis dolores capitis et cetera huiusmodi. Hec distinctio consimiliter potest talium accidentium quedam sunt propria morbo quedam quasi contraria dicuntur quia tam vero quam anima quamvis mansuando accidentia illa ut ariditas lingue propter malos fumos et dolor capitis fit vi morbi sed illi motus in crisi ut vomitus fluxus ventris tortio ventris a virtute et cetera anima ista sunt quasi et de his omnibus est in questione sermo.

Tertia distinctio quod accidentia solius anime actionum consequentia sunt duplicia quedam consequuntur impressionem a materia sua mala vel mala qualitate principaliter quedam non consequuntur aggravationem vel oppressionem sensitivam gravitatem vel multitudinem vel grossitiem eius consequentem. Exemplum primi sicut est estuatio vigiliarum instantia et cetera. Exemplum secundi sicut suffocatio caloris submersio et pulsus profunditas et de omnibus his in questione poterit esse sermo hic tam in morbis universalibus quam particularibus ut patet intelligenti.

Quarta distinctio morborum malorum salubrium quidam sunt servantes materiam ad unicam certam expulsionem et quidam non sed ad plures perceptibiles expulsiones. Exemplum primi sicut est causon et synocha et sic de aliis. Exemplum secundi sicut est pleuresis et frequenter empima et plures tisis et sic de aliis. Potest autem hec diversitas contingere tam ex parte loci in quo continetur materia

quam etiam ex virtutis habitudine ad materiam ex parte quidem materie vel quia materia est tante acuitatis ut simul quam tota possit fluere vel congregari cogatur virtus ipsam expellere vel partes eius et insurgat quod materiam sicut in pleuresi propter fortem dolorem ad quod concurrat subtilitas ipsius materie et etiam facilitas digestionis eius unde velociter et cito aliqua parte digesta ipsa est obediens expulsioni. Cum autem sit materia crassa grossa pauce molestationis et tarde digestionis. Ex parte etiam loci ut si in membris in quo ipsa continetur sit rarum lapsum per quod faciliter fluxisset materia. Contra si densum ut cum geniculata est materia multa circa venas similiter etiam ex parte fortitudinis et debilitatis virtutis propter quod quam materiam patet ex venis et quam non expellere sed totam dimittat colligere quando debilis est.

Determinantur ad primum sit hec prima quod in qualibet morbi in malis salubribus in statu accidentia ultimantur probatur quia aliquando ultimantur non autem nisi in statu ut patet distinguendo quod tertium patet quia et alii similiter.

Item quodlibet accidens per aliquod tempus continue antequam in fine illius temporis intensius est quam alii ante sed usque ad statum augentur quare illa accidentia in statu sunt maiora quam alii et sunt etiam maiora quam alii post erunt eo quod continue remittuntur post hoc quod tertium patet quia cum ante.

Secunda quod ut plurimum in statu digestionis morborum salubrium malorum reservantium materiam ad unam expulsionem accidentia ultimantur patet quia tunc plurimum advenit crisis. Tertium patet quia et alii similiter intelligenti et hanc forte puto voluisse Galienum in tertia dicto ante notantur ut plurimum propter id quod non semper in crisi sunt accidentia fortiora ut ubi materia elongatur a corde cum primo erat propinqua et ubi magis fit ata cum materia per digestionem.

Ex quo patet quod sequitur in huiusmodi egritudinibus ut in pluribus tempora distincta penes accidentia et penes materie digestionem concidunt patet satis intelligenti.

Tertia quod licet ita sit status tamen in aliqua parte principii accidentia fore remora quam in aliqua parte status patet quia in declinatione post statum et cetera. Veruntamen comparata similibus nisi sic similia sunt accidentia remora.

Quarta quod in statu digestionis materie non ultimantur accidentia in morbis non reservantibus et cetera probatur quia tunc remittuntur ut in pleuresi. Ex quo concludo quod primum quo ad digestionem in pleuresi includit in se tempus primum augmenti et status

accidentium Ex quo ultra sequitur declinatio forte
aliis temporibus longiore ¶ 9a quod licet ita
sit in cuius tamen morbi statu accidentium accidentia
ultimantur patet ex quid nominis status accidentium
¶ 10a quod accidentia sequentia agravationem virtutis
non ultimantur in statu quo ad digestionem ut
accidentium consequentium impressionem a materia
sua mala qualitate provenientem patet quia talia
in principio ultimantur quod responsio patet quia et auctoritatem intel
ligentis licet ymaginabile sit oppositum ymmo
quod continue plus et plus fiat de ante causa conti
nua usque ad statum et iam ymaginatus est non
tamen quod tunc ea ultimantur ista accidentia non statibus
istorum accidentium ¶ 11a quod licet ut plurimum
in statu indigestionis materie morbi morta
lis ultimentur accidentia contingens tamen est
oppositum contingere patet quia contingens est virtutem
esse ita debilem ut gravitatem in suo statu con
tingentem expectare non possit ut suo loco
melius est declaratum quod responsio patet quia etiam ante
¶ Ad argumenta ad primum concedit antecedens et ne
gatur quia sit comparatio accidentium temporis
simul in simul ¶ Ad confirmationem concedit quod
potest mori in principio gravitate non moritur
tamen in statu accidentium ¶ Ad 2m dicitur quod non
est verum quod omotona sit sic uniformis sed
propter brevitatem aliquorum suorum temporum non
latet status Et de augmastica dicit quod est
ita brevis quod non percipitur tamen fuit status
in quo ultimabatur ¶ Ad 3m dicitur quod non est neces
sarium quod sit minoris quantitatis et hoc degmu
ta Aliter licet sit minoris quantitatis plus
tamen parata membra pati et materia plus impri
mit et licet sit digesta quo ad expulsionem
est tamen depravata ¶ Ad confirmationem
dicitur quod erunt remissiora in statu digestionis
quam in principio accidentium ¶ Ad 4m dicitur quod negatur
maior ymmo in statu status accidentia ultimantur
et non in declinatione status Ad probationem licet
virtus processerit debilitando materiam tamen pro
cessit melius disponendo quia natura prepa
ravit ipsam ad expulsionem unde virtus ef
ficitur postea fortis super ipsam ¶ Ad 5m patet
solutio per quartam questionem quam indeg

Dubitatur utrum in acutissimis mor
bis competat dieta tenuissima quod
non primo arguitur quia non competit
in sincopalibus et pestilentialibus
2o quia in talibus virtus multum prosternitur
¶ 3o numquam est delinquenda virtus propter morem

sed ipsa totaliter relinquitur per dietam tenuissimam
sed numquam competit dieta tenuissima ¶ Ad oppositum
est ypo. infra ¶ Nota quod in febribus acutissimis
quas percipit virtus non constantia ut in febribus
pestilentialibus ut sic et pone duas conclusiones
que sunt posite in questione quadam scilicet utrum
in aliquibus morbis competat dieta tenuis
sima Ad argumenta solue ¶

Quando egritudo etc. Conclusio istius
affforismi est ista egritudine existente
in statu competit dieta tenuissima
probatur sic illo tempore accidentia
tunc sunt peiora scilicet virtus maxime est oc
cupata et per quod responsio patet quia et auctoritatem ex quid
nominis status de stapli a commentatore in com
mento precedenti ¶ Continuatio utilitas et am
pliatio est ut in aliis affforismis precedentibus
et nota quod omnia augentia accidentia status aut alia
impedientia virtutem sunt vitanda ut somp
nus minima infrigidatio etc. ¶ Primo nota ut
super ex cibo exhibito hora fortis purgue virtus
impeditur multipliciter primo quia divertitur
natura a digerendo 2o quia resistit digestioni
3o quia augetur et fovetur materia morbi quod quia
inflammatio postea quod augetur illo igitur tem
pore quo hoc maxime impedimit vitandus
est cibus sed hoc est in statu scilicet etc. ¶ 2o nota
afforismum maxime verum esse in morbis malis
non autem in omnibus ut quidam dicunt sed resumantibus
materiam et pessimis fumabilibus Ego autem dico ut in
questione videbitur in omnibus malis morbis
hoc esse verum quia saltem in statu accidentium re
stringatur afforismus ¶ 3o nota hoc esse intelli
gendum de statu vel non autem particulari ut
infra videbitur ¶ 4o nota adueritatem afforis
requirunt plures conditiones prima quod status
sit brevis / 2a quod virtus sit constans / 3a quod sit
morbus salubris cum scilicet successiva sit declinatio
Et propter defectum cuiuscumque istarum conditionum
afforismus recipit instantiam ¶ 5o nota per dictam
tenuissimam in proposito non debemus intelligere
dietam subtilissimam absolute simpliciter in compara
tione ad omnes alias dietas sed in comparatione dicte in precedentibus
temporibus eiusdem morbi competentis sive
morbus fuerit cronicus sive acutus et sive
morbus reservet sive non servet semper debet
dieta attenuari plus in statu accidentium quam
in aliis temporibus eiusdem morbi ¶

Dubitatur utrum in cuiuscumque morbi sta
tu competat tenuissima dieta arguitur

quod non primo p°

qui non primo p9 prius in flematica. e dieta
qtic ingrossanda ut Auic. 4a primi capo de
flematica cottidiana. 2o hec dieta non co
petit in statu morbi malis. 3o in statu p
lenresis .s. quando humidat sputum non com
petit tenuissima dieta ut Auic. 3o 10a.
Ro in quibusdam morbis status e ita pro
lixus quia natura non tolleraret tenuissimam
dietam. 4o quia quando in statu virtus e minus
debilis. Oum mult affor. Prima gclio
stante virtute debili in statu non competit die
ta tenuissima. 2a qo in statu prolixo
minus pura morbi cronici non competit die
ta tenuissima. 3a qo in statu morbi pa
cutis quo ad accia stante fortitudine virtutis
competit dieta tenuissima. Xa qo in statu
morbi non reservant quare status acuum
competit tenuissima. 4a qo in statu eius
dem quantum ad digestionem male non gueint
dieta tenuissima. Ultima qo semper in
statu accidentium sine morbus sit cronicus
sine acutus competit dieta subtilior quam
in aliis temporibus eiusdem morbi stante con
tinue. Et ad argumenta patet solucio

Contemplari autem oz. Conclusio me
dicum recte dictante oz contemp
lari an dieta egro administrata
sufficiat ad conservandam virtutem
usque ad statum ita q cum illa dieta succumbat
egritudo. aut oz probatur quia hic contemplacio
diminuta non recte mensurat dieta. contra
anum arguit quia omnis dictacio debet fieri
secundum virtutis tenorem vel debet mensurari
similis sima et concordia e cum aliis. Primo
nota contemplari .i. subtiliter intueri vel con
siderare egrotante .i. virtutem egrotantis.
2o nota qo sima afforismi colligit q
indicacione morbi et virtutis contrariantibus
vincente indicacione sumpta a virtute de
clinare debemus ad illam primo et sicque for
tius indicarent q melius e ad grossam dectia
re. etc ut pz. 3o nota q virtutem maxime
intelligere debemus vitalem hac enim ma
xime corpus regit et vita servat et ista
maxime pulsu comprehendit. 4o nota
q dicit aut egritudo desinat q ista colligit
3o de crisi capo 4o triplicit contingit morum
desinere primo subito sicut in crisi perfecta
2o paulatine ut in egritudine que non consunt
crisi. 3o partim subito et partim paulatine

Eodem modo de virtute dicendum e quoniam
alii desinit subito alii paulatine alii partim
subito et partim paulatine. Ego autem credo
eius intellectum fuisse grossiorem quia sic
obtundat ideo succumbat et curatur.
Ite nota q virtutem possumus considerare ce
forte vel debilem dupliciter primo absolute et
sic non sunt in proposito indicacio ab ea 2o in
comparacione ad morbum et sic ab ea sumit indi
cacio et causa afforismi et veritatis statim
patet quare etc

Dubitatur utrum indicando opporteat
sumere indicacionem ab hiis duobus
.s. morbo et virtute arguitur primo q
non indicacio sumpta a virtute sufficit
qo etc qua nota quia vel virtus est fortis et
sic e attenuanda vel debilis et sic dieta e in
grossanda. 2o nec oz sumere indicacionem
a virtute propter ingrossare nec propter subtiliare
dietam e nullo modo non propter subtiliare q virtus
debilitatur nec propter ingrossare quia augetur mor
bus. sed nec virtus e debilitanda nec morbus
augendus etc. Ad oppositum est affor. Nota
sit dictum e q virtus potest dici fortificari
aut debilitari aut in comparacione ad morbum
aut absolute. Eodem modo distinguendum de
morbo .s. q potest augeri aut diminui dupliciter.
Prima qo moderando dietam non debemus
considerare virtutem absolute pz quia tunc
debemus semper uti dieta grossa aut tenui
ssima quia sumendo indicacionem a virtute
ipsa est grossior debilior sed a morbo oz sub
trahere maxime. 2a qo semper oz virtutem
considerare in comparacione ad morbum ex quo
sequitur q oz istas duas habere indicaciones.
3a qo quamvis per tenuem vel tenuissimam die
tam virtus fiat absolute debilior in comparacio
tamen ad morbum efficitur fortior. Xa qo quia
per predictam grossam debite exhibitam fiat mor
bus absolute maior quam fieret cum tenui in
comparacione tamen ad virtutem fit debilior quam
fieret. Ad argumenta patet solucio

Omnibus qo contingit. Primo nota
q per morbos habentes statum contin
oz intelligi illos in quibus e status
propter subitam intensionem accidencium
occultantur alia tempora morbi. Unde status
videtur quasi contingit a principio. 2o nota q per
principium egritudinis quod occultatur propter accidencium
remissionem et debilis hic intelligit paroxismus

et vocat morbos habentes statum continuum ¶ 2o
nota quod hic totum debet intelligi quo ad accidentia
et non quo ad digestionem materie ¶ 3o nota
quod hic capitur dieta tenuis aliter quam in illo afforismo
tenues et certe diete ibi enim sumitur dieta tenuis
prout distinguitur contra tenuissimam hic autem pro-
ut dicitur determinissima ¶ 4o nota quod egritudinum
per paracutarum quedam dicuntur omotone quedam
augmastice et quedam paugmastice alie sunt que
sunt parum absolute febres omotone sunt in
quibus videtur quasi continua et uniformis infla-
matio vel exacerbatio augmastice que quasi ap-
parent augendo procedere paugmastice que
apparent contrarie ~~debilitando~~ declinando prece-
dere primum fit propter materiam fore homogeneam / 2m
propter materiam ethrogeneam putrescere primum par-
tes grossiores et postea 2m subtiles igitur
ad augere / 3m contra propter subtiliores primus
putrescere et grossas post ¶ Quibus vero
¶ primo nota quod hic reperitur duplex litera
prima est afferendum 2a auferendum sensus prime
est quod in habentibus statum remociorem quam
iam dictum in statu et ante statum per modicum
tempus parum de cibo est auferendum ante vero
ulterius restituendum est Sensus autem 2e est
quod in statu et parum ante statum auferre scilicet
totaliter vel partialiter debemus ut sit natura
melius intenta ad pugnam contra materiam morbi
sed in temporibus precedentibus ut tunc sit for-
tis debet virtus refici propter hoc ante statum quia
scilicet in augmento et cetera in principio ¶ 2o nota quod
per habentes statum posteriorem possumus intel-
ligere que non sunt per paracute puta que termi-
nantur in xl^a et intelligere cronicas absolute
acutas

Dubitatur utrum in morbis habentibus
statum remotum sit in principio danda die-
ta grossior in statu vero subtilior Ar-
guitur multipliciter quod non primo in prin-
cipio est virtus contra debilior quam in principio
igitur indiget contra restauratione maiori quia
videtur tenere quod 2m fortitudinem vel debilitatem
sumitur indicatio in subtiliando vel ingrossando di-
etam antecedens patet de se ¶ 2o in principio virtus est magis
intenta digestioni quam in aliis temporibus
ergo ipsa est minus impedienda quia patet per predictis
et antecedens patet quia plus in principio resistit digestioni
materia quam in processu igitur plus occupatur virtus
in digestione ¶ 3o in statu pleuresis est ingro-
ssanda dieta in principio vero 2o ergo et cetera quia tenet et antecedens
patet primo quia accidentia sunt remissiora cum materia
tunc sit iam pro parte degerminata quia pars materie
est evacuata cum sit de morbis non reservantibus
ergo et cetera ¶ 2o hic idem ponit primo regiminis acutorum
et Avicenna 3o decima fen ¶ 3o in statu mor-
bi in malis non est subtilianda dieta in principio
ergo et cetera quia nota et antecedens probatur quia in statu
morbi in malis est virtus plurimum resoluta et
non est intenta digestioni propter quod sit cibus mino-
randus ergo protinus est dieta ingrossanda in
principio quia tenet de se ¶ 4o in statu quiescit
virtus naturalis ergo potest sibi dieta melius immi-
tare quam in principio et antecedens deductum est superius
cum tunc digestio sit completa ¶ Item in dolore
capitis 3o prima docet Avicenna subtiliare dietam
et 2a primi capitulo de cura putridarum in generali
sunt vero ignorans egritudinem tunc subtiliter
regiminis ¶ In oppositum est 9o afforismi ¶ In
ista questione erunt quatuor articuli In primo
premittentur quedam distinctiones In 2o videbitur
qualiter sit ordinanda dieta in morbis in ma-
libus non sumentibus materiam ad vincendam certam
expulsionem ¶ 3o queritur in morbis malibus
4o qualiter in servantibus et totum hoc sumendo
de indicatam a temporibus morbi simul cum
virtute ¶ Quantum ad primum sit prima distinctio
quod quidam est morbus malus et quidam in mal-
ignus patet ¶ 2a distinctio malus quidam est
reservans materiam ad vincendam expulsionem
et quidam non ergo et cetera ¶ 3a distinctio duplex potest
dici aliqua dieta grossior alia vel quia cibus
exhibitus in una cibatione excedit cibum
alterius cibationis ceteris paribus vel quia
tempore quo per unam fit unica cibatio per
aliam dietam fierent plures cibationes que omnes
simul sumpte plus restaurant quam illa sola
quantumcumque illa sola sit maior quam aliqua earum
et hoc satis patet ¶ 4a distinctio quod in fine
possumus comparare principium accidentium statum
accidentium aut principium actionis virtutis in materiam
statum actionis virtutis in materiam aut principium actionis
statum digestionis et eodem modo sit distinguendum
est de aliis temporibus ¶ 5a distinctio quod quedam
dantur regulares cura et quedam irregulares
et omnino contraria ¶ Prima suppositio quod in mor-
bis malis de se indicat de cibi subtractione
patet quia indicat de sui remotione que fit per
materie resolutionem ergo et cetera ¶ 2a suppositio
semper indicat virtus de cibi oblatione patet quia
indicat de sui conservatione que fit per restaurationem

a cibo ¶ 3a supposito quanto cibus est fortior tanto potest maiorem quantitatem cibi perfecte immutare ceteris paribus et ergo quanto est debilior etc. ¶ 4a supposito quanto morbus materialis est maior ceteris paribus tanto indicat de subtiliori dieta et hoc intelligitur in morbis materialibus non preparatis Ex quo sequitur quod in quolibet morbo materiali sunt due indicationes opposite quarum una sumitur a virtute alia vero sumitur a morbo ¶ Quantum ad 2m prima ergo in principio morbi materialis grossior dieta competit quam in augmento vel statu vel declinatione pro unica cibatione probatur quia tunc virtus est fortior quam in aliquo aliorum temporum igitur in unica cibatione maiorem quantitatem cibi sufficit immutare qua de se nota et antecedens de se notum est Et debet ista ergo intelligi si cetera sint paria ¶ 2a ergo competit plures offerre cibum in statu augmentatione et declinatione morbi materialis quam in principio patet quia tunc virtus eo quod debilis multum respectu principii eget restauratione multa sed hec non potest fieri per multam quantitatem cibi simul exhibitam cum virtus debilis non sit sufficiens immutare ergo etc. qua est nota et antecedens patet de se ¶ 3a ergo totalis quantitas cibi exhibendi in die naturali debet esse maior in augmento statu et declinatione quam in principio morbi materialis patet quia tunc virtus est debilior ideo tunc indiget restaurari sed hec non fieret nisi prebendo quantitatem distinctam multum maiorem que non potest in unica vice offerri ideo etc. ¶ Quantum ad 3m sit hec prima ergo comparando principium accidentium in morbis non reservantibus etc. grossior dieta competit in principio quam in augmento vel statu probatur quia tunc virtus est fortior ergo quantum ad unicam cibationem maiorem quantitatem poterit immutare et tunc hec virtus minus occupata digestione et pugne contra materiam morbi quam et in processu igitur non eget tanta subtiliatione cibi quanta in processu qua nota et totum antecedens patet etc. ¶ 2a ergo in eisdem morbis comparando principium digestionis virtutis sive digestionis materie statui et augmento digestionis materie magis tenuis dieta competit in principio quam in augmento vel statu patet quia in principio quo ad digestionem includuntur tria tempora que ad accidentia scilicet principium augmentum et status

ut patet in pleuresi sed competit tunc dieta magis tenuis quam post quia subsequitur accidentium declinatio igitur etc. qua nota et totum antecedens patet de se ¶ 3a ergo sequitur quod comparando principium accidentium statui digestionis dieta magis tenuis competit in principio et in statu et in augmento grossior ¶ 4a ergo in eisdem comparando principium digestionis statui accidentium in aliqua parte principii competit dieta magis grossa quam in statu vel augmento accidentium et in aliqua eque subtilis patet quia principium digestionis in talibus includit in se principium augmenti et statum accidentium et sic sequitur ergo ut patet etc. Et hec omnia debent intelligi in cura regulari non autem temptativa vel coacta ¶ Quantum ad 4m articulum sit hec prima ergo in morbis materialibus reservantibus materiam ad unicam expulsionem etc. non habentibus statum multum prolixum competit in principio dieta grossior absolute quam in augmento vel statu probatur ut probant precedentes ¶ 2a ergo in habentibus statum valde prolixum ut quartana etc. quelibet cibatio status et augmenti debet esse minor quam cibatio principii patet quia tunc est virtus debilior quam in principio et magis occupatur circa digestionem igitur etc. ¶ 3a ergo tota summa cibi exhibendi in die naturali in statu talium morborum debet esse maioris quantitatis quam tota summa exhibendi in principio in equali tempore patet quia tunc est virtus debilior et resolutio maior et status valde prolixus igitur verisimile est quod tunc sint cibationes magis frequentes et in maiori quantitate exhibende ¶ 4a ergo in morbis preparatis non est aliquis talis ordo servandus quia a principio usque ad statum debemus uti tenuissima dieta nisi vellemus dare tenuissimam vel magis tenuem in augmento et statu quam in principio ut supra alias dicebatur et non debent intelligi secundum curam regularem non autem coactam vel temptativam in hiis enim omnibus contingit et de hiis non intelligit auctor ¶ Ad argumenta ad primum dicitur negando quam licet enim sit virtus tunc debilior indiget tamen ut minus divertatur a pugna et hec in statu accidentium et augmento ¶ Ad 2m dicitur negando antecedens quia adhuc ipsa non est ita prima qualitas in principio sicut irritans virtute ¶ Ad 3m dicitur quod id est verum quod tempora illa non coincidunt hic sed ille non est status accidentium sed est status quo ad digestionem quia iam precessit status accidentium

et sic procedunt auctoritates et galienus
et avicenna ¶ Ad 2m quid sit dicendum ex dictis
in questione in 2o articulo sufficienter patet ¶ Ad 3m
dicitur quod in statu quiescit virtus naturalis a di-
gerendo et hoc in statu quo ad digestionem
¶ Ad ultimam dicitur quod propositio est vera de cura
temptativa ubi autem egritudo esset cognita
noticia speciali non debet sic subtrahi quia vir-
tus debilitaret ut aliqui credentes bene facere
faciunt

In paroxismus subtrahere etc. prima questio
afforismi et hec est in malibus morbis
medicum convenit dietantem subtrahe-
re cibum tempore paroxismi probatur
quod sit exhibito cibi tempore paroxismi ledit
egrotantem 1a questio vera patet quia et auctoritas textus hanc
declarabit ¶ Primo nota quod penes auctores
febrium medicum quedam dicuntur continue et queda
dicuntur interpollate continue sunt que mereto sitis
in quo putrescit materia faciens febrem continue affli-
gunt egrotantem sicut sunt febres sanguinee
aut cinqtuum alterius humoris intra venas pu-
trescentis extra non per interpollatas intelligunt
febres que merito situs et materie humoris a quo
dependent apte sunt cum interpositione et quiete
media egrotantem affligere sicut esset terciana
febris hec enim interpollata est quia merito situs
inclinationis colere cum situ ubi ipsa colligitur
et agregatur apta est de 3o in 3m cum vera q-
uiete media egrotantem invadere ex quo patet
dicta in febres interpollatas et continuas dicuntur
enim in situ ubi putrescit materia licet alias te-
nerent non esse repugnans materiam extra venas pu-
trescentem febrem causare continuam intra vero
interpolatam ¶ 2o nota quod penes auctores qui
reperiunt istum terminum scilicet paroxismus ex acerbatio
periodus circuitus et exarturo et accessio in-
telligentes per periodum redditum egritudinis
ad eandem vel similem dispositionem in qua prius erat
cum quiete interpositione et hoc cum ordine unde
febres periodice sunt que circuiunt et ordina-
te affligunt sicut 3na quartana ex quo patet
in quolibet periodo sunt due afflictiones et va-
cationes circuitus autem est redditus cum interpolla-
tione egritudinis sive sit cum ordine sive sit
sine ordine ex quo patet in ex modum loquen-
di auctorum circuitum esse sicut genus perio-
di omnis enim periodus est circuitus sed non econtra
intelligunt autem per paroxismum partem deterio-
rem periodi vel circuitus unde si sortes sit

3o natus in primo periodo est prima afflictio
postea est quies deinde sequitur afflictio scilicet egritudo
invadens non reddiens ad illud quod ante fuit
ad bonum intellectum est paroxismus ut patet quia
illa est deterior pars periodi ¶ Ex quo patet
quod iste termini paroxismus supponit pro febre
anotando eius vel consimilis aptitudinem ad
redditum patet interius paroxismi pro sumptis
non reperiri nisi in vere interpollatis quid autem
per acerbarem sit intelligendum statim habebitur
et consimili quid per exacerbatione quia ista duo
termini sunt quasi sinonomi per accessionem autem
intelligunt amenam novam invasionem egrotantis
ab egritudine sive fuerit cum vera interpol-
latione sive non ¶ 3o nota quod sicut quilibet
morbus habet quatuor tempora ulia ita quilibet
paroxismus habet quatuor tempora particularia
que pro tanto tempora particularia dicuntur
quia sunt tempora in que dividitur pars mor-
bi scilicet principium augmentum status et declinatio
que taliter contra se invicem distinguuntur quia tunc
dicitur principium quando calor submergitur et pulsus
et exterma infrigidantur et tunc est augmentum quando
caliditas sensibiliter et manifeste ad extrema ex-
pellitur licet non sit expansa ad extremitates
tunc est status quando caliditas perfecte expansa
est ad exteriora vel extremitates tunc vero est de-
clinatio quando caliditas declinat et manife-
ste remittitur et vapores putridi resolvuntur et de-
ficiunt et extremitates expelluntur et colligitur hec
tota divisio prima quarti capitulo de signis horarum
febrium et primo regiminis acutorum textu et co-
mento 26o ¶ Penes aliud distinguuntur tempora
ulia morbi quia scilicet penes actionem materie
in virtutem aut econtra et penes aliud distinguuntur
tempora particularia paroxismi quia scilicet primo
penes caloris suffocationem et postea expansi-
onem aliqualiter postea totalem et ultimo consumptionem
¶ Ex quibus omnibus potest apparere causa introrum
primi quare in principio maxime infrigidantur extre-
ma dato quod morbus dependeat a materia calida
¶ 2m quia in declinatione longiori tempo-
re remanent extremitates supercalefacte ut pedes
et manus quam interiora ut partes corpo-
ris et quare maxime pedes ¶ 3m quare
precipiunt quidam auctores in fine paroxismorum
egrotantes tenere manus et pedes in aqua
tepida dicitur enim ad primum quod quia in principio a materia
faciente febrem submergitur calor et expellitur
ad interiora ideo extrema calore influente fiunt

et quia pedes sunt naturaliter pauci caloris quia multum distant a fonte caloris scilicet a corde hinc est etc. ¶ Ad 2m dicit quod virtute spiritualium membrorum fortiore existente et calore ampliore citius resolvit vapores putridos a materia elevatos Consimiliter et istorum maiorem partem ad extremitates expellit quare etc. ¶ Ex quo patet quare maxime pedes rigidi fiunt tum quia distantiores tum quia minus calidi sunt Et ex hiis patet causa 3ii patet ulterius ex dictis penes aliud distinguuntur tempora totalia et particularia in morbis nisi in casu ubi huiusmodi tempora coincidunt sicut in 3a parte huius posuimus ut patet ¶ 5o nota quod multiplex est lesio que evenire potest ex cibatione facta tempore paroxismi prima est submersio et suffocatio caloris sicut quando exhibetur in principio 2a est paroxismi prolongatio calor enim naturalis cibo simul et a materia facte paroxismum obsessus tardius resolvit materiam paroxismi et per consequens paroxismus est prolixior 3a est superfluitatum multiplicatio et per consequens additio in materiam paroxismi fovente virtute non potente cibum exhibitum sufficienter convertere et consumere / 4a est inflammatio cibus enim tempore paroxismi exhibitus maxime tempore status ad hepar et ab ipso elevantur vapores fumosi usque quam taliter sparsi per totum corpus ipsum calefaciunt et inflamant harum autem lesionum quedam maxime ex cibo exhibito in statu vel augmento fiunt aut in declinatione unde declinatio est tempus minus malum cibationis Ubi gratia propter cibationem factam in principio maxime fit agravatio virtutis et suffocatio caloris naturalis et prolongatio temporis paroxismi et superfluitatum multiplicatio propter cibum exhibitum in statu vero et augmento maxime augetur inflammatio Ex quibus probabiliter concludi potest deterius omnibus ad cibandum fore principium deinde statum etc. Et ex illo ulterius patet verificatio conclusionis prime istius afforismi secundum respectus

Et quecumque secundum crementum [?] prima conclusio huius afforismi est hec quod medicus recte operans tempore exacuationis et exacerbationis debet cibum subtrahere probatur quia ex cibatione hora iam dicta sequitur magna lesio in

etc. patet quia et autem declarabitur circa textum Ultimo sententia huius colligitur ab Avicenna prima fen 4i canonis capitulo de exacerbatione febrium tamen etc. et capitulo de cura putridarum in generali et in utilis in regimine particulari corporis predictam et ampliat afforismum non solum ad cibum et potum sed etiam ad sompnum et quecumque alia habentia accidentia paroxismos vel exacerbationes augmentare potentia ¶ Primo nota quod febrium continuarum ut colligitur primo de crisibus capitulo secundo quedam sunt dicte continue proportionales quedam non continue continue Continue quidem febres proportionales sunt febres continue sine interpolatione affligentes periodice tamen egrum quandoque magis quandoque minus affligentes sicut est 3na continua aut 4a continua aut aliqua talis quia pro tanto continue proportionales dicuntur quia in suis afflictionibus vere interpolatis aliquibus proportionantur sicut enim tertiana interpolata de 3o in 3m invadit egrotantem ita 3na continua de 3o in 3m fortius affligit et molestat proportionales autem continuas sive sinochas intelligunt illas in quibus non reperitur hec proportionalitas ad interpolatas ideo quasi semper uniformiter affligunt sicut causon et hemitriteus [?] No

¶ 2o nota quod hic sumitur exacerbatio et similiter exacuatio sunt duplices primo pro quacumque intensione morbi sive periodice fiat sive non et sic tam continue quam proportionales et tam continue quam interpolate habent exacerbationes et exacuationes et sic non sumitur in proposito ¶ 2o modo sumitur exacerbatio pro intensione morbi continui merito naturalis inclinationis sive materie apta periodice ipsa vel sibi similis egrotantem affligere et sic in solis continuis proportionalibus invenitur exacerbatio et taliter sumitur hic verum tamen hic sumitur exacuatio ut plurimum sumitur primo modo unde est sicut genus ad exacerbationem specie dictam ut patet intelligenti ¶ 3o nota quod ex cibatione facta tempore exacerbationis plura apta sunt sequi inconvenientia primum quia calor qui tempore exacerbationis fit vehementer intensus propter cibum retrudit ad interiora quare plus ledit cor et principalia membra ¶ 2o quia virtute tunc multum impedita a forti caliditate preter naturam et forti impressione non convenienter cibum digerit quare augentur superfluitates que putrescentes addunt in materiam morbi et exacerbationis unde prolongatur exacerbatio

¶ 3º q2 cibo exhibito a calido pt^o nam
bulliente ab eo eleuant^r vapores fumosi
isti inflamati qui p totum corpus expandunt
et augent caliditatem p^t naturam quare de
teriorat^r exacerbatio ¶ Et nota omnia ista
nocumenta fore deteriora in gtumis quam
i in spolat^s prognanto . i^tus in gtumis ceteris
paribus magis afflicta et occupata e sunt
ce^s accidentia peiora et io cor^o augmen
tum deterius e Sz tu dices quid facienus
in gti^a gclusa ite quid in spolata cuius pars
tisim sunt se subintrantes ul coaltim ul so
cialit^r incipientes ut suma gti capo de gpone
febrium pro isto eligit^r hora consuetudinis
aut frigidior aut comodior hora diei Et co
simil^r de 2º dubio dicendum e et h^c de tra
Et nota hic duo probabi^a que tetigi ad p
suadendum q ma putrescens ex venas
potest facere gti^am int^a venas no in spo^tam
facere febrem / pm deduci^r q2 ma int^a ve
nas putrescens ut colerica no ppt^o aliud
causat febrem gti^am nisi quia collecta e in
loco calido a quo directe potest eius putre
do fumos ad cor transmittere Sz gtinuens
est mam extra venam putrescentem gtineri
in loco calidiori a quo eque bene pot fumos
ad cor dirigere ut si putrescunt ppe subaz
cordis extra venas ze^s ¶ 2^m psuadet
p mittendo p^mo q ma colerica putrescens
int^a venas in loco a corde distante apta e
causare 3^nam gti^am q gtingit ipam putresce
in loco ita distante et sic remisse int^a ve
nas tu q no causabit febrem ¶ 3^a q2 ipa
de 3º in 3^m apta e moueri ad maiorem gra
dum putredinis et cum h^c ponat^r i materiam
colericam int^a venas in loco distanti putre
fieri intensissimo gradu putredinis quo no
potest causare febrem ita q quel^z intensior
isto et no iste pot causare febrem exhac
ul tanta ma q putrescat illo gradu in die
inori^s afflictionis ul' quo ad iniorem gradum
putredinis no et nuc sit ista dies Et patz
q hodie no facit febrem quia tanto gradu
putredinis a tanta distan^a et tanta quan-
titate no causabit febrem quia tum cras pu
trescunt maiori et quel^z ma^or pot ze^s io
cras causabit febrem Et quia hinc ad 3^m
diem no causabit febrem et quia hinc ad q^m
putrescet sicut cras io tunc faciet febre et
p q^ns ze^s probabi^a concedende sut q^nes

· q2 tu hec est raro eueniens io de hoc non
faciunt auctores mentionem aliquam ze^s
Q Ueritur utrum liceat medico exhibe
cibum in paroxismo arguit q sic
q2 licet in paroxismis se subintra
tibus ut p3 ¶ 2º hoc competit
in sincopalibus ¶ 3º hoc competit in pox^o
sequente magnam resolutionem puta euacua^oz
sanguinis ppt^o quam fit virtus multum debilita
¶ X^o in febre conclusa competit cibus et
in gti^a s quel^z pars gti^c ceteris parib^s e de
terior quam in spollate i^2 competit i in spo^ta
¶ Oppositum ponit affor^s ¶ p^mo nota que
sequunt^r in parox^o exacbacone que no sequerent^r
si exhiberet^r cibus hora quiet^s ¶ 2º nota
q duplex e cura in proposito s. regularis et
coacta ¶ 3º nota q quidam sunt parox^m
int^r quos non cadit quies media s. p p^na^oz
cause gtinue ut sunt se subintrantes qui-
dam opposito modo se hnt ¶ p^ma g^o regula^r
operando in paroxismo int^r quem et subseq
tem cadit quies media no est cibus exhi
bendus p3 quia ex illo sequunt^r nocumenta
superius tacta ¶ 2^a g^o in cura coacta s.
ut virtute no consentiente aut cum no e
quies media aut ppt^o obuiare alicui malo
accidenti sicut sincopi ze^s ¶ Ad argumenta
p3 solutio p conclusiones positas 12º affor^o
P Aroxismos et consistentias ¶ p^ma
e^s afforismi e h^c spes egritudinum
declarant i notifficant paroxismos
et gsistentias eorundem i. ex agrega
tione spei egritudinis deuenimus aut deuenire
possumus i notitiam parox^s et consistentiarum
ze^s probat^r sic cognit^s specibus egritudinum
cognoscunt^r materie ipam s cognit^s mor- (nota 2 materias)
bis a quibus dependet egritudines cogno
scuntur paroxismi et consistentie eorundem
i^2 ze^s p3 q^na et a^m cura tram declarabit^r
¶ p^mo nota p paroxismi in proposito no solum
intelligendum est deteriorem partem in spola^tis
p periodice reddeuntem s et conti^e proportionis
ut in proposito ce^s ad exacerbacionem spe dictam
se extendat de paroxismo igit^r tali sup
to multa debet medicus cognoscere s. u^tz
an longus ul' breuis esse debeat similiter
fortitudinem et debilitatem an s. accidentia
sua debeant esse sena an remissa et sic
de aliis ¶ Ad p^mm horum o^m aliqualem
habemus notitiam cognita egritudinis spe

Dato enim quod egritudo est colerica interpollata vel contra proportionalis cum colerica materia sit apta de 3° in 3m paroxismos et exacerbaciones reddituros quia esse sto colericam cito et velociter resolubilem sto probabiliter paroxismum debere esse brevem quia etiam sto ipsam esse multum inflamabilem sto accidentia debere esse fervida et per quod paroxismus esse fortem sic igitur cognito quod egritudo est colerica sto ordinem quantitatem et brevitate et fortitudinem eorum et ipsius etc. ¶ 2° nota quod licet ita sit ut dictum est tamen noticia est solum probabilis et aliqualiter confusa probabilis quidem quia non necessarium est dato quod egrotus colericus quod paroxismus de 3° in 3m reddeat possibile est namque ipsam in unico paroxismo terminari Et etiam confusa quia licet secundum generale tempus redditur quia de 3° in 3m non tamen horam reddituus sto etc. Similiter licet sciam accidentia debere esse fervida non tamen distincte sto que accidentia erunt ista saltem de pluribus nec etiam quanta erunt Consimiliter per omnia de longitudine et brevitate dicendum est ¶ 3° nota quod per consistenciam in proposito duo intelligere possumus primo ultimum statum totius morbi 2° ordinem totalem composicionis morbi ex suis temporibus ultimis que tales videtur describi agra° primo decrisi capitulo 2° quod consistencia morbi est ordo composicionis morbi ex suis temporibus ultimis in suis disposicionibus et quantitatibus Cognoscere igitur consistenciam morbi est cognoscere tempora ultima morbi tam quo ad eorum longitudinem et brevitatem quam etiam quantitatem ad eorum disposiciones quia omnia s. in ipsis contingencia Ad propositum ex noticia speciei vel nature egritudinis scitur et cognoscitur consistencia utroque modo supra primo enim scitur quia dato quod egritudo est colerica scio quod status erit propinquus et quod accidencia ipsius erunt molesta et etiam si flematica vel melancolica ¶ 2° similiter scio consistenciam quia scio tempora ultima longa vel brevia accidencia fortia vel remissa tam expressionem quam impressionem et resolucionem quia nota tamen ut dictum est noticiam habere non omnino certam et etiam confusam esse contingit enim flematicam aliquam colericam citius ad salutem vel mortem terminari est confusa noticia quia tam de longitudine quam de brevitate vel accidentibus eventure debentibus non nisi indistinctam possumus habere noticiam ¶ 4° nota quod per egritudines in proposito intelligere debemus materiales aptas paroxismos vel exacerbaciones facere vel qualitercumque aliter merito materiei vario modo egrotantem affligere licet etiam amplius possit paroxismus vel afforis ad apostemata et in materiales febres ut dato quod est pleuresis scio quod erit egritudo in brevi tempore terminanda et dato quod est cancrena et cg° et dato quod est ethica vel efimera Similiter hec omnia habentur primo decrisi Ex quo patet non solum ex noticia egritudinis cognosci paroxismos etc. sed modos terminacionis egritudinis s. an per crisim vel sine crisi et adhuc ipsam egritudinem ut dato quod egritudo est pleuresis scio ipsam verisimiliter per crisim terminandam Dato quod est quartana aut lanca flematica credo ipsam non per crisim sed paulatinam resolucionem terminandam et sic de aliis ¶ 5° nota quod adhuc de egritudine plures possumus habere noticias primo generales confusas ut quod egritudo ista est febris vel apostema febris materialis vel immaterialis 2° speciales et magis distinctas ut quod egritudo est febris flematica vel colerica apostema colericum vel flematicum 3° magis speciales et magis distinctas s. materiei aliquas singulares circumstancias et condiciones cognoscendo et quod apostema est flematicum a flemate grosso longinquum a corde aut quod febris est flematica vel colerica a colera subtili vel grossa multa vel pauca extra venas vel intra prope cor vel distantes putrescente Ad propositum cognicio egritudinis 2a et 3a est illa que notificat paroxismos etc. et de illa maxime loquitur ypocras. Ex quibus colligitur veritas canonis afforismi primo decrisi in pluribus locis etc. ¶ 6° nota quod signa per que infirmam et specialem egritudinis noticiam devenimus sunt duplicia quia quedam intrinseca et quedam extrinseca Extrinseca ut regio tempus anni ventus similiter regimen etc. Intrinseca sunt duplicia quia quedam sunt sumpta a re naturali vel sibi annexo ut vel complexione naturali etate et sexu quodlibet enim istorum super speciales signat egritudines a re non naturali ut accidentibus anime motu quiete etc. a re preter naturam et illa iterum aut sunt causans egritudinem aut accidens per eius noticiam maxime cognoscimus egritudinem quod quidem accidens dividitur in actionem lesam qualitatem mutatam et excrementum mutatum Ad propositum omnia ista a medico debent considerari si vult specialem egritudinis noticiam et propriam acquirere verbi gratia occurrit forti egrotanti considera etatem sexum complexionem

naturalem / 2° tempus anni regione regiem
q preterijt i omnibus sex rebus non naturalib;
postea veni ad accidentia egritudinis utrum
sint sena vel remissa et manentes ipsorum consi-
dera et sic notitiaz speciales acquirere poteris
quare rex ¶ hore anni ¶ ta 9° est ia hoc
anni declarant paroxismos et consistentias s
sic hore declarant mag egritudinum ia rex pz
quia et am arguit hiems cum attestat flemat
estas colere et sic de aliis ¶ primo nota 2m no
tabile positum in particula precedenti q hore
anni rex dat intelligere regiones etates nales
et complexiones corporum regimine cibum et po
tum hec enim omnia eodem modo declarant egri
tudinez ¶ te nota q hore anni quandoq ser
nant naturas suas quandoq a suo cursu naturali
notabilit permutant et hoc vel ad contrarias qua-
litates ut si estas sit frigida cum debeat ee calida
vel ad similes qualitates et si estas sit excessive
calida quia sit estas calida ¶ oppositum quolibz
suo hz afferre veritate vel 9° maxime tamen ipsis
servantibus suaz naturaz aut absq adqualitez
similem permutat ut declarat hic ¶ 4° nota
q tempora anni declarant paroxismos et co
sistentias primo mediate declarando materias
et egritudinez et exquirit paroxismos 2° pro
quanto declarat corporum dispositionem et decla
rant se esse causas materiaz vel morbum siman
tes vel impedientes morbum tardantes aut ne
locantes vbi gratia ulta hoc q estas signat
sup maz calidaz significat esse sup corpus ra
ritate et illius materie subtilitate et pgnis
resolutionis velocitate Contra no hiemps et
sic de aliis anni temporibus dicat suo modo
¶ Et circuituz ad invicez ¶ ta 9° incrementa
circuitus ad invicez declarant paroxismos et
totam sive cottidie fiat de 3° in 3m sive per
amplius tempus probantur sic per huiusmodi
incrementa notificat propinquitas vel ex mo
tio status egritudinis paroxorum longitudo vel
brevitas fortitudo vel debilitas ia rex pz quia
et am circa finem declarabit et dispositio corp
materie necessitant ¶ primo nota pertinentiu
intelligere possumus imposita totius temporis
paroxismi vel exacerbationis et quietis abhijs
ut supra possumus ex intelligere ipsos paro
xismos circulare reddentes ut sit sensus
q incrementa circuitum idest paroxismorum
circulariter affligentium declarant paroxismos
i. egritudines Contingunt aut hic incrementa

i. augmenta vel quia sunt vehementiores
vel fortius affligentes vel quia immorat qui-
es inter paroxismum et paroxismum vel quia an
ticipat et hec omnia status propinquitatez aut
longitudinez nobis declarant verbi gratia in
principio ubi paroxismi sunt breves et debi
les ideo videtur probare statum esse remotum
Si igitur post hoc comprehendes ipsos fieri no
tabiliter longiores et fortiores et quietes mino
rari et ipsos anticipare multum cum dudum su
misse principium et adesse augmentum et statum appropinquare
Circa principium cum et fines omnia sunt in recalio
ra Et ex hic patet veritas conclusionis
¶ to nota preterea hec esse alia signa tacta
prima quarti capo de signis horarum febrium
et a pulsu naturali gratie rex que obmisit tamen
cognoscibilia phet rex ¶ to nota hi ad invicez
dupliciter exponi potest primo incrementa cir
cuitus idest paroxismorum se ad invicez circuien-
tium 2° incrementa circuitum ad invicez quia
s. sunt multa paroxismi sup se invicez excrescen
tes ut primus sup 2m et 2us sup 3m rex et
quilz istorum sensuum pot esse bonus ¶ Et ex
apparentibus rex ¶ ta 9° afforismi e signa
post apparentia significant sive declarant morum
consistentias vel paroxismos probat sic per
huiusmodi bona signa apparentia cito post principium
cognoscit morbi brevitas et ea per ipsa tarde ap
parentia morbi cognoscit longitudo ia 9° vera
patet quia et am in pleuresi Exemplariter decla
rat inquantum si in principio apparet sputum subrubeum
significat morbi brevitas si tarde longitudo
¶ primo nota q signorum per que significamus
rex quedaz dicuntur sub apparentia quedaz post
apparentia prima sunt que apparent antequam
morbus appareat vel simul apparente morbo
apparere incipiunt Contra no post apparentia que
no nisi in processu morbi apparent Exemplum
primum sicut regio anni tempus complexio nalis
collum longum gracile cum humero elevato eas
catarri ad pectus et pulmonem Exemplum 2i sicut
signa digestionis i morbis a materia cruda inci-
pientibus Ad propositum sputum subrubeum est
signum post apparens sicut patet in pleuresi
horum aut signorum quedam appellant signa digestio
nis vel oppositi Quedaz salutis vel mortis quedaz
dicuntur signa crisis exempla patent Et
iterum horum signorum quedaz sunt communia
pluribus morbis quedaz no ut in pluribus de quibus videbitur
2° nota ut colligi pot lo 3m tractatu

xo capo de pleuresi ¶ pleuresis e dup(lex)
scilz vera et no(n) vera vera e apostema
pleure est aut(em) pleura panniculus tegens
costas no(n) vera e apostema lacertorum costarum
aut panniculi aut(em) costam et costam mediantium
supposito aut(em) est sermo de pleuresi vera q(uia)
ec(iam) si multis modis terminari posset p(er) sputum
tam(en) frequencius fit eius terminacio ¶ 2o no-
ta q(uod) p(er) sputum subrubeum intelligere habemus
colorem subrubeum clarum tale aut(em) causat(ur)
ex permixtione albi cum rubeo obscuro aut ex
conversione rubei obscuri ad album solo si insu(per)
appareat huiusmodi sputum significat pactionem
caloris i(n) materiam ducit versus albedinem
et p(ro) q(uan)to spam esse ... ¶ ut a calore comple-
te superamdam et ex illo ad causa verificans
hanc q(uan)tam afforismi ¶ 2o nota ut supra
pleuresis terminat(ur) hoc mo(do) ut quarto inter
orum collige pat(et) hoc no(n) dum cum inexpira
cione comprimunt(ur) pocius mi(n)a int(er)a pleuram co(n)
tenta p(re)sidacom egritudines pleuram pul-
monem ingreditur quam postea virtus de mi-
noribus canulis pulmonis ad maiores per
mutando tandem ad traceam arteriam p(ro)ducit
Nota tam(en) diam int(er) sputum et screatum quia
screatus e digestum sputum crudum s(e)c(un)do de
crisi quinto capitulo ¶

Nostrum egritudines declarant paro-
cismos et consistencias Arguit(ur) q(uo)d
no(n) febris flematica no(n) declarat
ordi(n)e redditus parocismorum fle-
matice s(ecundu)m ter(ciam) a(m) colligit(ur) s(ecundu)m quarti tract(us)
2o capo de signis flematice in qua occultatur
frigus et manifestat(ur) calor ubi inquit quod
p(ro)pter grossiciem et paucitate materie h(ec) febris
plerumque g(e)n(er)atur ad 3(ian)am quam paucitas est
ex causis elongacionis periodi et h(ec) no(n) contra
h(abe)t spam adhoc q(uod) no(n) sit flematica ¶ 2o
febris melanc(olic)a no(n) declarat parocismos s(ecundu)m
ter(ciam) n(ec) redditus s(ecundu)m ter(ciam) a(m) colligitur s(ecundu)m
quarti capo de spotania et q(uarta)na et q(uinta)na ¶ 3o
egritudines comp(re)hense no(n) declarant gss(ecundu)m
s(ecundu)m ter(ciam) patet q(uia) contingit 3(ian)am breviorem esse fle-
matica et flematicam 3(ian)a ¶ 4o parocismi
declarant egritudines s(ecundu)m egritudines no(n) de-
clarant parocismos quia alias essent inchoa-
cius et ignocius ¶ 5o multe egritudines
no(n) habent parocismos s(ecundu)m ter(ciam) ¶ Ad oppositum
e ypo in affor(ismis) et galienus in co(m)mento ¶ 6o
nota licet q(uan)tum humor alius a sanguine

hat defi(ni)tam periodum s(ecundu)m quarti de fe-
bribus apostematum talis tam(en) periodicato
no(n) inest sibi nisi cum debitis circumstanciis p(re)ter
cum tali no(n) sube et quantitate tanta et tali
habitudine ip(s)ius adiuncte et ex(em)p(lo) licet cum
fa sit quantitas multa q(uod) merito sue quan-
titatis possit o(mn)i die p(er)iodicare quis tamen
stat q(uod) de 3o in 3(m) putrescat et tam(en) no(n) e 3(ian)a
s(ed) oz habere alias circumstancias ex q(u)o patet
flematicum posse de xo in x(m) et de 3o in 3(m)
periodicare peccant igit(ur) p(er) 3(ian)am ul(terius) quar(tan)am
indicant ex parox(is)mo ut s(ecundu)m quarti capitulo
de dispone febrium compositarum Ex q(u)o patet
multo certiora esse signa a pulsu et urina
¶ 2o nota febres esse duplices in(teri)ales scilz
et i(n)(teri)ales ¶ 3o nota egritudines quasdam h(abe)re
parocismos et quasdam non ¶ s(ecundu)m 4o in egro-
tantibus no(n) habentibus parocismos l(icet) egri-
tudo no(n) declarat parocismos pot tam(en) con-
sistencias declarare s(ecundu)m p(ri)ma pars p(atet) 2a p(er)suade-
distinguendo ¶ 2o q(uo)d licet omnes egritudines
habentes parocismos declarant s(ecundu)m in g(e)n(er)ali
et confuso aliquo modo et consistencias no(n) tam(en)
quo ad omnia que debet medicus de parox(is)mo
cognoscere patet quia saltem quo ad egritudinem
et debilitate accidencium s(ecundu)m q(uod) est 3(ian)a s(ecundu)m que
q(uod) erit forcium accidencium si flematica no(n) erit
ita impressiorum accidencium ¶ 3a 4o no(n) p(er)
egritudines declarant parocismos et consis-
tencias not(iti)a s(pecia)li et p(ro)pria licet not(iti)a g(e)n(er)ali
¶ Ad argumenta ad p(ri)m(um) licet no(n) declarant q(uo)
ad redditum tam(en) ad h(oc) q(uod) sit ul(terius) erit seniorum
accidencium ul(terius) remissorum ¶

Et urine et egestiones ¶ 1a 4o h(ui)us
afforismi e q(uod) urine et egestiones
et sudores declarant parocismos
et consistencias ter(ciam) probat(ur) q(uo)d s(ecundu)m
hec declarant egritudines s(ecundu)m ter(ciam) patz quia
et a(m) colligitur infra ¶ p(ri)mo nota quod
urine egestiones et sudores significant maiores
egritudinis significant ec(iam) digestione vel
eius contrarium i(de)o simul significant parocismos
et consistencias quantum ad longitudinem et ec(iam)
quantum ad terminacionis et quantum ad alia et
h(oc) patebit in co(m)mento ¶ Nota circa partem
i(m)mediate precedentem co(m)muniter exponitur id e
a p(ri)ncipio et q(uod) p(ri)ncipium sumit(ur) tripliciter scilz pro
instanti inicativo morbi et pro spacio trium
dierum et pro uno de quatuor temporibus
morbi et sic sumitur 3o mo(do) Colligit(ur) h(oc) dis-

tinctio a galieno in comento huius Similiter summa
colligitur primo de crisi capitulo 10 4o et sexto
et 3o de crisi et prima quarti capitulo de signis
horarum febrium Et est utilis et ampliatur
ut patet ret

Queritur utrum quilibet morbus sa
lubris ad salutem terminandus habeat
quatuor tempora Arguitur multipliciter
quod non primo possibile est aliquem mor
bum in suo statu esse perfecte curatum ergo patet
quia et arguitur ponendo sanguinem supra ca
lefactum in forte et leniter putrescentem per di
gestionem ad benignum reddi et sequitur quod
in statu erit redditus ergo tunc non faciet febre
et per consequens post statum tunc non sequetur declinatio
¶ 2o stat aliquem morbum inchoare in statu
eiusdem ergo talis non habebit principium et per quod
ret arguitur de morbo inchoante a materia
digesta ¶ 3o possibile est sinocham curari in
principio ergo arguitur quia si fiat in sinocha in principio flo
bothomia ad sincopim ¶ 4o ponatur a effimera
cuius caliditas principium sit b augmentum c et
d status Et arguitur possibile est post acquisi
tionem b non acquiri c vel d ergo non habebit a
quatuor tempora ergo patet quia et arguitur quia
acquisita b potest occurrere causa potentior
in extinguendo quam ex calefacto esse fuit
in calefaciendo ¶ 5o per causam contrariam morbo
occurrendum potest morbi tempus subduplari
vel duplum totaliter auferri quia videtur tenere quod
si aliquanta causa aliquantulum aufert de
morbo dupla vel maliqua proportione maior
debet posse tantundem auferre quo posito in
esse sequitur quod ille morbus nec duplum nec quartum
sed nullum tempus habebit ¶ Ad oppositum
videtur galienus ingeniose et quia similes
egritudines non ostenderent morborum consiste
ntias nec foret quilibet dictandus in relatione
ad statum Et Avicenna primo canonis fen 2a capitulo po
sito de horis egritudinum et prima quarti capitulo 10
et galienus in libello de quatuor temporibus
morbi. Respondendo ad hanc questionem po
ponam aliquas distinctiones et notabilia 2o
conclusiones ¶ Sequitur ad propositum sit hec prima dis
tinctio quod morborum quidam sunt materiales
quidam immateriales que declarata est superius
¶ 2a distinctio quod tempora in morbis ma
lubris quedam sunt universalia et quedam
particularia ¶ 3a distinctio tempora illa
possunt quo ad se invicem distingui vel penes

digestionem vel actionem nature vel penes accidentia
ut tunc sit principium quando accidentia sunt remi
ssa et quasi uniforma ut in ipsis non com
prehendantur notabilis varietas augmentum
quando notabiliter magnificantur quando sta
tus quando ultimantur unde Avicenna ut supra
hora augmenti est magna et ret vide tu
ibi ¶ 4o premittendum quod omnia facientis fe
brem quia putrescit gradu intenso non cor
rigibili quia non remisso et corrigibili quidem
reddunibili ad benignum Similiter colligitur
hec distinctio a commento 2a commento quinto ad fine
et tu declara eam ¶ 4a distinctio quod egri
tudo quedam incipit a materia cruda morbi quidam
a digesta ¶ Prima conclusio licet in proprie morbo
immateriali hec quatuor tempora attribuantur
quo ad actionem virtutis in materiam possibile
tamen est sic inproprie non habere hec quatuor
tempora prima pars patet quia in eo non est
actio virtutis in materiam nec materie in virtutem
sed inproprie hic tamen ut tunc sit principium quando vestigium
vel effectus in morbo derelictus est parvus
augmentum quando notabilis est status
quando maximus et protinus patet quod
potest habere non quatuor tempora ¶ Nota
tamen effimeram posse habere quatuor
tempora ¶ 2a conclusio non quilibet particularis pa
roxismus salubris ad salutem terminandus
necessario habet quatuor tempora dico autem
ad salutem terminandus ret quia possibile est in principio
materiam ad quoddam profluvium ventris vel urinam
totaliter expelli sed si sic erit non habebit sta
tum nec augmentum ergo ret ¶ 2a conclusio non quilibet
morbus salubris materialis habet quatuor
tempora penes actionem materie in naturam
contra se invicem distincta hec distinctio de
claratur in duplici casu ¶ Primus casus est ubi
incipiat morbus a materia digesta / 2a ubi in
cipiat a materia reddunibili ad benignum que
in statu sit perfecte benigna tunc enim desi
et declinatio distincta penes actionem nature
in materiam ¶ Nota tamen quod licet ita sit con
tingens tamen est in utroque casu esse quatuor
tempora distincta penes accidentia et tu
declara hic ¶ Alii dederunt conclusionem
ponendo quod nullum statu salubris quiescat egri
tudo mortalis ut apostema vel alia ¶ Cor
relarium non cuilibet morbo habenti statum et
declinationem penes digestionem correspondet
principium vel augmentum penes digestionem distincta

pz intelligenti ¶ 2m correlarium non curari q morbo correspondent principium augmentum et stata dignonis correspondet declinatio penes idem distincta et plura alia ¶ 8a qo non necessario quilibet morbus salubris ad salutem terminandus habet vel habebit quatuor tempora universalia penes accidentia contra se iuncte distincta pz de sinocha in fine curata et multa alia possunt adduci ¶ Correlarium primum possibile est beneficio medici morbum salubrem nec ad statum nec ad augmentum sed ad declinationem immediate per principium devenire per flobotomiam enim administrata in fine principii sinoce et corporis ultimatio post sensibilem maioratam igitur per flobotomiam habebit augmentum et statum quia est nota et autem declaratum ¶ argumenta de auctores intelligere in multis ¶ Correlarium 2m licet medico inicium morbum prolongare scilicet de mortali salubrem faciendo et infinita quam alia sequuntur ex hiis ¶ 3m correlarium pauciora tempora possunt salubrium quam mortalium vel sic minor pot esse maximus inter tempora salubrium quam mortalium vel sic non tam pauciora tempora potest esse totalis consistentia mortalium sicut salubrium ¶ Correlarium 4m signa dera sup consistentia sumit solum ut in pluribus vera ¶ 4a qo probabilis possibile est egrotante mori in egritudine vel causa egritudinis tamen salubres et non mortalis vel sic possibile est fortem mori egritudine aliqua que est salubris et ex illius egritudinis non alia causa accidentali supveniente ut fortes sunt ante declinationem ex etate deficiente et declara ¶ dum premitto per egritudinem mortalem que non inficiet nec salubre que sanabit sed merito proportionis materie ad virtutem vel egra sanabit vel occidet dainde pone duas 3nas quorum cuilibet accidit possit virtus tollerare et magis digerere non tamen ambo simul et pone primam post pone et 2am anticipare donec complicentur etc

Q ventur utrum universales egritudines declarant egritudines et consistentias arguitur quod non primo febris flematica non declarat ordinem redditus paroxismorum flematice in etc autem colligitur prima quarti tractatu 2o capitulo de signis flematice in qua occultatur frigus et manifestatur calor ubi inquit quod propter grossiciem et paucitatem non habet febris plerumque quotidie ad 3nam et quartam quoniam paucitas est ex causa elongationis periodi et hec omnino extrahit ipsam ablatione ut non sit flematica ¶ 2o febris fluidarum colica non declarat redditus non declarat paroxismos in etc autem colligitur prima quarti capitulo de quartana et 3ana ¶ 4o egritudines comprehensa non declarant consistentias in etc patet quia contingit quartanam breviorem esse flematica et flematicam quartana ¶ 8o paroxismi declarant egritudines in egritudines non declarant paroxismos quia alias idem esset nocivus et innocivus ¶ 4o multe egritudines non habent paroxismos in etc ¶ Ad oppositum est ypo. in affor. et galienus in comento ¶ Primo nota quod licet quilibet humor alius a sanguine habeat determinatam periodum prima quarti de febribus apostematum tamen talis periodicatio non inest sibi nisi cum certis circumstantiis puta tali modo sunt et quantitate tanta et tali habitudine spiritus ad naturam et ergo licet cum flegma sit quantitatis multe quod merito sue quantitatis posset omni die periodicare quam tamen stat quod de 3o in 3m putrefiat et tamen non est 3na sed oportet habere alias circumstantias ergo quo flematica posse de 8o in 8m et de 3o in 3m periodicare peccant in quam 3nas vel quartanas indicant ex paroxismo ut prima quarti capitulo de dispositione febrium compositarum ¶ Ex quo patet multo certiora esse signa a pulsu et urina ¶ 2o nota febres esse duplices scilicet simplices et simplices ¶ 3o egritudines quasdam habere paroxismos et quasdam non ¶ Prima qo in egritudinibus non habentibus paroxismos licet egritudo non declarat paroxismos potest tamen circumstantias declarare prima pars patet 2a persuadetur distinguendo ¶ 2a qo licet omnes egritudines habentes paroxismos et consistentias declarant paroxismos et consistentias non tamen ad omnia que debet medicus de paroxismo cognoscere nam declarant notitia confusa et generali sed non speciali ro est alias circumstantias scire patet quia saltem quo ad fortitudinem et debilitatem accidentium scito quod est 3na nescitur quod est fortium accidentium si flematica non erit ita impressionem accidentium ¶ 3a qo non semper egritudines declarant paroxismos et consistentias notitia speciali et propria licet generali ¶ Ad argumenta ad primum licet non declaret quo ad

redditur tamen ad hoc quod sit vel erit senior accidencium vel remissior ¶ Ad alia argumenta solvuntur per conclusiones positas ut patet intelligenti recte.

Utrum anticipacio parocismorum significet augmentum morbi et postpositionis declinacionem Arguitur quod non primo quia continue usque ad statum procedunt parocismi anticipando non tamen continue est augmentum igitur etc. Consequentia est nota et antecedens probatur quia fortius a materia magis et magis cito incitatur eo quod materia magis et magis malignatur igitur etc. Item continue plus et plus de materia movetur ad putredinem igitur cicius et continue cicius advenit principium parocismi et per consequens procedit parocismus anticipando consequentia est nota cum ante ¶ 2o alique sunt febres que continue procedunt anticipando et tamen ille continue non sunt in augmento igitur etc. quia minor est nota et maior patet de febribus angmasticis infpolaticis in quibus cicius movetur ad putredinem grossa et postea subtilis ¶ 3o dantur febres quarum parocismi continue procedunt postponendo igitur etc. quia nota antecedens videtur possibile de angmasticis infpolaticis in quibus cicius continue ad putredinem movetur subtilius deinde grossius ¶ Oppositum habetur ex dictis circa illam partem et tercium ad minorem in circumstancia ¶ Circa huius questionis declaracionem primo nota quod materia putrescens faciens febrem quandoque potest homogenea quandoque ethrogenea in suis partibus ¶ 2o nota quod multe possunt esse cause anticipacionis parocismorum prima est accidentalis et ex extrinseca ut ordinacio diete vel regiminis ¶ 2a potest esse disposicio in materia reperta difformis in suis partibus propter quod una pars nata est cicius et alia tardius moveri ¶ 3a causa potest esse disposicio maior materie ad putrefieri tempore unius parocismi magis quam tempore alterius ¶ 4a causa potest esse conatus forcior virtutis contra materiam ad ipsam expellendam extra venas ¶ 5a maior sensibilitas membrorum ¶ 3o nota quod tres oppositas hiis tribus possumus ymaginari fore causas postposicionis parocismorum prima difformitas materie in suis partibus propter quod pars sequens tardius est nata moveri ad putredinem in parocismo sequenti quam fuit precedens pars in anti ¶ 2a causa potest esse disposicio materie qua tinctura fuerit uniformis ad putrefieri in sequenti quam in priori ¶ 4o nota quod duplex est anticipacio quedam est anticipacio absoluta et quedam respectiva que dicitur anticipacio anticipacionis ¶ Prima questio quod anticipacio parocismorum a causa accidentali eveniens non significat augmentum egritudinis patet quia potest in quolibet tempore morbi indifferenter evenire ¶ 2a questio non anticipacio parocismorum propter difformitatem materie in suis partibus eveniens significat augmentum morbi patet quia talis evenit in principio vel evenire potest ¶ Nota tamen quod in istis febribus quarum parocismi procedunt anticipando licet non ab ordine parocismorum distinguemus ab invicem quatuor tempora vitia quia tunc est principium quando materia apparet cruda et parocismi procedunt equaliter in anticipando quia scilicet quantum 2us parocismus anticipet primum tantum 3us 2um vel insensibiliter plus tunc vero est augmentum quando sensibiliter plus anticiparet 3us 2um quam 2us primum et sic deinceps tunc vero status quando materia iam digesta et parocismi equaliter sese anticiparent tunc vero declinacio quando continue minus et minus sese anticiparent parocismi et hoc est dicere quod anticipacio absoluta non anticipacio anticipacionis significat augmentum ita quod principium morbi est quando anticipacio est remissa et augmentum quando procedit sensibiliter augendo anticipacio status quando ultimatur anticipacio declinacio est remissa et augmentum quando procedit sensibiliter augendo anticipacio status quando ultimatur anticipacio declinacio quando sensibiliter minoratur ¶ Nota tamen quod hoc non est vel verum nisi supposita proporcionali difformitate materie parocismorum ita quantum 2a materia faciens parocismum 2um est abilior ad putrefieri quam materia faciens primum tanto sit abilior materia faciens 3um quam materia faciens 2um et sic deinceps ubi autem materia non foret sic regulariter difformis 2um hanc anticipacionem non possemus recte distinguere tempora universalia morbi ad invicem sed sic deberemus tunc ea distinguere penes digestionem materie ¶ 3a questio stante materia homogenea modo iam dicto si sit anticipacio non fit nisi quia vel virtus magis conatur aut quia plus de materia movetur ad putredinem tunc quam prius unde cicius stimulatur virtus expellere ipsam extra venas quam prius stimulabatur sed hoc videtur solum in augmento contingere ¶ Et nota quod per materiam esse homogeneam

No de anticipacione par.

non intelligo homogeneitatem ipse dictam sed
quo ad sensum difformitas enim insensibilis
materie non facit sensibilem anticipationem ut
patet ex quo sequitur quod signum sumptum ex anti
cipatione paroxismorum non est de se solo suf
ficiens ad significandum super augmentum
egritudinis. Secunda quod postpositio paroxismorum
evenientis propter difformitatem materie in suis par
tibus non necessario significat veram declina
tionem patet quia talis potest contingere in prin
cipio augmento et statu. ¶ Nota tamen quod licet ita
sit in febribus tamen continue procedentibus post
ponendo distinguere possumus quatuor tempora
ut tunc dicamus esse principium quando materia
est cruda et paroxismi declinant equaliter vel
insensibiliter inequaliter et tunc augmentum
quando declinatio stat equaliter motibus paro
xismus est tamen minor quam umquam et cum
materiei digestione tunc vero declinatio quando
sensibiliter augetur postpositio paroxismorum et hec
causa fuit propter oppositum anticipationis ut patet intel
ligenti. Nota tamen ut supra quod hec non esset vera
si materia foret inregulariter difformis. ¶ Tertia quod
stante materia non sensibili etherogeneitate
postpositio paroxismorum significat declinationem
patet quia signum est aut quod minor quantitas
materie movetur aut quod materia tardius acqui
rit gradum malicie sufficientem virtute stimu
lare et hec videtur declinatio. ¶ Ad argumenta
patet per conclusiones

Senes facillime ferunt ieiunium / pars
quarta istius afforismi est ista senes fa
cillime ferunt ieiunium. Ideo abstinentiam
potius abstinentiam probatur per tardius
inciderunt fame et cum fame minus ledunt aliis
corporibus igitur etc. patet quia et autem declarabitur
circa textum. ¶ Primo nota duplices esse senes
primos et decrepitos de primis intelligitur
afforismus. Et hic nota quid per etatem iuventutis
quid per etatem puericie et quid senectutis in
telligere debemus ex quo patet qui sunt pri
mi senes et qui secundi senes dicti primi se
nes sunt quorum etas est a 40o vel 50o anno
usque ad 60um vel 70um. Alii sunt senes dicti
decrepiti quorum etas est a 60 anno usque ad
80 vel ultra secundum diversas naturales corporis
complexiones. ¶ Propositum prima quarta afforismi
intelligitur de primis quia de decrepitis non esset
simpliciter verum ut patet. ¶ Secundo nota quod dicta est inter
ieiunium ex una parte et famem et sitim
ex alia. ¶ Ad propositum non facilius tollerant
ieiunium sed etiam famem et sitim ut patebit.
¶ Tertio nota causas ex quibus sumitur facili
tas aut difficultas tollerantie ieiunii nam
possunt sumi penes tria primo penes ve
locem vel tardum incursum in famem 2o penes
magnitudinem vel parvitatem nocumenti sequentis
vel nocumentorum sequentium famem. ¶ Tertio pe
nes faciles vel difficiles relevationes ab incommo
do sequente famis tollerantiam et addatur quedam
accidentalis causa quibus ad ieiunii tollerantiam
ut repletio stomaci ex malis humoribus tem
pore famis ut 3a primi 3o capitulo etc. ut sanitatis
conservatio primo modo dicuntur senes facillime
tollerare etc. quia tarde incurrunt etc. et sitim
2o modo quia minus sequitur nocumentum ex equali
tollerantia famis in senibus quam in aliis sitim
3o modo hic possumus dicere quia quamvis ex
his resolutio difficilius removeatur a sene quam
ab aliis resolutio enim sequens debilem tolleran
tiam ieiunii est multo minor in sene quam in aliis
unde probabiliter dici potest quod ab illa resolu
tione facilius relevantur quam alia corpora
a magna. Item adde nocumenta sequentia
tristem sensationem quia resolutionem et attractionem
malorum humorum. ¶ Quarto nota ad facilitatem tol
lerantie ieiunii multe cause concurrunt primo pau
citas caloris et spiritus et eius gradualis remis
sio non enim queritur ut infra patebit 2a est de
nersitas humidi a calido resolvente 3a est humor
crudus non digestus et notum est omnia in
senibus ceteris paribus esse maiora. ¶ Quinto
nota nocumenta ex ieiunio sequentia fore
multiplicia est namque primum tristicia sequens fa
mem et resolutio spiritus sequens ad hanc tris
ticiam et in libello de malicia complexionis di
verse 2m est spiritus et humorum et mem
brorum inflamatio 3m est humidi membralis
et calidi naturalis resolutio que omnia destruit
do in senibus sunt minora ut patet non enim habent
spiritus sic inflamabiles nec membra sic re
solutioni disposita. ¶ Secundo consistentes. ¶ Tertia
quarta afforismi 2o consistentes facilius tollerant
ieiunium aliis post senes probatur ut prece
dens. ¶ Primo nota per consistentes duo intel
ligere possumus primo illos qui sunt in prin
cipio senectutis et hec expositio non placet
2o iuvenes in fine iuventutis et hic incipit
hec etas a 30 anno vel 35 et finitur ad 40
vel ad 45um supra enim sunt primo consistente [illegible]

infine n° 2° et de his verum ē q pueri sen
es facilius tollerant ieiunium Alii autem
potest exponi ita ut li 2° non cadat super
hoc consistentes sed sup hoc ferunt ut sit se
sus senes facilime ferunt ieiunium sed primo
2° .i. post ipsos consistentes et istum intem
repuito neriorem ¶ 6° nota hos facilius pu
eris tollerare ieiunium quia humidum eorum
est densius et inresolubilius habent etiam
de calore minus in quantitate ut infra videbit
Est etiam pueris magis necessaria nutricatio
propter augmentum ut patet ¶ Quarta n° pueri
¶ 2ª q° pueri his iam dictis minus facilius
tollerant ieiunium probat ut alia ¶ 1°
nota per pueritiam in proposito intelligendam esse
totam etatem ad primum nativitatis usque ad inicium
iuventutis quando scilicet desinit crescere
que ab aliis adolescentia id est crescentia no
minatur hec etiam frequenter ab auctoribus alii
sumatur ¶ 2° nota q in talibus calidum est mul
tum in quantitate et in quali humidum subtile
est resolubile et inflamabile magis quam in aliis
Est etiam necessitas nutrimenti non solum pro
nutritione sed etiam pro augmento ideo facilius
et maiora incurrunt nocumenta ex fame
et ieiunii tollerantia et per hoc q° n°. ¶ Quarta
n° ipsorum ¶ 3ª q° inter ceteros pueros infan
tes difficilius tollerant ieiunium probatur
sic talibus citius advenit fames et maiora
incurrunt nocumenta ex fame et ieiunii
tollerantia 1ª ratio patet quia et aliam certa iam de
clarabit ¶ Primo nota per infantiam totam primam
etatem intelligere debemus a primo nativitatis
quo usque puer recte et decenter fari sciat
unde infantia quasi non fantia nominatur
a non fando vel debite non fando ¶ 2° no
ta causam quare isti difficilius tollerant
ratio sicut in aliis dictum est ¶ Quarta n° 4ª
q° infantes quanto sunt animosiores
aliis difficilius ferunt ieiunium probatur
ut precedentes ¶ Primo nota per animosiores
possumus intelligere calidiores et audaciores
ut in augmento animositas enim et audacia inse
quuntur caloris multitudinem ut 2° tegni de
distrasiis cordis et primo canonis fen 2ª summa
de pulsibus capitulo de pulsibus ubi ponitur q quan
to est in calore naturali magis augmentum tanto est
in anima maior fortitudo et audacia 2° per
animosiores intelligere possumus audiores
in capiendo cibum prima expositio est melior licet

nutricam tenere possit ¶ 3° nota causam quare
hii difficilius tollerant ieiunium ratio quia in eis
advenit resolutio maior cum causa resolvens
sit maior ¶ 4° nota omnes istas conclusiones
veras esse aliis positis paribus nisi enim talis
paritas non opporteret affirmare esse verum ¶ Et sic
summa colligit 2° sub capitulo de cibatione febrici
tancium et est utilis tam in actu curativo quam
conservativo quam in preservativo et ampliat
tam ad corpora sana egra quam neutra ut patet
intelligenti

Qui crescunt plurimum habent etc. ¶ Prima
q° corpora crescentium vel adolescen
cium indigent plurimo nutrimento
probatur talia habent plurimum calorem
innatum 1ª ratio quia probat quia non exhibe
to plurimo nutrimento corpori habenti plurimum
calorem corpus consumitur et aliam probat quia
sine calore huiusmodi corpora non augmentatur
1ª ratio ¶ Primo nota per corpora crescencia intel
ligit omnia corpora in etate adolescentie ex
istentia ¶ 2° nota per calorem intelligi posse
qualitatem propriam que est caliditas et ipsum corpus
calidum scilicet spiritum et hoc maxime videtur
intelligere commentator in augmento per innatum autem
quidem intelligunt calorem a primo generationis
nostre contractum quidem non complantatum etiam ex
tempore Ego autem dico per calorem innatum intel
ligi debere omnem calorem naturalem sive sit in
fluens quam innatum et complantatum distinctum quam
enim intelligunt innatum a generatione contractum
quam enim per innatum intelligunt influxum
membris et intus naturatum quia scilicet suis
operationibus complantatum quam autem per innatum intel
ligunt omne naturale .i. nature conveniens
et sic credo in proposito ¶ 3° nota calorem innatum
sive spiritum in talibus corporibus esse plurimum
respectu corporum vel aliorum in aliis etatibus existentium
cum aliis paribus quod dupliciter intelligere po
ssumus vel absolute et sic non est verum absolute
enim maior est quantitas spiritus in iuvene quam
in puero aliis paribus 2° proportionabiliter sive
molis et sic intelligit ypocras alii autem intelligunt
calorem plurimum innatum id est maxime innatum
quia scilicet maxime naturalis videtur calor
puerorum ut aliqualiter tangit commentator in
commento comparatione caloris aliorum corporum
¶ 4° nota animalium cibum vel alimentum ne
cessarium esse propter duo primo ut fiat recompe
satio eius q a calore dissolvitur 2° quia cum

iuuenes in primo sint sub pura valde extensione
generet et non possit sub illa debitas opera
ciones perficere oportuit ipsum crescere et de-
bitam attingere quantitatem quam sine alimen-
to attingere non posset ideo necessarium fuit sic ali
mentum ¶ Colliget sic notatum pro parte prima
3a can fen 13a tractatu 2o capitulo de causis debi
litatis appetitus et pro ambobus 2o de anima
et aliqualiter primo de generatione embrionis et
primo canticorum commento 122o ¶ Ad propositum harum
necessitatum utraque reperitur in crescentibus et so
lum prima in aliis ideo rationabiliter plurimo indiget
nutrimento ¶ Primo nota hic nutrimentum po
ssumus intelligere esse plurimum vel 2m quantitatem
quantum vel discretam ad sensum medicorum et utique
uno vel absolute vel 1o cuius quod ab eo dissoluitur
et sic uno credo intellexisse ypocratem in afforismo
¶ 2o nota quod si non exhibeatur huius corporibus
nutrimentum consumitur corpus primo quantum
non attingunt 2o quia deficiente nutrimento hu-
mido dissolutione calido proveniente resis
tente calidum naturale valde amplius consumit
naturale humidum sicut lucinium consumitur oleo defici
ente in lampade quia tunc consumitur corpus
ut dictum est et hoc patet prima 4o ¶ Se
nibus non plurimus calor inest ¶ 2a 4o Senes
parvis nutrimentis sive fomentis indigent
probatur in senibus est calor naturalis parvus et
modicus secundum rem patet quia quia a multis vel
a multo nutrimento calor parvus extinguitur
ut in commento precedentis afforismi declaratum
est ¶ Primo nota pro senes utrosque senes inter-
posse utrique enim pauco indigent nutrimento
primum quidem pauco 1o puerorum et raro exhi-
bito decrepiti non valde pauco sed frequenter
exhibito ¶ 2o nota multum nutrimentum
extinguit calorem debilem primo per viam suffo
cationis ut dictum est 2o per viam simplicis altera
tionis cum alimentum sit quantum alito ut alias
fuit declaratum ¶ Capitulo sic senibus ¶ Cor
relarium in senibus febres non debent esse sic
acute sicut in pueris vel in iuvenibus probatur
senes habent frigidum corpus secundum patet quia
et aliter similiter ex dictis ¶ Primo nota acutas
febres maxime arguunt decursus intensione
cum securitate accidentium et velocitate sue
finiationis hec autem febres maxime proveniunt
a causa calida que quia multa in pueris et iu
venibus parum non reperitur in senibus secundum rem
2a causa potest esse quia et si eque calida foret

materia peccans in sene subito tamen frigido ex ipsa
non tantam caliditatem preter naturam in membris
imprimeret unde non esset febris similiter acuta
saltem in ratione intensionis secundum quod colliget dictum
Averoys intellectus 6o colliget capitulo 2o dicentis
quod calor accidentalis sive preter naturam mensuratur
mensura naturalis in corpore enim caloris pauca
remissior inducitur per naturalis calor in corpore
non multum multus aliis paribus vel aliis calor
preter naturam mensuratur etc quia cognita
mensura naturalis cognoscitur saltem confusa
notitia mensura caloris preter naturam ut 2a
primi capitulo primo et 3o tegni colliget potest ¶ Alte
rius nota quod paritas egritudines non intellex
omnes que cum securitate accidentium sunt ve
loces finiationis quia multe in eis reperiuntur
acute sicut spasmus catarrus fortis sed intelligit
febres multe inflamationis que cum securitate ac
cidentium sunt breuis finiationis ¶ 3o nota
non esse intelligendum non in senibus fieri has
breves sed vult quod non facile possunt eius dici e
qualiter acute et quo ad accidentia et quo ad in
tensionem absolute et secundum spatiorum temporis comparationem
ut patet similis sua huic colliget primo canticorum
capitulo primo et primo canticorum commento allegato
et primo prima doctrina 3a capitulo de etatibus et
quantum ad corelarium 2o prima capitulo de cau
sis unde et capitulo de causis putredinis et 4o coll.
capitulo 3o ad principium et ampliatur ut precedens
et est utilis in actu practico quia per ipsum docemur
ordinare dietam indicatione sumpta ab etate

Queritur utrum calor pueri et iuvenis
sint equales arguitur quod non multiplici-
ter primo calor pueri est maior quam iu
venis secundum rem aliter probatur multiplici-
ter primo per plus esse pueri continue agit calor in nutri
mentum in spiritus et membra secundum reparatur sed ipsum
reparari est ipsum remitti ¶ 2o arguitur calor ca
ducitur continue remittendo procedit secundum rem aliter
probatur quia in senectute maior est humiditas
extrinseca quam radicalium in tempore pu
ericie et ad eorum resolutione sequitur caloris
remissio sed humiditas extrinseca non sufficit
in senectute manum tenere sicut calidum est ut in
iuventute humiditas radicalium secundum rem ¶ 3o in
colerico decedente per suas etates de complexione
permutato ad melancolicum non solum 1o dispositum
prius habitarum sed est 1o senis temperati facto me
lanco est calor in senectute remissior quia in
primo est melancolicus primo multum distans a.

complexione colerica secundum hanc magis distabat
et tamen tunc erat colericus sed ante hoc erat con-
sistens et in consistentia erat frigidior ¶ 4° pro-
cedere calorem pueri continue procedere remittendo
ut patet et quia dispositiones senis inducuntur
in materia generacionis et patet ¶ 5° in primo
instanti senectutis est caliditas notabiliter
minor quam in pueritia et tamen per medietatem
minor et continue tamen fuit iuventutis igitur etc.
¶ Ultimo est auctoritas galieni in tegni
¶ 2° ad principale caliditas iuventutis est
maior igitur conclusio argumentum quia continue usque ad iuven-
tutem remittitur frigiditas in corpore humano
eo quod continue caliditas membrorum excedit fri-
giditatem et elementa calida excedunt fri-
gida sibi debite applicata 2° sicut aliquod agens
diminutus agit in passum dispositum ita inten-
sius effectum producit sed calor naturalis in iuven-
tute diminutus egit igitur etc. ¶ Confirmatur
quia spiritus assistens membro calefacit et
alterat et non nisi calore ¶ 3° in iuvene sunt
humores calidiores igitur generantur a maiore calore
et magis calefaciente ¶ 4° in iuvene sunt
operaciones intensiores et fortiores ut
motus pulsus igitur etc. ¶ 5° evacuacio humoris
flematici vel humoris infrigidantis calefacit
corpus 2a primi de causis retencionis et e-
vacuacionis sed iuvenis est sicut evacuatus
a flemate et repletus humore calefaciente
igitur etc. ¶ 6° ad tactum apparet calidior iuve-
nis forte dicitur quod solum acutior Contra sicut
se habet visibile ad visum ita se habet tangibile
ad tactum sed visus melius iudicat de visibili
quam de alio sensibili igitur tactus melius iudi-
cat de tangibili et si sic tunc sequeretur quod
nulla differentia est aliquid esse intensius calidum
et acutius ¶ Iste calor iuvenis est sicut
calor febrientis ut in tegni 7° variatis
passivis variantur active ideo saltem non equales
argumentum probatur 2° colliget primo capitulo quia propter
materie diversitatem variantur sit variacio in propriis
formis sed cum passive sint magis activarum per
activas esse variatas ¶ 8° sumatur complexio
sortis sicca tantum in pueritia et arguitur sic
hec complexio sortis sicca tantum in pueritia
est calidior quam ipsa erit in iuventute igitur calor
sortis pueri non erit equalis calori sortis iu-
venis probatur antecedens quia continue a pueritia usque
ad iuventutem hec complexio plus exsiccabitur
igitur continue plus infrigidabitur quia siccitas associatur

quam debet associat secundum frigiditatem magis
quam cum sed in iuventute hec quo est siccior quam
erat in pueritia igitur nunc erit frigidior in iuven-
tute quam in pueritia ¶ Item sumatur senex
decrepitus humidus in temperati vel primus se-
nex comparatus iuveni sicco et arguitur sic
maior est humiditas huius senis quam huius
iuvenis sed humiditas huius senis non sufficit
sustentare suum calorem in eadem mensura cum
qua fuit in iuventute igitur humiditas huius iuvenis
non sufficit fovere suum calidum in eadem men-
sura ¶ Ad oppositum est galienus in tegni quarto
2m quartum elementorum et 2° complexionum
et Avicenna capitulo de etatibus prima primi ¶ In
questione erunt tres articuli in primo videbitur
quod calor est maior extensive 2° intensive
3° tanguntur quidam probabiles modi defen-
sandi quod sit maior in iuvene quam in puero
aliis paribus In primo ponentur notabilia et
distinctiones 2° conclusiones ¶ Quantum
ad primum articulum sit prima distinctio calor in
nobis est duplex scilicet innatus et influens de
utroque est sermo ¶ 2a distinctio est hec humi-
dum duplex est scilicet innatum et influens innatum
est duplex quoddam contractum a generacione
et illud est radicale humidum quoddam ex nutri-
mento et dicitur nutrimentale ex primo fen 1 ut ra-
dicale ex 3m fen primi ut est tempore acqui-
situm ¶ 2a distinctio calor sumitur quandoque
pro corpore calido etc. hic capitur utroque modo
¶ 2a distinctio subiectum caloris est duplex scilicet
quoddam simplex quoddam compositum Aliter
primum convenienter et coniunctum vel confusum et hic
est triplex ut patet ¶ Prima suppositio est
quid per pueritiam quid per iuventutem intelligere
debeamus notum est ¶ 2a suppositio est quod
dum comparatur calor iuvenis et pueri in compo-
sicione comparantur in comparacione suorum subiectorum
¶ 3a suppositio calor in materia mixta non
conservatur nisi in materia humida subtili et in ma-
teria convertibili humidum aereum methaphorice
dicitur subiectum quo sustentatur et pabulatur calor
naturalis Ex quo sequitur humidum aereum esse
subiectum maxime primum caloris naturalis et quan-
to parvius a terrestri tanto convenientius Ergo
sequitur quod quia humidum radicale parvius est
potest illud appellari subiectum primum caloris con-
tractum non ex nutrimento convenienter aggregatum
non appellari potest subiectum coniunctum sive confu-
sum vel commune ut dicitur in tegni ¶ Prima

quo ratione subiecti continentis calor est maior in iu-
uene quam subiectum continens in iuuene est multo
amplius et magis extensum ¶ 2a quo ratione
subiecti corrupti est maior in iuuene quia magis
est aggregatum in iuuene quam in puero ¶ 3a
quo ratione spiritus siue simpliciter est maior in puero
ut patet quia multo amplius est humidum ae-
reum in puero proportionabiliter tamen sue molis quam
in iuuene et patet per gam ¶ Primum dubium quod(?)
humidum animatum est subiectum spiritum caloris sed con-
tractum continentium est huius ergo etc. ¶ 3m
dubium redducitur melancolicus ad sanguineum
et habebit tunc humidum purius et plus etc.
Auicenna de ethico curato in iuuentute ¶ 3m
dubium tunc ergo senes plus haberent de ca-
lore ratione subiecti continentis vel corrupti ¶ Ad
hoc respondetur ad primum dubium dicitur quod probat
veritatem scilicet quod aliquod contractum ex tem-
pore est subiectum sed tamen ipsum continentum con-
tractum comparatum illi ex generatione est con-
uenit non simpliciter tamen sed in comparatione ¶ Ad
2m dubium sit sor. primo melancolicus puer
et iuuenis fiat temperatus tunc humidum eius con-
uenit dictum est magis spiritum sustentatiuum
caloris quia ipsum est temperatum et primum fuit
distemperatum dicitur quod licet omne temperatum hu-
midum est melius subiectum licet habeat minus
proxima quam haberet si non sortes fuisset
redductus ¶ Ad 3m de senibus dicitur quod senes
ratione subiecti corrupti plus habent de calore
extensiue licet intensiue non ceteris paribus

¶ Quantum ad 2m articulum primo premitto
tum comparantur iuuenis et puer etc. alia sunt
paria in naturali complexione et aliis circumstantiis
accidentalibus variantibus caloris mensuram
non enim dubium est iuuenem colericum calidi-
orem esse puero flegmatico pigro(?) excitatiui(?)
puero ocioso ¶ Aliter dicitur sic contingit tam
puerum quam iuuenem infra latitudinem sue
complexionis multum variari ut quilibet
iuuenis minus calidus est se excitato etc. quam
secundum latitudinem sue complexionis ut de puero
temperato qui efficitur melancolicus respectu temperati
pueri ¶ 2o premitto quod calor naturalis multum
potest extingui ut prima fuit cuius(?) tamen ex
iuuentio(?) redducitur ad eam que est per simplicem
alteracionem ¶ Pro 3o notabili stat aliquid ad
esse acutius quia scilicet magis impressiuum quod
tamen non est intensius ut de ferro calefacto
respectu stuppe ardentis diuersitas contingit quam

ratione multitudinis forme 2o ratione dis-
positionis concrete caliditati ut siccitas est via(?)
caloris et non est causa effectiua sed dispositiua
sicut aliqua stella letatur moriente alibi(?)
non ¶ 8o nota licet ad aliquam resolutionem
sequatur caloris remissio non tamen ad quamlibet
immoracionem humidi moratur calor patet in lignis
inflamatis Item etiam quod ex varia impressione
caloris in materiam varia non conseruetur calor
nulla ut in rebus exterioribus patet ¶ 9o non
aliud est aliquam caliditatem esse intensiorem
et aliud est ipsam esse acutiorem et fortius
impressiuam patet hic ¶ Prima quo non seruata pa-
ritate in aliis possibile est iuuenem esse calidiorem
puero similiter econuerso immo adhuc senem patet
quo variata complexione naturali et aliis cir-
cumstantiis ¶ 2a quo est hec quod ceteris paribus
caliditas iuuenis non est gradualiter remissi-
or quam caliditas pueri probatur quia non oportet
iuuenis propter resolutionem humidi sed non est per quid
nouus iuuentutis(?) ista non aduenit extinguens
extrinsecum ut pono nec intrinsecum quia interim(?)
tunc augendo processit sic in aliquo tempore
sufficit se conseruare et augmentum facere
et in aliquo neutrum sed in aliquo alterum et
non augmentum sed tunc se in eodem gradu con-
seruat caloris etc. hoc argumento utitur A.
¶ 3a quo in iuuene ceteris paribus ex parte
complexionis et aliarum circumstantiarum caloris
mensuram variare potentium non est intensior
calor probatur quia primo non aduenit aliquis
extrinsecum nec remittens quia non est facta
tanta excitatio quando hec mensura hu-
midi(?) calorem conseruet nec intrinsecum quia idem
non mouet se sic quia datur tempus in quo duo
potest facere et quam neutrum sed quam unum
scilicet se conseruare in illo gradu ut supra etc.
¶ 4a quo isti calores sunt equales in radi-
ce id est in gradu intensiue quia nec inten-
sior nec remissior ¶ 5a quo calor iuuenis
est acutior sed magis impressiuus quia est in subiecto
magis denso ¶ Quantum ad 3m primus modus
est ymaginando subtilem spiritus perfluentes
a corde ad membra calidiores esse subtilem mem-
bris et quia hic ipse ad iuuentute per-
fectam est continue in iuuentute humidum suffi-
ciens ad conseruandum continue assistit membris
et membra sunt eius receptiua et in senio
resoluuntur spiritus in quo calefiunt membra
¶ 2us modus ponit elementa manere

in mixto formaliter. ¶ Tertius modus non ponit elementa manere in mixto formaliter sed ponit in eo virtutes quia solum actuales et virtuales qualitates in mixto derelictas ab elementis et quarta ponit hic ut supra dicebatur elementis in mixto formaliter manentibus etc. ¶ Ad argumenta principalia tenendo magis auctorum respondetur. Ad primum negatur antecedens Et ad probationem negatur quia spiritus vel calor agit in instrumentum ergo repatitur dato etiam quod recipiat instrumentum in partem spiritus non tamen in totam substantiam spiritus ¶ Ad secundum negatur ¶ Ad tertium dicitur quod illud corpus in principio senectutis non est statim melancolicum et non vult galienus quod illud corpus sit statim factum frigidum et siccum quia oporteret quod in consistentia calor esset notabiliter diminutus quod repugnat rationi etatis consistentie in principio senectutis bene incipit perdere caliditatem tanta non sic quod in principio senectutis immediate denominetur frigidum et siccum sed hoc virtus mediam senectute debet sic denominari et non datur primum instans senectutis ¶ Ad aliud quod est quartum dicitur quod non debet capi primum instans senectutis sed debet ultra in processu senectutis operari ¶ Ad quintum simile negatur antecedens salvatis paribus scilicet maior aliquando intenditur calor in iuventute una vice plus quam in alia aliquando minus una vice quam in alia ut quando expiramus tunc est calidior quam quando inspiramus Et ad confirmationem neganda est quia licet calor habeat dominium super aliquam partem adest tamen prohibens sic eum in eandem partem ageret continue et nichil resisteret verum esset ¶ Ad secundum quod impressit diminus dicitur concedendo deducto impetu sed supervenerint impedimenta ¶ Ad tertium quod calidiores sunt in iuventute humores negatur antecedens et dicitur quod cetera non minus calida est in puero licet ille iuvenis sit inflamabilior propter siccitatem sibi coniunctam ¶ Ad quartum quod evacuatur flemate et impletur calidis humoribus dicitur quod non sunt cetera paria vel dato quod iuvenis evacuetur infrigidante etc. dicitur quod in ipso minoratur spiritus et sanguis respectu eius quod primo erat pro maiori etc. dicitur quod non illa essent paria etc. sed in puero respectu sue molis plus est de spiritu et de sanguine ¶ Ad illud de operationibus iuventutis sic probatur quod calor temperati est fortior et spiritum temperatum esse calidiorem aliis ¶ Ad id de tactu dicitur quod calor iuvenis non est intensior sed acutior. Et ad instantiam dicitur quod non eque bene percipitur per se indicaret sed est cum auxilio intellectus concurrente quia adducam argumenta prima simul et gradus de complexionibus ¶ Ad aliud dicitur quod galienus voluit quantum ad actiones impressionis ¶ Ad auctoritatem dicitur quod sunt illius opinionis propter repugnare gradus vel dicitur quod actiones variant quantum ad impressionem sed non quantum ad gradum ¶ Ad secundum principale dicitur negando quia alia est habitudo caloris ad humidum conformiter membrorum et ad humidum radicalem ¶ Ad penultimam dicitur negando et siccior ergo frigidior quia licet sit siccior cum illa tamen siccitate potest conservari tanta mensura caloris quanta erat in pueritia licet sit in subiecto magis denso ¶ Ad ultimam dicitur negando quia alia est habitudo se habendi caloris in homine sene et alia in homine iuvene quia calidum iuvenis habet humidum magis proportionatum in quo fovetur

Ventres hieme et vere. Conclusio aphorismi est ista in hieme et vere plurimum est dandum de cibo ratio eius quod debetur maliis temporibus hec ergo probatur sic in hieme et vere ventres sunt calidissimi naturali calore et tunc est exhibendum plurimum de nutrimento quia tenet quia ubi est calor naturalis amplior ibi amplius competit de nutrimento aliis presupponit ypocras tamquam notum ¶ Primo nota quamvis hic simus ventris sumatur multipliciter hic sumitur in dicitur pro quadam concavitate naturali nostri corporis ¶ Secundo nota ventres calidissimos esse in hieme potest dupliciter intelligi primo intensive et sic non intelligit ypocras licet possit sustineri ut videbitur in questione; 2o potest intelligi esse calidissimos natura quia habentes maximam multitudinem caloris naturalis et spiritus propter quod dixit calidissimi sunt natura id est habentes maxime de calore naturali puta de spiritu et adhuc de sanguine et de calido temperata in ipsis existente et sub ipso isto sensu exponit galienus aphorismum et tunc ventres esse calidissimos potest intelligi extensive ¶ Tertio nota quod causa quare ventres in hieme sunt calidissimi est quia adveniente frigiditate hiemis constringuntur pori nostri corporis et calor et spiritus intus retinetur et prohibetur exalare propter quod interius fortificatur. Similiter quia contrarium a suo circundatu

ipse unius virtus quam unita fortior est se ipsa dispersa. Nota tamen quod doctores consueverunt aliam causam assignare que forte tangetur in questione. ¶ 3o nota quod causa quare in vere sunt ventres calidissimi est quia propter hiemem precedentem prohibita est caloris exalatio unde calor multiplicatus est ideo in vere etc. reperiuntur ventres calidissimi sed propter oppositas causas reperiuntur in estate et autumpno minus calidi. ¶ 4o nota quod dicit sompnum longissimum causa est multiplex primo quia sompnus saltem naturalis causatur ab evaporatione nutrimenti et quia contingit tales vapores multiplicari magis tempore hiemis et veris quam aliis temporibus quia pori protinus sunt magis clausi sed etc. 2a causa quia protinus noctes sunt longiores vel etc. quia a frigiditate noctis prohibetur dicta exalatio diutius durante frigiditate noctis diutius durat sompnus. 3a etc. causa quia frigiditas noctis iuvat frigiditatem cerebri ad magis condensandum et ingrossandum vapores qui magis ingrossati tardius resolvuntur et ita diutius durat sompnus ex quo statim videtur dementia ypocratis quod in sompnis melius perficitur digestio quam in alio tempore. ¶ 5o nota quod plures oblationes dande sunt tunc quia cibus debet proportionari calori etc. quia calor intus unitus facit maiorem resolutionem. ¶ Signum autem est probatio autem assumpti principalis huius afforismi scilicet quod ubi est calor plurimus etc. probatur ex eo quia etates calidiores ut pueritia et iuventus indigent pluri nutrimento quam frigidiores scilicet et athlete indigent pluri nutrimento quia sunt corpora calidiora. ¶ Primo nota quod corpora atletarum sunt corpora sanguinea carnosa multo utentia exercitio ideo talia multo indigent nutrimento. ¶ 2o nota quod ad veritatem afforismi requiruntur tres conditiones primo quod talia tempora servant proprias naturas puta quod hiemps non sit excessive frigida nec ver excessive calidum vel frigidum possibile enim esse in istis temporibus tantum distemperantiam quod non fortificaretur sed potius debilitaretur calor naturalis ab eis. 2a conditio est hec quod corpus non sit calore nimis debile aut nimis rarum sed sit calidum carnosum possibile enim esse raritatem tantam quod usque ad profundum faciliter transiret frigiditas hiemis similiter posset calidum esse ita debile quod a frigiditate hiemis non fortificaretur sed potius extingueretur. 3a conditio est hec

quod corpus debito utatur regimine puta indutus et aliis requisitis his enim conditionibus stantibus verificatur afforismus et ipsis deficientibus non. Et similis sententia habetur ab Avicenna 3o prima capitulo de curatione febricitantium et ab eodem primo 2a doctrina 2a 6o capitulo et ampliatur ad regiones etates sexus et artes etc. est utilis quia per ipsum docemur perfecte corpora dictare.

Humide diete omnibus febricitantibus. Prima quarti afforismus est hic quod febricitantibus competunt diete humide. Probatur sic quod predictas humidas removetur siccitas preter naturam inducta a febre sed tales competunt etc. quia nota et antecedens satis patet quia per febrem inducitur siccitas preter naturam que removetur per suum contrarium puta per predictam humectationem. ¶ Circa istam partem primo nota dieta potest dici humida tripliciter primo modo formaliter tantum 2o modo effective tantum 3o modo simul formaliter sive virtualiter et effective. Exemplum primi ut aqua decoctionis piperis esset dieta humida formaliter solum eo quod actu est fluida et humida non tamen effective humida cum eius effectus in corpore humano non est humectatio sed exsiccatio. Exemplum secundi sicut lactuca secundum psilium ... sicut lac etc. ¶ Ypocras intelligit 2o et 3o dietam humidam convenire febricitantibus. ¶ 2o nota quod dieta humida virtualiter dicitur dupliciter uno modo substantifice quia apta est ut ex eo generentur partes substantifice et sic pulli caro est humida 2a virtualiter et qualitative quia habet virtutem humectandi sed sicut hoc augendi humiditatem et sic lactuca humectat substantive quia augmentum facit in sanguine et humectat qualitative que dicitur humiditas etc. et de humida qualitative intelligit quia humida primo modo non removet febrem sed humida 2o modo. ¶ 3o nota quod predicta in proposito non solum intelligere debemus de dietam cibi et potus administratam sed etc. omnium aliarum rerum scilicet non naturalium et sunt hec dicta pro cibo et potu. ¶ 3o nota quod hec etc. debet intelligi de dieta humida humiditate non superflua et mala qualis est humiditas fungorum et huiusmodi. ¶ 4o nota quod Ypocras tria ponit propter que tacuisse dietas frigidas primo quia hec est per se notum cum dieta frigida per se et immediate contrariatur febri que est calor. 2a causa potest esse quia periculosius est frigida apponere quam humida quia talia non solum

febri s. ex calori naturali sunt contraria
ne minus fierent audaces in infrigidando. Ratio
causa potest esse quia simul hic voluit ypocras
tangere dietas que conveniunt febricitantibus
et pueris sanis et quia tales sunt humide
et non frigide ideo non fecit mentionem. ¶ 8° nota
quod in dictatione quandoque sumitur indicatio a
morbo et quandoque a causa. Ad propositum hic intel-
ligitur quo indicatione sumendo a morbo ideo
maxime febricitant ut 8° terapeutice. ¶ Maxima
proxime non pueris. ¶ 2a quo afforismi est hec pue-
ris maxime competunt diete humide probatur
quia per humidas dietas conservatur et restauratur
quod a puero resolvitur secundum rem quia nota et a'' patet
quia etas puerorum est etas humida. ¶ Primo no-
tandum quod quo potest habere duplicem intellectum primus est
quod maxime puerorum febricitantium diete de-
bent esse humide in comparatione ad dietas aliorum
febricitantium quia per dietam non solum est intentio
in removendo dispositionem preter naturam s. ex
in custodiendo naturalem similiter quia plus re-
solvuntur pueri a febre et iste intellectus non est
ad mentem galieni. 2us intellectus est quod puerorum
sanorum diete debent esse maxime humide
in comparatione ad dietas que competunt aliis
tales enim conformant etati puerorum conserva-
tio autem fit per conformia vel similia. ¶ 2° nota
quod li maxime potest construi cum li conferunt
et est sensus quod diete humide maxime pueris
respectu aliarum etatum prima expositio implicat mul-
tum conferre. ¶ 3° nota quod pro veritate conclusio-
nis oportet ponere cetera esse paria in aliis puta in
complexione et huiusmodi. ¶ Et aliis sic as-
suetis reficere. ¶ 3a quo afforismi est hec omnibus
consuetis uti regimine humido competunt diete
humide probatur sic quia consuetudo est altera na-
tura. Et autem naturale est conservandum et per
similia secundum rem. ¶ Et nota quod sicut quo precedens po-
test habere duplicem intellectum ita et ista. Et si-
milem sententiam huic totali habemus ab Avicenna
prima quarti capitulo de cibatione febricitantium
et aga° 8° terapeutice et 3° tractatu regimi et
similem ponit Rasis 16° continentis et est utilis
maxime practico quia docet recte dietare cor-
pora sumpta indicatione a re preter naturam
et etate et consuetudine et ampliatur ad omnem
egritudinem complexionalem quia cuilibet compe-
tit dieta contraria. ¶ Precedens sermo continuo
afforismi est ypocratis supra determinavit de qualitate
et ostendit primo quibus inveniuntur febricitantes

2° quod sanitas res est naturam. ¶ Nota quod causa
dicti est quod omnis res preter naturam indicat de
sui remotione hec autem remotio non fit nisi per
contrarium secundum rem // 2° nota quod dupliciter aliquid
potest dici alteri contrarium primo formaliter
ut calidum frigido et siccum humido 2° modo
virtualiter vel in effectu et de his habet verum
dictum galieni s. quod omnis res preter naturam
est removenda per contrarium primo vel 2° modo dictum.
¶ 3° nota talia contraria debent esse equa-
lia in gradu lapsu et effectu ut totum de lap-
su removeant vel sufficiant remotioni quod despo-
nit causa contraria. Per quod solvitur illud quod
argumentum quo conveniunt argumentum quod non fiat per equa-
lia nisi ad intellectum hunc alii dicunt quod ex con-
trario approximato et virtute fit, cum quo excee-
deus. ¶ Contrario naturalia vero quod omnis
res naturalis indicat de sui conservatione
conservatio autem non fit nisi per similia rem. ¶ 2°
nota quod sicut contraria quedam sunt talia for-
maliter rem ita similia quedam sunt talia actua-
liter vel formaliter et quedam virtualiter et sic est
sermo hic sicut ibi. ¶ 3° nota quod hoc capitulum con-
servationis quamvis proprie extendit se ad perser-
vationem per dietam in febribus probatur prima quo
afforismi febris est morbus calidus et siccus
secundum febri competit dieta humida quod tenet et
antecedens probatur quia febris nichil aliud est quam
calor naturalis factus igneus. ¶ Nota primo
quod febris non est morbus calidus et siccus for-
maliter sed proprie est morbus formaliter calidus
quia tamen calor febrilis natus est associare
siccitatem preter naturam ideo dicitur morbus cali-
dus et siccus calidus s. formaliter et siccus
effective. ¶ 2° nota 2um quosdam licet febris
dicatur morbus siccus non tamen cuilibet febri as-
sociatur siccitas egritudinalis quia in primo in-
stanti sequente neutralitate est febris non tamen
tunc est siccitas egritudinalis dicunt tamen
quod ex probabilius teneri potest quod ad omnem febri-
lem calorem sequitur egritudinalis siccitas proportio-
nata s. quod sicut ad calorem febrilem nata est sequi egri-
tudinalis siccitas ita ad neutram neutra unde
sicut erit inducta caliditas neutra ita et siccitas
neutra et simul incipiet egritudinalis cali-
ditas egritudinalis siccitas. ¶ Contra quam
tamen ymaginationem occurrunt plura motiva
primum quod potest esse lapsus in tanto lapso natali
in extremo intensiori latitudinis humiditatis
sue naturalis ita quod si ulterius intendatur in eo

hunditas et

humiditas erit in eo quam naturam et cum hec sit
in extremo intensiori caliditatis sibi naturalis
ultra quam si transeat erit preter naturam
calidus et occurrat sibi causa calefaciens
et patet quia immediate post hec ipse erit preter
naturam calidus et non immediate post hoc
ipse erit preter naturam siccus secundum minima latitudine
sue humiditatis ¶ 2m est quod sortes sit lapsus
in humido tantum humiditate preter naturam et
patet quia sortes erit febriens sortes quam egri
tudinaliter siccus / 3m simul cum calore preter
naturam occurrente sorti occurrat ei humec
tans et patet quod tardius inducetur siccitas quam
caliditas in ceteris paribus hec responsio
tamquam non vera dicendo quod necessario cum
calore egritudinali associatur siccitas egri
tudinalis ¶ Et si arguitur non cuilibet febrienti com
petit dieta humida dicendum quod est concedendum
secundum tamen semper febris in eo quod febris est indicat
de humectantibus eo quod 2m quod febris resolu
tiva et exsiccativa est quamvis tamen a causa
impediente non necessario preter naturalis conve
¶ Oportet cum naturam custodire. Nota naturalis
dispositio non est removenda totum patet
et est probatio 2e conclusionis et 3e conclusionis
afforismi ut patet ¶ Circa [illegible] in ydropicis
Nota per morbos simplices intelligit omnem
morbum non coniunctum alteri morbo cause vel
accidenti trahenti ad se curam et ergo per
morbum esse compositum ¶ 2o nota quod pleure
tici indigent medicina exsiccante et pti
sici humectante secundum ydropico febrienti de
betur medicina composita ex equalibus vel in
equalibus ¶ 3o nota quod quando plures morbi
complicantur simul quorum unus est causa
alterius et tunc ut plurimum incipitur cura a mor
bo qui est causa licet in pluribus casibus fallat
ut quando morbus sequens esset molestior
aut quando impediret curam precedentis
ut in ruptura sifac prius incipimus ad reddu
cendum intestina retro postea suimus sifac
ergo etc. ¶ 4o nota quod unus morbus potest
dici alio maior tripliciter primo quia in se et es
sentia sua 2o ratione dignitatis lese actionis
3o ratione virtutis dispensantis ut est situs
cordis

Queritur utrum humide diete et frigide
competant omnibus febricitantibus
Arguitur multipliciter quod non primo sic fe
bricitantibus flematice non competunt
diete humide ergo etc. Antecedens nota et arguitur probatur
primo quia diete humide augent materiam morbi
et ex consequenti morbum ¶ 2o quod Avicenna
in 2a primi quarti in cura flematice prohibet
approximari que humectant et frigidant et humec
tant et precepit exhiberi vinum cum cimino
et origano et in capitulo de cura emitritei pre
cepit exhiberi piper ergo etc. ¶ 3o in cura ef
fimere facte per obstructionem pororum non com
petunt humectantia eo quod talia augent oppi
lationem et consequenter morbum ergo etc. quia non et
arguitur Avicenna prima quarti capitulo de effimera fac
ta a frigiditate aeris oppilante ¶ 4o in febribus
sincopalibus approximantur aromatica et pesti
lentibus quia summa curationis earum est ex
siccatio secundum notum est quod talia non sunt humectantia
ergo etc. ¶ 5o si humide diete etc. hoc maxime
foret quia res preter naturam indicat de
eius remotione per suum contrarium secundum arguitur
quod non quia tunc in febre quartana et cotti
diana deberet dieta esse frigida quod est inconveniens
frigida enim dieta incrudat et ingrossat
materiam et prohibet eius resolutionem et
digestionem. Item tunc pueri febrientes com
peterent frigida quod est falsum quia per talia non
conservatur sed removetur dispositio naturalis
pueri hec autem est contra rectam intentionem medici
cuius principalis intentio est conservare et
non minuere quod naturale est ¶ 7o tunc coleri
ci febricitantes deberent approximari humida quod
est falsum quia talia non conservant naturalem dispositionem
colerici et quia de se patet ¶ In oppositum est primo
[illegible] afforismi In questione primittam primo ali
quas distinctiones 2o conclusiones ¶ Quan
tum ad primum prima distinctio est ista febrium que
dam sunt materiales quedam immateriales que sit sunt
istarum patet ¶ 2a distinctio est quod quandoque
febris materialis et eius materia conveniunt in qua
litate quandoque contrariantur exemplum primi ut febris
tertiana cuius materia est calida convenit in denominatione
cum febre quia utraque calida est [illegible] et materia
exemplum 2i sicut quia et flematica quarum materia
est frigida ¶ 3a distinctio quod in cura febrium
quandoque sumitur indicatio a causa quandoque
ab egritudine quandoque a virtute et quandoque ab ac
cidente exemplum primi ut in flematica et quia
in cura earum istarum sunt intentio nostra
ad intendimus cum digestivis flematis vel
melancolie exemplum 2i ut in ethica in febre
intensiva quando solum intendimus ad exsiccationem

caloris preter naturam qui est febris Exemplum 2m
ut in sincopalibus et pestilencialibus in quibus
virtus multum prosternitur relinquimus curam
quasi morbum et intendimus virtuti Exemplum 3m
ut in febre colerica cum tamen accidens asso
ciatur instancia vigiliarum nimia intendimus curam
cum opiatis et somniferis ¶ Prima conclusio sumen-
do indicacionem a virtute in febribus materialibus
non necessario competunt humida neque frigida
patet quia stante virtutis prostracione inten
dimus curam confortantibus cor et virtutem puta
cum vino fumacino(?) et huiusmodi que non ne
cessario sunt frigida vel humida et cetera ¶ 2a conclusio
est hoc quod semper in predictis febribus sumendo
indicacionem a morbo competunt frigida et
humida patet quia cum talis febris sit morbus
calidus assotians vel natus secundum associare
siccitatem egritudinalem competunt frigida
et humida ex quo sequitur quod in cura talium semper
oportet primo respicere utrum virtus sit constans vel
non quia si non constet intendendum est virtuti etiam
cum hiis que nata sunt egritudinem augere
Si autem virtus constet intendendum est cum con
trariis egritudini ¶ 3a conclusio est quod in febribus
materialibus in quibus causa et febris in qualitatibus
conveniunt sumendo indicacionem a causa com
petunt humida et frigida patet quia causa ta
lium est calida et sicca materia que digeritur
per frigida et humida et cetera Ex quo sequitur quod
hec eadem competunt dicte in istis sumendo indi
cacionem a morbo et a causa morbi ¶ 4a conclusio
est quod in febribus materialibus in quibus non conveniunt cau
sa et febris in qualitatibus non necessario sumen
do indicacionem a causa morbi competunt frigida
vel humida patet quia talia sunt contraria cause
egritudinis et sumendo indicacionem a causa
illa non competunt sed tenet quia cum causa
sit res preter naturam indicat de sui remocione
per contraria et ante satis patet ex dictis Ex quibus
colligitur quod in huiusmodi febribus vel intencio ad
causam est maior quam intencio ad febrem et sic
intendendum est cause cum contrariis et non
necessario morbo vel intencio ad morbum vel febris
est maior et sic intendendum est febri cum contrariis
febri et non necessario cause sine materia ¶ Sed contra
hoc insurgunt duo dubia primo quia ex quo
intencio ad causam potest esse maior quam
intencio ad febrem et potest esse minor ergo potest
esse equalis ponatur ergo quod intencio sit equalis
et queritur qualiter sit intendendum in cura

quia si cum contrariis fiat augetur morbus
si ex opposito augetur causa ¶ 2m dubium est hoc
quia non videtur quod aliquando potest esse contrarie-
tas cause ad morbum vel febrem sicut cum
idem foret ipse causa sui contrarii sicut quando
caliditas febrilis materialis immediate dependet
a caliditate humorum et humor faciens febrem
est calidus et per consequens non contrarius febri ¶ Ad
hec duo respondetur et primo ad primum dicitur a quibus-
dam quod casus est impossibilis sed oppositum modo est adducere
argumentum tactum quia potest esse minor et potest
esse maior ergo equalis forte diceretur quod non potest
esse equalis in opere quia non simul potest me
dicus intendere ad utrumque ¶ Contra primo
idem argumentum adducitur quod sicut quia potest esse in-
tencio in opere maior ad causam quam ad febrem
et potest esse minor sic potest in operacione esse equa-
lis sicut non unus potest medicus simul intendere
morbo et cause contrariis quam duobus morbis
contrariis sed 2m potest ut Galienus in ingenio igitur
et primum et cetera probatur Aliter respondetur quod simul
unus(?) cum intenditur utrique scilicet morbo et cause
et hoc cum medicina media medium cum habente
contrarietatem ad utrumque ex eo modo et cetera simul dige
reret materiam et remitteret morbum Contra tunc
quantumcumque intenciones fuerint inequales in
tendendum foret cum media media sicut cum prius(?)
omnis cura fieret per quantum equalia in gradu
dicitur ad primum concedendo et cetera nisi tantum trahat
ad se curam quod ex toto dimittatur intencio ad
morbum et econverso Quid autem sit dicendum ad
aliud patet ex hiis que dicta sunt contra quoniam
cum exponebatur ista proposicio quod omnis cura
sit per contraria equalia in gradu ¶ Pro 2o
dubio nota quod febri flematice correspondet
duplex causa scilicet coniuncta et antecedens non putes
quod hora febris omnis pars flematis putrescat
sed sola coniuncta est putrescens et subactu pu
tredinis et hec non cum dicitur quod causa alicuius est
febris non communicat cum febre intelligitur de antecedente
et non de coniuncta quia ipsa communicat cum febre
in denominacione quia calefit materia et febris
est etiam calor ¶ Ad 2m dubium dicitur quod licet ne
cessario causa coniuncta febris sit similis febri
puta materia que est subactu putredinis non tamen
necessario antecedens cum maxime debetur digestio
¶ 3a conclusio est hec quod sumendo indicacionem
ab accidente consequente febrem non necessario
competunt frigida et humida patet de febricitante
intendamus cum frigidis et humidis sumpta

indicatione ab accidente ut in febriente co-
lerico cum instantia vigiliarum intendimus cum
somniferis que sunt contra febrem ¶ Tamen conclusio
est quod sumendo indicationem a virtute non neces-
sario intendimus cum frigidis et humidis patet
quia intendimus cum calefacientibus et cum re-
staurantibus etc. Ex quibus colligitur quod in huius-
modi febribus vel intensio ad virtutem est maior
quam intentio ad febrem vel econverso per primum intendimus
virtuti et relinquimus morbum per secundum econverso Et si
ponatur quod intensiones sint equales dicendum est
sicut superius dictum est ¶ Ad argumenta ad
primum dicitur quod non competunt indicatione sumpta
a materia sed bene ut febres sunt sed indicatio a
materia prevalet ¶ Ad secundum non intelligit substan-
tificam vel qualitativam humectationem sed indicat
de evacuatione ¶ Ad tertium negatur primo com-
petunt indicatione sumpta a morbo morbus
enim indicat subtractionem cibi ut interemens
sed non ut alterativus primo bene ut alterativa
est ratione febris ¶ Ad quartum intelligit de illis
quibus debentur etc.

Queritur utrum contrariis morbis com-
plicatis competant medicine ex con-
trariis composite vel potest ista questio
sic proponi utrum in cura contrariarum
egritudinum complicatarum competat medicina ex con-
trariis composita ¶ Ad partem negativam ar-
guitur primo quia dum componuntur contrarie medi-
cine sue qualitates refringuntur et ad medium
reducuntur que sic refracte non possunt com-
petere contra contraria ut videtur ¶ Confirmatur
quia curatio debet fieri per contraria equalia in
gradu 3° tertius sed ipse sic refracte non sunt
equales ¶ 2° arguitur nec reducte nec non re-
ducte ad unam formam competunt ergo etc.
Quantum arguitur primo de non reductis quia tunc
idem esset per se contrariorum corruptivum et simul
productivum quod non est rationale nec secundum quia tunc
discrasie calide occurreret medicina calida et
frigide frigida et sic de aliis forte dices non
occurreret quia unusquisque non attrahit nisi sibi con-
venientem et proportionatam medicinam ¶ Con-
tra calida non obessent epati calido quia ipsa
non attrahit ... sicut in mala complexione infirm-
do stomachi calida et in mala stomachi frigida
et detur medicina composita ex calido et
frigido Et patet similiter in ... frigido ...
sicut ... et forte diceres Et si ponatur medicinas
calidas esse facile evaporabiles separantur magis

nocumentum ori stomachi ¶ 3° vel iste medicine
essent equipotentes vel inequipotentes si primum
utraque alteram impediet si secundum non erit corruptiva
morborum contrariorum ¶ Ad oppositum est quasi magis
et ex temperantia ¶ In questione primo premittam
preambula 2° quesitum de quesito ¶ Quantum ad
primum sit hoc primum notabile quod morbi dicuntur com-
plicari vel quia unus sit causa alterius ut
apostema epatis est causa febris Alio modo quia
morbi contrarie in eodem reperiuntur sicut ydropsis
aquosa reperitur cum febre ¶ Pro primo articulo
sit hec prima distinctio medicinarum compositarum
quedam sunt reducte ad unam formam et quedam
non Secundum primum ut tyriaca fermentata et plures
medicine que quotidie fiunt Secunda distinctione
insurgit hec alia medium est duplex inter contraria
scilicet quoddam per participationem quoddam non per negationem
primum est participans formaliter contrariis secundum
est non participans formaliter sed virtualiter Secundum
primum ut complexio medicine composite non
reducte Secundum secundum sicut complexio medicine
reducte ad aliam formam in qua remanet virtus
contrariorum et non quod tepidum dicitur medium per partici-
pationem quia participat contrariis quia non est ita
calidum sicut res actu calida nec ita frigidum
sicut res actu frigida ¶ Prima suppositio tam
medii per participationem quam medii per abnegationem
ad utraque extremorum est contrarietas patet quia me-
dium per participationem utraque contrariorum formaliter
participat per abnegationem autem virtualiter etc.
quia videtur nota cum ante ¶ 2a suppositio quod
complexio tam per abnegationem media quam per parti-
cipationem est alterativa et corruptiva utriusque
extremorum patet quia ad utraque ipsorum habet
contrarietatem etc. licet tamen non formaliter
quod media per abnegationem includat contraria virtute
quia tamen in ea relinquuntur utriusque ipsorum
virtus ipsa est etc. ¶ Secundo sequitur primo
eandem qualitatem esse per se utriusque contrariorum
corruptivam similiter utriusque ipsorum per se productivam
apud tenentes omnem complexionem humanam
aut in mixto esse qualitatem simplicem etc. per
hoc Et ex hoc ulterius patet hanc quam non
valere a est per se productivum caliditatis
non est ipsius corruptivum nec contra et plura alia
sequuntur ex hiis ¶ 3a suppositio est quod non est
possibile idem membrum adequate a temperato
preter labi lapsibus contrariis sed quibusque con-
trariorum simul intensionem vel remissionem ultra
vel citra temperamentum patet quia sicut ... contrariorum

intendit ita remittit alterum ut in phia investigatum est. ¶ Tertia suppositio est hec quod quamvis naturale est membro [illegible] nutrimentum sibi proportionatum attrahere sibi disconveniens aut vel disproporcionatum sibi relinquere vel expellere tam naturale est eidem a naturali suo temperamento remoto sibi proporcionalem medicinam pro remocione lapsus attrahere sibi non disconvenientem relinquere vel expellere patet hec suppositio quia quamvis naturale est membro naturaliter se habenti in sua naturali disposicione se ipsum conservare tam naturale est eidem alterato ad eandem reduci ut res ¶ Et colligitur hec suppositio a Serapione [illegible] sui breviarii capitulo 7 ubi ponit appetitum membri alterati esse ad contrarium illorum ad que erat ante alteracionem et [illegible] 7° cap. ad [illegible] et [illegible] ubi supra et 2° tegni de stomacho determinat ad hoc 2um quod contraria vel similia corrumpi[illegible]
¶ Quantum ad 2um articulum sit hec prima distinctio sive questio per medicinam compositam ex contrariis resultantem non ad unam formam reductam possibile est contrarios morbos complicatos removeri probatur sic hinc quidem ad quelibet illorum est contrarietas [illegible] ipsa debite applicata potest utrumque illorum removere quia videtur nota [illegible] ex dictis patet scilicet per primam suppositionem [illegible] gratia exemplificata de mala complexione frigida stomaci et calida epatis et ostendit quomodo hoc fiet ¶ Et si arguitur contra quia in tali alteracione virtus est agens mere naturaliter attrahibilis est una medicina sicut alia et approximatio equalis [illegible] non plus unam quam reliquam attrahet ¶ Similiter 2° quia videretur virtute agere cum cognitione attrahere eum hoc et illud distincte et equo stante approximacione eadem videtur [illegible] virtutis cognoscitive [illegible] ¶ Ad primum istorum dicitur quod non ita attrahibilis est una istarum medicinarum a virtute sicut alia sicut sanguinem laudabilem et nocivum membro equaliter approximato non equaliter attrahibilis est nocivus racione disconveniencie et hec causa est tacta quia sic inclinatur membrum hoc attrahere hoc quod non illud sicut [illegible] os et [illegible] sanguinem grossum magis cadit convenientia
¶ Ex quo sequitur [illegible] tali accioni convenire acciones a forma specifica [illegible] eum attraccionem sic hinc quod non illius non possumus in solas qualitates manifestas reducere ut patet intellectum
¶ Pro 2° non dicendum quod membrum attraheret hoc [illegible] illud et hoc relinquere non arguit ipsum ex deliberacione sua producere accionem hoc enim in mere naturalibus agentibus videmus quia [illegible] aer enim subsistens [illegible] naturaliter [illegible] ascendere superveniens autem levior descendere et tepidum calidum infrigidat et frigidum calefacit et sic de aliis que non contingunt nisi propter agens mere naturale cum aliis et aliis circumstanciis aliter et aliter inclinari et sic de membro dicendum est ¶ Sicut membra intrinsece nullo modo variatur et [illegible] approximato et non variato nunc promoveretur ad attrahendum hoc nunc illud diceret bene arguens istam attraccionem esse deliberativam ¶ 2a questio est per medicinam compositam ex contrariis et ad unam formam reductis possibile est morbos contrarios removeri probatur auctoritate Avicenne 7° colliget [illegible] quia ad utrumque habet contrarietatem quia [illegible] viget virtus componencium [illegible] ¶ Corollarium non quidquid est unius contrarii corruptivum est alterius conservativum
¶ 2um corollarium non quecunque contraria in 3° sunt inter se similia et plura alia sequuntur ex hiis ¶ 3a questio responsiva egritudinibus contrariis complicatis competit medicina composita ex contrariis medicinis tam reductis quam non reductis patet quia aliqua et [illegible] [illegible] ¶ Item quelibet istarum a natura debite regulata potest removere morbum [illegible] quia est nota cum ante ¶ Ad argumenta principalia ¶ Ad primum dicitur quod illis contrariis complicatis adhuc possunt corrumpere formas contrarias ex [illegible] virtute diversorum et ipsis [illegible] agentibus ¶ Ad confirmacionem dicitur quod non oportet [illegible] contraria equalia in gradu formaliter sed sufficit in effectu vel virtualiter ¶ Et si arguitur quod semper deberemus medicinam mediam approximare et egritudine existente simplici negatur quia [illegible] nec equaliter fit cum media sit ¶ Ad 2um dicitur negando assumptum ¶ Et cum dicitur decernitur patet in [illegible] et cum arguitur de non reductis quia hec talia non interirent epati calefacto negatur quia et dicitur quod licet epar illud calidum forte non attraheret illud forte ex se moveretur ad epar sicut [illegible] ad cor et [illegible] ad pectus et [illegible] ad epar [illegible] unde auctores docent medicinas ad membra respectus habentes in cura interiorum permiscere [illegible] quia permiscet sanguini et humoribus [illegible] ad epar ¶ Et per idem ad confirmacionem

licet enim fundo stomaci occurrat medicina frigida sicut calida ad partes tamen intrinsecas attrahetur calida sic quod non frigida vel saltem non equaliter ut supra de nutrimento dictum ¶ Ad 2m patet quod sive cum potenciis adequatis sive non possint effectum suum producere nec una impedit alterius operacionem cum non habeat agere in eandem partem adequate ¶ Et si arguitur contra quia in apetito intenso vel acute febricitante similiter videtur mala complexio in epate et similiter frigida ut patet quia generat secundum illam sanguinem crudum aquosum / vide responsionem super prima quarti in questionibus nam ibi ample habetur / Sed primum argumentum tactum post oppositum videbatur concludi quod ab eadem medicina in eadem parte adequate possunt produci passus contrarii sive alteraciones contrarie puta a tyriaca non fermentata stupor et calefactio vel sensibilitas membri sencientis potest autem diminui sensibilitas membri tam a calido quam a frigido disproporcionato ad sensacionem sicut quamvis concedimus et ponitur ab Avicenna 2o canonis quod folia piretri stupefaciunt quamvis tamen ipsum sit calidum et experimento patet quod zinziber piper eciam in ore positum sub lingua stupefacit tactum lingue et hoc non facit nisi alterando linguam qualitate disproporcionata sensacioni tactus que qualitas ut notum est non est frigiditas sed pocius caliditas / Sic in proposito ymaginandum est de tyriaca non fermentata que non reducta est ad unam complexionem mediam nobis quovismodo convenientem / Alterat ipsa membrum cui occurrit qualitate que non est frigiditas sed caliditas disproporcionata tactui racione cuius diminuit operacionem sensitivam tactus et sic dicitur stupefacere de filonio autem qualiter sompnum inducat possit eodem modo dici / Sicut enim tactus requirit debitam mensuram racione ita sensus alii quorum spiritus et organa contingit alterari a filonio qualitate disproporcionata vigilie et sensacioni sensuum exteriorum unde inducitur sompnus / Sed de hoc plus alibi / Preterea a quibus sumitur indicacio non solum sufficit scire de cibacione sed eciam oportet scire quociens

A quibus semel aut bis / Prima conclusio huius afforismi est hec quod ab illis a quibus sumitur indicacio de ordinanda dieta debet sumi indicacio semel aut bis aut amplius aut minus cibando ut sit sensus conclusionis quod a predictis debet sumi indicacio de numero cibacionum maiori sive minori probatur a commentatore sic non sufficit a predictis indicacionem sumere de quantitate et qualitate cibi nisi eciam hoc sciatur quociens tantus vel talis cibus sit offerendus igitur 2a vera quia una et alia parte de se stante enim virtute debili necesse est cibum sepius offerre quam ipsa consistente forti ceteris paribus et econverso stante virtute forti oportet plus et rarius offerre igitur etc. ¶ Circa istam conclusionem notandum primo quod ea a quibus sumitur indicacio ordinis diete quedam sunt a quibus sumitur primarie quedam sunt a quibus sumitur secundario Exemplum primi ut virtus et morbus. Exemplum secundi ut regio etas et consuetudo. Et dicuntur prima duo primo indicare quia ab ipsis immediate sumitur predicta indicacio alia vero secundario quia non indicant nisi mediate scilicet mediante virtute et morbo / Exempli gracia etas puerorum non indicat super frequenti exhibicione cibi nisi pro quanto indicat virtutem non posse tollerare longo tempore dissolucionem que fit nisi exhibeatur nutrimentum / Similiter regio tempus anni et consuetudo etc. arguunt morbum longum vel brevem multorum vel paucorum accidencium hec etc. mediante morbo indicant

¶ 2o nota quod licet virtus et morbus dicantur magis principaliter indicare principalius tamen indicat virtus quam morbus ut intuenti patet

¶ 3o nota quod illa pars aut amplius aut minus id est plures quam semel aut bis ita quod hoc solum tangat numerum cibacionum / Aliter aut amplius id est quantitate maiori aut minus id est minori ut solum tangat tamen quantitatem contra quam diversitatem cibacionum et secundum hunc intellectum exponit distinxit commentator afforismum ¶ 4o nota quod presens afforismus differt a precedentibus ubi loquebatur etc. de ordinacione diete in corporibus egrorum quia ubi docebat ordinare dietam supra indicacione a morbo sumpta quod extremis vel acutis hic autem docet ipsam ordinare supra indicacione a virtute ut quantitate qualitate sue cause et accidentibus ipsum sequentibus ut patebit in commento et a virtutis fortitudine vel debilitate in comparacione ad morbum sic consideratum causas et accidencia ¶ Sciendum non est aliquid ¶ 2a conclusio principalis est hec quod ab etate regione et tempore anni consuetudine

pertinent sunt indicativa de dieta offerenda
probatur sic secundum variationem quia istorum varietate
variatur ordo diete igitur ab hiis sumenda est in
dicatio quia nota et antecedens probatur patet distin
guendo aliter sumitur enim dieta in estate et aliter
in hieme aliter in regione septentrionali et
aliter in meridionali aliter in puericia et aliter in
iuventute et sic de aliis ut patet ex illo ventres
hieme et vere calidissimi natura et senes facillime ferunt igitur
etc. ¶ Et similiter sumatur huius totalis sententie
afforismi pro aliis quam primi capituli de cibatione
febricitantium et est utilis quia docet ordinare
dietam non tam dicto et amplius tam ad dis
positiones universales quam particulares ¶ Primo
nota quod ista littera ante secundam partem conside
rationem facit introducitur primo ut sit sensus quod
secundam partem id est particulariter tempus morbi
oportet sumere indicationem etc. et non solum secundum
tempora alia ¶ Aliter et melius exponitur quod non
quod per virtute et morbum indicatur de modo ciba
tionum ut virtute debili pluries est dandus
cibus quam forti non tamen secundum hec indicantur
determinatus modus cibationum deinde si medicus
consideret etatem tempus et regionem magis
distincte et determinate cognoscet modum ciban
di ¶ Secundo exponit secundam partem quia talia scilicet
regio tempus etc. sunt partialia indicantia
et non totalia sicut virtus et morbus quibus
potest superaddere ¶ Sed contra afforismum istum
arguitur primo a morbo non sumitur indicatio de
cibo offerendo sed solum subtrahendo igitur etc.
quia nota et antecedens probatur quia morbus indicat
de sui remotione oblatio autem cibi augmentat
morbum quia scilicet materiam morbi ¶ Secundo arguitur
quod non a virtute quia vel a virtute debili vel forti
non primum quia tunc esset semper raro exhiben
dum nec secundum quia tunc semper frequenter foret
exhibendum ¶ Ad primum dicitur quod licet morbus
quantum est de se indicat de subtractione sed
tamen magis et minus quia considerat in com
paratione ad virtutem ¶ Ad secundum dicitur quod licet sic a
virtutis fortitudine et quam a debilitate
in commento patet exposito usque ibi ¶ Si virtus
infirmi debilis sit ponit conclusiones prima
quod est si virtus infirmi fuit debilis et qualita
tas corporis mutata et corrupta parum et
sepe est exhibendum de cibo ¶ Quoniam humorum
et corporum corruptorum restauratio debet
fieri cum temperamento ¶ Conclusio probatur sic
quia virtute existente debili ipsa modicum sufficit
in unitate igitur parum sed corpore extenuato in
diget magna refectione et per consequens sepe ¶ Corre
larium patet quia humores corrupti indigent red
duci ad benignitatem aut evacuari igitur oportet incedere
cum alterantibus vel evacuantibus sed virtus
est debilis que excessus non tolleraret igitur
oportet fieri cum hiis que mediocriter evacuant
vel alterant ¶ Contra istam conclusionem arguitur primo
hec corpora sunt non pura sed non pura corpora
quanto magis nutries tanto magis ledes igitur
¶ Secundo tunc competit evacuatio igitur non refectio
Ad primum dicitur quod non pura quanto magis nutries
ultra convenientem et irregularem nutricationem
magis ledes et non aliter ¶ Ad secundum negatur quia
quia aliter competit evacuatio et aliter refectio
¶ Similiter si virtus defecta ¶ Secunda quod vir
tute existente debili et habundantibus humoribus
non corruptis et corpore non extenuato parum
et raro est exhibendum de cibo ¶ Nota quod
debilitas in isto casu est alia a debilitate
contingente in casu precedentis conclusionis
quia illa erat debilitas per inanitionem et ista
per aggravationem ¶ Et hec probatur quia in casu isto
virtus est gravata in humoribus multis non
corruptis potentibus restaurare igitur parum etc.
quia nota et antecedens patet quia plurimum aut
frequenter cibi exhibitio magis gravaret
et debilitaret virtus ¶ Contra istam conclusionem
arguitur primo non stat virtus debilis cum quan
titate multa humorum laudabilium igitur etc. antecedens probatur
quia debilis virtus non sufficit ipsos regulare
in res ¶ Secundo stante virtutis debilitate calor natura
lis est debilis igitur imperficitur digestio et humorum
generatio igitur non sunt laudabiles ¶ Tertio in tali
nichil est exhibendum igitur etc. antecedens probatur quod
per exhibitionem augetur humorum quantitas.
¶ Ad primum dicitur quod verum est quod non stat humorum
perfecta laudabilitas cum virtute debili nec
illud volunt quamvis tamen cum virtute debili stat
dispositio humorum per quam sunt ad benignitatem
reducibiles et hec sufficit ¶ Ad secundum dicitur
similiter ¶ Ad tertium patuit quid sit dicendum in
illo superaddentibus ad summum ¶ Tertia quod virtute
existente forti et humoribus multis et bonis
competit raro et parum probatur ut patet (con
tra tunc eodem modo fieret ordinanda dieta
virtute existente forti et debili existente id concedit
¶ In virtute existente forti et corpore corrupto
¶ Quarta quod virtute forti et corpore corrupto
et extenuato multum et multotiens est [illegible]

hibendum de cibo probatur primo quod multum
quia virtus multum sufficit continuare et mul
tociens quia indiget frequenti restauratione
et intelligitur quando ubi sit fortis indicato ad
oppositum puta paroxismus vel aliud huiusmodi ¶ Contra
istam conclusionem non stat fortitudo virtutis nisi ex
tenuacione corporis primo quia nota et contra patet
quia cum extenuacio significet impotentiam
et debilitatem virtutis sic humorum corrupcio
hoc idem significat sic extenuacio est propter
diminucionem humidi membri ¶ Ad hoc respon
detur quod non dicitur virtus absolute fortis sed
vel respectu morbi super quo obtinuit vel
respectu cibi consumendi ¶ Secundo virtus fortis
¶ Quarta questio est hec virtute forti et peccato in
sola habundancia parum et raro est exhiben
dum cibum licet sit virtus fortis potens mul
tum continuare repleccio tamen indicat ut non
multum offeratur ¶ Correlarium cibus est da
dus multus vel paucus sepe vel raro secundum
quantitatem vel qualitatem morbi et virtutis
dicitur in quo differt ista quarta a tercia dicitur quod differt
quia hec non ponit esse humorum corrupcionem
sed in mediocrem tamen sequens patet ¶

Estate et autumpno cibos etc. ¶ Ista
quarta huius afforismi est quod in estate
et autumpno minimum de cibo est
exhibendum corporibus egrota
tibus in comparacione ad alia tempora probatur
sic tempore estatis et tempore autumpni cor
pora difficillime ferunt cibos ergo de cibo minus
est exhibendum corporibus egrotantibus
in comparacione ad alia tempora probatur sic
tempore estatis et tempore autumpni corpora
difficillime ferunt etc. est quia tunc calor in
naturalis est valde debilis quia magis resolutus
et minus unitus circa partes interiores et per
quas circa partes in quibus perficitur digestio
non minorem quantitatem alimenti sufficit
consumere ¶ Secundo nota quod in autumpno virtus
et calor naturalis est valde debilis primo quia tunc
resolucio facta in estate precessit a qua non
est corpus relevatum immo debilitatum secundo quia
si qualitates istius temporis non sunt in gra
du multum excessive nobis tamen et cor
poribus egrorum valde disproporcionate oc
currunt cum sit difformitas magna inter
partes diei autumpnalis secundum calorem et fri
gus ut docet experimentum quia modo movemur
ad forte frigus ut in matutinis et meridi

es est estivalis etc. Secundo natura non tolleat
huiusmodi subitas mutaciones sine nocumen
to ¶ hoc accidit propter aeris raritatem recipientis
varias impressiones ut secunda primi et in tegni
vel plus debilitatur virtus et calor ex hoc dis
proporcionato occursu sicut ex inmoderata intensa
sa caliditate estatis ¶ Tercio nota quod difficultas
tolerancie ciborum potest sumi aut ex difficili
consumptione ipsorum et conversione in nutri
mentum laudabile aut ex nocumento sequente
quantitatem nimiam exhibitam est ¶ Ad propositum
utroque modo corpora egrotancium difficillime
ferunt cibos estate et autumpno primo quia
difficile permutantur secundo quia male permutati con
vertuntur ad superfluitates que postea sunt
materia egritudinum ¶ Quarto nota quod minus est dandum
in estate et autumpno debet intelligi secundum quantitatem
quantum tantum ¶ Hyeme vero melius ¶ Quinta questio
afforismi quod tempore yemis plus est egrota
tibus de cibo exhibendum quam aliis tempo
ribus probatur quia illo tempore facillime ferunt
cibos corpora ergo etc. quia nota et contra patet quia
tunc calor est forcior et magis multiplicatus et
intensus circa membra in quibus fit digestio
magis unita ergo tunc perfectius sufficit consume
re continuare et maiorem quantitatem cibus igitur
etc. ¶ Primo nota facilitas tolerancie ciborum
sumitur aut ex faciliori consumptione cibi aut
privatione nocumenti sequentis quantitatem
cibi nimiam et utroque modo yeme corpora cibos
facillime tollerant primo quia facillime tunc
cibus consumitur propter fortitudinem caloris
¶ Secundo quia tunc nimia eius quantitas minus
nocet ¶ Tercio nota quod hec questio precedens debet
intelligi in corporibus habentibus calorem fortem
qui non debilitatur a frigiditate yemis sed po
cius fortificatur ut declaratum fuit in illo
ventres yeme et vere ¶ Quarto nota quod oportet
ad veritatem istius questionis et precedentis sup
ponere cetera paria in naturali complexione
et egritudine et huiusmodi alias enim foret
questio necessaria ¶ Vere quoque secundo i. post yeme
¶ Nota quod in tempore veris calor cibum di
gerens medio modo se habet ad se ipsum inter tempus
yemis et estatis tam in multitudine quam
in fortitudine eius tempore enim yemis calor
est plurimus et in estate minimus in vere autem
medio modo quia non dum advenit sibi resolucio
sensibilis secundo quia in yeme calor est interius
maxime unitus et estate maxime ad extra

expansus et resolutus. In vere autem non sic
venitus sicut in hieme nec sic expansus et
resolutus sicut in estate. Ex quo sequitur quod
quod in hieme est fortissimus, 2° in vere, 3° in
estate, et hic patet 2a pars afforismi scilicet
quod post yemem plus de cibo est dandum quam
in vere. Probatur quia in vere post yemem ca-
lor naturalis est fortior, ideo hic plus de cibo est
exhibendum. Quia tenet quia quando hic est calor
fortior facilius consumit nutrimentum et
per consequens facilius ipsum petunt corpora quam non
cum autem. Et debet ista pars cum aliis intelligi
istis temporibus servantibus suam naturam
et quod corpora sint robusta et debitum sit re-
gimen. Et similem sententiam habet totaliter po-
nit Avicenna prima quarti capitulo de curatione
febris ethice. Et potest ampliari ad etates
regiones tempus artes et consuetudines ut
patet, et est utilis in actu practico quia docet
nos regere corpora per dietam sumpta indica-
tione a temporibus anni. Et ponit aliqualiter
eadem sententiam 2a primi doctrina 2a capitulo 6°.

[D]e vere utrum estate et autumpno cor-
pora gravissime ferunt cibos. Arguitur
ad partem negativam sic: post in estate
fit resolutio fortissima, ideo patet quod
quibus datur ad dissoluta restauranda quo
...° et antecedens satis patet. Confirmatur quia
simile simili confortatur et a contrario debilitatur,
ideo a calore estatis confortatur calor naturalis.
Confirmatur sic, nam consuetum est corpora
calor cathaplasmatis emplastri vel ceroti quam
caloris aeris nos circumdantis, sed ille nos con-
fortat ut patet in unctionibus stomachi, em-
plastris et cerotis, ideo amplius in fante et
catillum stomaco applicare fortificat calorem
et digestionem ut 3° decima 3a de simplici
medicina, et tamen isti sunt calores consueti,
ideo. Quarto, melius perficitur digestio in nocturno
in tempore estatis, ideo et in diurno quantum
quia ab eodem fit, et antecedens patet, cum omnes
naturales consuetudines ... in estate firmantur
ut supra argumento 12°. Quinto, complexio autum-
pni est temperatior, et antecedens patet quia est media
inter maximam caliditatem et siccitatem ex una
parte scilicet estatis et frigiditatem et humiditatem
ex alia parte scilicet hiemis, et colligitur prima primi
2a doctrina 6° capitulo. Ad oppositum est ypocrates in
afforismo presenti. Primo premittenda sunt nobis
... condiciones de quesito. Quantum ad primum

premitto primo condiciones requisitas ad ne-
cessitatem afforismi, scilicet quod tempora servant suas
naturas et quod sint corpora fortis et non de-
bilis caloris et quod alia sint parata de debito
regimine etc. Secundo premitto quod tanta sunt cir-
ca afforismum de dispositione veris et autumpni et aliorum
temporum, puta in hieme calores ... con-
veniunt, in estate dissolvuntur, in hieme multi-
plicantur, in estate et autumpno opposito modo
se habentes, in vere autem medio. Tertio premit-
to quod in talibus corporibus quas sumit indicatio
quantitatis cibi exhibendi a dispositione virtutis
in fortitudine et debilitate sui caloris, qualitatis
vero a dispositione morborum vel quieta vir-
tutis ut ... repletio et sic de aliis.
Prima pars sit: hec corpora fortis caloris na-
turalis merito dispositionis sui naturalis caloris
tempore estatis et autumpni difficillime fe-
runt cibos et istam volunt ypocrates ... proba-
tur ista pars: isto tempore calor est summe debilis,
ideo etc. Secunda pars est: ista tempore yemis
corpora talia dicta facillime ferunt cibos, probatur
quia calor est fortissimus, ideo etc. Tertia pars:
tempore veris medio modo se habet ad ...
supra dictum patet similiter. Quarta pars: licet
ita sit supra ... indicatione a dispositione
virtutis quieta ut plurimum tempore veris minus
de cibo est exhibendum quam aliis temporibus,
patet quia ut plurimum contingit vere multe
repletioni, ideo etc. Patet quia et colligitur ...
in argumento precedenti scilicet 12°, ideo etc. Quinta
pars: licet ita sit in debilibus tamen corporibus
plus tempore veris et estatis competit de
cibo quam aliis. Patet quia calor estatis et veris
talia corpora confortant, ideo etc. Ad ar-
gumenta. Ad primum illud probat in estate cibum
frequentius esse exhibendum. Ad confirmationem
primam dicitur quod licet per se simile simili sit aptum
confortari et a contrario debilitari, per accidens
tamen contingit oppositum ut supra declaratum est.
Ad aliam confirmationem dicitur quod aliter operatur
aer calidus, balneum et huiusmodi in corpore,
et aliter calor emplastri; calor enim aeris trahit
calorem a centro ad circumferentiam et rarifican-
do facit spiritus exalare. Cerotum autem et em-
plastrum poros sua corpulentia obstruit et
tunc calorem naturalem ad intra reverberat et
suo calore ipsum internum auget quia est inter
solida. Item in emplastro ponitur aliquid stipticum
medicamine et licet hoc medicamine calefaciat

tamen stipticat etc. et inspissat poros quibus
illius sanitatis amplexacio infantis. Ista
tamen maxime conferunt habentibus calorem
debilem reverberando calorem. Similiter autem
etc. ipsum spiritum iuvando in actione accidit
tali iuvamento. Credo tamen quod si iste calor
totus et longo tempore occurreret similiter
debilitaret in parte vero ad partem attrahit
calorem et spiritum et sanguinem et ibi con-
tenta calefacit quare melius operantur. Ad
2m dicendum quod licet calidum preter naturam possit
aliquo modo ad digestionem iuvare in nocturno
puta subtiliando materiam digerendo digestionem
tamen illuminativo semper debilitat ideo negatur
vel videtur eidem esse digestivus in luminativo et noc-
turno. Ad ultimum dicendum quod licet antiquius videatur
ad gradualis temporis temporarium quod tamen
sui difformitate blasfematur. Sed de hoc magis
in 2a particula.

His qui in accessionibus etc. Primo
quoniam huius afforismi est quod hora paroxismi
vel parum ante non est exhibendus
cibus probatur quoniam per exhibitionem
cibi ista hora sequitur magnum nocumentum
scilicet etc. quia nota est et eius probatur phisice cum
tunc virtus divertitur ne pugnet et se defendat
a materia faciente paroxismum phisice etc. gravatur
ut patet ideo etc. Primo nota quod licet capitula
quasi prognosticationis redditur egritudinibus sine
cum ordine fiat sine absque ordine et sic
hoc capitulum hic 2o pro redditur cum ordine
et taliter sunt in proposito. 2o nota quod expe-
rientia quandoque sunt pro intensione pre-
existentis morbi utroque modo verificatur
quod ut patet. 3o nota quod dupliciter possunt
apponi cibaria ante adventum paroxismi
vel exacerbationis primo per multum temporis
ante adventum paroxismi ita quod talia in adventu
paroxismi sunt perfecte digesta et sic dare con-
venit. 2o parum ante ita quod ad hoc digerenda
sunt et sublimitanda et sic sic convenit
dare et sic intelligitur quod afforismus. 4o nota
quod hec debent intelligi in regulari cura vel
cibatione in contrario enim competeret exhibe-
re accidentibus virtute prosternentibus.
Sed auferre ex apposito. 2a quod affo-
rismi est hec quod in hora et parum ante horam pro-
venit auferre vel subtrahere cibum hec
quod sequitur ex precedenti. Nota quod hoc aphorismo
potest dupliciter intelligi primo auferre ex appositis

id est continentibus iam exhibitis facere evacuationem
puta ante adventum paroxismi scilicet vomitum provo-
cando vel aliquid talium faciendo vel aliter auferre
ex appositis id est consueta apponi non apponere
et sic etc. verificatur quod vel auferre id est prohibere
apponi ex appositis id est apponendis. 2o nota
quod hic non capitur cessis pro si sunt improprie
pro accessione nova puta paroxismus vel exacer-
batione. 3o nota quod iste afforismus differt ab
illo in paroxismis subtrahere oportet quia in illo
anforismo solum datur intelligi quod tempore paroxismi
oportet etc. hic autem datur intelligi quod oportet subtra-
here et tempore paroxismi et per tempus ante
patet etc. probabiliter dici quod repetit idem plu-
ries et frustra ut melius comprehendatur
sicut de multis aliis fecit. Et similiter sumere
hunc posuit Avicenna quarti primi capitulo de cura
putredinarum in generali et docet regere corpora
in principiis paroxismorum. Et ampliat ad omnes
egritudinum excitaciones et exacerbationes etc.

Quaeritur utrum in ordine dietandi
vel cibandi sint tantum tres considerationes
scilicet quantitas qualitas et tempus.
Et arguitur primo quod non. Considerationes
de quanto et quali sufficit igitur non est consideracio
de quando sive de tempore necessaria. Quia non
et eius patet per Galenum 3o regimenti. Et confirmatur quoniam
quicumque cibus exhibetur vel approximatur qua-
tus et qualis oportet approximatur sicut oportet igitur etc.
quia nota et ante probatur quoniam si non detur
quod nunc forte approximetur a cibus quantus et
qualis oportet igitur approximatur et non est quantus
cibus approximari igitur tunc non est quorum cibum tunc
approximare nec tales igitur non est iste cibus quantus
et qualis debet approximari et per quod etc. 2o
de cibo non debet haberi consideratio quantum
ad eius qualitatem igitur etc. quia nota et ante
probatur quoniam cibus operatur a materia et non a qua-
litate sed solum de cibo debet considerari id
2m quod operatur in corpore nostro igitur etc. 3o plures
sunt considerationes quam dicte sunt igitur etc.
quia nota et eius probatur quod de cibo oportet
considerare preparationes diversas in corporibus
similiter ordine preponendo et postponendo et
consuetudines cibos etc. Ad oppositum est Avicenna
in quarto ubi dicit omnes dicta triplicitas
esse ordinanda. Primo nota quod qualitas
cibi est duplex quedam est qualitas que dicitur
dispositio 2m quam cibus aptus est corpus
nostrum alterare et in complexione vel forma

sue complexionis permutare ut frigiditas
lactuce et papaveris et generaliter omnes
qualitates 2m quam aliquis cibus dicitur medici
nalis cibus quedam autem dicuntur qualitates que
est cibi dispositio 2m quam cibus natus est
faciliter vel difficulter sibi simulari in corpus no
strum deducta alteratione qua possit corpus
nostrum immutare 2m quam qualitatem dicimus
ova sorbilia fore nutrimentum bone qualitatis
eo quod faciliter convertuntur et reponunt partem
dissolutam et ova cocta dura dicimus esse
cibum male qualitatis per causam oppositam 2o
nota quod intentio in nutriendo est restaurare
quale et quantum est conveniens et hoc variatur
2m varias medici intentiones intentio enim
conservandi corpus in sua sanitate et sua natura
li complexione est restaurare quantum con
venit 2m quod etas indicat et quale ab eo re
solutum est quantum est possibile intentio vero
in permutando complexionem naturalem ad
melius vel removendo egritudinem esset
aliqua alia intentione varia ¶ 3o premitto quod
quantitas aut qualitas cibus vero dicitur que
niens aut disconveniens corpori famelico
et forte eiusdem disconveniens corpori reple
to ut patet ¶ Tunc sit prima 9o quod ad recte
dictandum corpora egrotantia necesse est
quod habere considerationem tam de qualitate
primo modo dicta quam 2o modo dicta ¶ Probatur
quia intentio in ordinando dieta in talibus
corporibus est exhibere simul habentem
dispositionem qua in corporis substantiam convertatur
restaurando quale resolutum est et enim hoc
est removere qualitatem preter naturam sive
egritudinem si primum operatur per qualitatem primo
modo dictam si 2m per qualitatem 2o modo
dictam igitur etc. ¶ 2a 9o quod recte dictando
corpora sana necesse est considerare quali
tatem primo modo et 2o modo dictam patet quia
medicus intendens corporis reductionem
ad melius intendit exhibere cibum aptum
alterare corpus versus finem reductionis
et cum hoc esse in corporis substantiam faciliter conver
tibile igitur ¶ 3a 9o quod quam non consideratur in
ordine dietandi qualitas cibi primo modo dicta
patet in actu conservativo corporis tempera
ti hic non consideratur ¶ 4a 9o est singularis
cum necesse est considerare quantitatem et qua
litatem patet de qualitate et de quantitate
similiter quia aliter non conservaret corpus ¶ 5a

quod quamvis consideratio temporis sit utilis
in ordinando dietam ipsa tamen reducitur ad
considerationem de quantitate et qualitate patet
quia cibus non approximatur quantitas et qualitas
nisi approximetur quando oportet igitur etc. ¶ Sed
autem hec consideratio sit utilis patet quia per
ipsam melius cognoscimus quantitatem et qua
litatem convenientem ¶ 6a 9o omnes considerati
ones que haberi possunt in ordinando die
tam sunt reducibiles ad illam de quantitate
vel ad illam de qualitate ¶ Ad argumenta patet
solutio faciliter per ea que dicta sunt ¶

Quorum crisis fit etc. ¶ Iste est
afforismus 9o est ista medicus eos
operans non debere movere nec
novum quid facere nec farmaciis
nec provocationibus vel in corporibus quorum
fit vel facta est crisis equaliter sed debet illa
nature dimittere probat sic talia corpora
evacuando vel movendo etc. nec nature di
mittenda post grande nocumentum sequitur nocume
tum vel impedimentum igitur etc. patet quoniam et hec
circa textum declarabit ¶ Primo nota quod circa
hanc considerantur tria primo separatio nature nocive
a sanativa et directio materiei ad loca ex
pulsionis 2o actualis evacuatio 3o alteratio
sequens hanc evacuationem et 2m hec tripliciter
sumitur crisis scilicet primo 2o et 3o modo et omnibus
his modis intelligitur 9o et sic describitur
crisis 2a huius commento 1o ¶ 2o nota quod
per crisim que fit intelligere debemus crisim
in fieri completam ut ibi ait Galienus aut eius
perfectam intelligit quam iam precesserunt iste
mutationes tres subordinate in crisi lau
dabili ¶ 3o nota perfectam vel que fit equaliter
intelligit perfecte factam et convenienter et dis
tinguitur contra superflue factam et diminute
factam potest enim fieri evacuatio et maior
et minor quam oportet et potest fieri equaliter et
illa est perfecta crisis ad quam requiruntur con
ditiones inferius declarande in commento
¶ Potest tamen sic describi quod crisis equaliter
facta vel perfecta est illa per quam tota materia
causans egritudinem exterius evacuatur taliter
ut sequatur saltem remotio morbi nec mertito ali
cuius excessus in corpore derelicti sit aptum
amplius corpus recidivare hanc vere complectit
conditiones tacte a Galieno in commento ¶ 4o ex
eo dicto intra colligi implicite quod crisis imper
fecta convenienter debet medicus evacuare ut videbo

in commento et Avicenna prima quarti capitulo de
cura putridarum ¶ Et cum natura non mo
vet movet tunc hora motus eius ¶ 2o nota
quod notanter dixit non movere quia scilicet non
movere curare vel ut sit genus ad omnem
mutationem et tunc hanc infra specificat vel
non movere scilicet localiter vel quandam aliter im-
pedire ¶ Neque novum facere id est novam
alterationem inducere scilicet calefaciendo etc.
per medicinas vel aliter Neque farmaciis id est
evacuationibus per ventrem neque aliis provocan
tibus quia nec floxe nec urine in provoca
tione nec sudoris et sic de aliis scilicet sincere
vel neque farmaciis expoliendo vel lubrica
do etc. totum patet Causa autem huius to
tius est hec quoniam natura perfectam
crisim faciente vel medicus induceret oppositam
provocantem actionem nature vel ipsam impe
dientem Si primum crisis fieret superflua si 2m
fieret diminuta debet tamen sanative ope
rari medicus regimine ordinando et ex
trinseca nocumenta prohibendo etc. ¶

Queritur utrum 2o afforismi sitro^a
Arguitur quod non primo sic in aliquam
virtus per se sufficeret facere per
fectam crisim ergo semper eget au
xilio medici patet quia et ante arguitur primo
fortior est virtus in principio et augmento
quam in statu sed in aliquam in principio potest per
fectam facere crisim ergo nec in statu patet quia
et maior similiter sed minor colligendus non est
primo nec in augmento quando perfecta crisis
consequitur signa digestionis et in libro de
crisi in pluribus passibus et in 2a quarti capitulo
2o et primo et pluribus aliis confirmatur
¶ Confirmatur fortior erat virtus tempore
sanitatis quam ipsa sit in statu egritudinis
sed tempore sanitatis non potuit prohibere
adventum morbi ergo nec in statu debet ipsum
posse expellere quia videtur nota tamen ante
¶ 2o ad principale sic nam tempore sanitatis
eget auxilio medici ergo a fortiori tempore
egritudinis patet quia et ante similiter alias
cum ars conservativa foret vana ¶ Con
firmatur corpus sanum superflue repletum
eget evacuatione per medicinam ergo virtus non
sufficit hanc repletionem superfluam remo
vere per se sed multo imbecillior est in statu
egritudinis quam fuit ergo etc. patet quia cum
antecedente forte dicetur quod in statu materia est

digesta ¶ Contra ponatur hanc repletionem
esse sanguineam inquam non expectat digestionem
¶ 3o medicus est egrotantem velocius redire
ad suam naturalem dispositionem quam tardius
sed medicus iuvante naturam velocius et red
ditur etc. eo quod citius complebitur materie
expulsio ergo etc. ¶ 4o sic se debet habere
medicus ad virtutem digerentem materiam
sicut ad eam evacuantem materiam sed virtute
per se sufficiente ad digerendum materiam licet
medico ipsam cum digestivo iuvare ut patet
in 2a et aliis febribus salubribus ergo ¶ 5o
arguitur sic virtus non habet iuvativum a vocatio
seperare expellendo nocivum et attrahen
do innatum vel retinendo 2o etc. patet quia
et ante patet quia talis electio videtur ad virum
cognoscitivum aliqualiter pertinere ¶ 6o quia
tunc moveret motibus contrariis et pro
duceret actiones contrarias quod non est ratio
nale de virtute agente sine cognitione

¶ Ultimo omnis natura operatrix medi
cus autem minister ergo in omnibus medicus mi
nistrat nature et per eius iuvat patet quia et ante
colligitur 3o tegni et prima quarti capitulo de aba
tione febricitantium ¶ Ad oppositum est ypo
crates et commentator in commento et Avicenna
2a quarti capitulo penultimo satis ad propositum ¶ In
ista questione primo ponuntur notabilia et dis
tinctiones 2o conclusiones de quesito 3o respondebitur
ad argumenta ¶ Quantum ad primum sciendum
est primo quod hoc nomine crisis ex greco sumptum
est Crisis enim grece latine iudicium pro iudicio
intelligendum illud quod in morte quidem sententia
nominant quo scilicet iudex iudicans condempnat
reum vel absolvit Sic etiam nos quidem dicimus
expectare diem iudicii quia Christus pravos
ad penam eternam dampnabit probos autem
ad eternam gloriam et requiem sententiabit
¶ Ex quo patet quod satis methafarice dicimus
aliquam egritudinem esse creticam vel crisi termina
bilem Sumitur hoc nomen metaphorice Sicut enim
reus ad mortem condempnandus dum mortis
vel liberationis agitatur iudicium dicitur esse
in crisi et sic non est prius quia morte punietur
aut a morte liberabitur Ita in statu egri
tudinis crisi terminabilis videtur egrotans
dubio subiectus iudicio maxime apud vul
gares et medicum imperitum qui laudabi
lem crisim ab illaudabili nescit distinguere
et quemadmodum in prefato iudicio condempnatus

tristatur clamat et dolet et auxilium
implorat amicorum ita iste in crisi sub
lectus medicis et astantibus se deuo
tissime recommittit. Preterea etiam in sententia
legali sunt quatuor maneries personarum
scilicet actor accusans reus testis et iudex ita
in egritudine crisi similabili sunt quatuor
huius correspondentia scilicet actor natura mor
bum accusans quia ledit eam causa reus autem
est morbus iudex autem est medicus qui qui-
dem futuram sic debet sententiare uel pro
nosticare testes vero sunt accidentia et sunt
hec summa 3a de crisi capitulo 2o dum inquid
Et cum hec dispositio scilicet crisis adest prouenit
enim qui videt hanc virtutem egrotantem
qui scilicet videns est de stolo. adhuc ut assimilet
disponem eius dispositionem virtuti iam venit
si ad iudicium in sanguine tunc dicit eger
hic est indispositione iudicii quare nominatur
hec dispositio crisis Eadem summa colligitur
primo techni capitulo po dum inquid Et au
dies viros dicentes quod dispositio istius in
firmi est dispositio ut est dispositio viri q
positus est coram iudice qui indicat super
ipsum suo iudicio in sanguine Et 2m hanc
intentionem positum est nomen eius crisis
et colligitur eadem summa 9o canonis fen 2a capitulo
primo dum inquid crisis intensio est separatio
in locutionibus i. cuius alterationibus sepe
rantur cum lites facta crisi quia litigantes
recedunt et condempnatus quidem tristis
alius non letus et ponit exemplum quod virtus sit dux
custodiens castrum uel ciuitatem et quod morbus
sit impugnator quia sicut in primo est prima
pugna etc. vide ibi ¶ 2o principaliter premit
tendum quod licet natura inquantum huius
est agens non naturale modo ad plurimas
operationes ab ea prouenientes ut colligitur
primo contrarium naturalium 2m tamen suius exigen
tiam suas operationes producens naturali
ordine potest 2m suum varios primo contrarios
effectus producere et ad eundem effectum
quandoque fortius et quandoque debilius concurrere
licet enim agens 2m ultimum sue potentie agat
cum hiis uel cum illis circumstantiis non tamen
agit simpliciter 2m primum ultimum sue potentie
hic autem alias declaratum est in materialibus
existentes ut de aqua quandoque fortius quandoque
debilius resistente cum trahitur contra speram suam
quandoque ascendente et quandoque descendente et sic

de aliis ¶ Idem in nostris corporibus patet
virtus enim motiua cordis et arteriarum
quandoque dilatat et quandoque constringit cor et ar
terias et quandoque plus et quandoque minus et quandoque
velocius et quandoque tardius Item virtus restau
ratiua deperdita carne plus restaurat
pro tunc quam restaurat in aliis temporibus
corporis Ex quo patet non esse mirandum si
virtus naturalis fortius operatur et pugnat
in statu morbi quam in principio et fortius tempore
sanitatis operatur enim ab agente infallibili
directa quia scilicet ab intelligentia non errante
12o metaphysice commento 18o ¶ 3o sciendum quod in
crisi 3a considerantur primo actio virtutis
in materiam et separatio iunatum a nocituo
et directio nocitum ad loca expulsionis 2o
consideratur actualis expulsio nici etc. 3o al
teratio sequens hanc euacuationem per quam in
firmus tendit ad salutem Et 2m hoc capitur
crisis tripliciter scilicet pro generatione illa per eua
cuatione et pro alteratione Et potest addi 4m
scilicet pro aggregato ex hiis ¶ 4o premittendum
quod crisim esse duplicem scilicet perfectam et imper
fectam et hic de laudabili crisi intelligendo
de qua in afforismo est sermo Secundum autem sit
perfecta crisis intra commentum patet ¶ Imperfecta
autem est duplex quia quedam per minutionis quedam
vero euacuationis colligitur hec distinctio
2a quarti capitulo primo et hic in commento ¶ 5o
premittendum iuuamentum medici esse duplex
scilicet per se et per accidens in crisi laudabili ut
ventate euacuatio cum farmaco ad euacuandum
materiam quam natura se sola non potuisset
expellere et alteratio etc. exemplum 2i ut im
pedimenti remotio virtutis custodia uel con
seruatio et confortatio etc. ¶ 6o premitten
dum est quod licet crisi perfecta conueniento
alius non remaneat materia in corpore ex
ea deducta ratione cuius corpori debeat
euacuatio merito tamen alterius dispositionis
in corpore remanentis potest in corpore post
crisim esse necessitas euacuandi sicut si febres
colerica et flematica in eodem complicentur
stat materiam colericam citius complete euacuari
adhuc febre flematica remanente quare
completa hac crisi erit necessarium euacuare
Sensus igitur huius afforismi est quod quorum facta
est crisis equaliter non sunt euacuanda eua
cuatione scilicet concernente materiam tales qualis
fuit per crisim perfectam euacuata ¶ 7mo nota

quod opus medici ymaginari possumus esse
conveniens vel postquam est perfecta crisis vel
quando crisis est in fieri vel quando est futura
fieri ¶ Ulterius nota quod circa crisim duplex
est operatio medici scilicet generalis et particularis
generalis consistit in approximatione sex rerum
non naturalium et sine ea non potest stare quare oportet
tantum ordinare sibi dietam Alia est particularis
conveniens particulari nature operationi sicut
est crisis et istam non debet iuvare nisi sit com
pleta ¶ Quantum ad secundum sit hec prima conclusio
licet natura aliquando se sola possit crisim per
fectam et completam facere aliquando tamen ad per
fecte materiam morbi evacuandam indiget
auxilio medici prima pars conclusionis patet
quia possibile est virtutem super materiam evacuandam
complete dominari secundum rationem patet quia et aliquando etiam
patet intelligenti sicut enim potest perfecte
dominari ita imperfecte et sicut perfectam ideo
imperfectam crisim potest facere ¶ Contra
evacuata parte materie potentior est virtus
ad expellendum residuum quam prius erat
secundum residuum adhuc potest virtus evacuare et per
consequens perfectam facere Item facta evacuatione
partis materie virtus habet maiorem propor
tionem super materiam expellendam quam prius ha
bebat secundum partem quia et aliquando arguitur quia vel
plus minorata est materia quam virtus debilitata
vel equaliter vel eque debilitata est virtus sicut materia
paucificata non potest poni secundum ut patet quia
crisis esset mala Si primum patet minorata
esse proportione quia maiori et minori similiter
equaliter minoratis crescit proportio maioris ad
minorem Similiter pro isto dicitur quod virtus par
tem cum evacuare parte et non totum quia licet
evacuata parte adhuc dominetur tamen non sufficit
illam evacuare et cum hoc corpus debite gu
bernare et regere vel quia pars remanens
non est equaliter digesta et istud contingit in
aliquibus casibus ¶ Primus casus est ubi
materia sit eterogenea ita quod subtile eius ex
pellatur et grossum non ¶ Secundus casus quando natura
indiget multitudine spirituum quibus paucifi
catis non potest ipsam expellere et tot alias
operationes corporis necessarias facere ad
quas oportet naturam esse magis sollicitam vel
dicitur quod licet crisis sit laudabilis stat tamen
virtutem esse plus proportionabiliter debilitatam
quam materia sit minorata per viam resolutionis
ex tamen sequitur crisim esse malam quia

magnum sequitur est iuvamentum et fortifi
catio virtutis per viam exonerationis alias forte
aliquando dicam ¶ 2a conclusio sequitur quod ubi crisis im
perfecte cretice evacuante aut postquam im
perfecte cretice evacuavit indiget auxilio
medici patet quia ne corpus incidat reci
divam ¶ 3a conclusio natura cretice perfecte eva
cuante et postquam perfecte cretice evacuavit
non debet medicus evacuationem facere non ce
nentem materiam talem qualis est cretice e
vacuata istam conclusionem volunt ypocras in afforismo
et galienus in commento Ex quo sequitur quod non de
cet aliquam imitationem vel provocationem
inducere patet quia vel faceret evacuationem
promoventem vel divertentem Si primum fieret
evacuatio superflua Si secundum diminuta et
hoc argumento utitur Avicenna 2a ... capitulo
penultimo ¶ 4a conclusio licet ita sit stat tamen
crisi completa perfecte adhuc corpus esse
evacuandum patet quia adhuc potest gene
rare aliquam materiam evacuandam puta alia materia
absita que cretice fuit expulsa ut in 6o
notabili tactum fuit ¶ 5a conclusio in qualibet
crisi perfecta vel imperfecta facta vel fi
ente debet medicus positive et privative
iuvare naturam patet quia debet impe
dimenta removere et virtutem iuvare secundum
rationem ¶ 6a conclusio licet in crisi perfecta medicus
non debeat aliquod iuvamentum proprium operari
debet tamen generale iuvamentum facere
quia in omni egritudine fieri debet scilicet
debite et convenienter administrare res non
naturales et prohibere a latratu canum
prohibere tumultum hominum ymo claudere
fenestras et non comedat tunc ¶ Ad articulum
ad primum et secundum cum suis confirmationibus
patet solutio per secundum notatum in primo articulo
quia licet in statu sit materia maligniori et
plus impinens est tamen magis digesta ut
expellatur et quia est omnibus convenientibus
expulsionem et natura tunc expellit sicut
de fetu infantis ¶ Ad 3um dicitur quod ceteris pa
ribus melius est ratione qualitatis non est in cau
sa eius afforismum quia superflueret evacuatio
¶ Ad quartum dicitur negando similitudinem quia
ut patet numquam ~~tamen~~ cum digestio potest
esse mala si bene evacuatio ut colligitur
supra conclusione 12o quia debet fieri indefinito
tempore ¶ Ad quintum solutum fuit supra
et solvitur per 2um notatum in primo articulo

et generatur eandem virtutem diversas operationes
contrarium denominationem naturaliter producere ut
patet de virtute vitali et naturali ¶ Ad ultimum
cum natura operatrix dicitur intelligendum
esse ubi medicus et natura communicant medicus
enim minister est natura vero principale
operans vel sic minister non semper famulat domino
sed stat secum ut famulet quando oportet et dimittat
facere illum quando oportet ita medicus similiter
auxiliatur quando natura potens est de se

Que ducere oportet videtur ¶ Contra
istum afforismum est ista medicina de-
bita iuvans naturam debet evacuare
per illa loca per que natura repit
si sint evacuationi convenientia probatur sic
per talia loca evacuando facilius et cum mino-
ri molestia fit evacuatio quam evacuando
per loca alia ergo ergo vera patet quia et antecedens probatur
quia per illa loca evacuando simul concurrunt
operatio medici et operatio nature per alia
vero evacuando se se impediunt ergo etc. quia
patet cum Avicenna et colliget idem prima quarti
capitulo decimo putridarum in generali et secundo
regiminis acutorum commento videcimo et a
mesue in de consolatione medicinarum sectione
prima capitulo primo et est utilius et potest amplia-
ri ut patet ¶ Et per istam datur intelligi quod natura
evacuante per loca non convenientia medicus debet
illam evacuationem impedire ¶ Primo nota
per ducere intelligere debemus sive evacuare
sive fiat per tractum sive per recursum sive per
eductionem materiei ad extra natura enim perfecte
evacuante vel imperfecte eiusmodi faciente per-
trahit ad convenientia loca per illa ergo trahere
debemus oppositum enim faciendo impediremus
convenientes nature operationes ¶ Secundo nota non
tantum dixit quod ducere oportet licet enim per convenientia
loca natura evacuaret minimam quam non oppor-
teret evacuare non propter hoc medicus debet inde
ducere sed potius evacuationem cohibere ¶ Tertio nota
quod per hoc videtur intelligitur loca per que fit
evacuatio per quod ergo datur intelligi locus
a quo et finis ad quem quia similiter ducitur omne
corpus vel si non saltem tantum quantum potest
removeri aut saltem a nobili membro ad
ignobile ut ab epate ad inguina et a cor-
de ad subasellas per naturam autem intelligere
debemus propriam virtutem totius regitivam ¶ Quarto
nota notatur dictum esse repit reperire quando
occulte movetur vel sub incedit vii et alia

sine pedibus sine pedibus gradientia reperire
dicuntur non enim in eis manifeste ad motum
membrorum que sunt in ista motus pro-
gressivi et talia reptilia nominantur
vii et quarto secunda facit speciale capitulum de morsu
reptilium methaphorice igitur dicitur natura reperire
evacuando et sumitur methaphora altero
duorum modorum primus est sicut talia animalia
occulte moventur in ista motus dum repunt
ita natura occulte applicat se nunc expellere
de prima causa occulte alterat alteratione
preparante ad expulsionem secundo quia sicut illa
moventur occulte et tarde ita hic materia
a natura tarde valde et pigre movetur cum
tristis ponatur imperfecta ¶ Quinto nota per loca
convenientia intelligenda esse loca maxime
ad evacuationem finaliter deputata ut intes-
tina renes vesica etc. per talia enim loca facta
evacuatione minus aptum est sequi nocumentum
quam si fiat per alia cum enim natura non destinat
in necessarius minuit hec loca taliter ut membra
que per illa loca evacuantur minorem aliud recipi-
ant impressionem et minus nocumentum vel mi-
nimum si per illa decenter fiat evacuatio ¶ Sexto
nota quod sex considerationibus notificatur
nobis evacuationis bonitas scilicet ex quantitate
qualitate et loco sub loco comprehendo terminum
ad quem fiat evacuatio et via per quam et tem-
pore ut scilicet fiat tempore vel hora qua non
sit ad oppositum fortior indicatio tollerantia
et conferentia huius enim omnibus concurrentibus
est evacuatio laudanda ¶ Ultimo nota ad
veritatem afforismi requiruntur alique conditiones
prima quod natura evacuans per illam partem eva-
cuat regulariter et non sinthomatice sicut
possumus dicere quod ista conditio includitur in ea
parte oportet ¶ Secunda conditio est quod regio per se de-
bita ad evacuationem non sit facta a causa in-
debita ut propter excoriationem vel aliquid huiusmodi
¶ Tertia quod morbus sit salubris huius generibus
est afforismus verus Contra minimum positum scilicet quod
natura non semper evacuat per convenientia loca Contra
quia natura semper facit de possibilibus quod melius
est sed melius est naturam expellere per convenientia loca
quam per inconvenientia ergo etc. ¶ Item nunquam con-
tingit naturam dirigi de membro ignobili ad membrum
nobile ergo patet quia et antecedens probatur quia semper
membrum nobile est fortius ignobili ¶ Ad ista
dicendum quod hoc est verum nisi ipsa sit impedita per
secundo nota dicendum quod contingit naturam expellere ad non

convenienta loca multiplr primo propter ipsius vir-
tutis debilitatem 2o propter dispositionem existentem
in membro ad quod pellitur puta si in eo sit
fortis dolor aut magna inflammacio 3o propter
dispositionem in ipsa materia ut si sit furio-
sa vel venenosa propter hoc ergo hoc contingere
propter ipsius membri debilitatem adhuc ergo frequenter
operatur situs negatur si quia membrorum nobilius
est semper fortius si reflectere ergo in casu nega-
dum sit eius ut patet ergo

Digesta medicari ergo ¶ Prima questio
huius afforismi est ista ypocras regu-
lariter evacuans debet evacuare mag-
is peccantes digestas probatur sic materie
digeste sunt ad expulsionem convenienter preparate
et cum hoc a sanativis materiis retinendis
convenienter separate si questio vera quia non vi-
deo quod si sint a sanativo bene separate ergo
facile expelluntur cum juvamento notabili
et sine nocumento ergo ¶ Primo nota ut
prima fuit doctrina 6a s. de virtutibus ca 6o
colligitur duplex est digestio s. sanativa i.
nutrimentalis et nocitiva sive i. naturalis nociva
digestio sanativa est preparatio nutrimenti in materie
ut tandem membra nostri corporis nutriat
quia sicut eis assimiletur et in substantiam corporis
convertatur vel preparatio materie nutrimentalis
qua fiat nature conveniens et proporcionata sic
ad operaciones nature debitas exercendas
Exemplum primum digestio sanguinis et humiditatis radicalis
debemus eos nutrire quia s. sanativa digestio
est preparatio ita ut tandem convertantur Exemplum
2m digestio sanguinis in splena prolificum con-
vertendo est digestio sanativa et est preparatio
ergo digestio quia ex sanguine generatur
spiritus vitalis et vitalis naturalis et animalis
Et forte digestio sanguinis ut magis gustatur
non est preparatio ut facile nutriat sanguinis
cum per conversionem eius magis plus elongatur
a potencia nutriendi ut patet ¶ Digestio
vero in nocitiva est duplex sicut duplex est no-
citivum quoddam remisso gradu et perfecte corri-
gibili a convenienti dispositione remotum et illa est
preparatio eius ut a membris et virtute facilius
expellatur ¶ Ad propositum cum dicitur digesta ergo
intelligitur digesta digestione in nocitivo
que est preparatio eius ad expulsionem addunt
autem aliqui non ut quantitate peccant ergo ego
puto expediens non esse ¶ 2o sic in materia du-
plice reperi gradum digestionis primus est occulto

alterum manifestius licet non completus alter
vero perfectus Ad propositum loquitur de digesta
3o gradu quia perfecte non autem occulte nec
digestione 2i gradus que est correspondens aug-
mento ¶ 3o nota quod medicari sumitur tripli-
citer primo generaliter pro quolibet operari medico in qua-
tum huius circa corpus humanum sive tale ope-
rari sit curare sive conservare vel sic particulariter
actu medicus ut se extendat ad omnem actum
medici circa corpus humanum ¶ 2o accipitur
minus ample et dicitur solum de operari quod est curare
3o sic accipitur adhuc minus ample pro curare
4o adhuc minus ample pro evacuare cum me-
dicina expolluendo curante quia sicut cum
medicina a forma specifica desumatur humorem
eligendo curante et hoc ultimo modo sumitur
hic ut sit sensus quod oportet medicari digesta
i. cum medicina electiva curare et sic sumitur
in proposito ¶ Et movere non cruda ¶ 2a questio
huius afforismi medicus non debet evacuare
materias crudas probatur sic ars cruda fuit inep-
te evacuacioni et sunt nobis inimicus
utilibus permixte si ergo patet quia et autem sta-
tim declarabitur ¶ Primo nota hanc litteram
duplicem habere sensum primus est affirma-
tivus ut li non cadat super litteram crudas i. magis
non crudas et est sensus quod medicus debet
movere i. evacuare non cruda i. materias
non crudas sed simpliciter solum digestas 2us sensus
est ut littera sit negativa et sub isto sensu po-
sita est questio et hunc credo fuisse ypocratis
intellectum prior enim cum prima questione innuit
solum materias digestas esse evacuandas ¶ 2o
nota dupliciter dicitur aliquid crudum primo quia
diminute digestum sicut flegma naturale
dicimus sic crudum ¶ 2o dicitur crudum quia
caret preparatione modo a natura naturaliter
operante intenta et sic sumitur in proposito
sic enim tam coleram non naturalem quam flegma
non naturale nominamus crudum Sic sunt hec
Sic enim omnis dispositio reperta in humore
nocitivo qua redditur humor ineptus et in-
obediens expulsioni vocatur cruditas taliter
igitur crudam materiam non licet movere i.
evacuare ¶ Nota quod medicina laxativa est
triplex s. lenitiva lambefactiva et electiva
hic maxime intelligitur de electiva ¶ Neque
in principiis ¶ 3a questio in principiis morborum non
debet medicus curare probatur sic non debet
medicus curare materiam crudam vel non digesta

sed in principiis est materia cruda vel non digesta 1a patet quia et arguit similiter supra ¶ primo no quod principio triplicem sumpto ut primo de crisi capitulo et super commento 12o supposito similiter principium pro uno de quatuor temporibus morbi ¶ 2o nota huiusmodi tempora ut alias dictum est contra se inuicem duplex distinguuntur in supposito per principium intellige principium distinctum contra alia tempora penes mei digestionem prima digestione Ex quo patet non oportere afforismum verificari de morbis a materia indigesta inchoantibus ut patet in statu est euacuandum ¶ 3o nota hic esse verum regulariter operando: coacte vero non repugnat ¶ si non sint furiosa ¶ 4a conclusio materia existente furiosa et si non digesta sit ipsam medicus debet a principio euacuare probatur hinc materia a principio euacuata cum tatur semper vel ut multum mortis periculum 1a pars patet quia et arguit declarabitur ¶ primo nota per materiam furiosam intelligere debemus materiam in uno membro vel loco corporis non quiescentem sed de loco ad locum mobilem egrotantem taliter infestantem ut in eodem loco non possit per notabile tempus quietari quod potest contingere aut ratione qualitatis manifeste sicut in materia colerica calida et valde subtili pungente membra aut ratione qualitatis occulte ut in materia venenosa contingit sicut enim furore aut ira promotus non potest in eodem situ stare sed nunc huc tendit nunc illuc querendo prosionis vel in ire ulcionem ita egrotans huiusmodi materia molestatus in eodem statu quietari non potest sed ut quidam doctor in metro sic magister meus de Fido de Padua in sua practica metrica dicit ad pedes l. c. discurrit et inde reuertitur ¶ 2a pars non sit furiosa ¶ 5a et ultima conclusio 2m plurimum materia non est probatur 2m plurimum non reperitur materia sit extremaliter calida acuta 1a pars patet quia et arguit docet experimentum Similiter sententia hanc habet Galenus primo 3o capitulo sic de quando et qualiter euacuandum et Avicenna quarta de cura putridarum et in libello de temporibus morbi a galieno sicut ad finem et primo de crisi capitulo nono ad finem 2m parte afforismi et 2o regiminis acutorum textu commento vigesimo 2. pars

Queritur utrum antequam fiat euacuatio materie sit expectanda digestio

Arguitur quod non primo tunc numquam deberet euacuatio fieri a medico probatur quia quod non ante digestionem ut tunc materia est digesta quia hic est in statu in statu autem silentium habere oportet ¶ 2o materia existente cruda et multa licet in principio euacuare ut ... primo quarti capitulo de cura putridarum in generali io pars ¶ 3o consequens est in principio non quandoque euacuare 1a patet quia et arguit probabitur ubi materia incipiens facere morbum sit perfecte digeste ¶ 4o in principio debet fieri ventris lenitiuo 1a patet quia et arguit patet per Auicenna 4o capitulo allegato ¶ 5o in omni febre putrida prius est materia euacuanda quam digerenda ut Galenus 4o terapeutice capitulo 14o ¶ 6o quia materia per digestionem redditur euacuationi inceptior eo quod ingrossatur 1a pars Istud argumentum oppositum saltem argumentum de materia subtili ¶ Ad oppositum est primo commento afforismi Respondendo ad questionem sic premittam quedam 2o ponam conclusiones de quo ¶ primo nota quod per digestionem in proposito solum intelligitur dispositio preparans materiam ad expulsionem ¶ 2o nota quod nocumenta sequentia ad materie euacuationem ante digestionem sunt tria primum est quod simul expellitur humatum et nocuum 2m quod impeditur digestio materie remanentis 3m quia euacuatur spiritus et calor naturalis et debilitatur tamen quia fit maior agitatio et maior permixtio nocitum et sanatium 3m nocumentum sequens est hoc quod non malignum efficitur malignum ex agitatione in tali irregulariter agitantur ymo permiscentur humores quibus non erant permixti et malignant eos hoc ponit Auicenna loco allegato ¶ 5o nota quod duplex est euacuatio quedam regularis sive electiua et est quam medicus eligimus sine notabili nocumento egrotantis Extra irregularis sive coacta quam eligimus stante forti indicatione ad oppositum ¶ 4o premittendum est quod materie peccantes in febribus maxime sunt duplices quedam specie et quedam communes communes quidem que cum febre nate sunt associate ut putridi vapores et humores ... specie vero materie ... recipiunt febres specificam denominationem et dependent 1a duplex ... correspondens duplex ... et 2m tota sic patet ¶ 5o nota quod euacuatio ... est duplex quedam minoratiua et quedam eradicatiua minoratiua est per quam

inmoratur etc. Eradicativa est per quam materia totaliter
educitur ¶ Ultimo nota quod morborum quidam sunt
incipientes a materia digesta ut in eam 3a auctoritate
quidam a materia cruda et de hiis est sermo in pro
posito ¶ Prima questio est hec antequam fiat evacuatio
quibus non est regulariter digestio expectanda
patet quia per tales evacuationes evacuantur
materie 2o sic evacuatio in parate que si
si retineantur essent causa nocumenti vel etc.
patet quia et quoniam cum tales materie sunt a natura
separate et in loco expulsionis contente
puta in stomacho vel intestinis etc. ¶ 2a questio
est materia in principio existente multa et valde multum
aggravante periculum suffocationis precedente
est in principio materia ante digestionem inmorative
evacuanda patet et est de mente Avicenne
in loco superius allegato ¶ 3a questio est hec quod
talis evacuatio debet dici coacta et irregu
laris patet hanc enim non exigimus 2um enim
sine notabili nocumento egroti illato licet
tamen maioris periculi fugamus ideo patet quia
et quoniam similiter quia evacuatur materia indigesta ad
cuius evacuationem sequuntur nocumenta superius
tacta patet quod 2am videtur enim quod materia sit eradican
da etc. quia ratione sue inmorata materia
allevatur depravatur virtus eadem ratione
si adhuc tantundem evacuatur et per aliquis sunt
a principio eradicanda patet quia etiam similiter
item facta prima inmoratione remanet proportio
maior virtutis ad materiam quam prius vel pari ratione
si fiat 2a inmoratio et per aliquis etc. ¶ 2um dubium
occurrit quia tunc etc. materia non existente multa
ipsa foret a principio inmoranda ¶ Ad primum nega
quia quia ad omnes vite operationes perficien
das requiruntur spiritus et fortitudinis virtutis
debita mensura quia fortitudo virtutis requi
rit debitam et certam quantitatem spiritus et humorum
¶ Ad 2um negatur quia quia si possumus sine no
cumento non debemus facere cum nocumento
¶ Ratio questionis quod evacuatione coacta non electiva
conveniens est evacuare antequam sit digesta
primus est casus predictus, secundus est apostema
intrinsecum, 3us materia furiosa, 4us ubi fluat
materia ad principale membrum, 5us ubi inmota in pro...
membrum contineatur, 6us ubi materia sit parata flu
ere ad aliquod membrum ad quod fluens infert
magnum nocumentum ut de materia fluente
ad iuncturas vel iuncturam ¶ 4a questio electiva
evacuando evacuatione propria est semper expectan
da digestio. Sed arguitur quod materia non existente

furiosa debet evacuari a principio sicut enim sor. fe
bricitans febre colerica non de materia furiosa et
plato febricitat de materia furiosa et sunt alia paria
ut est possibile. Et arguitur sic in a evacuationes sequuntur
iuvamentum et minus nocumentum in parte ex
evacuatione facta in principio quam in platone et pro
cede in hoc argumento sicut supra de evacuatione
facta in corpore in quo virtus dissoluta ut
sensus ¶ Nota quod humoribus non furiosi contenti in
loco aliquo non sunt evacuandi nisi sint digesti
Et hoc si dant induciam et non sicut in sequenti
utrum autem in augmento vel declinatione liceat e
vacuationem facere et utrum in principio sit evacuandum
Cum evacuatio facta in principio sit coacta propter materiam
esse crudam et in augmento sit minus cruda e
vacuatio facta in augmento erit minus coacta
et hoc ut plurimum potest tamen contingere quod ne
cessitas evacuationis insurgit in augmento
et non in principio et si in augmento fiat materia furio
sa aut si fiat quantitas mali que movetur
exuberans in augmento que tamen non erat
exuberans in principio Ex quibus infero quod ista ga
non est Evacuatio principii ut plurimum est magis coac
ta quam facta in augmento et in augmento sepe
debet fieri coacta sive irregularis evacuatio
Similiter non sequitur evacuatio facta in principio
principaliter est magis coacta quam in fine principii
et frequentius est evacuandum vel magis in
fine principii quam in principio Quod autem in declinatione
debeat evacuatio fieri satis constat etc.

Queritur utrum descriptio vel notificatio
materie furiose sit bona. Arguitur
quod non primo quia omnibus materia faciens
egritudinem parvitatem vel furiosa si
multe materie frigide aut grosse sunt huiusmodi
ut materia apoplexie sanguinis etc. cum in talibus
non sit digestio expectanda ¶ 2o tunc febricitans
de furiosa materia sepe fieret non febricitans in conti
nenti frequenter materiam a corde removeri 3o
quantumcumque tales materie sunt leves vel aliorum sunt
tamen absolute graves ideo non movebunt ad
principalia ¶ Ad oppositum est auctoritas ¶ Nota quod dupliciter
dicitur aliqua materia furiosa primo quoniam etc.
Primo materia indicans de sua evacuatione est
furiosa sive hoc sit ratione multitudinis sive
loci in quo continetur 2o proprie tunc habet conditiones
quas ponit commentator in quinto primi ¶ Non
quod materia furiosa acuitate sua mala pungente
repellere nititur omnibus et est facilis expulsionis
Et si est venenosa inclinat ad principalia membra

Quod egrotantes non oportet. Conclusio
prima est quod medicus volens significando
super desinatam evacuationem non debet
considerare quantitatem eorum que
evacuantur multitudinem ut dicat evacuationem
desinatam quod multa sit probatur stante multitudine
eorum que evacuantur stat evacuatio diminuta
et similiter superflua et stante paucitate similiter.
patet quia et alii satis patet ¶ primo sic quod
egestiones duplices sumitur hic pro evacuatione 2°
nota quod per quantitatem in proposito non solum intelli
gere debemus multitudinem sed etiam paucitatem
¶ 3° nota quod quantitas eorum que evacuantur
potest dici multa et pauca dupliciter primo absolute
2° respective ad illud quod evacuari debet ad propositum
debet intelligi primo modo quod absolute debemus con
siderare scilicet id quod evacuatur est multum aut
modicum ¶ 4° nota quod multitudinem aut pauci
tatem non debere considerari possimus dupliciter
intelligere primo quod talis absoluta consideratio me
dici. 2° quod non considerentur tamquam totalia aut per se
sufficientia signa sicut intelligitur in proposito ¶ Sed
ut egrotantibus ¶ 2a quod est quod oportet medicum volentem
convenientes evacuationes agnoscere considerare ale
oportet evacuare tollerantiam et conferentiam euntis
egrotanti probatur 2a quia quia oportet considerare ea qui
bus existentibus est conveniens evacuatio et quibus
non non sed iam dicta sunt huiusmodi ut satis patet
in textu ¶ primo nota quod qualitates humorum peccan
tium est duplex scilicet generalis et specialis per specialem in
telligo qualitatem primam vel 2am manifestam vel
occultam qua humor redditur malus ut caliditas
frigiditas grossities venenositas per qualitatem
autem generalem intelligo omnem dispositionem qua
humor redditur malus et nocivus et in hac nociabi
litas et totum est quod non quelibet talis qualitas est pa
vel 2a primo qualitas est huiusmodi ¶ Ad propositum
tamen dicit quod oportet considerare qualitatem intelligendum
est de qualitate 2° modo dicta ¶ 2° nota ut supra
dictum est sex sunt considerationes ex quibus noti
ficatur bonitas conferentie evacuationis scilicet qualitas
quantitas tempus locus conferentia et tollera
ntia horum tamen ultima regula est conferentia et tol
lerantia ut patet satis quod autem dicitur tollerare
et conformare visum est supra ¶ 3° sic quod propter
signa iam dicta et alia signa sunt scilicet sompnium
status mutatio egestionum sed quia omnia generalia
sunt in textu ypo. hic ... ¶ Et ubi oportet 3a
quod aforismi quod incipit ubi oportet evacuandus est eger
usque ad defectionem vel ad sincopim probatur per ...

aptam evacuationem evitatur mors licet aliquale
egrotanti inferatur nocumentum in textu patet quia
et alii probatur argumento ¶ primo nota quod li
usque potest teneri inclusive et potest teneri ex
clusive et utroque istorum modorum vera est conclusio
ut patebit ¶ 2° nota quod sincopis est duplex scilicet
reparabilis et irreparabilis in proposito est sermo
de reparabili et hoc debet intelligi in ultima
parte aforismi ¶ 3° nota quod ex dictis patere
potest quod illa evacuatio usque ad sincopim non est regu
laris sine electiva sed est irregularis sive coacta
hanc enim intelligere non possumus sine magno
egrotantis nocumento ut satis patet et in cura
regulari non competit quare talis non sit absolute
regularis et bona patet quia sibi non competunt
omnes conditiones superius posite in aforismo ut patet
intelligenti ¶ 4° nota quod sincopis potest accidere
multis causis hic autem est sermo de contingente
propter solam evacuationem ut patet in commento ¶ Et
hoc facere ¶ 4a quod quod huiusmodi evacuatio usque
ad sincopim non debet fieri nisi virtus egrotantis
fuerit valde fortis patet satis ¶ nota quod in
corporibus debilibus et parum sanguineis hanc non
facimus sed solum in robustis et hoc adhuc raro quia
securior est reiteratio ¶ Et similiter primam quantum
ad primam et 2am conclusionem ponit hanc primam
quarta capitulo de quantitate et qualitate quantum ad
3am et 4am 2°no tempore et 2° prime capitulo de
cura febrium putridarum et est utilis et ampliatur
ut patet

Queritur utrum in paroxismo febre apos
temate acutissimo aut dolore fortissimo
debeat medicus evacuare usque ad sinco
pim. Arguitur multipliciter quod non primo quia
omnem actum curativum debet virtutis custodire
sed per evacuationem usque ad sincopim non custoditur
virtus similiter in textu patet quia et alii est galieni quod tota
penitus et in pluribus aliis locis ¶ 2° arguitur
rationibus ... ad colliget capitulo de ingenio
curativo sinocharum quarum prima est non unquam
facit evacuationem usque ad sincopim nisi incurrisse
mala immo nec medicus debet eam facere cum ...
primitatem naturam nunquam potest ¶ 3° arguitur
et est argumentum consider per evacuationem non debet
nisi nocitum quia quale oportet sed nunquam huiusmodi
evacuatio inducit sincopim in textu ¶ 4° quia
evacuatio usque ad sincopim est causa putrefactionis
quia est causa debilitatis caloris naturalis aqua pro
venit putrefactio ¶ 5° evacuatio usque ad
sincopim inducit nocumentum magis quam

iuuamentum respectu rei an(imatae) probatur quia per se
inducit nocumentum et per accidens iuuamen
tum sed fortior inducitur effectus per se quam per
accidens respectu rei ¶ 2° principaliter quod in febre
parata non competit saltem flebotomia cum
sanguis sit frenum colere respectu istius ad idem
quod per tales flebotomias non refrigeratur corpus
respectu rei an(imatae) probatur quia per euacuationem sanguinis
redditur colera parata ebullitioni ut patet in
prima quarti capitulo xx° de flebotomia et caue
ne per flebotomiam egritudo ad alteram ducatur
producas respectu Consimile potest argui de aposte(mate)
acutissimo ¶ 3° principaliter arguitur quod in do-
lore non competit quia dolor prosternit uirtutem
sed per flebotomiam augetur prostratio maxime
si fiat usque ad sincopim item quia in hora
fortis doloris non est flebotomandum prima quarti
capitulo primo similiter in eodem capitulo in forti dolore
primus est sedandum quam euacuandum nam
dicit etiam quod ad diuersum trahere volumus dolo-
rem loci primus seda(ndum) ¶ Ad oppositum est ypo(crates)
in aff(orismo) primi que egerit non et ¶ In questione
primo in generali videbitur utrum in aliquo
casu competat euacuatio usque ad sincopim
2° principaliter videbitur de hiis que tacta sunt
in articulo quomodo scilicet de forti dolore respectu an-
mei competat usque ad sincopim ¶ Primo
nota penes auctores reperiri istos terminos
defectio lipotomia et sincopis et sumuntur
quandoque sicut sinonima et quandoque non est autem
defectio et lipotomia idem et est lipotomia
defectio animositatis et dicitur a lipos quod est defectio
et thimos animus quasi defectio animi ¶
nota quod de sincopi dantur due descriptiones
prima a ga(leno) 2a ab auic(enna) 3i xi tractatu
2° capitulo de sincopi et ex ista diffinitione
sincopis sequitur primo quod in qualibet sincopi fit
aggregatio et motus spiritus ad cor 2° sequitur
quod lipotomia proprie non est sincopis quia non des-
tructio plurium partium virtutis sensibilis et
motiue sed paucarum 3° sequitur causa quare
in superflua euacuatione sequitur sincopis et
similiter in fine flebotomie quandoque 4° sequitur
quare in timore et quare in non assuetis
5° patet quare magis in flebotomia post clausionem
vene fit sincopis et lipotomia quam ante
ceteris paribus 6° quare ex fame et ex
mordicatione oris stomachi fiat sincopis et
multa alia sequuntur ¶ Vlterius nota quod
per sincopim in proposito intelligere debemus

ut g(alenus) 12° terapeutice casum virtutis subito fran-
tum et dicitur casus quia virtus fit impotens [illegible] et
debite mouere et dicitur subito factum [illegible]
casus virtutis qui fit in paulatina resolutione
ut in ethica et thabe ¶ Vlterius nota quod talis
virtutis casus est duplex quia quidam est recupe-
rabilis et quidam inrecuperabilis inrecuperabilis
est magnus est ultimus spiritus et virtutis casus
sed recuperabilis est magnus non ultimatus sed red-
ducibilis hic solet nominari lipotomia que est de-
fectio animositatis ¶ 4° nota quod huiusmodi
sincopis potest contingere propter multas causas
generales tamen ille ad quas alie reducuntur
sunt tres scilicet subitus motus caloris ad cor
eius suffocatio siue prohibitio respirationis
et eius paucitas cum resolutione vnde auicenna
3° ca(pitulo) sincopis est destructio plurium partium
virtutis sensibilis et motiue propter debilitatem cor-
dis et aggregationem spiritus ad ipsum propter tamen mouen-
tem ipsum interius quare non inueniunt spiraculum
aut propter paucitatem et subtilitatem suam quare
non sufficiunt super ipsum qui reperitur in [illegible] sed
statim insurgit dubitatio quomodo ad euacuationem
quam precepit ypo(crates) sequitur sincopis quia non
propter motum subitum caloris ad cor cum potius
expandatur nec propter suffocationem propter idem nec
etiam propter moratoriem suam quia tunc non cessa-
ret sincopis nisi restauraretur spiritus ¶ 2m dubium
quomodo ex forti dolore sequitur sincopis ¶ Ad primum
dubium dicitur quod in euacuatione potest fieri subito red-
ditus spiritus eius cum in toto euacuatur virtus
regitiua totius subito mouet eum ad cor ad
quem subitum motum sequitur sincopis 2° modo
potest dici quod respectu loci euacuationis mouentur
plurimi sanguinis et ex quo plurimi spiritus unde ma-
net cor et spiritu ipsum depauperatur et fit 3a cau-
sa sincopis ¶ Ad 2m dicitur de dolore similiter
quod ut cor spiritu depauperat propter cursum spiritus
ad locum doloris vel quia spiritus subito tra-
hitur ad cor a virtute regitiua ¶ 3° principaliter
nota ut supra euacuatio est duplex scilicet coacta et
regularis ¶ Prima 4° medicus regulariter eua-
cuando non debet euacuare usque ad sincopim re-
parabilem vel inreparabilem probatur quia regulariter
operando nichil debet facere quod corpori infe-
rat nocumentum usque aut euacuans euacuatur usque
ad sincopim est afferens nocumentum maximum
respectu rei quia et an(imatae) ¶ Prima 4a medicus coac-
te euacuando non debet egrotantem ducere usque
ad sincopim inreparabilem probatur quia pellat

+ [illegible] ad [illegible]
aut [illegible]
[illegible]

duceret corpus ad mortem ¶ 3a q° quod in evacuatio potest ducere ad sincopim irreparabilem quam lipotomiam nominamus probatur quia per huiusmodi evacuationem sepe egrum liberat a periculo mortis illa omnia satis patent ¶ Circa ad 2m primo nota quod febris pacuta quedam est de sanguine quedam de alia materia ¶ 2° nota quod quedam ipsa est de alia materia a sanguine vel cum multa admixtione et nota signa distinguentia hec ¶ 3° nota quod in utroque illorum casuum vel virtus est fortis vel non vel corpus est habundans sanguine vel non ¶ 4° nota quod dupliciter potest dici dolor fortissimus primo vel quia valde intensus eo scilicet quod tristis sensatio intensa est valde et tamen virtus est fortis 2° modo dicitur fortissimus quia subicit virtutem nimium prostratis decrevit autem quia primus potest esse sine 2° ¶ 1a q° stante corpore sanguine habundante virtute forti febre acutissima de sanguine cum putredine vel sine ea fienda est flobotomia usque ad sincopim patet ut precedens ¶ 2a q° non stantibus conditionibus illis non licet evacuare usque ad sincopim sed licet aliquam facere minorationem ¶ 3a q° in causa licet cum farmacia evacuare usque ad sincopim stante virtute ¶ 4a q° de apostemate similiter scilicet ponatur ibi pendeat a materia sanguinea vel sanguinem admixta et virtus sufficiat etc. ¶ 5a q° in dolore fortissimo primo modo virtute sufficiente etc. licet sic evacuare et non in dolore 2° modo probatur quia ubi non tolleret prostrationem propter dolorem quo tolleretur istam aliam que fit per sincopim procedentem a multa evacuatione

In acutis passionibus etc. Conclusio aphorismi est quod in acutis egritudinibus raro debet medicus uti farmaciis in principiis acutarum egritudinum nisi materia extiterit furiosa scilicet etc. patet quia et assumptum arguitur ¶ primo nota quod per passiones acutas hic posite intelligit febres pacutas ut exponitur hic videtur commentator licet possit aphorismus generaliter ampliari ad omnes egritudines pacutas in quibus natura non dant inducias digerendi ¶ 2° nota quod per farmacias debemus intelligere medicinas evacuantes digerendo ut tribuit ¶ 3° nota quod huius medicine sunt maxime periculose in principiis pacutarum pro quia ad exhibitionem earum in principio sequuntur nocumenta superius tacta de evacuatione materie ante digestionem eius 2° cum tali farmacia

desse sit calida et morbus etc. sit calidus et siccus etc. ¶ 2° non quod hic maxime intelligendum est de evacuatione eradicativa quia non est dubium de minorativa in tantum ex ut dicitur ante ut supra ex quo habet differentiam inter acutas et cronicas sicut est cum quedam competit evacuatio eradicativa in cronicis autem non licet in utrisque posset competere minorativa ¶ Et hic primus facere ¶ 2a q° aphorismi est quod hanc evacuationem que fit in principiis debemus facere primus diiudicando probatur sic quia ex tali evacuatione conveniunt facta sequitur magnum iuvamentum ergo etc. patet quia et antecedens satis ex dictis ¶ primo nota quod sic evacuando bene diiudicatur primo quia accidentia sunt fortiora in pacutis quam in aliis et ad hunc plura nocumenta possunt sequi ex farmacia laxativo in principio acutarum quam aliarum 2° quia antequam apponimus laxativa in principio etc. debemus iudicare utrum materia sit furiosa vel non quam si non comprehendimus furiosam non est a principio eradicative evacuanda si non fuerit ipsam a principio evacuare ex etc. Et sic finis huius totalis ponitur ab auctore primo contra capitulo de cura putridarum in generali et capitulo de cura 3ne et a quarto in libro de regimine morbi et primo de crisi capitulo sit ibi similiter in sermone suo et 2° regiminis acutorum commento 12° et 16° continet capitulo de hiis que sequuntur febres et est utilis ut patet et ampliatur ut dixi ad omnes egritudines pacutas etc.

Explicit expositio prime particule aphorismorum ypocratis 2m excellentissimum artium et medicine monarcham Jacobum Forliviensem

Utrum sit possibile humorem vel
humores nostri corporis peccare
solum inequali arguitur quod non primo
sic quilibet humor peccans inequali
peccat inquantum ergo etc. patet quia et antecedens arguitur
quia quilibet humor peccans inequali sua qua
litate nocet plus quam noceret si esset ma
ioris quantitatis ergo etc. patet quia et antecedens ¶ 2o
quodlibet superfluens nature membrorum pec
cat inquantum sed quilibet humor peccans in
equali saltem intensive superfluit nature
membrorum ergo etc. patet quia et assumptum
quia non superfluit aliquid nisi ratione qua
titatis nimie similiter si stante inequalitate qualitatis
equali minoraret humor minorat peccatum
sed non minoraret peccatum qualitatis ergo qua
titatis et pars etc. quia est nota cum ante
¶ 3o evacuacio respicit quantitatem per
cante sed cuilibet humori peccanti inequali de
beret evacuacio ergo etc. patet quia cum ante
¶ 4o purgatis deinde loquitur ypocras affo
debet esse sufficiens ergo respicit quantitatem
sufficientem evacuandam sed omnis quantitas
evacuanda est peccans igitur etc. patet quia cum
ante ¶ Ad oppositum videtur galienus in
comento ¶ In ista questione ponam primo
quedam notabilia 2o conclusiones inferam 3o
respondebo ad argumenta ¶ Primum notabile
ad primum sciendum est quod ad permanenciam sani
tatis nostri corporis requiritur temperamen
tum humorum non solum ratione qualitatum
eorum sed etiam ratione sue quantitatis non
enim solum oportet humores nostri cor
poris habere qualitates nature membrorum
nostri corporis convenientes sed etiam hoc requi
ritur suas quantitates non esse nimis exce
dentes vel diminutas nimis ita sicut signan
da est mensura debita supra temperamentum
debitum inequalitatibus humorum a qua si recessisset
humores dicuntur peccantes et distemperati ita
est signare mensuram quantitatis eorum determina
tam a qua si recessierunt dicuntur peccantes quan
titate ¶ Ex quo patet primo quod possibile est humo
res nostri corporis non esse excedentes nec
diminutos ratione suarum qualitatum tamen ipsos
fore excedentes vel diminutos vel ratione su
arum quantitatum ut si in sancto naturaliter
disposito debeat esse sanguinis una libra colere
duorum graduum caliditatis et in eo essent
due libre duorum graduum caliditatis ¶ 2o

patet quod humores nostri corporis non esse ex
cedentes nec diminutos ratione quantitatis quan
tum ratione suarum qualitatum erunt exce
dentes vel diminuti ut si in sancto debeat esse
una libra colere duorum graduum caliditatis
et in eo foret una libra colere trium graduum
caliditatis ¶ Similiter patet humores posse
2m utrumque ab utroque temperamento posse
recedere quia satis esse excedentes vel di
minutos a temperamento quantitatis et simul qualitatis
primum vocatur peccatum inquantum 2m inequali
3m in utroque si enim in primo casu non esset
excessus quantitatis nullum foret in humo
ribus peccatum et si in 2o casu nullus foret
nullus foret in humoribus qualitatis excessus
et sic nullum foret in humoribus peccatum
¶ Ex quibus sequuntur iste conclusiones prima
possibile est humores nostri corporis peccare
inquantum et non inequali quia possunt re
cedere a temperamento ratione quantitatis
et non recedere ab eo ratione qualitatis
ergo etc. patet quia et antecedens expositum supra
¶ 2a quod sequitur quod possibile est humores
nostri corporis peccare inequali et non per
cum inquantum patet similiter ut precedens
¶ Tercia sequitur quod evacuacio que debetur
humori peccanti inequali tantum non debetur
sibi ratione sue quantitatis sed ratione sue
qualitatis quia quantumcumque foret in corpore
quantitas humorum modica adhuc illi humo
ri peccanti inequali debetur evacuacio similiter
quia tali humori non competit evacuacio nisi
ratione qua est virtuti membrorum disconveniens
sed hoc non est nisi ratione qualitatis enim
quam cito ab eo foret remota mala qualitas
tam cito foret virtuti membrorum conveniens
ergo etc. ¶ Ex qua sequitur quod humoribus
nostri corporis non inquantum nec inequali
peccantibus statim supervenit peccato
qualitatis supervenit peccatum inquantum vel e
quia quam cito aliqua pars illorum facta
est peccans inequali tam cito minor est quanti
tas humoris laudabilis quam esse debet
secundum naturam ergo etc. ¶ 5a quod est ypocras in
presenti afforismo solum loquitur de peccato
humoris inequali patet ex modo suo loquendi
¶ Ad argumenta ad primum dicitur negando
antecedens ad intellectum dictum ad probacionem
dicitur negando quam illam si quilibet humor etc. sua
quantitate obest etc. licet enim noceret sua

qualitate non tamen est quantitas 2m se disproportionata virtuti vel nature membrorum quod tamen requirit illa ratio. ¶ Ad 2m dicitur negando assumptum et ad probationem similiter negatur. Omnis potest enim humor superfluere ratione sue qualitatis. ¶ Ad aliam confirmationem dicitur quod ceteris paribus non possit minorari quantitas humoris quin minoraret peccatum inequali licet enim non minoraretur mala qualitas humoris intensive minoraret tamen extensive igitur. ¶ Ad 3m dicitur licet evacuatio respiciat quantum peccans tamen non necessario respicit illud peccans ratione sue quantitatis. ¶ Ad 4m argumentum dicitur quod licet omnis quantitas evacuanda sit peccans non tamen omnis talis est peccans ratione quantitatis. Et sic est finis huius questionis. ¶ Respondendo ad questionem tactus est unus modus respondendi nunc autem tangetur modus probabilior. Veniendo ad questionem. ¶ Quantum ad primum sit hec prima distinctio duplex est quantitas vel quantum scilicet generalis et specialis in humore peccante intelligendo per quantitatem generalem omnem dispositionem qua humor peccans denominatur superfluus sive sit propter grossitiem vel propter subtilitatem eius vel viscositatem nimiam, per specialem autem auctus vel diminutus ultra vel citra mediocrem quantitatem illius humoris nature convenientis. Consimiliter in humore inequali peccante duplex est qualitas vel quale scilicet generalis et specialis. Qualitas generalis est omnis dispositio in humore reperta per quam humor denominatur nocivus sive impeditivus nature vel mordicativus vel stimulativus omnis enim dispositio per quam humor reddit nocivus vel disconveniens nature est qualis generalis et sic quantitas erit qualis ad istum sensum. Qualitas specialis quando per aliquam specificam qualitatem reddit humor nocivus vel quia nimis calidus vel propter frigiditatem nature nocivam vel disproportionatam. Vel est specialis qua denominatur calidus vel frigidus vel alia specifica denominatione de genere qualitatis. ¶ Ex ista sequitur 2a distinctio quod humorem peccantem inquanto non peccare inequali possumus intelligere vel quali generali vel speciali. ¶ Tunc sit prima conclusio omnis humor peccans inquanto generali quia superfluus peccat inequali generali quia nocivus et ergo patet quia quilibet talis est nocivus et superfluus. ¶ 2a ergo quilibet humor peccat inquanto speciali quia auctus sive diminutus peccat inquanto generali quia superfluus et quali generali quia nocivus patet ut precedens. ¶ 3a ergo similiter quilibet peccans inequali speciali peccat inquanto et quali generali patet quia quilibet talis est superfluus et nocivus quia detur humor nimis calidus tunc est superfluus ergo peccans in quanto generali et si est superfluus tunc est nocivus igitur peccat inequali generali. ¶ 4a ergo non quilibet humor peccans inequali speciali peccat inquanto speciali nec ergo probatur quia non quilibet humor est auctus vel diminutus citra mediocritatem quantitatis et mensure illius humoris patet intelligenti. ¶ 5a ergo probabiliter ponitur stat aliquem humorem peccare inquanto generali et inequali generali qui tamen non peccat inquanto speciali nec quali speciali a temperamento gradualiter recedente patet de sanguine ad gradum temperamenti ducto per coleram putridam secum mixtam. ¶ Ultima ergo licet ita sit iste tamen humor peccat inequali temperamento scilicet disproportionato membro sive complexionis patet intelligenti. ¶ Et notabiliter specialiter quod humor diminutus in quantitate qui esset corpori conveniens dicitur peccans inquanto ad sensum datum quia est recedens a mediocritate illius humoris que mediocritas esset nature conveniens et proportionata ita dicitur de peccante inquanto quia si sit auctus dicitur peccans quia excedit mediocritatem mensure illius humoris peccatum inequale est quia humor membro sive qualitas a temperamento vel mediocritate eius humoris recedit et sit virtuti disproportionatus propter talem qualitatem etc. ¶

Utrum ingenium dictando sit necessarium sive indicationem a virtute. Arguitur quod non primo nec propter subtiliare nec propter ingrossare dictam hic apparet quod illa ratio patet quia et assumptum arguitur primo non propter subtiliare quia per quantum subtiliationem virtus debilitatur nec propter ingrossare quia per ingrossationem morbus augetur et totus gravat si nec sunt

morbum augeri nec virtutem debilitari 2
responsio patet quia et alias intelligenti satis no-
tum est 2o a virtute nulla sumitur indicatio
prima pars patet ubi debetur remississima dieta
¶ 3o in effimera a virtute parva aut
nulla indicatio sumitur ut Galienus 8o terapeutice
si possibile est aliquam febrem putridam
debiliorem esse aliqua effimera data igitur
responsio patet quia et alias similiter responsio ¶ Ad oppositum
est ypo. et galienus in argumento primo in quo
videbitur declaratio istorum similiter indicatio
a virtute indicatio a morbo et sic de a-
liis indicatio fortis indicatio debilis responsio
2o respondebitur ad quesitum ¶ Quantum
ad primum primo nota per indicationem in proposito
intelligere debemus indicium in mente me-
dici generatum ex notitia alicuius circumstantie
circa corpus egrotantis considerate vel
cogitate propter quod medicus indicat sic vel
taliter operandum esse sibi gratia dicimus per
indicationem sumptam ab etate deberi cibum
mollem quoniam ex notitia particularis cir-
cumstantie que est in hoc corpore in puericia quia
molle corpus est iudicio et appinio hunc de-
beri hinc indicatio prima sumpta a virtute
non est iudicium vel assensus quidam in mente
medici generatus ex notitia modi se habendi
virtutis quo indicat vel assentit sic vel
taliter operandum ¶ Consimiliter proportionaliter de indica-
tione sumpta a morbo etate etc. dicendum
est/ per indicationes autem fortem intelligere
debemus indicium iam dictum quo assen-
tit medicus sic vel taliter multum forte ope-
randum ¶ Contra autem per debilem 2o autem prin-
cipaliter premittendum est virtutem dupliciter
contingere debilitari primo per comparationem sui
ipsius in primo tempore / 2o per comparationem
ad morbum eodem modo fortificari ¶ Consimili-
ter proportionaliter dicendum est de morbo ¶ 3o premit-
tendum quod licet virtus semper indicet se esse
conservandam cum sit res naturalis et morbus
cum sit res preter naturam removendus
non tamen semper equaliter indicat virtus sui con-
servationem et morbus sui ablationem
ipsa enim fortiori magis indicat et debilitari
plus et econtra morbus ¶ Ex quo patet quod sicut
indicationes morbi et virtutis sibi invicem
opponuntur ita et modo opposita fortis et
debilis indicat quanto enim virtus est
fortior tanto indicatio sumpta ab ea est

debilior ceteris paribus et econtra fortior ¶ 4o
principaliter premittendum est quod contingit virtutem
dupliciter debilitari scilicet per resolutionem et a-
gravationem aliquam fortius indicant debili-
tas agravationis quam resolutionis quandoque
econtra unde aliquando consentimus virtutem aliquam
debilitari per resolutionem ut tollatur debilitas
agravationis sicut in morbo multe replecio-
nis aliquando autem econtra facimus ut virtutem mediocriter
debilem ingrossamus ut tollatur resolutio licet
augeamus morbum et virtutem aliqua agra-
vemus ¶ Hiis premissis sit hec prima conclusio
Omnis dieta citra corpus egrotantis debi-
te ordinata indicatione sumpta a virtute
mediate vel immediate sive subtiliet sive
ingrossetur est ordinanda probatur sic in
qualibet egritudine tamen ordinare debemus
dietam sive subtiliemus sive ingrossemus
quod virtus remaneat ... potentior super
morbum quam fuit vel aliam est sine illa pars
qua et alias colligitur in argumento ut enim vir-
tus custodiatur et non morbo ¶ Ex ista
conclusione sequitur quod tam tenuissima quam grossis-
sima dieta ... indicatione sumpta a vir-
tute pars satis ex quo ... intelligenti ¶ 2a conclusio
licet ita sit non tamen quelibet indicatio in
ordinanda dieta sumitur immediate a vir-
tute patet quia aliqua immediate sumuntur
a morbo ut in virtute forti in parva egritudine
indicatio esse dandam tenuissimam dietam
quia indicat morbo maxime resisten-
dum et opponendum ideo immediate sumitur
indicatio a morbo mediate tamen a virtute
quia non talem ordinamus dietam nisi ut
virtus reddatur fortior super morbum ¶ 3a conclusio
... aliquando sumitur indicatio de ordinanda die-
ta a sola virtutis dispositione et non morbo
patet in vera declinatione ubi virtus remanet
multum resoluta et in sanitate et in conva-
lescentia etc. ¶ 4a ... licet ita sit semper
tamen in corpore egrotante ordinando die-
tam sumitur indicatio a virtute in comparatione
ad morbum patet satis ex precedentibus
¶ 5a ... licet per nimiam subtiliationem diete
fiat virtus absolute debilior quam fuit
in morbis tamen salubribus ipsa diminuta
fit virtus respectu morbi proportionaliter fortior quam
prius patet quia in morbo salubri est proportio ma-
ior inequalitatis virtutis ad materiam morbi
per dietam tenuissimam non plus resolvitur

nisi debilitatur absolute virtus quam minor
huius ergo remanet maior porcio simul tamen cessat
quia melius morbo applicantur instrumenta
¶ Ad 2ᵐ ergo licet per ingrossacionem incidunt in
morbo absolute plus augeantur morbi quam
permanent augeatur non tamen in comparacione
ad virtutem plus maioratur sed pocius minoratur
ista satis patent intelligenti ¶ Ad ar-
gumenta patet solucio etc. ¶

Utrum in statu morbi accidentia ultimentur
et arguitur quod non primo post statum mor-
bi accidentia quandoque augmentantur ergo in sta-
tu non ultimantur quia nota et arguit
probatur quia usque ad statum procedit virtus
debilitando et morbus maiorando ergo in statu
est maior porcio morbi ad virtutem quam unquam
quam ante et post per tempus potest
virtute magis infestare et accidentia facere fortiora
totum argumentum satis patet ¶ 2ᵒ in statu
morbi est materia minus maligna quam ante
ergo accidentia minus prava quia nota et dicitur pro-
batur quia continue usque huc egit virtus et calor
naturalis materiam digerendo ¶ 3ᵒ in prima
parte status ultimantur accidentia nec in 2ᵃ igitur
in nulla et per consequens nunquam ultimantur in statu 3ᵃ
nota et antecedens probatur quia in tota prima me-
dietate augentur et in tota 2ᵃ medietate di-
minuuntur ergo etc. ¶ 4ᵒ in statu pleuresis accidentia
non minorantur ergo etc. quia nota et antecedens probatur
quia in statu pleuresis fit habundancia sputi
et tunc minorantur accidentia ut dicit 3ᵒ canonis
fen 10ᵃ ¶ 5ᵒ causa faciens morbum et ac-
cidencia est minor in statu ergo etc. quia nota et
antecedens patet quia ante statum aliquid de materia
resolvitur ¶ Ad oppositum fuit galienus in co-
mento huius lectionis primitus pro quedam pre-
ambula 2ᵒ ponam conclusiones responsivas ¶ Quan-
tum ad primum primo nota quod quidam est morbus ma-
lus et quidam salubris et per morbum malum
intelligo morbum dependentem ab aliqua
materia in corpore contenta preter naturam per
morbum autem salubrem intelligo morbum a
nulla tali causa sive materia dependentem exemplum
primi sicut putrida febris sicut 2ᵃ exemplum 2ᵈⁱ
sicut ethica ¶ 2ᵒ nota quod in morbis materialibus
salubribus cum quilibet talis habeat quatuor
tempora illa tempora distinguuntur quandoque penes
digestionem materie facientis morbum et quandoque
penes accidentia exemplum primi tunc dicimus principium
morbi quando materia incipit digeri a natura et
[illegible] tamen secundum quia non apparent signa ma-
nifeste digestionis tunc dicimus esse augmen-
tum quando apparent signa manifeste digestionis
materie tunc autem est status quando apparet materia
summe digesta quia secundum non videtur digestio
maiorari inea sensibiliter tunc autem est declinacio
quando materia sensibiliter expellitur vel [illegible]
vel resolvitur ¶ Nota tamen quod non est ymagi-
nandum quod status sit tempus in quo cessat
virtus vel in quo nichil agit in materiam de di-
gestione sed sic videtur digestio stare quia sensibiliter
non videtur maiorari ¶ Contra tunc est maior
conatus virtutis in digestione et faciat et
tamen hic materia est magis disposita ut digeratur
ergo tamen melior est digestio materie id est
fortior sed in augmento fuit sensibilis
et tunc quia nota et antecedens per se negatur
illa quia quod igitur secundum prima digestio fuit sensibilis
et illa que est in statu exemplum 2ⁱ tunc erit est
principium quo ad accidentia quando accidentia incipiunt
et tunc sunt remissa tunc augmentum quando
sensibiliter intenduntur tunc status quando stat
in ultimitate sua tunc declinacio quando sensibiliter
minorantur ¶ 3ᵒ nota quod morborum malorum
salubrium quidam servant materiam ad unicam
expulsionem certam et quidam non exemplum
primi ut morbi acuti quales ut causon exemplum
2ⁱ ut 2ᵃ pleuresis ¶ 4ᵒ nota quod in hiis dif-
ferunt tempora morbi in reservantibus materiam
ad unicam expulsionem et non reservantibus
quia in reservantibus quantum ad illa tempora
penes digestionem et penes accidentia [illegible]
aut non quia primo precedunt accidentia postea
non sequitur digestio ut in pleuresi ergo pre-
cedunt accidentia fortia post ipsa sequitur sputum
¶ Ultimus nota quod accidencium contingentium
in egritudinibus quedam contingunt vi morbi
agentis in membra et quedam vi motus
nature temptantis materiam digestam ex-
pellere ¶ Prima ergo in augmento morbi materia-
lis salubris in statu accidentia ultimantur probatur
quia alii ultimantur sed non in principio nec declina-
cione nec in augmento ergo in statu iste probatur
accidens temporis metus in fine illius tem-
poris esse intensius quam unquam ante
sed accidentia usque ad statum continue intenduntur
ergo in statu sunt intensiora quam unquam
ante et etiam sunt intensiora quam alii
post quia post statum est declinacio ¶ 2ᵃ ergo
in eundem morbi malis reservantibus materiam

ad vincam expulsionem statum accidentia
ultimant^r patet gal^s infra. Item quia in
statu advenit crisis. ¶ Ad 9° distinguendo
de tempora potest accio i morbis matia
libus non resistantibus materiam ad vincam
expulsionem [illegible] ultimant^r in statu patet
[illegible] quo ad acc^a ¶ Ad 9° dis
tinguendo tempora morbi penes digesti
onem materie in statu non ultimant^r acci
dentia probat^r 1° quia in prin^o quo ad acti
one virtutis ultimant^r acc^a quamvis non
appareat sensibile vestigium actionis nature
i materiam 2° ref quia nota et a^m probat^r
in plenitudinem eius e prin^o quo ad actu^a insurgit
ascere ad plenarium augmentum quia sensibi^{li}
angetur adinone talis materie unde fit ma
gna intensio et solucio grauis extensio status
quando tota materia effluxit et notum e
quod adhuc non appet sensibile vestigium ac
tionis nature i istam materiam licet aliqualiter
egit natura io adhuc e prin^m quo ad acti
onem virtutis i materiam et sic qualiter dicta
tam correspondebunt tempora augmenti
status et declinacionis quo ad actionem
virtutis ¶ Ad argumenta patet resp.

Utrum egrotantes in statu vel
parum ante statum sint magis
tenuit^r dietandi quam in prin^o
vel augmento notant^r precedente
et in prin^o sunt grossius reficiendi quam
versus statum. Et arguitur multipliciter quod non
primo in prin^o virtus e magis intenta digesti
oni et occupata quam in statu 2° ref a^m arg^r
quia tunc materia fortius resistit digesti
oni ergo oportet fortius operari materiam ad ipsam
digestionem et per consequens ref. ¶ 3° in statu
egritudinis i materialis e egrotans ma
gis reficiendus 2° a^m probat^r quia tunc
nulla e causa a qua sumatur indicatio
de subtili tantum dieta non fit incra ma
teria quam occupandam oportet virtutem occu
pari tunc tamen existente causa fortius
indicante cibi ablacio non est sed virtutis
resolucio maior 2° ref ¶ 4° stante i prin^o
morbi replecione suffocativa vel vir
tutis valde oppressiva morbo cronico ex
istente debet a prin^o in dieta magis te
nui quam in statu vel versus statum igitur
ref pr quia et a^m intelligenti Et colli^z
de mente Avic. prima quarti cap^o de

cura fle^{ce} ubi primo subtilis vir regimine
et post ingrossat ipsum et cap^o de cura
que et cap^o de cura a sanguine ¶ 5° a
tempore nulla sumitur indicatio diete
ordinande 2° ref pr quia et a^m colligit^r
2° et 4° de regi^e sanitatis ¶ 1° ad prin
cipale arguitur auctoritatibus Avicenne
1^a 3^a tractatu 9° cap^o de plenitudine [illegible]
e copia spiritus qui est in statu oportet ingrossare
dietam et 2° regiminis acutorum quando
e plus digestionis ipsi sunt magis reficie
ndi et debet satis ad finem Item 6° tercie
in processu febrium competit vi^m et
12° in processu docet exhibere carnes [illegible]
[illegible] gallorum ref ¶ 2° quia egri
in prin^o incognita [illegible] est subtiliacio
regiminis i patet quia et a^m colligit p^a
quarti cap^o de cura febricitantis in gene
rali et de cibacione febricitantium item
panegiastica que procedit ref ¶ Ad o^m
est ypo. primo afforismorum et gal^s in commento
illius afforismi Et Avicenna 9° [illegible] Avicenna
prima fen prima quarti capitulo de cura vel ci
bacione febricitancium ¶ In ista questione
primo premittenda sunt quedam preambula
[illegible] e ad questionem ¶ Prima
[illegible] premittendum e primo esse sermo
nem in questione de morbis materialibus
de talibus enim loquitur ypo. in afforismo et non
de i materialibus ¶ 2° premittendum e quod
cum medici loquuntur de statu egritudinis
distincte ab aliis temporibus sic quod habet
[illegible] certe veritate propinquam de dis
tancia et propinquitate status et quando non
[illegible] sicut frequenter in [illegible]
2° sicut in [illegible] ¶ 3° premittendum [illegible]
[illegible] auctorum et doctorum triplicem esse ci
bacionem quedam e regularis sive electiva
quedam irregularis sive coacta quedam
temptativa intelligo autem per regularem illam
quam sponte 2^m canones eligit medicus
nulla forti indicacione ad o^m [illegible] primo
[illegible] virtute existente forti et mor
bo acuto quod tenuis exhibeatur dieta ¶
autem appello coactam quam sponte eligit me
dicus egrotanti aliquid nocumentum inferendo
ut maius caveret et aliqua forti indicatione
i de opposito medicus promovere sicut quod
in statu egritudinis exhibeat dieta gros
sa dicitur esse cibacionem coactam ad hac

cum sequitur notabile nocumentum ut in-
flamacio et augmentum morbi ut manus
periculum si casus virtutis timeatur et e-
fectus indicacio ad oppositum scilicet paucitatem ci-
bi Et colligitur hic modus loquendi ex
philosopho 2° ethicorum tractatu de involuntario
ut patet ... proiciente merces in mari se-
cundum actus dicitur partim involuntarius per
dietam autem temptativam intelligo dietam
corpori egrotantis exhibitam ut morbus
aut disposicio morbi innotescat sicut etiam in
cuius stomacho acetosatur cibus docet Galenus
in primo interiorum exhiberi mel et cibos in-
ceptos acetosari ad cognoscendum an ex dis-
posicione stomachi vel cum pervenit aceto-
sacio cum dieta ¶ Secundo principaliter premittendum
titulum questionis intelligi posse tam in egri-
tudinibus materialibus materiam resinantibus
quam non reservantibus et tam de statu et
principio accidencium quam quo ad digestionem
materie ¶ Quantum ad 2m primo videbitur
de materialibus resinantibus 2° de non reser-
vantibus materiam habentibus statum remo-
tum aut non multum propinquum de quibus
in questione est sermo ¶ Sit ergo hec prima
2° quod in morbis reservantibus materiam ad vni-
tatem expulsionem debita temporum morbi
cognicione stante debet medicus in principio
uti dieta grossiori versus vero statum
ipsam attenuando procedere regulariter
dietando hec 2° videtur de mente Ypocratis
in afforismis et Galieni in commento et Avicenne
in locis preallegatis Et persuadetur racione
quia sicut pugna virtutis respectu est forcior
sic est virtus magis diversenda et cibo oc-
cupanda sed in egritudinibus iam dictis
sicut plus ad statum procedit sic est pugna
virtutis contra materiam forcior igitur etc. quia
patet cum ante ¶ Ex ista sequitur quod semper
indicacione sumpta a virtute constante
et morbo in comparacione ad statum versus
statum procedere debemus subtiliando
¶ 3a 2° licet ita sit in via tamen coacte
regulariter dietando contingit in statu mor-
bi ubique ante statum egrotantem cibare hec
2° patet in multis casibus primus casus est
ubi timeatur virtutis casus et colligitur
in commento / 2us casus est ubi sit corpus
paratum ad ... vel ... propter
quod timeatur casus virtutis in ... quem

casum colligere poterit prima quarti ex
decubacione febricitancium cum pluribus
aliis / 3us casus est ubi in principio est multa
quantitas materie propter maiore suspiciosum
de suffocacione subita quam ... vir-
tutis aut augmento morbi si grossa
dieta sit daretur usque ad processum status
et generaliter ubicumque fuerit aliqua causa
fortis indicans in attenuando quam indi-
cet distancia status ingrossacionem diete
¶ 3a 2° est hec quod etsi in via dieta temp-
tativa licet in principio morbi dum fuerit magis
quam in statu attenuare dietam patet ubi
medicus ignoret egritudinem sunt cum
licet attenuando aliquid sequatur nocumentum
minus tamen sequitur iuvamentum quia per
subtiliacionem manifestabitur magis pugna
virtutis contra materiam et ex consequenti vide
manifestiora fiant morbi ipsa accidencia
et ex consequenti innotescat morbus in ... quare
melius contra ipsum procedere poterit me-
dicus hanc conclusionem voluit Avicenna quarta
primi dum sequitur et cum ignoraveris egri-
tudinem remitte eam nature vel subtilia
regimen etc. ¶ Ex ista contra sequitur 2°
quod ubi status distancia aut morbi essencia
fuerit medico incognita licet ... in ...
versus statum dietam magis quam in principio
ingrossando procedere patet quia ... ubi
medicus in principio crediderit statum futurum
esse in septima vel xia propter accidencium
intensionem et ordinavit dietam in principio
ac si in die tali status evenisset deinde propter
materie inobedienciam aut virtutis pi-
grieciam percipit statum multo distanci-
orem quia si tardius hec materia movebitur
in casu isto licet postea per tempus dietam
ingrossando procedere hec autem frequenter
contingit ubi materia faciens febrem fuerit
multum difformis et contingit primo subtile
posterius autem grossam moveri ad putre-
dinem ¶ Quantum ad 3m premittendum
primo quod in morbis non resinantibus etc.
tempora quo ad digestionem materie et
quo ad accidencia contra se invicem distinc-
ta non concidunt ut declaratum fuit
in plenius cum primum diffiniens includit
augmentum statum et partem declinacionis
accidencium ¶ 2° premittendum est quod in ta-
libus ut plenius possimus comparare quantum

ad dietam eius debitam principium digestionis
statum digestionis 12º principium accidentium
statum accidentium 13º principium accidentium
statum digestionis 14º principium digestionis
statum accidentium Et iuxta hec sequuntur
alique conclusiones ¶ prima quoad regulam cibi
dietando quia sumpta indicatione a mor
bo et virtute facta mediatione ad statum
in principio quo ad digestionem non debet esse
dieta magis tenuis et in statu grossior
probatur quia in principio stat multo maior re
plecio cum serenitate accidentium in statu non
est ut patet ex dictis et patet quod eum
ante ¶ 2ª quod comparando principium accidentium
statum accidentium ubi status tantum fuit
distans quod necessarium sit temporibus huius
gradum tenere dietam subtilior dieta in statu
competit in principio vero grossior patet quia
fortior est pugna et maior accidentium
sevitas ut dictum est ¶ 3ª quod quod in principio accidentium
competit dieta subtilior quam in statu di-
gestionis probatur quia virtus est tunc ma-
gis occupata et est timor de augmento
morbi sed in statu digestionis non est ita
tum quia sunt in ultimo declinationis accidentium
ut dictum est ¶ 4ª quod comparando principium digestionis
statum accidentium in aliqua parte eius gros
sior et in aliqua eque grossa vel subtilis
debetur dieta patet quia principium digestionis
includit finem augmenti et statum accidentium
sed in principio accidentium debetur grossior quam in toto
principio et in statu ita subtilis ut patet ut dictum est
¶ Ad argumenta principalia ad primum di-
cendum [illegible] et dicitur ulterius quod licet
materia in principio plus resistat minus tamen
in membra eius malitia imprimit quam [illegible]
tamen pervenit virtus in materia ut dictum
est ¶ Ad 2m dicitur hec esse sermonem
de morbis quid autem de malis sit dicendum
alias patebit ¶ Ad 3m ponam conclusionem
supra positam patet qualiter sit respon
dendum Eodem modo ad 4m et ad sextum
de augmento vero dicere possumus primo
quod est [illegible] eius status est medium non
cognitus propter brevitatem unde per cognoscere
aliter esset procedendum vel aliter ut [illegible]
dicitur considerando ad quod deducit regimen
et quod questio intellecta est de morbis habe
tibus statum remotum notabiliter qualiter
non est de paroxismatica et in istis non cadit

quotidiano dicto ut dictum est

Utrum deterius sit egrotantem
in principio paroxismi cibare quam in ali
quo alio tempore Arguitur quod simul
[illegible] quod in principio in principio paro
xismi calor naturalis est vigorosior quia
magis unita est virtus fortior quam ipsa
dispersa ut dictum est quia non dum sibi advenit
resolutio sicut in statu et augmento ut dictum est
¶ 2º in principio ubi convenientius est cibare
quam in aliquo alio tempore ut dictum est 4ª sum
periis habetur est et quia videtur tunc eum
eadem videtur habitudo particularis principii
ad statum particularem et universalis ad [illegible]
ut dictum est ponentes sextam febrem febre co
lerica dominabili prima principiis primus
paroxismi et medium ad salutem [illegible]
sit quod finem vel sit in principio paroxismi augme
tum in augmento et sic deinceps Et arguitur
tur sic minus mala hora cibandi forte in isto
tamen est tempus principii vel salte com
paratione augmenti et status sed eadem est
hora principii vel et particularis ut dictum est
¶ 2º in statu est virtus circa materiam ma
gis occupata fuerit et accidentia fortiora
in principium est virtus minus cibo occupata
tenet quia [illegible] et 4m quia tunc
calor preter naturam est intensior et fortius
in membra imprimens sed [illegible]
te [illegible] capo de cibatione [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] patet [illegible]
in principio augmenti accidentis status [illegible]
accidentia status quam principium ut dictum est ¶ 3º dete
rius est egrotantem cibare in augmento ut
dictum est 4m arguitur quia augmentum [illegible]
que [illegible] cum principio et statu ut col
ligitur [illegible] fel [illegible]
[illegible] in augmento augmentur
accidentia status et principium [illegible]
et [illegible] ut dictum est ¶ [illegible]
[illegible] accidentia [illegible] et arguitur
[illegible] quia nocumentum principium [illegible]
[illegible] aliis temporibus [illegible]
[illegible] ut declarabit ut dictum est
questione [illegible] in principio [illegible]
eius tempore paroxismi sunt [illegible]
[illegible] respondebitur ad questionem ¶ [illegible]
ad principium primo tamquam quinque modum respon
dendi [illegible] tamquam [illegible]
[illegible] videndi ¶ primo premitto

hanc suppositionem quod in principio paroxismi
calor ad interiora trahitur subcluditur
et materia suffocatur in statu totaliter est calor ex
expansus simul cum vaporibus inde proce
dentibus in declinatione vero vapores sunt re
soluti et calor versus naturalem tem
periem ductus in augmento licet sensibiliter
non tamen totus est expansus ergo non sequitur
dispositionem augmenti quodammodo esse per
participationem mediam inter dispositionem
status et dispositionem principii patet satis in
telligenti ¶ Secunda suppositio est hec quod tempore
paroxismi declinationis accidentia extrinsecalia
opponuntur accidentibus principii patet quia in principio
calor est interius submersus et putridi
vapores plurimi in declinatione vero to
taliter exalavit quasi igitur etc. ¶ Tertio pono
accidentia paroxismi fore duplicia quedam
consequentia virtutis complexionis oppressionem
et agravationem a materia et quedam que ipsius
resolutionem consequuntur inter impressionem quam
facit caliditas preter naturam in membris Tunc
sit prima conclusio illa quod accidentia consequentia resolutionem
illius virtutis etc. sunt in statu deteriora
patet quia tunc calor preter naturam est inten
sior ergo magis resolvit igitur etc. patet quam
et aliter intelligenti ¶ Secunda conclusio sit hec accidentia
que oppressionem [illegible] etc. fortiora sunt in principio
patet cum materia sit amplior grossior et fri
gidior etc. ¶ Tertiam quam ponit quidam
probabiliter quod absolute deteriora sunt ceteris
paribus accidentia principii quam accidentia status per
suadetur sic per [illegible] virtute ut [illegible]
sic oppressionem igitur etc. ¶ Ex accidentia principii et decli
nationis sunt communiter opposita sed accidentia
declinationis sunt omnibus accidentibus
omnium aliorum remissiora igitur et accidentia principii
sunt deteriora et pessima Item ut plurimum
patet egrotante magis in principio quam in statu
infestari et perturbari Et pro isto videtur
expresse mens galieni primo regimenti acutorum
commento allegato ¶ Quarta conclusio sequitur
quod in aliquibus morbis principio vel accidentia
sunt deteriora quam in statu universali
accidentium eius [illegible] ut in febre flumatica
primum paroxismum et hec est intelligens de acciden
tibus consequentibus oppressionem sine agravationem
non autem impressionem caloris ut alias tac
tum est ¶ Quinta conclusio sequitur post statum deterior
hora est augmentum et ultima declinatio

hec patet satis Sed arguitur quod status non est de
terior hora augmento quia si sic sequeretur
quod fieret transitus de extremo ad extremum
sine medio quod est falsum ponendo a esse
instans terminativum principii versus augmentum et
queritur utrum tunc sit deterior hora quam
status vel minus prava si primum habetur propositum
si secundum et immediate ante hoc erat pravior
statu quia erat principium igitur etc. ¶ Item aut gra
dus mali principii et gradus mali status inve
diat malitia augmenti quia maior est ma
litia status et minor malitia principii sed non potest
fieri falsum igitur etc. ¶ Pro isto oportet dicere vel
non totum principium esse deterius statu quia solum
pars eius terminata ad augmentum vel oportet dicere
non totum augmentum esse minus malum statu
quia solum pars eius aliqua ad finem termina
ta est deterior ¶ Ego autem ad questionem aliter
respondere sicut respondere consuevi p
mitto quod materia peccans febrem paroxismalem
faciens aut est multe grossitiei et quantitatis
et pauce inflamabilitatis et quam ea se hec
quia multum inflamabilis est et subtilis val
de et non quantitatis multe ut materia valde a
cuta ¶ Secundo premittendo quod virtutis oppressio
consequitur multitudinem et grossitiem ipsius
materie opprimentis et gravantis vel suf
focantis resolutio vero maxime consequitur
intensionem caliditatis preter naturam ipsius
materie resolventis et ista hoc infero ali
quas conclusiones ¶ Prima quod est possibile est accidentia
principii fore absolute deteriora accidentibus
status probatur quia possibile est materiam
esse talis dispositionis ut ipsa sit magis nociva
agravando et opprimendo quam resolvendo
ut materia existente multa et grossa dif
ficile inflamabili ut flegmatice frigide val
de ledit in principio et in statu parum in quo casu
magis timet egrotans periculum in principio quam
in statu ¶ Secundo sequitur quod possibile est econtra accidentia
status fore absolute deteriora accidentibus
principii probatur possibile est materiam opprimendo parum
inferre nocumentum que tamen in principio po
stea sua caliditate intensa multum resolvit
et prosternit virtutem igitur etc. patet quia cum
in quo materia sit furiosa in principio cum parum
opprimit ut patet in statu multum resolvit
in quo casu timor est de perditione in statu et
frequenter oportet exhibere cibum Ex quibus sequitur
tertio quod possibile est accidentia principii et status eiusdem

paroxismi egritudinis fore peiores eque mala patet quia possunt esse deteriora in principio et etiam possunt esse equaliter mala absolute

¶ Et sequitur 2o quod possibile est in principio universalis alicuius egritudinis accessionem absolute fore se niora et peiora quam in statu et adhuc minus mala et adhuc equaliter mala ut supra declaratum est ¶ Pro auctoritate vero galieni notetur universaliter principalis accessionem esse deteriorem dicendum est illud esse verum ut frequentius talis autem ger exposicio multociens eius sicut est ista sermo sua ¶ Ad argumentum vero dicente quod declinacio opponitur principio dicitur quod sic quo ad quia si forte quo ad materie multitudine et paucitatem sed non quo ad accidencium pravitate principio equaliter possunt ¶ Sed nota ad ista articulum permittendo principio quod accessio apta sequi cibacione facta in paroxismo quia et principalia sunt quatuor primum est additio in suffocacionem scilicet submersione caloris in interioribus et virtutis aggravacionem 2um est prolongatio paroxismi 3um multiplicatio superfluitatum 4um est augmentum inflamacionis secundum quod omnibus plene circa literam tangebat ¶ Tunc permitto quod et frequentius deteriora fore accidencia principii quam statu vel augmenti et hec in principio articulo declaratum est ¶ Prima 2o quod aliquod accidens emergens contingens est deterius esse cibare in augmento vel statu quam in principio paroxismi patet satis manifeste quo in augmento vel statu supervenit alicuius paroxismi ¶ Tamen dicitur quod tunc deterius esse in augmento vel statu cibare quam in principio ¶ Tertio quod virtute forti et paroxismo salubri vel ducto nocumento nocumento superveniente aliquo ab eo quod natum est sequi tempora communia simpliciter paroxismi deterius est in principio quam in augmento vel statu egrotatem cibare probatur sic tunc plura et maiora nocumenta sequuntur cibacionem facta in principio 1a ratio argumentum primo quia fit magis additio in suffocacionem cum cibus sit naturalis caloris suffocativus et calor iam est in suffocacione sic autem est cibus ita aptus augere inflamacionem exhibitus in statu sicut in principio suffocacionem cum cibus naturaliter resistit inflamacionem et maxime quia possunt exhibere cibi tales ut resistant sicut naturaliter resistit suffocacionem 2a ratio ¶ Quia tunc magis augmentant circa paroxismi tempora non exhibentur in statu non per materiam principii in augmentum quia prius fuit. quia iam declinacio et declinacio prohibetur in principio et circa tempora manent et per disperiendo primo augetur paroxismus et submersio fit maior et longiori tempore stabit calor sic submersus 3o augetur augmentum quia calore existente oppresso a cibo et materia difficilius cum non tunc caloris et ... vapores ... mittere ... tardius mittet 4o augetur status quia longiori tempore permanebunt illi vapores antequam deum incipiant et quia calefacti sunt vapores cibi preter naturam calidites longiori tempore infra interiora continuabit caliditas preter naturam. Consequenter augetur declinacio quia tardius resolventur vapores multi ratio ¶ ... principium conclusionem quia sequitur ad cibacionem in principio maxima superfluitatum multiplicacio et ... calore cum a materia multum obsesso nullatenus potest cibum immutare ¶ Quinto sequitur inflamacio cibo enim non digesto superveniente statu ebulliet ipse et inflamabitur et quod corpus inflamabit ergo accessio mala consequitur cibacionem in principio 1a ratio ¶ Tertio 4o ponitur quod tempus post principium deterius est hora status hanc persuadent auctoritate galieni circa superius dicentis est natura cibi esse in statu in principio nocere nocumento magno et non facit de augmento mencionem ¶ Quinto 5o probabiliter ponitur pro quod ... f. quod plus nocet in augmento probatur primo plus suffocat 2o plus auget paroxismum 3o plus inflamat quia cibus accrescit statu magis disposito inflamari quia in augmento est fervencius calefieri viridi convenienter statu quo ... adhuc ut sic esse potest ¶ 2o quia plus multiplicat superfluitates ¶ Et ultima 6o ponitur quia convenientius est in declinacione cibare quam in aliquo alio tempore morbi licet communis magis sit in hora quietis ut colligitur in lectura allegata a galieno ¶ Ad argumenta ad primum dicitur primo ut quod unius ... negare ... uno aliqua ... ut in paroxismo ... negatur ... ¶ Ad ... dicitur quod sic est ... universaliter verum illud argumentum ... cibi ... tempus universale et particulare ¶ Ad ... negando ... ¶ Ad ... quod sic procedit et negat ... et si esset vera ... in principio augent

accidentia principii et non aliarum temporum sed hoc
est falsum ¶ Ad 4m negatur antecedens et quia quia
non solum augmentum tempora principii et status
sed etiam omnia alia ideo non dixit de augmento
dimi[n]ui, quoniam dividit ipsum in duas medietates
quarum primam dicit sapere naturam principii sive
finis principii et aliam medietatem sapere de
[illegible] status etc. ¶

Utrum pueri et senes facilius tolle
rent ieiunium. Arguitur multipliciter
quod non primo auctoritate Avicenne primi
quarti capitulo de cibatione febricitantium
ubi dicit quod senes debiles et infan
tes sunt illi qui non possunt tollerare
ieiunium ¶ 2o plus leditur senex ex con
sumptione humidi et calidi resolutione quam
iuvenis puer vel consistens sed ad quamlibet
ieiunii tollerantiam sequitur consumptio et calidi
resolutio igitur plus leditur senex ex tollerantia
ieiunii quam iuvenis igitur etc. et per consequens difficili
us etc. quia nota et antecedens cum in sene sit tam
calidi quam humidi mensura minor quam in iu
vene etc. ¶ 3o stante equali tollerantia ie
iunii in sene et iuvene tanta vel maior fit
in sene resolutio sicut in iuvene vel quia in
iuvene igitur etc. antecedens arguitur quia a termino
vite usque ad senectutem processit humidi con
sumptio calido incedenti conservato membra
usque ad principium instantis senectutis igitur saltem in principio
senectutis magis minoratum est humidum quam
calidum sed passo magis et velocius minorato
quam agens minoratur crescit proportio agentis
ad passum igitur etc. quanto virtus est debilior
tanto indiget maiori restauratione sed
in omnibus senibus est virtus multo debilior
quam in iuvene igitur indiget restauratione ma
iori et per consequens difficilius abstinet vel tolle
rat ieiunium quia patet et minor patet quia
cum a virtute principali sumitur eius debilita
te et fortitudine sumatur indicatio de ciba
do ¶ 4o a nocumento sequente ieiunii tol
lerantiam difficilius relevantur senes quam alii
igitur difficilius tollerant ieiunium patet quia et
antecedens quia virtus resumptiva in ipsis est de
bilis igitur etc. ¶ Sexto facilius incurrunt
famem senes aliis igitur etc. patet quia et
antecedens probatur quia stomachus senum est frigi
dus respectu naturam aliorum vero calidus sed
stomachus frigidus citius incurrit ap
petitum quam calidus igitur etc. quia nota et

maior minor arguitur auctoritate galieni
in tegni illa parte frigidius vero naturalia
venit etc. ¶ Ad oppositum est ypocras in afforis
primo particula illo statim senes facillime fe
runt ieiunium et ideo in quo in commento eiusdem
¶ Respondendo ad hanc questionem primo ponam
notabilia quedam 2o conclusiones pono res
ponsivas ¶ Quantum autem ad primum est sciendum
quod nocumenta potissime que ex tolleran
tia ieiunii sunt 3a et possunt in aliquibus
corporibus esse quatuor scilicet tristitia sequens ex
fame humidi resolutio membrorum et adhuc
spiritus inflammatio et ex quibus spiritus resolutio
et attractio humorum pravorum ad stomachum quod totum
patet in remanentibus ¶ 2o sciendum quod difficultas
tollerantie ieiunii fit maxime penes tria
attendi primo penes facilem casum in fa
mem ut illud corpus dicatur difficilius tol
lerare ieiunium quod famem citius incurrit et
tamen famem difficilius et tardius [illegible]
[illegible] ieiunia 2o penes nocumentum sequens
ex ieiunii tollerantia ut dicatur illud corpus
alia difficilius tollerare ieiunium quam ceteris
partibus ex ieiunio incurrit magis nocu
mentum et non facilius 3o penes facilitate
vel difficultate relevationis a nocumento
sequente ieiunium sic cum deterius dicemus
quod corpus quod a nocumento illo tardius re
levatur difficilius tollerat ieiunium et non
facilius ¶ 3o sciendum quod ad famem naturalem
concurrunt quinque motus quos quarto de ac
cidenti 6o capitulo enumerat galienus inter quos primus
est et quintus ultimus est causa et ad quem alii quasi
quintum est membrorum inanitio et resolutio ideo
sicut in aliquo corpore citius et facilius fit
membrorum resolutio ita citius incurrit id
corpus famem et hoc ceteris paribus posset enim
dispositio existens in ore stomaci ut humor
flegmaticus crudus esse causa quod quantumcumque
alicui corpori adveniret membrorum resolu
tione in eo insurgeret appetitus ad cibum

¶ Prima conclusio sit hec quod ratione difficultatis
casus in famem naturalem ceteris paribus
complexio etativa primorum senum in comparatione
ad alias facile tollerant ieiunium probatur
primo quia tardius insurgunt cause necessario
antecedentes famem naturalem in sene quam
in aliis igitur etc. patet quia et antecedens probatur
quia tardior est in sene membrorum resolutio
cum calidum resolvens sit debile et humidi

grossum et densum difficile resolubile fit et attractio membrorum iuvenis est tarda cum calidum attrahens sit debile sensus et orificium stomachi est hebes et obtusus igitur et cetera quia nota et maior satis patet ¶ Ex ista conclusione et eius probacione sequitur quod nocumenta sequencia tollerancias famis puta tristem sensacionem sunt remissiora in sene quam in aliis etatibus puta iuvenibus existentibus ceteris paribus quia talis tristis sensacio in sene est minor ceteris paribus igitur ad ipsum debent sequi accidencia remissiora patet quia et antecedens ?ex predictis

¶ Secundo sequitur quod nocumenta sequencia ieiunii tollerancias difficilius incurrit senex quam iuvenis et tardius probatur sic quia nocumenta talia sunt tristicia sequens ex fame vel vehemencia tristicie sequentis ex tollerancia famis ?similitudo naturalis consumpcio et resolucio spirituum membrorum et membrorum inflamacio sed ut notum est hec omnia difficilius et tardius incurrit senex quam iuvenis igitur et cetera patet quia et antecedens sic ¶ Tercio sequitur est licet ita sit ab equali [illegible] nocumento sequente ex ieiunii tollerancia in sene [illegible] iuvene puero cetera difficilius relevatur senex quam iuvenis puer vel consistens probatur quia talia nocumenta causantur [illegible] corriguntur per accionem nutritive virtutis restauratrice deperditum sed hec est in sene multum debilior quam in iuvene igitur et cetera patet quia et antecedens satis ex dictis ¶ Ex ista conclusione sequitur quod ex aliquo nocumento sequente ieiunii tollerancias in iuvene puero cetera difficilius relevatur senex quam iuvenis aut puer et cetera patet quia ab equali difficilius relevatur in maiori proporcione difficilius et tardius sic igitur arguitur quod in duplo sit illud nocumentum a et arguitur sic in aliquo nocumento proveniente ex ieiunii tollerancia in sene posset senex precise in sexquialtero facilius removeri ab a et arguitur altius sic ab aliquo nocumento [illegible] a potest senex precise in sexquialtero et cicius removeret iuvenis ab a nocumento quam senex ab aliquo certo dato nocumento a et per consequens et cetera ¶ Quarto principalis est quod ab aliquo nocumento sequente ieiunii equalem tollerancias cicius et facilius removetur senex quam iuvenis puer vel consistens hoc quarto probatur per similem ieiunii tollerancias cicius ducitur vel aptus est dum

ad lapsum incorrigibile puer iuvenis vel consistens quam senex igitur et cetera patet quia et antecedens docet experimentum ¶ Ratio istius est hec quod deducta calore inflamacione et membrorum et accidentibus famis tristiciam consequentibus precedente in humido senis et iuvenis resolucione in eodem [illegible] accionis caloris naturalis in ipsum facilius relevatur iuvenis puer et consistens quam senex a resolucione in quolibet corpore in equali tempore contingente hec quinto persuadetur sic primo facilius et cicius restaurantur resolutum in iuvene in equali tempore multo plus accionis caloris naturalis quam resolutum in sene igitur et cetera patet quia et antecedens arguitur quia maior est proporcio restauracionis iuvenis ad restauracionem senis quam resolucionis ad resolucionem igitur facilius et cicius restaurat [illegible] iuvenis igitur restaurative senis quam resolvat resolutiva iuvenis igitur resolutive senis et per consequens per virtutem restaurativam iuvenis cicius restaurantur resolutum in iuvene quam in sene restauratur resolutum in equali tempore tota quia est nota et antecedens patet quia in iuvene est restauracio equalis resolucioni in sene vero maior igitur et cetera ¶ Item si maior est proporcio restauracionis ad resolucionem in iuvene quam in sene ergo quod in iuvene est restauracio equalis resolucioni in sene vero minor igitur et cetera sic cicius et facilius restaurat restaurativa iuvenis resolutum in eadem quam in sene restaurat restaurativa resolutum et per consequens et cetera tota quia est nota cum ante ¶ Item 3o resolvat resolutiva in sene per unum et in iuvene per duo et patet quod resolucionis iuvenis ad resolucionem senis est proporcio precise dupla sed est maior est proporcio restauracionis iuvenis ad restauracionem senis quam resolucionis ad resolucionem sequitur quod est plus quam dupla et per consequens restauratur iuvenis per duo quam in sene per unum et per consequens et cetera ¶ Ex ista quarto potest [illegible] relevatur in [illegible] quod non ex quolibet nocumento sequente ieiunii tollerancias equaliter facilius relevatur senex quam iuvenis puer quod ea que addunt nocumentum ultra ipso [illegible] accionis caloris naturalis ex tollerancia ieiunii iuvene possunt esse ita parva puta in prima famis possunt facere nocumentum minorem proporcione difficilius

remouibile quam erat proportio quia erat
nocumentum prius causatum in iuuene faci
lius releuale nocumento prius in sene ca
to quia ista erat certa proportio et quantitas
[illegible] ita post nocumentum sequens
etc. fieri difficilius remouibilius igitur etc.
Ex quibus omnibus patet satis responsio
ad quesitum etc. Ad argumenta principalia
ad primum dicitur quod auctores ibi principes intellexit
seniores siue decrepitos de quibus non
erat sermo in quesito principali Ad 2m
dicitur concedendo quod plus ledunt senes
ex consumptione etc. ceteris paribus ubi s[…]
consumptio facta in sene sit tanta sicut quanta
sit in iuuene ubi tamen non sit fortis pari
tas hic non oportet sicut contingit in senium longa
tolerancia inflamatum cum multum ex le
mino calidum iuuenis unde plus maiorem
humidi consumptione quam in sene Ad 3m prin-
cipale dicitur licet intensiue maior sit propor
tio calidi ad humidum in sene quam in iuuene
uel puero ut euidenter conuincit argumentum quantum
tamen ad posse resoluere quia scilicet sub
tiliare et euaporare quietare minor est propor
tio calidi ad humidum in sene quam in iuue
ne cum humidum senis sit iam ualde terre
stre et densum qualiter non est de humido iuuenis
uel pueri unde multo magis resistit re
solutioni humidi senis quam humidum iuuenis
uel pueri Ad 4m dicitur quod uerum est ubi
debilitas fuerit accidentalis ut consequens
multam resolutionem spirituum ex febre uel ex
ercicio debet cum aliis paribus plus re
staurare et indicat de multa restauratione
sed illa non est accidentalis immo merito de
crescit etatis iuuenis Ad 5m dicitur
quod probat 3am conclusionem Ad ultimum
dicitur quod galienus comparat ibi potentiam
appetitiuam stomachi frigidi ad digestiuam
eiusdem et quod melior est eius actus appete
di stomachi frigidi quam digerendi et ita
est melior modus aliquo alio et uadit ad
mentem galieni etc.

Utrum pueri difficilius tollerant
ieiunium quam iuuenes Et arguitur
multipliciter quod non primo cum sit ca
liditas iuuenum magis est reso
lutiua quam caliditas puerorum sed ubi ma
ior est resolutio maior est difficultas tolle
rancie ieiunii igitur etc. quia nota et minor

satis patet ex dictis in alia questione Et
arguitur maior primo quia tanta est inten
siue caliditas iuuenum sicut puerorum
et cum hoc est in subiecto densiori quam calidi
tas puerorum igitur etc. 2o quia in tactum
fortius imprimit eo est magis actiua sed omne
calidum magis actiuum magis est resolutiuum
igitur etc. 3o principaliter sic fortitudo caloris
est causa difficultatis tollerancie ieiunii sed
calor iuuenum est fortior quam calor puerorum
igitur difficilius tollerant ieiunium iuuenes
quam pueri quia nota cum minor prima pars
est de mente auctoris prima quarti capitulo de ra
tione febricitantium dicentis quod iuuenes ca
lor innatus fortis est sunt ex hiis que non
possunt tollerare ieiunium et 2a pars autem
satis patet ad sensum cum fortius impri
mit caliditas iuuenis quam pueri ab eo
ex fortiores proueniunt operationes 3o
principaliter sic maior est proportio calidi ad
humidum in iuuene quam in puero sed ex ma
iori proportione prouenit uelocior et fortior
actio igitur uelocius et fortius agit calidum
iuuenis in humidum eiusdem quam calidum
pueri in humidum eius et per consequens etc. quia
satis patet et minor sed arguitur maior eo
hic post primum instans generationis procedit
humidum in morando calido usque ad iuuen
tutem in eadem mensura conseruato sed
[illegible] tali humido stante calido in mensura
eadem necessario crescit proportio calidi ad
humidum igitur etc. 4o humidiora sunt corpora
puerorum corporibus iuuenum et preterea equaliter
calida ceteris paribus igitur est maior proportio ca-
lidi ad humidum in iuuene quam in puero et
per consequens etc. 5o ad principale corpora puerorum
sunt respectu iuuenum flegmatica et iuuenum colerica
sed multo difficilius tollerant ieiunium
corpus colericum quam corpus flegmaticum
igitur etc. quia nota et maior cum plus habun
dat flegma in pueris quam in iuuenibus minor
ex patet per ypocratem in illo aforismo prime
particule senes illa particula hoc autem uero
[illegible] sunt annosiores ex hiis etc.
6o ad principale arguitur sic maior fit
resolutio in equali tempore parcione caloris
naturalis in humidum in iuuene quam in puero igitur
difficilius ferunt ieiunium iuuenes etc.
probatur quia et antecedens arguitur sic resolutio in puero
est minor quam restauratio in eodem et resolutio

in iuvene est equalis restaurationi in eodem. Sed maior est restauratio que fit in iuvene quam restauratio que fit in puero, igitur maior fit resolutio in iuvene quam in puero. Quia non et maior, sed arguitur a minori. Primo enim non apparet verisimile quod in puero pedalis quantitas reposita per nutritionem sit tanta quanta in iuvene. ¶ Secundo quia experimento videtur quod ad conservandam virtutem iuvenis et habitudinem eius naturalem maior generatur quantitas nutrimenti quam ad salvandam nutritionem et adhuc augmentum in puero, quod non foret nisi maior fieret in iuvene resolutio et restauratio quam in puero. Similiter per actionem virtutis nutritive plus generatur de sanguine et humoribus in iuvene quam in puero, ideo videtur quod in eo fiat maior nutritio quam in puero et per consequens resolutio maior. Similiter maior est quantitas que per actionem virtutis nutritive consumitur in iuvene quam in puero, sit totum aggregatum ex quantitate que acquiritur et quantitate que consumitur. Similiter in illa ... non verisimile quod ab embrione tunc primo formatum tanta fiat in equali tempore resolutio quanta in iuvene. ¶ Tertio et ultimo ad principale arguitur sic: facilius inflammatur calor in iuvene ex quanto causa apta calidum inflare quam in puero, sed semper calidum magis inflammatur et velocius consumit humidum, igitur etc. Quia tenet tunc consequentia, tollerantia ieiunii ... calidum tam in puero quam in iuvene sit aptum inflammari et antecedens probatur quia tale est acutius. Similiter videmus febres multe inflammationis in iuvenibus maxime humidiores plures etc. que arguta sunt. Videtur auctoritas ypocratis in loco allegato ubi post senes ordinat adolescentes in facilitate tollerancie ieiunii etc. ¶ Ad oppositum est ypocras in commento afforismi: senes facillime etc. ¶ Respondendo ad hanc questionem primo oportet premittere quedam preambula, secundo respondebitur ad questitum. ¶ Quantum ad primum est primo premittendum ex superius dictis que sunt potissima nocumenta que sequuntur vel que apta sunt sequi ex ieiunii tolleranciam quia scilicet tristicia famis humidi resolutio et calidi et spirituum et membrorum inflammatio. ¶ Secundo est premittendum difficultatem tollerancie ieiunii attendi penes facilem causam nocumenta potissime ieiunii tolleranciam se

quentia vel penes difficultatem relevationis a nocumentis iam dictis, que omnia declarata sunt in precedenti questione. ¶ Secundo premittendum est quod inter cetera nocumenta sequentia ieiunii tolleranciam deterius est ceteris paribus humidi resolutio, quia talis fit per deperditionem partium substantialium membrorum ut patet ad illam etc. sequitur calidi resolutio et extinctio, ymmo non alia nocumenta notantur ledunt nisi pro quanto ordinantur ad illud nocumentum, ex quo statim patet quod in illo corpore difficilior est ieiunii tollerancia ceteris paribus in quo velocior et facilior fit humidi naturalis resolutio. ¶ Tertio premittendum humidum pueri ceteris paribus paratius esse ad resolutionem quam humidum iuvenis cum sit multo subtilius et aereum. ¶ Quarto principaliter est premittendum quod resolutionem que fit in iuvene possumus comparare ad eam que fit in puero in magnitudine et paruitate dupliciter: primo modo absolute ut scilicet illa resolutio dicatur maior quia absolute fit maior quantitas eius quam resolvitur; secundo proportionabiliter et respective scilicet ad molem suam sive quantitatem suam, ut sic dicamus in illo corpore resolutionem fieri maiorem in quo maior fit resolutio respectu sue quantitatis. Sic enim diceremus quod si a bipedali resolvatur in hora ℥ ii et a pedali in eodem tempore resolveretur ℥ i s, ratione caloris naturalis qui velocior et maior esset resolutio que fieret in pedali quam que fieret in bipedali, quia quacumque parte signata eius pedalis in illa est resolutio maior quam in parte bipedali in equali tempore ut satis patet. ¶ Consimiliter proportionaliter dicere possumus de restauratione. Istam distinctionem posuerunt iam quidam subtiles verbis quod dupliciter possumus ymaginari unius corporis resolutionem esse maiorem quam sit resolutio alterius, uno modo extensive, et sic illud totale corpus dicitur pati resolutionem maiorem in quo plures partes extenditur resolutio; secundo modo intensive et sic solum illius corporis resolutio est maior quam alterius cuius partibus quantitativis fit resolutio maior quam aliquibus quantitativis alterius illis equalibus. ¶ Tunc sit prima conclusio: ista tam ratione casus infantie quam ratione caloris innocuita difficilius tollerant ieiunium pueri quam iuvenis.

ceteris paribus probatur sic velocius mem-
brum pueri famet quam iuvenis et nocu-
mentum maius sequens ex tolerantia ie-
iunii 1a pars patet quia et aa probatur quia ve-
locius resolvitur humidum substantificum
corporis ad cuius restaurationem sequitur fames
sed sunt velocius fit illa resolutio superflua
in puero cum illud humidum sit facilius re-
solubile et sit calidum valde resolutivum 2a
pars patet quia et aa arguitur ¶ Et si arguitur
quod ut supra quia calidum iuvenis est acutius
et inflamabilius similiter est coniunctum cum sic-
citate que acuit caliditatem aptam magis
facere quam humiditas 2a pars ¶ Dicendum
primo probabiliter concedendo quod calidum iuvenis
est inflamabilius et conceditur quod igitur
hec nocumentum quod est inflamatio facilius in-
curret iuvenis ex ieiunii tolerantia quam
puer quia cum inflamatio non est nocumen-
tum tantum sicut resolutio eo quod inflamatio
illa non nocet nisi proquanto auget reso-
lutionem vel saltem propter illud maxime nocet
eo difficilius fit in ieiunii pueri quam
iuvenis ¶ Aliter dicitur concedendo quod illa calidi-
tas est magis acuta et ultimus quod non quelibet
caliditas acutior facilius inflamatur
in suo subiecto quam alia quia potest caliditas
esse in subiecto minus acuto tamen subtiliatioi
et inflamationi magis disposito quod plus
facit subtilitas ad faciliorem inflamationem
quam acuitas Consimiliter diceretur de caliditate
siccitati coniuncta veritatis vel universaliter
conceditur quod ubi caliditas est acutior et
cetera sunt paria ibi inflamatio est velocior
¶ Ad 2o principalis est hec quod absolute ma-
ior est resolutio que fit in iuvene quam re-
solutio que fit in puero ceteris paribus
probatur per ea que tacta sunt in 4o princi-
pali ¶ Ad 3o probabiliter potest poni quod absolute
maior sit restauratio in iuvene quam in puero
probatur ut precedens et non plus volunt
ille conclusiones nisi quod extensive tam resolutio
quam restauratio est maior in iuvene quam
in puero ceteris paribus per maius enim spatium
extenditur et maioris quantitatis est ab-
solute ¶ Ex hac conclusione sequitur quod maioritas
resolutionis extensive sive absolute non ar-
guit difficultatem tolerantie ieiunii satis enim
verisimile appetit senem sicut magis exten-
sive vel absolute resolvi quia minor est absolute
quantitas que ab eo per resolutionem eva-
porat quam membrorum vel puero digitalis
quantitatis ¶ Ad 4a quo est hec quod ceteris paribus
maior est resolutio que fit in puero quam que
fit in iuvene per se sive quantitative probatur
quia quacumque parte signata in puero aliqua
fit resolutio plus est quod ab ea in equali tempore
resolvitur quam sit illud quod ab equali parte
illi consimili in iuvene resolvitur 1a pars patet
quia et aa quia cuiuslibet partis pueri humidi-
tas est aptius ad resolutionem quam sit humidum con-
similis partis in iuvene et calidum utrobique
est equale vel saltem plus excedit subtilitas
humidi pueri etc ¶ Ad quintum potest poni
quod restauratio puerilis multo maior quam
restauratio iuvenis per se sive quantitative probatur
quia resolutio est maior in puero ad intensiuum
datum resolutione in iuvene et in iuvene ca-
lis est restaurare resolutionem 1a maior est re-
solutio in puero ad sensum datum quam re-
stauratio in iuvene sed multo maior est re-
stauratio pueri quam resolutio eiusdem 1a
pars quia in quibuscumque partibus signatis
consimilibus vel correspondentibus sibi in puero
et iuvene et quantitate equalibus maior
est quantitas quam per resolutionem deperditur
in puero quam in iuvene sed maior est quan-
titas eius quod per restaurationem apponitur
ut satis patet ¶ Ex his sequitur quod ma-
ioritas resolutionis intensive arguit diffi-
cultatem maiorem tollerantie ieiunii his positis
respondetur ad argumenta similia ¶ Ad primum
argumentum dicitur concedendo quod absolute magis
resolutiva est caliditas iuvenum quam sit
caliditas puerorum veritatis est minus re-
solutiva sui humidi quam sit caliditas pue-
rorum humidi eius oppositum apparet sed ita
licet arguitur ¶ Consimiliter posset dici ad confir-
mationem conceditur enim quod omne calidum
magis activum est magis resolutivum non tamen
sequitur quod quodcumque subiectum magis resolvat
quod calidum minus activum nisi ponat partes
ex parte sibi de quo debet fieri resolutio
¶ Ad 3m principale dicitur quod fortitudo caloris
maior est in uno corpore quam in alio non est
causa maioris difficultatis tollerantie ieiunii
nisi ubi sunt cetera paria qualiter non est
in puero et iuvene ut satis patet 1a pars ¶ Ad
2m dicitur concedendo quod quo ad intensionem
calidi et humidi maior est proportio calidi ad

humidum in iuvene ergo non tamen est maior secundum minor proportio activitatis calidi naturalis in iuvenibus ad resistentiam humidi quam activitatis calidi puerorum ad humidum eiusdem igitur etc. Ad quintum dicitur negando antecedentem maior quamvis modum loquendi quia maior quamvis modum loquendi corpora puerorum esse flegmatica esset ipsa forte frigida et humida respectu iuvenum conceditur tamen quod plus humidant de flegmate ceteris paribus in pueris ergo negatur. quia est facilius ergo quia non tantum confert frigiditas flegmatis in facilitate tollerantie ieiunii quantum ad difficultatem faciunt humidi maiorum resolutio et subtilitas igitur etc. Ad quintum quid sit dicendum satis patet in conclusionibus in questione positis. Ad ultimum similiter dicitur tamen pro 2a confirmatione auctoritate probata quod egritudines magis acutas magis et facilius causare in iuvenibus ergo non arguitur calidum debere esse inflamabilius secundum per accidens pro quanto in eo habundat coleram que parata est faciliter inflamari et que inflamata magis inflamat subiectum posset ergo concedi calidum iuvenis fore inflamabilius ut tactum fuit supra. Nec sic oppositum sequitur facilius enim humidum resolvitur quam humidum puerorum de suo calido magis inflamabili ut satis patet igitur etc.

Utrum decrepiti difficilius ferant ieiunium quam sani senes. Arguitur multipliciter. Et primo sic tardius et difficilius incurrunt decrepiti nocumenta sequentia ieiunii tollerantiam quam sani senes igitur etc. quia nota et antecedens probatur quia talia nocumenta sunt calidi et humidi resolutio et calidi inflamatio que omnia tardius et difficilius incurrit decrepitus propter humidum siccius et calidum remissius igitur etc. Confirmatur quia tardius incurrunt decrepiti famem igitur etc. probatur quia tardior in eis fit membrorum inanitio tardior alteratio membrorum igitur etc. Et confirmatur 3o quia quacumque in eis eque velox fieret resolutio et attractio [illegible] virtus tamen sitiva oris stomachi est in eis magis obtusa adhuc ceteris paribus tardius perciperet suam inanitionem igitur etc. Item frigidior est complexio decrepitorum quam priorum senum sed sicut aliqua complexio est alia frigidior ita eadem facilius tollerat ieiunium igitur etc. patet quia et minor est

ypocratis in illo aforismo Senes facillime ferunt ieiunium. Item quia in decrepitis maxime habundat humor flematicus crudus qui est causa magne tollerantie ieiunii igitur etc. Item propter hoc maxime facit propter causam dictam a galieno in commento quia sic calidum eorum est sicut lucerna extinctioni parata. Secundo arguitur quod non quia tunc decrepiti difficilius tollerarent ieiunium quam iuvenes vel consistentes quod non conceditur. Consequentia quod isto enim sequitur saltus de extremo ad extremum sine medio sit enim nunc instans in quo sortes incipit esse decrepitus et arguitur sic vel sortes tamen est decrepitus vel non sed immediate post hoc erit decrepitus. Si primum arguitur sic sortes est iam decrepitus igitur difficilius fert ieiunium quam iuvenis et immediate ante hoc facilius tollerabat ieiunium quam iuvenis quia senes facillime ferunt ieiunium etc. et per quos factus est transitus de gradu facilitatis tollerantie ieiunii senibus primum ad gradum decrepiti inter quem mediat gradus facilitatis iuvenis sine medio. Consimiliter arguitur sortem nunc non esse decrepitum et immediate post hoc fore ut patet intelligenti. Item ultimum arguitur sic sic se videtur habere complexio decrepiti ad complexionem sani senis sicut 2o consistentis ad iuvenem sed facilius tollerat ieiunium 2o consistens quam iuvenis igitur etc.

Ad oppositum est galienus in commento istius Senes facillime ferunt ieiunium. Ad fingendum in ista questione erunt duo articuli in primo tangetur quinque modus respondendi ad questionem 2o tangam quosdam alios modos respondendi qui forte erunt probabiles.

Quantum ad primum premittendum est primo ut habetur a galieno in commento preallegato tam multitudo calidi naturalis quam eius extrema paucitas indicat ubi oblationem magnam enim multitudo indicat magnam operationem propter multum esse humidum quod a multo resolvitur calido. Extrema non paucitas sicut que in decrepitis reperitur indicat oblationem propter calidum id quod est extinctioni paratum quod indiget ... facillatione ... ut tale sit modicum quod offertur et frequenter oblatum ne forte aliquo deficiens extinguat paucum ante

ut a pauco calido excedatur et possit quantitati quia multum non excederet, si excederet ut suffocaret modicum calidum. ¶ Quarto premittendum est ut supra pluries dictum est difficultatem tollerantie ieiunii posse sumi vel ex parte facilis casus in famem vel ex parte casus facilis in nocumenta sequentia ieiunii tollerantiam vel ex difficultate relevationis a nocumento in quo corpus propter ieiunii tollerantiam incurrit. ¶ Tunc sit prima conclusio ista: iuvenes velocius vel facilius incurrunt in famem faciliusque ceteris paribus tollerant ieiunium decrepiti quam primum senes. Probatur quia tardius et difficilius incurrunt famem eo quod ipsorum humidum est densius et difficilius resolubile et calidum minus et tardius resolutivum virtusque sensitiva stomachi magis obtusa. Igitur etc. ¶ Sed contra istam conclusionem arguitur primo quia ex ista sequitur primo quod semper corpora decrepitorum forent cibanda antequam famem incurrerent, quod falsum est et contra mentem fere omnium auctorum et Galieni 3° regiminis. Et quia arguitur quia corpora ipsorum puerorum senum non sunt cibanda nisi hora famis ipsis recto regimine debito et sanis existentibus, sed frequentius sunt cibanda corpora decrepitorum quam puerorum senum, igitur frequentius sunt cibandi decrepiti quam famem incurrant primum senes, sed minus frequenter famem incurrunt decrepiti quam senes primum ex conclusione. Igitur etc. ¶ Item arguitur sic: frequentius cibandi sunt decrepiti quam primum senes, sed rarius incurrunt famem primum senes antequam sunt cibandi decrepiti; igitur cibandi sunt decrepiti antequam famem incurrant. ¶ Tertio quia experimento videmus istos senes decrepitos quasi tota die comedere. ¶ Ad hoc respondetur ad primum dicendum negando quantum ad probationem dicitur concedendo primo quod corpora puerorum senum non sunt cibanda nisi hora famis et conceditur ulterius quod frequentius ipsi decrepiti cibandi sunt antequam famem incurrant primum senes, sed ultimus negatur quod minus frequenter famem incurrant quam etc. et hoc ipsis recto regimine rectis. Et causa est quia quantumcumque calidum decrepiti sit remississimum et debilius et humidum densius et minus resolubile, propter quod ceteris paribus tardius incurrunt famem decrepiti, ipso tamen decrepito recto regimine

debito debet nutrimentum quod ei in vice una exhibetur primo senum quod multo citius ita ... minoris quantitatis cum hoc tanto facilius permutabile quam illud quod in vice una exhibetur primo senum quod multo citius consumitur et assimilatur et sic ex quanto citius famem incurrat et notum est quod hoc non adversatur conclusioni cum ibi ponantur utrobique cetera paria. Igitur etc. Ex hoc patet solutio ad secundum. ¶ Et si arguitur quod quia tamen videmus frequentius cibandi forent primum senes quam iuvenes, potest primo dici concedendo quantum et auctoritate. Aliter potest dici negando quantum quia calidum senis primum non paratum sit extinctioni sicut calidum decrepiti nec est sic diminutum quando adhuc magnam quantitatem nutrimenti exhibitam possit immutare. Igitur etc. ¶ Secunda conclusio principalis quod ratione nocumenti sequentis ieiunium difficilius tollerat decrepitus. Patet quia in eis est tanta caloris paucitas quod omnibus sensibilis resolutio in eis fere ducit calidum ad extinctionem. Igitur etc. ¶ Tertia conclusio sequitur quod ratione difficultatis relevationis a nocumento difficilius ceteris tollerant ieiunium decrepiti. Patet similiter ut precedens. ¶ Quarta conclusio non in qualibet parte decrepite etatis propinqua senio difficilius tollerat ieiunium decrepitus quam iuvenis vel consistens per [illegible] propositum arguitur principale adducitur ante oppositum. ¶ Quinta conclusio quod in parte ultima extremo decrepite etatis propinqua difficilius tollerat ieiunium decrepitus quam corpus alterius etatis. Patet ex dictis. ¶ Quantum ad secundum articulum premittit modus primus quod fames naturalis causatur per suppressionem humidi substantifici oris stomachi. ¶ Secundo quod equalis diminutio vel resolutio facta inter parvam quantitatem multo magis percipitur quam facta inter magne quantitatis. Secundo patet quod adhuc minor resolutio in modica quantitate potest esse magis sensibilis quam maior in magna. Hoc satis experimento probatur: si cumulo magno frumenti subtrahantur 3a grana, nulla percipitur minoratio; si tamen a sex granis subtrahatur granum unum, multum percipitur minoratio. ¶ Tertio premittendum quod humidum senis primum substantificum oris stomachi multo est amplius quam decrepiti. Hoc posito dicitur quod quantumcumque in decrepito sit oris stomachi humidi [illegible] et resolutio tardior et minor

quantitatis sit virtus sensibilis adhuc ma
gis obtusa quia cum hinc dum suscipiendum est
quantitatis multo minoris sed magis percipit
per una suctio quam altera magna et virtus
adhuc ceteris paribus famem incurret etc.
¶ 2us modus premittit quod virtus attractiva
membrorum et nutritiva in decrepitis est vel
tum defecta unde multi humores qui si essent
in primo sene forent laudabiles sunt in de
crepito illaudabiles et non habiles ad nutri
endum ¶ 3o premittit quod virtus nutritiva
tam in decrepitis quam maxime respiciunt ad
hoc est generis attrahendo precise illud quod sue
conversioni est proportionatum hoc premisso ponit
quod si tantus et talis cibus offeratur decre
pito quantus et qualis primo seni et virtus
nutritiva senis decrepiti primo modica qua
titate sufficit famem et membris assimilare
unde precise modicam quia sibi paratissimam
conversioni attrahet in sene autem primo fiet
multarum partium attractio et conversio et hic
est quod cogitur nutritiva membrorum decrepiti sic
quemcumque non cum a venis extrahere nutri
mentum unde attractio fiet a venis et felle
ab epate etc. Et patet iste modus est valde
bonus a quibus diligenter attendens faciliter
formabit questiones oppositas primis et solvat
argumenta etc. ¶

Tertium signa mortis possunt appa
rere in principio universali morbi puta
febris aut similis Et arguitur
quod sic primo auctoritate galieni 2a de c
... ubi vult quod in quolibet tempore universali con
tingit mori preterquam in declinatione scilicet
in convenito illius a quibus paroxismos et co
sistentias idem intenditur ¶ 2o in principio particu
lari et similiter in augmento contingit egrum
mori sed et in universali quia nota sicut enim
videtur se habere principium particulare ad alia
tempora particularia ita principium universale ad alia
tempora universalia et quibus satis patet sed quicumque con
tingit egrum mori tunc possent apparere signa
mortis sed etc. ¶ 3o tanta potest esse malicia
morbi in principio parente sicut in statu alterius
sed etc. quia nota et antecedens satis patet de se
¶ 4o eadem potest esse proportio malicie principii
alicuius morbi mortalis ad virtutem egrotantis
in principio quanta est status morbi mortalis ad
virtutem egrotantis alterius in statu sed in sta
tu illius mortalis a malicia morbi moritur

sed in statu et etc. quia videtur nota et assumptum
probatur signetur enim a morbus cuius ma
licie in statu ad virtutem fortis sit proportio
dupla et sit b morbus cuius malicia principii
sit dupla ad maliciam a morbi in statu
et sit iam plato egrotans b morbo in prin
cipio cuius virtus sit subdupla ad virtutem
fortis et fiat argumentum tantum qualis est propor
tio b ad virtutem platonis sed ad sortis
virtutem tanta est proportio quod sortem inter
ficit vel sufficit interficere sed interficit vel
sufficit interficere platonem et tunc b
est in principio sed etc. quia videtur esse nota cum
ante ¶ Ad oppositum videtur esse quinque
... respondendo ad istam questionem sic
procedam quod primo premittam notabilia quedam
2o quesita de quesito ¶ Quantum ad primum
est sciendum primo quod sicut in morbis salu
bribus tempora morborum distinguuntur
penes duo scilicet penes accidentia et penes di
gestionem sive puritatem materie augm
... parationem caloris preter naturam in
eam ut dicamus tunc esse principium quo adac
cidentia quando accidentia sunt remissa aug
mentum tamen cum notabiliter intenduntur
status vero cum ultimantur quia perfecte
obtinetur virtus a morbo tunc vero di
cimus esse principium egritudinis quo ad dispositionem
et pravitatem materie quando pravitas est ali
quanta in via augmenti tamen cum notabiliter
augetur et status quando materie pravitas
ultimatur quia sibi acquirit ultimam pravita
tem et rebellionem contra virtutem ¶ 2o est
sciendum quod aliqui mala facientes febrem inter
ficit per viam malicie aliqui vero per multitudinem
per viam suffocationis hec distinctio habetur
de mente auctoris capitulo 2o de signis horarum
febrium ¶ Tunc sit prima 2o ista possibile
est in principio universali febris materialis egrum
mori per viam suffocationis facte a multitudine
materie ista 2o satis de se patet Ratio sed
quia quod in principio possunt apparere signa mortis
per viam suffocationis patet enim in principio
apparere cursus materie ad spiritualia
cum constrictione anhelitus et prohibita
eventatione ut satis patet sed etc. ¶ 3a 2o
principalis est quod taliter morientis licet non mo
riatur in statu febris moritur tamen in statu
et per statum alterius egritudinis quod scilicet
oppilationis vel suffocationis patet ista ...

talis suffocatio habet quatuor tempora s(cilicet)
e salubris et 2a s(cilicet) e mortalis sicut et febris
ut tunc sit principium quando materia incipit
fluere et suffocare et tunc sit augmentum
quando suffocatio notabiliter augetur tempe- a(nhel)itum
ditur et tunc status quando totaliter im
pedit s(ed) tunc moritur eger etc. ¶ 4a ratio
principalis quod possibile e egrum mori in
principio distincto penes dispositionem materie
probatur quia possibile e in principio egritudinis
virtute esse intantum debilem et sollerte
non poterat actio provenientis a materia
quantumcumque sit remisse malicie igitur etc. patet
qua et antecedens satis notum e intelligenti ¶ 5a
quod e quod non est possibile egrum mori in principio
quo ad accidentia et hoc vi accidentium illius
morbi hoc quod probatur quia quandocumque
eger vi accidentium morbi moritur tunc
ultimantur accidentia morbi s(ed) quandocumque
ultimantur accidentia tunc e status acciden
tium igitur etc. qua nota et antecedens probatur quia
tunc [illegible] effectum et maxime [illegible] quod
sufficiunt inducere igitur etc. ¶ Item quandocumque virtus
perfecte succumbit et obtinetur ab accidentibus
[illegible]
[illegible] mors [illegible] igitur etc. qua non
[illegible] antecedens [illegible] satis notum ¶ Item talia
accidentia sunt maxima causa lesionis actionum
quia [illegible] sunt aliud nisi alia quam actionum
lesiones s(ed) quando advenit mors vi accidentium
tunc lesiones actionum sunt maxime igitur etc.
¶ Ex illa conclusione infero quod quamvis scolares [illegible]
[illegible] morbis mortalibus considerent tem
pora distincta penes materie [illegible]
et penes actionem consequentium actionem materie
¶ 7a quod est hec quod licet ita sit in principio
tamen morbi universali apparere possunt signa
mortis quia potest apparere virtutis debilitas
cum materie pravitate cum status pravitatis non
potest virtus expectare s(ed) prius deficiet ¶ Ad
argumenta principalia. Ad primum dicitur quod Galienus
voluit egrum mori in principio distincto penes
pravitatem materie s(ed) non est timere a principio
accidentium ¶ Ad 2m dicitur negando quia
nec sic habet principium particulare ad alia tempora
particularia sicut principium universale accidentium
ad alia tempora vitia ¶ Ad 3m dicitur conce
dendo tantam esse maliciam in principio per paracen
tesim in statu economie s(ed) non erit paritas ex
parte virtutis et si ponatur utrobique [illegible]

tute equalem vel eque debilem dicitur quod hoc
e repugnans quia tunc non erit principium
ipse s(ed) status ¶ Ad quartum et ultimum dicitur
negando argumentum et causam et dicitur quod ipse non
e admittendus. Ex ipso enim sequitur quod tam
sortes quam plato erit in statu egritudinis
igitur etc.

Utrum in principio universali alicuius mor
bi possint apparere signa com
plete digestionis aut complete in
digestionis. Arguitur multipliciter
quod sic possibile e egrum in malicie morbi mori
in principio universali egritudinis ut patet ex prec
edenti igitur possibile e in principio apparere
signa malicie morbi sufficientis s(ed) ista sunt
signa complete indigestionis igitur etc. quia
nota e et antecedens simile quo ad 2am arguitur
quia signa ostendencia ultimatam pravitatem
tem non possit esse pravitas maior materiei
quam sufficiens igitur etc. tota qua nota est
tum ante. Et confirmatur quia possibile e materiam
ultimate pravitatis contineri in loco dista
te a corde tanta quod non potest ad cor evapo
rare nec febrem facere ut patet de materia can
cerosa in digito pedis contenta ponatur
igitur quod ita sit et ab aliqua causa permittetur
hec materia ad locum cordi propinquum ita ut
sufficiat evaporare ad cor et febrem facere
et sequitur quod in principio huius febris apparebunt
signa complete indigestionis quia [illegible] maxime
pravitatis et per satis similem argumentum deduci
potest quod quandoque in principio morbi appareant signa
cum apparere possunt signa complete digestionis
ponatur enim quod in loco satis a corde distante
fiat apostema cuius putredo non evaporet
ad cor nec febrem faciat et quod sit iam materia
huius apostematis prope statum digestionis et quod
ab aliqua causa permittetur apostematis
materia ad locum cordi propinquum aut quod causa que
evaporationem prohibebit iam sit remota
ita ut evaporet hec materia ad cor et febrem
faciat et sequitur quod quia in principio febris sequentis
erit materia huius febris complete digesta sed
quandocumque ita erit tunc poterunt apparere signa
complete digestionis igitur etc. qua e nota et antecedens
ex casu patet esse possibile ¶ Ad 3m forte posito diceret
quod quandocumque hec materia ponatur esse digesta quod
tamen eius digestio erit extra digestionem
perfectam [illegible] distabat per latitudinem
per eius acquisitionem fiet tunc temporum

varietas s principii augmenti et status [illegible]
quia in principio huius [illegible] [illegible] [illegible]
digestionis a hunc [illegible] s [illegible] pa distabat
[illegible] materia a perfecta digestione quod in principio
huius materie acquireret perfecta digestio hec
[illegible] nota et totum aliud patet esse possibile
secunda res ¶ Item quia ponatur quod hec materia
antequam febrem faceret foret sine digestione
propter causam tamen impediente eius [illegible]
[illegible] nationem non fuerit evaporata s ad
loca cordi propinqua directa et fiat [illegible]
[illegible] prius ¶ Quod in principio effimere et ethice febris
possunt apparere signa perfecte digestionis
secunda res patet quia et aliud est [illegible] prima [illegible]
ubi dicitur ingenitur effimera s febris putrida
[illegible] [illegible] quia quandocumque
omnes humores in corpore existentes
sunt digesti tunc possunt apparere signa
digestionis s hec est in effimera et ethi
ca [illegible] ubi non sit peccatum in humore [illegible]
secunda res ¶ Quod in principio particulari status vel
possunt apparere signa digestionis s multo
magis disposita materia in quiete particulari
principii universalis quam in principio particularis
status vel secunda res patet quia [illegible] [illegible]
ante [illegible] quia in principio particulari potest
apparere urina [illegible] [illegible] que solent signa
perfecte digestionis secunda res ¶ Ad oppositum
videtur esse galienus in quinto [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et consistentiam Respondendo
ad istam questionem primo premittam notabilia
quedam 2o conclusiones ponam [illegible]

¶ Quantum ad primum est sciendum primo quod
morbus est duplex quidam materialis quidam
immaterialis quid sit quilibet [illegible] satis patet

¶ Sciendum quod [illegible] materialium quedam sunt
procedentes a materia et prava [illegible] [illegible]
qualitatiua quidam vero sunt procedentes a
materia non prava qualitate in materia [illegible]
s per quantitate nimiam sine putredine ¶ 3o
sciendum quod in principio morbi materialis [illegible] signa
complete digestionis possunt [illegible] urina
[illegible] vel [illegible] signa apparent [illegible] solum
actionis facte in principio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
digestionis illius actio [illegible] [illegible] fuit [illegible]
talis causa vel quod non solum [illegible] [illegible] apparere
[illegible] [illegible] [illegible] alterius que ante [illegible]
[illegible] [illegible] distinguere possumus [illegible] signis
[illegible] digestionis complete [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] imaginari possumus [illegible] [illegible] [illegible]

huius calidi per naturam in principio contingit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actione aliam
aliam [illegible] [illegible] ¶ Tunc sit prima [illegible]
quod possibile est in principio morbi [illegible] apparere
signa complete digestionis hanc conclusionem
deducit [illegible] [illegible] ¶ [illegible] est hec
quod possibile est in principio [illegible] [illegible] materialis
non procedentis [illegible] qualitate materie s [illegible]
quantitate [illegible] signa digestionis patet quia
in principio sine [illegible] sine putredine illa [illegible] sane
patent ¶ [illegible] principalis est hec quod impossibile
est in principio universali febris putride apparere
signa perfecte digestionis cuius totalis causa
sufficiens est actio [illegible] in principio patet
[illegible] actio principii illa est actio insensibilis
et occulta s notum est quod [illegible] [illegible] oc
culte et inmanifeste est totalis causa mani
feste et complete digestionis secunda res patet
quia et aliud [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtus [illegible]
in augmento quam in principio egritudinis s non
est possibile in augmento vi virtute actionis
solius augmenti apparere signa completa
digestionis secunda res tota [illegible] est nota [illegible]
¶ sicut arguitur est de febre putrida [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] simile
ut apostemate et huiusmodi ¶ [illegible] est hec
quod possibile est in principio universali febris pu
tride apparere signa perfecte digestionis ma
terie facientis febrem cuius actio principii
non fuerit totalis s partialis [illegible] hec [illegible] videtur
deducere posse per [illegible] principale superius adduc
tum quia possibile est materiam facientem collocari
in loco a corde [illegible] distante quod non suffi
evaporare ad cor esse digestione quasi com
plete digestam et ab aliqua [illegible] sine [illegible]
sive corporali [illegible] ad locum propinquum cordi
[illegible] quod evaporet ad cor et febrem faciat
cuius tamen digestionis complementum acquireret
in principio quia quantitatiue modica fuit lati
tudo digestionis que hunc [illegible] [illegible] ac
[illegible] in [illegible] [illegible] potest tunc illa materia
a completa digestione [illegible] secunda res ¶ [illegible]
[illegible] sequitur quod possibile est crisim salutarem ad
venire [illegible] [illegible] et hec [illegible] [illegible] intelligens
evacuatam [illegible] motum velocem [illegible] quia
quanticumque hec materia fuerit perfecte digesta
tunc poterit [illegible] fieri s sic erit [illegible]
[illegible] secunda res ¶ [illegible] 2o aliquis morbus [illegible]
statu [illegible] [illegible] digestione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

habunt digestionis principium vel augmentum una cum illis huius febris putride sic signa [illegible] materie [illegible] et status digestionis materiei si iam est ita scilicet quod tamen umquam habuerit principium digestionis vel augmentum patet quia umquam fuit febris quando fuit principium vel augmentum digestionis huius materiei verumtamen concedendum est quod cuiuscumque digestionis est status illius aliquando fuit principium et similiter augmentum in loco alio ab isto. Sequitur 3° contra quamvis scolares quod non in omnibus morbis [illegible] materiam [illegible] simul in pluribus concidunt tempora quo ad accidentia et quo ad digestionem materiei patet ex dictis. Tertia ergo principalis est ista quod impossibile est in principio universalis febris putride apparere signa complete indigestionis cuius causa solum principium fuerit causa effectiva totalis probatur similiter sicut arguebatur in 3ª conclusione.

Quarta ergo principalis est hec possibile est in principio apparere signa complete indigestionis quorum tamen causa totalis non fuit actio principii hec probatur per 2am principalem superius adductam potest etiam deduci per simile sicut deducebatur 2a ergo principalis. Contra hanc conclusionem arguitur quia apparentibus huiusmodi signis complete indigestionis non est principium quo ad materiei digestionem nec quo ad accidentia scilicet tunc nullo modo est principium et per consequens ergo falsa consequentia nota est et antecedens probatur non enim tunc est principium sine digestionis cum tunc sit materia sine indigesta nec quo ad accidentia quia tunc erit mors vi malicie materiei etc. et non nisi in statu accidentium ut tenebatur in questione precedenti scilicet etc. patet consequentia et antecedens similiter ex dictis. Sed ad hec dicitur quod hec signa apparent in principio accidentium et dicitur quod non statim morietur eger cum hec materia facit sibi brevem quia usque statum ultimatur impressio quam debet hec materia facere in membra verumtamen concedendum est quod hoc principium erit valde breve quia cito veniet augmentum et status accidentium. Et si arguitur contra hec quia galienus in amenito et generaliter omnes auctores ponunt in principio materiam fore [illegible] digestam aut digeri et in augmento manifestius etc. dicendum quod auctores id intelligunt de morbis incipientibus a materia cruda que [illegible] habet adhuc ut digeratur vel indigestionem acquirat et quia illud est ut plurimum contingens ideo raro ad illam propositionem preferunt tamquam

universaliter veram scilicet etc. Ad argumenta principalia ad primum negatur consequentia dicitur quod non omnia signa ostendentia maliciam morbi in fine sunt signa perfecte ultimate perfectionis vel indigestionis ut patuit in questione precedenti. Ad 2m 3m quantum pertinet patet ex dictis in questione. Ad 4m dicitur quod minus disposita est materia ad digestionem in quiete vel paroxismo principii quam in principio paroxismi status etc. et hec saltem verum est comparando causam ante ad causam antecedentem et forte aliter sed non dico presumit. Ad 6m conceditur totum quod fuit argutum et ad quod deducit sed illud non erit vi actionis principii tamquam totalis cause et hec de ista questione.

Utrum tempore hiemis maior fiat appetitus ad cibum quam alio tempore. Arguitur quod non primo quia tempore veris non fit maior resolutio humidi substantifici membrorum quam tempore estatis sed minor sed non advenit fames citius ut fiat humidi consumptio citius et velocius scilicet etc. ergo nota et antecedens experimento enim videmus corpora in estate macrescere yeme vero pinguescere scilicet etc. 2° si sic sequeretur quod in tempore hiemis fieret maior appetitus ad potum quam in estate quod falsum et contra experimentum et consequentia patet quia si propter vigorationem calidi tempore veris fit velocior humidi substantialis membrorum et magna consumptio [illegible] magnus appetitus ad cibum sed cum multo facilius sit humidum roridum resolubile quam substantificum multo maior et velocior fiet humidi roridi consumptio quam substantialis sed [illegible] illius consumptionem sequitur sitis scilicet etc. 3° confirmatur idem quia vinus desiderabilis roridis est ut tempore necessitatis si in aliquo membrorum queratur in cambium scilicet illo tempore quo frequentius erit membrorum maior et maior erit consumptio roris in substantiam membrorum sine in humidum substantificum eorum sed hec est tempore hiemis si questio est vera scilicet etc. patet consequentia et antecedens est dictum primo capo. Et intencionis masticatione. 4° ad principale arguitur auctoritate galieni in augmento illius ventres hieme et vere calidiores etc. in corporibus debilibus caloris non fortificari sed pocius appetitum extingui tempore hiemis. Quoniam est galenus in augmento sic allegatum affirmat. [illegible] erunt duo articuli in primo ostendam [illegible]

pone fines

2º ponam aliquas de questione ¶ Quantum
ad primum premittendo primo quod corpora [illegible]
[illegible] fortia [illegible] [illegible] ita
lis hic satis patet ¶ [illegible] e premittendum
quod fames sive appetitus ad cibum consequitur
humidi resolutionem substantiam membrorum
sicut hoc consequitur [illegible] humidi [illegible]
[illegible] et [illegible] ipsa sunt [illegible]
oris stomachi [illegible] per ventrem [illegible]
dependet [illegible] conspiratione aut quia tam
facta tamquam a causa immediata sed mediata
quia prius consumptiones humidi radicalis et
ponere complexiones calidam et siccam tamquam
causam valde [illegible] mediate obiective vel
effective generantem ad [illegible] quid autem sit
dicendum de fame satis dictum fuit 3º [illegible]
¶ [illegible] premittendum quod ad fortitudinem appe
titus qui dicitur fames non solum facit velo
citas vel magnitudo resolutionis sed bo
nitas dispositionis virtutis sensitive oris stomachi
[illegible] et fortitudo virtutis attractive
membrorum [illegible] ab ore stomachi
[illegible] proveniens in resolutione humidi sub
stantifici in corpore [illegible] [illegible]
oris stomachi esset melius disposita ad sen
tiendum aut necessarie essent fortioris
virtutis attractive [illegible] et intensior
causaretur appetitus ad cibum ¶ [illegible]
missis sit hec prima 9º quod in corporibus
in quibus calor naturalis est multum debilis
[illegible] est [illegible] et tardior appetitus ad [illegible]
et adhuc ad potum quam aliis temporibus
patet quia calore [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] sed parvus [illegible]
[illegible] unde talis calor [illegible] et [illegible]
impotentior est resolutionem causare [illegible]
humidi substantifici [illegible] [illegible]
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible] patet [illegible] simile ¶ [illegible]
quia in talibus [illegible] sensitiva oris stomachi
est [illegible] et [illegible] ¶ [illegible]
quod in corporibus robustis et fortibus vel [illegible]
[illegible] appetitus ad cibum est maior tempore
hiemis quam tempore estivo probatur quia
tunc est calidum naturale amplius [illegible]
[illegible] et interioribus [illegible] et
[illegible] melius ap
plicatur igitur tunc maiorem et velocio
rem humidi substantifici causat resolutionem
[illegible] ceteris paribus ad maiorem et velociorem

humidi substantifici resolutionem sequitur [illegible]
[illegible] patet quia et [illegible] ex dictis
in quo ante tempore fiat absolute hu
di substantifici maior resolutio videbitur
in alia questione [illegible] quia tempore yemis
est virtus sensitiva oris stomachi melius
disposita [illegible] habet [illegible] [illegible]
[illegible] melius dispositus ¶ Similiter
tunc virtus attractiva [illegible] stomachi
eo mediantibus membris est fortior [illegible]
tota quia patet et [illegible] simile ¶ [illegible] 9º est
quod corpora robusta [illegible] dicta velocius
et [illegible] [illegible] fame tempore ye
mis quam estatis patet per ea que statim [illegible]
[illegible] sunt [illegible] [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] 9º est quod corpora debilis ca
loris velocius et maiorem [illegible]
[illegible] ad cibum tempore veris quam
yemis vel estatis patet quia illo tempore est
calor confortativus caloris debilis quia
[illegible] tantus quia resolvat et [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] [illegible]
et principalis est quod corpora robusta supra
dicta tardius et [illegible] [illegible]
tempore hiemis et adhuc veris quam
tempore estatis probatur primo quia tempore
estatis est calidum extrinsecum forte [illegible]
resolvitur humidum [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] similiter tunc aer est
calidus valde [illegible] potens membris exhi
bere refrigerium quam hieme [illegible] necessitas
est [illegible] [illegible] refrigerat
Addo adiuvat [illegible] retentio humiditatum
facta tempore hiemis madefaciendo
membra ¶ [illegible] circa hec dicta insurgunt
dubitationes [illegible] prima dubitatio est
[illegible]
[illegible] substantifica causatur fames [illegible]
[illegible]
[illegible] substantialis [illegible]
et [illegible] passibilis [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] causabit [illegible] fames
quod est [illegible] ¶ Confirmatur
[illegible] ante [illegible] [illegible]
resolutio humido substantifico attrahitur
[illegible] ad membra [illegible] [illegible] sunt [illegible]
[illegible]
sicut ¶ [illegible]
[illegible]

magis causat et citius sitis quam fames. Ad primum dicunt quidam quod licet humidum roridum sit subtilius et absolute facilius resolubile quam humidum substantificum quia tamen humido substantifico magis applicatur calidum naturalis quam humido rorido ideo velocior est consumptio quam consumit calor naturalis humidum membrale quam actio qua resolvit humidum roridum, ideo non valet argumentum. Resolubilius et subtilius est [illegible] quam humidum substantificum [illegible] resolubile. Responsio quia non sunt [illegible] tam propria ut patet [illegible]. Ad confirmationem dicitur quod non [illegible] tempore incipit [illegible] attractio ad membra facta inanitione quam incipiat fieri attractio membrorum a venis et venarum ab epate. Responsio statim enim cum membra [illegible] et evacuantur per [illegible] membrorum que erant [illegible] et venis ab epate et epar a stomacho [illegible] et [illegible] sit [illegible] fames. Ad quod [illegible] quod non statim attractio [illegible] causatur sitis [illegible] adhuc [illegible] acquirere [illegible] sequitur sitis. Responsio aliter dicunt quidam quod [illegible] non [illegible] facta membrorum inanitione totus attrahit [illegible] intendit enim natura utroque [illegible] possibile est prompte satisfacere membra [illegible] et [illegible] reponere [illegible] pars roris attrahitur ad membra [illegible] et pars [illegible] ut membra [illegible] et [illegible] responsio. Sed contra istam responsionem arguitur quia calor naturalis [illegible] attractivus est [illegible] sufficienter [illegible] et sufficienter attractivus [illegible] calor [illegible] sequitur quod [illegible] roris [illegible] talis fiat attractio et prius. Responsio. Sed ad hoc [illegible] dici quod argumentum concludit [illegible] virtus membri retentiva resisteret [illegible] transeat hec responsio quantum [illegible] ad [illegible] argumentum videtur probare. Ad [illegible] dubium dicitur quod calor ab extrinseco [illegible] ab [illegible] vel labor [illegible] humido substantifico quam rorido et quod talis calor [illegible] influenti aut humoribus aut membris [illegible] sit humiditas facilius valde insolubilis quam substantificum humidum membrorum a tali calore facilius resolvitur ros et prius facilius et citius causatur fames quam sitis [illegible] ab eo. Contra primum superius assumptum arguitur quia calor naturalis est inclinatus [illegible] humidi substantifici quam rorido [illegible] facilius advenit 3a species ethice quam [illegible] falsum ut patet et arguitur quia [illegible] ethice plus et magis consumitur humidum substantificum quam humidum roridum eo quod talis calor fundatus est in substantia membrorum vel in substantifico humido ideo facilius et fortius consumitur humidum substantificum quam roridum, sed tunc est 2a species ethice. Responsio. Item quia non apparet verisimile quod quia [illegible] melioraretur [illegible] calidi naturalis ad humidum substantificum ossis quod illud facilius et citius resolvet quam resolvitur ros cum ista applicatione. Responsio. Ad hec duo dubia respondetur et primo ad primum dicitur negando quam et conceditur ulterius et calor ethice velocius consumit humidum substantificum quam roridum [illegible] negatur quia [illegible] citius advenit 3a species ethice et [illegible] est quia quamvis velocius procedat resolutio in substantifico quam in rorido citius tamen manifestatur humidi roridi consumptio quam substantifici cum multo maior quantitas sit substantificum quam roridum et [illegible] hoc primum et ponit medici in prima specie ethice consumi roridum unde non est ymaginandum quod in aliqua specie ethice non fiat humidi substantifici consumptio ymo [illegible] sed prius manifestatur roridi consumptio dicimus prius advenire [illegible] in quo [illegible] [illegible] ante rore quasi totaliter consumpto quia vel modicum et insensibile eius in membris remansit quia semper adhuc remanet cum tamen illa quantitas. Responsio non est manifesta tamen [illegible] nobis manifesta consumptio substantifici et hec vocatur tertia species ethice. Ad 2m dicitur quod tunc substantificum ossis densius est substantifico aliorum membrorum ita ros [illegible] esse grossior est quam ros aliorum membrorum. Responsio. [illegible] non [illegible]. Quod [illegible] citius causa famis quia in [illegible] fames non est [illegible] multo magnam quantitatem humidi substantifici [illegible]

deperdi quia quas cito fit ab eo simo et impressio in eo abhundi illicito fit fervens [illegible] adhuc ut consumatur in eo citius quam in eo tantum deperdi quantitates eorum quia ubi fit ipsum exsiccatur et non madefactum et ultra hoc in eo potius complexionis calidam vero ut alias ad argumenta deducta ante oppositum satis patet solucio 2e ¶

Utrum tempore hiemis fiet magis resolucio quam tempore estatis. Arguitur multipliciter quod non primo plus debilitantur corpora tempore estatis quam tempore hiemis et talis debilitas non est [illegible] aggravatione primo in animalibus et per consequens maior fit resolucio et in animo tempore estatis quam tempore hiemis [illegible] [illegible] notum [illegible]

¶ 2o isto tempore [illegible] estatis ad sensum patet corpora maxime manifeste et opte [illegible] 1a 2e patet quia et antecedens [illegible] ¶ Principaliter sic arguitur si questio esset vera hoc maxime contingit propter vigoracionem caliditatis a contrario circumdantis ipsum quod est falsum probabiliter et quia satis patet [illegible] [illegible] quia arguitur quia sicut caliditas magis vigorantur a circumstante frigido sic ab eodem magis clauduntur pori et sicut pori magis clauduntur sic magis resolucio prohibetur igitur a simili sicut frigidum circumstans vigorando velocitat resolucionem sic constringendo eam retardat et per consequens ref

¶ 3o quia totum corpus et humores sunt magis parati ad resolucionem tempore estatis quam tempore hiemis igitur 2a 3a patet consequentia et antecedens [illegible] satis patet ¶ Et tamen sic se videntur habere ad invicem tempora anni sicut naturales complexiones sed a complexione calida fit resolucio maior quam a frigida igitur et a tempore calido [illegible] quia calor estatis videtur se habere ad calorem hiemis sicut calor febrientis ad calorem sani sed multo plus resolvit calor febrientis quam sani igitur plus resolvit calor estatis [illegible] hiemis [illegible] quia et totum ante sequitur ad dictum ¶ 2o ad idem [illegible] et facere auctoritas [illegible] primi doctrina 2a capitulo [illegible] ubi expresse ponit estatem debilitare operaciones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

resolucionis indiget pauco cambio ¶ Ad oppositum videtur esse intencio galieni in commento illius vertres hieme [illegible] ¶ Respondendo ad istam questionem primo [illegible] respondebimus cuiusdam doctoris qui [illegible] [illegible] [illegible] respondendo probabili ad [illegible]

¶ Conclusio ad primum premittit [illegible] doctor iste [illegible] hic [illegible] [illegible] pat [illegible] multipliciter primo pro corrupcione quartique 2o pro aer factione allegat pro primo quia [illegible] 3am particule 3e afforismorum aut ut statim resolvat pro 2o Avicenna 2o primi doctrina 2a capitulo [illegible] [illegible] [illegible] sumitur hic 2o sumitur resolucio pro separacione superflui tum [illegible] digestionis 3o pro [illegible] questione humorum i vaporum sive spirituum sive insensibiliter expellendi Et [illegible] [illegible] [illegible] sumitur in proposito ¶ Premittit 2o quod resolucio 3o modo et quarto modo est duplex quedam indiget necessitatem ablacionis et possibilitate restauracionis sicut que fit a calido naturali et naturalis [illegible] que non indicat [illegible] ut facta a calore preter naturam ¶ Premittit 3o quod resolucio [illegible] [illegible] aut primo quia [illegible] preparacionem multa [illegible] a similitudine aut 2o aut 3o quia [illegible] cum multa materia i vaporum [illegible] ¶ Premittit 4o quod [illegible] quia non valet calor intensior ergo potencior ad resolvendum cum in mala complexione [illegible] calida contingat sanguinem [illegible] [illegible] ubi non fit [illegible] tempore sanitatis patet [illegible] in timpanitico febricitante

¶ Premittit quinto quod expulsio superfluitatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fit a calore naturali per se et non [illegible] calore et hoc intendebat galienus in commento [illegible] resolucionem [illegible] a calore naturali omnes enim actio naturalis fit per se mediante suo instrumento naturali [illegible]

¶ Prima 2o capiendo resolucionem pro separacione superfluitatum et ipsarum expulsione a similitudine maior est resolucio tempore hiemis quam estatis patet quia ista fit a solo calore naturali qui in hieme est validior [illegible] [illegible] ¶ 2a 2o resolucio que est absolute aversio i vaporum [illegible] rei est maior in estate quam hieme patet per argumenta aliqua adducta supius ¶ 3a 2o [illegible] [illegible] resolucio sive insensibiliter expellende et [illegible]

bona separande est fortior in hieme pro
bat. quia in illo tempore virtus est fortior
ideo subtile magis insensibiliter expellit
quam tempore estatis cum tunc virtus
debilior et impotentior est ad separandum
nocivum a iuvativo ut dictum est ¶ 2a quod si
quod in multis resolutio occultior est in he-
ime que manifeste et considerari evidenter
in estate sed cum calidum sit potentius in
hieme facit meliorem sequestrationem eius
quod debet insensibiliter expelli super quod taliter
separatum magis habet dominium calidum
forte yemis quam calidum estatis supra
ipsum similiter sequestratum ¶ 3a quod pro
babiliter teneri potest quod si in eadem mate-
ria precise ageret calor estatis et yemis
occultior esset resolutio per yemale calido quam
estatis ¶ 4a quod est licet absolute maior
sit resolutio in estate quam hieme reso-
lutio tamen humiditas de cibatione et restau-
rationis possibilitate videtur esse maior tempore
hiemis et istam conclusionem persuasit in illa questione
et arguit quod talis fit a calore naturali
in quantum naturalis est fortior ut patet quod
et aliam satis patet ¶ Quantum ad 2m
capiendo resolutionem prout est humidi
cuiuscumque in vaporem questio promitto quod
non semper ad calidum fore intensiue maius
sequitur ipsum esse potentius ad resolven-
dum si in alique ponatur paucitas humiditatis est cum
ventositate unius posse resolvi in intempera-
mento febriente quam in ipso met sano
quantumcumque ideo sit multo intensior cali-
ditas hic quia quam anhela complexione
calida corporis generatur ventositas que
tempore sanitatis non generabit ut dictum est
¶ 2o permitto quod quanto calidum est inten-
sius ad resolvendum tanto ceteris paribus
est eius resolutio magis occulta quia si est
potentius fit magis subtilitatis materiam
et disponit ipsam ad resolutionem et dispo-
nit ipsam et per resolutionem magis occultam
intelligo illam qua quantitas resolutum in tan-
tum minus manifestum et minus sensibile quia fit
in vaporem subtilem et hoc ceteris paribus
in tempore resolutionis et aliis ¶ 3o per-
mitto quod humidum membrale est ceteris pari-
bus densius et difficilius resolubile
quam nutrimentale sibi proportionale sive
correspondens et dico notanter sibi proportionale

ut patet quia non repugnat aliquod nutri-
mentale humidum ut esset aliquod substantifico
densius esse et minus resolubile non dicat
sibi proportionale quia comparetur humidum
substantificum membri ad nutrimentale
eiusdem membri cum ceteris paribus ¶ 4o
permitto quod corpore naturaliter se habente
secundum totius habitudinem statim facta me-
brorum inanitione consurgit appetitus ad
cibum Ex quo patet quod ubi maior est et
velocior membrorum inanitio et resolutio
corpore naturaliter se habente ibi velocius et
acutius causatur fames et ergo patet satis
¶ Prima distinctio quod a calore tam intrinseco
quam extrinseco in nobis contingit tripliciter
resolutio corporis primo spiritus et caloris natura-
lis 2o humidi nutrimentalis non conversi
3o advenit resolutio humidi substantifici
totius hoc satis patet ¶ 2a distinctio
principalis est quod inmortatio humidi substantifici
membrorum in uno corpore magis quam in alio
potest tripliciter contingere primo propter actio-
nem et resolutionem fortiorem et velociorem
provenientem a calido in humidum 2o propter
compositionem eius quod resolutum esse minori
vel sive resumptionem vel restaurationem
3o propter utrumque simul Exemplum primi ut in colleri-
co dicimus humidum continue plus minorari quam
flegmatico vel temperato Exemplum secundi in-
in sene plus quam in iuvene minoratur humidum substan-
tificum quam iuvene et hoc non est propter resolu-
tionem esse fortiorem cum sit in eo multo de-
bilior sed propter restaurationem esse minorem
respectu sue resolutionis quam in iuvene
Exemplum 3i sicut in colerico respectu sanguinei Tertia
supra prima quod ista quod tempore estatis maior
fit spiritus et caloris resolutio quam tempore
hiemis probatur primo per argumentum
preallegatum similiter quia pori sive vie corporis
sunt latiores 2o similiter experimento patet
omnes operationes que mediante spiritu
perficiuntur fore imbecilliores ¶ 2a quod est hec
quod maior resolutio et consumptio nutrimenta-
lis humidi non convertibilis tempore estatis fit
quam yemis patet quia a fortiori calido
extrinseco trahuntur sanguis et humiditates
alie corporis ad eius circumferentiam et cum
hoc late sunt eius porositates et tamen cor-
poris inspirationem maxime patet ut dictum est
¶ Tertia experimento patet in mixtis...

quantitate isto tempore per sudorem expelli
tur. Vel in conclusionibus inferius ponitur quod
eadem quantitate in equali nutrimenti ob
lata tempore hiemis et tempore estatis
ceteris paribus minor est quantitas eius
que convertitur in humidum substantificum tem
pore estatis quam tempore hiemis patet primo
quia maior eius pars resolvitur in estate
igitur ceteris paribus minus de eo convertitur
secundo quia calor naturalis hiemis potentior est
et aliquam partem illius nutrimenti convertit
et ad benignam ducet. ¶ 2° sequitur quod ce
teris paribus citius completur digestio
tempore hiemis quam tempore estatis
et hoc tamen intelligi debet in corporibus
habentibus calorem fortem. ¶ 3° pro
babiliter ponitur quod in corporibus robustis
debite rectis et temporibus naturam suam
servantibus plus in equali tempore resol
vitur de humido substantifico tempore veris quam
estatis hoc autem persuadet quia stantibus com
plexionibus iam dictis frequentius inte
[illegible] corpora famem vere quam estate
et velocius fit humidi substantifici [illegible]
[illegible] necessitans ad famem patet
quia ex dictis supra et auctor docet exprimi
tur. ¶ Ex ista conclusione videtur esse velle
[illegible] in littera quoniam inequalibus tempo
ribus si pauca dissolvantur non multis cibis
est expendendum cum cibus ad dissoluta restau
randa sit necessarius etc. Et infra quod
ostendit necessitas reficiendi etc. Et
tota causa huius est quia potissima causa
resolutionis humidi naturalis in corpore
naturaliter se habente est calor naturalis
congregatus sive ex innato et influente spiritu
et calore complexionali membrorum. Sed hic
etiam sive existente in membro unde [illegible]
eius veris frigiditate [illegible] multiplica
tur et in quantitate augetur et unitur
totum aggregatum ex caloribus iam dictis
[illegible] in perspicuitatibus eius
unde tam ratione eius [illegible] in inte
rioribus membris simul cum calore innato
et compositionali et [illegible] fortificatio
nis quam ex ratione [illegible] applicationis
fortificative multum actio caloris [illegible] humidi
substantifici membri et sic fit maior
eius consumptio licet [illegible] producitur pos
sumus [illegible] gradualem intentionem

que fit paulatim per [illegible] in estate autem con
tingit licet enim forma caliditatis et spiritus
et adhuc membrorum fiat intensior in ho
rum tamen multum quantitas spirituum
et rarescunt spiritus et expanduntur et
non uniuntur et propter hoc calor actio in humidum
debilitatur et cum hoc actio in medium pone
[illegible] non est multum ad profundum nisi in
[illegible] caliditate qua spiritus [illegible]
videtur quod multum rarior est actio caloris
qua resolvitur humidum substantificum tempore
estatis quam tempore veris. ¶ Ex ista se
quitur primo quod causa quare plus macre
fiunt sive extenuantur corpora in estate
quam hieme non est quia velocius [illegible] minor
fit humidi substantifici resolutio sed quia
[illegible] est minor nutrimentalis [illegible] substan
tifici conversio unde simul cum resolutione
quia tamen fit minor remanet quantitas
humidi substantifici quam tempore veris
[illegible] sicut supra de sene exemplificat
¶ Sequitur 2° quod stante equali tempore in
[illegible] veris et estate in [illegible]
humidi substantifici difficilius tolerabit
corpus [illegible] vere quam estate. ¶ Sequitur
3° quod hec alia non valet in equali tempore
plus innovatur humidum [illegible] quam humidi
[illegible] est velocius resolvitur [illegible]
est antecedens verum et consequens falsum ut patet ex dictis
quasi infinita alia possent [illegible]
imaginatione et [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] resolutio [illegible] que fit a calore na
[illegible] que indicat necessitatem refecti
onis et tu bene considera ad hoc. ¶ Quarta
ad primum conceditur quod maior fit corporis in
[illegible] et debilitatio tempore estatis etc.
tamen ex isto non sequitur resolutionem
humidi substantifici a calido fieri maiorem
aut velociorem ut patet ex dictis. ¶ Ad 2m
patet ex dictis in questione vere [illegible]
macrefactio consequitur resolutionem sed ma
crefactio non consequitur maiorem resolu
tionem solum [illegible]
et cum [illegible]
[illegible] ad resolutionem [illegible]
[illegible] non [illegible]
fit evacuatio eius per insensibilem [illegible]
[illegible] respirationes et alia multa [illegible]
[illegible] capitis se in hieme [illegible] auditu

io expiratio est grossior et non est propter
aerem grossiorem etc. vel dicitur quod calidum
fortifficatum potens est in dilatando po
ros dilatatione sufficienti ad evaporatio
nem quod insensibiliter expellitur ¶ Ad 3m
satis patet ex questione quid sit dicendum
¶ Ad 4m dicitur quod illa similitudo naturalium
complexionum et temporum anni non est admit
tendum quia sermo est de complexionibus
anni et de complexionibus temporum nam
caliditas temporum est extrinseca caliditas
aut complexionis corporis est intrinseca que
non fortificat calorem ¶ Ad confirmationem
dicitur quod licet in aliquo similitudo teneat non
tamen ex toto tenet cum quantum ad hoc
quod est esse iuvene vel iuventutem sed non tenet in
aliis ¶ Ad auctoritatem ... dicitur
quod ... repugnant dicte in questione
non enim debilitatur corpus absolute ma
gis propter solam substantie humide resolutionem
sed etiam propter resolutionem calidi naturalis et spiritus
et humorum et paucitate restaurationis
auctoritas vero eiusdem allegata prima
quarti capitulo de curatione febricitantium
persuadet quod minori humectatione indiget
corpus hieme propter absolute corpus minus
expirari et hec non est contra dicta etc.
Ventres et corpa humana
sunt calidiora tempore hiemis
quam tempore estatis vel autump
ni Arguitur multipliciter quod non
primo sic quecumque signa significantia super
caliditatem sunt fortiora in estate quam
in hieme igitur etc. ... arguitur discurrendo
per singula primo pulsus et anhelitus est ma
ior velocior et frequentior ut colligitur
2a sen de pulsibus temporum anni verum
est tumor ... magis colerice ad tactum
corpus magis calidum et sic de aliis etc.
¶ 2o plures multiplicantur egritudines
flematice in yeme igitur etc. antecedens colligitur aforismorum
3a et 2o afforismo yeme vero pleureticas
et 2a sen doctrina 2a capitulo ... ¶ 3o
arguitur si corpa essent etc. hec maxime
esset propter retractionem spirituum et caloris naturalis
ad interiora sed arguitur quod non quia huiusmodi
retractio debilitat calorem ut patet in prima
parte pronosticorum et ... sint ...
igitur etc. patet quia et antecedens colligitur aforismorum
... quarto afforismo et in commento eiusdem sen.

... deficientibus febribus etc. siquidem que
exterius sunt frigida que vero intus calida et
sitim habeant mortale Colligitur afforismorum
4o commento primo ¶ 4o ad principale tunc
corpore existente in regione calida ad valde
frigidam eius calor augetur quod est falsum et
contra ... prima sen capitulo de complexionibus
quod si corpus ... fiat tale quale corpus
sclavi aut infirmabitur aut morietur etc.
consequentia tenet quia sic se videtur habere regio
calida ad frigidam sicut tempus ... ad
frigidum ¶ 5o hoc maxime foret quia
virtus contrariorum maxime fortificaret alterum
circundatum ab eodem sed arguitur quod non quia
virtus contraria debilitat aliud in ipso augendum
etc. ¶ Similiter talis fortifficatio proveniens
a contrario vel proveniret ab eo naturaliter
vel violenter non primum ut patet nec 2m quia
nichil est violentum aerem circumdantem nos
ut nostrum calorem extinguet igitur etc. ¶ 6o ...
quod in sene possit esse caliditas fortior quam
in iuvene eadem et maior ponendo finem
consistentie esse in fine autumpni et principium
senectutis in principio yemis et fiat argumentum
ut alias secundum precise argumentum quod caliditas
in puero et iuvene non sunt equales pone
do finem pueritie advenire in fine autu
mpni et principium iuventutis in principio yemis
ut patet ut caliditas in sorte contra exem
pli talis existente erit maior in hieme
questio est vera sed proterviter ipse erat in fine
autumpni et sic puer igitur etc. ¶ 7o sequitur
quod solo decursu temporis in eodem corpore
debite et convenienter recto corporis egre
duceretur latitudinem sanitatis puta tem
peramentum temperantie quod non est rationale
et arguitur quia ponendo sortem esse tem
peratum in extremo intensiori sue tempe
rantie et adveniat yemps et patet quod eo sor
fiat calidior poterit ... quod sortes trahetur
extra latitudinem temperantie forte di
ceres tu quod temperantia habet latitudinem et quod
sortes non potest poni in ultimo temperantie
... latitudinem responsio non valet aliquem
ostendi debile fore ultimum instans in quo
sortes est temperatus sed intendat calor
in sorte per adventum yemis per aliam latitudinem
vel gradum intendetur in sorte caliditas
sicut ... quam per aliam distat sor. ab extremo

temperat intensius calido et sic primitu
bitur cum latitudine temperate hoc quia
est bona et est possibile et cetera ¶ Adam
est ypo massam Respondendo ad illas questiones
circa primo tangetur quidam modus pro
babilis respondendi ¶ Est tamen ad primum
primitto quod ymaginari possumus virtutem
qualitatis alterius vigorare et fortifficare
primo modo vniendo et congregando partes
eius quare ipse redduntur potentiores
ad agendum et resistendum quam prius
ipsis autem melius applicatis quare vnaqueque
alias melius conseruat ipsis est me
lius vnientibus ad agendum cum qua
agunt per breuiores lineas tum est quia
melius sunt applicate sit magis agen
ti sicut fortior est per se ipsa dispersa et 2o
ymaginari possumus vnum contrarium aliud
fortifficare sicut ipsum intendit informiter
quod qualiter sit possibile declarabit ¶ 2o
est principaliter primittendum non posse in aliquo
subiecto intendi caliditatem vel qualitatem
aliquam de primis nisi ad illius intensionem
vel productionem per se generat aliquid agens
immediate illam intendens vel producens
¶ Ex quo patet non esse possibile per solam
substantificam partium congregationem vel
vnionem fieri alicuius qualitatis primarum
de nouo productionem ¶ 3o premitten
dum est quod numquam vnum contrarium per se et
immediate generat ad alterius productionem
patet quia quodlibet contrarium intendit aliud
contrarium corrumpere naturaliter ergo et patet
cum eis contrariatur ¶ 4o primittendum
est quod possibile est vnum contrarium ab alio
contrario circundatum fieri in forma qua
illi contrariatur intensius quam prius erat
patet hoc de gradine et similiter aqua est
precalefacta ad maiorem reducitur frigi
ditatem quam si non precalefiat ut primo
methaurorum quia virtute possibilis a contrario
circundante propter eius paucitatem confortat
aut adhuc ad velocitatem congelationis quam
calefactam aquam esse primo methaurorum
¶ Prima ergo ad saluandas intensiones vnius
contrarii ab alio in corporibus simplicibus
necesse est ponere qualitates primas in corporibus
simplicibus repertas ponere alias vel alias
qualitates ad illarum intensione effectiue
concurrentes per quia eas ponere aliam qualitate

per se illius intensionis effectiuam sed ista
non potest esse qualitas prima quia vna
earum non est per se alterius productiua igitur
vel per quod et cetera patet intelligenti
¶ Item talis intensio non fit per se et
immediate a subiecto quo per suppositionem
nec per solam partium vnionem per primam
nec a qualitate que est in passo quia primo
ipsum totum vniforme et patet nullam
partem posse agere in aliam nec in se per
qualitatem per quam ipsa est vniformis
relinquitur igitur aliud esse aliam qualitatem
per se et immediate ad hoc concurrere effectiue
¶ 5o quod sequitur huiusmodi qualitas
talis qualitatis productiua est species
vel radius a qualitate subiectiue mouet
cuius qualitas intenditur cum de sursum
vel productus patet quia hoc est alicuius
qualitatum magis corporibus consistentium
igitur necessario est aliquid obiectum vel ab alio
quo istorum causatum vel productum sed non
apparet aliud quam radius vel species alicuius
istarum qualitatum ymaginandum est ergo
quod sicut color est sue speciei multiplicatiuus
in medio ita calor et frigiditas et quod
sicut caliditas est qualitas magis actiua
quam color vel odor ita eius species est
eius imitatiua non solum spiritualiter
sed etiam est talis qualitas qualis est subiectum
a quo deciditur productiua ymaginando
vlterius quod sicut a speculo reflectitur
lumen et species coloris ita a frigido species
caloris et a calido frigiditatis ¶ Ex quo
patet modus quo vnum contrarium ab alio cir
cumdatum intenditur et si quia a calido
circundato multiplicatum radius ad fri
gidum qui reflexus ad caliditatem in subiecto
a quo sunt de sursum producit caliditatem
et per consequens patet problemata multa
primum quare in cauernis sic profundis
in yeme reperitur intensa caliditas sed
non intensa frigiditas ¶ Et per idem quare
aque puteales in hieme sunt calide in
estate vero multum frigide ¶ Similiter quare
in hieme non generantur grandines sed
tempore vero estatis et autumpno sic et mul
ta alia quare intensior est frigiditas in
media regione aeris in estate et quomodo
intensior potest frigiditas esse in estate ge
nerans grandines quam generans niues

tempore hiemis ecc patet aut adhuc
omnia responsio ex fundamento iam dicto
¶ 2º licet ita sit non tamen necessarium
est simpliciter contrarium suo contrario extra
cendatur quod ab illo intendatur patet quia
possibile est potentius esse contrarium extra
cendans remittendo et corrumpendo
quam sunt eadem iam dicti reflexi paret
tes intendendo 1º etc ¶ 4º proba
biliter ponitur quod in corporibus tempore
veris non est calor maior propter maio
rem spirituum quantitatem sed ecc quia in
suis spiritibus est caliditas intensive
maior quam fuerit tempore estatis
vel autumpni hec 2º videtur posse pro
babiliter sustineri ponendo per spiritum
reflexionem fieri caloris intensionem
modo iam dicto erit aut hec 2º ma
xime vera stantibus conditionibus
requisitis ad effectum scilicet quod sit venis
summe naturam suam et quod sit corpus
fortis caloris et quod sit utens regimine
debito ¶ 5º sequitur quod in vere calidi
tas est intensior ceteris paribus quam
yeme vel estate et 2º hec dicta aut
dixerunt non solum ypocratem dixisse
ventres esse calidiores propter maiorem
spirituum multitudinem sed etiam quia gradu
aliter spiritus sunt calidiores et adhuc
membra hec aut responsio est magis phi
losophicis quam medicinalis in physis
dimittatur ¶ Quantum ad 2m articulum
promittendum est primo penes modum lo-
quendi medicorum quod aliud est aliquod corpus
alio esse calidius et esse calidius 2m
naturam ¶ Corpus enim alio esse calidius
ceteris paribus est ipsum habere in se ef-
fectiue calorem intensiorem quam aliud
sufficienter ipsum dicimus esse calidum cor-
pus enim alio esse calidius 2m naturam
est ipsum plus in se proportionabiliter respecti-
ue melius habere de calore naturali seu de
spiritu qui est instrumentum anime in suis ope-
rationibus et notum est quod hec non sunt
convertibilia stat enim aliquod corpus esse
alio calidius alio 2m naturam ad intelligen-
datum quod tamen eo est minus calidum et ergo
ut corpus temperatum ceteris paribus
calidius est 2m naturam corpore multum
colerico cum multo plus in se habeat

de calore naturali cum tamen corpus colericum
sit eadem intensive multo calidius ut
patet ¶ 2º principaliter promittendum quod
tempore hiemis in corpore robusto ve-
niens servante suam naturam et corpore
debito utente regimine augentur spiritus et
sanguinis respectu eius quod sunt in estate
et autumpno patet quia tunc prohibet
corpus resolutio et virtus interius quia
fortificatur sua operatione et per consequens plus
restaurant de spiritu et sanguine 1º etc
¶ Tempore vero in estate caliditate subtiliantur
sanguis et humores et spiritus et pori di-
latantur resolvitur multum de spiritu
et sanguine et adhuc spiritum interius
non unitur sed exterius dilatatur quare
impotentior fit ad cibum assimilandum
et spiritum et sanguinem restaurandum
et per consequens etc ¶ Omnia ergo corpora quecumque
tempore estatis sunt intensive calidi-
ora quam tempore hiemis patet per ista
argumenta superius adducta quoniam
enim signa a pulsibus et urina ab humori-
bus illis temporibus multiplicantur signi-
ficant super intensiorem caliditatem
ut patet intelligenti 1º etc ¶ 4ª 2º
quod corpora robusta yeme servante naturam
et utentia regimine debito semper sunt
calidiora 2m naturam tempore hiemis
quam tempore estatis probatur multo
plus multiplicantur spiritus et sanguis
ut supra 1º etc ¶ Ad argumentum
deductum est et istam consequentiam voluit ypo-
crates affirmare ¶ Ex quo consequenter sequitur quod corpora
proxime iam dicta perfectius exercent
operationes suas naturales yeme
quam estate plus enim habet virtutis natura-
lis de spiritu qui est eius instrumentum in opera-
tionibus et interius magis unita et ex
isto tamquam ex fundamento possunt assig-
nari cause quarundam apparentiarum adver-
sus que videntur difficiles / prima appa-
rentia est hec quod in febriente intense quandoque
generatur multa ventositas que tamen
in eodem sano non generabatur cum tamen
ventositas fiat a calido diminuto / 2ª
apparentia quod in illo febriente vel sine
caloris intensi non resolvit illa vento-
sitas que tamen in ipso resolvitur prius
si fiat non febriens / 3ª apparentia est

quamvis enim ydropsis sit egritudo frigida ut
2° canonis fen 14ª capitulo de ydropsi non re-
stat aliquem esse febricitantem et tamen esse
ydropicum. Ad quod in ydropico ante
se febricitante generatur aquositas ut
in asclite aut sanguis valde crudus ut
contingit in yposarcha. Ad primum enim dicitur
quod licet in illo febricitante sit caliditas inul-
to tamen intensior est in illo modica tamen
quantitas vel multitudo unde licet sit
ibi calor intensior est tamen ibi minus de
instrumento quo mediante arguit vir-
tus ventositatem resolvendo vel eius ge-
nerationem prohibendo licet enim cali-
ditas illa intensior sit in corpore tamen
minus est de calore qui est instrumentum virtutis
in augendo. Ad 2m notandum quod iste habens
morbum calidum intensive scilicet calorem eius
temperamentum excedente habet tamen spiritus
et caloris naturalis diminutam quantitatem
per quorum diminutionem dicitur corpus frigidum
privative sicut de hoc plenius alibi dixi et
eodem modo patet ad quartum intelligenti
Sed quartum est quod licet ita sit aliqua tamen
sunt corpora in quibus in estate est calor
maior tam intensive quam secundum naturam
quam in hieme patet de corporibus debi-
lis caloris et decrepitis quorum calor indi-
get confortatione ab extrinseco. Ad
argumenta principalia ad primum 2m primam
responsionem. Ad quartum negatur antecedens
et dicitur quod si pulsus et anhelitus sunt ma-
iores hoc non est propter calorem interiorum
intensionem sed propter aerem quem attrahit
esse calidiorem unde ostendit plus de
eo de ipsa urina magis est tincta quia
minor est quantitatis et quia plus se-
cum de colera quo illo tempore propter siccitatem
tatem ampliorem multiplicatur quinimmo
eodem modo egritudines magis colerice
et egestiones corporis calidius quia ex-
terius attrahitur calor ad corpus inflam-
mabilius propter siccitatem caloris et humorum
Ad 2m negatur antecedens corpore robusto
regimine conservato debito regimine ubi vero non
concedendum est antecedens et neganda est quia
si debitum non conservetur regimen non in-
conveniens generari humores crudos in corpore
robusto sed tamen de calidis generantur sed
illi frigidi non resolvuntur sic quod potest fieri
obstructio et tamen corpora robusta sunt
calidiora quia de calidis generatur ex
eisdem. Ad 3m dicitur aliquam attrac-
tionem confortare calorem ut facta ex
quemcumque occursu aeris frigidi preter
naturalem temporum mutationem ali-
qua enim debilitat sicut frigida aere preter
naturam in estivo paroxismo calidum subito
et minus suffocante et ad interiora pe-
netrante. Ad quartum dicitur quod si transit par-
latine de regione ad regionem transiret
res essent parva sicut in mutatione tem-
poris autem quod corpus illud in ventre et ca-
lore non fortificaretur. Ad quintum dicitur
quod venit contrarium aliud circumdans fortificans
illud violenter et contra eius naturalem
inclinationem et quod violentans illud est
ipsum met contrarium fortificatur. Ad 6m
dicitur quod omnes illas conclusiones tamquam
possibiles concedendo et cum dicimus calo-
rem in puero esse equalem calori iuvenis
intensive et in iuvene intensiorem quam in se-
ne debet hoc intelligi temporis ad in-
vicem comparatis cum circumstantiis omnibus
ordinibus partibus preter illud in quo fit
comparatio puta quod comparetur puer in hie-
me ad iuvenem in hieme et iuvenis in
estate ad senem in estate et sic iuvenis
ad senem et tunc patet antecedens non proce-
dere debet parvus quod illud tempus non fu-
it sibi simus similiter. Aliter dicitur quod corpus
compare in simul rerum et dicitur quod licet hic
fiat calidior ratione yemis tempore
tamen minus calido quam in precedenti ye-
me et non comparetur principium yemis ad finem
estatis sed ad finem yemis alterius anni clap-
si. Ad ultimum quidem concessum est conclusio
et tunc illa corpora indigent confortatione
Aliter dicitur negando quam stantibus
quibus supponimus tactis et dicitur quod corpus
temperatum decurrendum per tempora anni
non est naturaliter eiusdem gradus caloris in
omnibus temporibus sed maioris in yeme
et minoris in estate quamvis enim in estate esset
in extremo calorum qui sibi debetur in
estate non tamen erat in extremo caloris
totius temperamenti cui correspondet maior
calor in hieme conceditur igitur quod alterare-
bitur ultra illum calorem sed non ultra illum qui
sibi debetur in hieme et si ponatur verum corpus

temperatum in estate tanto circundii calore
sicut hic in hieme habebit dicitur illud
esse impossibile quia tale sic esset tempe
rata si lapsus habemus iuxta dicta in
2o articulo ubi positum est corpora in
estate fore intensissime calidiora quam
in hieme et notum est quod ita bene procedit
2m argumentum contra istam conclusionem sicut
contra positionem primum argumentum etc.

Verum tempore hiemis in cor
poribus robustis stante debi
to regimine melior fiat et ma
ior restauratio quam in tempore
estatis arguitur multipliciter quia tunc primo
quia tunc posset humidum perfectius quam
fuerit per estatem resolutum restaurari
quod falsum ad ut colligetur summa prima capitulo
de etatibus et summa 3a capitulo primo et arguitur
quia quia si melior fiat restauratio igitur
sit melior humidi et passus etc. Contra se-
quitur quod melius posset restaurari humidi
in senectute quam fuerit in tempore iuventutis [illegible]
ponendo finem iuventutis esse in estate
et quod autem sequens yemis adveniat
incipiunt senectutis ut patet deductione articuli
Contra principale arguitur sequitur quod in iu
ventute posset fieri vera diminutio corporis na
turalis per suas etates decurrente et arguitur
quia quia tempore iuventutis virtus in
yeme restaurat precise tantum quantum re
solvitur in eodem quia alias cresceret si igitur
multo minus restaurat in estate quam in hie
me sic facta in estate resolutione humidi
igitur minus restauratur ideo etc. Conclusio quam
resolvitur sequitur ita est adveniat vera di
minutio igitur et per similem argumentum deducitur
in pueritia fieri veram diminutionem quia
scilicet in estate sit [illegible] restauratio
quam in hieme sit illa in sexquialtero mi
nor et ponatur puerum in yeme restaurare
in sexquialtuplo plus quam presentiter resol
vatur in eodem et arguitur sic adveniente
estate iuxta puero ut stante generatione eodem
plus minorabitur restauratio ad sexquialte
rum equali resolucione manente si prius
erat restaurationis ad resolutionem proportio
sexquialtera igitur etc. ut arguitur sit nunc ve
lus in qua restaurationis ad resolutionem
sit sexquialtera proportio ut sexquialtero in esta
te in sexquialtero minus restaurabitur quam

[illegible] et arguitur sic humida restauratione diminuetur. Ad hanc
resolucionem est proportio sexquialtera sic hec restau
ratio fiet minor resolucione et per consequens etc. et per
eodem arguitur quod in pueritia potest esse vera
decrescentia. 4o si questio esset vera sequeretur
in senectute quod in estate senectutis posset fieri verum aug
mentum quod est falsum ut patet et arguitur
quia ponendo sortis senectutem finiari in
fine autumpni vel in medio yemis sit primum
instans senectutis a et arguitur immediate
post a in sorte est virtus incerta proportione
potentior ad restaurandum quam fuit in
estate si in estate erat potens restaurare
tantum quantum tunc deperdebatur eo quod
tunc erat etas consistentie sortis igitur etc. patet
quia et arguitur intelligenti forte dicitur negan
do arguitur quia immediate post a sor erat senex
igitur Contra immediate ante a erat senectus
in sorte incerta proportione potentior ad re
staurandum quam in tempore estatis sed in quo
proportione minus erat potius senectus sortis in
mediate quod post a quam immediate ante fuit igitur
etc. patet quia et totum argumentum satis notum est
intelligenti. Contra sequitur quod alicuius medium
totalis vite per minus esset maior proportione
alterius cum tamen etas adolescentie non fuerit
maior etate adolescentie eiusdem quod est
falsum eo quod eadem debet esse proportio ad
partem et totius ad totum et arguitur quia
ponendo sortem debere esse longioris vi
te quam plato per annum ita quod etas adoles
centie sortis debet extendere etatem adole
scentie platonis per tres menses et consideratur
consistentiam etc. et finnetur adolescentia
platonis in fine veris et fuerunt orti
in eodem instanti sortes et plato et arguitur
sic in eodem finiabitur augmentum sortis
et platonis igitur etc. Antecedens arguitur quia tamen
quam post finem veris augetur eo quod
post finem veris succedit estas in qua
minus restaurabitur etc. sed elapsa estate
erat etas consistentie sortis elapsa igitur etc. patet
quia erit ante. Ad oppositum corpora que augen-
da sunt videntur sicut oportet in illo
affero sive particule venter hieme
et vere et calienus eopossinus in primo
Respondendo ad istam questionem tale
servabo processum sive primum quedam pre-
ambula 2o ponam conclusiones responsivas etc.
Quantum ad primum primum primo quod petatur

pueritie in proposito intelligere debemus
etatem illam in qua merito proportionatus
vel habitudinis calidi naturalis ad humidum
potens est calor in subiecto in eadem mensura
conservari et subiectum suum est maioris
dimensionis extensibile. Extra per etatem
senectutis etatem in qua nec subiectus sub
equalibus dimensionibus nec calor sub eadem
mensura aptus est conservari merito
proportionis caloris naturalis ad humidum naturale.
¶ Per etatem vero iuventutis debemus intelligere
etatem in qua merito proportionis calidi etc.
aptus est calor sub eadem graduali mensura
conservari licet non sit aptum subiectum
extendi. ¶ Principaliter premittendum est
quod ceteris paribus in corporibus existente
stante regione conveniente etc. calor naturalis
potentior est in hieme ad assimilandum
nutrimentum in substantiam nutrimenti et per
consequens ad restaurandum et nutriendum quam
tempore estatis vel alio tempore ut patet
ex precedentibus questionibus. ¶ Et
aut tempore estatis et autumpni. Ergo non
sequitur quod ceteris paribus maior fit re-
stauratio in tempore yemis in corporibus
iam dictis quam in tempore estatis vel
autumpni et est quasi responsiva ad quintam.
Et dixi notanter ceteris paribus quia
sufficit deterius tempus anni sit autump-
nus vel estas quam yemps nulli tamen du-
bium est in estate precedenti aut autumpno me-
lius restaurari humidum in sorte et qualiter
quam in hieme sequente eum quando restau-
retur terrestrius licet sortes in estate et
autumpno deterius restauret quam restauret
per preteritum in tali puncto si sic sue etatis esset
in hieme. Et ex isto sequitur primo quod aut
quod corpus in aliqua sua etate esse situandum
in aliquo tempore anni in qua non aliud esset tempus
anni non foret situandum sed forte in ulteriori
vel citeriori ut si sortes in fine sue puericie
yemis vel in proximo mensem superveniat in hic
mense plus hunc mensem durabit sua
iuventus si superveniret estas una du-
rabit quam tunc ceteris paribus eo quod
restauret humidum deterius et per consequens minori
tempore maneret proportio calidi ad humi-
dum in puericia requisita etc. patet quia
ergo ante finitur. Viceversa superveniente
estate debeat sortes iuventus durare per

mensem primum estatis et arguitur sic si sup-
veniret yemps duraret iuventus sortis
per unum tempus quam nunc durabit in istis
circumstanciis si nunc per mensem etc. sit etc. quod
per duos duraret et patet quod in secundo me-
se erit sortes consistens magis tamen ipse esset
puer si supervenisset estas et ex hoc tamen
quam ex fundamento ulterius sequitur
medium fere hanc conclusionem concedendam cum
eque bono humido a principio generationis
contracto generatus est sortes sicut plato
et equo bono regimine per omnia utetur sortes
sicut plato et utraque est in regione temperata
et nullum extrinsecum accidentale super-
veniret et decurrit utraque naturaliter
per omnia anni tempora et per suas etates
et tamen diucius durabit puericia in sor-
te quam in platone ponatur enim sortem
nasci in principio yemis et platonem in principio
estatis et debeat platonis puericia circa
durare per xv annos et mensem et unum
et sortis per adversarium similiter et sit a instans
primum ultime yemis puericie sortis et gra-
tia a est ferius restauratio platonis sortis,
sicut sortis in hiemis non et si dicit quod non,
et quando plato deterius restaurabit quam
sortes terrius etc. si dicat quod sic et contra
arguitur tunc [illegible] fiet in sorte me-
lior restauratio humidi quam in platone
etc. sed plato etc. longiori tempore permanebit
proportio calidi ad humidum etc. forte diret
virtute esse fortiore in platone quod ...
dicate pressent. Vel in sorte estas et
autumpnus contra ponatur casus quod in e de me-
dio instanti yemis estatis vel adhuc au-
tumpni. ¶ Et per plures estates transivit
sortes et plato in fine sue iuventutis ... sor-
tis fiat ... de medio instanti autumpni
et yemis ut patet. Ergo ulterius sequitur
quod longiori tempore durabit vita sortis quam
platonis etc. puericia et maior et quod non est
eadem proportio tocius etatis adequata in sua
denominatione. Et infinita huius similia pos-
sent adduci ut patet intellecti. ¶ Secundo pre-
mittendum quod non ad quodlibet restaurari
plus de perdito sequitur corpus augeri nisi
ponatur hoc fieri proportionabiliter secundum tres
diametros et conveniente motu extensio-
nis puta rarefactionis ipsorum membrorum
ubi enim hoc non fiat non erit augmentum.

de medio estatis vel alias de medio yemis et autumpni

motus. Aliam compleho questionem
quam nunc habeo circa augmentum ad intentionem
meam sed michi occurrit probabile posse sus-
tineri quod per totam estatem consistentie possibile
est augmentum fieri in hieme. verum et in
estate verum diminucionem et forte adhuc
in principio principii senectutis si ipsa inci-
peret in hieme et esset corpus robustum
et quia diceretur etate pueritie talis contra
etate consistentie esse distinguendam quia
in pueritia pot fieri augmentum respectu alterius
ut patet illud quod in corpore aptum est contingere
merito temporis anni in consistentia merito
non apte quod in pueritia dicimus esse possibilem
motum augmenti scilicet deducto in mome-
to temporis anni et merito solius proportio-
nis calidi naturalis ad humidum naturale
Et quare apparet qualiter esset respondendum
ad multa superius tacta et quod illa quia
non valet hec est etas consistentie quia nulla
non pot esse augmentum similiter ergo non sequitur
similiter de senectute est dicendum licet enim
contingat in ea plus restaurari respectu non tamen
est senectus quia adhuc non est apta consumi
ut mensura caloris merito proportio-
nis respectu Aliam ordinabo illam questionem
si prout sufficiat quia satis est plus
quam dicimus facti qui bene cepit licet eciam
frequens michi oppositum accidat adhoc
quadam innata ignavia et crassa desidia
me fortius impellente plura magis incho-
ans plurima imperfecta relinquo. Arguitur ut
supra quod in etate consistentie fiat verum aug-
mentum quia sit scilicet in principio consistentie
in hieme temperata robustus et arguitur sic
fortior est virtus restaurativa in hieme in
parte quam erit in ipso in estate sequente
sed in sequenti estate tantum restaurabit quantum dyametrum
restaurabit sicut resolvet et nunc
amplius quam resolvat sit per consequens respectu pro
isto dicitur primo iuxta positionem tuam con-
cedendo quod in hieme sunt plus restauratur
quam in estate futura et quod quod tunc tantum
restaurabitur sicut tunc resolvetur tunc tamen magis
restaurabitur quam nunc resolvatur eo quod sicut tempore
yemis maior sit humidi substantificans restau-
racio ita tunc sit eius maior resolutio. Et
concedit quod intra latitudinem quantitatis debite
huius corporis in etate consistentie variatur licet corpus
sicut intra latitudinem sue complexionis certe
etatis variatur. hoc corpus individuis temporibus
anni et quare concedit intra hanc latitudinem
fieri augmentum et diminucionem in hac etate et
complexio tamen non sequitur hanc non esse etatem consistentie
non est intelligenda in qua tamen absolute sub
eadem quantitate remanet quia hoc pot esse
in pueritia si in qua merito proportionis calidi natura-
lis ad humidum aptum est corpus substantia
quantitate maiore licet merito temporis anni
aut alterius coadiuvantis aut impedientis quod
pot accidere vel dicitur quo ad augmentum non
requiritur rarefactio que in hac etate non
advenit membris radicalibus merito naturalis
actionis calidi in humidum Quidam doctor
monet illam questionem quam iusta scilicet
Ergo Jacobus de forlivio meo modo determi-
nabo aliam. ¶

Utrum mutificacio et carnificatio sit
perfectior hieme quam estate arguitur
quod sic quia tunc in etate senectutis
fieret verum augmentum et in eta-
te pueritie ut minutum vera diminucio quod
falsum et quam deducas. ¶ Secundo tunc restau-
racio et resolucio non proportionarentur ¶ Tercio
tunc magis minus daretur per signato minimo
quod mutaretur in tempore formali motu Et quare
utrumque motum adveniens sit minus quam in
yeme vel equali si primum habetur quod sit secundum
equaliter mutatur corpus in yeme sicut in
estate Quod omnino est contra respectu Quarto quod aliquod
corpus in aliqua etate constitutum mutat
etatem propter tempus anni succedens in qua
permaneret alio tempore anni succedente probatur
supposito quod talis corporis humidi faciat ta-
lem etatem respectu ut in initio Avicenne prima primi
capitulo de etatibus et patet quod si fortiter sit in fine
veris et in fine pueritie in qua tamen permanet
si succederetur yemis fortificatur eius calor
sicut naturalis non tantum consistit humidum naturale
Ex quo sequitur quod aliquanto tempore remanet
aliquod corpus in aliqua etate succedente aliquo
tempore anni quanto in eodem non permanet
si tempus anni aliud succederet patet ut si
cedens intellige Quinto sit aliquod corpus in aliqua
etate minori tempore permanet quam si ad tempus
anni succederet quod succedat Sexto quod in etate pu-
eritie pot fieri vera diminucio pot enim secun-
dum eius diametros fieri restauracio minor quam
fuit resolucio ut pauci ficata abacie Septima
quod licet ita sit non tamen tunc dicitur est corpus minute

etat vel esse quod etatis precedentis pz quia ideo
adhuc [illegible] cuiusmodi humidi pz quia post
augmentum sta[illegible] virtute debilitata
ipso in etate iuuentutis [illegible] primum semus pot
fore radicalis pot restaurari plus [illegible]
deperditum [illegible] p pars corporis [illegible] aut
[illegible] humidum [illegible]
[illegible] dicto [illegible]
[illegible] iuuentus [illegible]
iuuentutis [illegible] salute plus [illegible]
que sit resolutio [illegible] humidi [illegible]
[illegible] sufficienter [illegible] ad [illegible] que
[illegible] restauratio [illegible] ad salutem dicendum
fortior [illegible] in etate precedente pz quia
[illegible] continue [illegible] ad senectutem
plus cum [illegible] debilitas [illegible]
p[illegible] etatis quam [illegible] frigide [illegible]
fortificat [illegible] in illa [illegible]
[illegible] fortissima virtus [illegible] ut sit ab
salute fortior quam in etate precedente
patet quia non posset restaurari [illegible]
[illegible] deperdito [illegible] quia [illegible]
[illegible] tamen paruum [illegible] et [illegible]
virtus infirma [illegible] etate patet
[illegible] calor fortior [illegible]
[illegible] infirma [illegible] aut
[illegible] quam [illegible] et [illegible] sequentibus
pz ut [illegible] [illegible] patet [illegible]
[illegible] infirma [illegible] antiquo
[illegible] dubia sequitur [illegible] pluribus
licet in hiis [illegible] fiat maior quam
[illegible] corpus [illegible] etate prima
[illegible] Ad argumenta ad [illegible] negando
illas duas virtus [illegible] plus [illegible]
[illegible] et ipsa [illegible] tantum quantum
[illegible] senectute [illegible] etate [illegible]
[illegible] quam [illegible] non [illegible] augmento
et [illegible] posse plus [illegible]
[illegible] deperditum et non [illegible]
[illegible] senectute [illegible] plus restaurare
[illegible] non sufficienter [illegible]
[illegible] Ad aliud [illegible] restau
[illegible] proportionatur [illegible]
[illegible] restaurat
[illegible] Ad aliud [illegible] distinc
[illegible] e alio [illegible]
vel [illegible] et [illegible] tempore non e alio
tempore [illegible] declarabatur etc.
[illegible] utrum [illegible] fiat in statu morbi
[illegible] multiplex [illegible] non [illegible]

[illegible] complexam salubre [illegible]
[illegible] patet quia et [illegible] supra
ponendo quod aliqua [illegible] vel contra [illegible]
[illegible] valde distantibus putrefiunt
ita ut non [illegible] et [illegible] aplete
vel [illegible] complete digesta pelleretur
[illegible] febrem et pars
argumentum [illegible] possibile
e [illegible] mortales [illegible] fieri [illegible] patet
quia et [illegible] ponendo [illegible]
de [illegible] depravatur putrefiunt in
locis distantibus ita ut [illegible] febrem non
faceret [illegible] subito pelleretur [illegible] et [illegible]
ut supra [illegible] faciens febrem est
[illegible] depravata et nullo [illegible] digesta
fuit [illegible] egritudinis [illegible]
egritudinis [illegible] pz quia et [illegible]
[illegible] principale [illegible]
subito [illegible] ad mortem [illegible] vel [illegible]
[illegible] potest fieri crisis [illegible] ut ha
betur [illegible] capitulo de
signis [illegible] ponentibus quod
materia quedam in [illegible]
fuit [illegible] eadem potest esse [illegible]
[illegible] male status alicuius morbi mortalis
[illegible] male [illegible]
[illegible]
[illegible] quia et [illegible] ut supra [illegible]
[illegible] questione [illegible]
[illegible] tanta vel maior potest esse mala [illegible]
[illegible]
[illegible] crisis salte
[illegible] ad salutem non [illegible]
[illegible] pz quia et [illegible]
[illegible] ad salutem [illegible]
[illegible] virtus [illegible] super
[illegible] operatur [illegible]
[illegible] potest [illegible]
[illegible] morbi potest [illegible] pz quia in
declinatione et idem [illegible]
[illegible] videtur [illegible]
Ad [illegible] Nota [illegible]
e [illegible] completa et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] posse [illegible]
[illegible] morbi [illegible] completa [illegible]
e [illegible] quedam ad salutem et quedam ad
mortem [illegible] illa questione [illegible]
[illegible] viderur [illegible]

salubri ¶ Quantum ad primum secundum
quod ma faciens morbum mortale
vel egrotantem dupliciter interficere potest
vel sue malicie et vi sue multitudinis
Exemplum primi ut venenosa ma Exemplum 2i
ut flegmatica ma multa non multum ma
ligna ¶ Secundum quod sicut in morbis sa
lubribus distinguimus tempora penes 2o
s penes virtutis et penes materiei dispo-
sitionem sic et in mortalibus penes materiei
dispositionem s gravitatem eius et penes
accidentia ubica pueniencia distingui possunt
tempora ¶ Tertio premittendum vi in morbo
ut gratia exempli in febre in qua intra
stat ma suffocando dupliciter ymaginari
possumus morbum s suffocationem et febrem
et sicut in febre ymaginamur tempora
distincta ita et in suffocatione ¶ Tunc
sit prima quo possibile est crisim complete mo
talem advenire in principio febris non esse
multas et suffocativas ut etc patet quia
et alium sanus patet per istam questionem et d
nibus allegato ¶ Secunda quo licet talis quando
que moriatur in principio febris moritur tamen
in statu egritudinis ex qua moritur quia
s in statu suffocationis ymaginati mi
pessimus principium suffocationis sicut in alia
questione dicebatur ¶ Tertia quo possibile est principio
vel augmento egritudinis malis ubi
ma vi s e mili sufficit crisim com
pletam advenire mortalem patet quia stat
virtutem esse debilem quod supra unum gradum
malicie expectare non possit ut etc patet quia
et aliud similiter ponendo forte et platonem
eundem eandem egritudinem morbi et quod
virtutis sit in uno fortior et in alio debilior
et patet intelligenti ¶ Quarta quo licet talis
moriens moriatur ante statum quo ad
materiei dispositionem non tamen moritur ante
statum s in statu quo ad accidentia probat
ut supra in una alia questione probabat ¶ Ex
hiis omnibus sequitur quod omnis crisis mortalis
advenit in statu quo ad accidentia et quod non
est possibile quod in alio tempore adveniat et hec de propo
sito ¶ Quantum ad 2m premittendum primo
ut alibi notabatur hanc crisim scilicet que
divisa s per generationem ante periodum per alterationem
ad salutem et per aggregato omnis ¶ Secundo pre
mittendum quod morborum malorum salubrium
quidam sunt incipientes a ma cruda et quidam

a ma alias digesta licet hoc sit raro ut
sepe patet ¶ Prima quo possibile est crisim super
venire per generationem vel evacuationem advenire
in principio quo ad accidentia patet per primum aliud
tantum supra ubi foret ma completa digesta
¶ Secunda quo licet ita sit tamen crisis advenit
in statu quo ad digestionem patet ¶ Tertia quo in omnibus
morbis salubribus etc advenit crisis
per sua supra in statu patet quia tunc digeritur
¶ Quarta quo in talibus crisibus 2o supra
advenit partim in statu et partim in declinatione
patet quia in statu incipiat evacuari ma et ultimat
evacuatio et hec est tam quo ad digestionem
quam quo ad accidentia ¶ Quinta quo semper crisis supra
per alterationem advenit in declinatione ut
etc ¶ Ad argumenta patet solutio in una
questione quam habeo super 2m magistrum
Jacobum de forlivio etc ¶
Sequitur 2a pars

In quo morbo sompnus laborem
facit mortale ratio huius aphorismi est ista
sompnus cuius nocumentum
in morbo est mortale signum quod
significat virtutem superari
a morbo ¶ Primo nota in quo morbo exponitur
quietatem in quo tempore morbi principalis
morbi maxime particulare vel forte etiam
universale intelligendo ¶ Secundo nota per laborem id est
nocumentum sumitur a medicis equivoce
quam per morbo quam per accidente quam per ea
et de hiis omnibus verificatur aphorismus ¶ Tertio no
ta per laborem intelligi debet nocumentum ma
gnum perseverans sicut enim esse labor primus
aut non perseverans non competit ¶ Quarto in
tempore paroxismi quedam sunt in quibus
merito dispositionis temporis sompnus est ap
tus nocere quedam est in quo aptus est sanare
et quedam medio modo exemplum primi ut principium paroxismi exemplum
exemplum 2i ut declinatio exemplum 3i ut status
et augmentum Dispositio nocumentum ex sompno
in declinatione contingens est id quod est mortale sig
num ut videbitur in questione nunc aut in principio
vel in aliis Ex quo colligitur causa verificans
aphorismum stante enim ex sompno nocumento
perseverante magno in declinatione significat
caloris ex sompno interius reclusum non
valens pervalere excitare materiam quam quia non superat
virtus causatur nocumentum magnum et perseverans quia
succumbit virtus et per quibus etc ¶ Nota

no solum hic verificabile in declinatione
vel sed est particulari ut patebit in questione
Si vero inveniet ... quod minuetur co
ntinens cum sompno in morbo non est signum
mortale probatur quia non significat virtute
superari a morbo vel causa et patet ma
et antecedens similiter. Secundo nota non semper sed
non minuente dolorem vigente morbo est
salubrem in simplici enim interpollata mor
tali potest hic sompnus talis reperiri et tamen
signum non erit salutis de se tamen est aptum
bonum significare. Ex quo patet quare dixit
si non minuerit non mortale et non dixit
salubre patet enim quoniam signorum
... esse significata. Tertio nota has
ambas conclusiones verificabiles esse ma
... in morbis materialibus licet etiam
ut videtur in quantum possunt ampliari
ad immateriales. Similiter prima colligitur 2ª et
capitulo de signis sumptis ex sompno et vi
gilia et est utilis magis pronosticare et
ampliatur ad omnes egritudines materiales
licet etiam ampliari possit ad immateriales

Tertium nocumentum contingens
ex sompno in declinatione fit
signum mortale. Arguitur mul
tipliciter quod non primo quia somp
nus est res naturalis eo quia est operatio
naturalis. Aut res naturalis nocet tamen quod omne
nocens est res preter naturam nam res preter
naturam dividitur in 3ª scilicet in morbum causam
morbi et accidens morbi. Tamen quod nulla non vi
[illegible] morbi ut ... de accidenti et ... cu
... ad ... Confortat quod sompnus
confortat digestionem naturalem calorem ...
ut 2ª primi doctrina 2ª capitulo debitur quod pro
veniunt ex sompno et vigiliis. Confirma
tur quod sompnus infrigidat et humectat ... salte
... non ... noceret. 2º
ad finem arguitur maius est nocumentum sompni in
... vel statu quam in declinatione sed nocumentum
non est signum mortale in principio ergo non est quia
nocumentum maius non sufficit egrum ad mortem du
cere ut minus sufficit facere id. 3º impossibile est
... in declinatione quod ipsa declinatione est in declin
atione apparere signum vel nocumentum mortale ...
... decursu ... possibile
Ego hic minor ... forte ... Galienum
... simile ... non minuerunt
... quia ... declinatione

vel non vera non primum quia nulla non apparet
signum mortale ut in ea ... morte
ut 2um quia in ista non solet minuere sompnus
ideo non foret ... ad propositum. Ego
in declinatione sed apoplexie ... con
gelationis noceret sompnus et tamen hic non
est signum mortale in questione ... ct
nota et minor patet quia cognito quod sompnus
subetinus est sompnus ... tempore
noceret. Ad aliud dico quod illi non sunt egri ...
... sompnus ... re
ut patet. 3º possibile est in declinatione 3ie
parte accidere nocumentum sompno que tamen
est ex omni genere salubris. Confirmatur
quod hic nocumentum potest provenire a causa
... quia potest provenire a malo re
gimine ... patet quia et ... fit enim
... ... doctrina
... ... inducere
tamen sompnum ... Confirmatur quia
sompnus in declinatione ... nocere debet
quod ... varietate noceret ut 2ª primi capitulo
de sompno et vigiliis. Aliter arguitur
possibile est ex sompno facto in declinatione
... sequi nocumentum ... non est
mortalis ... questio falsa ... nota et
... ponatur ... 3ua parte
et quod in declinatione ... terminat post
... possibile est per sompnum aliquas particulas
vaporum colere adhuc retineri que adve
niente ... ad cerebrum evaporabit

Ex quo sequitur magnum nocumentum et
non mortale ... Ad illud dico quod ...
... nocumentum illud non est proveniens
et ... non ... constitutione ...
fit ... significandum ... nocumenti
ideo ... magna ... magis
... quia ... ...
fiat ... hunc assensum et ...

Ite arguitur aliqui sunt egritudines
ex toto genere salubres ut 3ie parte
... in ipsarum declinationibus acci
dat nocumentum ex sompno non est mortale signum
ideo ... Ad id dicitur quod illis ...
nocumentum in declinatione ... constitution
... signum mortale ... conclusiones ...

Aliter ... ... febris ... ...
... ... flegmate et colera et colera ...
... ... die ... possibile est
in nona die flegmate ...

sompnio agitationes fortes ad quas sequi
mains notum et tamen quod illo non habemus
motum pronosticare [illegible] nota et ad
[illegible] patet secundum minor probatur quia cum
est adhuc flegmaticas remanere esse in
[illegible] possit flegmatica [illegible]
[illegible] diebus ut [illegible] quarti capitulo de
flegmatica et [illegible] est tunc apparet
signa cruditatis non est pronosticandum
certe de salute vel morte ut [illegible] augmento
illius paroxismus et consistentiam [illegible]
admittitur casus et dicat quod [illegible] forte mag[illegible]
[illegible]
[illegible] cum [illegible] est signum [illegible]
tale tunc arguitur quod non [illegible] forte ap
[illegible] signa cruditatis [illegible] secunda
est [illegible] dicit quod [illegible] allata
[illegible] volunt quod [illegible] signa supra cruditate
non possumus certe pronosticare de salute vel
[illegible] Cum hoc bene stat quod [illegible] signis
[illegible] possimus facere ut patet [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] galienus in augmento ¶ [illegible]
due difficultates [illegible] sompnus possit in
[illegible] nocumentum aliquod vel [illegible] est [illegible]
[illegible] principale [illegible] primo [illegible]
[illegible] ¶ Quantum ad primum [illegible]
[illegible] ad primum
[illegible]
[illegible] sompnus est redditus spiritus
animalis ab [illegible] et membris [illegible]
[illegible] cum quo [illegible]
[illegible] operationi [illegible] illa que [illegible]
ut vita permaneat et spiritus animalem
[illegible] animales [illegible] vitale
[illegible] cum non solum animalis spiritus [illegible]
[illegible] vitalis et naturalis [illegible]
naturalem [illegible] vitales [illegible]
[illegible] animali [illegible] vitale [illegible]
[illegible]
[illegible] forte [illegible] animalis [illegible]
[illegible] spiritus animalis [illegible]
sompnus [illegible]
[illegible]
[illegible] adque illius redditus
et [illegible] naturales intelligere
debemus [illegible]
aut [illegible] est ad [illegible]
[illegible] differt sompnus ab [illegible]
[illegible] aut valde [illegible]
aut [illegible] colliget [illegible] sompno

[illegible] tractatu [illegible] de [illegible]
[illegible] consonat [illegible] pro
[illegible] sompnus est quietem et [illegible]
calor ad [illegible] cum qua est [illegible]
sine [illegible] sensitum [illegible]
[illegible] capiendo [illegible]
sompnus [illegible]
[illegible] quotando [illegible] sequitur
impedimentum sensus [illegible]
[illegible] ¶ Sequitur [illegible]
nulli membro attribuendum esse sompnum [illegible]
[illegible] et membris sensibus [illegible]
[illegible] potentibus et ista est [illegible]
videtur [illegible] sompno [illegible] ¶ [illegible] describo
sompnus est [illegible] vitalis sine
operationum [illegible] redditus spiritus
[illegible] ¶ Sequitur quid sit [illegible] ¶ nota
sompnum esse triplicem naturalem non naturalem
et preter naturam Naturalis sompnus est [illegible]
qui fit a natura naturaliter [illegible]
non effective [illegible] causa preter naturam
ad [illegible] sompnus non [illegible]
preter naturam et [illegible] preter naturam [illegible]
non naturalis non est [illegible]
naturalis [illegible] preter sompnum [illegible]
in corpore [illegible]
[illegible]
[illegible] debet generante Causas aut
naturalis sompni [illegible] quatuor
[illegible] finales efficientes et formale [illegible]
[illegible] membra cum [illegible] in sompno
[illegible] hos motus for
males [illegible] esse [illegible]
[illegible] dicuntur [illegible]
esse [illegible] et principalem [illegible] et
[illegible] vitales [illegible]
[illegible] esse [illegible]
[illegible] vaporibus [illegible]
[illegible] spiritus an
imalis [illegible]
motu et [illegible] humidi
vapores [illegible] et principal
[illegible] vitalis [illegible]
ut [illegible] Finalis [illegible]
[illegible] duplex [illegible]
[illegible] sompni
[illegible]
[illegible]
[illegible] naturalis

...nis cum spiritibus multis pauci sit
ne ultimus resolvantur sed remanent et sunt
replentur et concurrunt ad cor sicut satelli-
tes ad capitaneum ut Averroys 2° colliget
ultimo capitulo. Ex omnibus predictis colliges comple-
xionem descriptionem sanguinis menstrualis. Sanguis mens-
trualis est naturalis redditus spiritibus et instrumentis
sensuum ad finem preveniens [illegible] et aug-
menti [illegible] ut spiritus in vigilia
resolutis reparantur et instrumentis [illegible]
[illegible] cum [illegible] sanguinis
Ex quo patet quid principaliter intelligere debes
quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sanguinis et motus qui fuit
[illegible] ad actualem sentiendum et movendum
[illegible] ut [illegible] operationes
[illegible] valeat. Ex quibus patet primo
intellectus dicti Avicenne primi canonis fen 2a
doctrina 3a capitulo 2° de signis complexionum
[illegible] sanguinis necessitatem non esse [illegible]
[illegible] et [illegible]
sunt maxime [illegible] et multa alia.

¶ Pro intellectu dupliciter [illegible] esse [illegible]
nocumentum scilicet per se et per accidens. ¶ Sunt
[illegible] quod ista [illegible] sanguinis preter naturam
[illegible] potest [illegible] de [illegible]
[illegible] nocumentum
[illegible] sanguinis preter naturam ipse impedit
operationes sensus et motus [illegible] patet
[illegible] et [illegible]. ¶ [illegible] est hec sanguinis
non [illegible] potest per se nocere probatur [illegible]
non [illegible] videtur [illegible] humano corpori
et [illegible] sanguinem ipse videtur impedit o-
perationes sensus et motus [illegible] quia
[illegible] et [illegible] est possibile [illegible] et [illegible]. ¶ [illegible]
[illegible] sanguinis [illegible] ipse nocumen-
tum [illegible] patet quia [illegible] sanguis
[illegible] est naturalis et [illegible]
[illegible] per illud non ipse aliquod nocumentum in-
ducere [illegible]. ¶ [illegible] sit [illegible] sanguis
[illegible] esse per accidens cum nocumento patet
[illegible] esse [illegible] hora
[illegible] sanguis [illegible] et [illegible]
[illegible] ita ut [illegible] ipsum
nocumentum et [illegible]. ¶ [illegible]
quod non omnis causa morbi est [illegible] preter naturam
[illegible] omnis causa ipse morbi [illegible] sit [illegible]
preter naturam morbi [illegible] vel causa [illegible]
[illegible] non [illegible] naturalis ordinate
[illegible] addit [illegible] operatione [illegible]

[illegible] naturam [illegible] venie in
[illegible] inquibus [illegible] continuus
et dolor [illegible] tunc [illegible] est [illegible]
que non est [illegible] ut [illegible]
[illegible] ut [illegible] non
[illegible] ratione qua [illegible] generationis est per hanc
operationem et hec est [illegible]
[illegible] quod natura naturaliter operans pro
[illegible] individuum conservatione non perfe-
[illegible] ut [illegible] intentione dispositionem
preter naturam [illegible] quo [illegible] quod [illegible]
operans [illegible] generationis [illegible] dispositio
nature individuum ut tale individuum est
preter naturalem producere [illegible]
[illegible] de operatione [illegible] in pur-
gatione menstruorum. ¶ Quantum ad [illegible]
articulum [illegible] distinctiones
2° ponam [illegible] de questione sit [illegible]
distinctio tempus mortis quoddam est [illegible]
particulare quid sit [illegible] patet
declinationem quandam [illegible]
particulare. ¶ [illegible] distinctio declinatio [illegible]
est duplex scilicet vera et non vera. Vera est ma-
nifesta morbi remissio cum [illegible]
supra morbum et causam morbi [illegible] causa
dependens sunt [illegible] vera [illegible] est actualis
remissio sive actuali manifesta dominio
[illegible] supra morbum [illegible] aptitudine [illegible]
[illegible] ad eandem [illegible]
[illegible] quam sunt. ¶ [illegible] distinctio est quod [illegible]
[illegible] particulare mortis quoddam est [illegible]
[illegible] sanguinis supervenientis aptus est
[illegible] nocere quandam prodesse quandam medio
[illegible] ut [illegible] secundum ut
declinatio maxime quo ad ultimam [illegible]
[illegible] ut status et augmentum. ¶ [illegible]
distinctio egritudinum quedam sunt [illegible]
preter naturam vel [illegible] causam sanguinis apta
est obesse quandam [illegible] indicant se habent
ad obesse et prodesse exemplum [illegible] ut [illegible]
et apoplexia et similia exemplum [illegible] ut [illegible]
et alie febres [illegible]. ¶ [illegible]
distinctio [illegible] sequens [illegible] ma-
[illegible] et [illegible] vero [illegible] et non
[illegible]. ¶ [illegible] distinctio [illegible] no-
cumentum [illegible] a causa [illegible]
vel [illegible] vero a [illegible] vel
[illegible] exemplum [illegible]
exemplum [illegible]. ¶ [illegible] nocumentum [illegible]
attingens [illegible] vel non [illegible] aut [illegible]

intrinseca sine ex fuscata causa preveniens
non necessario est mortale signum patet quia
si parum est vel non perseverans non succumbet
virtus si vero a causa primitiva proveniat ipsa
subtracta remanebit nocumentum si darem
forti vinum ipse stupefieret iste tamen sompnus
non est signum mortale in rei veritate patet ad cir-
cum. ¶ 2ª quod nocumentum ex sompno in declina-
cione contingens adhuc magnum et perseverans
in egritudine in qua aptus est sompnus per
suam naturam sic istarum egrorum nocere
non est signum mortale patet quia aptus
est semper nocere in illa qualitercumque esset egro
salubriter noceret in rei. ¶ 3ª quod non omne
nocumentum magnum et perseverans contin-
gens in declinacione vel febris est mortale
signum patet quia in principio statu augmento et
in eisdem declinacionibus vel ex sompno potest
magnum nocumentum et perseverans contingere
et tamen illud non esset signum mortale in rei.
¶ 4ª quod responsiva nocumentum magnum
et perseverans ex sompno in particulari de
clinacione contingens ut patet et non sunt non
a causa primitiva vel proveniens in egritudine
in qua non ex natura illius est sompnus no-
civus est signum mortale dico autem notanter
non pendens a causa vel causa primitiva propter
primam conclusionem et in egritudinibus in quibus
per naturam illarum egrorum sompnus est aptus nocere
ut insubet rei. apparet 2am quidem volunt ypo
in affor. et gal. in commento et probatur sic
ut ibi si solent innare rei et dein potest ex
emplum geliatorum dictam xviiiª et est verisimili
tudo talis quia ex quo in declinacione infert
sompnus notabile et perseverans nocumentum
cum fortius debeat omni alio tempore no-
cere videtur quod tandem inducat nocumentum mortale.
¶ 5ª in quincentatur quia ubi virtus vincit
materiam tunc nocumentum non erit perseverans si vin-
citur materia et nocumentum est magnum tunc est signum
mortale rei ut in isto 4to. ¶ 6ª ea quod tempore
quo calor naturalis est fortissimus et de aucernatus
a materia rei non potest vincere materiam in vel alias
vinceret et prius rei racio tercie quod ex quo
materia sit diminuta virtus tale patitur nocumentum
signum est ipsam valde defectam quare rei.
¶ 7ª quod licet ita sit semper tamen ceteris paribus
in aliis assunt multo plures causae nocumenti
in aliis verbi gracia ut si prima materia latitaret
in principio sicut in declinacione multum dimi est quod

deterius induceret nocumentum ¶ 8ª licet
deterior causa sit nocumentum huius quam declina
cionis ex sompno aliis paribus deterius tamen
signum est nocumentum declinacionis patet
sic ¶ 9ª correlarium stat aliquod signum
non mortale aliquo signo mortali esse deterius
nocumentum 2m correlarium probabiliter dici potest tamen
in declinacione vera quam in declinacione non
vera verum esse quem tunc materiam patet quod in non
vera patet esse in vera licet enim sit morbi ali
cuius vera declinacio stat tamen intus prima
materia latitasse que ex sompno agitat causas
et perseverans notabile nocumentum et hoc ita in
detur signum mortale sicut alia ¶ Ad ar
gumenta principalia ad primum habetur hec
questio sed probatur dicitur quod aliqua res naturalis
est de paribus causa nocumenti sicut
calor tamen est causa extincionis ¶ Ad con-
firmacionem dicitur licet conferat non tamen sequitur
quod non noceat stat enim quod in uno iuvet et in
alio noceat ¶ Ad 2m principale dicitur quod licet
ceteris paribus maius nocumentum possit
fieri a sompno in principio sicut tamen significare
debemus ex nocumento declinacionis quam
primum rei.

Vt desipiencia rei hic cadunt
quedam dubia circa textum ¶ primum
dubium videtur quod sompnus et
vigilie non sunt mali per modum
signi vel cause primo non per modum signi quod non
sunt qualitates mutata vel essencie mutate
tamen rei ut patet in accio lesa quia tunc erunt
operaciones et priusquam essent rei naturales quod
falsum quia sunt res non naturales ut colligitur
2o tegni et 2a fen primi cum pluribus in p
anatomie quod omnis causa morbi est res preter
naturam sicut sompnus et vigilia sunt res
naturales in rei ¶ 2m dubium quid sit peius
an vigilia quemcumque mensuram excedens
an sompnus ceteris paribus videtur enim quod
sompnus quia est disposicio nimis quemcumque
corpus ut colligitur primo canonis fen 2a doctrina
2a 3o capitulo de signis complexionum ¶ Item sop
nus plus vigilia semper nocet rei primo
ethicorum vel differt felix a misero 2m in
dimidium vite et in metro stultus quid est
sompnus nisi gelide mortis ymago item
ex sompno nimio proveniunt ad egritudines
subito pervenientes ex vigilia non ad paula
tine resolventes dicit ibi avicenna quod veritas

eius non est absoluta Item in sompno homo est medius inter vivos et mortuos Item quietator magistro de sompno et vigilia Item si exhibet sompnus plus quam oportet ebetatur eius anima et eius organa destruuntur Sed quod vigilie sint deteriores probatur quia in vigilijs fit expansio caloris et debilitatio et in sompno restauratio eciam spirituum multiplicatio igitur etc. quia videtur tenere quia unio et multiplicatio est melior expansione et rarefactione et resolutione et colligitur a simili in prima 3[a] capitulo de sana Item in sompno videntur lassitudines removeri ut primo canone 2[o] circa dictis que proveniunt ex sompno et vigilijs lassitudines omnes removet sompnus Item quia vigilia videtur laboriosa et sompnus dulcis et placidus unde metham orphoos sompnus quies rerum placidissime et 8[o] eneidos Tunc tunc illis effectis tunc sompnus gravant etc. dulcis et alta quies placida simillima morti Item quietator de sompno et vigilia Cum prebet se nimis plus quam oportet destruuntur eius organa Contra sunt equaliter mali patet quia equaliter possunt removere a temperamento Et dubitatur an detur quod vigilie superfluitas non solum ex caliditate proveniunt ymo eciam ex humiditate nitrosa ut in senibus et 3[a] primi capitulo de sana Item ex forti cogitatione sicut in melancholicis captis amore heroes ut prima 3[a] tractatu 2[o] capitulo de ylisci Item proveniunt ex potu vini quod tamen calidum est et humidum ut colligitur 2[o] interiorum ultimo de illo qui dimiserat primum primi qui bibit de vino potentissimo qui mortuus est ex vigilia Ad primum dicendum est quod ad sompnum tam naturalem quam non naturalem concurrit oppilatio superius dicta quo potest sciri ex dictis quia audit aut non si non audit tunc ipse non dormit si ergo non audit quo excitatur et quia auferuntur sensus in sompno remanente voluntatis motu ut in dormientibus ex cantibus opera cingilanum Ad primum illorum dicendum quod hinc sompnus et vigilia sunt actio lesa quia sunt augmentata vel diminuta citra vel ultra naturam debitam Sed contra quod non quia sunt operationes dicendum quod sunt res naturales et licet in eo tercium vel dicendum non omnes operationes esse res naturales sed sunt solum ille que non sunt ad libitum voluntatis inseparabiles ut digestio attractio nutrimenti etc. sunt operationes

naturales quia non sunt augmentabiles vel diminuibiles ad libitum voluntatis quia non potest dicere stomacho digeras bene quando est distemperatus nimium quia illa est operatio que fit sine cognitione ut motus cordis etc. Ad 2[m] dicitur ceteris paribus sompnum excedentem mensuram deteriorem esse et peiora causare accidentia et nocumenta Et cum arguitur quod non quia restaurat corpus etc. totum oppositum facit quia est superfluus Ad 2[m] dicitur aliter quod in naturali sompno fit unio et confortatio caloris sed sompnus excedens mensuram sicut dicendum unit calorem et spiritum multiplicat sed eciam resolvit eo sompnus supra varietatem nocet et consumit humidum membrorum propter forte applicationem ad humidum et fumi capitosi retinentur et prohibetur eorum resolutio et fit catarri generatio naturalis sompnus bene confortat sed superfluus sic vigilia moderata conservat Ad sompnus quia sompnus fit causa eius vigilie homo enim dormit ut possit vigilare sed tamen ceteris paribus deterius est sompnum esse excedentem mensuram debitam quam vigiliam excedere mensuram Ad 3[m] dicendum quod non solum ex caliditate fit vigilia superflua ut dicitur in litera nam aliquando fit ab humiditate nitrosa ut in senibus ut prima 3[a] causa tamen ista est potissima inter alias causas quia raro alie ab hac igitur etc. quia ut plurimum caliditas est causa a qua provenit vigilia excedens et facit mentionem de ipsa eciam a fortibus accidentibus anime ut de nocte cogitando de margareta fit dispersio spiritum Item dolor est causa vigilie quia disgregat spiritus et deoppilat viam sompni Ad 4[am] dicitur illam viam non sic oppillatam esse quin vadant spiritus etc. vel dicitur ad quartum quod licet sit facta oppilatio vie per quam transit spiritus animalis facto tamen forti motu in organo sensus fit motus spiritus animalis ad locum ubi sensatio fit ut si clames fortiter ad aures fortiter dormientis non surdi ipse excitabitur quia spiritus movebitur ad locum ubi fit motio ille et fit disgregatio spiritus a loco ubi erat aggregatus Minor ergo in sompno spiritus ligatus non quod obiectum forte in sensibus non sentiat sed obiecto debite [illegible] non sentiet tunc Similiter dicendum quod ablato spiritu minimo quantum spiritus aufertur [illegible]

sentit spiritus per consideracionem verum declaratur quia oportet spiritum motivum esse maiorem quantitate quam sensitivum et quia solum propter paucitatem spirituum deficientibus sensibus deficit spiritus et motus ubi autem spiritus distemperantur incomplete spiritus hic non oportet requiri cum maiori temperie ad sensum quam ad motum sensitivum remanet temperatum pro motu et non econverso quia oportet ipsum esse magis depuratum vaporibus ad sentiendum quam ad movendum etc. vel dico quod illi non perfecte dormiunt qui operantur opera vigilancium etc.

Ubi desipienciam sompnus etc. Ista 2o afforismus est quod remotio desipiencie per sompnum est bonum signum et laudabile probatur sic talis remotio etc. significat victoriam nature et caloris naturalis supra morbum igitur etc. quia nota et antecedens patet. Iste cum precedenti afforismo immanifestius sapis ex sompno est signum bonum si remotio desipiencie per sompnum est huius igitur etc. Ex hoc dicta quia sequitur quod desipiencia sequens sompnum est signum malum patet quia in quo morbo sompnus laborem prestat etc. Iste talis significat fortitudinem victorie morbi vel morbo igitur etc. Iste simplis sententia posita ab Avicenna 2a fen 3i canonis de hiis que perveniunt ex sompno et vigilia et est utilis ad actum practicum viso enim quod sompnus non nocet iniciamus ad digerendum in opus et ceteris ampliatur etc. Item nota dicit ubi .i. in quo morbo vel in quo tempore. 2o nota quod in cerebro sunt 3 ventriculi distincti in quorum quolibet perficitur operacio specialis. In primo spiritus qui in medio operacio cogitativa et memorativa in postremo et commemorativa continentur. In aliquibus istorum potest contingere lesio in operacione speciali in cogitativa 2o corpus concurrit lesio quia vel operacio cum fertur et sic vocatur amencia vel fine amete vel corrumpitur et dicitur aliena[ci]o vel privacio totalis vel diminuitur et dicitur stoliditas vel desipiencia et sciendum hic [...] ita ex virtute afforismi patet hoc quia sompnus sedat etc. signum est quod virtus et morbus est potens in removendo causam aliqua causa desipiencia a medio ventriculo cerebri et per hoc a cerebro. Si autem ego fortior sit fortitudine agentes mea quod non possit superare et per hoc immo[...] hic intendens dicta in pecto. Item nota hic maxime sit causa desipiencia intelligendo nocumenta in certo et desipiencia posita. Item nota omne nocumentum adveniens cerebro virtutibus et sic ampliatur afforismus non solum ad nocumentum medii ventriculi sed etc. Ad ista ista affori[smus] potest esse causa per precedentes

afforismi et sic correlarium eius vel alia quod hic potest fieri aug[mentum] precedentis et potest patere per illi et magis rethoricorum concludente ulla per particularia et hic de isto

Dubitatur utrum sompnus possit removere desipienciam arguitur quod non quia sompnus est causa desipiencie igitur non potest ipsam removere quia non idem non est productivum et remotivum eiusdem. Item sompnus debilitat calorem naturalem igitur non et antecedens patet quia infrigidat. Item in oppositum arguitur quod non id est potest patiens esse oppositorum causa. 2o nota quod quamvis in principio sompnus infrigidat et hec continue adveniente exteriora in processu calefacit quia quanto sumitur quiete virtus est in medio per inspirando et iam quod per consequens prohibetur spiritum et causa naturalis resolutio ita per sompnum. Ad arguta patet solo proportionata etc. Utrum desipiencia sit periculosior febre vel apostemate 3o de eis dignitatibus lese actiones est pericula ceteris paribus igitur et hic loco de confirmata potest eam prohibere in toto motum voluntarium et subita mors potest sequi. Secundo quia cerebrum est membrum debile sicut cor dicens non nocumentum in ipso confirmatum difficulter potest removeri etc.

Sompnus et vigilia etc. Prima questio huius affori est ista quod tam sompnus quam vigilia excedens quantitatem debitam est malum patet sic quia utrumque istorum est malum causam parvam circa quam prava signum igitur quia non et antecedens patet quia sompnus nimius longiori tempore quam debet retinet calorem in interioribus unde impediuntur operaciones membrorum exteriorum. Secundo calor in tempus longiori tempore quam debeat ventris deficiente nutrimento digestibili vel digerendo nimium resolvit humidum naturale membrorum interiorum. Secundo per calorem in sompno diutius quam oportet remoratur internus prohibetur eius superfluitatum evacuacio hic autem est malum igitur etc. Et etiam vigilia sit causa mala patet quia vigilia est causa nimie resolucionis et defectus caloris naturalis ut patet igitur etc. Item autem utrumque istorum sit signum malum patet quia sompnus nimius significat frigiditatem cerebri nimiam aut materiam frigidam nimiam opprimentem in nimia vigilia vero significat siccitatem cerebri nimiam aut materiam colericam nimiam evaporantem vel attingentem circa cerebrum igitur etc. Et similis sententia habetur ab Avicenna 3o canone fen prima capitulo de subeth. Et est utilis afforismus in actu practico et pronostico et ampliatur tam ad corpora

in actu practico et pronostico ¶ ampli[illegible] [illegible] ¶ nota [illegible] intelligere [illegible] significare [illegible] bonum [illegible] [illegible] in qualitate [illegible] profunditate et leni[illegible] [illegible] quantitate [illegible] [illegible] ¶ nota [illegible] sompnus [illegible] ¶ nota [illegible] [illegible] sompni [illegible] [illegible] vigilie debile[illegible] [illegible] quantitate [illegible] [illegible] sompni et [illegible] datur intelligi reliqui de utraque quia quocumque dato si superfluat ma[illegible] est et stat tamen crescere utramque ultra debitam mensuram ¶

Dubitatur utrum aliquis sompnus excedens quantitate debita sit bonus [illegible] quod sic primo quia sompnus creticus aut sompnus sequens eva[illegible] [illegible] potest esse bonus et tamen est excedens quantitate debitam et quia nota et aliis patet quia in tali casu conceditur sompnus ultra mensuram sompni naturalis ¶ 2º in forti dolore apponimus frigida stupefacientia sompnum provocantia adhuc ul[illegible]tra mensuram naturalis sompni [illegible] et [illegible] ¶ 3º in apoplexia concedimus vigiliam ultra naturalem vigiliam [illegible] quia nota et [illegible] patet similiter ¶ ad oppositum est [illegible] ¶ nota primo quod sompnus potest dici [illegible] quantitate debitam duplex primo quia fit sicut tempore sanitatis 2º modo quia fit [illegible] quod requiritur in tali dispositione in quali pre[illegible] reperitur corpus ¶ prima conclusio quod sompnus excedens quantitate debitam primo modo potest esse laudabilis patet per [illegible] ¶ 2ª conclusio sompnus excedens quantitate debita 2º modo non potest esse laudabilis patet quia sompnus talis est conveniens in forti evacuatione et per lon[illegible]gam vigiliam ¶

Dubitatur utrum [illegible]

¶ [illegible] vigilia est naturalis [illegible] sompnus 3º sompnus est [illegible] operationum sensitivarum [illegible] nulla talis [illegible] est naturalis [illegible] ¶ ad oppositum arguitur quia sompnus est a natura finaliter intentus ¶ [illegible] quod duplex dicitur aliqua res non naturalis primo quia a natura [illegible] non intenta 2º quia occurrens corpori [illegible] debite sanitate [illegible] debite [illegible] sanitate removet. ¶ ad argumenta [illegible] / dubitatur super [illegible] utrum stupor sit sompnus longus arguitur quod sic primo auctoritate gali [illegible] de accidenti ultimo capitulo 2º quia stupor [illegible] est [illegible] dispositio per quam fiunt membra impotentia ad debite sentiendum et movendum [illegible] illud idem est sompnus tam longus quam [illegible] profundus [illegible] ¶ 3º eadem est actio qua leditur per sompnum tam longum quam [illegible] et [illegible] patet quia et [illegible] sensatio ¶ ad oppositum est [illegible] in [illegible] ¶ primo nota quod sompnum sunt [illegible] essentiales [illegible] longi[illegible]tudo brevitas profunditas sive [illegible] et levitas sibi opposita dicitur longus quia longo tempore durat brevis [illegible] dicitur profundus a quo difficiles est excitatio levis [illegible] a quo faciliter fit excitatio [illegible] aut [illegible] causarum ut patet [illegible] intelligenti ¶ 2º nota quod stupor sumitur multipliciter primo pro dispositione [illegible] et immediate sensationem tactivam [illegible] [illegible] et [illegible] frigiditatem inten[illegible] [illegible] membri esse stupor aut oppilationem aut aliquid [illegible] et sic stupor est egritudo 2º modo sumitur pro ipsa sensibilitate tactiva [illegible] [illegible] et sic stupor est accidens et [illegible] egritudo [illegible] [illegible] pro omni illo quod [illegible] ad se curam ¶ 3º nota quod stupor primo dictus sumitur duplex primo modo pro qualibet dispositione qua leditur membra actualiter debite sensitive et motive 2º modo [illegible] et sic diffinitur [illegible] quod stupor est egritudo [illegible] faciens [illegible] [illegible] destructionem [illegible] aut diminutionem in sensu tac[illegible]tuali que si debilis est est cum tremore si fortis et confirmata cum paralisi et mollificatione et isto 2º modo sumitur in proposito ¶ prima conclusio stupor ac[illegible]ceptus 2º modo [illegible] potest dici sompnus longus et adhuc profundus probatur quia per quemlibet istorum redditur membrum impotens ad sentien[illegible]dum [illegible] ¶ 2ª conclusio stupor 2º modo acceptus non est sompnus [illegible] patet primo quia [illegible] egritudo et stupor accidens [illegible]

¶ [illegible] utrum stupor sit [illegible]

cuius caritatem ut patet. Et nota quod in ista diffini-
sic tione dicitur officialis quia facit organi-
tum dicitur sentire ita et attribuitur stupefac-
tum esse. / Dubitatur utrum sompnus in aliquo
morbo potest esse causa nocumenti et arguitur
quod non primo sic quia sompnus est operatio natural-
is sed talis non est nec potest esse causa nisi iuvamen-
ti igitur etc. quam nota et auctoritas satis de se patet. Secundo
quia si sic hoc maxime foret in materialibus
febribus sed arguitur quod non quia sompnus infri-
gidat et humectat unde sit similis quieti sed
infrigidatio et humectatio competit in febri-
bus omnibus iuxta illud dictum 2e particule
huius de dicte omnibus etc. Tertio quia in somp-
no fortificatur virtus et restauratur calor natura-
lis et spiritus sed adhuc non videtur sequi nisi iuva-
mentum igitur etc. Ad oppositum videtur esse sua
afforismi et ratio ipsum verificans. Nota
primo quod dupliciter aliquid dicitur esse causa nocumen-
ti uno modo per se alio modo per accidens illud enim
dicitur causa nocumenti per se quod ex sua natura
vel naturali sua inclinatione natum est facere
nocumentum ut venenum et huiusmodi illud
autem dicitur per accidens quod non ex sua natura
sed propter aliud secum concurrens aut propter pas-
si dispositionem aut aliquid tale sicut cum quibus-
cibus nocet propter dispositionem stomachi. Secundo
nota quod triplex est sompnus scilicet naturalis non na-
turalis preter naturam de quibus dictum est. Prima
conclusio sompnus naturalis nunquam per se nocet patet
ex quid nominis sompni. 2a conclusio sompnus
non naturalis per accidens potest obesse patet quia propter
particularem dispositionem ut si paroxismus deberet
dormientem invadere statim post principium sompni
in egritudinibus cum catarralibus nocet ut patet.
Tertia conclusio sompnus non naturalis per accidens et non
per se potest nocere. Quarta conclusio sompnus preter naturam
semper obest per se ideo etc. Ad argumenta ad
primum patet quod sompnus non est per se causa nocumen-
ti sed per accidens non repugnat aut aliquam ope-
rationem fore per accidens esse causa nocumenti. Et si
arguitur videtur quod aliqua operatio naturalis sit
causa nocumenti quia doloris et solutionis con-
tinuitatis. / Dicitur quod hoc non repugnat de illa
que est solum ad finem conservationis speciei de na-
turali tamen operatione que est ad finem conservationis
individui ordinata illud foret impossibile.
Ad alia argumenta consimiliter respondetur. / Dubi-
2m tatur videtur enim quod sompnus et vigilia non sunt
mala pro eo quod signum nec causa primo non per viam

signum quia non sunt qualitas mutata nec
ex qua mutatur etc. ut patet nec actio lesa
quia tunc essent operationes et per consequens essent
res naturales quod est falsum quia sunt res non
naturales ut colligitur 3o tegni et 2a primi parti-
cula nec per viam cause quia omnis causa morbi
est res preter naturam sed sompnus et vigilia
sunt res non naturales igitur etc. Secundum dubium est c 37
quid sit peius a vigilia quiescente men-
suram excedens an sompnus ceteris paribus
videtur enim quod sompnus quia est dispositio
magis quiescens corpori ut colligitur primo 2a
doctrina 3a capitulo 3o scilicet de signis complexionum
item ex sompno nimio proveniunt ad egritudines
subito perfocantes ex vigilia vero ad paulatim
resolventes item in sompno homo est medius
inter vivos et mortuos item commentator in com-
mento de sompno et vigilia qui se exhibet
sompno plus quam oportet ebetatur eius anima et
eius organa. Sed quod vigilie sint deteriores
probatur quia in ipsis fit expansio caloris
et debilitatio et in sompno restauratio et
spirituum multiplicatio igitur etc. quod videtur tenen-
dum quia unio et multiplicatio est melior ex-
pansione et paucificatione et resolutione ut
colligitur auctoritas prima 3i capitulo de soda item in somp-
no videntur lassitudines removeri ut primo
2a capitulo de hiis que proveniunt ex sompno
et vigilia lassitudines omnes removet somp-
nus item quia vigilia videtur laboriosa et
sompnus dulcis et placidus unde metha-
morphoseos sompnus quies rerum placidissima
et 4o Eneydos [illegible] confectum curis sop-
ne quod gravatum etc. dulcis et alta quies pla-
cida simillima morti item commentator in de sop-
no et vigilia. Quod in pueris se vigilie plus quam
oportet destruitur organa. / Dicitur sunt equaliter
mali patet quia equaliter ponitur removeri a ter-
mino debito. 3um dubium videtur quod vigilia q 4m
superfluitas non solum ex caliditate provenit
proveniunt enim cum ex humiditate ventosa ut in
senibus et 3o primi capitulo de soda item ex forti co-
gitatione sicut in vehementer captis amore
venereo ut primo 3i tractatu xo capitulo de ylischi
item proveniunt ex potu vini quod sit calidum et
humidum ut colligitur 2o interiora ultimo capitulo
de illo qui dimiserat servum suum qui bibit
vinum potentissimum mortuus est ex vigilia. Quartum
dubium est si ad sompnum tam naturalem quam non
naturalem concurrit oppilatio spiritus dicta suo

pot fortes excitari quia aut tunc tu au
dis aut non si audis tunc non dormis si
non audis quomodo ergo excitaris et quomodo aufer
tur sensus in sompno remanente motu
voluntario ut in dormientibus exercitantibus
Solutio pª opera vigilantium ¶ Ad primum istorum dicitur
quod huiusmodi sompnus et vigilie sunt accio
lesa quia scilicet augmentata vel diminuta ultra vel
citra mensuram debitam et cum arguitur quod non
quia sunt operaciones dicitur quod sunt res
naturales vide in 3º tegni vel dicitur non omnes
operaciones esse naturales res sed sunt so
lum ille que non sunt ad debitum voluntatis
mensurabiles ut digestio attractio in fundi
[illegible] sunt operaciones naturales que non sunt
augmentabiles vel diminuibiles ad libi
tum voluntatis quia nullus satis posset dicere
stomaco digeras hic qui est distemperatus ut
tum quia illa est operacio que fit sine cognicione
ut motus cordis [illegible] ¶ Ad 2ᵐ dicitur ceteris
Solutio 2ª paribus sompnum excedente mensuram de
teriorem esse et peiora causare nocumenta Et
cum arguitur quod non quia restaurat corpus [illegible]
totum oppositum facit cum est superfluus Aliter
dicitur ad 2ᵐ quod in naturali sompno fit unio et con
fortacio caloris sed sompnus excedens men
suram nedum quod vincit calorem et ipsum multi
plicet sed [illegible] resolvit eo sompnus sua vacui
tate nocet et constringit humidum membrorum propter
forte applicacionem ad humidum et fumi captivo
si retineantur et prohibetur eorum resolucio
et fit contraria generacio naturalis sompnus hic
confortat sed superfluus non vigilia modera
ta est iuvamentum sompno quia sompnus
fit ea cuius vigilie [illegible] dormit ut valeat vi
gilare sed tamen ceteris paribus deterius est
sompnum esse excedentem mensuram debitam quam
3ᵐ vigilias excedentem mensuram ¶ Ad 3ᵐ dicitur
non solum ex calidi[tate] fit vigilia superflua
ut dictum est intra sed aliquando fit ab humiditate
intensa ut in senibus pª 3ⁱ tamen [illegible] est
potissima inter alias quia raro absolvuntur
alie abharuo [illegible] quia ut plurimum caliditas
est ea a qua provenit vigilia excedens eo
facit mentem despa Et aforismo accidentibus
animi ut de nocte putando de beatha fit for
4ᵐ tis disgregacio spiritum Item dolor est causa
vigilie quia disgregat spiritum et expellat
[illegible] sompnum ¶ Ad 4ᵐ dicitur [illegible]
[illegible]

dicitur ad 4ᵐ quod licet sit facta oppilacio vie per
quam fluunt spiritus animales facto tamen forti
motu in organo sensus fit motus spiritus anima
lis ad locum ubi sensacio fit ut si fortis cla
mor ad aurem fortis dormientis non surdi ipse
excitabitur quia spiritus movetur ad locum ubi fit
motus ille et fit disgregacio spiritus a loco ubi
erat agregatus videtur ergo in sompno sensus
ligatus non quod obiectum forte insonuerit non
sentiatur sed quod obiectis debite occurrentibus
dormiens non sentiet tunc ¶ Ad ultimum dicitur — ¶ Ad ultimum
quod ablato sensu merito quantitatis spiritus
aufertur et motus instrumentalis sensus pueri
inde latius quia oportet motum spiritum esse ma
ioris quantitatis quam sensitivum et quod solum
propter quantitatem spiritum deficientibus sensi
bilibus deficit sensus et motus ubi autem
propter distemperanciam in compositione hoc non opportet
requiritur enim maior temperies ad sensum quam
ad motum stat enim remanere temperamentum
pro motu et non pro sensu quia oportet ipsum esse magis
depuratum a vaporibus ad sentiendum quam
ad movendum [illegible] vel dicitur quod illi non per
fecte dormiunt qui exercent opera vigilancium

Non plenitudo [illegible] pª qº huius
ipso est ista plenitudo et indigen
cia excedentes magis vel non vel natura sit
mala probatur sic tam plenitudo quam indigencia
[illegible] ducunt vel apte sunt ducere corpus ex
naturali disposicione [illegible] quia et aᵐ [illegible] patet
intelligenti ¶ Primo nota quod indigencie sunt
multiplices pª pro fame naturali ut in illa [illegible] ubi
indigencia non [illegible] laborare [illegible] [illegible] 2º non
sunt indigencie pro appetitu canino ut ibi
potus indigenciam solvunt 3º non sunt pro
inanicione et sic sunt in opposito ut sit [illegible]
quod inanicio aut evacuacio superfluens [illegible] est
mala ¶ 2º nota quod plenitudo est duplex scilicet quo
ad vasa et quo ad virtutem quid sit utrumque
patet et est distinctio [illegible] pª 2º capitulo de signis
in repletione significantibus et de utraque
istarum hic loquitur ¶ 3º non quod tam inanicio quam
plenitudo potest dici magis non et magis na
turalis racione quantitatis vel qualitatis requisi
tis [illegible] repleti vel evacuati et ex
[illegible] huius modus est sermo in proposito ¶ 4º nota
quod tam per viam signi quam per viam cause sunt inani
cio et replecio magis mala pº per viam signi
pro quanto signa sunt debilitatis virtutis ex
pulsive quantum ad plenitudinem aut oppilacionis

aut angustie meatuum aut debilitatis digestive
aut sensitive et sic de aliis tactis 2a primi
capitulo 12o scilicet de hiis que proveniunt ratione 2o p
mam cause ut satis patet discurrendo per singula
facit oppilaciones aut spasmum aut febrem
et putredinem causando prohibitam suspiracionem
et alia que videntur ibi similiter dicendum est de
evacuacione Neque aliud ¶ 9o est quod nichil
aliud corpori nostro occurrens magis non vel
natura est bonum probatur sic quia per quodlibet
tale evertitur aut paratum est everti corpus a
naturali disposicione 1a ratione patet quia et alia satis patet
intelligenti ¶ primo nota quod res de quibus circa
corpus humanum habet considerare medicus sunt
tres scilicet naturales non naturales et preter naturam natura
les res sunt 7 scilicet elementa humores complexiones
membra virtutes spiritus et operaciones que ideo
dicuntur naturales quia essencialiter conveniunt ad hu
mani corporis integritatem aut perfectionem vel
conservacionem vel custodiam ut patet discurrendo
Elementa enim ingrediuntur in composicionem et integ
ritatem corporis humani essencialiter Complexio
nes etiam quia sunt disposicio preparans ad formam
et sunt instrumentum virtutis membra etiam essencialiter
in constituendo humores non conveniunt ad integri
tatem corporis sed bene ad conservacionem eius et
spiritus eodem modo ad custodiam ¶ virtutes etiam
non conveniunt ad integritatem corporis sed ad custo
diam et conservacionem eius Res autem non naturales
dicuntur ratione corpori nostro inevitabiliter occurrentes
quia scilicet necessario semper aliquis vel aliqua ipsarum
nobis occurrunt que debite occurrentes sani
tatem conservant vel efficiunt indifferenter se habe
tes ad ledendum vel iuvandum ut 2a primi et 3o
tegni 1o capitulo ¶ Dicitur igitur ex necessitate sompnus
dicitur naturalis aliquando quia nature est conveniens
et quando aliter occurrit et nocet dicitur non naturalis
ut sompnus meridianus insequens cibum hu
midum quia insequitur rem non naturalem Iste res non
naturales sunt necessario occurrentes ex suppositione sed non
simpliciter necessario in generalitate sua quia necessario
occurrit nobis cibus sed tamen in particulari
non quia nec iste cibus necessario occurrit nec
iste aer quia possum alium attrahere sed dicuntur
ad bonum sensum si debite non occurrentes egri
tudinem vel neutralitatem et iste sunt 6 scilicet aer
cibus et potus sompnus et vigilia inanicio
et replecio motus et quies et accidencia anime Ex
quo patet quod eadem res simul potest dici res naturalis
et non naturalis ad intellectum datum ut patet de aere

inanicione retencione etiam aer dicitur naturalis
quia debendo vivere non possumus stare quin
inspiremus et respiremus aerem sed quia aliter occur
rit tempore indebito vel cum qualitate ledente
dicitur non naturalis ut dum est valde frigidus / Res
non preter naturam dicuntur res nature disconveni
entes que scilicet non conveniunt corpori naturali in sua
naturali disposicione et iste sunt tres scilicet egritudo causa
et accidens que qualiter abinvicem distinguantur
satis est alias dictum Iste enim res preter naturam
faciunt ad destructionem integritatis custodie
et conservacionis corporis humani et sunt determina
te ad ledendum sicut enim nec inanicio nec replecio
ultra modum corpori occurrens est bonum ita
nec aliqua alia res non naturalis ut satis patet intel
ligenti ¶ 2o nota quod per hec omnia magis non
vel natura occurrere corpori nostro intelligunt
inconvenienter occurrens tam quantitate aucta
tam quam diminuta similiter qualitate et sic de aliis
circumstanciis iam dictis Et similem sentenciam huic
totali colligere potest de mente Avicenne primo 2a
doctrina 2a capitulo 12o scilicet de hiis que proveniunt
ex retencione et evacuacione et 2a primi doctrina
3a capitulo de signis replecionem significantibus
Et est utilis tam mater conservativo quam pre
servativo quam etiam curativo et pluribus ampliatur
ad corpora sana egra et neutra et generaliter
ad omnes res non naturales et preter naturam que in
mediate corpori nostro occurrentes illud habent
a latitudine pede sanitatis removere ¶ Dubitatur
utrum semper plenitudo et indigencia magna
naturalis sit mala Arguitur quod non cum plenitudine
magis naturali stat virtutis fortitudo 1a ratione patet
primo quia quia fortitudo virtutis arguit bonam
corporis disposicionem et autem est Galienus in libe
llo de bona habitudine / 2o quia insequitur
temperamentum et alia patet in corporibus athletarum
¶ 3o ultima inanicio et evacuacio quasi est lau
dabilis 1a ratione alia patet de evacuacione synochi
ad sincopim ¶ Ad oppositum est ypocras primo nota
quod virtus in corpore non ex hoc debet fortis appellari
quia nondum corpus lapsum sit in nocumentum
sed quia non faciliter paratum est in nocumenta labi
sive in lesiones cadere ¶ 2o nota quod nulla est
una mensura replecionis vel evacuacionis naturalis
semper conveniens et ita similiter de aliis rebus
non naturalibus est dicendum secundum enim alias et
alias circumstancias corporis necessario alias et
alias esse evacuacionis replecionisque mensuras
¶ Ex quibus sequitur primo quod corpus athlete non dicitur

dici virtus fortis quia et si per dispositionem
est eo actualiter consistentem non cadit virtus ad
hoc insensibile nocumentum paratum tamen est
in illud faciliter cadere ¶ Sequitur 2º quod evacu
atio usque ad sincopim facta non debet dici manifesta
sed ultra naturam facta quia et si ad hanc inanitionem
evacuationem sequatur aliquis virtutis casus hoc
tamen cum istis circumstanciis corporis contingebat
Ex quo ulterius potest inferri quod responsiva quod
semper plenitudo cum aliis circumstanciis est mala
etc. ¶ Ad argumenta ad primum dicitur quod non ideo
dicitur virtus fortis quia non a forti causa ledatur
sed dicitur fortis quia a forti causa non faciliter laditur
¶ Ad 2m dicitur quod habitudo athletarum est bona
apparens sed aptitudinaliter non est bona athleta
cum licet actu non cadat in nocumentum habet tamen
aptitudinem per quam est casurus in lapsum ut habi
tum est in prima particula ¶ Dubitatur utrum
plenitudo et indigentia ultima quod oportet sint tales mor
borum arguitur quod non primo quia sunt morbi in
etc. patet quia et antecedens probatur quia plenitudo
non videtur aliud esse quam vie nimia dilatatio
et ultra modum inanitio nisi nimia constrictio
sed huiusmodi dispositiones sunt egritudines in via
vel receptaculo ut satis patet quia et antecedens similiter
¶ 2º per inanitionem et repletionem per se et immediate
alicuius membri sensibiliter leduntur operationes
etc. patet quia per quid nomine egritudinis antecedens patet
nimia enim repletio colli vesice per se et immediate
impedit exitum urine etc. ¶ Confirmatur
inanitio nimia et repletio similiter sunt dispo
nes preter naturam a quibus immediate pendet
aliquod accidens puta actio lesa etc. antecedens patet
quia sunt immediata causa spasmi ¶ 3º tam
plenitudo quam indigentia sunt res non naturales
etc. patet ante et quia ¶ Xº quia sunt res na
les eorum sunt operationes a natura provenientes
etc. ¶ Oppositum est ii et quasi in affor. et quo
¶ Primo nota quod res preter naturam licet dividatur
in egritudinem causam et accidens ista tamen divi
sio non est necessario ab invicem realiter distincto rum
sed solum 2m rationes contingit enim idem esse causam
et egritudinem et similiter accidens ut si ponatur
quod adulcus pulmonis sequitur ethica febris
et ad ethicam sequatur debilitas magna digestiue
stomaci egritudinalis notum est etiam quod in casu
iam posito ethica iam dicta est egritudo cum
sit dispositio per quam immediate operationes leduntur
sensibiliter Et est causa a qua alia egritudo depen
det quia scilicet debilitas digestiue stomaci est ipsa
ethica accidens quia dependet ab egritudine
scilicet ab ulcere pulmonis Egritudo ergo causa et
accidens non necessario ab invicem realiter distin
guntur licet sive formales rationes sint necessario
distincte quamvis etiam impossibile eandem dispositionem
simul esse egritudinem causam et accidens quia
sic idem esset causa et causatum sui ipsius et posterius
eiusdem ¶ 2º nota quod inanitio et similiter
repletio sunt duplex primo pro re replente aut
inanente sic enim humores replentes vocamus
repletionem illos autem a quibus evacuatur et inani
untur vasa vocamus inanitionem 2º modo sunt
repletio pro ipsa dispositione membri reple
ti cuius scilicet inanim repleta scilicet pro modo se habe
di huius membri Et sic inanitio et repletio
non est nisi modus quidam se habendi ipsius me
bri inaniti prima conclusio est hec capiendo inanitionem
et repletionem pro modo se habendi ipsius membri tam
inanitio quam repletio notabiliter excedens
modum vel naturam membri est egritudo pro
batur quia quodlibet istorum est dispositio preter naturam
immediate sensibiliter ledens ut patet satis etc. patet
quia et antecedens similiter ¶ 2ª conclusio est hec capiendo i
nanitionem et repletionem primo modo tam inanitio quam
repletio potest esse egritudo probatur primo quia
quia ratione lapis existens in collo vesice est egri
tudo eadem ratione materia nimia quelibet quodlibet
membrum superflue replens et eius operationes
immediate sensibiliter ledens sed ut patet lapis in vesi
ca est egritudo etc. patet quia et antecedens similiter
Ita materia replens etc. immediate impedit ac
tionem aut passionem membri in casu etc.
patet quia et antecedens similiter in casu in quo in collo
vesice foret multa materia prohibens urine
exitum aut in foramine eius etc. ¶ 3ª conclusio
est quod tam inanitio quam repletio sumpta primo modo
ut dictum est in conclusione immediate prece
dente potest esse causa ymmo de facto est causa
probatur quia ut sic est dispositio a qua immediate
dependet dispositio que est egritudo quia scilicet
dispositio membri inaniti vel repleti iam dicta
etc. ¶ Ex hiis infero primo quod non quelibet egri
tudo est dispositio subiective existens in iuncto
2º quod non quelibet egritudo est dispositio superaddita
viventi ut modus se habendi membri est egri
tudo insitu ¶ 3º infero egritudinem non esse
passionem viventis nisi ad istum intellectum
quod solum viventia proprie denominantur egra ¶ Sequitur
etc. non quodlibet in quo subiective est egritudo
esse egrum ut si a mala qualitate non immediate

pendet operationum sensibilis lesio Ex quo
sequitur aliquod membrum egrotare posse et non
per egritudinem alicuius membri in quo tamen non est
egritudo et adhuc egritudine in complexione
egrotare Sequitur 2º idem simul esse egritudinem
et tem valens in membrum indebite situatum
est egritudo et tamen est res naturalis quia sic
est membrum Et sequitur quod hec quia non valet
hoc est res naturalis licet non est res preter naturam
et plura similia ex hiis inferri possunt
Dubitatur utrum ethica febris consequens
ulcus pulmonis sit egritudo vel acci
dens quod sit egritudo patet quia per eam
leduntur sensibiliter operationes evidenter Et quod
sit accidens probatur quia pendet ab ulcerati
one pulmonis que est egritudo igitur accidens
Sed probatur quod non sit accidens quia cum febris
ethica iam sit facta non est apta removeri
ad remotionem ulceris sed cum accidens alicuius
egritudinis sit id quod ad remotionem sue cause
sit aptum removeri apparet quod ipsa non sit
accidens eo quod est morbus factus independens
et affirmativa pro ista dicitur quod duplex est depe
dentia quedam est essentialis et est illa que
per remotionem sue cause est apta removeri sicut
dolor capitis proveniens ex lesione stomachi
qui lesione stomachi remota removetur se
da et tali dependentia essentiali non pendet
ethica quartus ulcus pulmonis Alia est depe
dentia accidentalis qua una dispositio depen
det ex alia ad cuius remotionem non removetur
sed bene fovetur quia ulcus conservat ethicam
et illa ethica non removetur ad remotionem ulce
ris et ista dicitur accidentalis dependentia
Et dum dicitur quod accidens removetur ad re
motionem sue cause intelligitur de accidente de
pendente dependentia essentiali Dyinus dixit
quod ethica talis in fieri est accidens sed in facto esse
non est sed est egritudo per se sumpta Similiter
dixit Christophorus 3º tegni inde etc Dubitatur
utrum omne existens sanitate cadat in egri
tudinem arguitur quod non primo quia in neutralitatem
primo cadere potest Secundo quia potest cadere in dispositionem
que non est sanitas neque egritudo neque neu
tralitas ut qualitas a causa primitiva depe
dens Tertio tale potest immediate ad mortem
perduci igitur etc patet quia et aliud arguitur de cor
pore temperato per omnes suas etates naturaliter
decurrente Quarto dicitur est quasi in textu Primo
non quod egritudo sumitur dupliciter ut primo tegni

qui nobis notum est bene declaratum Primo
modo sumitur et sic egritudo est dispositio
preter naturam ledens humani corporis operationes
et sic extenditur ad neutralitatem 2º modo
capitur pro dispositione preter naturam sensibiliter ledente
operationes humani corporis Secundo premitto quod
nulla dispositio totaliter dependens a causa
primitiva denominanda est sanitas vel egritudo
vel neutralitas sicut cum sortes unus sanus liga
retur taliter quod se movere non possit non dicitur dici egritudo
quia remota ligatura non impeditur in operibus
Item si sortes habet malam digestionem stomachi et
propter appositionem emplastri dormit durat ibi vir
tus emplastri digerit illa talis dispositio non est
sanitas quia pendet a causa primitiva et non a
causa intrinseca corpori Tertio ista ergo non quilibet
existens sanitate vel temperamento minus
ingreditur morbum vel dispositionem neutram patet
per ultimum articulum ut si sortes sanus unus decapi
tatur vel si sortes moriatur morte violenta Quarto ergo
est hoc non omne existens temperamento vel equa
litate adhuc debens aliam dispositionem acquirere
cadit in egritudinem vel neutralitatem probatur
sic possibile est tale ingredi dispositionem a causa
primitiva continue totaliter pendentem igitur ergo non
quia patet quia talis non debet appellari egri
tudo nec neutralitas et aliud satis patet de cali
ditate sensibiliter ledente ab aere vel igne continue
dependente igitur etc Ex ista conclusione probabiliter
sequitur primo quod non omnis dispositio in innente sub
lectione existens est egritudo sanitas vel neu
tralitas vel causa vel accidens alicuius istorum
patet de caliditate manus ab igne vel radio pe
dente Sequitur 2º hanc quidam non valere per
hanc dispositionem sensibiliter leduntur operationes
igitur hoc est egritudo quia oportet addere et
cum hoc non est dependens a causa primitiva
adhuc ut quia valeat Ex quo sequitur 3º quod
possibile est aliquem fieri egrum postquam
fuit sanus per paulatinam et successivam alte
rationem qui tamen nunquam erat neuter patet
ponendo quod ista dispositio donec insensibiliter ledit
erit a causa primitiva continue totaliter dependens
et cum sensibiliter ledit fiet dependens a causa corpora
li tantum et sequitur quod Quinto quod est omne tempera
mentum existens per acquisitionem dispositionis non
pendentis a causa primitiva cadit in egritudinem
primo vel 2º modo sumptam vel dictam et istam
conclusionem voluit ypocras quasi in argumento patet quia
omnis dispositio que acquiritur est sanitas egritudo

vel neutralitas Nota tamen hanc neutra
litatem frequenter non percipi propter velocitatem ac
quisitionis dispositionem sensibiliter ledentem Ad
argumenta patet solucio Ad primum quod neutrali
tas est egritudo secundum modum superius large sumpta Ad
2m dicitur quod illa dispositio non dicitur pendere
a causa sanitiva Ad 3m dicitur quod Galienus intel
lexit de eo corpore cum vita ulterius debe
at permanere et non de illo qui moritur mor
te naturali sed vult quod aliquam aliam acqui
rat dispositionem cum qua stat in vita et non
moriatur protinus sed deperdat dispositionem quam
habet et cum hoc stante vita acquirat aliam dis
positionem et tunc verificatur dictum galieni
Labores spontanei narrant etc.
Conclusio huius afforismi est hec
labores spontanei sunt signa
pronostica futurorum morborum probatur
sic labores spontanei significant in corpore
causam productivam vel effectivam egritudinis
igitur etc. patet consequentia et antecedens declarabitur Primo
nota quod licet multis modis dicatur spontaneum
aut sponte fieri hic tamen per labores sponta
neos sic intelligere debemus labores sine ma
nifesta causa scilicet extrinseca provenientes
ut sit sensus quod labores spontanei id est sine
causa manifesta vel extrinseca provenientes nar
rant etc. Ex quo patet differentia inter labores hos
et labores provenientes ab exercitio vel fatiga
cione forti tales enim non pronosticant fu
turos morbos sed huiusmodi sic Secundo nota quod ut col
ligitur ex commento per labores in proposito non de
bemus intelligere motum fortem sed lassitudinem
que non est aliud quam actualis impotentia virtutis
motive ad movendum membrum simul cum aliqua
tristi sensacione ut statim declarabitur Tercio nota
quod huiusmodi lassitudines a causa scilicet intrinseca evenien
tes ut notat commentator in commento sunt tres scilicet
ulcerosa tetanosa sive extensiva et apostemo
sa Et per lassitudinem ulcerosam non debemus intelli
gere illam cui associantur ulcera sed illam in qua corpus
est impotens debite moveri et cum hoc in membris
suis habet sensacionem talem qualis est illa que in ul
cere percipitur quia scilicet percipit in membris mor
dicacionem aut puncturam quasi spinarum aut aliquid
tale Ex quo patet quod talis in pluribus fit a materia
calida colerica vel saltem a materia cui pars colerica
est admixta ideo bene dixit galienus quod hec
fit a peccato humorum in quali Lassitudo autem ex
tensiva est impotencia debite movendi membra etc.
cum quadam extensione vel gravitate membrorum
absque hoc quod percipiatur mordicacio etc. sed membra
percipiunt extensionem et tumorem et aggravacionem
quandam Ex quo patet quod huiusmodi lassitudo pro
venit a peccato humorum in quantitate licet ibi non
sit peccatum Lassitudo vero apostemosa dicitur
in qua corpus est impotens etc. et cum hoc in suis
membris habet sensacionem talem qualis in membro apo
stemoso quia scilicet est ibi quidam sensus aggravaci
onis cum inflamacione Et ista omnia satis expres
se notat Avicenna primo 3o capitulo de lassitudine qui
te exterum Ex quo patet satis huiusmodi lassitudi
nes causari simul a peccato quantitatis et qualitatis
humorum Ex quibus omnibus patet verificacio af
forismi nam si in corpore sunt labores lassitu
dines spontanee aut illa lassitudo est ulcerosa
aut extensiva aut apostemosa sed quelibet istarum
significat peccatum qualitatis aut quantitatis aut u
triusque quia omnia sunt signa pronostica future
egritudinis igitur etc. patet consequentia et antecedens similiter Et hec
idem satis notant Avicenna 2a primi capitulo de
regimine ubi dixit quod materia que ad putredinem
movetur si fuerit valde pauca facit lassitudi
nem si ampliatur horripilacionem et adhuc ampli
or facit tremorem et febrem ideo videtur quod pau
cius lassitudinem iam fit sub neutralitate fe
bris Similem sententiam huic afforismo ponit Avicenna
primo 3a doctrina 2a capitulo de lassitudine que te
rcium et doctrina 4a capitulo de superveniendo ac
cidentibus pronosticantibus morbos futuros
et 4o primi capitulo de sermone universali signorum
scilicet putredinis et est utilis maxime pronostico
et per visino et ampliatur ad omnia corpora ut
satis patet
Dubitatur utrum labores et lassitudines
sunt signa pronostica etc. Arguitur
multipliciter quod non quia huiusmodi labo
res sunt signa demonstrativa igitur non pronosti
ca etc. patet quia cum signa pronostica et demon
strativa ex opposito distinguantur et antecedens pro
batur primo quia huiusmodi lassitudines demon
strant presentem neutralitatem igitur etc. Et 2o
tales significant presentem malam complexionem
aut presentem solutam continuitatem sensibiliter leden
tem operaciones igitur etc. patet quia et antecedens probatur
quia tales lassitudines procedunt presentem
dolorem igitur solutam continuitatem etc. Tercio labo
res 2m quem inveniunt locum e contrario sequitur etc. et
quod illa soluta continuitas sit sensibiliter ledens
arguitur quia causat dolorem sed omnis dolor

e actio sensitiva lesa ut satis patet in secunda ratione Stante
aliqua tali necessario stat egritudo et per hoc
non est signum pronosticum sed demonstrativum Quod
huiusmodi lassitudo non est signum in secunda ratione ante
arguitur quia non est actio lesa nec qualitas mu
tata nec complexio mutata ideo non est accidens
et per hoc ratio Ad omnia contra que arguta sunt
est sana afforismi et quietatoris momento
Pro responsione ad hanc questionem intelligen
dum est primo quod signorum quedam dicuntur demon
strativa quedam pronostica et quedam reme
morativa de quibus sufficienter dictum est 2o
tegni Conmittendum 2o quod licet signa huiusmodi
iam dicta necessario secundum suas rationes forma
les abinvicem distinguantur non tamen sunt necessario
abinvicem semper essentialiter distincta Contingit enim
idem signum simul esse demonstrativum et pro
nosticum et rememorativum ut perfecta digestio
apparens in urina in febre putrida demonstrat
statum presentem augmentum et principium preteritum
et futuram salutem ut satis patet Tertio principaliter
permitto quod lassitudo prout in proposito spectat
non est aliud quam impotentia virtutis motive ad
debite movendum membra cum associatur lesio
sensationis quia sensatio dolorosa vel quasi doloro
sa sensatio Ex quo sequitur primo quod licet accidens
morbi est complexio mutata aut qualitas mu
tata aut actio lesa patet quia predicta impotentia
virtutis motive est accidens morbi et tamen non
est complexio mutata nec actio lesa quia non est
actio nec qualitas mutata ratio ut satis patet
Cum igitur galienus et auctores dividunt acci
dens in predicta per actionem lesam intelligunt etiam
activitatem lesam que est idem quod virtutis forti
tudo lesa sive debilitas Infero 2o quod non quan
documque est egritudo tunc est sensibilis lesio o
perationis stante cum vapore in oculo sensus
visus sensitive dimeente homine dormiente e
oculus ut patet Cum igitur dicitur egritudinem sensibiliter
ledere exponitur quod egritudo est lesa sensibiliter
quia sic apta est sensibiliter ledere ut ipsa sensibiliter
ledit activitatem sive potentiam producendi opera
tiones Ad primum quod hii labores de quibus loquitur
galienus sunt dispositiones preter naturam probatur
quia pendent ex egritudine neutralitate vel causis
horum Item quia indicant de sui remotione ac
tuali et aptitudinali Item quod numquam insunt
corpori secundum naturam habenti in secunda ratione Ad secundum quod hii
labores sunt accidentia probatur quia sunt dispo
nes preter naturam per se consequentes egritudines et neutralitates

Ad secundum quod licet ita sit sunt tamen egritudines patet
quia dispositiones preter naturam sunt ex quibus
pendet actio lesa in secunda ratione Ad secundum quod non omne signum
est qualitas mutata complexio mutata vel actio
lesa probatur quia isti labores non sunt actio
nes lese ymo sunt quedam impotentia motiva sed
auctores dividentes non solum intelligunt
actiones lesas sed etiam activitatem lesam non negan
tur quod quedam egritudo ut sic sumpta sensibiliter
ledat operationes sed sufficit quod sit lesiva ut
vapor grossus in oculo sensum ledens tempore
vigilie non sensibiliter ledit quando ille dormit
quia dormiendo non videt sed ille vapor est le
sivus quia impedit aptitudinem producendi visum
dum Correlarium non omnis actio lesa est mala
quod mala compositio et soluta continuitas patet quia
impotentia tangendi membra non est actio lesa quia non
est actio sed activitas lesa et sufficit Ad tertium quod
est lassitudines iam dicte sunt signa demon
strativa quia demonstrant neutralitatem pre
sentem Ad quartum quod est hec licet ita sit ipsa tamen sunt sig
na pronostica futurorum morborum febrium vel
apostematum Correlarium ex conclusionibus
et aliis superdictis quod idem potest esse signum sani
egrum et neutrum sanum simpliciter egrum ut nunc
neutrum ut nunc Ad argumenta ad primum dicitur
quod distinguuntur secundum rationes formales licet non ne
cessario sunt signa ex parte rei essentialiter
distincta Alia enim ratio est quare quare unum
signum dicitur sanum Alia ratio est quare ipsum idem
dicitur egrum et ita neutrum et hoc respectu diversorum ad
que comparatur Et idem signum respectu unius et eius
dem dispositionis sit sanum egrum et neutrum
est impossibile Alia duo probant quod iste lassitu
dines sunt signa demonstrativa cum hoc tamen stat
quod sunt pronostica respectu dispositionis future Ad 3m
dicitur quod ipsa non sunt iam actio lesa sed activitas
lesa quia non habent activitatem se movendi leniter
et sine difficultate dato quod se vellent movere
Aliter pone quorum sit huiusmodi labor spontaneus
est actio virtutis motive probatur quia est dispositio
preter naturam quod tamen virtute consequitur egritudinem
ut sic sit accidens et similiter diminuta activitas
Arguitur quia talis est dispositio corporalis preter naturam
immediate pendens a dispositione que est egritudo vel
saltem ab ipsa pendens in secunda ratione patet quia conse quid non
minus accidens quam egritudine et tamen distincte
et quartum satis est notum

O
verius dolentes aliquid Conclusio
afforismi est ista Omnibus corporibus

mens egrotat in quibus alicui membro dolo
res plurimi causa est presens et tamen non sentiunt
illam doloris causam probatur sic in membris
talibus operatio mentis cognoscitiva et de
bens de sensibili ferre iudicium est sensibiliter
lesa igitur etc. patet quia et antecedens satis manifestum est
Secundo nota quod dolor sumitur multipliciter primo
pro tristi sensatione et sic dolor est actio sive
operatio sensus exterioris quam dicimus dolo
rem aliquem calidum aliquem frigidum etc. secundo
causam doloris sicut in commento dicit quod dolo
res quos passus erat quidam fuerunt calidi
quidam frigidi dolores id est cause dolorum Ad propo
situm utroque modo verificatur afforismus primo enim
modo sumendo dolorem sensum causis est quod quamvi
as sint dolentes id est habentes dolorosam sive
tristem sensationem in organo sensus exterioris
et supple per interiorem sensum hunc dolorem non
iudicant hiis mens egrotat etc. Ad istum intel
lectum non exponit commentator 2us sensus est
quod quecumque dolentes id est causam doloris illativam
etc. Ad istum sensum exponit commentator in commen
to intelligere possumus tam sensum interiorem
quam sensum exteriorem ampliatur igitur ly aliquid cor
poris debet intelligi aliqua corporis pars que sensi
tiva est parti corporis non sensitive presens respe
ctu sentiretur quod in isto casu mens egrotaret ut
satis patet Tertio nota quod ly plurimi potest construi
cum ly dolorem nominaliter et est sensus plurimi
id est pluram vel fortem causam doloris vel aliter tamen
ly sentiunt et tenetur adverbialiter et est sensus pl
urimi id est nullo modo sentiunt et utroque modo veri
ficatur Nota tamen quod ex primo sensu concluditur
actionem virtutis cognoscitive ledi ablate ex 2o
non diminute vel ablate et satis patet quia plurimam
causam doloris nullo modo sentire concluditur actio
nem ablatam vel diminutam fore quia si sit causa potest
esse parva et magna ut patet Quarto nota quod adversi
tatem afforismi oportet supplere circumstantiis de
bitis aliis adsentiendum puta quod non sit sompnus
et quod non sit fortis diversio virtutis cognoscitive
ad consentiendum ad considerandum de alio obe
licet hec 2a conditio removeri possit plurimam
causam doloris et quecumque et in subiecto sensu
intelligi debet vel potest intelligi non sentiunt id est non
apti sentire et tunc removetur sompnus et di
versio Quinto non quod licet non ex propositione accepi
tur circa illativam doloris concludere possimus men
tem egrotare non tamen econverso egrotatione
concludi potest non percipi nocumentum ut patet quia

possit ledi ex percipiendo ipsum magis quam sit
Ultimo nota quod mens pro virtute interiori
cognoscitiva potest ledi tripliciter scilicet quantum ad in
dicium quod fieri debet de dolore que est actio sensus
exterioris scilicet ablate corrupte diminute Corrup
te ut si dolorosam sensationem iudicaret mens
non dolorosam sensationem aut delectosam Alia
vero patent Similem sententiam huic afforismi col
ligere potest de mente Avicenne 3o canonis fen
prima capitulo de permixtione rationis et est utilis
in actu practico et ampliatur non solum ad lesi
onem operationis sensitive sed etiam cuiuscumque
alterius virtutis ut patet intelligenti etc.

Utrum afforismus sit verus Arguitur
quod non quia in dormiente sive
sompno potest esse causa doloris etc. et tamen
illam non sentiret igitur questio falsa patet quia et
antecedens docet experimentum de ... ...
... speculativis ut patet in debellantibus quod quando
... localia vulnera non percipiunt igitur etc. 2o possibile
est stupefieri sensus tactus digiti a forti fri
gido nullo modo consecuto nocumento venenali
... sed hoc posito in esse et approximata
causa forti doloris digito non percipietur a tactu et
tamen non egrotabit mens ut sequitur ex casu
igitur patet quia et antecedens similiter 3o si etc. hoc maxime
foret propter operationem mentis sensibilis ledi sed ar
guitur quod non quia tunc pari ratione posset intellectus
egrotare quod non est rationabile cum sit virtus
non organica et quia tenet quia potest operatio
exterioris sensus ledi ut patet intelligenti 4o ad prin
cipale stantibus duobus fortibus doloribus uno
maiori et altero minori non 2um cauderet parte
maior impediet perceptionem minoris et tamen pro
tunc non egrotabit mens sed arguitur hoc esse fal
sum quia tunc leditur operatio sensus exterioris
maiori lesione quam si diminute sentiretur quia
sic corrupte sed lesa ista operatione diminute mens
egrotat igitur etc. Ultimo actio mentis in talibus
non est actio lesa igitur mens non est egra patet quia
et antecedens probatur similiter quia non est corrupta
ut patet ex modo loquendi galieni nec ablata vel
diminuta quia tunc arguitur rationis permixtio
que est actio corrupta ut Avicenna prima 3i capitulo
de permixtione rationis Ad oppositum est ypo
crates et galienus in commento Respondendo
ad istam questionem primo oportet ponere notabilia que
dam 2o ponam conclusiones responsivas de quesito
Quantum ad primum est sciendum primo quod dolor
sumitur dupliciter scilicet acceptus pro tristi sensatione pro

quint et indifferent per qualitatem tristi sensatione
et sic non sentitur hic 2o sunt propter solum per tristi
sensatione tactiva et sic sunt in questione licet
etiam possit extendi ad dolorem quinti supra
¶ 1a nota duplex sunt calorem primo propter quod
est tristis sensatio rei contrarie 2o ut 2a primi
2o propter causam doloris illativa sicut habetur in 4o
et utroque modo sunt hic ¶ 2o sciendum quod membrum
ut habetur augmentatione potest sumi duplex primo
per qualitatem virtute cognoscitiva exteriori sive in
teriori tantum Alii et melius dicit sit quod
membris quam sunt pro virtute cognoscitiva et membris
a membris Aliquando intelligitur per qualitatem
virtute apprehensiva sive occulta sive manifes
ta ¶ 3o nota virtute ut tenet se ex parte anime
in qua attribuitur esse sanum vel egrum quia ipsa non
est quid compositum ex materia et forma cum virtus
sic sit vita et non vivens hec tamen non frequen
ter utuntur auctores virtute sanam aut egram de
nominantes. ¶ 4o propter materiam ulterius sciendum
est quod aliud est virtutem aliquam aut membrum aliquod
esse lesum in operationibus et aliud esse impedi
tum aut non posse in suas operationes propter quod cum le
di in operationibus est per intrinsecam complexionem
eius quod 2m naturam est principium operationis esse im
peditum ut propter complexionem complexionis vel compo
sitionis vel unionis quodlibet enim istorum est illud
quod arguit membrum sanum egrum vel ventrem quia
iste sunt nature membrorum et sunt principia
intrinseca aliud impedimentum aut inoperationi
bus potest accidere extrinseco si non sit intrinseca complexio
ne eius quod est 2m naturam ut in habente com
pedes aut aliquam extrinsecam impedientem contra
in operationes sicut accidit in habente pedes in
compedibus vel in homine ligato ad columpnam
tum sive talis enim non potest movere se ¶ 5o
sciendum quod propter quamquam causam potest inoperatione ac
cidere membri nocumentum per aliam extrinseca nulla
tamen intrinseca complexione facta ut in habente com
pedes qui non potest progredi 2m consuetudinem
et hoc non arguit egrum illud corpus vel membrum
2a causa qua contingit impedimentum propter plurium
operationum repugnantiam et incompossibilitatem
ut actu vocans non inspirat ¶ iste enim due ope
rationes quia motus vini et vocis repugnat
motui inspirationis quia vinus fit attrahen
do aerem et iste non facit ad vocis formationem
Alius motus formationis vocis est per emissi
onem aeris in loquela ¶ Item te habente pomum
magnum in manu non poteris tunc cum cadet man

rape lapidem et cum vigilas non dormis ¶ ista
incompossibilitas operationum non arguit egritudinem
quia non possunt simul fieri sed oportet unam precedere
aliam. 3a causa qua contingit impedimentum est propter
absentiam vel propter inceptionem sive indigentiam
obiecti circa quod operativa est virtus et iterum nullum
istorum arguit egritudinem sicut stomachus
hominis non est eger si non digerit propter laborem ac
ossa cervisorum aut si non digerit non presente
cibo in stomacho vel speculus non videt forte quia
abest hoc enim impedimentum non arguit complexio
nem alicuius nature inesse. 4a causa qua contingit
impedimentum est propter intrinsecam complexionem
eius quod est materia illius operationis principium
et complexionis compositionis unionis ¶ 5o sciendum
tendum quod hoc ultimo modo duplex contingit ope
rationem impediri sive vel per proprietatem aut per communitatem
per proprietatem vel essentiam ut quando hoc accidit propter
complexionem alicuius intrinseca illi membro ut de ocu
lo dicimus ipsum egrotare per proprietatem quando egro
tat propter aliquam istarum scilicet naturam esse lesam
sensibilibus ut si oculus haberet malam complexionem
calidam vel solutam continuitate sensibiliter ledentem
in ipso tunc dicitur egrotare per essentiam per communitatem
dicitur impediri aliquod membrum quando egrotat per
colligantiam alterius membri ut caput quod egrotat
propter stomachum et ledi per communitatem est propter intrinse
cam complexionem alicuius quod ad perfectam operationem
confert aut ad lesionem concurrit quod potest accidere
vel quia mittit quod 2m naturam mittere non debet
aut quia ad stomachum mittitur colera mala vel
quia non transmittitur quod 2m naturam transmitti ut
si cerebrum propter oppilationem nervi optici non trans
mittit spiritus animales ad oculum quare oculus
non videat tunc dicitur oculus egrotare per commu
nitatem. vel dicas sic pulchriori modo quod dupliciter
contingit membrum in suis operationibus primo per pro
prietatem sive per essentiam [illegible]
tatem contingit cum in organo alicuius virtutis vel
membri est dispositio per se et immediate ledens ope
rationes illius organi per communitatem modo cum operatio
alicuius membri est dependens ab alio quod impe
ditum est ratione cuius impedimenti operatio
membri dependentis recipit nocumentum exem
plum ut si epiglotus ratione eius dispositionis preter
naturam in eo existentis impeditur a vocis for
matione exemplum 2m ut si lacerti pectoris spasmentur
unde non possent debilitare vel pulmo per quos
aerem attrahere et recipere unde epiglotus
impeditur a formatione vocis. ¶ 6o de oculo

si ad ipsum tussi. vel spiritus grossus distemperans
visionem unde oculus leditur vel si fiat oppilacio
in nervo optico propter quam prohibeatur transire
spiritus animalis ad oculum unde tunc leditur ocu
lus pro qualitate. Ad 3m ledi metem vel egrota
re omnibus habentibus causas dolorum et illa
non sencientibus passiones vel ymaginacio vel pro
prietate vel pro qualitate ut patet intelligenti. ¶ Tercio
nota quod licet ad omnem diminucionem operacionis sensus
exterioris vel ablacionem sequitur diminucio vel ab
lacio operacionis sensus interioris non tamen
ad corrupcionem sequitur corrupcio verbi gracia si vi
sus diminute apprehendit visibile vel tactus tan
gibile de predicto tangibili et visibili iudicat
sensus communis et cogitativa diminute. Item diminute
si tactus nullo modo ferat iudicium de tangibili
approximato nec etiam ymaginativa interior de isto
tangibili iudicabit. si tamen tactus habeat sensa
ciones dolorosas propter quod dicitur eius accio corrup
ta oportet ponere accionem sensus interioris eidem cor
respondentem esse corruptam. Si virtus interior
iudicat sensaciones illas esse malas et fugiendas
ymo eciam si indicaret eas esse delectosas esset tunc
corrupta accio sicut contingit multos in frene
ticorum quo aut dicitur dolor accio corrupta vide
bitur in sequenti questione. Melius tamen videtur
tenendum quod qualitercumque leditur operacio sensus ex
terioris taliter leditur operacio interioris sibi cor
respondens. ¶ Quarta quod accipiendo mentem pro vir
tute cognoscitiva quecumque habent dampnum dolorum pri
marum cum condicionibus tactus in organo sensitivo
approximatas et illas non senciunt egrotat eorum mens.
probatur quia virtus sensitiva talibus est sensibi
lesa in sua operacione cum sibi sensacio auferatur.
Item 2o patet quia et 4a sumitur. ¶ Quinta quod accipiendo men
tem pro virtute cognoscitiva interiori quecumque
habent causas dolorum plurimas etc. et illas non senciunt
egrotant mente pro proprietate patet per argumentum
tactum ante oppositum quia si stupefacta manu vel
digito a frigido intrinseco approximato non esset
organum sensitivum interiorum pro proprietate ledi. Item
etc. 3o nota quod in casu precedentis conclusionis
egrotat mens pro qualitate patet quia sensibilitas
leditur in sua accione et non pro proprietate pro qui
tate. ¶ Sexta quod qualitercumque sumatur mens quia
decima est ex plurima doloris effectiva approxima
ta manibus et non sentitur leditur egrotat mens pro
proprietate vel pro qualitate patet ex dictis quod sensibili
leditur accio eius. Item etc. ¶ Visum est in fine primo
quod probabiliter concedi potest in casu intellectum egro
tare quod conveniunt ipsi sensui impediri in sua opera
cione ad sensum superius datum quia secundum egritudine
leditur intellectus secundum in suis operacionibus
communibus tamen illa non sit subiective in intellectu sed
in organo sensitivo taliter enim paciente sensu
patitur intellectus nec illud plus pro philosopho
manifestum est. Aut quod si sensus deficeret
necesse est scienciam illius sensus deficere. Ista ferunt
2o aliqua virtus posset pati nocumentum recipere
pro qualitate que nullo modo pro proprietate nocumen
tum potest recipere. Et plura alia sequuntur ex ista
ymaginacione quia si intellectus est huiusmodi
sensus mens egrotat per qualitate quia non sus
cipitur quod 2m naturam deberet suscipere. Item quando
sensus exteriores leduntur interiores etiam egro
tant pro qualitate et intellectus etiam egrotat pro
qualitate et aliqua virtus potest egrotare pro qualita
te que non possent. Item mens proprie egrotare non
dicitur egra quia per egritudinem membrorum impe
diuntur operaciones mentis que non potest exire in suas
operaciones non propter defectum suum sed organorum
sicut aliquod membrum egrotat in complexione compo
sicione et unione ut membrum quod pro qualitate egro
tat et non pro proprietate. ¶ Ad argumenta principalia
solvendo primum et 2m patet per ea que dicta sunt circa assumptum.
¶ 3m similiter patet quid sit dicendum. ¶ Ad
quartum conceditur enim intellectum egrotare ad in
tellectum datum. ¶ Ad quintum dicitur quod tunc egrotabit
mens pro qualitate respectu conceptionis dolorum
maiorum sed propter malam disposicionem existente illorum
fortitudinem dolorum. Et dicitur vel sicut dicebatur
de forti adiutorio ad obiectum aliud. ¶ Ad sextum
dicitur negando quidem licet tamen illud insequitur posse
si quod non leditur mens accepta pro virtute interiori
potest enim percipere actum dolorosum sensus exte
rioris sicut dictum est et tunc non egrotat stat tamen quod
egrotat ut tactum fuit. ¶ Ad ultimum pro maiori
argumentorum deductorum dicitur quod non quelibet diminuta
dicitur sensacio vel sensibilitas est minor lesio
quam corrupta ymo oppositum frequenter contingit ut
si una manus fortius sit stupida quod quod ferrum
feratur et utraque approximetur causa fortis doloris
tunc dolebit sana manus. Et sicut accio eius cor
rumpitur et tamen ceteris non dolebit sed diminute senciet
et patitur egritudinem cum sit ibi maior egritudo etc.
¶ Ultimo pro questione quid sit dicendum
Utrum dolor possit sensu comprehendi
Primo sic bruta comprehendunt se dolere
et non nisi sensu cum careant intellectu
igitur etc. 2o quia sensibilia prius et debilitans

virtute pot sensu comprehendi sed dolor est huius
modi ut dicit avicenna 2a primi cap° de his qui perci
piunt ex dolore i² ¶ 2° per dolorem cognoscimus omnium
sensuum sed per nichil ignotum notificatur nobis quia ad
sunt dolor est sensu motus et passus etc ¶ 3° do
lor est magis prius sensui exteriori quam vir
tuti interiori et ita est sensus interior virtus
cognoscitiva sicut interior comprehendit dolorem
ita sensus exterior ¶ 4° per dolorem sentimus omni
bus ipse virtus quam etc i non unus sentimus dolo
rem quam obiectum ¶ Ad oppositum arguitur
quod dolor est actus sensus exterioris et nullus
talis percipit actum proprium ¶ Item cum sensatum
sentiatur per sensationem a se distinctam a quo dolor
sentiretur alia sensatione et pari ratione ista alia
et sic in infinitum esset processus in talibus quod
non est rationabile ¶ Primo nota quod dolor sumitur
dupliciter primo modo quantum pro qualibet tristi sensatione
rei disconvenientis subito impingentis et sic dicitur
de qualibet sensatione tristi / 2° solum pro tristi
sensatione rei contrarie subito et inaliter impri
mentis etc et sic de dolore est sermo in proposito
et sic soli competit tactui solus enim tactus obiectum
natum est subito et inaliter imprimere ¶ Ergo 2° patet
quod sive primo modo sive 2° modo sumatur dolor dolor
est operatio sensus exterioris ¶ 2° sciendum
est quod nullus sensus exterior natus est compre
hendere actum proprium ut patet discurrendo sensus
enim visus non est natus comprehendere nisi
lucem colorem lucidum vel coloratum cum igitur vi
sio sive actus videndi non sit aliquid istorum etc
hoc idem est de mente philosophi 2° de anima ¶ 3° scien
dum quod duplex est sensus scilicet interior et exterior
dicuntur autem quia exterior comprehendit obiectum
in mente non antecedente iudicio alterius virtutis
cognoscitive interior vero non ¶ 4° sciendum quod
sensus exterior non est aptus comprehendere
nisi obiecta materialia interior vero etiam et adhuc actus
sensuum exteriorum ¶ Quod enim potest inferior potest
superior virtus et adhuc ultra 5° premitto quod nullus
sensus exterior est aptus comprehendere actum
vel operationem alterius sensus exterioris et hoc
satis patet ex aliis dictis etc quia aliter non opor
tuisset ponere sensum communem ipse scilicet comprehendere
actus sensuum exteriorum cuius oppositum ponit 2°
de anima ¶ Prima 9° est quod dolor non potest a sensu tac
tus percipi probatur quia nullus exterior potest
iudicare de actu vel operatione alterius sensus
exterioris i² etc ¶ 2° quod dolor potest percipi
a sensu interiori puta sensu communi et cogitativa

probatur quia dolor est actus sensus exterioris
sed de quali operatione vel actu sensus exterioris
potest sensus interior ferre iudicium i² etc patet quoniam
etc ¶ Ex 9° sequitur quod dolor est sensibilis patet
quia dolor est sensu comprehendibilis Ergo non
sequitur quod non omne sensibile est sensibile proprium
vel commune sed divisio ista solum data est de sensibili
sensus exterioris ¶ Sequitur quod non solum potest
sensus interior comprehendere quod potest comprehen
di a sensu exteriori ¶ Sequitur 2° quod non est possibile
sensum communem aut quemcumque alium sensum exte
riorem solius obiecti sensibilis sensu exteriori
ferre iudicium necessario enim simul comprehendit
obiectum Ergo non sequitur ulterius quod numquam sensus
interior ab exteriori recipit precise incom
plexam notitiam sed semper et necessario complexam
quamvis tamen precise modo possit esse incomp
lexa notitia et multa alia ex dictis sequuntur
¶ Ad argumenta patet solutio ¶
Due in multo tempore etc ¶ Prima conclusio
huius afforismi est ista corpora longo
tempore extenuata ab extenuatione
in longo tempore relevantur probatur quoniam sic huius
modi corporibus facta est multa deperditio humidi
tatis radicalis membrorum i² etc patet quia et am
miguieto sed in talibus multum debilitata sunt
membra principalia omni corporis regentia i² a
ugmento videbitur ¶ Ex 9° corpora que in brevi
tempore extenuantur in modico tempore resumunt
Arguitur sic in talibus quia facta est consumptio hu
miditatis radicalis membrorum i² etc ¶ Item in talibus
parum sunt membra principalia debilitata i² etc patet
quia et ante declarabitur Et similiter simul huic i
mmit avicenna x° can tractatu 9° capo p° ¶ Et est
utilis in actu pronostico quia per hunc cognoscimus
quod corpus est ab extenuatione in multo et quod in pau
co relevatur ¶ Est etiam utilis in actu resumptivo
quia scimus quantum et qualiter resumendum est ¶ Et
ampliatur non solum ad extenuationem sed etiam ad omnem
debilitatem corpori in modico tempore illatam ¶ Primo
nota per extenuationem intelligere non rarorum substa
tisticam humiditatis membrorum nostri corporis re
sumptio proportionaliter deperdite ¶ Item nota quod exte
nuatio tam in brevi quam in longo tempore facta
potest esse duplex quedam est recuperabilis quedam
irrecuperabilis sicut extenuatio inducta ab ethi
ca 3e speciei supposito est primo de recuperabili solum
¶ 2° nota quod quedam est extenuatio naturalis
ut senectus ex etatis decursu ¶ Quedam non
accidentalis ut contingens a causa preter naturam

vel pruritura [illegible] satis patent et in proposito est sermo de contingente a causa preter naturam et cum hoc de reparabili sive relevabili ¶ nota quod sunt erumcumque accidentis vel egritudinis [illegible] imaginari posse esse [illegible] pruritus [illegible] et [illegible] ita extenuationis cause pruritus sunt [illegible] non [illegible] indebite administrate et [illegible] [illegible] ut cibus pauci nutrimenti [illegible] et [illegible] resolutivus et [illegible] aer calidus motus nimius et adhuc quedam nimia vigilia sompnus paucus coitus superfluus et similia [illegible] sunt cause corporales [illegible] ut mala complexio frigida calida et sicca [illegible] humorales oppilationes [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] sunt [illegible] vel [illegible] humiditas substantie aut [illegible] substantifice [illegible] corpus in habitudine debita [illegible] est [illegible] tamen extenuatio sit preter naturam et [illegible] provenit a causa egra

¶ nota quod causa extenuante corpora [illegible] resolvitur quod est [illegible] resolubile [illegible] extenuatori patitur [illegible] potens [illegible] extenuanti resistere [illegible] substantifica est plus resistens quam [illegible] et [illegible] et humores [illegible] detalibus et [illegible] de radicali consistit quia tamen in processu tale deficit et [illegible] de radicali in processu [illegible] et quia [illegible] membra principalia [illegible] multe sunt resistentie ita talia [illegible] [illegible] in processu tamen propter longam paulatinam debilitatem [illegible] a sua [illegible] causa [illegible] adiungendo quod tandem fit [illegible] humide substantifica quam [illegible] ex [illegible] pluribus [illegible] continentie [illegible] ¶ nota [illegible] intelligendum [illegible] ubi cetera fuerint paria [illegible] ea resolvens in brevi tempore tanto fortior et in longo debilior quod [illegible] vel [illegible] ne fiat disparitate valde magna [illegible] vera [illegible]

¶ [illegible] non quod [illegible] possumus [illegible] intelligere [illegible] comparando tempus [illegible] [illegible] tempore [illegible] et sic [illegible] semper cum tempore [illegible] ut [illegible] et quia plures requiruntur [illegible] [illegible] sensus [illegible] tempus [illegible] corporum in brevi tempore extenuari et [illegible] [illegible] ut fit sensus [illegible] in modico tempore extenuantur [illegible] in [illegible]

[illegible] ceteris paribus [illegible] ¶ [illegible] egritudine [illegible] [illegible] est ista [illegible] corpus [illegible] egritudine ut accipiat cibum cum appetitu et [illegible] isto non [illegible] significatur quod tale corpus [illegible] cibo ampliori [illegible] quod [illegible] probatur sic [illegible] [illegible] virtus [illegible] sive digestiva et [illegible] membrorum huius corporis non sufficienter dominatur super cibum assumptum ita ut valeat ipsum [illegible] [illegible] corpus [illegible] sufficienter [illegible]

¶ [illegible] nota quod corpus [illegible] intelligere debemus corpus neutrum [illegible] sive neutrum convalescentie [illegible] [illegible] significate quia [illegible] principis [illegible] adhuc potens [illegible] debi[illegible] [illegible] in ipsis [illegible] hoc aut corpus [illegible] ut habetur [illegible] tractatu [illegible] capitulo [illegible] et hoc [illegible] est [illegible] egritudo [illegible] tale quod habeat corpus [illegible] et hunc modum [illegible] aut non [illegible] est actus medici circa corpus neutrum et [illegible] corpus egrum [illegible] ut [illegible] non [illegible] [illegible] ¶ nota quod appetitus cibi potest esse [illegible] et [illegible] per [illegible] appetitum intelligo illum qui fit a [illegible] et a causis [illegible] [illegible] naturale [illegible] [illegible] de accidente [illegible] appetitus ut [illegible] videtur [illegible] famem [illegible] appetitum intelligo illum qui contingit a [illegible] sunt [illegible] humores in [illegible] hunc [illegible] et [illegible] appetitu non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appetitus et hoc [illegible] declaratum est [illegible] capitulo [illegible] ¶ [illegible] nota quod [illegible] appetitus potest esse [illegible] et non [illegible] [illegible] et [illegible] contingit [illegible] [illegible] appetitus [illegible] propter humorum [illegible] malignitatem acquisitam [illegible] contingit [illegible] et [illegible] appetitus propter [illegible] [illegible] contingit ipsum [illegible] est [illegible] ¶ [illegible] [illegible] possunt esse [illegible] [illegible] non [illegible]

assumpti propter quod non pot calor naturalis ipsum con vertere et hoc posito quod cibus sit debite quantitatis 2ª humorum multi sive inquanto sive inquali peccantes retenti in stomacho epate vel in ve nis impedientes debitam actionem caloris conti tinentis 3ª causa pot esse nimia stomaci debi litas vnde non sufficit cibus debite quantitate vel etiam nimia epatis debilitas 4ª pot esse de bilitas caloris innati in omnibus membris propter quod non sufficiunt sibi convenientia nutrimentum as simulare Ad propositum 2ª causa respicit veram con valescentiam ut patet quia cum relinquitur in nobis post crisim subversionis facte convenerunt sed 3ª et 4ª possunt reduci ad primam ut satis patebit ¶ 2º nota quod quantitas cibi pot dici amplior aut absolute aut respective eius quod est per nutrimentum restaurandum aut in comparatione ad calorem naturalem debentem nutri mentum convertere et assimilare Ad propositum 3º non loquitur ypo. non autem primo vel 2º modo Ex quibus omnibus patet causa verificans conclusionem quia si corpus vere convalescens sunt de quo est primo in hac parte conclusione et habeat verum et naturalem appetitum et cibum assimilat et non re sumat signum est quod virtus non possit sufficienter assimilare cibum etc. et tamen hoc non sit ratione qualitatis cum qualitas ponatur laudabilis et ratione quantitatis eius scilicet in comparatione ad ca lorem debentem etc. Ex quo sequitur quod in vere con valescente non est verus appetitus digestiue virtutis proportionatus propter membra enim esse multum in ipso inanita magna fit absque attractio a venis et venarum ab epate etc. et propter fortis inco causatur appetitus et tamen est in eo digestiua virtus valde debilis igitur etc. Si vero non accipie ti ¶ 4º 9º afforismus est ista quod si aliquod corpus convalescit egritudine non accipiat cibum appetitu et co isto non resumitur signum est tale corpus evacu atione indigere probatur quia signum est quod hoc cor pus non est perfecte evacuatum sed quod adhuc aliqua pu re inde remanserit que evacuatione indigent igitur etc. patet quia et auctoritas similiter ¶ primo nota ut ta gitur in commento quod corpus cibum accipiens tantum in prima questione intelligi debet corpus cum appetitu et iste fuit sensus antiquorum assiduorum valde per corpus non accipiens cibum in 8ª debet intelligi accipiens sine appetitu ¶ 2º nota ut habetur ab Avicenna 3º canonis fen 2ª capitulo de regimine qua lescentium convalescentia est duplex scilicet vera et non vera vera convalescentia est dispositio per quam tendit corpus

ad pristinam sanitatem sine aptitudine ad reca dinam Ad propositum prima conclusione afforismi est primo de vera convalescentia in hac non 2ª de non vera que potius est neutralitas decide rie quam convalescentie est tamen neutralitas convalescentie 2m apparentiam et est 2m mani festam virtutis fortitudinem 3º nota quod hoc totum debet intelligi de convalescentia ab egri tudine materiali et de repletione non autem ab egri tudine immateriali vel de inanitione notum est enim quod in tali ne competit evacuatio huiusmodi ¶ nota quod per evacuationem in proposito non solum intelligere [illegible] farmaciam aut flobotomiam sed etiam dietam attenuatorem et talis etiam potest evacuare [illegible] ¶ 4º nota quod appetitus con valescentis [illegible] aut cadit propter multas causas primo propter debilitatem stomaci et maxime oris stomaci 2ª est multitudo humoris in toto superhabundantium 4ª debilitas virtutis et paucitas caloris in toto maxime in sto macho colligitur hoc 2ª quarti capitulo de ciba tione convalescentium Ex quibus hoc modo colliget causa verificans afforismum Convalescens enim aut non appetit propter primam causam et tunc licet non appe tat si recipit tamen co isto resumitur aut propter 3am et tunc non est apparenter convalescens cum notabili fortitudine de qua est primo 16

Verum primo 9º afforismum sit vera et arguitur quod non primo possibile est ap petitiuam stomaci forte intensam propter malos humores existentes in eo igitur etc. patet quia quia tunc non erit signum amplioris cibi sed po tius humorum frigidorum et auctoritas similiter ¶ 2º possibile est talem habere epar oppilatum aut debile aut virtute attractiuam membrorum et digestiuam debilitatam propter quod non obstante quod cibus non sit nimie quantitatis non resumitur igitur etc. patet quia et auctoritas similiter ¶ 3º possibile est in to to sine qualitatis habundare humores vel saltem in venis impedientes debitam resump tionem corporum licet tamen appetentis igitur patet quia et auctoritas similiter ¶ 4º impossibile est aliquem esse verum convalescentem et sensibiliter plus appete re quam possit digestiua virtus assimilare igitur etc. patet quia et auctoritas probatur sequitur cum sensibiliter appetit plus quod pot digerere aut tempore sa nitatis igitur est eger quia cum ista actio que est appetere sit sensibiliter lesa et equalia tale est corpus neutrum igitur non sensibiliter lesum ¶ 5º oppositum est ypo. in afforismo et quietatoz isto

¶ Nota ut circa textum tangebatur advertatur prime sunt requiruntur aliquae condiciones prima
quod corpus sit vere qualescens 2a quod eius appe
titus sit perseverans et naturalis 3a quod cibus qui
auferatur sit debite qualitatis 4a quod sit qualescens
ab egritudine mali ¶ Unde principium sit hic
prima quod quod ipsa quod aforismus est vera cum illis
condicionibus ut patet et circa textum tangebatur
et arguebatur ¶ Ad argumenta ad primum dicitur
quod in casu isto non est verus et naturalis appetitus
¶ Ad 2m potest dici quod ille appetitus non est per
[illegible] quam debeat aliter
ut amentatores in amento notat quod debet intelli
gi 2o si corpus convenienter a cibi quantitate
assumat [illegible] eius quod est [illegible] aliter quod
ille appetitus non potest esse diminutus nisi vel
quia colerica est aliqua [illegible] et sic non est vere
qualescens vel propter qualitatem coleticam [illegible]
stomaci et hic est nona [illegible] ¶ Ad 3m dicitur
quod epatis sit excute oppilato non stabit vere ap
petitus sic eum impediet oppilatio epatis
[illegible] ita functionem [illegible] sto
maci que est eius motus necessario generans
ad famem aliter quod iste non erat vere qualescens
huius vero caloris debilis [illegible] non accipiat
plus de cibo quam sit proporcionabile restauratum
de sumit tamen plus quam [illegible]
tum resumptivo ¶ Ad 4m dicitur quod iste non est ve
rus qualescens ¶ Ad quintum dicitur absolute
concedendo aut appetit plus quam possit [illegible]
re si [illegible] appetit
quantum potest [illegible] si debite administretur
¶ Aliter concedatur quod appetitus non est simpliciter
1a naturalis [illegible] ¶ [illegible] aforismus sit vera
quod non quia possit esse defectio appetitus propter
debilitatem caloris [illegible] et membrorum attra
hencium ¶ [illegible] quod [illegible] debilitas non est
corpus neutrum et si peccat [illegible] complexionem
[illegible] stomaci si debet [illegible] 3m
dubium utrum corpora qualescentium sunt evacuanda
flobotomia quod non prima sunt pauci sanguinis
¶ [illegible] videtur quod qualescentia non sunt evacu
anda flobotomia vel farmacia dissolvente et
hic merito [illegible] qualescentia [illegible] clistere lenitivo aut tali ¶ 4o
non vere qualescentia sunt evacuanda [illegible]
aliquando cum debito ordine possit satisfieri
¶ Argumenta patet solucio ¶
Corpora ubi [illegible] istius afforismi
est ista volentes corpus [illegible]

purgare [illegible] comparare probatur
sic [illegible] reddit evacua
[illegible] confert et [illegible] bene fert infirmus et ex
[illegible] opposita quia [illegible] eva
cuacio confert [illegible] bene tollerat infirmus
[illegible] patebit infirmus ¶
nota quod aliter habetur est purgacio [illegible] debet
[illegible] qualis quia [illegible] humores peccantes
[illegible] sunt [illegible]
[illegible] notanter purgare ¶ nota quod [illegible]
[illegible] evacuandi [illegible] dant [illegible] de
[illegible] et [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
aut quantitate sua suffocativa [illegible]
[illegible] ad propositum de intelli
gi [illegible] in 2o capitulo [illegible] est [illegible]
[illegible] vel quantitate sua suffocativa ¶ nota
quod ex evacuacione [illegible] sequitur — a materie
[illegible] primum quod [illegible]
[illegible] evacuatur 2m quod impeditur digestio [illegible]
remanentis quia debilitat virtus et magis
[illegible] maligna si erat benigna efficitur
maligna ¶ [illegible] nocumenta
que tangunt [illegible] augustie
propter fortem [illegible] quam facit virtus [illegible]
pellendo et [illegible] evacuacionem et [illegible]
[illegible] et agitacionem [illegible]
et evaporacionem ad superiora ¶ propter idem [illegible]
[illegible] patet aforismus verificacio ante
purgacionem fiat corporum et humorum [illegible]
ipsa sequitur [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] arguenter [illegible]
[illegible] evacuandas digerere et vias et
loca [illegible] evacuacionem ap
ta reddere et sic attendenda sunt duo scilicet ex par
te corporis et ex parte materie ¶ nota [illegible]
[illegible] nichil aliud intelligere debemus quam
[illegible] humorum [illegible] reddit [illegible]
tum obediens [illegible] expulsione [illegible]
[illegible] vel subtilitatis et
[illegible] vel [illegible] medicis
sit [illegible] subtiliando [illegible] est
[illegible] et [illegible] 2o incidendo [illegible]
[illegible] subtile [illegible] ingrossando [illegible]
[illegible] ex parte materie evacuande ex par
te [illegible] corporis [illegible] membra [illegible]
[illegible] est sola [illegible] et de oppilacione ¶ si [illegible]
[illegible] provocare [illegible] administrabimus
[illegible] laxativam [illegible]
[illegible] quia est [illegible] eius sola

tangit^r in c^o preparatio h^c aut corporis et intelle
Et similem sniaz ponit Auicen^a p^a quarti cap^o
de regulis comunibus fluxu ventris et vomitum
Et est utilis tam in actu curatiuo q^z preseruatiuo
Et ampliat^r non ad euacuacionem veru eciam ad aquasciu
& alias fortes operaciones ante quas dz ante
cedere corporis preparacio cum operacionibus sub
lenitiuis

Non pura corpora etc. Conclusio istius
afforismi est h^c q^d corpora non pura
quanto magis nutriuntur tanto magis
leduntur probatur sic quanto ipa magis nutriuntur
tanto sunt magis non pura i^e pz Galienus et afforismi
cibus cum conuertitur 2^m qualitatem corporis cui
occurrit cum sua operacio sit soluz a natura i^e etc.
Primo nota q^d corpa non pura possunt esse
uel racione peccati qualis uel quanti hic aut est
primo de non puris primo modo dictis licet eciam possit
ampliari ad corpora in quibus eciam est pecca
tum solius quanti ut satis pz intelligenti primo
dicuntur racione peccati qualis cachocimia na
chaos grece latine prauu et chimus idest est quod
humor et cachocimus i. corruptus humor etc.
2^a non dicuntur plectorica. Secundo nota q^d corpa
non pura possunt esse actu egra aut neutra siue
decidencie in quibus sunt humores parati fa
cilis putrescere et de omnibus hijs verum est quod
quanto etc. ut pz. Tercio nota q^d nutricio cor
poris est duplex quedam resumptiua et est per quam
virtus et corporis plenitudo augetur quedam est
soluz virtutis custodia Ad propositum hic intelligitur
de prima corporibus enim talibus non debet ma
gna resumpcio sed pocius euacuacio ut satis pz
Quarto nota q^d cibus est duplex quidam absolute
cibus qui dicitur cibalis et iste ingrediens cor
pus nostrum in ipso soluz operatur a natura Secunda
non est cibus medicinalis qui et est ille qui cor
pus humanum ingrediens non soluz a natura operatur
sed eciam a qualitate ut lactuca portulaca et huius
modi Ad propositum corpa non pura non sunt ciban
da cibis pure cibalibus sed soluz medicinalibus
habentibus humorum malam qualitatem corrigere
et ipsorum corrupcioni resistere nec soluz h^c verum
est in corporibus ubi est humorum corrupcio sed eciam
ubi forent mala quo sunt malicia ut methica et
huiusmodi Quinto nota q^d impuritas corporum quandoque
est in membro distribuente toti nutrimentum aut toti
nato comunicare sunt nocumentum ut stomacho epi
cerebro etc. Quandoque aut in membro particulari cuius
nocumentum non aptum est toti comunicari de prima

verum est et 2^a licet eciam possit ampliari ad 3^m
de particulari infeccione illius membri non puri
Sexto ex dictis collige q^d nocumentum potest
contingere ex cibo dupliciter s. ex causa extrinseca sicut
ex qualitate cibi mala prima uel 2^a uel forma
specifica eius uel quantitate uel tempore uel or
dine etc. Quandoque ex causa intrinseca uel racione male
qualitatis uel complexionis corporis siue cum
ma siue sine ma. et de h^c 2° nocumento est primo
Et similem sniaz hinc colligere potest de mente
te galieni 3° tegni Et est utilis in actu prac
tico tam preseruatiuo quam curatiuo Et ampliatur
ad omnia corpa egra et neutra racione cuiuscumque
corrupcionis humorum uel eciam racione male quali
tatis quia talia non sunt pure nutrienda possit
eciam ampliari ad corpa valde lapsa naturalis ut co
lerica valde uel melancolica

Quam non pura corpa sint nutrienda ar
guitur sic primo auctoritate Auicenne p^o
3^a cap^o de regimine eius q^d comeditur
et bibitur ubi ad literam uult q^d sepe competit
ei in cuius corpore humores habundant corrupte
ut res in bonas large comendant 2° humorum cor
rupcioni necessaria est restauracio cum temperamen
to ut in illo afforismo et quibus semel aut bis 3°
quia in tali corpore est virtus debilis Quarto q^d cor
pora leprosa et scabiosa sunt nutrienda 5°
quia per ille cibus humorum corrupcioni contrarius
Sexto purificacionem restaurant virtus etc. Ad
oppositum est afforismus et eius verificacio Primo nota
q^d corpa non pura sunt duplicia s. cachocimia et
plectorica Secundo nota q^d nutricio est duplex que
dam pure resumptiua et quedam non sed cum h^c alte
ratiua in quo differunt pz. Prima conclusio est h^c corpora
plectorica non sunt nutrienda nutricione resump
tiua probatur quia adderet in plenitudinem
ut probatum est in afforismo sufficientibus 2^a
conclusio q^d talia corpa non sunt omnino sine cibo di
mittenda pz quia alias fierent cachocimia
Tercia conclusio corpa cachocimia non sunt cibanda
cibacione pure resumptiua pz quia adderet in
cachocimiam et h^c est cum cibacione electa Quarta
conclusio q^d electiue h^c sunt nutrienda nutrimento
corrupcionis prohibitiuo Quinta conclusio q^d quando
sunt egra et non regulantur cibanda sunt cibo
inerte resumptiuo ex quibus pz solucio ad ar
gumenta

Facilius est repleri potu Conclusio
afforismi est ista facilius est corpora
repleri uel resumere potu quam cibo

h' probat' sic potus est facilius digestibilis
in corporis substa. facilius citibilis quam cibo
secundo vera patz quia et a'ii sicut patebit infra
Primo nota q potus sunt dupl' p° quidam
et indifferenter proquanto ze absq3 masticatione
deglutibili sine masticatione multum nutritiva
et in substa aliqual' spissa sicut lac vi'm ova
tiuni ova sorbilia et huiusmodi et sic sunt
in proposito Secundo nota q cibus ecc sunt dupl'
p° proquanto parte que corpus nostrum ing'
dietis in eo operat' anima et sic no sunt hic
2° sunt proquanto ze que corpus nostrum in
gredientis zc et cum h' est subc solide non
deglutibilis s. absq3 masticatione et sic sunt
hic in proposito Et est sensus afforismi q cor
pora facilius reficiunt' ecc id e ze nutriti
te absq3 masticatione deglutibili quia no
deglutibili absq3 masticatione Tertio nota p
ex h' dicimus aliqu' nutrimentum facilius cor
pus replere prout in proposito spectat quia
calor nostri corporis facilius digerit' et me
bris nostri corporis 2'm plures eius partes
assimilat' ut ova sorbilia quia cum a calo
re facilius vincunt' et tiisiuntanf in subag
membrorum et spoum pauce partes remanent
no quecise et assimilate quia s. pauce superflui
tates fiiscunt dicimus facilius replere nostra
corpa et dixi notanf 2'm plures partes ecc
quia lz lactuca facilius a calore nostri cor'is
tiisiuntes zc quia tamen multe sunt partes
eius que subferina superfluitatum remanet
no dicimus corpa facilius lactuca repleri Ex
quo sequit' q no valet istud argum'm h' cibus
facilius in substam corporis quitit' q facilius eo
replet' corpus s. oz addere istam aliam clau
sulam que ponebat' in descriptione Ex quibus
patz ita verificatur affor'm eo q zes multum
nutritiva liquida absq3 masticatione deglu
tibilis facilius a calido nostri corporis patit'
et 2'm plures partes eius in substam corpori
quam zes solida no absq3 masticatione degluti
bilis zc Quarto nota q afforis' intelligit de
corporibus resumptione egentibus ut neutra con
valescent' et ingnibus cibaria et mollia et
facilia sunt apta digeri bene et quorum qua
litas h' admodum fuerit patebit infra Et siles
sunt ponit Avicenna 2° capo de regimine
convalescentium et pa 2° capo de regimine eius q
comedit et bibit et est utilis in eorum resump
tione docet cum nos repentinus cibis ...

quibus debemus virtutem subito sublevare
et convalescentia corpa cito resumere et am
pliat' no solum ad potus cibis comparatos
s. ecc ad cibos liquidiores vel minus duros aliis
comparatos

Ventres afforis sit iterum Argum' qd
no primo corpa habentia stomachos
calidos no facilius eis replentur
ecc zc patz quia et a'm quia in stomache cibi
ria calida facilis digestionis corrumpunt'
ut mult' ga' 2° tegni cap' de signis destra
sic calidi stomaci corrumpunt' cum in eis facile
mutabilia 2° maior est conveniencia sine simili
tudo cibi ad membrum quam potus ad membrum
s. in habentibus similibus facilius est tiisitio
i' zc patz quia et maior et mi'or est phi 1°
de generatione et Avicenna 3° capo de sig
nis complexionum ad lam dicentis conversio
in generatione proportionale est facilior 3° sequit'
q eisdem cibariis que reiciunt' omnia corpa nu
trirent' qui falsum et quia lz et s. omnia cor
pora zc facilius tiisiuntant et falsitas
quia p3 alii enim cibo calorico alii cibo frigido
sunt operantis Quarto necessario tot tiisiuni
tacionibus tiisiuntant' potus rebens membra
nutrire sunt cibus ergo no facilius quia vide'
nota et a'm fact p3 cum omne cibus in/re
fusat plures digestiones 3° complexionum
capo 10° ad finem Quinto adh' q potus quitat'
i membra necessario sibi minor a quitat' dispo
sitio latitudo ergo adh' q cibus quitat' i membrum
vel parte membri s. acquirit' facilius minor qua
maior latitudo e' zc patz quia et minor et maior
acquirit' quia maior latitudine requireda
dispositionum distat potus a membro quam cibus cu
potus sit rarus et membrum spissum potus
fluidus et membrum consistens vel solidum sicut
est ecc cibus Sexto difficilius est rarum in
spissare quam spissum amplius inspissare s. po
tus est rarus et cibus spissus ergo ecc s. non
quectif' nutrimentum ... ergo ecc
q° cibaria grossa sunt magis confortativa ut
Avicenna p° 3° capo de ... capo de regimine
eius q comedit et bibit ergo zc Ultimo
pro isto facit auctoritas galieni p° de ... mentis
capo de ... ad lam sic dicentis Et nec
cum humida consistentiis vel humidiora modi
cum dant nutrimentum corporale et celeriter
evaporantur

Tertio ecc sunt auctoritas Damasceni in suis afforismis dicentis

Animal nutritur per frigidum et siccum nunc autem
per calidum et humidum. Quod appositum est ypo-
et augmentatur et ypsade in dictis particularibus
capitulo de vino. Circa questionem erunt duo ar-
ticuli. In primo videbitur de principali questio. In
2° videbitur de diversitate facilitatis repletionis
corporum diversorum et nutrimento humido vel sicco.
Quantum ad primum est sciendum primo ut debet
haberi primo per doctrina de virtutibus quod nutri-
catio non est aliud quam conversio nutrimenti in
substantiam nutriti etc. Et primo virtutum naturalium
capitulo 6° et est assimilatio nutrientis ad nutri-
tum cui digestiva ministrat, digestio cum digestio
fit nutrimenti alteratio et preparatio ut convertatur
in substantiam nutriti. Ex quo patet quod omne facilius diges-
tibile est facilius nutritivum et hoc 2m omnem ac-
tum nutritive virtutis qui scilicet est appositio unio
et assimilatio digestione primo virtutum doctrina
de virtutibus capitulo de virtutibus ministrantibus
et 3° virtutum naturalium capitulo primo digestio est cum
illud quod attraxit attractiva et retentiva reti-
nuit necessariam aptam constitutum circa permutationem
facientium operationi convenit et compositioni
que permutationi nutrientis in effectu est compe-
tens. Tertio sciendum ex dictis circa terminum illud
nutrimentum appellari facile replere vel resumere
quod facilius convertitur etc. et hoc 2m plurimas partes
eius in membrorum substantiam convertatur. Et dixi non
tantum ex parte cibi vel nutrimenti quia quia ex
parte corporum nutriendi penes aliud attenditur
ut satis patet. Quarto sciendum est quod tam cibus quam
potus acceptus in proposito est duplex quia quidam
est solum a natura operans et quidam a natura et qua-
litate. In proposito autem est de operante a natura licet
etiam ampliari possit ad operante a qualitate.
Quinto sciendum est quod in substantia rara et fluida fa-
cilius fit impressio ab agente naturali quam den-
sa et spissa aut solida et hoc satis manifestum
est. Ex quo patet facilius esse calori naturali ceteris
paribus assimilare rem subtilem quam grossam.
Ultimo nota quod quantum nutrimentum est acci-
dentale naturali magis possibile tanto ceteris paribus
2m plures partes eius aptum est assimilari
substantie membrorum. Tunc sit prima conclusio potus et
cibaria liquida ceteris paribus facilius digeruntur
quam solida et dico notanter ceteris paribus
quia cum liquiditate ciborum possit aliquando aliqua
qualitas conversioni multum repugnans plus
sit. Conclusio potus etc. minus resistit calori naturali
digerenti et assimilanti igitur etc. patet quia et aug

similiter. Secunda conclusio potus et cibaria liquida faci-
lius nutriunt quam solida ceteris paribus
probatur quia facilius digeruntur et facilius
nutriunt. Tertia conclusio est quod ceteris paribus 2m
plures partes digeruntur et nutriunt potus
et cibaria ut dicta quam solida probatur quia
minus resistunt calori digerenti etc. Correlarium
ex quo sequitur plures superfluitates residere
ex digestione solidorum ceteris paribus. Quarta
conclusio et ultima facilius replentur corpora apta
cibariis facilis digestionis repleri potu et
cibis liquidis quam solidis patet ex dictis. Ista
conclusionem voluit ypo et ysaac. Contraria conclusio licet
ita sit stat tamen de aliquo oppositum ut patet
in deductione argumenti principalis. Quantum ad
2m articulum est sciendum primo quod corpora quedam
dicuntur eodem sensu quedam humida in proposito
non intelligo nutrientis aptum converti in parte
substantiam humidam sed intelligo nutriens humidum
in liquidum ex opposito siccum solidum. Secundo sciendum
est quod quantum ad facilius nutrire possumus
comparare nutrimentum humidum corpori humido
et similiter sicco. Extra autem nutrimentum siccum
corpori humido et corpori sicco. Tunc sit prima
conclusio ista nutrimentum humidum facilius nutrit tam
corpora humida quam sicca facilius quam siccum
patet ex dictis in primo articulo. Contra istam conclusionem
sequitur quod non quia maior similitudo actualis
sive convenientia nutrimenti aliqua requirit nutritivum illa faci-
liore forme assimilationem sed maior similitudo
actualis que non est aliud quam maior aptitu-
do patiendi huius ab illo que requirit faciliorem
assimilationem. 2° ex dictis inferri potest
intellectus galieni 6° de accidenti dicentis
iuvenes et pueros esse pares in humidis dige-
rendis quod quamvis verum est non presentialiter
sed ad istum sensum quod utrique facilius digerant hu-
mida in comparatione ad sicca. Secunda conclusio est quod humi-
da nutrimenta facilius nutriunt corpora hu-
mida quam sicca ceteris paribus egent enim minori
assimilatione minori. Tertia conclusio sequitur quod sicca
in aliquo corpore sicco facilius digeruntur quam
in humido et in aliquo minus patet quia facilius nutri-
unt iuvenes propter calidum esse magis acutius
quam in pueris et senibus difficilius. Quarta conclusio
possit probabiliter poni quod ceteris paribus semper nu-
trimenta humida facilius nutriunt corpora humida
quam sicca patet cum videantur agere in eis assimi-
lationem minorem. Ad argumenta ad primum quid
sit dicendum patet per ultimam conclusionem primi articuli

¶ Ad 2m dicit° q3 lz maior gueniena forta
lis nō tamē est maior gueniena stualis
¶ Ad 3m dicit° q pro simplici intricatione
et continuatione fienda p infrimentum eadē
omnibus competunt cibaria ut sat° patz
¶ Ad 4m negat° quia ¶ Augustinus dicitur
q aliquando alicui acquirit° facilius ma°r
latitudo quam alteri minor facilius enim stup
pa inflamat° q ferrum sit tepidum ubi ta
mē certa sunt paria semp difficilius acqui
rit° maior quam minor latitudo ¶ Ad 6m
dicit° q cibaria grossa sunt mag° confor
tativa i dantia infrimentum mag° constans
et resistens resolutioni ¶ Ad 7m dicit° sic
q sunt panti infrimenti i. partium solidi q
consueverunt medici antiquitus appellare ino
dire sibe ¶ Ad autoritatem damascenj dicit°
q infrimentum nō est frigidum et siccum ab
solute s3 in comparatione ad calidum naturale
puta spiritum quo effective viuimus ¶

Que relinquunt° i morbis subversio
nes ꝛc° Conclu° afforismi est ista
materie peccantes que in corpore
relinquunt° post crises consueverunt facere
recidivam probat° sic mē que post crisim
relinquunt° et a virtute nō regulant° faci
unt recidivam s3 mē relicte post crisim ut
plum sunt huiusmoi ꝛc° patz quia et ma°r
et similiter minor si enim a virtute convenienter
regularent° et tūc nō relinquerent° s3 eva
cuarent° in crisi ¶ Prima nota q prout ppo
sito ptinet per crisim possumus duo intellige
po pfectam crisim p quam totalis mā ad colta
ducit° cum aliis conditionibus informis ad
decidis ¶ 2° intelligere possumus quam mē
evacuationem sive minorationem ad quam sequit°
apparcius qualescumque sive fiat sensibilit° siue
insensibiliter et hc° 2° mō capit° crisis in ppo
to notum enim est q post pfectam crisim nō
relinquit° mē apte recidivationi facere ¶ 2°
nota q medici consueverunt utimt° istis terminis ra
dix subversio recidiva ¶ Et p radice intelli
gere debemus antecedentē morbum a quo vl
cuius mā sequens morbus aliquis radicem
assumpsit p subversionē aut intellige debe°
morbum sequentē egrotantē subvertentem
et idem p recidivam quia p recidivam iterum
cadit egrotans vl retro cadit in egritudinē
ut sibus qualescumque videbamus ¶ 3° nota q
tria possemus ymaginari in corpē remanere

Radix
Subversio
Recidiva

p° crisim imperfectam in quam remanentiam sequi
pōt recidiva pm pōt esse mā p putredinem
incinerata aut eius p crisim est pars subtilis
evacuata et remansit grossa ita ut protinue
nō sit amplius vehiculum caloris putredialis
s3 que tamē diu retenta et i mali et i quan
titate augmentata poterit recidivam facere
2m pōt esse cā aliqs morbi que nō diu firma fuit
quieta que cē a virtute nō regulata et i ma
lia nō augmentata faciet egritudinē similem
priori quem appellamus recidivam 2m est mala
qualitas derelicta i morbo medio que p9 crisim
pōt esse cā nove reagregationis mēe et put°
dinis ꝛc° exempla patent ¶ Ad ppositum in afforo°
maxime est sermo de recidiva ppt° primam vl
2am causam evenientem l3 ꝛc° ampliari possit ad
3am ¶ 4° nota q recidiva est duplex scilz vera
et nō vera tūc dicit° esse recidiva vera qn
ppt° mam derelictam ꝛc° causat° egritudo similis
priori 2m specificam eius denominationem Extra
aut dicit° nō vera sicut evenientibus quod iordia
tūc regimus aut cum qd mā derelicta generat°
egritudo priori dissimilis ut si post 3nam seque
ret° 4na aut apostema l3 aut est simo dequale
prit° quam de illa que consequit° causam simile
nam Et quo probabi° pi fieri pōt q totali mā
evacuata faciente radice pōt iterum fieri vl
recidiva ut si movet° mala qualitas reagre
gans mam novam ¶ 5° nota q mā relicta post
crisim pōt esse modica aut multa intense vl
remisse malie regulabilis a calore nāli vl nō
et similiter qualitas mala relicta pōt esse inte
sa vl remissa et 2m huiusmoi virtutes contin
git q quam nō totalis mā evacuat° interim et
tamē nō sequit° recidive pōt enim mā esse ta
de modica et remisse malie unde a virtute
paulatine expellet° et io dixit Consueverunt
&c° quam citius quam tardius post radice sequit°
recidiva si enim mā fuerit multa aut multe
malie aut qualitas mala relicta intensa et
virtus debilis cito post radice poterit sequi
recidiva si nō cā quia s mā pauca paucē ma
lie aut activitatis et qualitas reagregativa
debilis multum tardabit° recidiva ¶ Et similis
sma huic afforo° ponit° ab ypo° 2° cap. seu
2a capo de iudiciis recidivationis et ē utilis
i actu curativo et pronostico et ampliat° ad
corpus egra et neutra ¶

Uerum mē peccantes p9 crisim derelic
te possunt facere recidivam Arguitur

multiplex quod non solum impossibile est aliquam partem
materie post crisim in corpore retinere quoniam
cito evacuetur ut ratio patet que et auctoritas probatur
quia materia evacuanda ante crisim erat maioris
resistentie et amplioris quantitatis multo quam
sit reliquia eius relicta post crisim et virtus
sufficit prius illam materiam facere quo ad maiorem
eius partem evacuare ergo nunc potest hanc reliqui
am evacuare vel sic maior est potentia virtutis
expulsive membrorum ad hanc modicam derelic
tam reliquiam quam fuerit eiusdem ad totalem materiam
per crisim evacuatam sed hec sufficit totius decrisio to
tali notabilem facere expulsionem ergo ratio patet
que et auctoritas similiter ¶ 2º confirmatur idem et signa
ter instantis terminationis crisis quod sit nunc generale
argumentum et arguitur sic contra patet hec instans
quod est prius erat totus fortior quam iam est eo
quod non molestabitur ab actuali morbo sicut usque
molestabatur et cum hec materia erit generatio minoris acti
vitatis eo quod contra aget calor naturalis de ipsa ali
quid resolvendo et minorando et qualitatem
eius primam corrigendo sed nunc non sufficit hec
materia facere recidivam ergo nec aliquando patet hec que
et auctoritas satis deductum est ¶ 3º principaliter arguitur
sic quod relinquitur post crisim semper vel ut plurimum
et sicut cineris materie putrefacte sed cinis non potest
esse vehiculum caloris putredinalis ergo ratio patet
que et auctoritas patet et minor est de mente Avicenne 2º
vel si concedatur quod huiusmodi materia incinerata po
ssit facere febrem illa febris semper erit ... et sic
... huiusmodi materia faciet veram recidivam ¶ 4º
sic arguitur hec maxime facit quia materia relicta post
crisim pauca communis in quantitate vel malitia pro
cessu a mala qualitate in membro relicta potest
augeri in quantitate et sic iterato facere morbum
Sed arguitur quod non quia tunc ab intrinseco stante per
fecta crisi possit fieri recidiva vera quod repug
nat ex quid nominis crisis perfecte et quia probatur
quia qua ratione qualitas in membro post crisim
relicta potens est materiam relictam in quantitate
vel malitia augere eadem ratione potest novam materiam
reaggregare dato quod nulla fuerit quo posito
inesse erit crisis perfecta quia totalis materia
perfecte evacuabitur et tamen post eam sequetur
recidiva ut patet ergo ratio ¶ 4º ad principale sic materia
in crisi totaliter evacuatur ... non potest am
plius recidivare ergo ratio patet que et auctoritas videtur
de mente Galieni primo huius commento 19 ex quo
crisis fit ¶ Ad oppositum est ypo. in afforismo et Galienus
in commento respondendo ad hanc questionem primo oportet

premittere quedam notabilia 2º sunt responsiones
sive ... de quesito ¶ Quantum ad primum est pre
mittendum primo ex dictis circa textum quod causa
recidive quedam est intrinseca et quedam extrinseca
non corporalis sive spiritualis sicut indebita
administratio sex rerum non naturalium aut alicuius
earum in proposito autem est sermo de recidiva con
tingente a causa intrinseca sive corporali ¶ 2º
sciendum est quod causa intrinseca faciens recidi
vam potest esse triplex ut tangebatur circa textum
scilicet causa antiqua que non dum putruit reliquia
eiusque ... et mala qualitas sive complexio
relicta nove materiei aggregativa ¶ 3º pre
mittendum est quod materia post crisim potest esse mul
ta aut modica similiter intense male et remi
sse similiter qualitas mala relicta potest esse
intensa aut remissa ratio similiter virtus
potest esse multum debilis et potest esse fortis
omnia ista satis patent ¶ 4º premittendum
est quod recidiva est duplex scilicet vera et non vera
vera est quando materia antiqua alia corporalis ex
radice relicta causatur nova egritudo eiusdem
specificam eius denominationem similis radici
ut si terciana terciani incurrunt recidivam etiam
non vera est eius scilicet quando non a materia vel alia
causa corporali ex radice relicta causatur
egritudo eiusdem specificam denominationem similis
radici ut si post ... sequatur ... aut iterum
post ... sequatur ... sed a causa extrinseca re
cidiva erit recidiva non vera ¶ 5º premitten
dum est quod crisis est duplex scilicet perfecta et imper
fecta perfecta est per quam fit totalis materie edu
ctio vel evacuatio ita ut per dispositionem prius
in illo remanente non sit corpus illud aptum
recidivare merito scilicet illius dispositionis Extra
nea crisis imperfecta est quia vel non totaliter
materia educitur vel non taliter quin corpus me
rito illius dispositionis in eo remanente sit
aptum recidivare ¶ Tunc sit prima conclusio quod in
quam materia relicta nec aliqua dispositio relicta post
crisim perfectam potest facere veram recidivam
Hec conclusio videtur nota in quid nominis perfecte crisis
ut statim tangebatur similiter quia post crisim
veram debet egrotans ad salutem vel sanitatem
alterari ut patebit in commento illius quarte
2e particule ... crisis fit huius
modo ratio patet numquam eger taliter alteratus pa
tiens est merito dispositionis in eo derelicte re
cidivare ergo ratio patet que et auctoritas similiter ¶ 2a
conclusio materia morbum faciente totaliter ad contra

euata pole

euacuata possibile est post hanc crisim cor
pus veram incidere recidiuam probatur. Sic quod
possibile est ab aliqua causa corporali extrinseca
derelicta perduci ad egritudinem 2am speciem
denominatione radici similem. Secunda pars patet
quia ex quo in omnibus vere recidiue et assump
tum patet quia quantumcumque materia radicis fuerat
adeo totaliter euacuata stat tamen in membro
ubi prius fuit in via mane malam remansisse
qualitatem similem materie radicis reaggregante
sed hoc in esse posito sequitur recidiua vera et
tamen prius fuit radicis materia adeo totaliter
euacuata. Prima pars patet quia et assumptum similiter.
¶ Correlarium ex ista conclusione sequitur quod non quando
crisis per quam totalis materia euacuatur est perfecta
patet hoc ex conclusione precedente in mediate
ad perfectam crisim requiritur quod materia ad extra
ducatur et cum hoc quod membro dispositionis derelic
te quod scilicet male complexionis non sit corporis
paratum egrotare ¶ 3a conclusio est quod ut plurimum
recidiua tanta causata a reliquiis cause
quiete radicis est recidiua non vera patet
quia ut plurimum talis materia est melancolica que
putrescens febrem generat quartanam
prima pars patet quia et assumptum similiter ¶ 4a conclusio est hec
licet ita sit possibile tamen est reliquias
cause quiete radicis veram facere recidiuam
hec conclusio declaratur primo ymaginando forte 3a
narium et quod forte vere terminante crisi per
fecta et parte materie iam euacuata per sudorem
occurrat causa vehementer fortis infrigidans
et poros claudens et extinguens actualem
calorem materie deinde per temporis processum ite
rato putrescat materia illa et patet assumptum ¶ Similiter
quandocumque illa materia colerica forte vnius cau
lenus dicitur incinerata ita ut illius non sit
amplius vehiculum stat tamen sibi occurrere
aliam causam fortiorem facientem in ipsam
ipsa adhuc existente colera fit putrida et 3nam
iterato faciet ¶ Item quia materia colerica iusta
permanens potest coleram benignam putrefacere
et per consequens [illegible] ¶ 5a conclusio est quod recidiua causata
a materia que fuit ante radicis est ut plurimum
recidiua vera patet ut plurimum est egritudinem
3am specificam denominatorum cuius prima et dixi
notandum ut plurimum possunt enim cause apos
tema aut aliquid huius radicis existentis febrem
¶ 6a conclusio et ultima adhuc ut materia post crisim
relicta possit veram recidiuam etc esse in ipsam
moram inequalitate ut in malicia aut in [illegible]

patet quia alias non posset assignari causa quare post crisim
faceret egritudinem et non ante hoc etiam posset
addi stante in membro materia cum distans a cor
de non facit febrem que pulsa [illegible] cor febrem
facit. Ex omnibus istis elicias conclusionem
responsiuam ad questionem ut patet. ¶ Ad argumen
ta patet solucio.

Vtrum radix sive principalis morbi
et recidiua sunt idem morbus numero
sive constituant vnum et eundem mor
bum numero. Arguitur multipliciter quod non primo com
posita principali non requiritur recidiua et quod
prima pars patet quia et assumptum probatur quia bene sequitur
est radix ergo non recidiua et econtra. 2o recidiua
est effectus radicis. Secunda pars patet quia et assumptum patet
cum recidiua dependeat a radice. ¶ 3o possibile
est recidiuam esse flematicam principali
egritudine existente 3na notha. Prima pars patet quia et
assumptum probatur ponendo forte febrem febre mix
ta ex colera et flemate et quod crise euacuetur
materia subtilis colerica [illegible] remanente parte
grossa flematica in qua nondum attendatur
esse putredo et patet assumptum ¶ 4o possibile est reci
diuam esse quartanam principali sine radice existente
sanguinea continua. Prima pars patet quia et assumptum similiter
ponendo sanguinem putrefieri cuius subtile
conuertitur in coleram et grossum melancoliam que
putrescat et patet assumptum ¶ 5a quia recidiua est de
terminata radice et nichil [illegible] febre ¶ Ad
oppositum arguitur quia in quartana non temporibus
vnius morbi salubribus simul videtur radix
et recidiua. Prima pars patet quia et assumptum videtur de men
te Galieni in commento illius particule paroxismos
non et consistentias de illo amplo pleuretico. 2o
non incorrem videtur habere vnitatem recidiua cum
sua radice quam paroxismus distincti simul
vnum morbum numero ut [illegible] 3na et quartana
similiter radix et recidiua patet quia et assumptum similiter.
ita enim cadit quies inter diuersos paroxismos
sicut inter radicem et recidiuam. ¶ Item 2o quia
radix terminatur ad recidiuam prima recidiua
est quid intrinsecum ut pars intrinseca ¶ In ista
questione primo ponam notabilia quedam et dist
inctiones 2o ponam conclusiones responsiuas ad que
sita ¶ Quantum ad primum primo est dicendum quod
duplex est recidiua vera et non vera et hoc de
recidiua loquendo ab intrinseco proueniente
sed recidiua ab extrinseco proueniens etiam dicitur
dici non recidiua sed potius nomine morbi et
per veram recidiuam intelligo egritudinem secundum

specificaz denominacoz similem radici causata ex una vel alia causa corporali ex radice dere licta Extra non dicitur recidiva non vera exquo patet quod ad hoc ut aliqua dicatur recidiva vera requiruntur quatuor condiciones prima condicio est principalem egritudinem precessisse et causasse 2a est quod sit similitudo specifica huius egritu dinis sequentis ad principalem egritudinem pre cedentem 3a quod hec sequens que dicitur recidiva sit vel fuerit dependens ab aliqua corporali causa ex principali egritudine derelicta sicut causa antecedens vel coniuncta vel fuerit mala qualitas non e mo reaggregativa ut dicebatur 4a que fuerit apparens declinacio vltima precedentis egritudinis Et dico notanter declinacio vltima rei quia licet in fine primi paroxismi 3ne sit apparens decli nacio particularis non tamen debemus dicere quod adventus 2i paroxismi sit vera recidiva per primam igitur condicionem differt vera recidiva a radice per 2am differt a 2a sequente sanguinem vel 3nam per 3nam differt a recidiva contingente a causa primitiva per 4am differt a reddita paroxi smi Et noto quod priori in proposito specialiter aliqua dicuntur duplici vnum vno primo quia ex illis constituitur vna entitas vel eius perfectionem sicut dicimus medietatem continui esse vnum 2o quia per similitudinem partium sibi invicem succedencium et etiam dicemus vnam a primo 3o valde improprie quia ipsis per successionem quandam correspondet vna similis causa aqua dependet sicut diceremus vnum fore radium in mane et me ridie aut eandem caliditatem in primo paroxismo et declinacione aut eandem febrem significacionem a principio usque ad declinacionem Et tunc sit prima conclusio quod recidiva non vera et sua radix rei non con stituunt vnum morbum vno primo patet per argumentum adductum ante oppositum Et 2a conclusio quod nec sunt vnus morbus vnus 2m speciem denominacionem patet similiter ex dictis Et 3a conclusio quod recidiva vera et sua radix sunt vna egritudo 2m specifica denominacionem vere recidive Et 4a conclusio quod loquen do de vnitate supra dicta numerali plures paro xismi vnius interpollate non constituunt vnum morbum vno probatur quia paroxismi non sunt nisi determinata in spacio sine motus cadit inter medium illi ergo non constituunt vnum vno 1o rei patet quia et a 3m similiter Et ex ista conclusione sequitur quod nulla egritudo proprie est interpollata Sequitur 2o quod omnis inquietacio inter paroxis mos non est in aliquo tempore morbi patet

quia tunc non est morbus cum corpus protinus ab actuali morbo quiescat 1o rei Et 4a conclusio quod loquendo de vnitate numerali improprie dicta ex pluribus paroxismis vnius interpolate fit mor bus vnus patet quia talibus per successionem quan dam correspondet similis causa puta antecedens vel con iuncta vel mala qualitas reaggregativa igitur rei patet quia et a 3m similiter Exquo sequitur quod sorte post primum paroxismum interpollate ante quam secundus valde improprie dicimus in tempore mor bi nisi ad intellectum datum quia solum ille est in tempore in quo est adhuc similis causa rei vel pro quanto est adhuc causalis vel talis mor bum facturum ut dicamus primum vel augmentum rei pacientibus ad causas Et 5a conclusio sequitur quod recidiva vera et sua radix non constituunt morbum vnum vno vnitate supra dicta patet ex dic tis Ad argumenta patet Et dubium primum an cor pus existens in tempore medio inter radicem et recidivam debeat dici egrum vel neutrum et si neutrum cuius significati Et 2m dubium est istud ponatur per crisim imperfectam quod reliqua materie que remansit sufficiens ut postea fiat recidiva et ex incordinacione regiminis fiat simul cum illa materia egritudo similis priori et que ritur utrum hec debeat dici recidiva vera vel non vera Ad primum dicitur quod istud corpus est neutrum inter primi significati decedens potest dici neutrum de 3o significato ut debet vi deri postea Ad 2m dicitur quod in illo casu illa erit recidiva vera ut patet per descripcionem vere recidive Ad argumenta principalia patet solucio ex dictis in questione Dubium tale utrum chimi longo tempore putrefacti necessario generent febrem quod non quia longo tempore pu trefacti sunt incinerati / 2o quia possunt esse diminute quantitatis / 3o quia in loco distante a corde possunt putrefieri Et oppositum est galienus Respondeo quod putrescentes in longo tempore intelligit illos in quibus tanto tempore pro cessit putredo et putridas fuligines possunt ad cor mittere et hoc stante quantitate suffi ciente et situ conveniente et sic patet solucio Ad aliud dubium utrum humor malus contentus in locis calidioribus velocius putrefiat quod non quia ibi est virtus fortior et resistitiva ad putredinem maior Ad oppositum est galienus pat. hic solvo ibi virtus ... pt ...

Dubitatur vtrum crisis sit / Primo quo quibus causis sit crisis huius ... ante crisim

Crisi...

Crisis [illegible]

est difficilis i. difficilium accidencium (?) [illegible] pz
quia et a[illegible] probatur quia hiis adest fortis [illegible]
to et agitacio motus que ad loca expulsionis di
rigitur [illegible] patz quia et a[illegible] probatur cum ante
Primo nota quod hic tunc crisis sunt dupli
citer quia propinquant pugna virtutis contra
morbum et cum qua virtus superat morbum vel
econtra subito fiat sine paulatine itaque omnis su
peracio morbi a virtute vel econtra taliter appellatur
crisis qualiter sumpsit galienus crisim in 3°
de crisi distinguens sex species crisis prima est
ad salutem subito / 2a ad salutem paulatine 3a
ad salutem subito imperfecte et perfecte postea pau
latine ad salutem Et similiter tres sunt species mor
talis crisis et sic non sunt crisis hic 2° non
sunt ipse pro subita superacione virtutis
a morbo vel morbi a virtute ita ut subito
fiat egrotantis alteracio ad salutem vel ad mor
tem et sic sunt hec que a [illegible] fit descri
bitur Crisis est velox et vehemens motus
morbi [illegible] et dicitur vehemens et velox ad diffe
rentiam egritudinum levium cito terminabilium quibus ipse
non attribuitur crisis ad differentiam eciam earum que
paulatine terminantur et dicitur morbi i. [illegible]
morbi ad [illegible] sub [illegible] crisis et diffe
renciam inferius [illegible] ad differentiam imperfecte crisis
que non dicitur ipse crisis ¶ 2° ex dictis nota
in tali crisi umquam plures mutaciones prima
e qua fit fortis [illegible] et [illegible] materiarum
et directio ipsarum ad loca expulsionis 2a
est actualis illarum materiarum expulsio 3a est
egrotantis subita alteracio et hec quantum
ad salubrem in morbo [illegible] non est semper evacuacio
sed [illegible] et subita alteracio ad mortem 3°
nota crisim quandoque sumi pro commocione ante
et direccione sua ad loca expulsionis quandoque
pro evacuacione quandoque pro alteracione consequente
[illegible] et quandoque pro aggregato ex hiis ad ipse scribi
hic sumitur pro evacuacione quam longo tempore
antecedit [illegible] [illegible] iam dicta ut patz ¶ 4°
non [illegible] dicitur fit exponitur et actualiter [illegible]
vel in proximo futura fieri quia si est in fieri
et utroque modo verificari potest [illegible] ¶ 5° nota
quia dicitur vox hec esse intelligendum crisi in
die futura vel fienda quia si [illegible] in nocte
antecedit maxime aut explicat noctem quia
cum nocumenta sunt in nocte maiora primo quia
consuetudo humana est de nocte quiescere 2°
quia in nocte [illegible] calor et [illegible] adiutorium
et pori magis clauduntur et colligitur hec quia

2a quarte cap° 2° / 2a causa est quia cogitacio
humana est tunc diversa in die et colligitur
hec ex [illegible] in libro de [illegible] liquidis
de [illegible] paciente in [illegible] ¶ Sequitur primo
quare plures contingit fieri crises in nocte quam
in die [illegible] quia in nocte [illegible] plus
ledit principalia membra et plus virtutem
stimulat quare plus stimulatur et irritatur
virtus ad crisim Adque [illegible] [illegible] huiusmodi
crises maxime [illegible] lune luna est [illegible]
motus [illegible] aliarum planetarum dominatur [illegible]
[illegible] humiditatibus [illegible] mobilibus [illegible]
quod [illegible] cum fluxionibus et refluxionibus 2° [illegible]
quia [illegible] in nocte maxime dominatur potencia lune
[illegible] ¶ Sequitur ulterius patz quare plures con
tingit in nocte mori quam in die [illegible] mortali
morbus cum [illegible] et in nocte magis accidunt
[illegible] possit ut nocumenta inferius [illegible]
[illegible] Adque [illegible] accidit quod 2m astrologos sol est
est [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] qui in noc
te occultatur in die non manifestatur [illegible] quare plu
res contingit mori in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] hyemi
[illegible] Et si arguitur quia egritudines [illegible]
[illegible] moriuntur egrotantes in crisi [illegible] fut
[illegible] et ille [illegible] in nocte a frigiditate
et humiditate noctis in die non [illegible]
[illegible] [illegible] in fine [illegible] et [illegible] alia
sequuntur exclusis ¶ Ultimo nota quod [illegible]
[illegible] subita alteracio aut vehemencie
[illegible] in actuali expulsione [illegible]
intellexit [illegible] ¶ [illegible] est velox
[illegible] crisim est ut in pluribus [illegible] pro
batur quia evacuata [illegible] faciente [illegible] acciden
[illegible] egrotantis [illegible] ut plurimum est ita [illegible]
[illegible] patz quia cum ante ¶ Nota [illegible] [illegible]
esse in pluribus [illegible] [illegible] Galie
[illegible] colligere potest de [illegible]
[illegible] 2a cap° 2° [illegible] 3° de crisi [illegible]
12° Et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] in p ¶

Quia crisis fit vehemens et velox
motus morbi [illegible] est [illegible] diffini
[illegible] de crisi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] crisis ¶ [illegible] patz quia et
[illegible] est [illegible] [illegible] capo primo [illegible]
[illegible] racione [illegible] possibile [illegible] crisis
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] posset fieri [illegible] expulsio [illegible] et [illegible]
velox [illegible] patz [illegible] quia est [illegible]

Crisis [illegible]

plures crises [illegible] nocte

[illegible] crisis [illegible]

plures [illegible] nocte [illegible]

Astrologus [illegible]

[illegible] plures [illegible]

Argumentum

[illegible] nocte nocumenta [illegible]

ante ¶ 4o crisis non est aliquis motus 2e rationis
patet quia et antecedens probatur quia crisis est aggregata
ex motu locali materie que expellitur et egrota
tis alteratione notum est huiusmodi aggregatum
non esse aliquem motum 1a ratio patet quia tunc ante
¶ 5o sit crisis qualitercumque sumpta non est motus
morbi 1a patet quia et antecedens patet distinguendo quod
si capitur crisis pro separatione nocitivi aut
evacuatione nocitivi est quia ipsa non est motus
morbi sed materie morbi similiter si capitur pro alterat
ione ad salutem quia talis alteratio est egro
tantis similiter si capitur pro alteratione ad sa
lutem pro toto aggregato ex hiis ut patet intelli
genti ¶ 6o periculum salubre non subito alte
ratur infirmus ad salutem nec ad mortem 2a questio
falsa patet quia et antecedens patet quia cum non ad
mortem 1a satis patet nec ad salutem ex argumento
quod prius alterat ad neutralitatem 2a ratio patet quia
et antecedens similiter ¶ 7o quia materia existente sive di
gesta non fit vehemens motus eo quod tunc non
est fortis pugna cum sit materia perfecte virtuti
obediens sed in statu dierum advenit crisis e materia
sive digesta non fit vehemens motus eo quod
tunc non est fortis pugna ut satis patet 1a ratio
patet quia et antecedens similiter ¶ Ad oppositum eorum que
argumenta sunt expresse est commentator igitur
¶ Respondendo ad istam questionem primo premittam
quedam notabilia et distinctiones 2o ponam con
clusiones de quesito responsivas ¶ 1m notandum
ad primum sit hec prima distinctio Crisis dupliciter sumitur
primo communiter et indifferenter pro qualicumque separatione
morbi a virtute vel quod sive fiat subito sive pau
latine et hoc modo sumpsit galienus suo speculo
prima est subito ad salutem 2a paulatine ad sa
lutem 3a subito ad salutem imperfecte et pau
latine perfecte ad salutem Consimiliter distinguitur
de materia tali crisi et sic non sumitur crisis hic qui
a galieno diffinitur 2o modo sumitur crisis pro su
bita separatione morbi a virtute vel contra et
pro vehementi evacuatione vel divisione materie
vel alteratione subita egrotantis ad salutem vel
ad mortem ¶ 2a distinctio quod crisis 2o modo sump
ta inquam quantum modum loquendi doctorum sumitur
quadrupliciter primo modo pro actuali separatione no
citivi a sanativo et directione eius ad loca ex
pulsionis 2o pro ipsius evacuatione 3o pro al
teratione subita ante predictam separationem
et evacuationem ad salutem vel ad mortem 4o capitur
pro toto aggregato ex hiis Ad propositum hic magis
capitur crisis secundum diffinitionem 1o et 3o modo

¶ 3a distinctio est hec quod crisis 3o modo accepto
quedam sunt cause universales et celestes
et quedam particulares ut virtus et calor natura
lis et medici evacuatio ad quod et hanc distinctionem
in pluribus locis innuit galienus in libro de crisi
bus Ex quo sequitur idem posse esse signum
et causam respectu eiusdem ut evacuatio materiei
extra expellende est causa et signum alterationis
ad salutem ¶ 4a distinctio est quod tripliciter dicitur
motus aliquis vel aliqua mutatio est alicuius
primo tamquam agentis ut calefactio calefacientis
2o tamquam subiecti ut calefactio calefactibilis
3o tamquam termini sicut corruptionem dicimus
esse forme que generatur Ad propositum crisim esse
motum morbi potest intelligi aliquo istorum trium mo
dorum dictorum ¶ 5a distinctio inquam quantum modum
loquendi quoniam per morbum intelligitur dispo
sitio preter naturam per se et immediate operationes le
dens et sic distinguitur contra causam et accidens
quandoque autem per morbum intelligimus materiam morbi
ut dicentibus morbum consumi intelligunt materiam
morbi ¶ Ultimo nota per salutem diffinitioni
positam crisis non debemus intelligere dispositionem
salvam sive per quam salvabitur eger et ista est
communis sanitati et neutralitati qualescumque
sive qualitercumque sumatur crisis modo 2a distinc
tionem quedam crisis est motus nature tamquam agentis
et hoc loquendo de salubri patet quia omnem ta
lem efficit natura 1a ratio ¶ 2a quod crisis est motus
materie tamquam agentis patet de mortali sumpta per
subita alteratione ad mortem ¶ 3a quod est hec
quod quedam crisis primo vel 2o modo sumpta est
motus materie morbi tamquam subiecti patet
quia talis non est nisi expulsio vel directio
Ex quo sequitur quod idem potest esse materia sive subiec
tum et agens respectu motus eiusdem sicut materia
est agens stimulando et tamen est subiectum ¶ 4a
quod ut sit crisis non est motus morbi proprie
sumpti patet quia nec tamquam agentis nec tamquam
subiecti nec tamquam termini nisi forte quis dicat
quod morbus stimulando agit huiusmodi motum
¶ 5a quod crisis sumpta pro subita alteratione
est motus corporis tamquam subiecti morbi tamquam
termini et nature tamquam agentis patet intelligenti
¶ 6a quod crisis sumpta pro toto aggregato
non est motus nisi improprie modo quo dicimus ali
quod eius per aggregationem esse eius ¶ Ultima quod dif
finitio data de crisi est bona et competit hec
diffinitio cuilibet contento sub diffinito et philosophus enim
quod dicitur motus tangitur genus et quando dicitur ex

cum paulatina superatione morbi a virtute
et ea plus autem quod dicitur velox et vehemens
differt crisis illa a paulatina superatione
etc. plus autem quod dicitur morbi intelligere possumus
et etiam breviter dicebatur et sic tangitur ea fora
sis quia illius motus finis est mors vel sa
lus patet vel indebili corrumpitur et deperditur
immobiliter 10 morbus. Si autem intelligitur materia
morbi complicat causa subi predicta motus
pro illud autem quod dicitur quo infirmus etc. differt
crisis a crisi imperfecta et diminuta in qua non
fit subita tendentia ad salutem vel ad mortem
et sic patet diffinitionem illam fore bene positam
est enim diffinitio solius crisis complete ad
salutem vel ad mortem. Ad argumenta eo dictis
patet solutio.

Utrum in crisi necessario precedat crisis
aliquis motus de qua galienus loquitur
in argumento arguitur multipliciter quod non. Primo
possibile est materiam recte evacuandam continere
in viis expulsionibus sed non oportet fieri commotionem
etc. nisi ad dirigendum materiam ad loca expulsi
onis. Secundo virtus non potest separare nocivum
a nutritivo ergo antecedens probatur quia virtus est agens
mere naturale etc. Tertio in critica evacuatione men
apostematis non oportet antecedere ergo etc. antecedens pro
batur quia digesta et separata materia non fit commo
tio antecedens probatur tunc enim remittuntur signa acci
dentalia ergo etc. non autem fit illa commotio nisi digesta
materia. Quarto materia existente sine digesta ipsa non pa
ratur expulsioni sed in statu ipsa est sine digesta
ergo etc. patet quia probatur antecedens quia ipsam parare ex
pulsioni est ipsam digerere. Ultimo in crisi in mo
tali non potest antecedere ergo etc. patet quia et antecedens
quia potest virtus nullatenus commotione posse
mitigari. Ad oppositum sunt argumenta ex proposito
est galienus in argumento. Primo nota quod multi
morbi per crisim terminabiles quia sunt continue et
in spallate febres apostemata etc. Nota tamen
quod in spallate maxime terminantur per cristam eva
cuationem cum autem contine non per criticam evacuatio
nem quiete. Nota quod tam febres continue
contingunt inter venas propinqua laudabili materia
in spallata non autem venas sed aliquis inter et implicatio
et quod intelligitur de commotione autem. Sint sit
propositio quod ista possibile est fieri commotionem autem
non subsequente crisi probatur primo quia potest
virtus vincere istam puta commotionem sufficere
facere quamvis ipsa non sufficiat evacuare materiam cum
difficultate sic duo quam virtus colere parabo

Tertia quod non quamvis crisim precedet commotio
aliquis patet de aliqua mortali. Quarta quod est sic ali
quam crisim laudabilem non precedit fortis
commotio patet de apostemate. Quinta quod possibile
est commotionem autem sequi crisim imperfecta
ad salutem paulatine terminabilem patet satis
de lente non multum forte licet excedente. Sexta
quod promente galieno ante omnem crisim com
pletam vel in spallate febris laudabilem et per
fectam precedit commotio aliquis probatur quia
in tali materia est inter venas expulsi
onis ergo etc. patet quia et antecedens sumitur. Ad argumenta
patet solutio. Et nota duplicem esse crisim scilicet
perfectam et imperfectam. Et nota quod causa aliquis
que in spallate est inter venas in continua
commixta et aliquis in

Utrum crisis diurna sit perfectior
crisi nocturna arguitur quod non multi
pliciter primo quia crisis que fit
de nocte cum maiori pugna fit et fortiori
conatu virtutis ergo fit completius et perfec
tius. Quia videtur nota quia effectus ab agen
te productus cum conatu maiori videtur esse
perfectior. Secundo virtus et calor naturalis sunt
fortiora et magis superant materiam de nocte quam
de die ergo perfectiorem et completiorem tunc
sufficiunt facere crisim quia non et antecedens pro
batur sic quia tunc calor est magis unitus
a materia regulariter operante uno tempore quam
alio est conveniens nullo tempore magis
fit frequentius et firmius natura cri
sim de nocte quam de die ut docet experimen
tum ergo etc. quia nota et totum antecedens satis patet.
Tertio citius et completius advenit subita
alteratio expedita ad salutem de nocte quam de die
ergo quia tenet et antecedens probatur quia talis subita
alteratio advenit per remotionem qualitatis preter
naturam puta caloris febrilis sed huiusmodi
remotio citius efficitur in nocte eo quod frigiditas
nocturna iuvat in remotione illius qualitatis
ergo etc. Quarto tam crisis per sudorem quam per fluxum
fluxum melius perficitur in nocte ergo etc. antecedens
probatur primo de crisi per sudorem quia talis me
lius efficitur perficitur in sompno quam vigilia
sic idem de crisi per fluxum quia per vigiliam
trahitur calor et sanguis ad exteriora
de die et consequens est minus potens calor magis
evacuare in die quam in nocte qui est etiam magis
expellendas virtutis. In oppositum arguitur quod crisis
fit cum maiori facilitate ergo etc. est perfectior

qua videtur. nota et ars patet in die cum poro
sitates et vie per quas debet fieri evacuatio sunt
magis late et aperte racione etc. ¶ Nota primo quod crisis
capitur quandoque pro subita alteratione ut supra
habitum est ¶ Secundo premittendum est quod evacuatio
quam virtus tollerat cum minori labore ceteris
paribus est laudabilior quam illa quam virtus
tollerat cum maiori labore patet quia ad illam
sequitur maior resolutio et debilitatio virtutis
racione etc. patet etiam supra in illo primo super turbatione
ventris etc. ¶ Tercio premittendum est quod eiusdem
vel similis evacuatio est difficilior in nocte quam
in die ceteris paribus quia tunc sunt vie minus
ample vel aperte per quas debet fieri materierum
evacuatio ¶ Prima conclusio crisis accepta pro agitatione
aut evacuatione materie ceteris paribus facta
in die est laudabilior quam illa in nocte probatur
quia tunc vie per quas debet fieri evacuatio
sunt ampliores racione propter facilius evacua-
tur et cum minori fatigatione virtutis ¶ Item
vapores tunc elevati a materia agitata minus
retinentur quia magis transpirant sed ille sunt
potissima causa nocumenti nocumenti contingentis
tempore crisis racione etc. quia nota et totum ars
patet ¶ Secunda conclusio est hec licet ita sit sepius tamen
contingunt crises in nocte quam in die probatur
quia illo tempore virtus magis stimulatur primo
quia vapores a materia agitata elevati magis
retinentur secundo quia materia a calore interius vin-
ta fortius agitatur ¶ Corolarium hec quia non
valet hec sepius et frequentius fit a natura regu-
lariter operante et in hoc tempore quam in illo
racione hec fieri in illo tempore laudabilius est quia
fieri in illo sed bene sequitur supposito quod natura
non fuerit stimulata ab aliqua causa preter naturam
ipsam stimulante vel necessitata habet operari
in illo tempore facere magis quam in illo ¶ Tercia
conclusio est hec capiendo crisim pro subita alteratione
ipsius egrotantis ad salutem facilius et citius
perficitur crisis in nocte quam in die ceteris paribus
patet quia est frigiditas aeris maior que iuvat
in remanendo caliditatis preter naturam racione etc. ¶ Quarta
conclusio sequitur quod perfectissima crisis est illa cuius
eius agitatio et evacuatio materie efficitur in die
et in nocte sequenti fit egri alteratio ad salu-
tem patet ex dictis ¶ Ad argumenta patet solucio
In ventris fluxibus etc. ¶ Causa quo
mutationes fluxibus iuvat in fluxi-
bus ventris que mutationes non sunt
ad malum probatur sic talis mutatio significat

complementum evacuationis materierum
peccantium et consequenti corporis mundificationem
racione etc. quia nota et ars declarabitur in sequenti
¶ Primo nota quod ventris fluxum in proposito in-
telligere debemus fluxum factum per intestina
¶ Secundo nota quod huius fluxus est triplex scilicet
chilosus et cibalis vel humoralis sine excoriatione
coriatione et dissintericus in est cum excoria-
tione primus vocatur lientericus secundus dyaricus
sive dyaria tertius dissintericus Ad propositum in casu
est sermo de fluxu dyarica quo evacuantur
materie peccantes humores ut sit sensus quod in
fluxibus ventris humoralibus mutationes
egestionum sunt iuvative nisi sint ad malum
¶ Ulterius nota quod huiusmodi egestionum mutatio
potest fieri dupliciter primo modo sinthomatice
antequam appareant signa digestionis aut critice
et post signis digestionis apparentibus Ad propo-
situm primo est secundo modo quia primo modo signum est
malum cum significet pluralitatem morborum
simul naturam molestancium a quibus minus
gravata virtus cogitur eis sinthomatice et ante
quod signa digestionis appareant evacuare ¶ Secundo modo
autem est signum laudabile quia significatur forti-
tudo virtutis denominantis materie statim patet
verificatio consequentis talis enim mutatio licet signi-
ficet materiam multiplicem fuisse peccantem significat
tamen virtutem super illas materias perfecte dominari
unde illas regulariter evacuant et perfectius per
hoc significat completam fieri evacuacionem et ideo
bene dixit ille thadeus quod si semel est signum
malum successive non bonum ¶ Tercio nota huiusmodi
mutationes egestionum esse bonas per unam signum
et per unam causam quia significant virtutem per-
fecte dominari unde illas regulariter evacuat
et perfectius per hoc significat completam fieri eva-
cuacionem et quod corpus perfecte mundificabitur
si non ad malum ¶ Prima conclusio est hec mutationes
egestionum ad malum sunt signum malum pro-
batur quia tales ut declarabitur significant dis-
solutiones membrorum aut eorum magnam cor-
ruptionem etc. quia est nota et ars declarabitur
¶ Primo nota quod mutationes egestionum possunt
esse ad malum dupliciter primo modo ex parte dispo-
sitionis humorum qui evacuantur secundo ex parte eius
quod associatur eis ¶ Exemplum primi ut modus substantie
color odor etc. ¶ Exemplum secundi ut si sint ventose
aut cum pinguedine etc. Ad propositum utroque modo
intelligitur hic ¶ Secundo nota quod huiusmodi egestiones
possunt dici male dupliciter primo quia sunt evacuationes

male private aut corrupte ¶ quia per ipsas evacuetur materia aut quale oportet retinere primo modo dicuntur male privare. signum pro quanto significant membrorum corruptionem magis. ¶ Secundo ut si evacuaretur benignitas humorum hic est malum privari causa licet posset dici utroque modo malum. Ad propositum de utraque malum est primo. Aliter potest dici quod huiusmodi egestiones possunt dici male aut racione quantitatis vel racione modi sive substancie aut coloris aut odoris aut associati eius. Ad propositum in isto afforismo est primo de malicia que eis competit racione odoris et rei alterius associatus que evacuari non debet. ¶ Sinnicam summam colligere potestis ab Avicenna prima primi capitulo de regulis generalibus solucionis ventris et vomitus et Rasis 2a capitulo de signis sumptis ab egestione et est utilis in actu pronostico et curativo et amplificatur tam ad corpora egra quam neutra tam ad fluxum naturaliter quam artificialiter factum et ad omnem evacuacionem eius quod evacuatur sive per vomitum sive per secessum. ¶ Ter non

[illegible] quod egestionum evacuaciones fieri ad malum intelligere debemus non evacuaciones mere malarum secundum evacuacionem eius quod debeat non evacuari secundum retineri ut evacuacio pinguedinis membrorum et virtuositas eorum talis enim est mala quia est mala evacuacio. Ex quo sequitur quod non propter licet esset dicta bona evacuacio quia sit rei bone secundum aliqua rei que evacuari debet. Ex quo solvuntur dubitaciones alique.

Ubi fauces egrotant ¶ 2a quod huius afforismi est ista corpora in quibus egrotant fauces aut nascuntur pustule in toto corpore egestionum ipsarum existentibus colericis vel humorosis non sunt intuenda probatur sic talia corpora sunt ipsum egrotativa secundum etc. quam tenet quia non pura corpora etc. ¶ Et aliquando arguitur quia horum corporum egestionibus colericis existentibus significant materiam pustulas facientes esse multam et esse sanguinem admixtum ipsum inficientem nec sufficit ipsam adducere expulsam secundum intra retentam et per quod facere egritudinem vel ipsam esse causativam secundum etc. ¶ Primo nota quod per fauces intelligere possumus secundum quodam membrum altero debilius et sua debilitate aliarum superfluitatum receptivum. 2o intelligere possumus quod licet emunctorium principalis per [illegible]

emunctorium cerebri Rasis [illegible] carnes glandosas laxas et spongiosas circa guttur situatas ad superfluitates ad illum locum fluentes recipiendas quia finaliter deputatas afforismorum 3a faringes appellatas afforismo 6o et quarto 3a et dicuntur fauces vel faringes a fendendo vocem vel a fando ut Ysidorus in proposito autem potissime intelligimus esse emunctorium superfluitatum cerebri receptivum. Et ad hoc natura finaliter ordinatum deinde maxime in proposito exemplificavit quia manifestius et frequencius has partes egrotare contingit quia magis manifesta emunctoriis aliis et quia sunt emunctoria membri plurium superfluitatum aliis principalibus ut prima 3a et 7a problematum problematibus pluribus et 3o afforismorum pluries tamen quia humidissima et frigidissima ad licenciare [illegible] quia vapores elevati ad ipsum a toto plurium corporis superfluitates recipit et in ferius recipiuntur ut colligitur prima de somno.

¶ 2o nota quod per fauces egrotare hic intelligere debemus egrotare egritudine mala puta mala complexione et adhuc a causa corporali et non extrinseca sicut percussio et huiusmodi quia afforismus non licet ista ¶ 3o nota per pustulas intelligenda esse apostemata parva dicta ab auctoribus bothor et non magna apostemata hiis enim in toto corpore stantibus notum est corpus esse egrum et non parum sed et sic non est de pustulis ¶ 4o notandum dictum est nascuntur addendum intellige quod omnes has pustulas ab intra et non foris extra pependisse sicut esse occurrit sub re mordicative aut pruritive et aliis ulcerative ¶ 5o non per egestiones licet in proposito non dicatur intelligere superfluitates digestionis prime possumus tamen in ea intelligere ut sit secundus et humorositas egestionum et urine in talibus corporibus apparens significat corpus egrotare eadem causa utrobique ¶ 6o nota per egrotare in proposito intelligere debemus egrotare vel egrotativum esse quod est esse neutrum decadencie significat enim ut tale corpus actualiter egrotare aut promptus esse in egritudinem cadere ut per egestiones calidas et humorosas ¶ Ultimo nota ut tadens dicitur ponit in hac [illegible] signum significativum et causa tercia quam significat ad signum est autem signum fauces egrotare etc. significatum est corpus egrotare de articularis etc. est egestiones esse colericas et tales supplere significativas et a causa

intrinseca pendentes et productas et non a principio
tima. Ex hiis omnibus dictis patet quod oppositum causa
veritatis aphorismi si enim in corpore apparent
apostemata et sint egestiones colerice vel hiud
rose perseverantes significatur quod materia peccans
interius contenta est multa et consequenter corpus
esse non purum nec mitendum sed cibo et cibali nec
resumendum. Si autem egestiones sint similes
sanis in figura quantitate et colore significatur
si perseverent totam materiam que fuit peccans
esse et ad extremitates et ad loca debita a membris
interioribus et expulsam. Hoc autem signum
mundificationis corporis et consequenter corpus
esse resumendum si non similes sanis. Quarta 9o
aphorismi corpora in quibus egrotant febres
ref et habentia egestiones similes sanis sunt
nutrienda probatur quoniam talia corpora sunt
intrinsece pura sed talia sunt intrinseca ergo ref
quia nota et aliquando probatur quia in talibus corpo
ribus totalem materiam peccantem virtus ad extrema
repulit. Ergo patet quia cum ante Quinto nota quod
egestiones similes sanis intelligere debemus
Et egestiones similes sanis in colore
substantia tempore et aliis circumstanciis et cum hoc
perseverantes in hoc. 2o nota corpora nutrita vel
nutrienda esse cibo cibali ut supra in aphorismo
10. notatum est. Similiter summa huius colligitur
1a 9timentis capitulo de egestionibus et 1a quarti
capitulo de febre et saphati et aliquando 2a primi
ultimo capitulo de egestione et primo de crisi XIo
capitulo et est utilis et amplius.

Utrum per egestiones colericas signifi
care possimus totius corporis impuri
tatem arguitur quod non primo per egestionem sig
nificamus solum per dispositionem membrorum subdia
fragmate continentium ergo patet quia et aliquando colligitur
2o per nostrorum capitulo de egestione et primo de crisi
XIo capitulo et 2a primi ultimo capitulo sed de egestione
et quinto de iuvamentis membrorum. Quarto egestio
a superfluitas prime digestionis ergo per egestionem pre
cise significatur dispositio membri dirigentis
digestionem primam tale autem est stomachus et intesti
na ergo ref. Quinto quia stat egestionis puritas cum
egestione impura ergo patet quia et aliquando colligitur
2a primi ultimo capitulo sanus putrea cum diminutione
ex certum frequenter egerit intus ergo ref. Sexto egestio
forma formam suam recipit in intestinis ergo ipse
est significatura super dispositionem intestinorum patet
quia et colligitur aliquando 16a 3a primo capitulo. Oppo
situm est ypocrates in aphorismo et galienus in commento

primo videbitur de principali quesito 2o videbitur
in quo loco forma vel ex quo suam recipit formam. Quan
tum ad primum sit hec prima distinctio quod dupliciter dicitur
aliquod signum super alicuius corporis disposicionem signifi
cat quoniam uno modo per principium sicut immediate signi
ficat urinam super dispositione vesice. Secundo modo secundi
sicut super dispositionem epatis. Quarta distinctio
hec similis sumitur dupliciter primo ipse pro superfluitate
prime digestionis 2o quando pro cum eo quod
processum expellitur utroque modo sumitur hic non
solum enim prime digestionis expellitur superflui
tas processum sed eciam totius superfluitates potest
possunt expelli et epatis et aliorum et primo de
crisi et 2a primi vel egestionis capitulo et hoc potest colli
gi quam habet stomachus cum toto mediante
epate ut galienus 2o pronosticorum allegato
capitulo. Tercio premittendum est quod quandocumque aliquod signum
est sui significati effectus immediate per illud
significare possumus super eam cuius effectus est signum
patet quia effectus gerit sue cause similitudinem
ut colligitur XIo metaphisice et aliquando primo de anima.
Tunc sit prima conclusio ista dispositio fecum vel egestio
num immediate significat super disposicionem intestinorum
et stomaci patet quia egritudo est effectus disposicionis
istorum membrorum patet quia quia et aliquando similiter
intelligenti et hoc de egestione precise dicta. Quarta
quod licet egestio sit sumpta principaliter signi
ficet super dispositionem stomaci immediacius tamen
super dispositionem prima pars videbitur in 2o articulo
2o arguitur quod immediate ab intestinis decidetur
ergo ref. Tercia quod egestio precise sumpta mediate
significare potest super dispositionem epatis licet imme
diacius gerani et mediacius renibus 3a pars
patet per galienum et avicennam in locis preallegatis et
colligitur in tercia in commento illius Cum in febribus
in mentibus et arguitur racione 2m epatis va
rietate variatur dispositio egestionis igitur tenet
quia et aliquando patet de epate colerico vel flematico
2a patet similiter cum maior sit affinitas concavi
epatis ad stomachum quam renibus frequencius eorum
superfluitates concavi expellentur cum egestione quam
cibi. Quarta quod egestio sit sumpta significare potest
super totius dispositionem patet similiter in locis allegatis
item 2m varietate dispositionis membrorum et ve
narum et totius variari contingit dispositionem corporis
ergo aliquando patet in rerequalescentibus in quibus dirigunt
et repletis in quibus mollescunt. Quinta quod per
egestionem colericam et vini salit humorosam
perseverantem ab inordinacione regiminis non con
tingente significare potest totius impuritas

pz qo ex dictis ¶ Contra quo paliquam egestionem
quinque simpliciter principalius significatur sup dis
positionem totius quanto stomachi pz qo qo iga et
iga de sanguinea egestione ¶ Contraria ad primum
articulum sit hec pa distinctio forma fecis est
duplex s. substantialis et accidentalis substantialis per
quam feces est simpliciter illud quod est accidentalis
e per quam est sic figurata sic colorata talis
modi sube et sic de aliis ¶ Tunc sit hec prima
conclusio ista quod forma substantialis fecis in corpore naturaliter
disposito et quiescente recto acquiritur in stomacho
et ratione stomachi probatur quia feces est super
fluitas digestionis chili sed chilus eius formam
capit in stomacho naturaliter se habente ergo et super
fluitas quia videtur nota quia idem videtur lo
cus et agens principale rei digeste et superflui
tatis eius et antecedens satis pz ¶ Secunda quo licet ita
sit separata tamen et deputata fecis a chilo et
accidentalium dispositionum aquisita eo tamen feces
a chilo disterminatur acquiritur in intestinis probatur
quia feces in intestina descendit confusa et chi
lo coniuncta propter hoc enim fuerunt multe intesti
norum involuciones necesse ¶ Tertia quo probabiliter
teneri potest aliquando feces tamen quo ad substantiale
quam accidentalem formam intestinis probatur
acquiri ymaginando corpus intestina habere
calida in quibus sit fortitudo retentive et quod
in stomacho sit retentiva debilis quare non
tanto tempore continens cibum sufficiat ipse ante
quam perfecte et complete dispositiones requisitas
ad chili formam acquirat licet ab illis sit medi
cum distans et pz quod ceterarum dispositionum complemen
tum acquirat in intestinis vel saltem sic esse non
repugnat ¶ Ad id quod allegatur auctoritas galieni
quo de simamentis dicitur quod voluit quia raro
aliter fiat Ex isto colligitur concordia inter avicennam
3o canonis fen. 16a po capo ex una parte et galienum
4o interiorum ex alia parte ponit enim ibi avicenna
formam fecis acquiri in intestinis galienus autem
in stomacho pz ergo concordia per dictas conclusiones
primas Ad argumenta pz solutio ¶

Utrum si egestiones sint similes sanis
sit corpus intendum Arguitur quod non
po et indicant impuritatem corporis for
ente non deviare primas forsitan vel una ne
no pointus retineri aut paulatinie solui a pri
stulis faciendis pelli ¶ 2o quia in febre pesti
lenciali potest apparere urina bona ergo ut prima
quarti capo de significatione febris pestilencia
lis et 2a quarti capo de signis supra ab urina

¶ Notandum ad veritatem questionis affori sum
requiritur egestiones esse valde similes sanis et
tum perseverant talis quod non contingit in aliquo cau
supra positorum in [illegible] cum illa non potent perseve
rant sic retineri in aliquam eius appellatur
vel saltem quod debitam digestionem stomachi et
membrorum ledat et impediat operationes me
brorum puta quia non completur egestio quanta et
qualis aut quando aut qualiter que omnia re
quiruntur et sic cessat de pestilenciali febre ¶

Ubi indigentia non oportet laborare ¶ Prima
quo istius afforismi est hec corpus fa
melicum non est exercitandum probatur
sic pedestrium supervenientis corpori famelico
virtus prosternitur et naturale membrorum humidum
dissolvitur ergo ref pz quia et antecedens circa textum decla
rabitur ¶ Similis sima hinc colligitur 3a summi
dectina capo de hora eligendi exercitium et est
utilis in actu practico s. conservativo ¶ ampliatur
ad omnia corpora sana egra et neutra et ad sinam
vel quomodolibet aliter infirma ¶ Contra non indi
genciam quamque sunt pro quantitate in animatione et taliter
non sumitur hic s. supra afforismo 2o pro plenitu
do non indigencia 2o pro fame canina ut infra
illo afforismo potius indigenciam solvitur eo o principali
fame et taliter sumitur hic est igitur sensus ubi
indigencia id est fames naturalis ref dico autem no
tantum naturalis ut pz ¶ Contra nota laborem sumi mul
tipliciter primo pro nocumento ut po afforismo
huius particule 2o pro lassitudine consequente
exercitium vel impotentia membra movendi et sic
non sumitur hic 3o sumitur pro exercitio et motu
forti et sic sumitur hic et est sensus ref 3o
nota ut colligitur 2a primi 26o colliget exer
citium est duplex universale s. et particulare
forte et debile hic est primo de universali et
potissime in forti ¶ Contra nota corpore existente
famelico in anima sunt membra vene et corpus
ceterorum paratum est dissolucioni et prius resolvi
mo multum de eo propter tristem [illegible] re
solvitur et ceterorum propter inordinatum motus eius
tum ergo exercitium sit calefactivum et resolutivum
fiet addito in resolutione et debilitate in
virtutis quare tunc non competit exercitium
et cetera pz ea verificans afforismum Ergo quod pz
non solum hec verum esse de exercitio sed etiam
de quantitate addicione et resolucionem facere
potente ergo ref ¶

Utrum corpora famelica sint exercita
da Arguitur quod sic multiplex po corpora

cibata videtur exercitanda quia tamen quodlibet corporum compacti
apposito modo se habentibus oppositum debetur igitur
si primo competit quies 2is competit motus ¶ Et
colligitur a maiori 3a primi doctrina 2a capitulo 2o et
2o de regimine sanitatis ¶ 2o inflamabilius
et resolubilius est corpus colericum non fame
licum et tollerat exercitium sine nocumento
eius resolucionis primo et flematicum famelicum
qua videtur nota cum ante ¶ 3o exercitium calo
rem confortat et superfluitates resolvit et cui
libet corpori famelico vel saltem alicui hoc sit
conveniencia primo patet quia et vide et colligitur
maior 3a primi et 2o de regimine sanitatis
allegatis capitulis et 6o colliget ¶ 4o exer
cicium convenit corpori tempore assumpcionis
alterius cibi sed hoc est corpore existente fameli
co primo a maiori patet quia hora eius est quando hora
alterius cibi iam advenerit ut 3a primi capitulo
de hora eligendi exercitium et hoc est corpore
iam famelico ¶ 5o aliquod corpus propter sui complexiona
cionem sinem indiget exercicio vel fame primo a maiori
arguitur ponendo in sorte esse plenitudinem
humorum humidarum circa nutritiva membra
non sufficienter resolubilium per famem similiter cum
exercicio et patet a maiori quod autem alicui competat patet
auctoritate Avicenne ultimo auctoritatis Corporibus
humidis carnes habentes etc ¶ 6o exercitium
alicui competit corpori et non nisi omni digestione
completa statim insurgit appetitus ¶ Ad oppositum
est auctoritas et ratio eius et commentatoris In ista
questione primo premittentur quedam preambula
2o conclusiones de quesito ¶ Quantum ad primum
sciendum primo ut colligitur 3a primi doctrina
2a primo capitulo per exercitium intelligere debemus
motum voluntarium per quem anhelitus magnus
et frequens est necessarius per hoc voluntarium
differt a motu naturali quia non dicitur exercitium deno
minari ut motus pulsus vel lapidis hic motus
est genus per hoc autem quod subditur in quo anheli
tus velox et frequens differt a primo et debi
li motu non sufficiente anhelitum variare
immo dico quod potissime vocatur exercitium nisi superfluat
et robuste variat tunc eum contingit ut pulsus
et pulsum et anhelitum ut 2a primi capitulo de
hiis que proveniunt ex motu et quiete patet
quod necessario est descripcio exercicii Galieni 2o de
regimine sanitatis Postea exercitium est motus
simplex voluntarius intantum ut alteret respi
racionem in maius vel minus etc ¶ 2o sciendum est
quod exercitium 2um debitas circumstancias corpori

appropriatum plures et notabiles corpori affert
utilitates colligendas 3a primi et 2o de regimine
sanitatis allegatis capitulis per illud enim calor cor
dis et principalium augetur spiritus copiose ad mem
bra transmittuntur superfluitates subtiliantur insen
sibiles expelluntur vel manifeste in formam sudoris
unde et corpus alleviatur et membra robustio
res redduntur et quantum ad tactum sanitas conservatur
patet quod dicitur allegato capitulo inquid quod consuetus
ad exercitium peragendum sive minus sive equaliter
et in hora sua nullo indiget medicamine que
in malibus necessaria sunt egritudinibus eo enim
quod ex digestione membrorum semper aliqua derelin
quitur superfluitas si non ex cottidie exercicio eva
cuetur aggregata apostemata vel aliud poterit
causare egritudines unde inmerito taliter
a fulgencio repentur descriptum fuisse Exerci
cium est humane vite conservacio caloris naturalis lima
et excitacio superfluitatum consumpcio virtutum
roboracio temporis lucrum iuventutis debitum
senectutis gaudium ille ergo solus ab exercicio
abstineat sequi sanitatis gaudio velit carere
quod tamen intelligendum est ipso corpori debite
appropriato ubi autem indebite plura potest
inducere nocumenta puta solutionis prostracionem
corporis dissolucionem oppilaciones putrefactio
nes que omnia colligenda sunt locis allegatis
¶ 3o sciendum est famem esse triplicem naturalem
non naturalem et preter naturam supposito autem
est sermo de naturali supra pluries declarata ¶ 4o
sciendum quod nocumenta ex famis tolerancia con
tingencia sunt hoc scilicet resolucio humidi naturalis mem
brorum et inflamacio spirituum et tristicia et repleto
stomach ex puris et corruptis humoribus inter
que maxime sunt resolucio et inflamacio hu
morum et spirituum Ex quo sequitur quod inter causas
potentes corpus linquantum hiis potissime
nocenas ¶ Sit sit prima 9o quod nulli corpori fame
lico fame naturali inquantum huius quia sic sumpta
indicacione adeo ut famelicum est competit exer
cicium probatur sic Contrarium ut sic est nocumen
torum fame contrarium augmentativum primo et patet quia et
a maiori ex hiis que dicta sunt patet Consequencia vale
it ypo in auctoritate ¶ licet ita sit sumpta
tamen indicacione ab aliqua alia disposicione preter naturam
famem conveniat corpori famelico exercitium convenire
probatur sic possibile est aliquam causam sit naturam
esse potenciorem in indicando corpus esse exerci
tandum quam fames in indicando oppositum primo patet quia
et colligitur a maiori per Avicennam argumentum ad oppositum deductum

¶ Ex ista conclusione correcte et intelligendo approximative probatur quia quodlibet tale ei ante sequitur. 2° non omnia corpora famelica ab equali repletione esse apta equaliter ledi patet simile. Sequitur secundo sequitur aliquod corpus famelicum per repletionem esse magis lesibile et aliquando minus quam per quietem. ¶ 3a 9a sequitur quod hora convenientis exercitii est completa prima et 2a digestione et tercia diminuta 3a patet quia aliqua est conveniens et non videtur alia alia quam ista. Et contra istam primam dicunt quidam galienum intellexisse dum dixit cibus sine membrorum semper precorrumpit exercitium. ¶ Ex ista conclusione sequitur quod corporibus cibo assumpto non est regulariter exercitandum patet quia tunc fit agitatio et commixtio et corrupcio cibi in stomacho et colligitur loco allegato capitulo de regimine itinera agentium. Dixi autem notanter regulariter quia irregulariter competit ut cibo sumpto nimio non potente vomitu expelli aut etiam ventosa conveniente et supernatante hoc tamen correcte administratur. ¶ Ad argumenta principalia. ¶ Ad primum neganda est maior et dicitur quod licet aliqua opposito suo sint regenda non tamen omnia opposito suo ut patet. ¶ Ad 2m dicitur negando quidem quia in colerico non est tristicia ex fame sicut in flegmatico. ¶ Ad 3m dicitur illud esse verum de exercitio debite approximato indebite autem oppositum operatur. ¶ Ad 4m dicitur quod illa auctoritas sit intelligenda vel convenienter approximat vel quod intelligitur de cibo membrorum ut dicit thadeus. ¶ Ad 5m illud probat contra conclusionem ¶ Ad ultimum dicitur quod exercitium factum in hora illa non sequitur nocumentum quod sequitur ex suo tempore prime aut 2e digestionis tunc enim calor eius in fermento spergitur et sic non quia inter secum est vino magis membris calefactis ad membra attrahitur et eis imbibitur et adheret eis melius etiam superfluitates ab ipso separantur. Tercium vide conciliatorem differentia 118.

¶ Utrum cibus preter naturam reference

Conclusio afforisimi est ista quantum corpus ingreditur cibus preter naturam in illo facit egritudinem quod probatur sic sanatio corporis fit per evacuaciones cibi preter naturam corpus ingredientes ergo cibus est causa egritudinem faciens tenet quia sanatio non est nisi sanitatis cum remocione egritudinis inductio et ans contra hanc declarabitur. Similis sententia huic colligitur 3a primi capitulo de regimine eius quod comedit et bibit et 2a fen de signis repletionum quantum ad primam partem 2a pars colligitur 4° de decisis febrium capitulo 3° et est utilis medico practico. Docendo debite corpora prebere regere et amplificat ad omnes cibos et potus et medicinas et generaliter quascumque res alias corpori preter naturam occurrentes. Primo nota prebere ut alias dictum est intelligendum esse omne quod ingrediens corpus nostrum aptum est in ipsa anima operari sub quo etiam potius saltem aliquis comprehenditur secundum anime operationibus. ¶ 2° nota quod adhuc ut cibus ingrediens corpus sit ex parte ventris et potus valet ingreditur quia naturale est conveniens nature naturaliter ergo ingredi est conveniens. Requiruntur sex condiciones scilicet debita quantitas debita qualitas manifesta debita occulta proprietas modus subiecti convenientis tempus conveniens etiam ordo et subtilo de prede gressum. Si autem addit separatio ipsa ad qualitates reducitur et preter cumque istarum contraria fuerit defectus fiet cibus preternaturaliter corpus ingredi puta si fuerit indebite qualitatis vel quantitatis etc qualitercumque sit cibus preter naturam ingrediens verus est afforisimus. ¶ 3° non quod omnibus istis modis fiet in cibus preter naturam ingredi primo preter naturam debitum quia sit discoveniens contrarie alique vel alicuius dictorum modorum 2° preter naturam in preter posse nature illum cibum regulando et vincendo ipsum et sic potissime in proposito intelligit differentia autem hoc modo quia constat cibum ingredi preter naturam primo modo et non 2° modo scilicet preter posse nature et non econverso ut patet. ¶ 4° nota cibum vel nutrimentum esse triplex scilicet ventrem circa quod ultimus est actus nutritive virtutis puta assimilatio alterum est dictum quasi cibus vel nutrimentum circa quod adiscit actus primus et 2° nutritive scilicet appositio assimulacio et vomerali terrium dicitur futurum nutrimentum sicut sanguis chilus et humores alii et colligitur hec distinctio per venitum et de quolibet istorum in proposito est verus afforismus ut patet destinctum ¶ 5° nota cibum posse esse causam egritudinis primo secundum illa subfectum cibi et sic operatur ut cum humiditate posterior est superfluitas adherentes sensim quia scilicet sanguis et humores inde fiunt generati egritudinem causantes et sic operatur illud nutrimentum ut

causa corporalis puta cibus vel potus. ¶ Ulterius nota quod iste terminus egritudo sumitur tripliciter. Primo proprie pro dispositione preter naturam immediate sensibiliter ledente operationes. Secundo sumitur generaliter pro omni dispositione preter naturam quantum ad latitudinem sanitatis sit nata sive sensibiliter sive insensibiliter ledente et sic sub egritudine comprehenditur neutralitas. Tertio adhuc generalius pro omni dispositione corporis corpori accidentaliter acquisita sive pro omni lapsu accidentali quo tendit corpus versus egritudinem vel neutralitatem. Hiis ad propositum licet non semper cibus corpus ingrediens preter naturam faciat egritudinem primo modo vel secundo dictam facit tamen semper egritudinem primo secundo vel tertio modo dictam et sic exponitur aphorismus. Unumquodque cibus [illegible] egritudinem facit vel inducit dispositionem preter naturam sensibiliter vel insensibiliter ledentem vel facit dispositionem qua corpus tendit in aliquam harum dispositionum iam dictarum. ¶ Nota tamen aliter posset responderi facit id est aptus est facere et tunc non habebit ista distinctio locum. Ex quibus patet causa veritatis aphorismi.

¶ Tertium quod cibus preter naturam ingrediens causat egritudinem arguitur multipliciter. Quia non primo cibus preter naturam ingrediens non est causa egritudinis primitiva ut cibus vel potus [illegible] et cetera patet quia et [illegible] arguitur quod cum non sit cibus vel potus patet quod non est causa corporalis vel complexionalis neque compositionalis vel humoralis [illegible] et cetera quia tenet secunda primi doctrina secunda capitulo primo vel potest poni causa primitiva quia [illegible] est causa. ¶ Humoralis ut desurgente sanguinem [illegible] aut aliquis simul complexionalis ut de facie replecione replecio non est cibus ut Avicenna allegato capitulo. Secundo intentio sua producit cibus ad lapsum intra latitudinem quam [illegible] ut sanus [illegible] producit adneutralitatem quam ad egritudinem sit [illegible] sanus et patet tamen posse cibus superfluitate evacuari antequam ad egritudinem producat et per consequens et cetera. ¶ Tertio possibile est cibum ingredientem corpus preter naturam et preter posse nature habere ad virtutem [illegible] equalitatem [illegible] hoc posito non causabit egritudinem tantum cum sufficeret virtus impedire eius actionem sicut cibus sufficeret [illegible] igitur et cetera. Quarto quod arguitur sic cibus preter consuetudinem [illegible] non necessario facit egritudinem [illegible] preter naturam patet quia consuetudo est altera

natura primo phisicorum. ¶ Ad ultimum attingit 28° terapeutice finali capitulo non quantum sic arguitur ad actionem requiritur dispositio passi et agentis fortitudo et debita mensura ut 2a primi doctrina 2a capitulo primo et 2° de accidenti adfuerit [illegible] quocumque illorum deficiente non fiet actio. 2° sic licet cibus preter naturam intraret non tamen faceret egritudinem [illegible] patet quia cum ante [illegible] de Metridato rege quem venena non ledebant propter usum metridati diu esset obsessus a romanis et cetera. ¶ 3° possibile est venenum corpus ingrediens non facere egritudinem [illegible] patet quia quod potest nutrire ut patet de puella nutrita napello [illegible] approbatum est ypo. et ga. ¶ In questione tangentur due difficultates una est principale quesitum altera est si cibus causat egritudinem in quo genere cause erit an scilicet primitive et cetera primo videbitur de primo 2° de 2°. ¶ Quantum ad primum premittenda sunt preambula quedam 2° questio de quesito. ¶ Sciendum est primo ut tamen tractatum est quod dupliciter dicitur aliquis cibus ingrediens preter naturam primo preter dispositionem nature debitam et convenientem 2° preter naturam posse sic scilicet quod nature non sufficit illum debite convertere vel consumere [illegible] cum posse nature est eius potentia indigerendo ut sicut quod [illegible] in consumitude sicut [illegible] eius impotentia et in proposito. ¶ 2° est sciendum ut supra quod quod eum [illegible] sunt conditiones secundum quas potest cibus ingredi preter naturam scilicet quantitas qualitas manifesta occulta proprietas modus sive tempus et ordo secundum quamlibet istarum potest cibus a posse nature recedere multum aut parum aut mediocriter et per consequens erit secundum hoc cibus preter naturam multum multum parum aut mediocriter lesiones ad duas tamen reducuntur ut 3° tegni scilicet quantitatem. ¶ 3° sciendum est egritudinem posse sumi tripliciter ut tamen tractatum notum. ¶ Prima [propositio] est hec non semper cibus primo modo preter naturam ingrediens corpus facit egritudinem primo 2° vel 3° modo dictam patet possibile est enim virtutem supra talem cibum non ... dominari quod dominetur cibo temperato debite oblato [illegible] et cetera patet quia ut ante. ¶ 2a [propositio] ut quilibet cibus preter naturam 2° modo corpus ingrediens facit egritudinem primo 2° vel 3° modo dictam patet quia possibile est ipsum evacuare [illegible] neque [illegible] in nostro possit aliquam istarum egritudinum inducere [illegible] et cetera. ¶ 3a [propositio] est non quilibet cibus 2° modo preter naturam ingrediens et corpori debito tempore

approximatus causat in corpore egritudinem
primo vel 2o modo dictam patet quia possibile est
illum tam modicum posse imprimere ut non va
leat corpus ducere extra latitudinem sanitatis
sue simpliciter acceptam. ¶ Tertio quoniam cibus hoc modo preter
naturam et preter posse nature corpus ingre
diens et debito tempore corpori approximatus
causat egritudinem primo 2o vel 3o modo dicta
secundum lapsum vel lesionem quia secundum aliquas accide
talem dispositionem imprimendo in corpore per
parendo ad lapsum secundum statum eorum intellectum
ypo infra patet quia videmus tales a iuventute
decenter [illegible] unitas [illegible] quoniam tales quantitatem
in rem preter naturam puta in humiditatem
et paucis resistentie quia quoniam talis potencior
est ad imprimendum male quam virtus ad im
pediendum resistentie ad quartam conclusionem arguitur per ypo
cratem et platonem consimiliter temperatos et per
fectis exhibito cibo proportionato platonem ex
hibeatur cibus preter naturam etc. ¶ Et queritur
utrum digestione facta in forte erit plato
dispositus sicut sortes vel non ut patet parum
¶ Tertia conclusio ponit quod quoniam cibus receptus sal
tem aptus est facere egritudinem ¶ Quantum ad
2um articulum est sciendum primo quod plures auc
tores reperiuntur esse causas scilicet causa corpora
lis et causa non corporalis causa ut et causa
[illegible] et causa [illegible] et non loquuntur de causa
ne dividitur in materiam et formam respectu sed solum
per causam intelligunt causam effectivam vel
efficientem puta productivam vel conservativam
alicuius dispositionis in corpore humano di
cunt secundum causa esse illud quod primo est et ex
quo provenit inventio alicuius dispositionis
in corpore humano aut eius fixionis et
colligitur hec descriptio 2a primi capitulo primo
[illegible] quod [illegible] [illegible] est et di
stinguitur et sic ut sit causa [illegible] egritudine
et accidentis. ¶ Arguitur ergo primo non dependet
ab eo quod a causa dependet dispositio respectu eius
dicitur causa et sic prohas differt ab egritudine
et accidente et etiam ab aliis a causa taliter
sumpta pendentibus. ¶ Et si additur dispositio preter
naturam tangitur genus secundum plus ex quo provenit
specificatur ipsam esse primo in genere efficientis
quia ly ex denotat circumstantiam cause agentis
exponitur secundum ex quo id a quo provenit inventio
id est existentia alicuius dispositionis in corpore humano
secundum ly fixionis potest duplicem habere intellectum
primus est ut per fixionem intelligamus quantitatem

a subiecto facile mobilem et per fixionem habitum
ut sit sensus ¶ Causa est illud ex quo pro
venit esse alicuius dispositionis facile mobi
lis vel fixe sive habituate aliter exponitur no
tando causam efficientem esse duplicem producen
tem scilicet et conservantem a producente provenit in
ventio dispositionis efficit enim dispositionem secundum con
servans figit id est confirmat ipsam in subiecto unde
ex ea provenit inventio fixionis quia fixio
dispositionis per causas autem corporales intelligunt non
omnes causas que sunt corpora quia sic est
aer cibus et potus non causas corpori intrinsecas
quia sic ira timor essent huiusmodi cuius oppo
situm auctores omnes per causas secundum corporales
intelligere debemus in corpore existentes
et ex parte corporis se tenentes et corpori prin
cipaliter attributas quia secundum ipsum principaliter denomi
nantur ut ex quibus corpus integraliter re
sultat et per corpus intelligo corpus compositum
ex materia et anima. Sibi quidem humores et comple
xiones dicuntur hoc modo cause corporales ex quo patet
benedictum esse ¶ Avicenna 2a primi doctrina 2a
primo capitulo causas corporales esse complexionales
compositionales et humorales contra autem
cause non corporales sunt cause extrinsece vel
intrinsece non tamen ex parte corporis principaliter
se tenentes vel eidem principaliter attribute
¶ Exemplum primum sicut cibus potus et aer exemplum 2um
sicut ira timor odium licet enim hec omnia
ad corpus humanum principaliter tamen se te
nent ex parte anime. ¶ Ex quo patet quid per causas
primitivas intelligere debemus quia scilicet
cause non corporales per causas autem antecedentes
medici et proprie loquentes quandoque intelligunt causas
non actu causantes secundum effectum causaturas
cum scilicet nisi dispositionem habentes causare in
posterum sicut humor non actu putridus secundum
putrefieri aptus. ¶ Contra non per causas coniunctas
actualiter causantes inter quas et effectum medi
et aliquid tamen causa contra non primitivas exemplum
primum ut humor actu putridus causa autem
de febris ¶ Exemplum 2um sicut putrefactio vel putri
dus fumus est causa coniuncta quia nulla cau
sa media cadit ¶ Ex quibus sequitur primo quod
hec descriptionis causarum [illegible] et coniuncte secundum
communiter causa coniuncta est inter quam et effectum
nichil mediat quia potest intelligi non cadere me
dium temporale vel causale si primo describitur
causa coniuncta primo modo dicta si 2um modo dicta
[illegible] simile potissima dicendum est de antecedentibus ¶ Tertio

ulterius sequitur idem esse denominabile cum
antecedentem et quietam respectu eiusdem effec
tus secundum diversas acceptiones ut putridus hu
mor et putride febris patet 3° omnem causam
quietam 2° modo esse quietam primo modo sed non
e converso hic per inventes in facultate Sciendum
2° ut circa textum declaratur est quod cibus di
de cibo ex frigido humoribus et humiditatibus
secundis ¶ His premissis sit hec prima conclusio
aliquis cibus est causa primitiva aliquis coniunctus
puta antecedens vel quieta prima pars patet de cibo ex
frigido aut sub forma ex frigido 2a pars
patet de sanguine et humiditatibus 2is ¶ 2a
conclusio est hec possibile est causam corporalem aliquam
esse primitivam causam alicuius dispositionis humani
corporis patet quia possibile est malam complexion
fortis esse causam primitivam male complexio
nis platanis ut dicitur patet quia et aliam similem in
telligenti ¶ Ex ista conclusione sequitur primo
idem secundum diversum esse denominabile causam primi
tivam et antecedentem vel quietam corporalem et incor
poralem ad sensum medicorum ut putredo in
forte putrefaciens pulmone Sequitur 2° quod
respectu eiusdem corporis hec est possibile
ut apostemata manus fortis calefacientes pe
dem si manus ei supponatur Ex quo sequitur
distinctionem causarum in causas corporales
et incorporales primitivas antecedentes et quietas
non esse tamquam necessario realiter sed solum secun
dum rationes formales distinctarum ¶ 3a con
clusio possibile est aliquem cibum vel potum
esse causam corporalem patet si fortis apta vena
prius biberit sanguinem aut manu eius membri
[illegible] aut aliquid tale et plura alia ex hiis
concludi possunt que causa brevitatis obmit
to ¶ Ad argumenta patere potest solucio
Deinde qui nutriuntur copiose etc. quinto
afforismi est hec Corporum que velo
citer sive cito et copiose nutriuntur
processus sive superfluitatum expulsiones cito
fiunt probatur sic superfluitatum expulsio debet
proportionari nutricacione veloci existente
velox et superfluitatum eductio patet quia et aliam
probatur quia nutricacio est sicut finis expul
sive vel expulsionis superfluitatum sed secundum finis
debet esse proporcionatus ordinatus ad finem et cetera
Et ex ista elicitur alia quoque implicita scilicet quod
corporum tarde nutritorum fiunt tarde superflu
itatum expulsiones Similiter sua colligitur magis com
pulsum ibi vera 2a alia etc. Et 3a 2i trac
tatu 3° capitulo de tarditate digestionis et est utilis
in actu practico ad ostendendum que velociter
et que tarde corpora nutriuntur Et ampliatur ad omnia
corpora saltem sana ampliatur eciam non solum ad nu
tricaciones sed eciam ad quamlibet digestionem Primo
nota hic recipi dupliciter textum scilicet nutrimentum et
nutriuntur nutriuntur scilicet alimentorum ¶ 2° non
nutricacionem esse conversionem nutrimenti in
substanciam nutritam ab anima mediante calore
naturali cuius conversioni subserviunt digestiva at
tractiva retentiva et expulsiva ut supra
declaratum est et primo huius commento 22° et
colligitur primo Colliget natura et prima primi
doctrina 6a capitulo 2° Ex quo patet quod superfluitatum
expulsio nutricacioni subservit et proporcionatur
similiter eciam quia inter has virtutes et operaci
ones subservientes nutricacioni principalior
est digestiva ideo nutricacione veloci existente
velox necessario est digestio que immediate
preparat ei non potest autem fieri digestio nisi se
paretur nutrimentum a superfluo ideo tunc velox est
superfluitatum separacio et quantum expulsio si
non adsunt impedimenta et quolibet patet textus veri
ficatus afforismi ¶ 3° nota ut supra nutriens est
triplex futurum quantum et actu nutriens in quibus
omnibus distincte superfluitates correspondent
et de omnibus verum est quod dicitur ¶ 4° nota
nutrimentum quoddam est multi et copiosi
nutrimenti quoddam pauci quoddam velocis
quoddam tarde unde quoddam dicitur multum
nutrire quoddam modicum quoddam velociter
quoddam tarde illud copiose vel multum dicitur
nutrire quod aptum est secundum plurimas partes eius con
verti in substanciam aliti Et quoddam secundum paucas Ex quo
patet quod ex cibo multum nutriente pauce separantur
superfluitates et parum multe velociter autem
nutrit illud quod ingrediens etc. in brevi tempore
tarde non e converso Ex quo patet quod possibile est reperiri
aliquid multi et velocis nutrimenti pauci
et velociter tardi et multi tardi et pauci et ve
debiliter [illegible] ¶ 5° nota quod processum intelligere
possumus superfluitatum sive digestionis expulsionem
2° cum genitiva digestionis superfluitatum evacuacionem
et de omnibus verus est afforismus et dicitur sic
cedere scilicet quasi processum cadere 6° nota copi
ositate et velocitate nutricacionis posse com
prehendi ex parte corporis et cibi corporis tam
a priori quam a posteriori a priori quidem ex etate
naturali complexione carnositate et impinguacione
corporis a posteriori ex cita fortificacione

plus pro cibacione ut commentator inquit lo
cuta re[s]pirationem ... ...
fames et sic de aliis ex parte uero cibi ex
qualitate manifesta occulta qualitate ma
licie liquiditatis et delectabilitatis ut patet
¶ 3° nota ad ueritatem afforismi oportet ceta
esse paria tam ex parte ciborum quam corporum
ubi enim non ita fuerit non oportet afforismum esse ve
rum ¶ hic cadunt quedam leues dubitaci
ones ¶ utrum afforismus sit uerus quantum
ad utramque literam et arguitur quod non primo sic
quantum ad 2am literam caro carnium et ceteri pani
furfuracei faciunt uelocius secessus et
tamen non uelocius intrant cum sint dure et
difficilis digestionis 2° ratio qua nota et aliud
patet quantum ad illud quod dicitur de carne capitum
habetur ab Auicenna 2° canonis capitulo de carnibus
¶ 2° quantum ad primam literam possibile est ali
quem habere digestiuam fortem et tamen actum
expulsiue impeditum 2° ratio qua nota et aliud
patet primo de homine habente uentrem stipticum
2° de habente renes debiles a mala complexione
frigida cum fortitudine digestiue epatis 2°
de habente digestiuam membrorum forte cum
pororum cutis angustia in primo enim tarda
emissio egestionum quantumcumque uelociter et
copiose intrat in 2° tardatur superfluitatum 3e
digestionis Ad oppositum est afforismus ¶ primo
nota ad hoc quod afforismus sit uerus quantum
ad 2am literam reperitur quod sit paritas in compara
cione ciborum possit enim cibus tardior in
trament talis comparari quod uelocius intraret
et velociores fierent secessus nisi igitur ce
tera sint paria et hoc velociores sunt secessus
ciborum uelocius intrancium ¶ 2° nota quod
... oportet quod non sit disparitas ... ...
cibo associata cum foret uirtus ... ...
aliquid simile nisi enim sit foret non foret uerus
afforismus ¶ 3° nota quantum ad 2am literam
prouenit[?] afforismi oportet cetera esse paria
quam ad membra expulsionis et uirtutem
expulsiuam eorum quia non plus impediatur
expulsiua in uno quam in alio nec plus excite
tur 2am quod uelocius aut tardius sequestratur
nocumentum alimentum de intrimento ¶ quarto
afforismus est uerus cum istis condicionibus
aliter non ¶ Ad argumenta patet solucio Utrum
viscositas intrimenti retardet secessum quod
non primo auctoritate Galieni 2° alimentorum
¶ 2° quoniam in dissinteribus ponitur oleum in ipso

et brodia pinguia dantur ad procurandum se
cessum ¶ Ad oppositum est commentator ¶ Nota quod uisco
sitas intrimenti est duplex quedam est quieta
grossiciei sub quedam subtilitati et est sicut
unctuositas et prima impedit siue retardat
secessum 2a adiuuat ¶ Ad argumenta patet solucio
quia hic intelligitur de primis viscositatibus in quibus
est multa terrestritas ¶

Acutorum morborum ¶ prima ... ...
est pronosticaciones salutis et cetera
mortis acutorum non fiunt omnino certe
... sic iuxta faciens morbos acutos et plu
rimum 2am maliciam eius variabilis et de loco
ad locum scilicet de membro ad membrum mobilis 2°
ratio qua videtur nota et morbus ab ea pen
dens et aliis patebit in commento similis sententia
huic colligi potest 16° commentis capo primo
et est utilis afforismus in actu pronostico et amp
liatur ad omnes acutos morbos ad salutem uel ad
mortem terminandos ¶ primo nota per morbos acu
tos intelligendum esse morbos magnos siue
seuiorum accidencium et uelocis terminacionis
ita quod ad morbum esse acutum hee due condiciones
requiruntur prima est seuitas accidencium 2a
est terminacionis uelocitas et colligitur hec
distinctio in commento et ab Auicenna prima quarti
capo 2° uersus finem quoniam non sufficit ad
acutatem ut sit febris status proximus primo
ut sit egritudinibus habentibus timorem
Nota tamen quod ista condicionum 2a est depen
dens a prima quoniam forcia accidencia non potest uir
tus longo tempore tollerare primo oportet quod cito vi
cat aut uincatur et colligitur 4° huius commento
scilicet egrimonium athethano comprehenduntur in quatuor
diebus pereunt ¶ 2° nota quod per morbos croni
cos intelligere debemus morbos longe termina
cionis uel sunt 14° die uel ultra terminabiles quos
cronicos quia longos nominat Crono enim grece
et latine tempus inde cronica morbi id est tempo
rales ex quo colligi potest differentia inter cronicos et
acutos dicitur enim potissime magnus primo ex parte
terminacionis 2° ratione difficultatis accide
ncium 3° ex parte dispositionis nec quia morbus acu
te ... 2am plurimum est calida acuta 4° uel ex parte
periculositatis 5° ex parte accidencium pronostica
et istam literam ultimam primum explicat in afforismo
¶ 3° nota acutorum morborum quidam sunt ex
toto mortales ut sincopis appoplexia apostema
cordis etc quidam dicuntur se habentes ad salu
tem uel ad mortem ut causon et alia continua

et hu[m]giuor. Ad ppo[ne]m de p[r]imis no[n] loquit[ur] ypo
de talibus namq[ue] p[ro]mitt[er]iaciones sunt cetisse
¶ 7° nota q[uod] aliq[ua]n[do] ma[teri]a ut alias dictu[m] e[st] potest
co[n]sumare egritudine[m] acuta[m] multipl[icite]r p[rim]o r[ati]o[n]e
subtilitat[is] caliditat[is] acuitatis mobilitatis
sive ut causo[n]e facien[te]s 2° merito quantitat[is]
et licet sit v[ir]tus fortis et ma[teri]a no[n] sit multu[m]
impressiva tam[en] inficit suffocando et oppri
mendo frequent[er] flematica 3° racione situs
vel loci ubi contine[tur] ut appoplexia squinanciam
pipleumonia 4° merito occulte p[ro]p[ri]etat[is] sive ve
nenositat[is]. Ad ppo[ne]m maxime est p[r]imo ypo[crati]s
verus de facientibus egritudine[m] acuta[m] p[rim]o
et ultimo m[od]o 4° nota q[uod] ly o[mn]i[n]o pot[est] habe[re]
duplice[m] intellectu[m] p[r]imus est o[mn]i[n]o i[d est] no[n] vir
qua[m] s[cilicet] n[on] o[mn]i[u]m morboru[m] et[c.] et ille sensus
verus est / 2° no[n] o[mn]i[n]o i[d est] no[n] penit[us] q[ua]si dic[eret]
no[n] p[er]fecte s[ed] cu[m] timore. Ad ppo[ne]m certe sunt hu[ius]
modi p[ro]mitt[er]iaciones et iste sensus iteru[m] ve
rus e[st] io p[re]cipit[ur] amedic[is] fieri euacuacio[n]e[m]
quia sumus in certi v[tr]u[m] ma[teri]a ista digerat[ur] vel
no[n] ¶ 5° nota p[ro] p[ro]mitt[er]iaciones que[m] intellige[n]
das esse p[ro]nosticaciones quas q[ui]q[ue] p[ro]missi
ones q[ui]q[ue] p[ro]mitt[er]iaciones ypo[cras] nominare co[n]
sueuit hae aut[em] incerte sunt q[uod] cu[m] ma[teri]a aqua
pendent hu[m]g[m]iuor morbi vel plu[s] de membro
ad membru[m] nobilis no[n] possumus co[n]siderare sig[n]o
bono apparente quia forte illo no[n] obstante p[er]
mutabit[ur] ad p[ri]ncipale et inficiet aut aliquod
cau[s]abit i[n] aliquo membro nocume[n]tu[m] ex quo mag[is]
sequ[itu]r. ¶ Ultimo nota notand[um] dictu[m] esse n[on]
salut[is] et[c.] quia signa alia certe esse possunt
ut longitudinis vel breuitat[is] ¶

Utru[m] cerciores sunt p[ro]nosticaciones
in cronicis quam in acutis morbis ar
guit[ur] q[uod] no[n] multiplicet[ur] sn aliq[uo] acuto
cerciores sunt p[ro]nosticaciones i[n] questio p[re]la
q[uo]d pat[et] et a[rgumentu]m de forti appoplexia ¶ 2° ma[teri]a
et p[er]fectius a[d] domi[n]u[m] v[ir]tutis sup[er] ma[teri]a[m] vel eq[ua]
in acutis quam in cronicis i[s]ta a[rgumentu]m arguit[ur] q[uia] ma
ior est fortior est conatus et pugna virtut[is]
c[ontr]a ma[teri]a[m] et eq[ua] in acutis q[uam] in cronic[is] i[s]ta et[c.] ideo
pone ex[empl]u[m] de debili et forti pugna et[c.] ubi magis
a[d] dominu[m] v[ir]tutis sup[er] ma[teri]a[m] vel eq[ua] i[s]ta et[c.] ¶ Con
firmat[ur] quia in quolibet morbo acuto manif[estu]s e[st] do
mi[niu]m v[ir]tutis sup[er] ma[teri]a[m] vel eq[ua] quam in cronico i[s]ta
in quolibet acuto facilius arguit[ur] hu[m]g[m]iuor et p[ro]
q[ui]b[us] et[c.] p[atet] q[uia] et a[rgumentu]m arguit[ur] quia velociter
t[er]minat[ur] acutus quam cronicus s[ed] sit velocior
t[er]minacio ubi ex maiori p[ro]porcione vel d[omi]nio

v[ir]tutis dominant[is] ad subdi[ti]ates ma[teri]a[m] vel eq[ua]
i[s]ta et[c.] ¶ 3° minus manifeste q[uam] se i[n]vice[m] distingu[u]nt[ur]
illa tempora i[n] morbis cronic[is] quam in acutis
i[s]ta et[c.] p[atet] q[uia] et a[rgumentu]m arguit[ur] quia tota latitudo
disposi[tio]nu[m] in quolibet tempore i[n] cronico acquirenda
est maior quam in acutis vel correspondente[m] tan
to i[s]ta et[c.] ¶ 4° eque certa possunt esse sig[n]a pro
nostica i[n] acutis sicut in cronic[is] et eq[ua] i[s]ta et[c.]
a[rgumentu]m probat[ur] equale pot[est] esse do[mini]u[m] v[ir]tutis sup[er]
ma[teri]a[m] p[re]cise i[s]ta et[c.] a[rgumentu]m probat[ur] quia pot[est] e[ss]e mag[is]
et pot[est] esse mi[nus] i[s]ta pot[est] esse equale ¶ Et co[n]firmat[ur]
auctoritate ypocrat[is] in p[ro]nosticis dicent[is] sig[n]a
p[ro]nostica i[n] cronicis difficiora sunt latenc[ior]a i[n] acu
tis n[on] sunt euidenciora sic p[ro]nosticor[um] 2° q[uo]d
si medicus recte co[n]sideraverit signa p[ro]nosticor[um]
rectitudine[m] inoffense p[ro]gredic[tu]r et p[ost] ut i[n]
singulis valitudinibus p[re]cia futura cognos
cat. Ad ppo[ne]m est ypo[cras] in affor[ismo] et ra[ti]o[n]e in iuncto
¶ Respondendo ad hanc q[ue]stione[m] p[rim]o tangetur
q[ui]nus modus respondendi ad q[uesti]o[n]e[m] 2° responde
bo ut michi a[d] probabi[li]us respondendu[m] ¶ Quan
tu[m] ad p[rim]u[m] abreuiando hunc modu[m] sit h[ec] p[ri]ma
distinctio q[uod] cu[m] compa[ra]m[u]s signa p[ro]nostica
acutor[um] sig[nis] cronicoru[m] vel compa[ra]m[u]s signa
p[r]i[nci]p[ii] ad signa status vel processu[m] aut eq[ua] ¶ 2°
p[re]mittendu[m] q[uod] istoru[m] signoru[m] quedam significa
nt morboru[m] longitudine[m] aut breuitate[m]
quedam salute[m] vel morte[m] supposito est p[r]imo de sig[nis]
significantibus salute[m] vel morte[m] ¶ Tunc sit p[rim]a
p[ro]p[ositi]o ista tam cronicor[um] quam acutor[um] signa pro
nostica certissima sunt in statu quam in p[r]i[nci]p[i]o p[atet]
quia mag[is] tunc manifestat[ur] pugna et[c.] ¶ 2a
p[ro]p[ositi]o signa p[ro]nostica in cronic[is] in p[r]i[nci]pio sunt inc[er]
ta quam i[n] acut[is] probat[ur] q[uia] sic tunc valde oc
cultat[ur] pugna in cronic[is] que in acut[is] manife
stat[ur] p[ro]pter pugne vehemencia[m] i[s]ta et[c.] et p[er] ista
co[n]clusione videt[ur] auctoritas ypocrat[is] su
p[r]ius allegata 3° p[ro]nosticor[um] ¶ 3a p[ro]p[ositi]o est
hec signa p[ro]nostica cerciora sunt i[n] cro
nicis in statu vel versus statu[m] quam in statu
vel v[er]sus statu[m] acutoru[m] probat[ur] quia i[n] cro
nic[is] est satis manifesta pugna et fixior
et mi[nus] mobilis est ma[teri]a in cronica i[s]ta et[c.] et
hanc co[n]clusione[m] volunt ypo[cras] in textu co[m]muno pot[est]
intelligi alius intellectus illius part[is] no[n]
o[mn]i[n]o quia no[n] toto tempore morbi et hoc
p[atet] co[n]cordia in[ter] auctoritates ypo[crat]is in[ter] se et
hic ¶ 4a p[ro]p[ositi]o sequit[ur] ex q[uo] sunt cerciora q[uam]
in p[r]i[nci]pio acutoru[m] p[atet] simil[ite]r ex dictis ergo illu[d]
no[n] co[m]prehendo quare mi[nus] certa e[st] p[ro]nosticacio

in cronicis in principio stante aliquorum signorum
comprehensione que possunt esse pronostica quod in acutis incertissima sunt. Cum videtur
indicium in acutis et hoc ad principium intelligendo
vide de quatuor temporibus morbi. Et si dicitur
quod principium est evidentior dicitur quod verum est
pronosticando tamen cura est incertissima
secundum rem. Quantum ad 2m articulum sit prima
distinctio ista quod per signa pronostica tam in
acutis quam in cronicis pronosticari possumus
vel de salute vel morte vel de longitudine
et brevitate morbi que aliter potest [illegible] quod
quedam sunt signa pronostica salutis vel
mortis quedam longitudinis vel brevita
tis egritudinis. Exemplum primi sunt excessio
apparens in urina. Exemplum 2i sicut ardor in
tus apparens in principio et sic de aliis signifi
cantibus [illegible] vel tarde [illegible]
et quantum ad utrumque istarum possumus com
parare signa pronostica apparentia tam in
acutis quam in cronicis. Secunda distinctio quod
signa adhuc comparare possumus in principio vel
in principio vel in aliis temporibus unius mor
borum acutorum quedam sunt ex toto genere
mortales et quedam sunt ex suo genere
indicentes ad salutem vel ad mortem similabiles.
Exemplum primi ut fortis appoplexia. Exemplum 2i
ut causon et huiusmodi. Tertia distinctio quod
materia faciens egritudinem acutam multipli
citer potest esse in egritudinibus primo ratione dis
positionis illius materie quantitative quod qualita
tes manifestas sicut est caliditas et siccitas
et acuitas et huiusmodi 2o ratione multitu
dinis materie facit materia frigida sua multitudine
subito suffocans dicitur facere egritudinem
acutam 3o ratione loci non continentis in quo
continet ipsa materia faciens appoplexiam 4o ra
tione occulte maligne proprietatis sicut materia
faciens febrem pestilencie. Circa sit prima
suppositio quod materia faciens morbum acutum rati
one qualitatum suarum manifestarum est materia
ut plurimum valde mobilis et non fixa. Exemplum autem
materia faciens cronicam. Hec suppositio satis patet
cum talis sit materia calida lenis et acuta nec
solum debet intelligi mobilis de loco ad locum sed
etiam quia 2m qualitates suas est valde va
riabilis ut si facilius sit receptiva maligni
tatis et putredinis. Secunda suppositio est hec quod
mobilitas materie sufficit indicium quo indicare
debemus egritudinem illam esse salubrem aut
mortalem et econtra aut fixio et immobilitas materie
reddit indicium certum et permanens. Tertia sup
positio est quod aliud est signum salutis aut mor
tis rem esse certius vel magis certum et aliud
est ipsum esse manifestius. Sicut enim aliquod
signum est manifestius et tamen per illud incer
tius possumus significare ut satis patet intelli
genti. Quantum ad 2m sit hec prima conclusio
quod signa pronostica mortis apparentia in mor
bis acutis mortalibus ex toto genere sunt
certissima patet quia talia enim sunt infallibilia secundum rem.
Secunda conclusio que sequitur quod non certiora sunt signa
pronostica salutis vel mortis in cronicis vel
in acutis iam dictis patet satis ex conclusione.
Tertia conclusio principalis est hec signa pronostica
salutis vel mortis apparentia in cronicis non
sunt necessario certiora quam apparentia in acutis
ratione loci vel multitudinis materie patet quia si
sic hoc videretur esse propter materie mobilitatem maio
rem esse in acutis sed hoc non est cum talis materia sit
vel possit esse facta grossa sicut patet de appop
lexia aut peripleumonia et spasmo secundum rem. Quarta
conclusio est quod signa pronostica salutis vel mortis ap
parentia in acutis a materia prava occulta malicia
provenientibus sunt incertiora quam signa
pronostica in cronicis patet hoc conclusio et experimento
et colligitur ex dictis Avicenne 4o prima capitulo de
febre pestilenciali. Quinta conclusio principalis est hec
signa per que in acutis significare possumus lon
gitudinem aut brevitatem morbi certiora sunt
in acutis et manifestiora quam in cronicis patet
quia evidenter apparent in acutis accidentia ve
hementia cum quibus non possunt diutius longo tempore
perducere qualia non apparent in cronicis ut
patet secundum rem quia nota et alia similia. Sexta conclusio
probatur ponitur quod signa quecumque per que significare
possumus salutem vel mortem in cronicis certiora
sunt vel saltem minus dubia quam similia signa
in acutis apparentia probatur quia signum super
quo significamus in acutis est signum econtra
patet quia et alia similia quia materia faciens mor
bum acutum est magis de loco ad locum mobilis
et ad intensiorem gradum malicie facilius dedu
cibilis secundum rem patet quia et alia similia et per illa
que videtur Galienus in commento istius afforismi
Acutorum morborum etc. et intelligitur hec conclusio
de egritudine acuta dependente a materia acu
ta scilicet calida subtili aut calida et sicca. Septima conclusio
est quod [illegible] ita sit ut ponit conclusio precedens in cro
nicis tamen egritudinibus acutis manifestiora sunt

signa pronostica salutis vel mortis quam
in cronicis patet quia vehementiora sunt
accidentia fortior velocior est actio nature in morba
et impressio quam facit calor naturalis in morbis
in acutis quam in cronicis primo ratio patet quia cum
ante Contrarium quem ponunt quidam quod licet
ita sit frequentius tamen contingit errare in
pronosticando in cronicis quam in acutis Con-
similis tamen responsio quod in principio morbi signa
apparentia in acutis sunt certiora in acutis
et acutis et in cronicis in statu sunt certi-
ora quia in cronicis in principio quasi non percipitur
aliqua pugna virtutis contra materiam et causa propter
materiam esse frigidam et paucorum accidentium
in principio tamen acute est manifesta pugna
unde tunc citius et melius coniecturare po-
ssumus quid sit futurum sed in statu cronice
manifestatur pugna et cum hoc materia immobili-
tas qualis non reperitur in acutis primo ratio Ad
argumenta principalia Ad primum patet quid sit
dicendum cum fortis apoplexia non sit de cro-
nicis dicitur ratio Ad 2um dicitur concedendo
quod in acutis manifestius apparet dominium
rationis et negatur quod ideo signa certiora sed solum
sequitur illa forma manifestiora Et simili-
ter ad 3um et ad 4um et ad 5um Et ad ultimum
dicitur quod inoffense ratio quia sic indicabit recte
sicut potest medicus indicare in una materia et ita
de aliis patet

Quibuscumque iuvenibus prima questio afforismi
est ista Quicumque iuvenes habent
ventres fluxibiles in senectute as-
sunt cause fluxibilitatis et senectutis assunt
cause stipticitatis ut plurimum primo ratio qua nota
et que declarat commentator in commento Primo
nota per ventrem intelligi primo totam concavitatem
stomaci intestina continentem Secundo nota quod ventris
stipticitas non est aliud quam tarda et difficilis et
adhuc parva egestionum expulsio Contraria vero
est ventris humiditas vel lubricitas Tertio nota
quod per iuvenes impositos intelligere debemus quos-
cumque ante etatem senectutis et per senes omnes
post etatem iuventutis sic hoc accepto Quarto nota
quod quinque possumus ymaginari causas fluxibi-
litatis ventris prima est assumptio quantitatis
cibi maioris quam sit corpori necessaria causata
forti appetitu propter frigiditatem stomaci hoc enim
stante non perfecte potest epar chili humidam partem
attrahere unde multa remanet in fecibus et
reddit feces molles et ex quo ventre lubrico
2a causa potest esse fortitudo expulsive propter
multam naturalem humiditatem stomaci humiditas
enim naturalis membri fortificat expulsivam et de-
bilitat retentivam ut abstrahitur habetur primo
primo doctrina de virtutibus 3a causa est multitudo
colere abradentis vel abstergentis intestina et
stimulantis virtutem expulsivam 4o est debili-
tas contentive proveniens a caliditate et hu-
miditate Caliditas enim cum humiditate liquefa-
cit materias et reddit eas habiles expulsioni quinta
causa est debilitas virtutis attractive epatis
non potentis perfecte humiditatem chili aut totum
chilum a stomacho per mesaraicas attrahere unde
multe partes chili relinquuntur in fecibus non
attracte et sic redduntur feces humide vel liq-
uide unde fluxibiles Quarto principaliter intelligendum
secundum commentatorem quatuor prime cause iam dicte
si reperiantur in iuventute in senectute permutantur
ad oppositas causas prima enim causa est que est as-
sumptio quantitatis nimie cibi permutatur quia
in senectute frigiditas stomaci per amplius
augetur frigiditas autem multum aucta destruit ap-
petitum omnis enim inordinata qualitas destruit
actum proprie virtutis 2a causa similiter permutatur
quia stomachus multum humidus in iuventute
in senectute exsiccatur et efficitur stipticitas in
iuventute 3a causa permutatur quia si generatur
multitudo colere in senectute deficiat patet
ratio 4a causa similiter variatur quia tam caliditas
quam humiditas nimia existens in iuventute
temperatur et remittitur primo ratio Quinto principaliter
nota quod quinta causa in senectute non permutatur
sed potius augetur secundum commentatorem puta debi-
litas attractive epatis a multa frigiditate
et ubi propter hanc causam haberet iuvenis ventrem
fluidum non haberet in senectute stipticum sed
potius magis fluidum ex quo sequitur hanc partem
affirmativam afforismi non esse universalem veram sed
solum ut in pluribus Sexto intelligendum
ut causa similiter in predictis quatuor causis habeat
veritatem oportet certa esse parva in regimine ut
convenient eidem seu iuveni 2um omnes res non
naturales et hoc satis declarat commentator contra-
riis iuvenibus ventres sunt sicci 2a pars
afforismi est hec Quicumque in iuventute habent
ventres siccos sive stipticos in senectute ut
plurimum habent eos fluxibiles in pluribus quibus
accidunt cause stipticitatis in iuventute acci-
dunt cause fluxibilitatis in senectute primo ratio
qua nota et alias declarat commentator in quinto

¶ Nota primo quod cause stipticitatis possunt
esse multe opposite causis fluxibilitatis pro-
posita primo paucitas appetitus causata
a calido stomacho huius enim multum calidus re-
misse appetit 2a causa est debilitas expul-
sive et fortitudo retentive stomaci propter sic-
citatem naturalem eius multam siccitas enim
fortificat retentivam et debilitat expulsi-
vam 3a causa est paucitas colere debentis
abstergere intestina et stimulare virtutem
expulsivam 4a causa est debilitas expulsive
a frigiditate et siccitate stomaci. Reddit enim
frigiditas cum siccitate materias quasi congelatas
expulsioni inhabiles 5a causa est fortitu-
do virtutis epatis attractive propter quod chilus
a stomacho perfecte attrahitur ad epar et fe-
ces tunc multum exsiccantur propter absenciam
partium humidarum etc. ¶ 2o nota quod alique
istarum causarum secundum commentatorem permutantur
in senectute et alique non prima enim permutatur
in senectute et alique non prima enim permutatur
in senectute que est debilitas appetitus mo-
tu calido remittitur enim calor in senectute propter
quod augetur appetitus 2a non causa permutatur
quia augetur illa siccitas et efficitur dispro-
porcionata ut patebit 3a non causa non
mutatur sed pocius augetur nisi forte per accidens
pro quanto diminuta quantitas colere est a fri-
gido et frigiditas est causa humectacionis
et fluxibilitatis 4a causa potest dici etiam permu-
tari quia omnis inmoderata qualitas debilitat
actum ipsius virtutis 5a non causa permutatur
ut patet ex quibus patet quod tam prima quam 2a
pars aforismi est vera solum ut in pluribus
secundum intencionem commentatoris et similis sentencia
habetur ab Avicenna 3o canonis fen 6a capitulo de fluxu
ventris omnium modorum et potest ampliari tam
ad fluxibilitatem intestinorum et stipticitatem
quam vesice et est utilis in actu pronostico
ut patet et in actu practico etiam curativo
sunt enim quales secundum varias etates variande
sunt solutive medicine sumpta indicacione
a fluxibilitate et stipticitate ventris

Potus indigenciam solvit Conclusio
huius aforismi est ista vinum removet ap-
petitum caninum probatur sic vinum
removet causam appetitus canini igitur etc. patet
quia et antecedens consequencia declarabitur et deducitur
similis sentencia colligitur ab Avicenna 13a 3ii tracta-
tu 2o capitulo de cura appetitus canini et ex

almansoris capitulo de appetitu canino et a
Serapione 3o breviarii capitulo xo et Alib...
in divisionibus capitulo de egritudinibus stoma-
ci ¶ Et est aforismus utilis in actu curativo et am-
pliatur ut patet ad omnem disposicionem stomaci preter
naturam a simili causa precedente vel contin-
gente ¶ primo nota quod potus sumitur multipliciter
scilicet pro deglutibili sine masticacione pania
et ut distinguitur contra cibum et pro vino ¶ 2o
nota quod indigencia sumitur tripliciter ut supra in
iamcione pro fame naturali et canina hic sumitur
pro canina fame ¶ 3o enim fames sit triplex
scilicet naturalis non naturalis et preter naturam
¶ Preter naturalis sit triplex scilicet bolismus sin-
copalis et canina de 3a in proposito est primo
que ideo canina dicitur quia habet appetitum quo
appetit voraciter ut canis ita ut tam inten-
sive et tam insaciabiliter et totum cibum appe-
tat unde Serapio allegato capitulo dicit ca-
ninus multas esse causas ¶ 3o nota appetitum
caninum multas esse causas ut colligitur ab Avicenna
et Serapione in locis preallegatis. Prima 2a
debilitas retentive in membris aut in stoma-
cho 3a superflua caliditas in ore stomaci su-
perfluam faciens resolucionem superfluam [illegible] ra-
cionem venarum 4a potest esse superflua caliditas
in toto corpore. Caliditas licet enim oris sto-
maci eciat appetitum et facit appetere aquam
et cervisiam humida dum tamen dominatur corpo-
ris et hoc sive ista caliditas fuerit extrin-
seca ut neris sive intrinseca 5a causa possunt
esse vermes in intestinis 6a causa superflue vigen-
tia frigiditas oris stomaci constringens et
comprimens 8a potest esse humor acetosus inna-
catus in ore stomaci Ad propositum solum hic est
primo de appetitu canino ab hiis duabus ultimis
causis contingente de aliis enim non ¶ 4o nota
quod vinum debens huius appetitum curare debet
quibusdam condicionibus esse condicionatum
prima est ut sit quantitas multa et sua quan-
titate excedat morbum et causam morbi 2a
ut sit actu et virtualiter calidum actu quidem
ut melius ad interiora et profundas partes
stomaci penetret potencia vero ut ad actum re-
ductum materiam resolvat et subtiliat 3a et se-
paratum sapore appetitum contrariante scilicet aceto-
so ponticas ex quo sequitur 4a ut sit in
sapore dulce vel acutum dulce quidem rela-
xando os stomaci et supernatando deiciat
appetitum [illegible] quia vero est subtiliativum

et penetrativum. Et ex his patet causa verificationis
aphorismi appetitui enim canino a causis iam
dictis si exhibeatur vinum cum constantiis
caliditate actuali removet malam complexionem
frigidam et etiam stomaci si ab illa pendens
fuerit secundum rem. Ultimo nota appetitum
caninum ipse esse actionem unius est enim actio cor
rupta ut ibi declarabitur in questione 10 non
ipse vitiatur egritudo nisi per egritudinem velimus
intelligere omnem dispositionem preter naturam
adesse circa contentem sicut frequenter faciunt
huiusmodi auctores ut 12° terapeutice colligitur
a galieno

Utrum appetitus caninus sit distinctus
a fame naturali. Arguitur multipliciter
quod non. Primo appetitus caninus est fa
mes naturalis stomaci secundum rem patet quia et auctor pro
bat multipliciter. Primo quia appetitus cani
nus est motus vel operatio stomaci proveniens
ab intrinseco puta ab anima stomaci median
te sua complexione vel calore naturali sup
posito enim ad prius sensum quam appetitum
sensitivum ad suas operationes effective con
currere ut debet videri 2° de anima secundum rem
patet quia et auctor cum obiectum non sit totalis cau
sa sensationis vel appetitus 2° organum
appetitus naturaliter inclinatur ad hoc ut tali obiecto
patiente et tali alteratione recepta talis fiat
sensatio in eo qualis in fame ut igitur talis
appetitus secundum talis operatio proveniunt 2um naturale
inclinationem passi et propterea est naturalis patet quia
et auctor satis patet intelligenti. 3° in tali sen
satione et in tali appetitu passivum sive anima
istum actum sentiendi et similiter illum actum
appetendi recipiens unde confert agenti
igitur est actio naturalis patet quia et assumptum
quia anima coagit obiecto causanti sensationem
et sensationem causanti appetitum secundum rem. 2° ad
principale arguitur nulla est fames naturalis igitur
questio falsa patet quia et auctor probatur. Primo
quia quelibet dispositio preter naturam sed ut
notum est quelibet fames et huiusmodi secundum partem
quia et auctor est de intentione galieni in libello
de mala complexione diversa. Ad oppositum
est galienus in argumento. Respondendo ad istam
questionem primo videbitur de principali quesito
qualiter scilicet appetitus caninus sit vel non est actio
naturalis. 2° videbitur de quodam tacto
in 2° principali qualiter scilicet aliqua fames debet
dici naturalis. Quantum ad primum est primo sciendum

quod fames innota secundum sententiam medicorum dicitur triplex
scilicet canina, vaccina et sincopalis. 3° non
quod per appetitum caninum intelligere debemus appeti
tum intensum ultra mensuram humane speciei
debitam ita ut homo efficiatur vorax ut canis
qui ponitur animal voracissimum. Ex quo patet quare
appetitus caninus dicitur actio corrupta non
enim dicitur actio corrupta quia appetit quod
appetere non debet sed quia appetit taliter inten
se qualiter competit speciei canine et non humane
speciei et inde dicitur appetitus imitatus in forma
per ea quia scilicet non simulatur vel proportionatur
forme debite sed alteri similiter non dicitur de ap
petitu vaccino quia est cum sacietate stoma
ci et membrorum indigentia. Quomodo autem sit
appetitus sincopalis debet videri 3° 12a. Unde
ex dictis patet quod in appetitu canino duplicem
possumus ymaginari preter naturalitatem una su
mitur ex parte intensionis illius actus appe
tendi cum scilicet iste intensior sit quam competat
forme humane 2am ex parte excellentie obiecti
quod appetitur quia scilicet appetitur obiectum maius
quam forme competat humane et ratione utri
usque dicitur corrupta actio. 2° sciendum quod
multipliciter potest dici aliquis motus vel
operatio naturalis primo ut distinguitur naturale
contra supernaturale voluntarium vel artifi
ciale et sic actionem sensibilem non dicimus
esse naturalem 2° naturale sumitur ut distinguitur contra
violentum prout idem est quod a principio intrinseco
proveniens aut esse ab extrinseco passo conferen
te et sic sensationem volitionem et intellectionem
dicimus naturalem. 3° dicitur aliqua operatio
naturalis magis proprie iuxta sententiam medicorum
scilicet illa que est corpori conveniens secundum naturam in na
li sua dispositione et ad eius productionem
non concurrit aliqua causa preter naturam et
sic diceremus vomitum non esse motum naturalem
esse operationem licet enim ab intrinseco proveni
at ad ipsum tamen concurrit aliqua causa preter
naturam omnem enim operationem ad quam con
currit effective aliqua dispositio preter
naturam vocant medici preter naturalem.
Tunc sit prima conclusio quod capiendo naturale
primo modo prout distinguitur contra corrupti
bilem rem appetitus caninus non est actio
naturalis est enim actio insequens sensationem
oris stomaci. 2a conclusio capiendo naturale
2° modo appetitus caninus est actio naturalis
patet per argumenta ante oppositum adducta. Ex quo sequitur

p° q° omnis

proportionem activarum ad passivas requiritur 2o tarditatem resolutionis humidi a calido non arguere longitudinem maiorem aut minorem vite per durationem si portionis bona et convenientis calidi et humidi restaurationem istud conveniencius arguit quem tanto melior et perfectior quanto calidum est anime melius proportionatum et humidum. Quantum ad 2m sit hec summa conclusio quod accidentali morte 2m plurimum citius moriuntur grassi tamen dicti quam graciles probatur quia 2m plurimum moriuntur egritudinibus suffocantibus et graciles corpus resolventibus prima ratio patet quia et animi intelligenti. Proposito est Avicenna quarta [illegible] allegato capitulo et dicendi notandum 2m plurimum quia contingentibus est egritudinibus aliquibus accidentibus ut sinanchia et similes minus resistere calori etiam propter complexionis caliditatem. 2a conclusio est quod citius aliis partibus moriuntur morte naturali quam graciles ad intellectum probatur quoniam sit in colerici fit quidem melior humidi substantifici restauratio quam in huiusmodi flegmaticis prima quia videtur nota et animi notum est intelligenti. Iste sicut alterius conclusio est forcior sit aliis partibus est vite longior prima ratio [illegible] declaratum primum hic quia non valet quidem velocius constituitur humidum in forte quam in placido quidem forcior plus appropinquat siccitati cum qua non stat vita quam placido et per consequens oppositi quidem stat etiam ante scilicet quidem tardius appropinquat termino mortis forcior quam placido et tamen multo velocior fit consumptio et resolutio in humido fortis quam placidi. Correlarium 2m licet propter resolutionem fiat humidum contrarie [illegible] non tamen cum maiori resolutione sufficientur augmentatur maior humidi restauratio nisi cum aliis partibus et plura alia corporibus contingere possunt que sunt satis nota. 3a conclusio corpora grassa 2o modo sunt longioris vite quam corpora alia qualitercumque aliis partibus. 4a conclusio corpora gracilia primo modo sunt longioris vite quam gracilia 2o modo ut melancolica colerica etc. Ad argumenta patet solutio.

Epilenticorum iuvenibus. Conclusio mutationes etatum regionum temporum anni et morum id est regiminum faciunt alterationes id est sanationes iuvenibus epilenticis probatur sic quia 9o plurimis modis mutationes resolvunt et consumunt materiam a qua dependet epilencia prima patet quia et animi [illegible] declarabitur. Similis summa colligitur

summa 3ii tractatus 4o capitulo de epilencia. Et est utilis in actu practico pronostico et operativo et ampliatur non solum ad epilenciam cuius sed ad omnes cerebrales egritudines a simili materia pendentes. Primo nota epilencia multis et variis modis nominatur quoniam etiam dicitur passio herculea quia fortis quoniam divina egritudo quia occulta quia [illegible] quod lesio veniret a celo quoniam passio infantilis quia infantes magis molestat et infestat quoniam lunatica passio quoniam morbus caducus sive aut ab Avicenna [illegible] loco sic describitur. Epilensia est egritudo prohibens membra animata a sensu et motu et [illegible] non integre huius [illegible] plenius in questione declarabitur. 2o nota licet multe possint esse cause epilensie 2m plurimum tamen causa ipsarum causans est materia flegmatica aut melancolica ad cerebrum ab alio transmissa aut in ipso per se nominatur [illegible]. 3o nota per iuvenes epilenticos in proposito intentione declarabit intelligere debemus in summa etate epilenticos constitutos de quibus communissime verificatur afforismus. 4o nota per alterationem id est curationem mutationes morum id est regiminum in cibo et potu et aliis rebus non naturalibus horarum id est temporum anni et locorum quia regionum etatum scilicet ad etatem iuventutis preterquam ab etate [illegible] et [illegible] mutationes iste facte secundum adquirendam [illegible] epilencie curant epilensiam et similiter operantur calefaciens [illegible] patet cum [illegible] afforismum nam per mutationes iam dictas resolvitur materia factiva epilencie et eius multiplicatio prohibetur prima ratio patet quia. 4o nota quod non quelibet permutatio regiminis etatis et regionis est causa curativa sed oportet quod permutatio regiminis sit ad regimen contrarium et ita de etate et aliis quod patet verificato afforismo.

Circa mutationes etatum locorum et temporum et morum curant epilenciam iuvenum arguitur multipliciter quod non per aucte [illegible] in 4a particula afforismorum afforismo 10o Epilencie quibus ante iuventutem nascuntur plurimum permutationes habent quibus vero annorum sunt 25 plerumque commoriuntur. 2o possibile est epilenciam fieri a causa conjunctiva aut [illegible] sed cause coniuncte occursum non [illegible] removere prima patet quia et animi colligit 3o [illegible] capitulo 10 et summa 3ii tractatus 4o capitulo de epilencia. 3o per [illegible] qualitates consimilem ad hanc sive materia potest fieri epilencia

1a ratio quia nota et 4a probatur quia epilepsia non videtur ab apoplexia differre nisi secundum magis et minus secundum permixtionem qualitatis in materialis excessum potest fieri apoplexia ut supra concessum est 1a ratio. ¶ 2o mutationes temporum generant morbos 1a non videntur curare epilepsiam 4a col. 3a huius aphorismo primo problematum problemate 3o. ¶ 3o arguitur epilepsia et apoplexia sunt idem quia apoplexia non curatur permutationes etatum 1a ratio patet quia et minor quia arguitur maior quia epilepsia est ablatio sensus et motus sicut apoplexia et ab eadem causa scilicet oppilatione. 1a ratio patet quia et colligitur maior 3o interiorum capitulo 4o ubi ponitur quod non audit nec videt ratio et sic ablatus est sensus quia ablato sensu aufertur motus ut Galenus de accidenti [illegible] operimento patet ipsos cadere et non sentire si pungantur vino etiam in igne comburi.

¶ Ad oppositum est ypo. in aphorismo et quia in questione isto premittenda sunt aliqua preambula 2o questiones de quesito 3o movende sunt difficultates et solvende. ¶ Quantum ad primum est sciendum primo ut ponit Avicenna 2a primi capitulo de complexionibus dispositionibus egritudines multis modis nomina sortiuntur. Nam epilepsia multas denominationes recepit quandoque enim denominatur ab accidente quod [illegible] ipsam et dicitur morbus caducus quia facit hominem cadere ad terram quandoque a membro vel parte lesa ipsa etiam dicitur epilepsia ab epi quod est supra et lensis lesio. Dicitur etiam quidem morbus sacer quia sacram partem scilicet cerebrum quod est anime [illegible] ledit iuxta sententiam antiquorum dicitur ab occultatione sue cause que est ignota vulgo etiam morbus divinus ignorantes enim vulgares eius causam ipsam diis tamquam causam immediatam attribuebant. Dicitur etiam herculea passio aut quia hercules passus est aut quia fortes et fortes devincens ut fuit hercules prosternebat. Dicitur etiam lunatica passio a mutatione quam facit secundum lunationes quia frequenter secundum lune quadras aut secundum lunares menses egrotantes invadit. Dicitur quoque ab etate in qua plurimum advenit infantilis passio quia in infantibus frequenter evenit quia ex ea frequenter moriuntur pueri. Passio etiam ista matrix puerorum frequenter nominatur. ¶ Ad propositum quamvis hec nomina distincta sunt unam tamen passionem ab auctoribus dictam epilepsiam important. ¶ 2o sciendum est de hac passione ab auctoribus varie dantur

descriptiones. Averrois enim 3o colliget ultimo capitulo ipsam taliter describit. Epilepsia est egritudo que facit cadere patientem in terram [illegible] et tunc moventur omnia membra motu malo [illegible] et privantur omnes sui sensus et virtutes animales aut diminuuntur et colliguntur et contrahuntur omnia ipsius membra sicut spasmata. Serapio autem primo sui breviarii et 3o taliter describit. Epilepsia est spasmus totius corporis non tamen semper et est cum nocumento actionis omnium membrorum principalium. Galenus autem 2o interiorum 3o capitulo: Epilepsia est totius corporis spasmus in firmum et mollicies [illegible] id est paralysim. Gordonius autem dixit: Epilepsia est morbus cerebri consimiliter auferens sensum et motum totius corporis cum perturbatione mentis propter oppilationem factam in ventriculis cerebri non finaliter. Omnes ille descriptiones sane intellecte salvari possunt perfectior tamen inter omnes videtur posita ab Avicenna primo tercii tractatu 4o capitulo de epilepsia. Epilepsia est egritudo prohibens membra animata a sensu et motu et erectione non integre, inquam hec egritudo ponitur pro genere et capitur genus pro dispositione preter naturam ratione vel fortius potest nominari egritudo [illegible] ut videbitur infra per hoc quod dicitur prohibens ratio differt ab apoplexia in qua integre impeditur ratio differt etiam a paralysi et mollicie ratio perfectior tamen describitur [illegible] illa posita ab Avicenna loco preallegato ut infra videbitur.

¶ 3o sciendum quod in epilepsia triplex [illegible] tempus quantum ad eius paroxismum scilicet principium status et declinationis ipsius paroxismi et in medio includitur augmentum et status quantum ad principium et declinationem evidenter sentiunt [illegible] quantum ad augmentum in statu tamen alii epileptici forte [illegible] non sentiunt et ita tunc etiam motum perdunt voluntarium et [illegible] differt apoplexia ab epilepsia propter quod dixit Serapio quod est spasmus totius non tamen semper [illegible] non perfecte prohibetur [illegible] in declinatione [illegible] oppilatione iam [illegible] in statu [illegible] est. ¶ 4o sciendum quod a multis causis provenit epilepsia scilicet a causa extrinseca et intrinseca ut a forti frigore extrinseca adhuc [illegible] nimium cerebrum ledente quare contrahitur cerebrum in se ad repellendum nocivum ad cuius contractionem contrahuntur nervi et nervosa

membra et in tali contractione prohibetur transitus spiritus animalis super toto vel minuitur et sic fit motus spasmosus in membris et impeditur sensus. Quandoque autem a causa intrinseca corporali et hec duplex scilicet per communitatem et proprietatem; per proprietatem appellatur epilentia cerebralis; per communitatem recipit denominationem a communitate membrorum ut dicitur stomatica splenetica mirachia et sic de aliis. Contingit enim a membro quantumcumque distante transmitti materiam et non tamen ad cerebrum quare compatitur cerebrum et fit spasmus in toto secundum modum iam dictum ut colligi potest 3° interiorum capitulo x° de puero a tibia elevabatur materia ventosa. Ad propositum de qua ista ratio est sermo in proposito potissime tamen de cerebrali ex proprio scilicet cerebri nocumento contingente. Ex quibus patet primo quod epilentia potest esse spasmus non proportionatus ad materiam quia nulla in cerebro vel membris communicata materia nervos replentur sed solo vapore aut mala qualitate nocente transmissa etc. Patet 2° quod possibile est etiam esse spasmum proportionatum ad materiam scilicet de repletione etc. quia materia primo potest replere originem nervorum secundum latitudinem eos augendo et longitudinem minuendo. Patet 3° quod ipsa potest simul esse utrumque spasmus concurrentibus ambobus ut patet. Ex quibus ulterius sequitur non omnem epilentiam esse paroxismalem patet de dependente a nervis a causa primitiva vel provocatione plura alia concludi possunt ex hiis. ¶ Quantum ad 2m sit hec prima conclusio non quelibet epilentia curabilis est apta curam recipere per mutationem etatis etc. patet de dependente simpliciter a causa primitiva et dependente a humoribus etc. ¶ 2a conclusio est hec epilentia est per simplicem alterationem patet simul intelligenti. ¶ 3a conclusio est quod epilentia quam contingens per proprium cerebri nocumentum maxime circa apta est recipere permutationem etatis ex pueritia ad iuventutem et simul mutationem temporis et regionis iuvamentum proportionatur quia scilicet calide et sicce complexionis patet quia per talia simul potissime resolvitur et prohibetur multiplicatio materie faciens apoplexiam igitur patet quia et animi intelligenti. Ex quo patet per limites intelligendos esse pueritiam vel saltem citra 24 annos. ¶ 4a conclusio est non epilentias cerebrales de aliis a corporali causa intelligentibus verius est afforismus a via flatica maxime pendentibus vel alia humorali

post quam colerica pars satis intelligeretur et iste due conclusiones respondent ad questionem. ¶ Sed circa dicta sunt difficultates. Prima difficultas est quod non videtur quod epilentia et apoplexia in causa conveniunt. Epilentia causatur a ventositate ut 3° canonis fen prima allegato capitulo et 3° colliget et iii° interiorum allegato capitulo apoplexia tamen non ut patet per predictos auctores igitur etc. Item quia apoplexia ex sola oppilatione arteriarum portantium spiritum vitalem ad cerebrum ex qua tamen non fieret epilentia quia non motus contractivus. ¶ 2a difficultas quia non videtur quando epilentiam esse spasmum quia possibile est vaporem non inferentem cerebro speciale nocumentum oppilare originem nervorum ut oppilationes sensus et motus impediant non integre sed hoc posito non fiet spasmus quia non fiet cerebri contractio igitur etc. ¶ Item in statu paroxismi non est motus spasmosus. 3a difficultas est hec si primus vapor vel ventus est causa contractionis etc. sequitur quod semper in febribus calidis fieret epilentia quia semper ad cerebrum multe fumositates materie nocive ascendunt igitur semper debet contrahi ad expellendum nocentem et per consequens etc. ¶ 4a difficultas an epilentia proprie debet dici accidens vel egritudo. ¶ Ad primam istarum dicendum primo quod secundum plurimum conveniunt causa saltem antecedente epilentie et causa coniuncta apoplexie licet in causa coniuncta non sic necessario quia epilentia plurimum a ventositate causatur cuius signum est velox resolutio et finitio paroxismi licet etiam ab humore contingat. Etiam quod apoplexia potest fieri a ventositate grossa sed quia raro advenit hoc non fecerunt auctores mentionem. ¶ Ad confirmationem potest dici quod ex sola oppilatione arteriarum potest fieri epilentia et quod non est essentiale epilentie esse spasmum sed accidentale. Vel dicitur quod non esset epilentia quia non esset spasmus ibi et cum dicitur augmento ipsius communicare melancholicus intelligitur sic apoplexia secundum plurimum contingente qualis non est illa scilicet que fit ex oppilatione venarum subetherearum sed plurimum fit ex oppilatione ventriculorum cerebri. ¶ Ad 2am simul sic ad primum. ¶ Ad 2um dicitur negando quam eo quod licet ascendant vapores non tamen perveniunt ad ventriculos cerebri. ¶ Ad 3m potest dici quod isto fumo epilentia auctores utuntur simul tamen communiore quam eum accipiunt pro illo motu et appellatur impeditum in sensu et motu voluntario et sic est accidens

virtus motiue ut patet quia aut sunt per illa
privatione spiritus et motus voluntarii vel impe
dimento et quotat contractor in aliquo spe
sui et sic iterum est accidens quia aut sunt
pro ipsa astrictione sub cerebro et venis
vaporum eius ad expellendum etc. et sic est
egritudo saltem in receptaculo potest etiam dici
accidens quia malus motus et sic potissime
describitur ab auctoribus. Ad argumenta prin
cipalia ad primum patet per inventionem prevenciam
esse intelligendam. Ad 2m similiter patet quid sit
dicendum. Similiter ad 3m dicitur quod mutationes
temporum generant et curant eos morbos.
Ad ultimum dicitur quod epilenticus in aliqua
parte sui paroxismi privatur sensu et motu
non ut in guione dictum est et in hoc differt
epilensia ab apoplexia.

Utrum dolor | Consequenter queritur utrum duorum
dolorum qui simul sunt quo ad tem
pus et non 2m idem membrum ma
ior denigrat minorem probatur
quia maiorem dolorem aufert a parte minus dolen
te et divertit spiritus qui est instrumentum sensus
quo percipitur causa doloris in ea etc. patet
quia et 3m ea littera declarabitur similiter sententia
colliget 3o 16o tractatu 3o capitulo de colica
ad finem et est principalis in arte operativa quia
docet nos per dolorem divertere et ampliatur
ut patet. Primo nota quod dolor est sensibilitas
rei contrarie subito et inaliter imprimentis colliget
2a primum capitulo de causis doloris et per sensibilitatem
debemus sensationem intelligere quamvis ut
predixi probabiliter teneri posse dolorem
non esse sensationem ex quo sequitur quod dolor est
actus sensationis exterioris scilicet tactus etc.
Secundo quod non est perceptibilis sensu exteri
ori et per solam virtutem interiorem de ipso po
sset fieri videtur et similiter de delicia est di
cendum. Tertio nota simul quo ad tempus
et non 2m eandem partem supple ut multum
propinquam ut magistro colliget. Quarto non denig
rare id est remittere vel auferre et est mani
festus modus loquendi et sunt hic modo
methaphora sicut lux intensa sensum per
sensus dum delectat dicitur obscurare ita
dolor dum sensum occultat. Quinto quod dolor
quadrupliciter removetur aut remittitur a me
bro dolente scilicet per simplicem alterationem que
fit per contraria 2o per anodinam 3o per opiata
sive narcotica 4o per divertentia ad que red

ducitur dolor divertentia aut operantur diver
tendo causam et instrumentum quo fit sensatio colliget
4o colliget et 4o de simplici medicina et contra
primum capitulo penultimo. Sexto nota dolorem esse
causam currens spiritus ad partem dolentem
propter plura primo quia est contrarius nititur vir
tus currit spiritus ad removendum etc. 2o quia
inflat 3o quia debilitat quare frequenter
ad partem illam magis currit causa doloris
ex quo colligitur primo causa veritatis assumpti
patet 2o vel malam complexionem vel solutionem continuitatis
vel ambo simul esse doloris adequatam causam
quia eos sequitur. Primum dubium dolor non con
trariatur dolori et non curat. Respondetur mul
tipliciter aliqua sedant dolorem primo removen
do causam a qua pendet dolor et illa dicuntur
vere sedare 2o impediendo spiritum a debita
perceptione cause doloris et hoc potest fieri aut
per complexionis alterando alteratione
qua non est sensationis debitum instrumentum
aut spiritum a loco doloroso divertendo et ita
dicuntur non vere sedantia. Prima quod dolor
non curat dolorem primo. 2a quod dolor cu
rat quia divertendo etc. Ex illo sequitur quod
dolor potest esse causa vere curativa doloris
inflamando eum et calefaciendo potest esse
causa ut materia resolvatur que est causa etc.
Ad argumentum patet solutio. 2m dubium est
an dolor remissior potest intensiorem remit
tere quod sic quia ad dolorem quantumcumque currit
aliqua spiritus quantitas que si ipse non esset
curreret ad locum fortis doloris. Item possibile
est dolorem remissum ex propinquo non minus at
trahere quam intensum ex longinquo. Ad
oppositum videtur etc. hic tenende sunt iste con
clusiones. Prima dolor remissior aliqualiter
remittit intensiorem id est est causa quod est inten
sior sit remissior patet satis. Secunda quod est quod
eos equipotens equipotentem remittit. Tertia
quod licet ita sit non minor cum maiore nec equalis
equalem denigrat patet quia denigrare est oc
cultare. Ultima quod magis denigrat mi
norem etc. Ad argumenta patet solutio etc.

Utrum plures dolores possint esse
in eodem membro adequate arguitur
multipliciter quod sic primo possibile est in
eadem parte simul esse plura contra
dolorem 2am arguitur quia possibile est in
eadem simul esse malam complexionem diversam et so
lutam continuitatem notabilem quarum quelibet est

obiectum doloris ut colligitur 2o tegni ¶ Confirmatur quia deducta mala que stilus perforans in membrum sensibile dolorem induceret simul deducta acuitate stilus acutus et eiusdem membro dolorem causaret igitur hiis ambobus concurrentibus utrumque istorum dolorem causaret et non eundem quia non essent sensationes eiusdem obiecti igitur etc ¶ Confirmatur quia possibile est eadem parte simul esse dolorem extensivum et agravativum igitur etc satis patet ¶ 2o quia sicut arguitur possibile est eandem partem simul calefieri et infrigidari igitur etc colligitur 2o de accidenti et morbo ¶ 3o ad principale possibile est in eodem esse plures delicias igitur et dolores patet quia et aliter arguitur quia delicia causatur per reditum sensibilis membri ad naturalem eius temperiem sed potest contingere plures qualitates lapsum contingit illas reddire ad naturalem temperiem igitur etc ¶ 4o sicut se habet mens vel anima ad dolorem anime ita corpus ad dolorem corporeum sed in mente plures sunt simul anime dolores igitur etc ¶ Ultimo ad idem sicut se habet visus ad visibilia ita tactus ad tangibilia sed in visu possunt esse simul plures visiones distincte igitur et in tactu plures sensationes tactive et per consequens etc vel si negetur inquirat diversitatis causa quare visus simul potest distincta visibilia distincte percipere non autem tactus Ad oppositum videtur quietator inquieto ¶ Premittenda est hec distinctio quod plures dolores esse in eodem adequate possumus vel quorum unum est alterius pars vel ambo alicuius 3i vel sic quod non fiat una sensatio ex eis exempla patent ¶ 2a distinctio plures dolores etc possumus ymaginari vel obiectorum eiusdem speciei solum vel dissimilium ¶ 3o premitto quod specifica distinctio sensationum eiusdem sensus contingit speciem maxime et principaliter arguitur ex specifica distinctione obiectorum cum aliis paribus dico autem notanter cum aliis paribus propter illud de alonge visum et iuxta de spere similes contingit speciem visiones generantes intelligitur hoc de sensatione qua distincte et confuse sentitur ¶ Ex quo infero 2o quod sicut ex gradu caliditatis preexistente in subiecto et superaddito resultat una caliditas intensior quam aliquis illorum ita ex sensatione caliditatis et preexistente ¶ Premitto 4o quod sensus percipiens obiecta distincta unico non percipit distincte nisi illa sub ratione singularium circumstantiarum distinctarum cum quibus illa apprehendit sensibus Ubi gratia visus non distincte apprehendit a et b albumina nisi quia in alio situ apprehendit a et in alio b aut in alia distantia aut alterius magnitudinis et figure sed apparet a et b in eodem situ adequate ponerentur procul dubio non iudicaret visus de a et b tamquam de distinctis obiectis ¶ Ex quibus primo infero istas ambas esse concedendas a et b sunt una qualitas et tamen a quam b sunt sensatio et tamen tam a quam b non sunt una sensatio Aliud enim est esse unam qualitatem et aliud est esse unam sensationem Ex quo ulterius sequitur quod licet ex visione qua video sortem et visione qua video platonem fiat una qualitas vel forma non tamen ex ipsis fit una sensatio quia non unius adequati obiecti apprehensio ¶ Ulterius infero consimiliter esse de intellectione dicendum et plura alia conclusiones concludi possunt ¶ Premitto ultimo quod tactu ab obiectis pluribus eiusdem speciei malis intimatio quia ex illis qualitatibus in organo resultat una qualitas a qua postea decadit species representativa non iudicat de obiecto uno patet satis sed enim radius solis et ignis calefaciat manum tua nervus iudicat de qualitate in organo impressa que quia una est unica tunc erit sensatio ¶ 2o nota iudicat tactus de exteriori obiecto per talem impressionem ¶ Quantum ad 2m sit hec prima 9o quod possibile est in eadem parte adequate esse plures dolores non facientes unum dolorem ab invicem specie distinctos patet quia in eadem parte potest esse adequate tristis sensatio consequens agravationem et extensionem extensivum calidum et solutis continuitatis igitur etc Et patet per plura adducta ante oppositum ¶ 2a 9o est licet impinentia qualitate tangibiles naturales in organo tactus sint distincta stat tamen unica sensatione sentiri qualitates illas in organo tactus impressas patet per ea que dicta sunt ¶ 3a 9o possibile est in eadem parte adequate esse plures dolores eiusdem speciei partiales Ex quibus resultat unus totalis dolor et est nota 9o ¶ 4a 9o non est possibile in eadem parte adequate esse plures dolores eiusdem speciei ex quibus non fiat unus totalis dolor Et istam conclusionem intelligit quoddam magistro patet quia obiectum tunc adequatum est unicum et unica sensatio ¶ Ad argumenta principalia ad primum cum eius confirmatione patet solutio per alium partem questionis concedit.

eius ubi totum deductum ¶ Ad 2um dicitur quod
quamvis contingit eandem partem adequate calefieri
super illo fine partem hinc inde dicta ¶ Ad alia
argumenta patet solucio intelligenti

Utrum generacionem saniei etc. ¶ Conclusio affirmativa est ista tempore
generacionis saniei magis acci-
dunt dolores et febres quam sa-
nie generata probatur quia sit tempore illo
materia saniandi maiorem patitur ebullicionem et mem-
bra maiorem extensionem et per consequens laceracionem
et continuitatis solucionem igitur etc. patet quia quanto ex
maiori ebullicione fit maior inflamacio et
ex maiori extensione maior dolor et antecedens
circa finem declarabitur Similiter sua colligitur
in libello de quatuor temporibus in libro mor-
bi et 3o de crisi in pluribus passibus et ha-
betur 3o regis auctorum commento 62o et est
afforismus utilis maxime pronostico et operacio-
ne ut patet et ampliari potest ad omnia apostema-
ta per saniacionem terminabilia ¶ Primo nota istum
terminum circa .i. parum ante generacionem saniei
vel circa .i. dum generatur sanies et est opposi-
to sanior et melior 2o nota per generacionem
alteracionem qua preparatur materia ut formam reci-
piat saniei vel ipsius forme substancialis induc-
cionem utraque expositio bona est ¶ 3o nota
quod ut colligi potest primo pronosticorum commento
10 et primo de differenciis febrium et aliqui
in principio commento conmutaciones in corpore humano
circa humoralem materiam contingente sunt tripli-
ces quedam sunt ex toto naturales quedam
ex toto preter naturam quedam autem inter has
medie scilicet per participacionem Exemplum primi sicut con-
versio humoris benigni in substanciam membri
quia non generat nisi naturale primum Exemplum
2i sicut corrupcio membri aut laudabilis hu-
moris ad quam precedit agit preter naturale
primum Exemplum 3i sicut generacio saniei vel
conversio materie in saniem laudabilem quod si dicatur
naturalis calor appellatur bona et laudabilis
sanies si vero preter naturam appellatur virulencia
et sanies mala Ergo quo sequitur agens ge-
nerans saniem non esse solum calorem naturalem
vel preter naturam sed ambo simul ¶ Ad propositum
de qualitate saniei generacione hic est sermo
¶ 4o nota penes auctores reperiri istos
terminos sanies pus virus vel virulencia
et tabes vel tabum / pus et sanies secundum simo-
niam in saniem vel pus laudabile et illaude-
virus autem solum importat materiam corruptam
et similiter tabes licet tabes quandoque significat
per marasmo ut in libello de tabe Et tamen
significat materiam malam fluidam sicut est puter
do contingens in humiditatibus cadaverum tabes
autem significat putredo rei constantis non
fluide ut carnes cadaveris unde dicitur tabes
quasi stans et non fluens Sedes unde Ovidius
2o methamorfoseos protinus in medie nigre
squalencia tabo tecta petit Similiter tamen pro
omni humore ex corpore effuso ut videmus ma-
nant penetralia tabo etc. ¶ Ad propositum
patet ex dictis saniei quatuor esse causas
materialem esse humorem formalis patet efficientem
non in simplici malam esse calorem preter naturam
in mea naturalem et preter naturalem finem
non bone saniei patet esse corporis a super-
fluo mundificacionem ¶ 5o nota quod hora qua
in apostemate generatur sanies fit magna
materie ebullicio unde et membrum apostematum
tunc magis fervet quare spiritus magis infla-
mat et corpus totum aut eius fumos a
materia putrescente elevatos cordi communicat
et ex consequenti fit febris maior quam ante quia
tamen materia ebulliente ipsa ampliatur ad dimen-
siones maiores hinc est eciam quod membrum a-
postematum fit solucio continuitatis magis
quam prius et laceracio et ex consequenti dolor
completa tamen sanie partibus subtilibus
resolutis totum deducitur et ad dimensiones
minores quare solucio continui minoratur et ex
consequenti dolor quia eciam tota materia facta est con-
stancior et solidior et spissior hinc est
quod minus apta est ad cor facere evaporacionem
et ex consequenti minoratur febris Similiter eciam quia
minus fervet et spiritum tocius corporis
minus inflamat et per consequens patet causa verifi-
cans afforismum

Utrum circa generacionem saniei acci-
dunt dolores et febres magis
quam facta sanie Arguitur multis
quia non primo sic in generacione
saniei apostemata lateris scilicet pleuresis non ac-
cidunt dolores et febres etc. igitur patet quia
et antecedens colligitur 3o can Fen 9a capitulo de sig-
nis pleuresis ¶ possibile est membrum
hora generacionis saniei superficiem aut
malam complexionem membro acquirit in totum ut
corrumpet et sensus membri annullatur sed hoc
posito non fiunt dolores magis etc. igitur patet

quia et am̄ simil̄r ¶ 3º similiter arguitur hoc
esset propter eadem tractatam in augmento quia simul
materia ebulliens membrum extendit. Et arguitur
quod non quia possibile est materiam tunc esse multo mi-
noris quantitatis quam ante et tunc minus ex-
tenderet. Assumptum patet ponendo materiam esse
multam resolutionem paratam subtilitate sua
ita ut plus per resolutionem minoretur quam per
ebullitionem in suis dimensionibus augmentetur
vel ponendo in augmento apostematis sta-
rificationem precessisse prohibentem ipsam tunc
augeri ¶ 4º in generatione saniei continue
materia saniante minoratur putredo et caliditas
preter naturam igitur non crescunt accidentia putredinem
sequentia. Consequentia nota et antecedens patet quia continue
in eadem parte est digestio que est alteratio
faciens cessare putredinem manente proba-
tione tertii tegni ¶ 5º a nulla causa potest fieri in
materia saniandā caliditas maior quam prius igitur
non potest maiorem tunc pati ebullitionem. Patet
consequentia et antecedens arguitur quia nec ab intrinseco nec ab extrinseco
non enim ab intrinseco ut patet recedentibus illud
antecedens ut alias ¶ 6º ad finale arguitur aucto-
ritatibus et primo auctoritate Avicenne re-
primi tractatu 3º capitulo 8º Cum illud quod col-
lectum est fit materia febris fortitudo do-
loris et pulsus sedatur et loco doloris ad-
venit res que est sicut pruritus et 2a primi
capitulo de egritudinibus compositis ubi ponitur
quod postquam conveniunt ad statum et ultimum finem
deinde minuuntur et maturantur. Maturatio igitur
sequitur minorationem apostematis. Item 3a quarti
capitulo de signis corruptionis interiorum quando
materia fit sanies sedantur dolor et febris vel
tunc illa febris non est effimera nec putrida continua
nec interpolata nec composita et cetera ¶ Ad oppositum
est ypo. in afforismis et gal. in augmento ¶ In hac
primo premittenda sunt notabilia 2º ponen-
de sunt conclusiones de quesito ¶ Quantum ad
primum sit hec prima distinctio quod sanies est du-
plex scilicet laudabilis et inlaudabilis que
illaudabilis virus vel virulentia dicitur
et de qua talis istarum potest esse sermo in pro-
posito ¶ 2a distinctio est quod apostema mul-
tipliciter terminari potest scilicet per viam resolutionis
suppurationis sive saniationis et ad presens
sufficit hoc est primo ut patet de apostemate terminando
per viam suppurationis vel saniationis ¶ 3a dis-
tinctio quod aliquid ante maturationem vel saniationem
apostematis precedit materiei minoratio

et quam non secundum primi ut prima apostematis
magnitudine fiet ante maturationem stati-
ficatio secundum 2º patet ¶ 4a distinctio quod aliqua
do in generatione saniei constat sanitas mem-
bri apostemati aliquid non ex hoc patent ¶ Notandum
nota quod hora qua in apostemate generatur
sanies fit magna materie ebullitio. Unde
et membrum apostematum tunc magis fer-
net quare spiritus magis inflamat et cor-
pus totum aut cetera fumos a materia putrescen-
te elevatos cordi communicat et ex consequenti fit
febris maior quam ante quia tamen materia
bulliente ipsa ampliatur ad dimensiones ma-
iores tunc est etiam quod membri apostemati
fit solutio continuitatis maior quam prius
et laceratio et ex consequenti dolor completa tamen
sanie partibus subtilibus resolutis totum re-
ductum est ad dimensiones minores quam solo
qualiter minoratur et ex consequenti dolor quia etiam
tota materia facta est constantior et solidior
et spissior tunc est quod minus apta est ad cor e-
vaporationem facere et ex consequenti minoratur febris
similiter etiam quia minus fervet et spiritus totius
corporis minus inflamat ¶ Quantum ad 2m
sit hec prima conclusio possibile est in generatione saniei
illaudabilis minorem esse dolorem et febrem
quam sanie facta deterior est eius putredo
igitur deteriora potest imprimere nocumenta patet
consequentia et antecedens satis patet. Item quia possibile est saniem
malam grossiorem factam esse et minus sensi-
bus imprimentem ¶ Nota tamen quod hoc non est necesse
quia potest sanies esse ita mala ut sensum mem-
bri penitus destruat membrum mortificando
quo posito in generatione erat dolor fortis
et tamen in facto esse saniei non ¶ Secundo sequitur
quod in generatione talis saniei non necessario
precedit dolor augendo ¶ 3a conclusio est non ne-
cessario in generatione saniei laudabilis au-
gentur dolores et febres probatur hoc igitur in tribus
casibus ¶ Primus casus est ubi satis precedit
saniatio materia ita ab aliqua accidentali re-
mittatur et sensibilitas membri completa
non tamen reddeat membri sensibilitas ¶ 2us
casus est quod satis materia saniatur vel ad saniei for-
mam alteratur ita ad loca parvitet exteriora
¶ 3us casus est quod satis disponitur ita de ipsa
fiat evacuatio unde continue remanet materia
sub dimensionibus minoribus et pauciores
patens ad cor putridos fumos emittere tunc
enim patet quod satis generabitur sanies ita remit

tentur dolores et febres. ¶ 7us casus esset ubi materia esset valde extranea cum subti li remoto et resoluto tempore quo pervenit ad alteracionem sanante remaneat grossior non potens equaliter inflammari aut extendi et patet 9o ¶ 8a 9o licet ita sit aliis tamen paribus servatis ex parte sensibilitatis membri et aliorum sicut alteratur materia ad saniacionem ita augentur dolores et febres istam conclusionem voluit ypo. in afforismo et gal. in commento. Et ex hac sequitur 8a 9o responsiva ad quesitum scilicet quod tunc causantur maiores dolores quam facta sanie cum aliis paribus et probatur per causam supra probante principalem conclusionem afforismi ¶ 10a 9o et ultima responsiva ad quesitum stante sensibilitate membri nisi materia per evacuacionem aut resolucionem notabiliter diminuta sit pulsa ad loca distanciora aut ad loca minus ineptiora effimmacioni semper circa generacionem saniei fiunt maiores dolores etc.

¶ Ad argumenta principalia ad primum patet per 2am conclusionem quid sit dicendum. Ad 2m similiter patet per eandem. Ad 3m similiter patet ¶ Ad quod dicitur quod licet augeatur digestio stat tamen digestionem maiorari quod videbitur infra. ¶ Ad 4m dicitur sicut de primo. Ad auctoritatem ypo. collectio est fit. i. factum est maturatio. similiter ad aliam dem nimimitur et maturatur. i. est maturatio nisi mi nuitur per partium deperdicionem licet dimensio augeatur. similiter ad aliam quando materia fit. i. facta est sanies etc.

Nomini motione corporis etc. Commento afforismum est ista quinque decime iniquam motione corporis re medium cum quibus dolere. i. lassari incipit probatur sic quia ista quod phlegmoni quietem removetur lassitudo consequens exerci cium scilicet etc. patet quia et autem declarabitur exer citium. Similiter sicut ponitur. 3a primi doctrina 2a capitulo de lassitudine que exercitium et 20 tegni in illa parte In gignasiis. Et est afforismus utilis maxime practico et ampliatur ut patet.

¶ Primo nota quod corporis motionem intelligere debemus exercitium. Est autem exercitium ut 3a primi doctrina 2a primo capitulo motus volun tarius propter quem anhelitus velox et frequens fit necessarius. R° quoque de regimine sanitatis exercitium est motus simplex voluntarius vehe mens intantum ut alteret respiracionem in maius magis et frequencius cum velocitas

et iniamenta supius declarate sunt ¶ 2o nota huiusmodi exercitium ut locus colligitur per allegatos ampliatur variatur scilicet fortitudine debilitate velocitate tarditate magnitudine et parvitate etc. de omnibus hiis in proposito est sermo ¶ 3o nota per dolorem debemus in telligere lassitudinem consequentem spiritus reso lucionem et humiditatis naturalis consumpcionem et adhuc attraccionem aliquam humiditatum ad iunc turas ipsas aliqualiter relaxantem exercitium enim dum pervenit ad horam qua incipit superflue evacuando superflue humiditates naturales et spiritus resolvendo relaxat quare tunc requiescere est remedium. Et ex hoc colligitur causa neces sitatis afforismi utrum autem ad sanitatis conser vacionem conveniat exercitium videbitur in questione.

Utrum afforismus sit verus. Arguitur quod non primo sic quia natura non tollerat repentinas mutaciones 3o tegni. 2o quies subito facta post motum est nociva scilicet autem colligitur. 2o regiminis acutorum commento 62o et in eo 42o ¶ 3o sic se videtur habere quies ad precedentem motum sicut motus ad precedentem quietem sed subitus motus post precedentem quietem non convenit 20 regiminis acutorum allegato loco scilicet etc.

¶ Ad oppositum est ypo. Primo tenenda est ista 9o afforismi et probatur ut 9o afforismum supra probata est ¶ 2o dicendum est quod licet regulariter ita sit supra indicacione alassitudine possibile tamen est merito disposicionis sibi convenit et supra indicacione ab eadem esse aliter comparandum ut si corpus multum sudaret et esset aer frigidus et sic de multis aliis ¶ Ad arta ad primum dicitur quod natura non tollerat mutaciones re pentinas a naturali temperamento convertentes reducentes tamen ad naturalem disposicionem tolle rat ut patet de motibus creticis salubribus.

¶ Ad 2m quies subito facta etc. i. quiescere subito. i. assuefieri quieti post solitum sine consuetum exercitium est mala ¶ Ad 3m neganda est similitudo precedente enim quiete multipli cantur superfluitates plurime si fuerit longa et assueta. Dequa ypo. etc. loquitur quibus super veniens motus subitus colliquat et agi tat eas faciendo eas per corpus currere et ad receptacula fluere scilicet etc.

Utrum ad cingulum corporis conservacionem debitam competat exercitium. Arguitur quod non primo quia hoc esset propter resolucionem

superfluitatum etc. ¶ Contra p° difficilius
resolubile est humidum substanciale membrorum
quam superfluitates 3e digestionis sed sine exer
cicio resolvit calor primum 1a et 2m ¶ Con
firmatur quia cerebrum esset magis pedibus
exercitandum quia in eo plures superfluitates
¶ 2o ad principale maior est caliditas cole
rici in 3o quiescentis quam flematici in 2o
exercitati et grossiores sunt superfluitates
flematici sed ipso exercitato sufficit calor suas
superfluitates resolvere igitur in colerico quie
scente ¶ 3o quodlibet exercitium plus de spiri
tu resolvit quam de superfluitatibus igitur etc. proba
tur aliquas ¶ 4o calefaciat exercitium tempera
tum ut patet et distet sor. temperatus minus
quam pa ab exercitio temperante calidiori
et arguitur sit pa calefaciet et minus
quam pa distat igitur non conservabit sed distem
perabitur ¶ 5o per quodlibet exercitium calefit
corpus sed non omne corpus indiget calefac
tione ¶ 6o tunc maiori et fortiori exercicio
esset exercitandum flematicum quam colericum
quod falsum est quia calidiora calidioribus 3o
tegni ¶ 7o quod non donec dolere incipiat
quia per dolorem corpus est egrum vel neutrum
¶ Ad oppositum est ypo. in afforismo et galienus
in commento et 2o de regimine sanitatis ad primum
et Avicenna primo canonis fen 3a doctrina 2a capitulo
2o et rasis 4o almansoris primo capitulo ¶ primo
nota aliquas notata prima 4o ad cuiuslibet sani
corporis conservationem requiritur exercitium
probatur quod sic quia requiritur cuiuslibet sani cor
poris superfluitatum 3e digestionis consumpcio
igitur etc. ¶ 2o est hoc licet ita sit non tamen
ubicunque plures superfluitates magis debet
exercitium de sene et infante patet ¶ 3a 4o tem
peratum corpus est temperato exercicio conservandum
patet quia aliquo exercicio est conservandum et
non alio quam temperato ¶ 4a 4o quodlibet
corpus equale est per exercitium intensive
temperato equale conservandum patet quia potest
esse longius vel brevius ¶ Correlarium non quodlibet
equale temperato in gradu est temperatum non
in quantum ¶ 5a 4o magis calefactivum et re
solutivum debet esse exercitium flematici
et aliter frigidi vel humidi quam calidi aut
sicci vel colerici conservandum quia ibi plures
et difficiliores superfluitates consumuntur etc. ¶
Correlarium primum non omne corpus est per exercitium
sibi 2m denominacionem simili conservandum ¶ Cor
relarium 2m solum temperatum corpus est exercicio sibi
2m denominacionem simili conservandum ¶ 6a 4o est
penes tenentes oppositum et fuit dominus non quodlibet
exercitium magis calefactivum est magis resolutivum
quia breve et forte est huius longum et lene
oppositum ¶ 7a 4o est hec licet ita sit magis
tamen resolutivum debet esse exercitium flematici
ut prius probabatur Correlarium id exercitium debet
esse multo longius quam colerici ¶ Correlarium
2m licet nulli istorum corporum lassans sit ex
ercitium 2m denominacionem simile potest tamen dici
aliquomodo simile in effectu quia conservat
etc. ¶ Correlarium 3m stat aliquam esse
minus calefactivam ut exercitium quod tamen est
maioris caliditatis conservativum Ex quo sequitur
quod sicut calidius dicitur quod est maioris caloris con
servativum aliquod exercitium est calidius quod tamen
est minus calefactivum et plura alia sequuntur ex
hiis ¶ Ad argumenta patet solucio si tu es intel
ligens etc.

Consueti assuetos etc. ¶ Conclusio afforismi
est ista. Assueti ferre labores assue
tos facilius ferunt eos non assuetis
quamvis ipsi sint senes et debiles
ipsis insuetis iuvenibus et fortibus existentibus
Conclusio probatur sic nullamodi assuetis est habi
litas ad prompte et faciliter ferendum hos
labores que non reperitur in non assuetis fortibus
et iuvenibus igitur 4o vera patet quia et Avicenna certa
tam declarabit. Et colligitur similis sententia
3a primi capitulo de sucurrendo accidentibus pro
sticantibus morbos et agaio in libro de consuetudinibus
et 4o de regimine sanitatis et est utilis et ampli
atur ut patet ¶ Primo nota quod per assuetudinem
non debemus intelligere operum vel operacionum
frequenciam vel frequens exercitium sed habilitatem
inquantum in membris nostri corporis aut quam
eciam potenciam derelictam ex operacionibus fre
quentibus per quam inclinatur illa potencia vel membra
ad sic vel taliter prompte et faciliter operan
dum Ex quo patet assuetudinem ut sic esse qua
litatem quamdam de 2a specie qualitatis quia
scilicet naturalis potencia facile faciendi aut paciendi
Ex quo patet alterius consuetudinem ad modum
nature aliqualiter inclinare, unde dicitur quod
consuetudo sit altera natura exemplum gratia
de citarizante deambulante cursore et
sic de singulis ut colligitur patet et verificatur
afforismus ¶ 2o nota notanter dictum ea as
suetos ad dandum intelligere corpora solitis

exercitus esse potissime exercitanda et post
illa esse implicita 9o afforismi ¶ 3o nota
per labores exercitia intelligenda esse que quidem
sunt ad solam sanitatis custodiam finaliter or-
dinata quedam autem sunt ad negocia humana
explenda ut exercitia artium et huiusmodi
Ad propositum de omnibus talibus est primo in afforismo
¶ 4o nota corporis debilitatem esse triplicem
quedam est naturalis sicut cum quis nascitur viribus
exhaustis valde ut plurimum melancolicus et habens
rarie et debilis texture et compositionis
Quedam est debilitas ex etate contracta ut
senium quedam autem ex re preter naturam ut con-
valescentium aut in debito regimine non naturalium
occursu ¶ Ad propositum omnes istas in afforismo
tangit naturalem et accidentalem dum dixit im-
becilles huius ergo debilitati triplici triplex
opponitur fortitudo ut patet intelligenti et de
omnibus est verus afforismus ¶ Solum potest
probari hec ratio veritas afforismi quia sit
consuetudo fortis minans fortem in exercitando
a exercitio per se et sit sicut fortis ut 3 sig-
nata platonis non asueti ad exercitandum quod
sit similis ut etc. patet quod fortior in exercitando a pla-
tone excedit nam inmanifestum ex virtute est
ut patet et ex asuefactione ut duo sunt aggrega-
tum est per se sed impossibile est precise modo patet etc.
ex casu sequitur conclusio 9o. Contra sit pla fortior
ut sors et patet propositum quibus afforismi
pro illo dicit afforismum non esse intelligendum
quod non asueti facilius ferant etc. sed quod multi
asueti debiliores tamen sed non multo debi-
liores sicut ponitur in caua

Que multo tempore consueta etc.
Commento afforismi est ista res ex multo
tempore consuete etsi deteriores
extiterint minus molestare consueuerint
corpora rebus non consuetis probat quod res
ex multo tempore consuete sunt corpori tamquam
naturales non consuete non ideo sed minus moles-
tat corpus ab eo quod est tamquam naturale quam non natura-
le sicut etc. patet quia et alia contra tertiam declarabit
Similis sententia ponitur a galieno in libro de consue-
tudinibus et quarto de regimine sanitatis et
2a primi doctrina 4a capitulo de sufficientia
pronosticantibus futuros morbos et est utilis
in actu practico quia sit curatiuo conseruatiuo
etc. et amplificat ut precedens ¶ Primo nota
ut colligitur 9no terapeutice 9o capitulo res con-
suete sunt duplices quedam ex multo quedam

ex modico tempore consueta. Dicitur autem
ex modico tempore consueta modicum sunt
corpori connaturalia facta Ex multo autem magis
Secundo patet quod aliis paribus parum consueta
mala contraria minus iuuant et plus nocent
Contra vero ex multo tempore consueta
minus nocent et plus conferunt Et quia sic
patet quare ypo. de consuetis ex multo tem-
pore protulit specialiter afforismum ¶ 3o nota
per deteriora in proposito non esse intelligenda
deteriora corpori cui sunt consueta primo illi
forte non sunt mala sed forte deteriora di-
cuntur in tempori vel temperatiora vel que
corpori illi deteriora essent si corpori con-
sueta non essent et sub isto sensu deteri-
ora intelligantur ¶ 4o nota ut dictum est
pridie consuetudo in proposito non videtur
nisi quedam habilitas in corpore derelicta
ex frequenti alicuius agentis in corpus aut
a corpore patientis occursu habilitans
ipsum corpus ad faciliter et sine nocumento
saltem magno ad tollerandum illius rei occur-
sum sicut gratia de exercitio ut pridie dicebatur
et aere calido vel frigido corpori frequenter
occurrente acquiritur corpori habilitas ad
illas impressiones faciliter tollerandum similiter
tactus regitiua moderante spiritum et humo-
res cordis in motu 2um exigentiam occursus ta-
lium rerum ad faciliter impressiones illarum tolle-
randum Similiter in cibo intelligendum est licet
enim ex cibo grosso sibi insueto occurren-
te conquestus stomachus ipse tamen eidem frequenter
occurrente acquirit stomacho habilitas
resistendi eius nocumento non paulatim as-
suefacta calorem ad stomachum transmittente
2um exigentiam digerendi cibi grossi ad no-
cumenta tollenda et sic de aliis et sic ac-
quiritur stomacho hec habilitas iam dicta
et sic de aliis Ex hoc colligi potest ratio instantias
afforismi Quia enim huiusmodi consuetudo facilius
hec tollerandum huiusmodi assuefactorum possibile
est ut huiusmodi habilitas plus promoueat
habilitate tollerantie quam aliqua certa data
malicia cibi aut alterius quam difficultas et per
quas etc. ¶ nota 5o hoc potissime verum esse
ubi malicia horum asuetorum non multum excedit
excedit maliciam non asuetorum ubi enim excederet
multum contingeret oppositum conclusionis afforismi
¶ Dubitatur ergo primo nota quod malicia non asuetorum
pot esse aut ratione quantitatis aut qualitatis.

aut ut°usq3 sunt ad qualitatem mouet sibe
reddu[c]endo aut racione occulte proprietatis
Exemplum primi ut cibus calidus uel frigidus
nimis Exemplum 2ⁱ ut cibus nimie quantitatis
aut parue quantitatis exhibitus Exemplum 3ⁱ
sicut grossus aut durus etc Exemplum ultimi
sicut esset cibus merito alicuius proprietatis
occulte corpori disproporcionatus ut ar-
nu[m]ma quam si comederet de eis euomeret
usque ad sanguinem Ad propositum de omnibus uerum
est hic ¶ Contrarium experimentum cum istorum fructu
h usu arguitur habilitas iam dicta quo
patet probabilis minor quia puella illa de qua fit
mencio secundum quosdam casum fuit ueneno nutrita
et inicio deferretur ab Aristotele de quo tamen
uidebitur ymaginando consequenter usu de-
relictam fuisse habilitatem facile trahendi
alteracionem ab huiusmodi ueneno prueniente
¶ 2° nota non esse intellectum ypotesis cor-
pus quod ad omnia insueta debeat se trans-
ferre sed potissime ad illa quibus corpus est
inmutabile aut quasi inmutabile et fre-
quenter occurrit ut frigiditas caliditas
aeris cibus grossus durus et huiusmodi
¶ 3° nota quod uidetur aliqualiter repugnare
consequens contrarium cum dixit insueta nocere
hic autem ponit quod corpus debet se trans-
ferre ad insueta Soluitur quod insueta sunt
nociua siquis subito aut immoderate ad
illa se transferat ubi non moderate et pau-
latine se ad illa transferat non oportet ipsa esse
nociua saltem notabiliter ¶ Contrarium res
consuete deteriores tamen minus molestant
contra insueta arguitur quod non multiplici-
tate minus resistit corpus consuetis alteran-
tibus quam non consuetis ceteris paribus ab illis
facilius et uelocius alteratur patet quia et
ante arguitur quia maior est simbolei[t]as et con-
uenientia corporis ad consueta quam insue-
ta sed inhabentium simbolum facilior est tran-
situs 2° de generacione et 2ª fen primi canonis
de signis conuenientibus in 6° genere signorum etc
¶ 2° aer calidus multo plus calefacit
corpus assuetum etc antecedens arguitur quia tale corpus
est mitius porositatibus magis apertum igitur
eius accio magis penetrat ad interiora et
per consequens etc ¶ 2° sequitur quod forcior esset indi-
tacio supra consuetudinem quam a mala com-
plexione quia secundum primum 4 gradum 8° et 9° tercia
et arguitur quia quia indicatione supra a-

nali complexione semper essent sibi opposi-
ta eo quod contrarium minus molestat etc ¶ Ad
ad idem arguitur auctoritate Auicenne 3ª primi
capitulo de regimine cibi quod comeditur et bibitur
ille uero in qua mala dicerentur inferiora
etc Confirmatur quia omnis distractio leditur
a suo simili Ad oppositum est ypocras in primo afforismorum
¶ Primo nota quod res consuete possunt ex-
cedere in malicia res insuetas nimium aut
modicum ¶ 2° nota aliud esse ab aliqua
re magis alterari et aliud est ab eo magis
molestari eo eadem cum alteracione potest
aliquod corpus alio magis et minus molestari
ut sit fame calefaccione infrigidacione
et sic de aliis Ex hiis sit prima 9° pars est res
consuetas insuetis deteriores corpus eis
calefactum assuefactum minus molestare proba-
tur ut inolocione plus promouetur corpus ad
tollerandum impressionem per consuetudinem quam
sine consuetudine aliis paribus et in aliqua
proporcione plus sit quod in duplo et capiatur res
in proporcione alterata minus mala desueta tamen
et fiat argumentum ut alias ¶ 2ª 9° licet
ita sit non tamen quecumque aut quantacumque de-
teriora assueta quibuscumque insuetis minus possunt
corpus molestare probatur quia malicia posset
esse tanta ut patet 3ª 9° stat aliquod corpus
insue sanitatis latitudine positum ab aliqua
causa magis et facilius alterari ab eadem
tamen minus molestari ipsum quia stat illam altera-
cionem esse sibi consuetam alteri tamen desueta
etc ¶ 4ª 9° sequitur licet ab aliqua causa
alterantis consueta corpus consuetum facilius
corpore insueto alteracionem suscipiat stat
tamen illud idem ab eadem minus molestari per
primam partem quia inhabentibus simbolum fa-
cilior est transitus ¶ Iterum assuetus aeri calido
citius et uelocius calefit aliis paribus quam
assuetus aeri frigido atque tamen minus moles-
tatur uel leditur ut docet experiencia etc etc
2ª pars conclusionis sequitur ex precedenti conclusione
¶ Ex hiis sequitur primo quod per solam corporis as-
suefactionem ad quam pot corporis sanitatis latitu-
do augeri patet satis ¶ Contrarium 2ᵐ in tantum for-
et plura sunt equaliter temperata omnino et que
sensus eorum temperantie eque uelociter equaliter
alterabuntur donec egrotat et tamen citius fiet
fortior eger uel uenit nunc quam plura ¶ 3ᵐ contrarium
non omnes homines eiusdem complexionis omnino habent
sine sanitatis equalem latitudinem aliquorum

cum temperatissimorum inequales sunt la-
titudines sue sanitatis ¶ Contrarium quia sor.
et pla. sunt omnino temperati equaliter et omnino
a sua punctuali temperantia equaliter recedunt
per calorem excessum et sor. calefiet in 3o et
tamen pla. non calefiet in 3o Ex quo sequitur
3m gradum non esse in omnibus corporibus
mensure eiusdem nec equalis et infinita
quasi alia sequuntur ex hiis ¶ Ad argumen-
ta ad primum et 2m dicitur concedendo quod ab huius-
modi facilius alteratur non tamen magis aut
facilius molestatur ¶ Ad 2m dicitur negando quia
quia indicatio sumpta a consuetudine est etiam
sumpta a virtute non enim indicat sin consuetudo
nisi pro quanto per conservationem eius melius
virtus conservatur ideo indicatio sumpta a con-
suetudine est simul a virtute et consuetudine
que quidem superat indicationem sumptam a vir-
tute sola ¶ Ad 3m dicitur quod illa sunt con-
traria multum mala ut ratio Ex quibus sequitur
valde utile esse corpus ad insueta transferre

Secundum multum ¶ Prima questio affo-
rismi est ista fallax est et nature inimi-
cum omnino evacuare corpus secundum
multum et repente aut replere
aut calefacere aut infrigidare aut quolibet
aliter corpus alterare probatur quod sit per quod
talium multum prosternitur virtus et destru-
itur temperamentum ideo hec est fallax et ne
inimicum patet quia et auctoritas tertia secundum declarabitur
Ex quo sequitur quod non est secundum multum et repe-
te evacuandum et replendum medicus enim debet
esse adiutor nature et non impediens curam
dimissa cura putridarum in generali ¶ 2o
nota evacuationem dupliciter esse scilicet regularem
et contrariam. Ad propositum sermo est de regulari
contrarie ubi consistit virtus sed licet ut in sinocha
in via furiosa et in multis aliis casibus frequenter
narratis Ex quo patet in sanis subitas mu-
tationes ad insueta nullatenus esse faciendas
Ex quo patet ulterius forte mutationes aliquando bene
tollerare egrum et non sanum Et tota causa est
hec quia in omnibus talibus mutationibus
debet sumi indicatio a virtute et a dispositione
removenda in sano autem dispositio hec non
indicat sin remotionem virtus etiam hec non bene
tollerat cum intemperamento consistat ut in com-
mento colligitur Contra non in egro ut in
sinocha quamquam cum virtus tollerat et dispo-
sitio indicat subitam alterationem aut evacuationem

vtm aut sit subito evacuandum super insum
est ¶ 2o nota notanter dictum esse repente
licet enim corpus multum repletum multum
calefactum multum infrigidare sed non repe-
te ideo ratio ¶ 3o nota licet quodlibet istorum
sit fallax non tamen equaliter fallacius enim
est corpus multum infrigidare quam cale-
facere aut evacuare quam replere ¶ 4o nota
esse fallax quia non certum est quod aliquid horum
medicum intentum finem attingere qui est cor-
poris sanitatem primo forte oppositum ¶ Paula-
tim non ¶ 2a questio paulatim corpus evacuare
ratio et est certum probatur taliter evacuando
custoditur virtus et corporis servatur tempe-
ries ideo ratio patet quia et auctoritas predicta ¶ Et
ex alio ad aliud ¶ 3a questio est paulatim et non
aliter licet ex alio in aliud transire probatur
sicut precedens quod et similis sententie collo-
3a primi doctrina 4a capitulo primo scilicet de sincerit-
tudo ratio et est utilis et ampliatur ut patet.

Omnia secundum rationem facientibus quod
afforismum est ista medicus omnia
secundum rationem facientibus et tunc
non succedentibus effectibus qui
secundum rationem videntur debere eadem existente
manente que sub erat non oportet eas statim
ad aliud medicamine transire probatur sic actio
ipso tunc ad aliud transeunte impeditur medicina
ab actione eius quam morbum et certa morbi
cura diversitur quod quod necessario patet quia et auctoritas
probatur si enim sub omnia secundum rationem facie-
bat manente eo quod insum est ipso ad aliud tran-
seunte procul dubio non secundum rationem operatur
et per consequens ratio et colligitur idem 4a primi po-
stea et est utilis in actu practico et amplia-
tur ut patet ¶ Primo nota omnia secundum rationem facies
est ille qui quantitate existentiis speciei et aliis
particularibus non neglectis debita proportione
existentiis approximat medicamina et dispo-
sitionis et debita mensura temporis in qua effec-
tus talis produci debeat ut colligitur 2o de
accidenti et 2a primi propter cuius istorum de-
fectum impeditur debita effectus consecutio.
Ex quo patet quod materia in nobis existente indisposita
ut digeratur et sic debitum applicetur digestivum
si non in brevi tempore appareat digestum in
pressione non debet medicus statim ad aliud me-
dicamine Et istam sententiam intellexit ypocras
non evenientibus scilicet in brevi tempore et ex
hoc ad solutionem dubii huius motivi solum salis

quod est possibile quod medicina omnia contra zaros
faciat et tamen non subsequatur effectus qui
debet contra zaraz sequi propter qualitatem intelligendum
sit ¶ 3o nota multipliciter ymaginari pos
sumus medicinam ad aliud medicamine suffi
primo ad aliud quia scilicet alterius vel
contrarie virtutis ut ex calido ad frigidum
vel econverso 2o ad aliud scilicet intensioris
virtutis vel remissioris / 3o ad aliud scilicet contra
proprietatem occultam vel specificam formam ad
oppositum potissime intelligendum est hoc
primo et 2o modo / 3o quod ad aliud debere suf
ficere medicinam stat enim duas medicinas
consimilis esse virtutis unam tamen non ope
rari in forte et aliam in eodem operari
et tales quamvis aut etc. quia alia esset con
sueta et in corpore non ut medicina
operetur ¶ 4o nota dictum esse notanter
manente etc. et si enim non manerent hee
dem indicationes que prius aut propter vari
etatem megritudinis contingentem quia ex
contra fieret quia ut exflematica mela
colica vel debilitare multum virtus aut
aliquid huius procul dubio non opporteret
quod in eodem staret medicamen et per idem
patet quod si assumpta non forent medicinis contra
com licet statim non secutus fuerit ef
fectus malus non debet tamen in errore mo
rari quia subsequetur etc.

In magnitudine quidem etc.
Prima quo affirmat magnitudo cor
poris est decens et non insuavis
iuvenis probatur quo sit propterius
magnitudinem reddit corpus iuvenile pulcrius
vel decorius ut eius virtus magnitudinem impe
dit 2a quo quia patet quia et colligit assumptum
in quo declarabitur ¶ primo nota magnitudinem
corporis in proposito intelligendam esse 1o me
diocrem et sunt duplicem primo sic et sic
denotat recessum a magnitudine medio
cri contra tres diametros vel dimensiones et
tales non hic ¶ 2o nota sunt quamvis vel sic
pro excedere in longitudine esse decere
quia enim longitudine stat figure recti
tudo contra plures in iuventute in qua excedit
homo alia animalia ut primo et 4o de con
solacione ultimo metro vinca genus ho
minum celsum levat alcius cacumine rectum
propter calorem plurimum elevante terram etc. propter
finem ut melius celum et astra et magis

assidue intueretur iuxta illud Ovidii primo
methamorfoseos pronaque cum spectent
animalia cetera terram Os homini sublime
dedit celumque videre etc. ¶ 3o etc. non est
insuave virtute iuvenili forti et robus
ta existente huiusmodi magnitudinem bene
tollerat et regit melius etc. possunt ca
pe fieri si dicerus frigorosi etc. sicut
plurimi sunt obtusi stulti et cordis parvi
etc. ¶ 4o nota hanc magnitudinem esse
decentem intelligi debet 1o paritate 1o enim
mediocris magnitudinis notum est ipsam non
esse decentem licet adhuc decentior esset
magnitudo si foret proportionalis excessus
contra tres dimensiones ex quo concludi potest
in capite melius esse a temperamento contra ali
quam naturam labi quam habere temperiem
in eadem et plura alia etc. ¶ senectute
vero ¶ 2a quo magnitudo corporis in se
nectute est inutilis et peior corporis parvitate
probatur sic propter talem magnitudinem magis gra
vatur virtus senis quam parvi senis et flec
titur et incurvatur 1a etc. patet quia et assump
declarabitur cum tertia ¶ primo nota hanc
magnitudinem minus esse parvitate decentem
debere intelligi aliis paribus magnitudine et aliis
ubi enim non sic foret non opporteret ipsam
esse graviorem ¶ 2o nota huiusmodi cor
in senio incurvari aucta enim est corporis
quantitas et virtus decrevit non minus quam in p
ius si gravitas est magis augmentata quam
in prius angustiuli etc. in graciles sint debe
tes dorsum rectum sustinere quare in senec
tute laborant ¶ ex quo patet primo quare non sic
curvantur illi qui sunt contra omnes dimensio
nes grossi enim habent musculos spissos val
de patet 2o quare magis ad anteriora flectuntur
propter pondus pectoris et capitis et spine dor
sum aliqualiter arcuale existente ad melius
onera portanda et melius occurrentibus
resistere ¶ ante prima sinistra abusa ac po
steriora etc.

Operet quod super commento illius affo'
obiciuntur aliqui preter naturam contra
trium medicina venenosa vel ad
huc veneno possibile sit humanum cor
pus interiri arguitur primo multipliciter quod sic primo
de intentione Galieni in 2a parte commento
10o obicientur aliqui ubi ponit quod medicina
membri corruptiva non corrumpit etc. et

timit quod cibus qualitercumque malus in tantam
parva quantitate exhiberi potest quod corpus
inficit et per consequens etc. ¶ 2° res venenosa
corpus nostrum ingrediens potest sua ve-
nenositate expoliari sua forma manen-
te sed ipsa sic expoliata non repugnat ipsam
nutrire igitur etc. antecedens arguitur sic maiore fa-
calor consumitatorum in herbam vel plantam
quam nutrimentum eius sed patronem solus
nutrimenti potest venenositas removeri
igitur patet quia et maior et colligitur minor 6°
de accidenti capitulo primo ¶ 3° ad idem argu-
ente ... 6a ... capitulo 2° dicentis quod
quedam avis etc. Et auctoritas ruffi ibidem
de puella veneno nutrito pro illo etc. facit
auctoritas galieni 3° de simplici medicina
distinctione 8va capitulo primo dicentis quod
quedam mulier de atheniensibus etc. et de
ref ad allexandrum et colligitur 2° aliamen-
torum aliqualiter capitulo 40 scilicet de cucumeribus
¶ 4° ad principale arguitur ex aliqua medicina
expoluendo evacuando vel apta evacuare
potest corpus nutriri igitur etc. patet quia eo
quod omnis talis venenositas participat
ut supra pluries est allegatum et maior
3a fen primi doctrina 2a capitulo primo et antecedens
patet de cassia tamarindis et mollis et similibus
¶ 5° supra venenum ingrediens potest
calor naturalis spiritus divinus et spiritus corrumpere et
consumitare igitur antecedens arguitur quia veneni
debita dosis pro sua operatione exhibenda
ad calidum humanum corporis est finita supposito
igitur ipso subduplato vel subtriplato poterit
calori esse subdivisus et per consequens etc. ¶ 6°
moraliter non minorem intra latitudinem humane
speciei potest homo recipere ex parte dispositionum
corporalium varietatem quam ex parte dis-
positionum anime sed ex parte dispositionum anime
potest homo fieri totaliter ut bestia igitur et
corporis et per consequens poterit habere dispositionem
totaliter egredientem humanam speciem quo posito
non repugnabit illum veneno nutriri igitur
etc. Confirmatur quia datur homo ut deus
vel serpens igitur ut serpens Confirmatur quia
in homine stante in latitudine sue sanitatis
reperitur venenum ymo semper generatur
humiditas venenosa igitur alitus igitur antecedens patet
de salina ieiuni que est hominis venenum ut
colligi potest 6a ... capitulo de morsu hominis
¶ 7mo possibile est in homine ab intra ge-
nerari venenum quod non esset nisi membra eius
interiora essent venenosa igitur possibile est hominem
esse venenosum et per consequens nutriri veneno
patet quia et minor et colligitur maior 3a inte-
riorum capitulo primo et 6° interiorum et patet
de antrace et de materia faciente febrem pesti-
lencialem igitur etc. ¶ Ad oppositum arguitur quia
nichil est aptum nutrire corpus nisi sit
in corpore nostro a natura operatum igitur maior
colligitur 2a primi capitulo de eo quod comeditur
et bibitur et patet minor quia omne venenum
est a qualitate vel forma specifica operativum
ut 2a primi allegato capitulo et 6a ... capitulo
2° sic quia nutricatio est assimilatio etc.
sed non potest venenum assimilari cum a
tota substantia opponatur substantie humane igitur etc.
pro isto est videtur ... 4° col-
liget 2° capitulo et in tractatu suo de tyriaca
et potest argui argumento suo probabili
quia si sic tunc esset homo substantialiter
diffinitus et differens in specie ab aliis
hominibus et arguitur quia tota specie
natura humana contrariatur veneno et nulla
tenus cum eo convenit sed igitur potest aliquis ve-
neno nutriri oportet ad substantiam veneni est
convenientia et similitudo et per consequens etc. ¶ In
ista questione sic procedam quia primo premittam
quedam preambula tangendo quosdam quinque
modos respondendi ad quesitum 2° tan-
gam modum meo iudicio magis probabilem 3° respondebo
ad argumenta ¶ Quantum ad primum sciendum
est quod penes auctores quinque invenimus isti
termini cibus medicina venenum cibus medi-
cinalis medicina cibalis cibus veneno-
sus medicina venenosa intelligendo de
suppositionibus istas secundum .. 3° ...
questione 12a argumento primo in antiquis
questionibus ... collectas et 2a primi doctrina
2a capitulo de eo quod comeditur et bibitur ¶ De
suspectione cibi colligere quod licet aliquod corpus
veneno vel medicina nutriatur non tamen ex
illo concludere licet ipsum esse cibum etc. ¶ Pri-
mus premissis primus modus respondendi ad
quesitum est marsilii de Sancta Sophia
primo premittit quod nutricio est assimilatio nutri-
entis ad nutritum colligitur hoc primo ...
naturalium 6° capitulo et prima primi doctrina sexta
capitulo de nutritivis ¶ 2° premittit perfectam
similationem nutrientis ad nutritum non solum
attendendam esse ex parte substantialis forme

s(ed) eciam accidentium pot(est) colligi loc(us) palle
gatus ¶ Premittit doctor ille q(uod) dupli(citer)
intelligi pot(est) aliquid posse nutrire p(rim)o in qua(n)
titate q(ua)c(um)q(ue) v(e)l convenienti ad restauran
dum deperdita 2o in quantitate longe mi-
nori q(uam) d(ic)ta patent ¶ Venenes hec sit ista s(ecund)a
eius q(uod) venenum et medicina venenosa
et corruptiva ita potest paucificari vel
in tam parva quantitate corpori approximari
ut nutriat probat(ur) sic ista pot(est) i(n) modica q(ua)n
titate exhiberi ut virtus nutritiva illud
concedat et sufficiat dissimilare et i(n) membr(is)
assimilare 2 r(ati)o(ne)s p(atet) qu(i)a et a(nim)a(l) p(er) vi(rtutem) a(nimalem)
tactum ante om(n)ia Et ex hoc sequit(ur) q(uod) no(n) est
necesse a(n)i(m)al nutritum corr(um)p(it) venenosa
esse venenosum h(oc) patet de gallinis come
dentib(us) serpentes et quia si nutrit(ur) vin
cit v(e)l saltem vincere potest in tm̄ ut ab
ipo no(n) notabilit(er) no(n) dissimilet(ur) ¶ 2a q(uod) eo
venenum in quantitate debita ad restaura
dum exhibitum no(n) pot(est) nutrire istam q(ua)n(tum)
intellexit Avic(enna) 2a s(ecund)i(m) doctrina 2a alle
gato capo Et sumit Averrois allegato loco
iste e(st) p(ri)mus modus respondendi / 2us mo(dus)
collectus a dictis est iste ¶ Prima distinctio
duplex e(st) venenum quedam a qualitate
manifesta quedam a forma specifica opera
tiv(u)m p(ri)m(u)m p(ri)mi sicut opium mandragora r(ati)o(ne)s
S(ecundu)m 2(u)m sicut multorum animalium venena
colligit(ur) hec distinctio 6a q(uin)ti capo 2o ¶ 2a
distinctio e(st) hec q(uod) operativorum a qualitate
manifesta quedam sunt calida et quedam
sunt frigida S(ecundu)m p(ri)m(u)m ut arsenicum et
euforbium S(ecundu)m 2(u)m sicut opium r(ati)o(ne)s ¶ 3a
distinctio est ista q(uod) scilicet frigidorum que
dam sunt i(n) suo substan(tia) i(n) membr(is) huma(n)i
corporis disconvenien(tia) ut cerusa et plura
mineralia et argentum viv(um) licet ponentes
ipm frigidum Et quedam sunt convenien(tia)
membr(is) humani corporis i(n) suo sub(stanti)a ut plan-
te plures sicut mandragora et poma
eius ¶ 4a distinctio d(icitu)r q(uod) e(st) nutritio s(cilicet)
p(er)fecta qua fit p(er)fecta assimilatio nutrientis
admittitur tam in sub(stanti)a quam in dispositionibus
accidentalib(us) Alia vero imp(er)fecta ¶ Prima
q(uod) suppo(nitu)r e(st) venenum a forma spe(cifica) hominis
corruptivum homines nutrire p(atet) q(uia) in(ter) (com)plib(us)
nutritum et nutribile est convenien(tia) i(n) spe(cifica)
forma s(ed) in(ter) nullum venenum hominis corrup
tivum et homines e(st) similitudo v(e)l convenientia

i(n) forma spe(cifica) s(ed) penitus contrarietas et disconve
nien(tia) 1a r(ati)o(ne)s p(atet) qu(i)a tu(n)c conveniret qu(i)a ille
no(n) esset homo ut s(upr)a s(ed) iste qu(i)a r(ati)o venenum
s(ecundu)m nutrati generatur io r(ati)o(ne)s istam q(ua)n(tum) in
tellexit Avicenna in tractatu de tyriaca ¶ Cor
rela(tiv)um puella no(n) vere nutriebat(ur) s(ed) mea in
dirates infecte erant a quib(us) elevabant(ur) cor
rupti vapores inficientes viros qui sibi ap-
probant qu(i)a erat pulcra ¶ 2a q(uod) suppo(nitu)r
e(st) venenum calidum nutrire corpus p(atet) quia
o(mn)e tale aut e(st) inflamativum aut adustivum
aut putrefactivum aut corrosivum r(ati)o(ne)s s(ed) nullum
tale pot(est) nutrire r(ati)o(ne)s probat(ur) q(uia) opportet
ipm corrigi a calore naturali s(ed) sicut calor mag(is)
imprimit ita venenum tale mag(is) efficitur
ut p(atet) io r(ati)o(ne)s istam sentit Gal(enus) 3o de simp(licibus)
medi(cinis) distinctione 2a p(ri)mo capo ¶ 3a q(uod)
venena frigida contraria i(n) modo sub(stanti)e mem
br(is) humani corporis disconvenien(tia) no(n) possunt
nutrire no(n) enim a(liqu)a quo(modo) poss(it) unus lapis
p(er)duci ad hoc q(uod) nutriat ¶ 4a q(uod) alia vene
na licet imp(er)fecte in p(ri)ma q(ua)n(tita)te nutrire
possunt p(atet) quia eorum frigiditas pot(est) a calore
vinci et tu(n)c no(n) sit repugnan(tia) in forma spe
cifica sequit(ur) r(ati)o(ne)s Et istas tres ultimas co
clusiones visum e(st) intellexisse Gal(enus) alle(ga)to
capo ¶ 3us modus respondendi premittit
aliquas suppositiones p(ri)ma e(st) q(uod) a(n)i(m)al ve
nenosum pot(est) fieri no(n) venenosum ex sola
nutrimenti p(er)mutatione et ex p(ri)ma pars
suppositionis colligit(ur) 6o de acc(identi)b(us) 2o capo
de arbore supplantata de p(er)side in egiptum
que in p(er)side erat venenosa et in egipto
facta est nutritiva et qua r(ati)one de arbore
sunt h(oc) possibile eci(am) videtur de animali
aliquo no(n) enim a(liqu)a p(ri)ma maior repugnan(tia)
quam alterius Ex p(ri)ma suppone sequit(ur) 2a
suppositio q(uod) no(n) repugnat in duobus indivi
duis eiusdem spe(ciei) reperiri sepe diversas p(ro)p(ter)
contrarias specificas formas p(atet) de arbore
supplantata quarum una h(abe)t convenien(tia)m oc
cultam alia disconvenien(tia)m ad humanam spe(cie)m
Et ex hoc sequit(ur) 2a pars sicut ita veneno
sitate p(otes)t aliquid moveri ad no(n) venenositatem
¶ 3a suppositio est q(uod) p(er) paulatinam assuefactionem
efficit(ur) aliqua dispositio corpori naturalis
v(e)l saltem stans in tantum valebus que si subi
to in corpore produceretur esset sibi mortifera
p(atet) sat(is) de p(er)mutatione q(uo)n(dam) consuetudi(nu)m re
giminis Si enim corpus Iudi fiet tale quale

ē corpus stām aut infirmabit aut im
pediet ut pz ex vigesima octava pticula
problematū problemate pimo ubi dicit
de dionisio quēz inebriante pluis quidem
volunt ad tempiez pducere subito et ille
tunc infirmabat donec reddunt ad pris
tinaz ebrietatez ¶ Prima qo q venenuz
tam calidū quaz frigidū quaz ex a forma
specifica corrūpens potest intrare probat
pimo nō repugnat in aliquo homine ꝓprietatem
occultaz reperiri ꝑ quaz qd aliis ē venenū
ē ꝑ eius eidem i2 ꝑ pz quia et aug pbat
q fungus aut aliud ex iis aliqui cibus est
michi venenuz s. magistro Iacobo de forli
i2 ꝑ pz quia et aug probat ex quo ciue
sena produxit et nō ī mixto qualitatis
manifeste et ē hoc merito ꝓprietatis oc
culte quaz specificaz formaz appello et qua
ratione sic ē de uno 1o alij sic potest ēē de
alio 1o napelli ¶ Contra seqtur q napellus
nō agit a tota subs ꝑ negat quia ad
nrm intellectuz s ipsi cōmiscat accidentalis
ꝓprietas habens prohibē occultaz ¶ 2o potest
ꝑsuaderi qo quaz possibile ē dispositionez
forti penitus mortifferaz ꝑ paulatinaz as
suefactionē fieri forti quatinaler tam pole
videt hc de venenosa dispositione si pimi
ē pole ꝑ 2aꝫ supponi i2 ꝑ pz quia et aliis
simili intelligenti ¶ Ex quo seqtur possibile
fuisse puellaz veneno nutriri sicut testat
auctores ¶ Seqtur 2o pole ē aliquē hoiez
esse venenosū ut puellaz illaz ita q nec
i membris suis subiectivē ē venenositas
sicut in serpente et q ipse alios possit ve
nenare signet eius tota latitudo veneno
sitatis napelli que sit x graduuz et patz
q ad quemlibet istorū quez pono nō ꝯsibilis
pmutare humanuz corpus pot homo assuefieri
ita ut tandem totaz illaz venenositatē imp
pressive sive nocumto sustineat ¶ Ex quo ulterius
pz q nō repugnat ex generatione aliquem
talez repiri q ymaginando aliquē sic per
fectuz cui alia talis mixta quemire et e
mitti sperma venenosū menstruuz vene
nosū. ¶ Contra positionē arguit sic oia
seqtur q corpus tempatatū ꝑ paulatinaz
operationē alterationē posset calefieri in gro
stante illo gradu in latitudine sanitatis arguit
quia quia nō plus sanitati et vite repugnat
ꝓprietas occulta talis in gro quaz manifesta

qualis talis in gro ꝑ ad occultaz ꝓprietate
pot corpus tempatū pmutari talez in gro
pura dispositio venenosa i2 et ad manifestaz
q si concedit ¶ Contra oppositū seqtur pole ēē
hominez calidiorē leone serpente et sic de
aliis et sic minus lata esset equalitas pimi
modi pro 10 dē ꝯcedendo q ad caliditate
que ē talis in go pot tempatus pmutari
licet nō ad quamlibet ꝓprietatez sicut nec ad
quamlibet occultaz ꝓprietatez talez in go ꝯtus
eius gradus tam occulte ꝓprietatis quam
manifeste magnaz hz latitudinē cuius plu
res sunt gradus cū quorū nullo staret
vita ¶ Ad istaz ꝯclusionez pot adduci alia pro
quia nō repugnat q in eodem sit ratio
cibi et venenositatis et q per accidentalez
ꝓprietatez in eo amena bezardica posita
corrūpat et destruat venenositatē io ꝑ
sicut patet de carne serpentis artificialiter
ꝑparata et de regimine metridate legit
in historiis romanorū de quo etiam loquitur
dns franciscus petrarcha laureatus i
epistolis suis que sunt in carminibus qui
rex nō poterat mori ex veneno ¶ Et super
hoc argumento potest fundare duas sup
positiones pima q ꝑ usuz medicine tyri
acalis pot i membris derelinqui ꝓprietas
corruptiva veneni ¶ 2a q nō repugnat
in eodem simul reperire potentiaz veneni
et cibi ut in cibo venenoso qui tandem
expoliat venenositate sua et postea pro
cede 2m hc ¶ Ad 3a ex quo oia pz tusio
ꝑ pot poni dupo go una de forma ꝓpria
alia de manifesta qualitate ꝑ eadez media
et ꝯstructionez viaꝝ ut ī tusio in stomaco
cuius dimens morat napellus quaz in stato
humano sic hamo qui vias lavatos et de
hc dicit Avic 6a go et de succo lactuce
potato 2o de simplici medicina distinctione
2a po capo ¶ Ista qstio fuit disputata
ferrarie 1403o et fuerunt posite iste sup
positiones et ꝯclusiones ¶ Prima supposito per
assiduuz usuz medicine tyriacalis acquiri et
imprimi pot ī membris humani corporis aliqua
ꝓprietas venenorū expulsiva et ipsorū im
pressionis prohibitiva ¶ 2a suppo ꝯtingit
ē simul in eodem repiri virtute venenosa
et cibalez ¶ Cono ex aliquo veneno etiaz
a forma specifica corruptivo pole ē humanuz
corpus nutriri ¶ Contra nō omnis ꝓprius

venenosus hominem est necessario cuilibet homini venenosus ¶ 2m contra possibile fuit puellam illam fuisse nutritam napello ¶ 3m contra non quodlibet naturaliter venenosum a quolibet non venenoso est specifice et essencialiter distinctum Super commento illius afforismi ubicumque omnibus preter naturam intrat etc.

Queritur utrum sanguis vel alius humor putrescens possit ad benignitatem reduci Arguitur multipliciter quod non primo quia a privacione in habitum impossibilis est regressus sed putrefactio est privacio benignitatis igitur etc. patet quia et ab oppositis et ad opposita est philosophi in predicamentis ¶ Secundo sic sequitur quod non in cura febris putride curanda esset humida triplex intencio scilicet digestionis evacuacionis et alteracionis quod est falsum et contra Galienum 3o tegni et quia probatur ponendo quod humorem putridum ad benignum reduci esset facere febrem et quod per digestionem debeat reduci ad benignum et patet quod nunquam erit intencio evacuandi quia nec ante digestionem nec post ideo etc. quod non ante patet quia non erit tunc digesta materia quod etc. non post quia tunc erit humor simpliciter benignus et naturalis non indigens de sua evacuacione sed retencione et conservacione ideo etc. ¶ 3o sequitur quod non quelibet febris putrida salubris haberet quatuor tempora quod est falsum et generaliter contra omnes auctores et quia probatur quia in eam precessit argumentum febris dependens ab ea non habebit quatuor tempora quod arguitur quia in statu hec febris erit perfecte curata patet quia et causa quia fuit totaliter et causa febris scilicet putredo remota etc. ergo tunc foret aliquis morbus salubris post cuius statum non sequeretur declinacio et sic careret declinacione quia post statum febris non dicte nunquam et febris ergo nunquam et declinacio febris ¶ 4o ad principale arguitur quia materia que est causa coniuncta febris est maioris malicie quam aliqua que est causa antecedens febris sed causam antecedentem febris non sufficit virtus ad benignum reducere simpliciter igitur nunquam sufficit ad benignum reducere aliquam causam coniunctam et per consequens nunquam humorem actualiter putrescentem tota consequentia est nota et patet maior quia maioris gradus malicie semper videtur materia actualiter putrescens quam solum parata putrescere cuius est causa antecedens et minor satis patet in interpollatis

cum que per accessum terminantur compellitur et compulsionem preparatur materia que erat causa antecedens febris ideo etc. ¶ Oppositum videtur Galienus in commento 1e et 2e particule scilicet ubicumque omnibus preter naturam intrat etc. Respondendo ad questionem premittam primo notabilia quedam et distinctiones 2o ponam conclusiones de quesito ¶ Quantum ad primum sit prima distinctio ista quod in humore putrescente duplicem possumus ymaginari benignitatem acquiri una est benignitas simpliciter dicta per quam efficitur humor simpliciter naturalis ita ut a virtute membrorum nutritiva possit in membrorum substanciam converti et eis assimilari Alia est benignitas 2m quid qua humor non efficitur simpliciter naturalis et nature conveniens sed solum acquirit disposicionem per quam est obediens virtuti expulsive membri ¶ Et notum est quod circa benignitatem istam stat humorem preter naturalis quia scilicet humor sic indicat de sua expulsione supposito autem est sermo de benignitate primo modo simpliciter dicta nullum circa dubium est humorem putridum acquirere posse benignitatem 2o modo dictam ¶ 2a distinctio est ista que colligitur commentum Galieni in commento preallegato quod in humore putrescente duplicem possumus ymaginari gradum putredinis unum scilicet debilem et remissum alium vero fortem et intensum et per gradum remissum putredinis intelligimus quando recepit in materia quando in eo modico tempore processit putrefactio ita ut non dum sit humiditas multum consumata nec adhuc a centro ad circumferenciam deducta sed solum in ea aliquantum processit ebulicio putrida per gradum autem intensum putredinis intelligimus quando in ipsum humorem multum processit putrefactio ita ut iam sit humiditas valde consumata et sit forma iam substancialis corrupta vel instantim corrumpi ¶ Nota tamen quod huiusmodi gradus putredinis intensus habet latitudinem quia quidam est supremus et est ille quo redditur humor virtuti totaliter rebellis ita ut nullam actionem virtutis ad benignitatem simpliciter neque 2m quid recipiat sicut humor faciens cancrenam refugit omnem virtutis actionem ad melius perducentem Alius vero est mediocris et est ille per quem quamvis humor refugiat actionem nature qua ipse possit reduci ad benignum simpliciter non tamen refugit illam qua reduci possit ad benignum 2m quid quia scilicet preparari ad expulsionem ¶ 3a distinctio sequitur commentum quod quandoque humore putrescente

habet intencio solius alteracionis s. quando humor est putridus remisso gradu putre[dinis] quoque alteracionis et euacuacionis etc. ¶ Cum sit prima quod humor putrescens supremo gradu putredinis non est adbenignum simpliciter uel reductibilis patet quia nominis supremi gradus supra positi ¶ 2a quod est quod humor putrescens mediocri gradu malicie uel putredinis non est adbenignum simpliciter sed solum adbenignum reductibilis patet quia nominis mediocris gradus supra positi ¶ 3a quod sequitur quod humor putridus remisso gradu est adbenignum simpliciter reductibilis patet quia quo gradus huius malicie remissus est illum potest virtus abicere et maxime si fortis fuerit. Ex ista conclusione sequitur quod non semper in cuiuscumque febris putride cura necesse est habere tres intenciones iam dictas patet quia quandoque habet intencio solius alteracionis quoque solius euacuacionis ut supra ostensum ¶ Infero 2o quod non quelibet rep[...] per naturam indicat de sua remocione humor enim remisse putridus est huiusmodi etc. ¶ 4a quod sequitur quod possibile est aliquam febrem putridam salubrem carere statu et augmento patet quia possibile est aliquam febrem putridam dependentem ab humore remisso putrido carere hora sensibilis maioracione accidencium aut ultimatis eorum per sensibilem maioracionem ut etc. patet quia et cuius intelligenti. Ex qua conclusione patet quod non necessario quilibet morbus salubris habet quattuor tempora ¶ 5a quod sequitur quod ubi ponitur hanc febrem habere quattuor tempora dicimus tunc esse principium quando materia incipit ebulire et ad eam putridum mittere fuligines aliquem tunc esse augmentum quando sensibiliter maiorabit quantitas horum fumorum ad cor emittentur statum quando ultimabitur horum fumorum quantitas. Sed tunc erit declinacio quando incipit virtus hanc materiam digerere et remittere in hoc humore calorem putredinalem prohibendo exalacionem huiusmodi humoris et vaporis denacionem patet quia non aliter qualiter aliter quo accidencia possunt in hac distingui tempora morbi. Ex qua conclusione primo sequitur quod in aliqua febre salubri principium quo ad digestionem materiei et declinacio quo ad accidencia pro parte coincidunt ¶ Sequitur 2o quod status digestionis in aliqua febre nulli tempore morbi penes accidencia

distincte correspondebit patet similiter cum status est sit contra febrem. Sequitur 3o aliquam esse febrem putridam salubrem cui non possunt correspondere nisi tria tempora distincta penes actiones virtutis in materiam et infinita quam alia huius similia possunt concludi ¶ Ad argumenta ad primum dicitur quod privacio actus et aptitudinis est illa a qua inhabitum impossibilis regressus privacio tamen actus non est huiusmodi licet supposito aliquis sit privacio visus non tamen sequitur quod assumpcio illo non sit possibilis reditus ad vigiliam quia ibi est aptitudinalis reditus licet non actualis et hoc nisi aliud adueniat ¶ Ad 2m dicitur concedendo consequens et quando et pro auctoritate galieni dicitur quod intelliguntur in febribus putridis uel in morbis in quibus est gradus putredinis in materia mediocris. Vel dicendum quod enumerat omnes intenciones que possunt haberi in febribus licet non in quolibet necesse sit habere illas ut patet ¶ Ad 3m dicitur concedendo sed tamen illud non sepe contingit ¶ Ad 4m dicitur quod in morbo salubri semper post statum accidencium sequitur accidencium declinacio ut tactum est in questione ¶ Ad 5m dicitur negando maiorem et ad probacionem dicitur etc. negando quod semper materia existens sub actu putredinis sit deterioris disposicionis quam parata putrescere. Alii autem dicunt quod stat quod super aliquam partem aliquam putridam sit virtus potencior quam super consimilem quam euacuat dicto etc. quod aliquam partem carere autem natura potest ad benignum reducere non plus dicitur et est solucio communis super illo afforismo et commento. Cum in senectute iuuenibus existentibus ventres etc. ubi contra galienum colliguntur quinque cause fluxibilitatis uentris in pueris in iuuenibus aptius a frigiditate etc. stomachi tantus vel multa sumitur cibi quantitas 2a humiditas nimia stomachi et intestinorum 3a debilitas attractive virtutis etc. Et sunt quinque cause stipticitatis sibi opposite s. caliditas oris stomachi siccitas intestinorum paucitas cibi etc. frigiditas et siccitas intestinorum et stomachi et fortitudo attractiua virtutis. Ex quo uidetur sunt alique questiones ut videatur eorum quia intellectus et veritas. Et prima est ista utrum pueri cum fluxibilitate in iuuentute reptam et pueri cum stipticitate stante debito corporis regimine in senectute perueniunt ad causas oppositas etc. ¶ Super illo afforismo Cum in senectute iuuenibus ventres etc.

30. Utrum venter in iuventute lubricus
et post fortem appetitum a frigido cau-
satum tempore senectutis fiat stip-
ticus. Arguitur multipliciter quod non. Pri-
mo sic quia si sic hoc maxime foret quia ad venien-
tem senectutem augetur frigiditas oris stomachi
vel per consequens remittitur appetitus quia omnis in mode-
rata qualitas remittitur. Sed arguitur quod non quia auc-
ta causa augetur effectus. Sed aucta frigiditate au-
getur appetitus patet quia et antecedens quia ad esse
cause sequitur esse effectus. Consequentia quanto cali-
dum est maius tanto fortiorem et maiorem facit
attractionem igitur consequens patet quia et antecedens patet cum calidum
et ferrum ignitum fortiorem faciat attractionem
ut docet experimentum. Sic quanto humiditas
plus maioratur tanto plus fortificatur expul-
siva eo quod tanto plus debilitatur retentiva ideo
id fundamentum non valet. Secundo ad principale sic si
questio esset vera sequeretur quod in stomacho frigido
posset esse appetitus temperatus quod est falsum
a complexione enim lapsa non provenit operatio
temperata. Et quia probatur quia detur stomachus fortis
frigidus a gradu intendente appetitum in iuven-
tute et signetur gradus frigiditatis in forte remit-
tens appetitum simpliciter temperatum tempore senectutis
ex quo tunc fiet fortius stipticus et sit b. et sit
appetitus temperatus medius inter appetitum cau-
satum ab a. et b. c. et arguitur sic per successivam
et graduum resolutionem appetitus provenientis
ab a. transibit ad appetitum remissiorem c. appe-
titu in forte igitur in forte erit quidam appetitus
talis qualis est c. sed c. est appetitus temperatus
igitur consequens tota quia videtur patere cum antecedente.
Tertio ad principale sic qualecumque est aliquod
corpus vel aliquod membrum tempore iuventutis
simpliciter temperatum in etate eadem tale est illud idem
simpliciter temperatum semper in senectute [illegible] complexio-
nata. Sed qualis [illegible] est stomachus frigidus
in iuventute simpliciter temperatus talis est in senectute
[illegible] semper sed in iuventute erat intensius
appetens quam temperatus igitur consequens. Similiter quia qua-
lis est habitudo temperatorum membrorum inter se
talis est habitudo operationum sed temperamenti
frigidi stomachi in iuventute ad temperamentum
stomachi frigidi in senectute est eadem habitudo
que in iuventute non fiet humidus aut stipticus
in senectute ut patet intelligenti. Quarto ad principale
signetur tota latitudo frigiditatis potens
facere appetitum intensiorem temperato et sit
a duorum graduum et tota latitudo frigiditatis

ipsum remittentis que sit b. et incipiat ab a.
gradu sicut duo et finietur ad quatuor et arguitur
sic possibile est stomachum senis non habere frigiditatem
excedentem latitudinem a. hoc posito sequitur consequens
patet quia et antecedens quia potest dari senex cuius
stomachus ultra a. est frigidior temperato et se-
nex cuius stomachus erit calidior stomacho
temperato igitur dabitur senex cuius stomachus est fri-
gidior temperato infra latitudinem a. precise. Sed isto
posito non erit venter stipticus sed lubricus igitur
consequens et per idem vel simile posset deduci in
sene posse fieri appetitum intensiorem. Quinto quia
semper super frigiditate stomachi signaremus per
fortitudinem appetitus ut vult Galienus 2o
tractatu tegni in quacumque etate ponatur consequens.
Sexto si stomachus est in iuventute frigidus
videtur venter efficitur fluxibilis et stomachus
frigidus cibum male digerit igitur in senectute
adhuc deterior est digestio sed mala et dimi-
nuta digestio est causa fluxibilitatis ventris
ideo adhuc fiet venter fluxibilis in senectute
et per consequens consequens tota quia est nota et antecedens similiter.
Septimo quia cum frigiditate stomachi stat ca-
liditas magna epatis et intestinorum que est
causa stipticitatis ideo consequens et per idem cum eius frigi-
ditate stat etiam humiditas ideo consequens. Oppositum est
Galienus in littera expresse et est argumentum alle-
gato. In ista questione erunt duo articuli
in primo ponam quedam preambula notabilia
distinctiones et suppositiones in 2o ponam conclusiones
responsivas de quesito. Quantum ad primum sit
hec prima distinctio quod corpus quod in etate iuventutis
habet ventrem fluidum habere ipsum in senectute
stipticum potest dupliciter intelligi primo quod habeat
ipsum stipticum in comparatione ad seipsum tempore
iuventutis. 2o quod habeat eum stipticum in com-
paratione ad senem temperatum et ergo iuvenem
stipticum in senectute fluidum potest consimiliter
dupliciter intelligi ut statim tactum est. Secunda dis-
tinctio consimilis potest poni quod cum dicimus in iuven-
tute ventrem stipticum esse vel fluxibilem possumus
hoc intelligere vel in comparatione ad corpus tem-
peratum vel in comparatione ad seipsum in aliis etatibus.
Tertia distinctio quod ventrem in iuventute stip-
ticum vel lubricum possumus ymaginari permutari
ad oppositam qualitatem vel ex decursu etatis ita
ut etatis mutatio sit illius mutationis causa
vel propter mutationem factam in aere vel aliis corporibus
approximatis. Suppositio est sermo de mutatione
primo et non 2o modo contingente et hac distinctione

in unum conveniat ratione in augmento alterato ad primum ¶ Tertium sit prima suppositio ista quod quandocumque tales contrarie productive ad actum equipotentes concurrunt producunt effectum medium equidistantem ab extremis patet agunt enim effectum non magis ad unam quam ad aliam partem declinantem secundum rectum patet quia et ad secundum similiter ¶ Secunda suppositio est quod huiusmodi causis contrariis simul concurrentibus non equepotentibus ita ut quilibet aliquid agat ad effectum producendum producitur effectus ad unum fortiorem declinans hic satis manifestum est ¶ Tertia suppositio est quod anima ad quamlibet operationem suam organicam limitat sibi certam mensuram qualitatum a qua qualitercumque fiat recessus illa operatio organica impeditur immo tantus potest esse recessus quod omnino illa operatio aufertur patet discurrendo non enim in qualibet operatione mensura caloris quantumlibet intensa vel remissa potest convenienter fieri nutrimenti digestio et secundum dealibus ex quo statim sequitur quod ad actum appetendi requirit anima certam mensuram caliditatis secundum rectum ¶ Quarta suppositio est quod per aliquam frigiditatem intensiorem quam sit in stomaco temperato potest in stomaco aliquo appetitus causari intensior et per aliquam potest causari remissior patet prima pars secundum auctores secunda similiter quia ab appetitu temperato potest fieri recessus ad plus appetere et minus secundum gradum fit appetitus minor et remissior quam in temperato per frigiditatem aliquam intensiorem fiat appetitus intensior similiter per aliquam remissiorem enim per aliquam frigiditatem potest appetitus totaliter auferri per aliquam potest remitti prius enim necessario remittitur actio quam ipsa totaliter auferatur ¶ Quinta suppositio quod ad hoc ut aliqua operatio dicatur temperata non sufficit ipsam esse equalem in gradu operationi provenienti in corpore temperato sed requiritur ipsam ad corpus in quo est habere debitam convenientiam et habitudinem sibi sed tantum preter decorum sumitur corpus melancolicum sicut temperatum non propter hoc dicere hanc assumptionem esse temperatam quia et si fuerit equalis in gradu assumptionis corporis non propter hoc esset melancolico convenientis in digestione proportionata secundum rectum ¶ Arguatur ad secundum sit hec prima conclusio quod stante prima causa fluxibilitatis possibile est ventrem esse stipticum similiter possibile est eum esse fluxibilem et adhuc medium inter fluxibilem et stipticum id est temperatum hic ergo probatur primo

prima pars quia cum prima causa potest concurrere causa fortior in stipticando quam sit illa prima in lubricando secundum rectum patet quia et secunda quia potest esse intestinorum siccitas et stomachi fortis in retinendo aut epatis caliditas secundum rectum secundum rectum ¶ Secunda pars similiter patet quia potest cum prima causa generare causa inductiva stipticitatis equipotens sed hoc posito generabitur effectus medius per primam suppositionem secundum rectum tota quia patet cum antecedente ¶ Ex ista conclusione sequitur primo quod non quilibet venter est lubricus stipticus vel temperatus talis enim venter in quo est huiusmodi operatio media et ut patet intelligenti secundum rectum ¶ Secunda conclusio est quod semper deductis impedimentis prima causa scilicet intensio appetitus ventrem facit lubricum et istam conclusionem intellexit galienus et potest probari sicut probavimus eam galienus infra ¶ Tertia principalis conclusio est quod possibile est a frigiditate oris stomachi causari appetitum preter tante intensionis quante est appetitus temperati stomachi hic ergo probatur per quartam suppositionem superius positam quia potest a frigiditate aliquantum intensa augeri appetitus magis quam sit in temperato corpore et potest adhuc fieri minor quia potest totaliter auferri igitur potest fieri preter tantus sicut est in temperato tota quia patet cum ante ¶ Ex quo sequitur primo quod in stomacho possumus probare mensuras frigiditatis oris stomachi cum quarum una fit appetitus semper intensior cum alia remissior quam in temperato et mediam inter has cum qua fit vel causatur appetitus in gradu equalis appetitui temperati ¶ Sequitur secundo quod non a qualibet complexione oris stomachi gradualiter lapsa a temperamento provenit operatio gradualiter lapsa ¶ Sequitur tertio quod aliquis est appetitus qui non est a temperamento gradualiter recedens ut patet quod tamen non fit temperatus patet quia non est proportionatus digestive sed multo maior est non est quam ubi secundum rectum ¶ Quarto sequitur quod non per super frigiditate stomachi significare possumus superius ab intensione appetitus ¶ Sequitur quarto quod non semper frigiditas oris stomachi reperta in tempore invenitur causat ventrem fluxibilem quia non semper facit appetitum intensum ad intensionem temperato secundum rectum non facit fluxibilitatem ventris propter primam causam que est appetitus intensior in digestive et plura alia ex his possunt concludi ut patet cum dictis ¶ Sequitur etiam ex tertia conclusione quod non qualis est proportio gradualis

tempamentorum

temperamentorum inter se talis est proportio vel operationum. Ex quo sequitur non nisi talem propor
tionem effectuum qualis est proportio causarum. Ex
quo ulterius sequitur quod stat aliquam actionem
temperare actionem continue fieri gradualiter propinquio
rem et tamen ipsam continue fieri deteriorem. ut
appetitus per intensionem frigiditatis oris
stomachi perdens excessum etc. et plura alia.
Ad 2m principale est quod non semper habentes
ventrem fluxibilem tempore iuventutis per
primam causam habent ipsum stipticum tempore senectutis
vel temperati vel adhuc vel iuventutis hec conclusio
declaratur quia possibile est tempore iuventutis sta
re frigiditatem oris stomachi tempore senectutis
venire preter ad mensuram frigiditatis gra
dualem cum qua stat appetitus intensio igitur
quod necessario patet quia et cum deduxit principale 2m
deductum cum omni re etc. et intelligitur hec
quod adhuc deducto impedimento contrariarum
causarum habentium stipticare. Ad 3m
principale est hoc possibile est ex sola etatis
mutatione ad bonum intellectum quod habens
ventrem fluxibilem tempore iuventutis
ex prima causa deductis impedimentis fiat in
senectute stipticus adhuc vel temperati patet
quia possibile est tempore iuventutis os sto
machi fore frigidum frigiditate tanta quod si
ulterius intenderetur illa frigiditas appetitus
diminueretur et contingens est illam frigiditatem
tempore senectutis tantum intendi ymmo ut
plurimum sic contingit quod in senectute valde crescit
appetitus unde ita modica quantitas de cibo
sumitur quod exinde sequitur ventris stipticitas.
Ex quo sequitur quod in hoc corpore quandoque est
appetitus tantus sicut in temperato in gradu
similes possunt poni conclusiones de stipticitate
reperta tempore iuventutis propter caliditatem
[illegible] oris stomachi hoc concepto quod per pro
cessum etatis numquam tantum intenderetur
appetitus in hoc corpore quod fiat tantus sicut
in temperato quod semper manebit hoc corpus ca
lidum vel temperati nisi ponerentur tale corpus
esse valde calidum et sicut vix per decadentiam
tempore senectutis fieret melancolicum in
hoc tamen probabiliter concedi posset quod in senectute
erit in tali corpore appetitus intensior facta
non solum vel sui tempore iuventutis sed etiam
vel corporis temperati. Ad argumenta
similiter dicitur concedendo quod illud est propter tam tanta
margine et dicitur ulterius quod illa propositio

non est ubique concedenda nisi forte ad istum intellectum
quod causa productiva effectus facta potencior
ad effectum producendum auget effectus
quod non contingit in proposito quia non fit causa po
tencior sed imbecillior ad effectum producendum
possunt etiam dici illam propositionem habere veritatem
in effectibus non transeuntibus ad suam productionem
certam et determinatam mensuram agentis quia
non est in proposito. Ad primam confirmationem
dicitur negando antecedens ex quo habebit infra et
ita similiter ad 2am replicationem. Ad 2m principale
patet ex correlariis 3e conclusionis quid sit in [illegible]
Ad 3m principale potest probabiliter dici negando
antecedens quantumcumque cum calor iuventute sit
gravia exempli gratia in summo respectu temperati
concernata tamen tali complexione non sequitur
quod in senectute erit preter sicut in summo vel
temperati saltem cum multo velocius in eo pro
cedat ex ratione quam in temperato ut satis
manifestum est. Absolute etiam dicitur illam propositionem
esse simpliciter negandam. Pro confirmatione
etiam dicitur hanc propositionem esse negandam qualis
est proportio temperatorum mixtorum etc. nisi forte
fiat illa proportionalitas inter temperamenta
ex una parte et gradum prefixos operationum
sibi correspondentium ab illis provenientibus
ex alia. Ad 4m etiam dictum est. Ad [illegible] etiam
dicitur negando illam quam determinans diceret
in ventris fluxibilior. Ad ultimum satis dictum
est in illo determinationis [illegible] in membris [illegible]

Utrum habentes ventrem fluxibilem
tempore iuventutis propter multitudinem
colere ad stomachum et intestina
fiant in senectute stiptici. Arguitur
multipliciter quod non primo arguitur quod multitudo
colere etc. non sit causa fluxus primo sic
quia sicut habet idem agens naturale esse causa con
trariorum effectuum quod est falsum contrariorum enim
effectuum contrarie debent esse cause. Ex quo in [illegible]
et quia probatur quia caliditas epatis est
causa multitudinis colere si igitur multitudo cole
re est causa fluxibilitatis sequitur etiam quidquid est
causa cause est causatum in eodem genere cause sic
caliditas epatis est causa fortis attractionis epatis
sed fortis attractio epatis a stomacho est causa
stipticitatis ventris igitur. Et confirmatur 2o
quia habent idem ventres simul esse stipticum et
lubricum. Sequitur enim in hoc epate humidat
multa colera igitur hoc epar est calidum. Similiter
in hoc epate humidat multa colera igitur venter

fluxibilis et peius fortis attractiui et per
quas causas venter stipticus ¶ frigiditas
epatis est causa stipticitatis contrariorum enim
causarum effectus sunt contrarii sed quando calidi-
tas epatis maior sit temperata est causa mul-
titudinis colere et multitudo colere non est
causa fluxibilitatis et peius ratio ¶ ad prin-
cipale sic arguitur quod tales non sunt in senec-
tute stiptici primo sic quia tales in senectute
plus habent de colera quam corpus temperatum
ergo ratio patet quia et antecedens patet cum in senectute ta-
les sint colerici et peius ratio ¶ sic ad-
ueniente senectute debilitatur virtus rete-
tiua in talibus ergo patet quia et antecedens probatur
quia tales in senectute infrigidantur sed omne
corpus frigidum necessario habet actiones
defectiuas ut habetur a commentatore in quinto
10 ratio ¶ confirmatur quia in senectute
in talibus multiplicatur indigestio que est cau-
sa humidante humiditatis accidentalis que de-
bilitat retentiuam ergo ratio tota quia patet
¶ Ad oppositum huius est commentator in commento
In ista questione erunt duo articuli in primo
videbitur utrum multitudo colere sit causa
fluxibilitatis ventris 2o videbitur de principali
quesito ¶ Quantum ad primum premittam nota-
bilia quedam 2o ponam conclusiones responsiuas
de quesito ¶ premittendum primo licet caliditas
epatis sub aliquanto gradu uel mensura
sit apta fortificare epatis attractionem a stomacho
non tamen quantatiuam notum enim est quod possit
esse tante intensionis caliditas epatis quod
non solum augeret sed forte auferret actionem
virtutis attractiue epatis Experimento enim
patet quod quando epar est valde supercalefactum
et in egestiones esse chilosas Eo quo patet
esse signabilem aliquam mensuram caliditatis
per cuius presentiam in epate stat vigorem attrac-
tionis epatis similiter aliquam per cuius presentiam
stat eius debilitas et illa pro parte decla-
rata sunt in precedenti questione ¶ Secundo premit-
tendum est quod licet colera sit calidior calidis
et calidi generatiua calidius tamen maxime
colere multiplicatiuus debet esse calidum igneum
quia sit tante intensionis quod materiam multam consumeret
uel conuerteret eam siccitate Colera enim pro sui
generatione non solum requirit materiam caliter
sed eius hic siccitatem ratio requirit Eo quo patet
quod cum caliditate sufficiente ad multiplicandum
coleram et corporis temperati in epate stat debi-
litas attractiue virtutis epatis quia cum caliditate
epatis multum a temperamento recedente stat mul-
ta colere generatio cum qua stat tamen virtutis
attractiue debilitas 10 ratio ¶ 3o aliquam
esse mensuram caloris per cuius presentiam magis
multiplicatur colera quam fortificetur attractio
Caliditas enim supra temperamentum parum aucta
multum fortificat attractiuam que tamen non mul-
tiplicat multam coleram quia non multum consumat
materiam nutrimentalem ipsa tamen notabiliter inten-
sa multam colere generationem augmentabit
debilitando attractiuam Et tota causa huius
est quia aliam requirit caloris mensuram attrac-
tionis fortificatio et aliam colere multa aug-
mentatio ¶ Illata tamen hic quod sicut ymagi-
namur aliquam esse caloris mensuram per cuius
presentiam augetur attractio ratio Ita ymaginari
possumus aliquam caloris mensuram per cuius
presentiam in epate fit multiplicatio colere et
aliam per cuius presentiam prohibetur colere multi-
plicatio primo ratio oppositum huius satis enim ymagi-
nari possumus in epate tantam fore caloris
mensuram quod ipsa non erit conueniens generationi
colere sed materiam nutrimentalem conuertet in fumum
quod ratio contingit in tympanitico febriente ubi
generantur ventositates non obstante magna
caloris intensura licet forte hoc eueniat a
spiritu penetrante sicut alias declaraui
¶ Volens in isto alias conclusiones ¶ Prima isto
caliditas epatis intensior temperata potest
esse causa stipticitatis ventris patet quod calidi-
tas epatis a temperamento modicum recedens
potentior est ad vigorandum attractiuam quam
ad multiplicandum coleram sed hoc stante fit
venter stipticus ergo ratio patet quia et antecedens intelligitur
¶ Secunda conclusio caliditas epatis potest esse causa fluxi-
bilitatis ventris patet quia caliditas epatis
multo intensior temperato potentior est multi-
plicando coleram quam attractiuam fortifi-
cando eam sic possibile ut eamque debilitet ergo ratio
patet quia et antecedens similiter exclusum ¶ Tertia conclusio sequitur
quod possibile est aliquam caliditatem epatis maiorem
temperata causare dispositionem ventris media
inter fluxibilitatem et stipticitatem patet quia per
caliditatem parum intensiorem fit venter stipti-
cus et per caliditatem multo intensiorem efficitur
venter lubricus ergo si fiat transitus de vna
istarum in aliam transit per illam que neutrarum
horum fit et peius ratio ¶ Ex istis conclusionibus sequitur
primo quod in eam aliquid agens agit aliquem effectum

et tamen illud idem eiusdem effectus productor
resistit patet caliditas enim epatis modicum ultra
temperamentum aucta facit stipticitatem et tamen
ille resistit patet quia producendo multam
coleram aliqualiter remittit stipticitatem et pro
movet fluxum sive fluxibilitatem ut hic repu
tetur ingens de agente uno quod mediantibus diver
sis instrumentis determinatur ad diversos vel contra
rios effectus producendos ¶ Sequitur 2o quod
a causis contrariis potest idem vel similis effectus
produci 2m speciem ut a caliditate epatis fluxi
bilitas et similiter a frigiditate contentivam
debilitante ut patet intelligenti ¶ Sequitur 3o
quod non aequali complexione lapsa qualis effec
tus vel operatio proveniens est gradualiter
lapsa perfectionaliter ut dictum fuit in pre
cedenti questione plura alia possunt concludi
que gratia brevitatis obmitto ¶ Ad 4o sequitur
quod non semper ad multitudinem colere fuisse
reset sequitur ventris fluxibilitas patet quoddam
¶ Ad 4o quod deductus impedimentum a causa
stipticantibus provenientibus semper multitudo
colere causat ventris fluxibilitatem et istam
conclusionem voluit galienus in argumento ¶ Et quantum
ad secundum sciendum ut alias dictum est quod
huiusmodi ventrem in iuventute fluxibilem
fieri in senectute stipticum possumus ymaginari
vel in comparatione ad ventrem eiusdem temporis
iuventutis vel in comparatione ad temperatum
ventrem tempore senectutis ¶ Tunc sit prima
quod ista quod ut plurimum talis venter efficitur stip
ticus respectu eius quod fuit in iuventute patet quod immo
ratio ut plurimum causa faciens eius fluxibilitatem
eius recessit patet quia et ante similiter ¶ Ad 4o est
hec possibile est esse talem ventrem fieri stipti
cum in comparatione ad senem temperatum hec
autem contingit in duobus casibus ¶ Primus casus est
ubi huiusmodi complexio transeat in melancoliam
procedentiam ¶ Alius casus est ut ymaginemur
mensuram caliditatis prius preciam in epate esse
attractivam fortiorem quam in epate temperato senis
et sit illa a et sit b mensura caliditatis per
cuius preciam debilitatur attractiva et fortificatur
generatio colere iuxta tacta in precedenti
articulo Et cum hoc ponatur forte in iuventute
huiusse epar calidum in extremo remissior b
versus a et quod in senectute deveniat epar
secundum ad caliditatem a et sequitur 4o et patet
intelligenti Credo tamen galienum intellexisse prima
et non 2am huius articuli ¶ Ad argumenta principalia patet

patet per solutionem predicta in questione Sequitur
questio super illo afforismo Tum bruchius in iuvenibus
ventris humidi reset

Utrum quelibet aucta qualitas deviat
actum propter virtutis quod non arguitur
primo sic aucta frigiditas auget rete
tivam et reset qua nota et ante satis
patet ¶ 2o caliditas aucta confortat attractivam
quia quanto caliditas est fortior fortius attra
hit et reset qua nota et ante satis similiter fortificat
digestivam ¶ 3o humiditas quanto est maior expul
siva est fortior eo quod quanto est maior plus
lubricum facit siccum ¶ Oppositum sensit galienus
in commento ¶ Nota quod omnes operationes anime
requirunt determinatum temperamentum ultra quod
si mutentur organa imperficiunt operationes
et tandem auferunt propter nimiam remotionem
ab illo temperamento ¶ Prima 4o quelibet qualitas
qua virtus perficit operationes egrediens
temperamentum proportionatum illis operationibus
imperficit illas patet per notabile ¶ Ad argumenta
patet solutio

Pregnantes purgare reset
prima 4o afforismi est ista
Si pregnantes purgare ex
pedit maxime ipse purgan
de sunt a 4o mense usque
ad septimum mensem probat
quod sic hoc tempore ex
purgatione minus timendum videtur pregnans
abortus periculum quam aliis temporibus minus
esse incurrunt fetus et mater ex purgatione
nocumentum ergo 4o 4a patet que et afforismum
tertium deducetur ¶ Primo nota circa aucto
res reperiri gravidam embrionem pueriparam pregnantem
que sunt quasi synonima licet gravida
sit in posterioribus mensibus sit intelligenda
in quibus fetus pondere mulierem gravat Em
brionem que est quando embrio est fetus et crescit
et similiter pueripara sit in posito pondus specialiter de
pregnantibus maxime de debilibus existentibus
sed de omnibus pregnantibus verificatur afforismus
¶ 2o nota purgare in posito intelligere
debere evacuare cum farmacia scilicet dissolvendo et
digerendo evacuantem aliis enim modis evacuare
salte infirmus mensibus potest quemunque ut in le
niendo tamen in primis quam in posterioribus Et
per florem in primis potissime fiunt ut colligi

pot 4o huius auicenna 3o et in illo eodem cao
de modis evacuacionum ad finem capli ¶ 2o
nota notant [illegible] esse consequenter ut per hoc
daretur intelligi quod non nisi magna necessitate
cogente sunt pregnantes evacuande et concor
dat cum modo loquendi Exponatur pregnantes
nantes purgare consequenter non magna necessi
tas hoc indicauerit que quidem necessitas
in quatuor potissimis casibus [illegible] ¶ primus
casus ut in quaterno colligitur est ubi materia sunt
furiosa 2us ubi materia fuerit valde multa pre
focatiua 3us ubi materia fuit per membrum sit
contenta parata ad ipsum fluere vel timeatur
[illegible] de morte matris et fetus quartus ubi materia
peccans sit digesta et virtus pregnantis compl
sina [illegible] quare non pot per se sine auxilio
hanc materiam expellere 5us ubi foret venenosa
sa 6us ubi contineat in membro cuius operatio
est valde necessaria vite ¶ 3o nota quod farmacia
materiam digerendo et consoluendo evacuantem
fit virtutis magna debilitatio et maxime
debilis sicut est virtus pregnantis et adhuc fetus
cum generatur impressio farmaci fit eius fortis
et magna humorum et matricis agitacio et com
motio et adhuc circa partes [illegible] et iterum
in intestinis ventris in expulsione fortis se
constringentibus et laborantibus [illegible] compressio
maria tam matri quam fetui magnum inferri
nocumentum quare non nisi magna necessitate
imminente et in casibus iam dictis est pregnans
evacuanda sino iam dicto ¶ Ex hoc sequitur non
pregnantes purgare cum medicina esse simplicis
electuarii quamuis certam et irregularem
nullam enim evacuacionem eligimus nisi fortis indi
cacione apposita indicante ut patet licet melius
irregularitas cum membra indicacione ¶ Adhuc
fiat evacuacio in mensibus intermediis quam in mensibus
comparatis extremioribus scilicet tenentibus ut infra
patebit ¶ Ex his colligitur veritas conclusionis ¶ 4o
nota quod ly a et ly usque possunt in isto passu
possunt tenere aut inclusiue aut exclusiue aut
vnum inclusiue et aliud exclusiue primus sensus
est quod quatuor sunt menses in quibus potissime po
ssunt pregnantes purgari scilicet 4us quintus
[illegible] et a[illegible] sensus [illegible] ille quod per [illegible] duos
menses intermedios [illegible] et [illegible] puta
[illegible] et [illegible] sensus 3us est ille quod tres sunt men
ses [illegible] puta 4us quintus et [illegible] ly usque exclu
[illegible] quarta [illegible] [illegible] intelligitur
[illegible] non [illegible] ¶ [illegible] 5o primus

[illegible] est hec pregnantes [illegible] purgande sunt
non pregnantibus probat sic debiliores sunt preg
nantes non pregnantibus et ex compurgacione
maiora possunt incurrere nocumenta [illegible]
patet quia et [illegible] [illegible] declarabitur ¶ primo
nota quod [illegible] triplicem compone [illegible]
[illegible] frequentius vel raro [illegible] deliberationem
farmacia 2o quia maior evacuatio [illegible]
patent intelligenti quod per [illegible] est intelligendum
nisi alia paria fuerint ut [illegible] complexione
etate consuetudine replecione et sic de aliis ubi enim
hec paritas non fuit [illegible] pluribus
[illegible] non pregnante [illegible] esse [illegible]
omnibus modis dictis ¶ Conclusio [illegible] et primo
[illegible] ¶ [illegible] 3o est hec purgaciones in pregnantibus
in temporibus antecedentibus et [illegible]
corpora [illegible] timere probatur sic [illegible]
temporibus incurrit [illegible] periculum aborsus
pregnans [illegible] patet quia et [illegible] declarabitur
rabitur ¶ primo nota quod primora et femora
intelligere possumus varia tempora [illegible]
modum tenendi ly a et ly usque [illegible] inclu
primora debet intelligi tempus [illegible] et
primora tempus sequens [illegible] Si autem exclu
hic primora intelliguntur [illegible] menses
et postremora tres sequentes [illegible] menses et
sic de aliis ut supra ¶ [illegible] nota ut colligitur
[illegible] et 3a [illegible] tractatu primo capo de
conseruacione fetus et cautela aborsus alligacio
fetus ad matricem similatur alligacioni fructus
ad arborem in primo enim fructus ad arborem debi
lis [illegible] alligantur [illegible] illud quecumque fructi
ad arborem non esse debitum glutinosum et [illegible]
[illegible] aquosum quare a facili causa agitante
ut vento vel simili cadit huiusmodi fructus
et separatur ab arbore in fine vero maturitatis
fructus est huiusmodi alligacio debilis tum
propter illud humidum esse consumptum et [illegible]
tum valde quia facilime separatur tum [illegible]
[illegible] grauitate ipsum ligamentum debilitate
¶ tempore autem intermedio quo fructus et [illegible]
quantitate sit perfectus [illegible] tamen maturus
[illegible] resoluta et aquosa et superflua humiditas
ab ipso ligamento et [illegible] humiditas tenax et
glutinosa [illegible] adhuc [illegible]
cacione ipsum [illegible] quare [illegible]
cissime et fortius fructus arbori [illegible]
experimento patet in primis mensibus multos fr
uctus ab arboribus abortiuos cadere et in pos
tremis [illegible] enim [illegible] de diffi

separantur ideo etc. Ista est ymaginandum est de
questione fetus ad matrem et quare difficilior est
aliis partibus abortus in mensibus illis et per-
ficius securior et cum minori timore possunt far-
maciam tollerare. Ex quibus patet prima causa
veritatis conclusionis patet ex ferentius allegatis in
7o et 6o quare 2o vel Aui[cenne]. Patet 2o in aliis
temporibus videre periculosum esse abortum
tum propter id quod non fit nisi cum magna violen-
tia etc. quia tunc fit magna sanguinis effusio
unde contra adulteras proclamat conciliator
differentia 2a et tu vide pomum. Patet 2o quod differenter
se habet pregnans ad florem et farmaciam flo-
botomiam enim in primis mensibus facilius tolle-
rat ut infra 7o huius afforismorum et commento 29o
et difficilius in medijs et postremis. Et eodem
se habet de farmacia quia ipsam in primis diffici-
lius tollerat facilius autem in intermedijs. Et
similis sententia huic totali afforismo colliget 21a
3ii tractatu de conseruatione fetus et cautela
abortus et aliqua 2o almansoris capo de re-
gimine pregnantium licet non explicet de farma-
cia specialiter et allegat plures afforismos 40 colliget
capo de modis euacuandi licet primum afforismum
simpliciter non penitus approbet. Et est utilis in
actu practico quia curatiuo et pronostico patet
et ampliatur non solum ad purgationem per farma-
ciam fiendam sed etiam ad quascumque causas fortes
agitatiuas et commoventes abortus prouocatiuas
ut saltus casus percussio et cetera etc.

Verum presens afforismus sit hic positus
arguitur multipliciter quod non primo auctor
Aui[cenne] Aui[cenne] colliget capo de qualitate
euacuationis et tribus suis argumentis
primum quia farmacia ledit embrionem eo quod substan-
tia venenosa sed non licet pregnantem farmacare
2o quia mouet humores in motu sed potest facere
humores malos fluere ad embrionem et ipsum
ledere 3um quia huiusmodi farmacie sunt vomitiue
prouocantes que vero vrinam prouocant et que
menstrua prouocant sed que prouocant menstruum
abortum faciunt etc. concludit 2o Johannes nunquam
pregnantem esse farmacandam 2o ad principale
eque hic ubi medici dicunt pregnantes purgare
in primis mensibus quam in medijs vel postremis
sed questio falsa patet quia et Aui[cenne] probatur multi-
plici quia hoc tempore natura frequentissime
euacuat cum tunc maxime patiantur pregnan-
tes vomitum et alia stomaci mala accidentia
ut 13a 3ii tractatu 2o capo de appetitu cor-

ruptione et 2o de accidenti 6o cao 2o con-
firmatur quia in primis mensibus est utrius pregnans
fortior et materia purgandi amplior et
fetus minori indigens quantitate nutrimen-
ti [illegible] etc. quia videtur [illegible] et Aui[cenne] patet 3o si
tertio est flourina in primis mensibus sed farma-
cia quia videtur nota eo quod cadere ab [illegible]
[illegible] et colliget Aui[cenne] 7o huius afforismorum et [illegible]
allegatis et Aui[cenne] colliget allegato capo 4o
ad principale arguitur sic securior est farmacia in po-
sterioribus sine ultimis mensibus sed Aui[cenne] probatur
quia tunc catilidones sunt fortiores eo quod
duriores. Confirmatur quia tunc competit
balneum sed et farmacia quia tenet quod non
competit balneum nisi pregnanti quando prouocat
fetus exitum vel facilitat et pari ratione far-
macia illud idem videtur facilitare et Aui[cenne] colliget
21a 3ii capo de regimine pregnantium et capo
de difficultate partus 5o ad principale arguitur
[illegible] contra afforismum illa conditio furiosa tam
in pregnante quam non pregnante est curatiue
euacuanda sed non minus est euacuanda preg-
nans non pregnante patet quia et Aui[cenne] probatur
propter quod tota furiosa est educenda. Item quia cura
debet fieri per equalia in gradu contraria igitur
quanto est repletio tanta est euacuatio et propter hoc
etc. Confirmatur quod non minus nocumentum
parat educere farmacia debiliter agitando et non
euacuando quam fortiter complete euacuando
Ad oppositum est ypo[cras] in afforismo et grauis magistro
In questione primo premittenda sunt pauca
quedam 2o conclusio questionis 3o ad argumenta.
Premittuntur ad primum sit hec prima distinctio
quod farmacorum quedam eua[cu]ant coresoluendo et
electiue quedam vero non sed materias quibus
obuiant intestinis indifferenter educunt ex quibus
patent. 2a distinctio est hec quod farmacorum
electiue euacuantium quedam sunt laboriose
educentia ut scamonea mezereon colloquintida
et sic de alijs quedam dicuntur benedicta et
non laboriose educentia sicut cassia fistula 2o
canonis cao proprio et mesue de consolatione medicinarum
capo de cassia utrobique enim ponitur ipsam esse
securam pregnantibus similiter hunguios [illegible]
reubarbarum ut mesue capo de reubarbaro
3a distinctio quod duplex est euacuatio scilicet
regularis et exacta que sit utrumque per inter-
ualla [illegible] ut alias declaratur est tanta [illegible]
plures repente 2um plus et minus ut una alia
magis et minus exacte dicatur Vn et [illegible]

loquendi medicorum vna alterius compressione
regularis appellari potest ¶ Quod permittatur est
tempus pregnacionis in quo tempus fere dimidii
anni quoddam correspondet tribus mensibus aut
amplius aut minus in quo longius et breuius est
impregnatis quia in quibusdam fiunt anno et in
quibusdam xx vel xxx in quibusdam ii et in pluribus
fiunt in nono in quibus temporibus accidit diuer-
sitas in fortitudine et debilitate alligacionis
fetus ad matricem et [illegible] firmitate [illegible]
[illegible] ut certitudinem et incremento declaratur est
¶ Quod permittendum est quod licet multe passiones
[illegible] abortus potissime tamen [illegible]
tur si mors fetus fuit [illegible] interna fetus
et cotiledonum siue ligamentorum disrupcio quod
[illegible] duo ultime ad [illegible] fetus mediante
vel immediate tendunt in duas passiones [illegible]
ponere generales causas abortus scilicet subtrac-
tionem nutrimenti et ligamentorum disrupcionem [illegible]
quanto ligamenta sunt debiliora tanto
facilius accidit abortus aliis paribus quanto
plus indiget fetus nutrimento tanto propter
eius subtractionem facilius accidit abortus [illegible]
[illegible] euacuacionum abortum
facientium quedam faciunt hoc ligamenta [illegible]
do ut agitancie et [illegible] sicut farmacia
quedam vero nutrimentum subtrahendo ut flo-
bothomia [illegible] subtrahit [illegible] et
[illegible] et agitat [illegible] flomia ¶ [illegible]
tur ad [illegible] sit hec [illegible] quoddam cum [illegible]
laboriose et electiue euacuante non sit aliqua
pregnans regularis purganda cum medicina
[illegible] ut benedicta vel [illegible]
[illegible] electiue [illegible] prima pars
patet [illegible] annis [illegible] deductis
2a pars patet quia in pregnante potest intelli-
gi euacuacio fieri non [illegible] indicatione
[illegible] patet quia et [illegible] intelligenti ¶ [illegible] quod
licet [illegible] pregnans cum medicina
[illegible] euacuante [illegible] hec quod [illegible]
[illegible] quia [illegible] non fieret sequeretur
fetus [illegible] aut utriusque mors ¶ [illegible]
patet [illegible] corpore [illegible]
[illegible] digestam et [illegible] paratam que
tamen non potest [illegible] et regularis [illegible]
[illegible] intelligenti ¶ [illegible] quod licet in [illegible]
fortiter vel fortiori [illegible] pregnans non
pregnanti [illegible] aliis tamen paribus [illegible]
[illegible] necessitate imminente [illegible] pregnans non preg-
nante medicina fortiori [illegible] prima pars

paribus vbi vna sit vehemencius fumosa in pregnan-
te et [illegible] fortius et in non pregnante extra-
ordinarius patet 2a pars quia fortior est indicacio
retinendi in pregnante aliis paribus et
[illegible] non imminente necessitate quia
illa vel imminente immediate que est indicacio
sumpta a dispositione pregnantis nequaquam
huius consequitur patet quod ut medicus promoueat
ad euacuandum pregnantes fortior [illegible] indicacio
quam non pregnantes aliis paribus permouetur ad
euacuandum et hoc voluit ypocras cum dixit vna
non habens ¶ [illegible] quod est hec quod aliis paribus cautior
est euacuacio facta cum farmacia ante quartum et
post quartum quam in intermediis temporibus patet
quia magis paracior est pregnans ad abor-
sum in [illegible] quia et [illegible] declaratum
est in primo articulo et circa [illegible] ¶ [illegible] actiuo
cautior est euacuacio facta a quarto [illegible] quam
a [illegible] circa vel in xiii probatur quia ex parte
facilitatis [illegible] ad abortum alia sunt paria
et [illegible] hic abortus est periculosior propter debili-
tatem et magnitudinem fetus similiter quod indiget
plus nutrimento hic quam ante [illegible] non esse
[illegible]
tiledones [illegible] in mensibus sunt [illegible]
[illegible] consequitur patet [illegible] temporibus
[illegible] euacuacionum
sunt [illegible] prima et ultimo media
et [illegible] illa [illegible] sunt [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] quod probabile potest
[illegible]
[illegible] ita ut septimo
[illegible] octauo et nono [illegible]
et [illegible] quia [illegible] septimo vel
fit partus vel vehemens motus matris
vel [illegible] potest
[illegible] tractatu capitulo [illegible]
[illegible] et tractatum [illegible] capitulo [illegible] que [illegible]
impregnacione et [illegible] quod [illegible]
facilius aduenit abortus [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] quod [illegible] quia quedam [illegible]
debilitas et relaxat ligamenta vel cotiledo-
nes [illegible] debilitate facta [illegible]
[illegible] potest [illegible]
quia [illegible] versus [illegible] dispositionem
que argumentis in intermediis [illegible] post annum non
possunt ullo modo [illegible] ad dispositionem
bonam [illegible] quia [illegible] plus ex
[illegible] cotiledones et [illegible] habilitantur
ad [illegible] ¶ Ad argumenta [illegible]

et contra argumenta dicendum est illa probare quod cum farmacia consolvente non est regulariter evacuandum exacte tamen et timore maioris periculi illud facere pessimum vel dixit farmaciam non prevenire ad hominem sanum, componit simplicia et electiva vel potest dici quod moderni nulli volunt credere nisi Aristoteli et Zenoni propter ingeniositatem suam. ¶ Ad 3m [illegible] negandum est antecedens et dicendum est quod licet natura evacuet adest tamen venenositas farmacie. Et sic ad alia satis patet solutio etc.

Tertio farmaciis nostra [illegible] prima quod assumptio est ista: ad medicum cum farmacia purgante pertinet tales a corpore evacuare humores [illegible] si a natura evacuarentur esset utilius evacuare. probatur sic quod medicus tales evacuante materias evacuando confert egrotanti et bene operatur [illegible] tangitur per [illegible] similiter probat quia evacuat tunc quale et quantum evacuari opportet ut circa textum declarabitur in 10 etc. ¶ Primo nota quod per farmacias medicinas evacuantes sive consolvendo vel aliter intelligere debemus. ¶ 2o nota per talia non solum tales evacuationes [illegible] sed etiam generales adiuncta est quae [illegible] ¶ 3o nota sponte licet multipliciter sumatur [illegible] tamen ut idem quod natura naturaliter et non sinthomatice operante proveniens est intelligendum ut [illegible] ¶ 4o nota quod operationum a natura provenientium quedam est simpliciter naturalis ad quam solum natura inclinat [illegible] nulla re preter naturali [illegible] sicut est naturalis digestio etc. et sic de aliis. quedam simpliciter sinthomatica quae non pendens a sinthomate vel accidente preter naturam causata sed preter naturam [illegible] adhuc [illegible] ita quod sine ordine [illegible] provenirat virtus ad operandum sicut in multis evenit sinthomatibus. Quedam est quodammodo inter has media quia sic et sic provenit a natura stimulata etc. non tamen ad hanc operationem irritata est taliter quin debito ordine hanc producat operationem et tamen modica lesione sicut expulsio que producitur. Ad propositum per sponte evacuata etc. intelligit evacuata 3o modo alia enim dicuntur vel simpliciter naturaliter vel simpliciter sinthomatice evacuata. Ex quo patet quare dixit [illegible] esse utilia sinthomatice cum evacuata non sunt [illegible] Ex 2o patet primo non omnem evacuationem a natura provenientem esse utilem. patet 2o non per medicinam evacuando

debere naturam imitari sed naturaliter operante. ¶ 3o nota utilitatem et iuvamentum evacuationis est corpori [illegible] sicut dictum est secundum quantitatem qualitatem tempore loco conferencia et tollerancia quae omnia [illegible] debet intelligere ad hoc ut [illegible] evacuaret quale et quantum [illegible] ut bene declarabitur in tertio [illegible] ¶ [illegible] contra [illegible] ¶ [illegible] 4o ad medicum [illegible] pertinet [illegible] vel [illegible] de [illegible] a quae sunt [illegible] sed hoc quae dicta sunt probat sic talia evacuando evacuaret talia qualia non [illegible] evacuari [illegible] quia [illegible] aut non bene [illegible] ex quo sunt [illegible] quae evacuant [illegible] ¶ Nota [illegible] quia evacuationem illam prohibet quae evenit [illegible] quia [illegible] et [illegible] est verius [illegible] ut [illegible] et [illegible] ¶ [illegible] dubium si medicus debet in evacuando [illegible] naturam videtur quod non quia [illegible] ¶ Respondet medicus [illegible] debere naturam [illegible] evacuare aut ab evacuatione desistere qualis est nature conforme et proportionatum. Ex quo sequitur primo quod [illegible] natura evacuante et medico contra [illegible] natura. Sequitur 2o quod [illegible] evacuante et medico non [illegible] mutat naturam. ¶ [illegible] dubium si licet medicum imitari naturam sinthomatice evacuantem videtur quod non [illegible] furiosa. ¶ [illegible] sinthomatica est duplex [illegible] simpliciter et 2m quoddam simpliciter a natura irritata fit et plus [illegible] quam nocitum fit evacuatio 2m quoddam [illegible] plus nocitum quam [illegible] furiosa [illegible] ¶ [illegible] est imitari naturam et [illegible] ¶ [illegible] medicus regulariter debet imitari naturam sinthomatice evacuantem ¶ [illegible]

euatur plus laudabilis cum capite vomitus 2a pars
indissinteria morali qua euacuatur res venena
sa tenendum 2o q non omnis euacuatio 2m quod
[illegible]thomatica e cohibenda si aliqua augenda
aliqua diminuenda et aliqua non demittenda

Purgare quidem estate / prima 9o affa
e ista plurimum sunt in estate purgare
superiora probatur sic q in estate
maxime multiplicatur materia per superiora
[illegible] 1a ref pz quia et alia arguit q in es
tate maxime humidat humor colericus levis
ad superiora facile mobilis 1a ref ¶ hyeme
uo inferiora ¶ 2a q tempore hiemis ma
xime purganda sunt inferiora probatur sic
tempore hiemis maxime humidat humor
per inferiora educibilis 2a ref pz quia et alia pz
quia flemma grossus gravis inferiora petens si
militer sententia colligitur de mente mesue de
consolacione medicinarum intencione 2a capo
[illegible] ad finem inquit iterum ypocras ref et 3a p
doctrina 4a capo ypocrati quoque verum e et
2a huius xi capo f. de vomitu ¶ Et estas qui
dem e tempus dignus ref ¶ primo non q p
purgacionem euacuacionem factam per farmacon
[illegible] euacuate ut supra dictum e ¶ nota
p estate intelligit tempus intensius / [illegible]
[illegible] includens veram estatem et finem [illegible]
[illegible] autumpni similiter per hieme tempus [illegible]
[illegible] includens veram hiemem et finem au
tumpni et principium veris ut colligitur in comento
veris cum principium assimilatur hiemi finis vero
estati et autumpni principium et finis [illegible] ut sup
primo huius comento 3o in fine f. ventres [illegible]
[illegible] et veris 2a huius doctrina 2a 6o capo
¶ nota [illegible] superiora et [illegible] inferiora [illegible]
[illegible] superiora [illegible] per superiora
[illegible] superiora [illegible] superiora [illegible]
quia leviores [illegible] et superiora petentes edu
cere / 3o superiora a superiores partes eua
cuare in quibus videtur magis humor colericus
humidare prima et 2a exposicio est tenenda
Consimiliter per omnia de [illegible] inferiora e dicendi
¶ nota ad [illegible] affo requiri aliquas
[illegible] prima e ut tempora servient na
turas / 2a ut [illegible] parte dispositum cor
porum regionum et aliorum alia parte quantum
e possibile huius cum stantibus in tempore estatis
magis humidet humor colericus quam in tem
pore hiemis et econtrario tempore hiemis humor
flematicus [illegible]

magis vomitu et flematicus euatur secessu
et [illegible] 9o

Verum consules affo[illegible] sunt / ut [illegible]
sit verius sic [illegible] arguitur
q non potest in estate nec hyeme scilicet cor
pora euacuanda 1a aliis proxima pte
pz quia sub cane et ante canem ref pro 2a parte
pz 2a huius capo primo ad finem ubi regulas
pterra quas tu observare debes est fortes di
mittere mediciones in fortibus temporibus
quanto plus poteris sicut [illegible]
vomitum provocare ¶ 1o hec maxime [illegible]
[illegible]
lera maxime superhabundat in epate si tunc
ipa e pocius aliis quam per vomitum euacuanda
si cum [illegible] per urinam si cum [illegible] per
intestina ro ref ¶ Confirmatur quia tempe
calido maxime humidat melancolia generata per
adhustione que maxime e per secessum euanda
1a ref ¶ 3o plus in corporibus superhabundat
flegma in estate quam colera et adhuc quam in
hieme 1a [illegible] probatur quia in estate calor digi
rens e debilior ergo [illegible] de chilo suffi perfecta
decoctione decoquere et per [illegible] plus de chilo
[illegible] decoquitur et sic sit plus de flegmate
in estate generatur ¶ 4o colera quantumcumque sub
tilis e absolute gravis 1a magis inclinata ut
per superius expellatur et per [illegible] ref quia indet
nota cum ante ¶ Ultimo quia vomitus est
motus preter naturam secessus autem naturalis igitur
[illegible] vomitu quam secessu e euandum et per [illegible]
ref ¶ Ad oppositum e ypo. massar et galienus
in quinto et geordanus affo / primo puncte
da sunt [illegible] / 2o [illegible] ¶ primo sciendum
q contrariis in comparacione medici [illegible]
[illegible] ad formarem debemus attendere et
illam [illegible] alia tamen penitus [illegible] coll
8o terrapentice ultimo capo 2a huius capo po
ad finem ipse quoque semper sit sollicitus [illegible]
q magis e suspectum et e virtus si sint fortes
¶ 2o [illegible] q tam magis veris aut [illegible]
[illegible] quam caliditas indicat euacuacio
nes non esse fiendas colligitur hec notatu affo
sequenti quantum ad 2am partem et quantum ad primam
partem 6o [illegible] et 2a huius allegato capo et
ibidem capo 3o f. de quando et qualiter [illegible]
[illegible] quoque multum calida aut multum fri
gida ab euacuacione prohibet [illegible] patz
per [illegible] euacuacione estate vel hyeme fien
da que [illegible] indicaciones [illegible] supra

a natura peccante sive indicante remotio altera
non sumpta a tempore anni ut patet ¶ Tertio prae
mittendum est quod dicit quod in estate vel hieme cum
est solvendo evacuationibus esse corpora purganda
vel aut flemate aut colera aut melancolia
excessive angustiatis ubi enim paucus esset excess
sus a natura sic esset fienda evacuatio [illegible]
est indicatio a tempore anni ut patet ¶ Consilium
ad secundum sit hic prima quod in estate propter suptasi
purante naturam in hieme est prima metricis est sol
vendo evacuante regula [illegible] coacte evacuandum
probatur sic in qualibet tali evacuatione quantumcumque
debite administrata due observantur partes indica
tiones quae in prima patet quia et quarti est dictus in primo
articulo ¶ Secundum quod sequitur quod tam in estate quam
in hieme omnibus paribus sunt magis necessarium quam
vomitu corpora purganda quod probat secundum plu
ries magis et minus notum est evacuatio per secessum
ratione patet quia et quarti prognosticorum parte colligitur
particula prima capitulo [illegible] de regulis [illegible] et a me
sue intentione prima 2o capitulo de solutione
medicinarum dum inquid et tempore quidem ad in
testina est [illegible] 2m plurium ¶ Et assignat tempus
[illegible] quas predictae habuimus et videtur [illegible]
quod licet ita sit plures tamen per vomitum est
evacuandum in estate quam in hieme propter plures
scandat humor ad superiora corporis [illegible]
¶ Tertia quod plures proportionaliter est per vomitum eva
cuandum in estate vel evacuationibus [illegible] per secessum
[illegible] fiendarum quam in hieme probatur ut prece
dens istam conclusionem intelligit ypocras dum sunt con
[illegible] sibi gratia sit duodecies in estate evacuand
in hieme non septies dico quod plures proportiona
[illegible]
secessum et inferius per vomitum fienda [illegible]
et ita solutionum ventris ad vomitum et propor
[illegible] in hieme et [illegible] solvendis vent
et [illegible] vomitus provocandis et hoc patet
absolute [illegible] ¶ Ad argumenta quod dictum patet [illegible]
[illegible] sit dicendum [illegible]

Sub cane et ante canem [illegible] ¶ Consilium
affirmat esse ista purgationes sunt mo
leste sub cane et ante canem probatur
sic illo tempore virtutes sunt de
biles et resolute et corpora sunt inflammatoni
parata et [illegible] resistit aeris caliditas evacuationi
fiende cum farmaco [illegible] patet quia et quarti colligitur
[illegible] et habetur similis prima particula primi capitulo
[illegible] dum inquid et [illegible] quod tempus dum maior
canis ascendit et a me sue de solutione [illegible]

intentione prima 2o capitulo ¶ Et est utilis [illegible]
practico et ampliatur ut patet ¶ Primo [illegible] per canem
in proposito intelligere debemus tempus cani
culare et est tempus in quo quedam stella me
ridionalis canis appellata ab astrologis [illegible]
[illegible] et solis ortum antecedit et hoc est recte in
medio estatis [illegible] incipit autem canicularem tempus
prima die julii vel circa et durat usque [illegible]
augusti ita quod in summa est [illegible] dierum [illegible]
ultimorum julii et viginti primorum augusti
ut habetur [illegible] 2o alimentorum [illegible]
et appellatur hoc tempus hora [illegible] et frutus
[illegible] nominatum sunt vel [illegible] ante hoc tempus
[illegible] et [illegible] tempore [illegible] durante cani
cula vel sub et parum post purgationes sunt
moleste ¶ Nota per purgationes intelligitur e
vacuationes factas cum farmaco solvendo [illegible]
[illegible] delectionibus autem et [illegible] non
habetur [illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible]
corpora debilitata [illegible]
[illegible] debilitate a farmaco [illegible]
fortius [illegible] debilitatur ¶ [illegible]
[illegible] et humores valde inflammabiles sunt [illegible]
[illegible] farmacum corpus inflammat tum quia calidum
[illegible] et secundum 2m plurium tum etiam quia agitando
et [illegible] [illegible] patet [illegible]
[illegible] molestari frequenter [illegible]
farmaco hoc tempore [illegible] corpus ad [illegible]
¶ [illegible] quia aer exterior valde calidus
[illegible] humores corporis [illegible]
farmacum [illegible]
[illegible] magna [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] loco [illegible]
[illegible]
hoc tempore esse regulare [illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]

et [illegible] et patent [illegible] patent ¶ [illegible]
nota q [illegible] i [illegible]
[illegible] et actualiter [illegible]
[illegible] plus [illegible]
[illegible] complet
formam [illegible]
[illegible] et sic intelligit [illegible] ¶ Ad ar-
gumenta [illegible] pz soluto [illegible]

Graciles et gracile [illegible] ¶ [illegible]
e hec gracilia corpa et vomitu
facilit tollerancia sunt p vomi-
tu potissime in estate purgan-
da probat qa sit [illegible] maxe [illegible]
[illegible] calentib p vomitum facilit [illegible]
[illegible] pz quia et [illegible] satis noto [illegible]
[illegible] ¶ 3° qo est hec [illegible] evacuacione de
[illegible] probat q sic [illegible]
[illegible] sunt in corpe [illegible] con
[illegible] et evacuatam [illegible] pz quia et
[illegible] satis notum e [illegible] colligit [illegible]
[illegible] capo [illegible] et amplia-
[illegible] ¶ [illegible] graciles sunt dupliciter q
[illegible] habitudine tam [illegible]
quaz [illegible] quedaz no [illegible]
carnositates habentes venas latas et [illegible]
[illegible] grossa [illegible] plus sunt [illegible]
[illegible] est [illegible]
¶ [illegible] nota p facile vomentes intelligendos
esse illos qui [illegible] causa [illegible]
[illegible] ex vomitu vel [illegible]
[illegible] ut [illegible] pectus latum cum magna am-
plitudine [illegible] stomaci et [illegible] expulsiua sto-
maci [illegible] ¶ [illegible] nota tempa
maxime apta [illegible]
sunt [illegible] et [illegible] et estas
[illegible] potissime multiplicat
colera et [illegible]
[illegible] facile [illegible]
pellit [illegible] sunt [illegible]
[illegible] et [illegible] expulsiua [illegible] diffi-
culte et cum labore fit [illegible] expulsio
[illegible] evacuacio [illegible]
hieme et [illegible] causa [illegible]
[illegible]
[illegible] p
vomitum [illegible] habitudine et graciliter [illegible]
[illegible]
[illegible] intelligere [illegible]
[illegible]
[illegible]

hec sunt [illegible] ¶ Ultimo
nota no esse [illegible] ypocras [illegible] esse
[illegible] p vomitum [illegible] p fluxum ventris [illegible]
[illegible] corpa [illegible]
[illegible] sunt [illegible] et [illegible] tempora
[illegible] hec corpa sunt [illegible] potissime [illegible]
estas et [illegible] tempus hiemis [illegible] ¶ [illegible]
dicta sunt quedaz dubia [illegible]
[illegible] et gracile [illegible] vomitum [illegible]
ventre [illegible] habentes ventre
[illegible] tollerat [illegible] evacuates
[illegible] et [illegible]
¶ Confirmat tales difficulter tollerant fluxum
ventris [illegible] difficulter tollerant vomitum [illegible]
[illegible] ¶ 2m dubium disposita ad fluxum
[illegible] sunt [illegible] cum timore purgandi
et cum cautela [illegible]
disposita ad vomitum no sunt [illegible] et
cum timore purgandi [illegible] nota et [illegible]
colligit [illegible] capo [illegible] et capo [illegible] ¶ [illegible]
bium videtur q in estate difficulter [illegible]
[illegible] quaz hieme [illegible] in estate [illegible]
[illegible] corporis disperse et [illegible] a centro
ad circumferencia [illegible] hieme [illegible] sunt [illegible]
[illegible] et [illegible] expulsiua [illegible] vomitum [illegible]
[illegible]
[illegible] expulsiua [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] q [illegible]
habentes p [illegible] gracile [illegible] latum
[illegible] ella [illegible]
[illegible] negat [illegible] q [illegible] bene
[illegible] tollerant vomitum [illegible] habentes
pectus [illegible] carnosum et [illegible] vel
[illegible] similitudo ut dictum e quia [illegible]
p vomitum evacuat [illegible]
[illegible] ventre [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
q [illegible] tollerant vomitum [illegible]
[illegible] et salute [illegible]
tollerant vomitum corporibus [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] q sunt disposita ad fluxum
no sunt [illegible]
[illegible] ita disposita ad vomitum [illegible]
[illegible] vomitu no sunt [illegible]
ut e [illegible] et [illegible]
et [illegible] ¶ [illegible] plus
[illegible] difficultate vomitus [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]

adiacta expulsionis interimentibus aggregatis vias virgines [illegible] alii q̄ hic [illegible] in sunt sic [illegible] in tempore valde calido magis est cauendum a vomitu, prouocatio quoniam [illegible] possibile est

Difficile non vomentes [illegible]. ¶ Prima quod difficile vomentes et [illegible] non sunt provocandi evacuandi [illegible] interdum [illegible] maxime [illegible] ergo [illegible] et causa [illegible] declarabit. ¶ [illegible] quod in tali evacuatione continere estate [illegible] attendendum [illegible] tempora opposita sunt [illegible] attendendum [illegible] tempora regionibus [illegible] accedentibus [illegible] in talibus [illegible] hieme quod [illegible] estatem [illegible] et [illegible] declarabit sequente [illegible] sua hinc colligitur [illegible] capitulo [illegible] ad hunc [illegible] capiti et [illegible] utiles et amplius ut patet ¶ primo nota per difficile vomentes intelligere [illegible] esse illos qui non [illegible] a facili [illegible] vomunt et vomitum [illegible] [illegible] sub[illegible] magna [illegible] que quidem difficul[illegible] [illegible] prouenire potest ut [illegible] capitulo [illegible] pectoris angustia et colli longitudine [illegible] fortitudine [illegible] pinguedine [illegible] [illegible] et [illegible] ineptitudine ut in quibus [illegible] humores grossi viscosi et [illegible] et [illegible] intelligere ¶ [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] provocationibus [illegible] dispositione aut [illegible] [illegible] et [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible] notando [illegible] [illegible] sunt sanguinei [illegible] colerica et melancolica [illegible] fleumatici [illegible] carnosos [illegible] intelligit [illegible] carnosi [illegible] difficile vomunt [illegible] sunt provocandi euacuandi ¶ Aliter dixit quidem [illegible] carnosos [illegible] [illegible] pingues [illegible] [illegible] necessitate [illegible] [illegible] sunt [illegible] carnosos [illegible] difficile vomentes esse [illegible] euacuandos [illegible] et [illegible] difficile vomentes essent [illegible] [illegible] pingues [illegible] non fierent [illegible] euacuandi [illegible] sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] quod habet penultimam inferius

intelligi petissime debent evacuari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] quod [illegible] ¶ [illegible] tunc [illegible] estate quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vomitu. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vomitu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] carnosi sunt [illegible] [illegible] [illegible] expositione est

Phisicos non timentes [illegible] medicina non debent evacuari phisicos [illegible] [illegible] [illegible] prohibet [illegible] [illegible] farmacias [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et qui [illegible] [illegible] [illegible] capitulo [illegible] et [illegible] et amplius ut [illegible] ¶ Primo nota quod hic [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] complexione [illegible] ¶ [illegible] ut [illegible] ibidem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] capitulo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et phisis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] paulatim [illegible] ultimo [illegible] [illegible] [illegible] pulmonis ut [illegible] [illegible] [illegible] phisis fit maxime [illegible] [illegible] anno [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] phisicos [illegible] illos qui [illegible] sunt phisici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] colli longitudine gracile pectus et angustum et [illegible] ut [illegible] ¶ [illegible] quod in talibus [illegible] farmacia [illegible] quod [illegible] apta sunt phisici [illegible] [illegible] disposita [illegible] [illegible] ut phisici fiant [illegible] apta sunt phisici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] valde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

ipa tamen [illegible] ex subito [illegible] redarguit, [illegible] tanto [illegible] p[er] hoc quod [illegible] fuit [illegible] non [illegible] accidit [illegible] febris et per [illegible] illud [illegible] fuerit [illegible] cum [illegible] sit [illegible] et [illegible] facta [illegible] vomitu [illegible] in expulsione et per [illegible] aliqua [illegible] apparent [illegible] ¶ 2o nota non solum [illegible] esse [illegible] vo[mitum] [illegible] plus [illegible] vomitus de ipa [illegible] ¶ 3o nota [illegible] totum [illegible] esse [illegible] sicut ut si [illegible] stoma[chum] [illegible] ipam vomitu [illegible] ¶ [illegible] contineret [illegible] ipa [illegible] superiora purganda [illegible] ¶

Melancolicos [illegible] ¶ [illegible] melancolica sunt [illegible] medicine purgande [illegible] evacuandus [illegible] et [illegible] expulsionis [illegible] nota [illegible] sicut humor [illegible] purgandus [illegible] purganda [illegible] ut [illegible] melan[colicus] [illegible] et [illegible] ut [illegible]

[illegible] nota [illegible] intelligi posse melan[colica] passione patientes membra [illegible] humor melancolicum [illegible] purgandum et sic [illegible] sunt [illegible] sunt sana [illegible] fuerunt [illegible] competat [illegible] aut [illegible]

[illegible] nota [illegible] esse pur[gandos] humor cum melancolicus [illegible] humor [illegible] inferiora [illegible] purgandum [illegible] non [illegible] vehementiori medicina et [illegible] resolvendo [illegible] habeat [illegible] esse [illegible] Nota [illegible] melancolicorum purgatium [illegible] vomitu [illegible] intelligi [illegible] sit [illegible] melancolicos [illegible]

[illegible] resolvendus [illegible] supra [illegible] [illegible] aut [illegible] possit [illegible] nota [illegible] expulsione ut [illegible] continueret [illegible] intestino recto facile [illegible] passet ipa in redundante sicut in quartana contingit frequenter ipa esset pro vomitu expel[lenda]. Contra quod melancolici sunt per superius purgandi quia melan[colia] multum [illegible] stomacum [illegible] arguit quia proflu[it] ad os [illegible] prima primi capo de humoribus [illegible] competit vomitus prima [illegible] capo [illegible] [illegible] quod melan[colia] natura[liter] profluens ad os stomaci non est per vomitum evacuanda quia valde [illegible] et [illegible] et [illegible] partes [illegible] descendens [illegible] aut [illegible] evacuat [illegible] processus quod per vomitum expell[enda] [illegible] De [illegible] aut dicit [illegible] quod [illegible] vomitus [illegible] admonendarum [illegible] intendarum [illegible] eradicare [illegible] per inferius quam per superius purgarum [illegible] quod non solum fit hoc ad evacuandum materiam que [illegible] quia [illegible] multi[illegible] et quia [illegible] per vomitum quod evacuaverit [illegible] vomitu et non [illegible] talem [illegible] longam [illegible] provocatum ut [illegible]

Circa contectum dubitatur si melan[colia] [illegible] aliquis humor [illegible] [illegible] solum [illegible] [illegible] dubium [illegible] humor [illegible] dubium est [illegible] humor [illegible] et [illegible] et alia melan[colia] [illegible] competit [illegible]

Confirmatur quod [illegible] ut [illegible] et melan[colia] ut [illegible] [illegible] primo [illegible] melan[colia] [illegible] humor [illegible] esse [illegible] non tamen [illegible] glutinosior et violentior [illegible] ipa [illegible] et glutinositate [illegible] violen[illegible]

parte dicitur metha^a molentia. Aliud dicitur quod inter
aliorum quoruncumque humorum comparatione et negatione
aliis partibus ut comparata melancolia naturali colere
naturali pretor naturali ut colere eruginose comparata
melancolia pessima per adhustionem generatur et hec
ipsa est nequior [illegible]. Ad [illegible] dicitur quod ipsa potest
tantum solum corrumpi in aliorum humorum [illegible]
libet, aliquis humorum corruptorum generatur ut
non sit colera vel flegma et potest per [illegible]
[illegible] ipsa est [illegible] aliorum humorum [illegible] gravior
et [illegible] aliis et quia aliis adhustis
ipsa [illegible] manet [illegible] et [illegible]. Ad
aliud dicitur quod alia evacuantia debent coleram
[illegible] humorum et alia melancolicum [illegible]
[illegible] humorum et licet [illegible] medicinam esse colere
et melancolie evacuativa [illegible] competeret
colere aut melancolie ut [illegible] in quantum
colera est humor naturalis colere et melancolia
melancolie ubi [illegible] tantum aliorum illorum esset
evacuandum [illegible] [illegible]
[illegible] humorum [illegible] [illegible] quantum
[illegible] [illegible] colere et melancolie non [illegible]
[illegible] aut [illegible] aut
[illegible] melancolie et colere [illegible]
et [illegible] [illegible] affensum
[illegible] valde [illegible]
esse [illegible]
et [illegible] [illegible] sufficit
[illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] Cum affi
[illegible] [illegible] in sit
et [illegible] [illegible] et [illegible]
hoc [illegible] non [illegible] far
macia neque alio medicamine [illegible] illorum
[illegible] ydropisi [illegible]
[illegible] et [illegible] non
[illegible] significat malam [illegible]
[illegible] ydropisis [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] et an
[illegible] [illegible] a serapione [illegible]
[illegible] capitulo et [illegible] tractatu quarum
[illegible] capitulo de ydropisi et est [illegible]
[illegible] et p. et adhuc [illegible]
quia [illegible] esse [illegible]
quod mala [illegible] et amplius
ad [illegible] et complexiones. Primo
nota [illegible] intellectus

et intentiones [illegible] importat dolorem ven
[illegible] vel [illegible] illius [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
vel [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] valeat
et per torturam [illegible] corrupta [illegible]
aut [illegible] importat [illegible]
[illegible] dolorem [illegible]
[illegible] et [illegible] illa [illegible]
[illegible] importat dolorem torture
[illegible] intestinorum [illegible] et
[illegible] corrupta [illegible]
[illegible] dolorem [illegible]
[illegible] umbilici [illegible] intelligere [illegible]
[illegible] umbilici vel in
[illegible] umbilici [illegible]
[illegible] aut [illegible] et
[illegible] dolorem [illegible]
[illegible] umbilici [illegible] posset
dolor [illegible] causam ut [illegible] in pluribus
intelligi [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dolorem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] farmacus [illegible]
[illegible] [illegible]
et [illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] dolorem [illegible]
[illegible] farmacia [illegible] aliud [illegible]
[illegible] preservativam [illegible]
et [illegible] adhuc [illegible]
[illegible] apostemata [illegible]
dolor [illegible] apostemata [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] nota [illegible] intelligere
[illegible] capitulo [illegible] ydropisi [illegible]
[illegible] frigida [illegible]
[illegible] et [illegible] aquam
[illegible] aut [illegible]
[illegible] et [illegible] non
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ydropisis [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] aphorismo [illegible]
[illegible] aphorismos [illegible]

ab apostemate [illegible] est [illegible] ut [illegible] ventositas [illegible]
plenus ¶ [illegible] ypo [illegible] sive ventositatem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dixit [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] ¶ nota huiusmodi dolorum
[illegible] quos esse extensivos sive pungitivos
[illegible] ut alias quas [illegible] esse mobiles
aliquo modo dolore [illegible] et quos non ad [illegible]
de extensivis et dolorem [illegible] mobilibus
[illegible] tales [illegible]
plures sunt ventosi ¶ ex quo colligi potest
causa [illegible] extensiva [illegible]
modi dolore [illegible]
significat [illegible] intestinis [illegible] dolorem fortem
malam ventositatem [illegible]
[illegible]
[illegible] ventositatem [illegible]
[illegible] intestina [illegible]
[illegible] repleat [illegible]
intestina et [illegible]
et ventus et corpus tympanites [illegible]
tympanites et [illegible]
[illegible] ¶

[U]num [illegible] sit [illegible] hoc [illegible]
[illegible] huiusmodi dolores [illegible]
[illegible] tympanites [illegible]
[illegible] aschites [illegible] non est
[illegible] significandi malam complexionem
frigidam [illegible] magis [illegible]
[illegible] aschites causativa [illegible] ¶ [illegible]
nulla [illegible] farmaca
[illegible] ¶ quia potest esse dolor
[illegible] intestinorum [illegible] farmacia [illegible]
[illegible] et non sequitur tympanites ¶ [illegible]
quam [illegible] tympanites [illegible]
[illegible] dolore [illegible]
¶ [illegible] mala [illegible] calida vel
frigida [illegible] aschites causativa
[illegible] calida [illegible] ventositatem [illegible]
¶ [illegible]
[illegible] dolor [illegible]
ut [illegible] mala
complexionem [illegible]
[illegible] mala complexione [illegible]
[illegible] tympanites [illegible]
[illegible] ventositatem [illegible]
[illegible]

et [illegible] ventositas illa [illegible]
vaporum [illegible]
[illegible] ventositatem [illegible]
[illegible] quia videtur [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] ypo [illegible] et galienus
[illegible]
[illegible] huiusmodi ventosi[illegible]
[illegible] mala complexione [illegible] frigida
¶ [illegible] intelligendum
[illegible] huiusmodi dolores [illegible] sunt
fixi [illegible] dolore [illegible]
te mobili [illegible] plurimum [illegible] est ventositas vento
[illegible] mobili [illegible]
fixo [illegible] causa [illegible] plurimum
[illegible] ventositatem
esse [illegible]
[illegible] ¶ intelligendum [illegible] huiusmodi
dolores aliquando esse extensivos [illegible]
¶ [illegible] intelligendum [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] dolor [illegible] sequitur
ydropisis [illegible] potest esse ab apostemate
aut [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] mobili [illegible] ventositate
[illegible] sequitur ydropisis [illegible] quia [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible] sequitur ydropisis [illegible]
[illegible] plurimum probat [illegible]
et [illegible] ypo ¶ [illegible] intelligendum
[illegible] ventositatem [illegible] calide humoralis
[illegible] valeat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] calido [illegible]
[illegible] causa [illegible] et [illegible]
generant ventositatem [illegible] ¶ [illegible] calida
esse [illegible] non [illegible] esse [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible]
[illegible] plura [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

magis dispositas io ref. ¶ Tunc sit prima qo ista possibile est ventositatem a calido intensione temp[ore] generari p[er] [illegible] intemperantiam febricitante sic cum intensione maiori stat [illegible] caloris minor ad resolvendum [illegible] p[er] [illegible] et [illegible] satis notum. ¶ [illegible] qo est hec q[uod] possibile e a calido temperato et adhuc diminuto generare ventositatem probatur [illegible] ut prius [illegible] hec prima sequitur hanc [illegible] de [illegible] esse falsam ventositas generatur a diminuto calido [illegible] adhuc [illegible] intelligatur a diminuto calido [illegible] [illegible] resolvendum. ¶ [illegible] paruit tam a diminuto quam abundanti calido [illegible] temperato [illegible] aquositas [illegible] [illegible] [illegible] paucitatem [illegible] ¶ [illegible] q[uod] [illegible] e causa generativa aquositatis [illegible] quam temperantis [illegible] quod [illegible] patens est [illegible] calefacere et subtiliare et [illegible] [illegible] ¶ [illegible] arguta p[er] q[uod] dolor ille cum illis [illegible] ventosam significat et [illegible] aquosam in [illegible] tum [illegible] quam [illegible] esse [illegible]

¶ [illegible] esse [illegible] difficultatis magna et in longo tempore magno [illegible] potest [illegible] huius [illegible]

¶ [illegible] patet quia sit [illegible] ¶ [illegible] q[uod] illa pot[est] esse mala [illegible] in gradu frigida aut [illegible] paucitatem ut [illegible] pot[est] esse frigida qualibet et [illegible] mala [illegible] generat [illegible] sitate ¶ [illegible] q[uod] illa pot[est] esse mala [illegible] frigida et [illegible] et p[er] et q[uod] mala [illegible] patent intelligenti [illegible] materiam aqua [illegible] factura [illegible] illa sit facta et [illegible] [illegible] aut resistant [illegible] ¶ [illegible] pot[est] [illegible] resolutionem [illegible] generative resistat [illegible] [illegible] ventositatem [illegible] ventositatem generata et [illegible] ad subtiliandum grossitiem que [illegible] ad resolvendum [illegible] Et per istum modum [illegible] [illegible] flamma [illegible] et [illegible] Alie illa ventositas [illegible] generatur et [illegible] aggregatur [illegible] ventositate [illegible] generatur et [illegible] aggregatur. ¶ [illegible] [illegible] valeat quando [illegible] calido sit [illegible] [illegible] q[uod] licet possit [illegible] agere [illegible] grossitiem et subtiliare [illegible] pot[est]

subtiliata [illegible] resolutione [illegible] calore tanto [illegible] [illegible] resolutum [illegible] [illegible] vapores insensibiles [illegible] requirit gradus [illegible] [illegible] [illegible] licet possit [illegible] subtiliare [illegible] [illegible] difficultate [illegible]

O[illegible] ventres [illegible] ¶ [illegible] ventres [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible] sic [illegible] sunt [illegible] a diuturnitate quia [illegible] sunt flematice ut [illegible] habet [illegible] capitulo [illegible] et [illegible] ut [illegible] ¶ [illegible] nota ut [illegible] ventres [illegible] [illegible] ventres [illegible] [illegible] licet [illegible] fluxum possit ampliari ubi esset [illegible] forti [illegible] et [illegible] diuturnitate ¶ [illegible] lienteriam [illegible] posse fieri a causa [illegible] ut a cibo lubrico [illegible] et [illegible] magis sunt [illegible] [illegible] ulcera [illegible] et [illegible] et flegma [illegible] intestinis et ea reddens lubrica et [illegible] est potissima [illegible] Et nota quid e lienteria [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] medicamina [illegible] esse [illegible] dispositione [illegible] locus ad quem [illegible] tempus [illegible] [illegible] ventositas [illegible] medicamen [illegible] esse [illegible] ¶

H[illegible] elleborus [illegible] ¶ [illegible] [illegible] purgandi [illegible] elleboro [illegible] purganda [illegible] purgantium [illegible] [illegible] probatur [illegible] ab [illegible] et [illegible] ab elleboro [illegible] et melius purgant [illegible] [illegible] capitulo [illegible] et capitulo [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] farmaco [illegible] [illegible] ¶ [illegible] nota q[uod] elleborus [illegible] purgat [illegible]

[illegible] cum separate gerendat [illegible] ut colligitur et Serapion [illegible] et elleboro [illegible] simplici [illegible] parte [illegible] [illegible] calidum et siccum in gradu [illegible] ut colligitur [illegible] et est venenosus [illegible] [illegible] alb[us] [illegible] [illegible] [illegible] hoc decima tempore [illegible] [illegible] [illegible] purgat col[eram] [illegible] flemmatica [illegible] et flegma et melancoliam ¶ [illegible] [illegible] et [illegible] et talem corpus [illegible] [illegible] potest [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ elleborus niger [illegible] [illegible] magis [illegible] et est venenosus [illegible] [illegible] forte [illegible] et [illegible] caput et [illegible] et fortiter [illegible] [illegible] [illegible] Serapion [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] caput [illegible] nisi ante [illegible] forte [illegible] et [illegible] et [illegible] venenum [illegible] ut colligitur [illegible] ¶ [illegible] habeas modum [illegible] elleboro [illegible] Serapion et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] quia plures sunt ellebori [illegible] dixit elleborus [illegible] [illegible] fortes et [illegible] ut [illegible] [illegible] alii elleboro tollerant tamen [illegible] quia tempore [illegible] [illegible] medicine non erant [illegible] nota ¶ [illegible] nota corpus posse non facile tollerare vomitum [illegible] [illegible] multas causas supra allegatas [illegible] [illegible] [illegible] que sunt pectoris angusta [illegible] [illegible] dispositio ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] gravitas et [illegible] [illegible] sermo [illegible] [illegible] [illegible] competit vomitus [illegible] elleboro quia [illegible] purgat [illegible] non competit humectatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] elleboro [illegible] [illegible] [illegible] humectatio [illegible] [illegible] [illegible] causa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] talis [illegible] [illegible] [illegible] facilius [illegible] [illegible] elleboro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible] vomitum [illegible] elleboro [illegible] [illegible] [illegible] elleboro [illegible] [illegible] sunt [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tollerant que sunt corpora [illegible] 3[o] nota ut colligitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] plures.

dicens [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] talibus [illegible] humectata [illegible] elleboro [illegible] tollerare non possunt et debent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habebant quatenus [illegible] [illegible] tempore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multa que [illegible] actua[liter] corpus humectas ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] causa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] humectatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

¶ [illegible] dicta [illegible] [illegible] [illegible] quedam dubia primum non videtur corpus [illegible] [illegible] [illegible] humectatione quia [illegible] humectatio [illegible] humores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laboriosa [illegible]

¶ [illegible] dubium an [illegible] [illegible] elleborus [illegible] [illegible] vomitiva debeat adhiberi medicina [illegible] existente in stomaco vel stomaco vacuo ¶ [illegible] debeat esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] capitulo de elleboro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] operationem [illegible] [illegible]

¶ [illegible] dubium quod [illegible] accidentaliter humectat [illegible] accidentaliter [illegible] [illegible] [illegible] capitulo [illegible] [illegible] [illegible] allegato ¶ [illegible] dubium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] medicinalis actualiter humectat quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] calefaciunt [illegible] [illegible] [illegible] calidum [illegible] [illegible] humectare [illegible] [illegible] humidum [illegible] quia et colligitur [illegible] [illegible] [illegible] capitulo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corpus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corpus ¶ [illegible] [illegible] elleboro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] elleboro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vomitus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ nota hec medius

cohibendi positus a [illegible] sue et ab [illegible] loco allegat [illegible]. ¶ [illegible] quod accidentalis humectat [illegible] ut calidum nunquam agat in humidum quare non sic cooperat corpus sicut [illegible] talis [illegible] potest accidentalis cooperari ut probat [illegible] repugnat [illegible] duos effectus [illegible] oppositos ut patet. ¶ [illegible] ut aliquid [illegible] aliquid humectare calefacere et infrigidare [illegible] quantitative [illegible] qualitative et sic [illegible] [illegible] maiori gradu humiditatis [illegible] humectat ad propositum cibus [illegible] humectat quantitative substantie [illegible] qualitative cooperat [illegible] sic non fiunt cibus [illegible] [illegible] ¶

[illegible] [illegible] aliquid [illegible] ¶ [illegible] [illegible] corpus [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] alia medicina [illegible] corpus [illegible] localis movendi [illegible] [illegible] corporis localem magis [illegible] et [illegible] purgatio [illegible] quia et [illegible] quia motus agitat et [illegible] humores [illegible] [illegible] plus [illegible] expellendos [illegible] ¶ [illegible] sequitur [illegible] corpus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] impedit [illegible] [illegible] [illegible] probat quia sompnus [illegible] [illegible] [illegible] capo [illegible] [illegible] sompno [illegible] et [illegible] sompnus [illegible] quiet [illegible] [illegible] causa [illegible] ¶ [illegible] motus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] medicina [illegible] [illegible] [illegible] et calore [illegible] ut totus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sompnus et quies [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] melius sompnus [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] melius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] melius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] patent quare [illegible] operatio melius [illegible] [illegible] [illegible] fiecunt et [illegible] incepit [illegible] [illegible] motus [illegible] [illegible] [illegible] partes [illegible] [illegible] [illegible] expellendos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sompnus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motus [illegible] [illegible] ¶ [illegible] motus localis [illegible] [illegible] et calorem et humores ad interiora attrahat [illegible] [illegible] [illegible] expellendum ¶ [illegible] [illegible] sompnus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

¶ [illegible] nota [illegible] probat [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] allegat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amplificat [illegible] ¶

[illegible] post assumptum [illegible] [illegible] [illegible] sompnus [illegible] [illegible]

q̄ n° pmo pa venenum assumptoni e plicando sompnus cum ſ cum farmacum saltem forte expediendo curas p̄ ret pꝫ q̄a et colliget aoz 2° c° capº de cura eius qui in potu sumpsit venenum et i ut non dormiat curando et non dimittat se ipsum tenet ut dormiat primo capitulo ut vigilare ipsum faciat et videant et clamant in aurem ipsi et colliget uitoz 2° regiminis acutorum quando est in libro meo et alibi 12° et gā primi capº de dispositionibus medicinarum venenosarum soluentium et plures alibi confirmat quod autem non competit sompnus ut patet per auctores operantes qui ducunt eos per vias tam parvis tintinabulis et clamoribus ut prohibeat sompnum quia non esset nisi venenosa in anteriori per sompnum ad interiora revocetur et male fumi et ita parum valebit de farmaco soluto ante dicendum ¶ quod per sompnum superuenientem farmaco debilitatur operatio farmaci et impedit p̄ ret quia pꝫ et aū probatur quia per sompnum fortificatur virtus ꝓ fortificata vna debilitat alteram p̄ ret pꝫ quia cum virtus fortificatur et farmacum debilitetur similiter 2ª p 2° capº de his que preueniunt ex sompno

¶ 2° eadem potest esse virtus debilis ad farmacum debile sicut robustus ad forte ꝓ sompnus in robusto ... virtutem mediocriter forte ... in debili debilis ¶ at ... videtur intencio Auicenne pª 3ª capº de cura egritudinis capitis in generali ubi dicit quod super recepcionem farmaci non est dormiendum nisi ante et vigilie destruunt operationes eorum

¶ Confirmatur quia motus sompni est ad interiora et farmaci ad exteriora ... contrarii et per consequens vnus est alterius impeditivus ... ut farmacum solutivum perficiat effectus suos ipsum farmacum ... et superveniente sompno ... perficit operationem pꝫ quia et minor ... per sompnum reddatur virtus fortior et ... allegat galienus de ... haly in tegni ponentes quod effectus medicine non est ... attrahit humores plures superando virtutem ... et ptolomeus in centilogio prohibet dare solutivum ... cum sompno ... confortat ... nec super forte nec super debile farmacum competit sompnus p̄ ret pꝫ quia et aū prima pars arguitur quia farmaco debili super nos sompnus eius virtutem dissolvit nec forti quia forte per se

sufficiens est sine sompno operari p̄ ret ¶ 3° super farmacum vomitivum non est dormiendum ... ret pꝫ quia et aū quia hora solutionis preventum est in meridie ut gā primi xi° capº ... nec tunc nec paruo ante competit sompnus p̄ similiter quia ex sompno superveniente possibile est vomitiua fieri ventris solutiua ut si vomitiua fuerit subtilis penetrativa ... de consolatione medicinarum capº 2° ¶ 4° oppositum est consuetudo ... qui videntur semper pa aū farmacum sompnum precipe et Auicenne gā primi 2° capº ¶ ... alias medicinas solutivas bibat melius erit ... si medicina fuit fortis et super eam dormiat ante quod aperiatur ... operabitur melius ¶ in ista questione ... primo ... distinctiones et notabilia ... respondebitur ad questionem ¶ ... sit hec prima distinctio farmacorum ... quando ... expositum est sermo ... quoddam forte et laboriose educens ut elleborus et scamonea quoddam debile ut magna cassia fistula et tamarindi quoddam medium ut reubarbarum et agaricum et de omnibus hiis potest esse sermo in proposito potest tamen fieri sub distinctione dicendo farmacorum fortium et debilium quoddam est forte debile intelligendo per forte debile quod evacuat humores difficilis eradicationis in parva quantitate ... bona quantitate ... putridarum ... non est hec distinctio ... ¶ 2ª distinctio ... quoddam est vomitivum quoddam secessivum et quoddam utrius operationis ... ut elleborus ... ut scamonea ... ut cucumer asininus ... et genesta ¶ 3ª distinctio quia farmacum potest exhiberi in forma solida liquida et media que patent ¶ 4ª distinctio quod corpus cui farmacum exhibetur solutivum potest esse forte et debile et medio modo se habens

¶ 5ª distinctio alia cum farmaco ... attractione ... quae non ... patent in exhibicione ellebori

¶ Ultima distinctio quod sompnus competere ... statim ipso assumpto vel postquam operari incepit vel completa eius evacuatione ¶ Secundo premittenda sunt notabilia ... ex sompno super assumptum farmacum ... ad loca ... ut aliud ... malas impressiones ... farmaci ... virtus melius ... permittit

q^m bona separacio humatum a nocumento cum reten
cione humatum et expulsione nocumentum [illegible]
agrusque preterior [illegible] operacione farma
ci impellendo humores ad ventrem et e contrario
nocumenta [illegible] apta subsequi remedio
et e hec [illegible] farmaco [illegible] 2^m [illegible]
exhibito ¶ [illegible] prima [illegible]
p statim super forte et mediocre farmacum et
maxime in solida substancia exhibitum ventris
solutivum tam a forti quam debili et mediocri [illegible]
e dormiendum [illegible] aperit probat [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] notavit super farmacum
in substancia solida quia [illegible] liquefit in liquida
ut p[illegible] ¶ [illegible] super farmacum debile [illegible]
tris solutivum [illegible] exhibitum [illegible]
[illegible] non est dormiendum [illegible]
[illegible] digereret medicina ut [illegible]
[illegible] super [illegible] dormiens [illegible]
[illegible] super aliquo medicinam [illegible]
in forma [illegible] exhibito [illegible] non
e dormiendum [illegible]
super farmacum [illegible] dormiendum et adhuc
medicinam in substancia [illegible] exhibito ¶ [illegible]
[illegible] farmaco [illegible] non est regula dor
miendum [illegible] quia retinetur
[illegible] aut
cadit [illegible] ¶ [illegible] com
pleta farmaci debita operacione regula [illegible]
competit sompnus [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] super
farmacum vomitivum non est dormiendum [illegible]
antequam incipiat operari probat [illegible]
[illegible] ypocras cum biberit quis elleborum
ubi [illegible] de albo ut [illegible]
[illegible] quia [illegible]
farmacum vomitivum posset fieri [illegible]
natura semper temptante [illegible] posset expel
lere [illegible] et maxime farmaco
[illegible] valde penetrative ut in [illegible] de
[illegible] medicinarum 2° capitulo [illegible] quia [illegible]
[illegible] non est [illegible]
[illegible]
[illegible] adhuc [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] argumenta ad [illegible] intellectu ypo
[illegible] incipit [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] est sompnus [illegible]
[illegible] farmacum [illegible] vomitus [illegible]
[illegible]
[illegible] quantitatis debite farmacum exhi

beat ¶ [illegible] potest dormire [illegible]
[illegible] et maxime tempore [illegible] longi [illegible]
[illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] elleboro [illegible]
longum [illegible] a stomaco et [illegible]
[illegible] competenter et maxime [illegible]
corpus [illegible] statim exhibi
to vomitivo [illegible] vomitus [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] argumenta [illegible]
ad [illegible] negando [illegible] quia [illegible]
non dubitato [illegible] tale [illegible]
[illegible] de farmaco [illegible] de farmaco
[illegible] sompnus [illegible] de
[illegible] sicut de veneno [illegible]
[illegible] in corpore [illegible]
[illegible] operacio [illegible] a farmaco ¶ [illegible] far
macum exhibetur debite compositum et quan
titatis et qualitatis [illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
illud de antinice debilitat cum [illegible] et
corpus inflamat licet [illegible] debeat [illegible]
[illegible] quiete [illegible] ¶ [illegible] sompnus
impedit farmacum [illegible] mala impressio
[illegible] membro non tamen impeditur
[illegible] causas [illegible]
ad attractorem [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] motus farmaci [illegible] ad
inferiora et [illegible] a sompno [illegible]
[illegible] impetit [illegible]
hic humores ad ventrem [illegible] aut ad ex
teriora expellit ¶ [illegible] negando [illegible]
[illegible] nature aliquid [illegible]
vel nocumentum [illegible]
[illegible] quia nature infert nocumentum ut in [illegible]
[illegible] de [illegible] et [illegible]
logorum aut [illegible]
[illegible] fortissima et farmaco debili
[illegible] valde robusta ¶ [illegible]
[illegible] licet farmacum forte [illegible]
sompno [illegible]
[illegible] maiori corporis nocumento [illegible]
[illegible] patuit in questione

O[illegible] elleborum
elleborum periculosius [illegible]
[illegible] oppositus est [illegible]
[illegible] impedienti et inferius
[illegible] plura [illegible]
[illegible] que notata sunt

super sup 3a° 2e particule illius Sana huius
corpa hic n° non habes declarare nisi quo
elleborus spasmum facit et ibi vide /
Non febricitantibus ¶ Con° affo'''
e ista corporibus febricitantibus si
insit fastidium et cordis morsus
et oris amaritudo et oculorum tene
brositas huiusmodi corpora significant indige
farmacia per superius evacuante probatur sic per
huiusmodi signa significatur in talibus corporibus
humores humidare colericos ad superiora tende
re ergo ergo n° p' quia et a''' ea tertia declabi
Similis sunt sunt. 2a primi capitulo 3° et 2a g'
designis motus materie ad superiora et est
utilis et ampliat ut patet ¶ Primo nota ypocras
dixisse non febricitantibus propter alterum quod
minus audaces esse debemus in evacuando febri
citantes per vomitum quam non aliis partibus
vel et minus est regularis evacuatio eo quod fac
macium et maxime vomitum exsolvendo e
vacuans corpus vehementer calefacit et ex
siccat aut ut phc daret intelligi quod non solum
actu egrotantes in quibus huiusmodi apparent
signa sunt evacuandi sed etiam non actu pati
¶ 2° nota reperi istos fumos vomitus
subversio nausea fastidium et abhominatio
et intellectus istorum primus declaratus est
illo afforismo pro parte superturbacionibus natura
ut colligitur ex 23a 3a tractatu 4° ca°
vomitus et subversio sunt motus
per fastidium intelligimus dispositionem stomaci
per quam homo odit et refugit cibum vel est
actio ablata appetitiva contingens maxime
propter humores malos et potissime calidos circa
os stomaci infistatos aut contentos ¶ 3° nota
ut in g'° tangitur antiqui os stomaci sive
cor sive precordium nominaverunt in quarto
de accidenti et 3° cam fen 13a capitulo primo
propter multa primo quia sicut cor est acutissimi
sensus et ita os stomaci et sicut propter lesionem cor
dis fit sincopis ita et propter lesionem oris
stomaci similiter quia os stomaci ad cor maxime est col
ligatum ut colligitur in locis allegatis per cor in proposito
os stomaci est intelligendum vel et morsus cor
dis intelligi debet mordicatio oris stomaci con
tingens a materia mordicativa ibi contenta et
in eo mordicationem causante ¶ 4° non per tenebro
sitatem etc ¶ 5° notandum per farmaciam in
telligi possemus solum purgativam sed etiam
vomitum provocativam

¶ 8º notandum pharmaciam intelligi posse
non solum secessivam sed etiam urine provocativam
potissime tamen in proposito de secessiva intel
ligendum est ¶ 9º nota notanter dictum esse sugit
non autem dictum est corpus esse evacuandum
quia et si supra indicacione a situ et loco ad
quem declinat materia sit tale corpus evacuandum
non tamen absolute indicandum ipsum sic etiam
debere nisi ubi cum hoc non sint alie indicaciones
fortius oppositum indicantes

Egestiones nigre ¶ prima que assignanda
est ista egestiones nigre quasi sangui
nis sponte id est a natura evenientes sine
corpus febricitans sive sine non
sint pessime probatur quia huiusmodi egestiones
significant in naturalibus membris vehemens
incendium et adustionem vel vehemens caloris
naturalis continuo sive mortificacionem quorum
utrumque est pessimum et inordinatum ¶ primo non
egestiones sunt triplices primo proquales superflui
superfluitatem expulsione per naturam regione
sunt 2º pro superfluitate sive digestionis 3º pro
qualis superfluitate vel materia per naturam sive digestionis
3º proqualis superfluitate expulsioni deputa
tata expulsa qualiter deinde aliquam egestionem
esse sanguineam colericam vel humoralem etc. et
tales sunt in proposito ¶ 2º nota nigre sunt sicut
sanguis grossus nigrum et fecalis communis sicut
est sanguis emorroidalis et non nigre propter aliam
aliam causam accidentaliter contingentem ut cibum fari
nam etc. ¶ 3º nota huiusmodi egestiones quin
esse pervenientes et quasi non in proposito sermo
est de pervenientibus ubi enim non perseveraret
non esset quoniam vera ulla ¶ 4º nota huiusmodi
egestiones apparere posse in principio vel augmento
et alterius antequam signa digestionis appareant
et sic intelligitur in proposito de apparentibus
non post signum digestionis est aliter secundum
¶ 5º nota quod huiusmodi nigre egestiones
possunt a multis causis contingere primo propter ap
tum apostematum interiorum ut dubellam
in epate in quibus huiusmodi materia collecta fue
runt et post quam ad spiritum fissurata rup
ta sunt vel sanata sunt mala nigra etc.
¶ 2º propter oppilacionem aperitionem oppilacionis
epatis sanguine cum oppilacionem ante coagu
latus sanguinis et denigratur ¶ 3º propter debi
litatem attractive splenis in attrahendo humo
rem melancolicum et ab ipso epate sanguinem de
purando quare sanguis commixtus manet

(12)

et frequenter ipsum non expellit perfecte ideo
quando apparent egestiones nigre ¶ 3° interpretatur
[illegible] continuitatem et diss[illegible] viles in se
questrando humorum melancolicum [illegible] et simile quare
plurium cum eius egestionibus manifestum ¶ 3° per
sanguinis et humoris adustionem in parte vel
venit quare ad similitudinem grossam nigram feculentam
tam quietis et ideo a natura per inferius expellitur
et nigram est sine febre ¶ 4° propter frigiditatem
congelante aut calore [illegible] extinctum vel mor-
tificatum calore cum multum destructo sangui-
ne et humores multum spiritibus depauperant
ideo colorem participantem reddunt humores nigri
et propter hoc quod spiritibus privatur sunt opaci
et ad opacitatem et nigredinem tendentes et
quando huius perfectione expulsi sunt nigri
sicut sanguis non coagulatus aqua recta
spiritus expulsus est vini et propter hoc partes nostri
corporis a frigore multum patiente livescunt
¶ Quod dicitur de egestionibus nigris ultimus duo-
bus modis intelligitur 3° aphorismi Ex quibus
patet cuius veritas huiusmodi cum egestionibus
apparentibus precedentibus antiquatur signa di-
gestionis manifestant significatur interioribus
vehemens adustio aut congelatio et magis
adustiva vel congelativa dominium esse interiori-
bus quibus non dominatur natura [illegible] cer-
tum si sinthomaticos expellit sed hoc est pessimum
secundum rationem Ex quo ultimus predictus esse verum
et cum febre et sine febre si cum sunt cum
febre significant incendium si sine febre sig-
nificant mortificationem et destructionem caloris ¶ Et
quandocumque plures ¶ Sententia 4° aphorismi est hec
quanto egestiones sunt plurium colorum tanto
sunt deteriores probatur sic tanto significant
materiam malignam ampliorem et magis extraneam
et minus a virtute vincibilem et superabilem
secundum 3° nota per quam et alias [illegible] declarabo
¶ Primo nota quod per plures colores intelligi
posse plures colores nigros gradualiter se
ab invicem in magis et minus differentes ut si
egestionis una pars sit intense nigra et altera
remississimus et sic de aliis 2° intelligi potest
per plures species differentes quia scilicet egestionum
alique partes sunt albe alique nigre alique
citrine [illegible] sic [illegible] quod partes magis [illegible]
[illegible] nantes nigre denominent et hoc 2° modo
intelligitur ¶ 2° nota hoc esse intelligendum
ipsis precedentibus et signis digestionis non
apparentibus ut supra ¶ 3° nota has posse

in eventu simul vel successive plurium colorum suppo-
sito intelligitur simul ¶ 4° nota huiusmodi egestio-
nes plurium colorum posse apparere vel partes in quan-
titate plus nigre et sic non intelligitur [illegible]
Ex pluribus cum ista sequitur [illegible] adustio [illegible]
possunt apparere sic quod in illo quo sunt plu-
rium colorum pars nigra [illegible] sit [illegible]
sic nigra [illegible] egestiones [illegible] nigre et sic
intelligitur 4° et nota est quia cum huius [illegible]
[illegible] apparentibus significatur plures esse
materias virtutem infestantes sed hoc aliis paribus
est deterius [illegible] per has egestiones esse
malas [illegible] Ex parte cum humores
adusti alia sunt parva et [illegible] hoc [illegible]
sunt plurium colorum est excessivus malus [illegible]
secundum rationem ¶ Cum farmacus [illegible] ¶ Sententia 4° egestiones
nigre non sponte sed cum farmaco evacuate
sunt [illegible] male quam sponte accidentes quod
per [illegible] minor significatur malicia materie que e-
vacuatur secundum [illegible] quia per eas significatur
materiam [illegible] evacuandam non tantam hic maliciam
ut [illegible] virtus [illegible] ad ipsam sinthomatice
expellendam secundum rationem per quam et alias declarabo
post ¶ Primo nota has egestiones posse esse
[illegible] una causa ut cum farmaco a cassia
vel [illegible] et infusione et [illegible] et sic intelligitur
in proposito et dicuntur meliores et minus male
absolute ¶ 2° nota egestiones vi farmaci
evacuatas [illegible] precedentibus signis di-
gestionis [illegible] non precedentibus [illegible] intelligi
non precedentibus ipsis cum precedentibus [illegible] evacuate
sponte significarent virtute magis perfecta
et complete materie [illegible] quod farmaco non
eget auxilio Ex quibus colligitur [illegible] veri-
ficans aphorismi huius cum talibus apparentibus
in farmaco significatur ut in pluribus materiam
non fuisse sic malignam ut virtutem ad sinthomatice
materie expellendum irritaret [illegible] aut ipsis
sponte evacuatur ¶ Et quandocumque plures co-
lores ¶ Sententia 4° quanto varietas colorum egesti-
onum [illegible] farmaci evacuatarum est maior in tanto
est minus malum probatur sic tanto significat
magis [illegible] purgationis complementum
secundum rationem per quam et alias declarabitur statim ¶ Et
huiusmodi egestiones diversorum colorum vi far-
maci evacuate possunt dupliciter evacuari primo simul
et sic non 2° successive et sic significant
magis purgationis complementum [illegible] et
de hoc dicetur in [illegible] plus [illegible] simi-
liter colligitur [illegible] capitulo 2° et [illegible]

capitulo 2o s. de egestione et aliqua 2a ultio capitulo s. de egestione et 10o almansoris capitulo de egestione et primo de crisi quantum ad partes [illegible] 1o capitulo s. de egestione et est utilis assertio maxime practica et ampliat ut in notata 2e.

[E]gritudinibus quibuscumque contingit assertio in ista incipientibus morbi principio cum fuerit fel nigrum sursum vel deorsum illud est signum mortale probatur huiusmodi evacuatio significat in corpore superhabundare materiam pessimam ad non superabilem 2o nota quia et ante declarabitur ista [illegible] convenientia et utilitas habet sicut et precedens et similiter ampliatur ¶ primo non quascumque egritudines a colera nigra pendentes sive acutas sive cronicas fuerint de omnibus enim ista verificatur assertio ut patebit licet de acutis maxime sit assertio verificabilis ¶ 2o nota notanter dicitur esse incipientibus quia in principio illi existentibus ad denotandum huiusmodi fel emitti signum digestionis non apparentibus apparentibus enim signis digestionis est aliud signum [illegible] effectus ¶ 3o nota quod iste terminus fel ab auctoribus equivoce sumitur primo pro cistis fellis coleram subtilem continente [illegible] necessitates et utilitates notas et [illegible] similiter pro colera in cistis contenta quam ponit iste terminus fel cum addicione istius termini nigrum et sic importat melancoliam adustam per adustionem scilicet ex colera rubea acuitatam et talis hic sumitur ¶ 4o nota quia esse lata manifesta signa [illegible] fel nigrum exire sive per secessum per mas vomitum proveniatur et per sputum et de omnibus verum est assertio ut patebit deterius tamen signum est huiusmodi [illegible] per superius quam inferius exire quia si egreditur per superius aut per sputum aut per vomitum si primum significat adustio vehementer in spiritualibus membris si per vomitum significat [illegible] ad [illegible] quod est peius et per maius signum et primum [illegible] ut patet ¶ 5o nota ad maioritatem assertionum apparitionem huiusmodi signa [illegible] [illegible] significat vehementer adustio in spiritualibus et [illegible] membris [illegible] est signum [illegible] maxime signis digestionis non precedentibus [illegible] ¶ Ex quo colligitur [illegible] assertioni similiter colligitur hanc egestionem malam esse per maius signum et primum [illegible] primum quidem signum ut patet et primum [illegible] quia fuit [illegible] [illegible] esse ex lesionibus membrorum et mortificationis quibus presentibus humorem [illegible] malus [illegible] per maius signum est malus et primum [illegible] ut patet vel esse patet

[Q]uibuscumque egritudinibus [illegible] assertio est hec quibuscumque corporibus extenuatis ex egritudinibus acutis vel cronicis vel abortibus vel [illegible] exierit fel nigrum aut [illegible] [illegible] sanguinis huiusmodi corpora sequenti die moriuntur probatur sic in talibus corporibus est superhabundancia [illegible] et [illegible] [illegible] virtus est valde debilis ex [illegible] 2o nota patet quia et ante [illegible] [illegible] dicto impedimenti assertio similiter [illegible] 15a 3a capitulo de fluxu ventris [illegible] et 11o continentis capitulo de egestione et est utilis maxime practica et ampliat ut patet ¶ primo non [illegible] [illegible] extenuata corporis et est [illegible] [illegible] quibuscumque egritudinibus [illegible] 2o nota [illegible] acutas [illegible] vel [illegible] [illegible] esse sive acutas absolute sive [illegible] acutas sive [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] multis temporibus cronicas [illegible] [illegible] ¶ 3o non [illegible] extenuata non debemus solum intelligere [illegible] [illegible] quantum notabilis [illegible] [illegible] [illegible] debemus intelligere ut valde debilitata de [illegible] [illegible] 4o ¶ Explicavit [illegible] extenuata [illegible] corporum [illegible] potissime [illegible] extenuationem manifestatur et [illegible] [illegible] [illegible] debilia sequitur [illegible] ¶ 5o nota quod per abortus intelligere debemus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] parientium [illegible] debilitante debilitat enim magis aput abortus mulieres quam aput partum [illegible] 3a tractatu 2o capitulo de abortu ¶ dolores quidem antecedentes abortus [illegible] [illegible] sunt doloribus antecedentibus aput partum quia ille est [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abortus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] attingit abortu mulierum debilitari ¶ 6o [illegible] attingit malas et [illegible] et [illegible] putrefientes retinere quam [illegible]

ul' adbustis et corpore debilitato p ab
ons pz ref Secundo patet causa veri
tatis afforismi huius uniis scilz qui psuerant
tes significant incendiuz uehementes et
adustiones maximas que dimitunt qua
iuncta magne virtutis prostratione pocul
dubio de proximo debet sequi mors ¶ ro
nota ps frequentes decez quidem intelligimus ut
habe sonant quidez sequi, dez, ordinate quidem
largo ut tempus sanis breuis ergo pz sens

Utrum causa sit verus apperitus
arguit q no primo quia possibile
e in corporibus multum debilitat
e corpore languens sed non ut pz
apparentibus signis dege nibus q necz pz
quia et verum simile ¶ non e possibile [illegible]
ex [illegible] pendere [illegible] primo quia
generatio huius febris [illegible]
adustione [illegible] no absolute [illegible]
[illegible] quia tale e fortissime [illegible]
causatiua s2 ¶ quia [illegible]
et in corpore [illegible] fluxum debilito
[illegible] sincopis [illegible] et no e [illegible]
tale i ref ¶ ultimo ut frequenter [illegible]
[illegible] i mediate sequens illam ing
appareret ref et hoc no quia possibile e illam esse
diei quiete [illegible] in egritudine
cuius est quidem moriet [illegible] ut intelligit
sequens dies [illegible] et h' [illegible] no pz
quia h' [illegible] stante virtute [illegible]
hic debilis [illegible] et acuto [illegible]
acto ul' citius moret [illegible]
quam [illegible] q no est [illegible] sustentatio
ut aliae probatur e [illegible] arguit quia podo
sortis et platonem egrotare sortez cronice et
platonem acute et sit sor. in p° et pla. in 8°
et sit [illegible] utrobique eque fort et sequitur
q' quam citius moret [illegible] quam pla quia
utrumque mo [illegible] consequenti ordine aqua des
[illegible] sor [illegible] et pla [illegible] dies et virtus
utriusque est eque fort et [illegible] sor [illegible]
[illegible] et pla [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] q p utis [illegible] debilitata sunt [illegible]
[illegible] pon [illegible] no potuit [illegible]
[illegible] negandum [illegible] po
[illegible] ut multe [illegible] fieri ¶ [illegible]
[illegible] e [illegible] et [illegible] fortes
adustiones no tamen semper dum [illegible] ad
[illegible] ul' [illegible] no [illegible]
adustio in illo e [illegible] acuta [illegible]

stante intra latitudinem sanitatis [illegible] generat
p [illegible] humores multe ut pz ¶ conclusio
[illegible] in sequenti die in tempore [illegible]
quas [illegible] apparuit [illegible]
tamen tempus erit [illegible] partes longinquas [illegible]
et quam magno ref

Dissinteria pz [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dissinteria [illegible] significat
[illegible] et [illegible]
q° g° n° pz quia et [illegible] arguitur e [illegible] con
[illegible] profunditatis [illegible] ref
similis [illegible] colligit [illegible] cap° 20 [illegible] de fluxu
ventris [illegible] et [illegible] naturalium
ultimo cap° et [illegible] cap° [illegible] de e
[illegible] ampl
[illegible] ut pz ¶ [illegible] nota [illegible] sum dis
sinterias ut distinguit [illegible] et [illegible]
[illegible] ut alias [illegible] dicta dissinteria a
dis [illegible] diuisio ¶ [illegible]
latine importat [illegible] dissinteria quam dum
[illegible] intestinorum
appellat ut [illegible]
egritudinis [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] posse [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] intestinorum [illegible]
[illegible] membro [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] intestino [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] intelligendum ¶ [illegible]
[illegible] dissinteria [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] esse
generata [illegible] adustione ul' [illegible]
naturali [illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] impossibilitas
[illegible] multis causis pro
[illegible] dispositione [illegible]
[illegible] periculosi [illegible]

non possunt apponi medicamina et apposita non proderent propter necessitatem frequentissime egestionis. 2° ex dispositione mee aqua dependet gratitudo [illegible] quia est vestigium fortis adhustionis sicut in calce et cineribus grossities fixio et adherentia et malitia complexionis quia complexionis membri corruptiva et mortificativa. 3° quia ista urina significat intestina iam mortificata esse vii amphorismorum capitulo allegato quod significant carnium putrefactionem. Ex hiis colligitur causa veritatis amphorismi primo patet. ¶ 3° quia colera rubea sit faciens dissinteriam quia sit a natura facilius venit et dissinteria ab ea. prima suspecta a nigra non proveniens horribiliori eo quod prius quam huiusmodi nigra causet dissinteriam oportet ipsam in intestinis longam moram contraxisse cum omnis actio huiusmodi tarda sit ergo quod in longo tempore inficiet et in hoc tempore intestinorum complexione quibus infigitur corrumpat et mortificet et poterit conferre adversitatem amphorismum vii et notant dixit si a colera nigra inceperit quod opportuit in intestinis longo tempore occurrisse [illegible]

¶ Sanguis quidem qualiscumque fuerit [illegible] vomitus est malum signum probatur sic qualis [illegible] fuit mala est regio per quam evacuatur significat [illegible] in superioribus membris lesionem ergo [illegible] patet quia et ad [illegible] declarabitur. ¶ Primo nota sanguinem fluxum triplicem [illegible] et [illegible] tribus [illegible] contrario mayonis [illegible] licet utrumque [illegible] possit fluxum. ¶ 2° nota huiusmodi sanguinem quandoque esse bonum et laudabilem quandoque non malignum et iterum quandoque est venalis quandoque arterialis quandoque est multus quandoque est modicus quandoque est calidus quandoque frigidus et iterum quandoque egreditur a pulmone quandoque a pectore quandoque a capite [illegible] ad pectus ex gutture quandoque ex stomaco quandoque ex [illegible] quandoque ex capite quandoque ex ore et hec omnia per signa distinguuntur. Sanguis a pulmone semper spumosus est cum tussi ex pectore cum tussi non spumosus. Ex stomaco cum vomitu. Ex [illegible] cum [illegible]. Ex [illegible] cum attra[illegible] a superioribus [illegible] cum [illegible] sputo [illegible] hus est [illegible] que colligi possunt [illegible] capitulo de sputo sanguinis. ¶ [illegible] nota [illegible] fluxum evacuatum [illegible] evacuatum [illegible] et non aliud [illegible] est aliud [illegible] ¶ [illegible]

posse malum [illegible] utroque modo. Ex [illegible] sanguis [illegible] inequalis. Ex [illegible] 2° ut sanguis superfluus in quanto laudabilis tamen inequalis. Ex [illegible] venalis evacuatus. Ex [illegible] verificans [illegible] evacuatus significat [illegible] superioribus [illegible] non sunt [illegible] deputate aut malam materiam [illegible] superioribus humidare hoc autem est malum [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] pot esse [illegible] bonum et [illegible] bona [illegible] sit signum malum [illegible] spiritualibus continens [illegible] denominandum [illegible] non est [illegible] 4° [illegible] in pluribus [illegible] huiusmodi fluxum [illegible] ¶ [illegible] ¶ [illegible] 9° sanguis [illegible] probat quia significat [illegible] potentie [illegible] superfluum [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] partem recipientes [illegible] licet eam [illegible] possent [illegible] emoroidali sanguine [illegible] ¶ [illegible] nota huiusmodi fluxum [illegible] sanguinis [illegible] est [illegible] separata fuit [illegible] et ita de sanguine [illegible] emoroidali [illegible]

S[illegible] dissinteria [illegible]

carnes illud est signum mortale probatur per
...lis egestio significat in intestinis irrepa
bile nocumentum 2° 4° ut patet quia et amplius de
clarabitur. Similis sententia colligitur 3° canonis
fen 16ª capitulo 2° de fluxu ventris cum
morsu et est utilis in actu practico ut patet
et ampliatur ad omnem dissinteriam aqualibet
causa provenientem ¶ Primo nota habito
a dissinteria i. patientem dissinteriam vel fu
to ... opposito valde ad denotandum dissint.
... ... esse et est communis modus loquendi
antiquorum et maxime ypo. ut ibi si a fe
bre habito. Et a sanguinante habito etc. ¶ 2°
nota quod in intestinis tres sensibiles partes
distinguuntur ex quibus intestinorum substantia
integratur quedam pinguedo vel unctuositas
infusa superficiei adherens intestino ... a
natura ibi finaliter situata primo ut intestinorum
infusa superficies perhanc redderet lubrica
... quod ... intestinorum concavitatem exterius
ex pulsu faciliter lacerant. 2° quod per huiusmodi
pinguedinis ... defenderet intestinorum
pannulosa substantia a nocivis actu pu
tredinis exasperare aut alia qualitate ... po
tentibus solvere intestina et appellatur ista
... aquibidam mucositas intestinorum
licet illa mucositas sit magis propria materie
flematica ¶ 2ª ut patet pars est ... pelli
cularis sive pellicula quedam tenuis et est
duplex s. interior et exterior ... et
... sinum ... alibi ...
¶ 3ª ut patet pars profunda media inter
exteriorem et interiorem et hec carnea ...
... est et carnis nomine nuncupatur. Et
... partium distinctionem tres species dissin
terie distinguuntur prima in qua ma ulcera
tiua acuta ... intestinorum contingit
... solum pinguedinem concavitati intes
tinorum adherentem separat quare exterius
... ¶ 2ª qua huiusmodi intestinorum inter
... pellicula solvit quare cum egestionibus
egreditur cum aliquali sanguine ... ...
... profunda pars ... ulcerat ¶ 3ª
... est ... materia ulcerans ad profundum
penetrat notabiliter partes grossas ...
separando quare cum egestionibus ...
frustra que sunt sicut carnes ... in
proposito est sermo hic ut ... 2m pl.
... attingere exteriores partes ...
... et ... superficiales ...

partes et dixi notanter 2m plus quia ... nisi
... posset esse ita forte quod saltem non plus
apparent discernerentur ¶ 3° nota huiusmodi
dissinteriam mortalem et pessimam esse per maximam
signum et cause quidem quia est causa maxime
debilitatis et virtutis prostrationis signum
quidem pro quanto significat magnam dep
dicionem partium substantialium intestinorum
que non restaurari possunt propter multa primo
quia intestina ... esse et medicina
apponi et apposita non permanent et contingit
magis ulcerantes curare etc. Et hoc magis
verum est si fuit ... intestinis gracilibus hoc
fiat ... discernes quod distinguens 2m speciem
alba ... lavando egestiones et propterea
colando quare etc.

Quibuscumque in febribus Continuo aphorismus
est iste quibuscumque corporibus febri
entibus sanguis effluit undecumque
effluat huius corporibus sic alto re
fluentibus ventres eis humectantur. Probatur
sic in huiusmodi corporibus debilitatur digestiva
et contentiva stomaci epatis attractiva ergo
in resumentibus sive ipsis cibo se reficientibus
debent ventres humectari patet quia et amplius
circa hanc declarabitur. Similis sententia colligitur
3° canonis fen 4ª capitulo de fluxu sanguinis narium
et hic virtualiter est utilis in marcu practico
et pronostico documento cum visu magis fluxu
sanguinis epar et stomacum confortare et ...
facile nutrabilibus corpora dietare et amplius
ad quecumque corpora sana egra vel neutra licet
specialiter providetur de febricitantibus aphorismus
¶ Primo nota notanter magister positum esse
in febricitantibus potissime advenit eis fluxus
sanguinis ... quia est frequens cum febrium
... in febre maxime fit sanguis cho
lericus et hec est causa fluxus licet de omnibus
corporibus ut tactum est possit verificari aphorismus
primo non solum in fluxu sanguinis sed qualibet
alia superflua evacuatione hoc potest contingere
¶ 2° nota sanguinem affluentem dupliciter posse
dici multum primo absolute ut 30 aut 40
libre dicerentur extrema multitudo ut
3° canonis fen 4ª capitulo de fluxu sanguinis narium
2° in comparatione ad virtutis tollerantiam Et
sic intelligitur in proposito ut sanguinem illum
effluentem dicamus multum cuius fluxum non
tollerat virtus nisi cum notabili nocumento
et prostratione ¶ 3° nota notanter dein esse

videtur ut tam per infusiones quam per superfluum fluxum comprehenderet sanguis. ¶ 2º nota per resumptiones possumus intelligere cibos resumptivos restaurationes ut sit sensus in resumptionibus ventres humectant, i. corpora ista cibaria resumuntur vel resumptiva sumuntur. ¶ Per resumptiones intelligere possumus qualescentia corpora ut sit sensus in resumptionibus i. spiritibus qualescentibus eo enim quod corporibus convalescentibus debet resumptio 2º tegni eo enim quod qualescentes quando convenerit magis se resumunt hinc est quod qualescentes resumptiones nominant etc. quia tunc remotus est calor febris melior est appetitus. ¶ 3º nota ad remotionem sanguinis multi ad sanguinem datur frigus epatis infrigidato et pars attractive eius debilitas quam per mesaraicas minus debile attrahit sed remanent feces liquidiores et aut [illegible] liquidior. ¶ Similiter multo evacuato sanguine virtus digestiva stomachi debilitatur quia infrigidat totum corpus et quod stomachus quia stomachus in digerendo maxime recepit iuvamentum ab epate quia ponit multum infrigidatum hec aut debilitato remanet partes plures aquose inde superflue egestiones reddentes superfluas humiditates. Similiter est quia infrigidato [illegible] et epate debilitatur stomachi [illegible] quia non debito tempore in stomacho [illegible] cibus et potus etc. ¶ Secundus pro primo causa [illegible] pro patet quare talia [illegible] resumptiones non [illegible] hic enim [illegible] quia tunc valde [illegible] et [illegible] febrilis [illegible] valde [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] febris ita vehementis quod plus [illegible] ad [illegible] [illegible] ¶ Cautum [illegible] sanguinis evacuatione multa [illegible] corpus [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] quod fortius attrahunt per [illegible]

Vibusque [illegible] fellee [illegible] Conto [illegible] corporibus [illegible] [illegible] fellee [illegible] [illegible] superfluitate ad partes [illegible] quia [illegible] [illegible] ad partes super[illegible] [illegible] ad inferi[illegible] [illegible] nota [illegible] intelligitur.
¶ Hinc nota quod [illegible] reflematice quam de sanguineis possunt esse ventris [illegible]

[illegible] quare [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] possunt notare [illegible] [illegible] [illegible] aut est alte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pot aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] ventris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] multa fluxum [illegible]

surditatem supervenientem esse signum ¶ 2m dubium quod preter materiam colericam surditatis causa est ventositas aut materia flegmatica superveniens sed hoc posito non sequitur sententia hic quare circa surditas 1a ratio ¶ 3m dubium quis est modus quomodo surditate causa posset expelli per fluxum ventris et non ad ¶ Ad primum respondetur dicendo quod licet materia que est causa surditatis quieta sit pauca illa tamen que est causa ea est vel potest esse multa ideo superveniente surditate significat materiam ad partes superiores unus ista pars fuit ea quieta surditatis et per consequens ratio simili ergo causa antecedente fluente ad inferiora causa quieta surditatis removetur a virtute faciliter resolvitur et vincitur quamvis ergo ea quieta possit ad inferiora expelli ¶ Ad 2m dicitur illud argumentum probare veritatem et quod afforismus non semper sed ut in pluribus est verus sed dicit afforismus intelligendum esse ubi causa aqua pendent huiusmodi dispositiones fuerint utrobique similes vel potest dici non esse intellectum ypocratis quod quesitum quod omnia removeantur sed apta sunt removeri per fluxum ventris et ergo licet non semper removeat ¶ Ad 3m dicitur quod materia que est causa eius ut ratio eius et quieta surditatis potest ante expelli ad venas colli ex quibus potest a natura expelli ad venam magnam existentem circa dorsum aqua postea pellitur ad renes et sic quamvis ad mesaraicas et ventrem inferiorem

Quibuscumque in febribus sextanis 9o afforismus est ista in quibuscumque corporibus quorum febres sunt sextane fiunt rigores in febribus hii malam crisim significant probatur sic hii rigores significant futuram mortem recidivam aut morbi longitudinem g. 9o vero patet quam et autem ea tamen declarabitur Galienus summa collige 2a parti capitulo de nunquam dierum creticorum tractatu 2o et est utilis in actu pronostico et ampliat ut patet ¶ Primo nota quod licet afforismus contineat veritatem tamen talis mortis a febribus de febribus tamen pertulit afforismum quia febres maxime acute sunt plures per crisim timabiles propter ea ratio materia est que ipse rigores facit cum sit calida et acuta sanie producens acuta et colligens virtute adacta et velocem terminationem morbi ¶ 2o nota per febres sextanas posse intelligi febres de 6o in 6m diem periodice reddeuntes in quibus summa qui sit specialis capitulum et quintanus per ordines quas istas proportionales et de talibus in proposito non est sermo ¶ 2o per sextanas possumus intelligere in 6o die a morbi principio existentes ut sit sensus quibuscumque in febribus sextanis et in sexto die ab egritudinis principio existentibus et sic intelligitur in proposito ¶ 3o nota quod auctores quandoque utuntur istis terminis typus horripilatio horror frigus rigor et tremor ¶ Est aut typus quis adhuc omnia accidentia antecedentia principia paroxismorum vii et de omnibus predicantur quia tam horripilatio quam rigor et nominantur typi typus enim grece latine similitudo forma formula vestigium exemplar figura et quia huiusmodi accidentia sunt similia nobis hic et typi nomine prima parti capitulo de rigore dispositio in qua inveniunt corpus diversificatur in frigore et punctione in cute que diffinitio est sic intelligenda quod in singulis horripilatione percipiuntur duo scilicet diversitas in frigore et punctio in cute materia enim calida et subtilis et acuta vaporosa per musculos et lacertos ad cutim sparsa sua acuitate punctionem sive puncturam causat et quia ad subitam punctionem sequitur caloris ad interiora retractio hinc est quod subsequitur infrigidatio quedam vel frigus a natura diversis vel quia 2m diversitatem in congelatione huiusmodi vaporum continuitate quandoque diversimode et non uniformiter partes infrigidari et hinc concordat dictum Avicenne capitulo de causis putredinis dum dicit ¶ Aut fit ex inordinatione caloris est ut proportionet horripilatio et 2a primi capitulo de causis nocumentorum non naturalium ¶ Et ex hoc patet primo quare in horripilatione fit pilorum erectio ut g. a problematum problemate 4o, 2o quare fit quidam modus tutus tremulus potest et predicta descriptio exponi diffinitive scilicet et erit sensus quod horripilatio est dispositio in qua corpus inventum diversitate in frigore et punctione in cute scilicet vel punctione in cute credo summam fore meliorem horror aut est remissa horripilatio et dicitur sinuatio et gravatio frigus aut dicit ipso ¶ Est dispositio in qua sentit corpus in membris et lacertorum suorum frigus purum quod non caldum aut punctionem est inmixtum unde materia eius frigus est frigida non pungitiva ut flegmatica vel melancolica ¶ Tremor vero patet quid sit ¶ Est aut rigor concussio membrorum motus

quo involuntarie movent membra ad excu
tiendum rem preter naturam ut eius malam dispo
sicionem infrigidantem vel et ea materia frigida suo ri
gore nocens subito sparsa per cerebra quam
etiam calida colerica pungitiva causat rigo
rem sicut etiam ab extrinseco causaretur rigor
si quis aqua vehementer frigida aut calida
balnearetur sive fervente / de tali autem rigore
est sermo in proposito cuius causa est iam dicta
scilicet subita delacio materie acute calide mordicative
vel frigide multum nocentis super membra. Sequitur
patet rigorem causari plurimum a materia calida. 2o quomodo
differt rigor ab aliis. Est enim rigor concussivus
motus, horripilacio sensacio corrupta, licet
enim tam rigorem quam frigus quam horripi
lacionem possemus appellare sensacionem et dicunt
quod sensacionem principaliter important et appellant
ista. 3o nota huiusmodi rigorem esse triplicem
quidam precedens et quidam alius et est qui fit
in principiis vel parum ante principium paroxismi de quo
in aforismo 6o 1o Quibuscumque cottidie rigo
res fiunt. Alius est subsequens et est qui fit in fine
paroxismi et appellatur aut exacerbacionis [illegible]
proporcionalibus de quo in aforismo 1o de causone dicto
et parte 1a [illegible] capitulo de causone de. Alius est incidens
vel intercidens qui in medio febris cadens scilicet
dum est paroxismus vel exacerbacio de quo
in aforismo 1o Si rigor inciderit febre non de
ficiente etc. Et prima [illegible] capitulo de rigore. Et
de rigore est qui significat mortem et est ille
quem sequitur debilitas virtutis et casus caloris
naturalis et frigiditas. Ad propositum in aforismo est sermo
de rigore 3o modo dicto / 2o enim modo non est signum
male crisis ut patet. 4o nota huiusmodi rigor
incidens etc. quando evenit precedentibus signis
digestionis etc. et est signum bonum ut patet quando
vero non precedentibus et de tali est sermo in
proposito ut patet per commentatorem in commento. Et quando
significat quod materia expellitur et egreditur. Ve
rum quando non venit cum digestione et in hora
cretica et non sequitur cum levitas quod expul
sio in quantitate non est quod virtus est vincens sed
quando materia multa expellatur propter multitudinem
suam prima primi capitulo de horripilatione et ri
gore etc. Sequitur patet primo [illegible] verificatur aforismus
rigore enim incidente die 6o non precedentibus
signis digestionis significat aut motum nove
materie novam [illegible] egritudinem aut mo
tum [illegible] pronunciat de proximo futurum
[illegible] aut malum est ut patet [illegible] [illegible]

sit bona crisis eveniens cum digestionis signa
et in die non cretica ut [illegible] quarto 9o f. Ea
quorum crisis fit significat enim potius [illegible]
morbi quam [illegible] fieri. Sequitur ulterius patet
per diem sextam in proposito intelligendum est non
solum [illegible] sed etiam quamcumque non creticam ut
octavam etc. patet 3o quid per [illegible] i.e. a bona
crisi diversa vel separata.

Quibus exacerbaciones fiunt etc.
Aforismus est iste. Quibuscumque corporibus
febrientibus fiunt exacerbaciones
aut paroxismi invadentes sine or
dinacione inchoante huiusmodi morbi sunt
difficiles persuadet [illegible] in quibuscumque talibus materia
aqua pendet morbus tarde et difficiliter di
geritur. [illegible] patet quia et [illegible] declarabitur
Similiter sicut colligitur prima [illegible] capitulo 9o scilicet
de cognicione horarum febrium ubi [illegible] et
servans horam suam est longi paroxismi. Et
colligitur potest pars huius commento 12. Et est utilis
aforismus in actu pronostico et operativo ut
patet et ampliatur ad omnes egritudines cum exa
cerbacionibus vel paroxismis precedentibus [illegible]
condicionibus inferius dicendis. Primo hic
exacerbaciones aut paroxismi utrumque [illegible] istarum
[illegible] continuas proporcionales [illegible] [illegible]
exacerbaciones reliquis vero [illegible] [illegible] paro
xismi. 2o nota signa horarum etc. Si quota
hora incipit precedens paroxismus vel exacer
bacio in die precedenti tota hora sequens in
sequenti die incipiat etc. [illegible] paroxismus
flematice [illegible] in hora 2a diei / et
paroxismus in eadem hora in sequenti die inci
piat. 3o nota hic duplicem [illegible]
una [illegible] incepit et altera dimiserit et [illegible]
[illegible] sic exponenda signa hora febris in
choans dimiserit quo ad sui vehemenciam
et fiunt [illegible] proporcionalis et hec sequitur in
[illegible] / vel aliter quibuscumque fiunt paroxismi [illegible]
[illegible] aliqua hora dimiserit egrotantem
4o nota per [illegible] non die [illegible] seque
te [illegible] dies succedentes paroxismi vel exacerbacionis
5o nota quod paroxismorum vel exacerbacionum qui
dam precedunt anticipando et quidam post
ponendo et quidam equaliter invadendo et
quidam inordinate vagando. Colligi potest
hec distinctio prima [illegible] allegato capitulo et primo
de crisi 2o capitulo et supra parte 22o commento
huius autem diversitatis invasionis paroxismorum
in sequitur varietatem dispositionis materie in quantitate

qualitate suo subiecto et sic de aliis materia enim
in malitia quantitatis ampullositata circumscit sequen
ter paroxismi moderata tardius aliis paribus
similiter ceteris quantitate minorata et ergo maiorata
subtiliori existente vel grossiori consequenter
ceteris virtutis dispositionum infortitudine et debilitate
et similiter proportiones situs ad materiam ista consequenter
dispositionum membrorum insensibilitate et obtusione
sensuum ex quo patet quare contingit aliquos fe
bris paroxismos quandoque anticipando procedere
aliquando vero postponendo aliquando vero equaliter
invadere et hec omnia reddunt possunt causas
patet 2o quare homogenea existente materia in angulo
anticipat indeclinationis postponit et in
statu et in principio equaliter vel quasi equaliter invadit
10o decisi allegato capitulo et supra 22o quarto
ubi hunc et prima quarta allegato capitulo ¶ 4o non
quod diversitate afforismi requirit plures co
dicionis cum quibus ypocras hunc intellexit afforismum
prima quod huiusmodi equales invasione sit presence
cius ubi enim presenciaret non evident perse
speram significare possemus ¶ 2a condicio quod
huiusmodi invasionis equalitas appareat cum sig
nis cruditatis si enim appareret cum signis dige
stionis ut in estate non evidenter posset cogno
sci hic ¶ 3a quod sit cum remissione accidentium
et virtutis constancia nisi enim essent accidencia remis
sa si fortia posset totus in pauco vel in breui
succumbere tempore quibus stantibus si appareat feb
ris paroxismi vel exacerbationes egrotationes
equaliter invadat ad intellectum datum signifi
materiam indigestibilem vel saltem valde duram ad
digerendum ut stetur in longo tempore et eam
nullam notabilem impressionem faciat quare for
tis mica permanet cruditas cum causam huius
iungimus ad virtutem propter quod uniformiter reddit
et invadit Expositor autem arguit egritudinis
longitudo cum circumstantiis dictis ergo etc. Et
sic patet ea verificans afforismi Contra autem si materia
difformiter affligat et hoc non stante diffor
mitate parcium materie que stat sub forma et me
dicus significat breuitatem si enim difformiter
affligit aliis partibus hoc est propter variabile
et non fixam esse materie dispositionem si hec egri
tudinem abreviat et istam causam intellexit
commentator in commento Ex dictis tamen collige
difformitate invasionis non arguere suffi
morbi breuitatem et hic ponantur contingere
propter materiei eterogeneitatem et infebribus contin
git inordinate vagantibus tunc enim potius

longitudinem quam breuitatem morbi videtur pro
gnosticare Et sic bene notas istam solucionem potes quam
qua queritur utrum equalis paroxismus in accessu
vel exacerbationibus longitudinem significat egritu
dinis quod sic circumstanciis dictis ut patere
potest inde bene etc.

Laboriosis in febribus Contra afforismum
est ista in febribus laboriosis maxime
fiunt apostemata circa articulos et
maxillas probatur sic in febribus la
boriosis superhabundant materie apte esse aposte
ta et cum hoc articuli et maxille sunt huius
materias maxime apta recipere ergo etc. patet quia et
antecedentia declarabitur Similis sentencia colligitur
2a quarti capitulo de signis crisis cum expositura Et
est utilis tactu practico et prognostico et ope
rativo et ampliatur ut patet similiter ¶ primo nota
quod duplex est labor unus absolute dictus et
est labor qui non est aliud quam impotencia me
brorum ad debitas mociones ex natura anime
vel corporis Alter est labor aliunde eveniens qui
spontaneus dicitur a causa corporali puta mala pro
veniens quem supra posuit esse triplicem scilicet
ulcerosum extensivum et apostemosum 2o huius
commento 4o ibi Labores spontanei nunciant
morbos et 2o de regimine sanitatis et 3a
primi capitulo de lassitudine quare expositurum ad
propositum potest sic intelligi modo Est ergo sensus labo
riosis infebribus id est labore iam dicto quiete
¶ 2o nota laborem spontaneum sive aliunde
contingentem esse triplicem quia quidam est ante fe
quidam sequens et quidam simul cum febre eveniens
dicimus autem quod simul pronunciant futuram egri
tudinem ut supra 2o afforismorum afforismo 4o labores
spontanei etc. Et 3a primi doctrina 4a capitulo
primo scilicet de significatione accidentibus 29 vero seque
tes sunt premonitores ut in sequentibus patebit
afforismus 29 autem significat humores et illa
quatuor ad iuncturas fluentium ut in sequentibus
apparebit Ad propositum de quolibet istorum potest esse
sermo ¶ 3o nota particulos prima membra
per maxillas vero carnes quasdam spongiosas
circa maxillas existentes ad recipiendum sup
fluitates cerebri deputatas maxille ergo
hic dicuntur recipere quia carnes illas ex
istentes recipiunt ¶ 4o non solum de maxillis
sed ceteris de quibusdam aliorum membrorum eminen
tes hic esse intelligendum potissime tamen
in maxillis etc. eo quod in febribus humoralibus
materia movetur ad cerebrum preparata existens

ut superfluitates recipiat ex quibus fiunt apostemata ut colligitur primi doctrina 2ª capitulo 18 decimo octavo de causis apostematum. Una enim sumitur ex parte complexionis membri membra enim fortia ad debilia superfluitates expellunt ut colligitur primi primi capitulo de membris. 2º ex parte compositionis ut gravitas et latitudo [illegible] enim quamvis angusta sit huiusmodi causa. 3º ex parte raritatis sicut laxitas membri. 4º ex parte situs cum situs inferior et propter plures causas sunt. 1º sufficiunt ad propositum maxille enim que sub ore recipiunt superfluitates a cerebro vel horum plana sunt enim debilia membra. 2º sunt laxa rara et spongiosa vie ad illas superfluitates recipiendas deputate. Finaliter sunt deorsum a cerebro situate. Similiter et inguina sunt late quamvis debilis complexionis et deorsum situate ad quod generit quod ex motu facilius inflamantur. Quare sit ad eas attractio dolentis facile quare [illegible] quia dolor attrahit et [illegible] 3º tegni. Ex his colligitur causa verificans affor. hoc modo in febribus enim laboriosis aut reperitur labor absolutus qui ad [illegible] et iste inflamat et partes [illegible] disponit ad [illegible] attractionem aut erit labor spontaneus significans habundare in corpore materias quas natura non ex toto vincit aut insensibiliter resolvat vel ex toto ad [illegible] expellat [illegible] expelli ad membra debiliora et aptiora ad recipiendum talia [illegible] sunt [illegible] emunctoria et [illegible] aliorum membrorum ut dicitur [illegible] Ex quo patet [illegible] huiusmodi apostemata fierent [illegible] non fiat manifeste magna evacuatio aut materia sit ita pauca quod a virtute penitus insensibiliter resolvatur.

Quibuscumque resurgentibus. Conclusio aforismi est ista quibuscumque corporibus ex morbis resurgentibus aliqua pars doluerit ibi [illegible] illa parte fiunt apostemata. Probatur sic in talibus corporibus habundat materia apostematum [illegible] et cum hic pars dolens est illius attractiva et receptiva [illegible] vera patet quia et [illegible] declarabitur. Similiter prima capitulo 2ª [illegible] capitulo de signis [illegible] [illegible] et est utilis et ampliatur ut precedens. Primo nota qualescumque hec intelligi ex morbis [illegible] et maxime febribus. 2º non huiusmodi qualescumque esse [illegible]

vera et perfecta et non [illegible] et sunt [illegible] relicta est materia apta causare recidivam et de hiis est sermo in proposito. Ex quo colligitur modo causa verificans aforismi [illegible] [illegible] apta facere apostemata et apta fluere ad locum et ad apostema [illegible] pars dolens est apta illam materiam recipere [illegible] [illegible] [illegible] quia inflamat [illegible] quia debilitat [illegible]

Si vero prius alicubi. Conclusio aforismi est ista si aliqua pars doluit ante febrem [illegible] laboriosis in illa parte confirmat apostema. Probatur sic illa pars est magis apta materiam recipere apostemantes quod [illegible] vera patet quia et [illegible] circa [illegible] declarabitur. Ibidem 2ª [illegible] capitulo de signis crisis cum [illegible] et est utilis et ampliatur ut precedens. Primo nota licet hic sit sermo de dolore prius sequente motum de quo tamen et [illegible] verificari potest ut ex dictis patet. 2º nota egritudinem [illegible] apostemandam que est bona. 3º nota ut in augmento adveritate aforismi requiruntur iste conditiones. Prima quod hic morbus sit suspectus ad apostematum. 2ª quod [illegible] ex signis imperfecte [illegible] crisis. 3ª quod non precedat notabilis et magna evacuatio ut fluxus ventris vel urine. 4ª non confirmat [illegible] sit egritudo confirmata et [illegible] quia [illegible] et [illegible] et sic a materia [illegible] vel [illegible] confirmat quia [illegible] et integratur quia alterat [illegible] quia cum [illegible] febris sit materia [illegible] et [illegible] cum membrum dolens sit debilius ad id [illegible] est materia [illegible] [illegible]

Si a febre habito. Conclusio aforismi est ista suffocatio superveniens repente habito a febre non existente tumore in [illegible] est signum mortale. Probatur [illegible] huiusmodi suffocatio significat [illegible] [illegible] quod [illegible] vera patet quia et [illegible] colligitur ubi ponit [illegible] Similiter prima [illegible] 3º pronosticorum et [illegible] 3º capitulo de signis suffocationis et [illegible] capitulo 3º [illegible] et in [illegible] capitulo de signis [illegible] [illegible] et [illegible] ubi [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] in febre [illegible] suffocationes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

et superveniet mala complexio cum [illegible]
eius quare non tolleret vitam et est utilis in
actu pronostica et ampliatur ut patet ¶ Primo
nota per habitum a febre intelligi posse indifferenter
omnem febrem / 2º intelligere possumus indif-
ferenter a febre qua fortis febris / 3º intelligo
ut in augmento ¶ Secundo nota per suffocationem ut 3º
debet intelligi prohibicio transitus anheli-
tus ad cor et pulmone et hoc fieri potest a causa
extrinseca et extrinseca ut laqueo et rebus ve-
nenosis [illegible]
et [illegible]
[illegible] et dicitur [illegible] de isto non est sermo
¶ Si vero autem proveniat a causa intrinseca et corporali
de tali in proposito est sermo ¶ Tertio nota etiam quod
a causa intrinseca multis modis provenire potest
primo propter prohibitum esse motum pectoris volun-
tarium sicut in forti contingit apoplexia / 2º propter
debilitatem et pigritiam virtutis moventis pec-
tus et dilatantis et constringentis epiglotum
ultimo propter oppilationem contingentem in gutture et
epigloto vel concavitate trachee ab apostemate
oppilante propter quod prohibetur attractio aeris ad
[illegible] de tali in proposito est sermo differunt
autem opilatio a [illegible] proveniens a suffocatione
ab aliis causis contingente primo a prima quia in
prima fit ablatio sensus et motus in hac autem
non ymo movetur pectus et attrahit differt
a 2ª quia illa fit paulatim et non subito et
ista fit sepius subito differt autem a 3ª similiter
pedem differt a 4ª licet ille sint
[illegible] hec distinctio 4ª 3ª allegato capitulo
Propositum igitur de suffocatione ab ultima causa
proveniente est in proposito sermo huius autem causa
est apostema quod ab auctoribus squinantia dicitur
Johannis patet quia hic finis squinantie est quemadmodum
enim cum capitur pro suffocatione ab apostemate
¶ Ultimo nota huius apostematis vel squinantie
ac plures possunt species quas cum distinguimus
penes materiam quam dicimus causam squinantie sed
non penes partem sublimem apostematam et sic
possunt eius quatuor species primo interiorem 2º exteriorem
et trium 3º posteriorem primo est dum apostema est
in musculis epiglotis interioribus ad interiora
et inferiora thoracis absque rubore vel tumore in parte
anteriori colli vel thoracis et ista non impedit
notabiliter deglutitionem licet notabiliter anhelitum
[illegible] provenerit [illegible] 2ª est cum fit apostema
in musculis vel [illegible] ad colli posteriora [illegible]
[illegible] exterioris magna percipit rubor et
tumor ¶ Et ista impedit notabiliter
deglutitionem et similiter anhelitum 3ª fit in musculis
exterioribus mere et ista non absque ad sensum et for-
titer impedit deglutitionem et parum et quia non in
[illegible] mere apparuit epiglotum ultimo est que
fit in lacertis intrinsecis epiglotis et ista est
suffocatio pessima et nullo modo absque ad sensum
et totaliter vel plurimum aufert anhelitum et non de-
glutitionem et de ista est sermo in proposito que ipse
suffocationem facit et non absque tumore in collo Ex
quo tamquam ex fundamento [illegible] causa mem-
[illegible] apparente febre fortissime
vehementer indiget attractione aeris per anhe-
litum cum igitur sit impeditus transitus propter ipsa
patet subito mortem esse futuram Et non
quod possumus ymaginari [illegible] in spasmo me-
dio et illam tetigit Galienus primo interiorum
Si a febre habito collum / Conclusio
aforismi est ista contorsio colli cum impe-
dimento deglutitionis in forti febri
existente contingens non apparente tumore in
extra collum vel alibi est signum mortale probatur
per hoc significat apostema mere profundum
et difficilis vel eius siccitas incorrigibilis igitur
quod vera patet quia et [illegible] declarabitur
similiter [illegible] colligitur ibi in precedente aforismo
Hic ponit signum significatum et
addito declarans convenientiam signi ad signatum
signum contorsio colli cum significatum mors [illegible]
dico cum dicit tumore non existente et vix de-
glutiunt cum et [illegible] thadeum [illegible] totum
hoc contortio cum significatum cum impedimento
deglutiendi cum est signum significatum hoc mor-
tale ¶ 2º nota per habitum a febre ut supra
¶ 3º nota contortionem colli quam sequitur impe-
dimentum deglutiendi tum quam sunt impe-
dimentum anhelandi Et iterum huiusmodi im-
pedimentum quod est ablatio quod est diminutio
hic specialiter est sermo de impedimento deglutie-
ndi [illegible] de anhelitu sunt ante ¶ 4º
nota quod impedimentum in deglutitione quod est a
causa mali situs ab apostemate quod non a sicci-
tate superflua quare non potest mere contrahi
et extendi cum operationes deglutitionis convenit
eas Et iterum a causa mali vel contenta in musculis
exterioribus mere et tunc cum plurimum absque tumore
vel interioribus et tunc non absque tumore exterius et
sic hec impedimenta contingentia ex siccitate
vel ex apostemate intrinseco mere absque tumore
propter quod notavit dictum est tumore non apparente

quia per hoc denotatur alterum iam dictorum ¶ 4to
nota contorsionem colli sive curvationem a multis
causis provenire primo a principio ut casu et
percussione 2o intrinseca et ista potest esse vento
sitas spondiles ad exteriora expellens aut intus ut
circa 3m capitulum de gibbositate et per hoc multa alia
principalis tamen causa de qua in proposito intelligitur
est apostema meri apostemate enim meri magno
et magne compositionis cum meri spondilibus collo
alligetur gravitat apostema ad inferiora et
ex consequenti trahit meri et per consequens spondiles cum
adhereat meri quare torquetur collum a recti
tudine quare exterius est concavitas quedam
interius vero gibbositas contrahitur enim nervus
colli et siccitate nimia quia ex siccitate cor
rugatur fieret colli contorsio quia si apostema
fuerit in laterali meri trahit latus spondilis
illius lateris et facit in illo latere colli [illegible]
meri et sic utramque comprehendit partem et
trahit collum ad inferiora quare gibbosatur
ad anteriora ¶ Ex quo patet huiusmodi contorsionem
esse signum magni et gravis apostematis in meri
similiter et siccitate trahente meri corrugatur
ad interiora meri quare trahit ligamenta
quibus alligatur spondilibus et per consequens fit colli
contorsio ¶ Ex quibus patet hanc contorsionem cum
circumstantiis dictis significare magnum et gravem
vel apostema in meri aut siccitatem subitam meri
corrugantem et contrahentem quare patet intentio
afforismi patet etiam predictam contorsionem malam
esse [illegible] signum et [illegible] causam ut patet quia [illegible]

Sudores [illegible] febricitantibus / Conclusio
prima afforismi sudores properos
contingentes in certis iudicialibus
contingentes febricitantibus sunt boni
probatur sic hii sudores indicant et terminant egri
tudines laudabili termino ergo patet quia et afforismus
colligitur in textu ¶ Primo nota sudor est aquosi
tas sanguinis cum prius calefacti et ad unum [illegible]
2o canonis dicit quare cum sanguinis fuerit aquosi
tas que calefacta ¶ Ex hoc concludo quod ex quaelibet egri
tudinum specie possunt egritudines sudore ter
minari ¶ 2o nota ut 2o canonis quinque modis per
sudorem quantitate scilicet multus vel modicus
qualitate insensibili tangibili [illegible]
grossus vel subtilis loco a toto vel parte [illegible]
[illegible] vel [illegible] quia sicut [illegible] digestione
vel [illegible] et sic de aliis in proposito ex tempore.
¶ 3o nota sudores fieri posse [illegible]
vel [illegible] et in proposito primo [illegible]

¶ 4o nota non solum hic in febribus sed in multis
aliis potissime aut de febribus quia frequentius
sudore terminantur ¶ Ex quo patet non omnibus febribus
hoc esse verum sed maxime sudore terminabilibus
non enim in ethica ut patet ¶ 5o nota per sudores
[illegible] sudores in 3a die a principio egritudinis con
tingentes et similiter per quartanos [illegible]
egrotanti pervenerint ¶ 6o nota has sudores
[illegible] indicare [illegible] esse signa [illegible]
[illegible] et [illegible] egritudinum per sudorem terminandi
¶ 7mo nota per certitudinem afforismi [illegible] quod
[illegible] efficiat evacuacio critica multum [illegible]
[illegible] ad [illegible] in tali die [illegible]
impedit ineptitudo [illegible] ad evacuationem cum quo
[illegible] [illegible] sunt dispositione
[illegible] evacuationem per sudorem et [illegible] naturalis
motus [illegible] ¶ Ex quo patet sudorem [illegible]
[illegible] esse [illegible] tales sunt evacuatio [illegible]
[illegible] que [illegible] fiunt ut per sudorem [illegible]
[illegible] et [illegible] motus [illegible] in talibus die
[illegible] et [illegible]
¶ [illegible] conducit quantitatis
[illegible] maxime [illegible]
solute et pariter [illegible] alias [illegible]
est bonus licet sit in pluribus cum 2m plurimum materia
aliquo modo flemmatis natura principaliter et a colera
sic acuta augeatur stimulando [illegible] virtus
tunc aliis partibus est debilior et materia inobedien
cior quare non potest in tali tempore complere
crisim que a 20 ultra fit ¶ Ex quibus patet primo quod
dies in [illegible] supra [illegible] afforismo [illegible] manifestat
[illegible] sunt critice que sunt tales et per contra
[illegible] et accomodatoris [illegible] et non [illegible]
motum adhuc multis commoditatis [illegible] et non
[illegible] esse ut in pluribus et per comparationem ad alios
motus aliis partibus patet ulterius sudores non
solum esse signum sed etiam causam quare [illegible] ¶ Item
non ita non fiunt ¶ 2a quod alii sudores ab istis
non sunt boni probatur sic huiusmodi significat
dolores aut longitudinem aut recidivam egri
tudinum [illegible] patet [illegible] et [illegible] declarabitur
in textu ex quo sequitur sudorem 3o et 4o esse su
dore [illegible] laudabiliore ¶ Ex quo sequitur aliquem
[illegible] aliis partibus laudabiliore esse in critica
per accomodatorum quam in critica indicativa ut
sudorem [illegible] ¶ Primo nota per sudores
non ita [illegible] intelligi possunt sudores non
[illegible] in die critica et hec licet aliis placeat
[illegible] 2o aliis [illegible] quam dicti ut statim
patebit 2o nota huiusmodi sudores non esse

laudabiles secundum respectum aliorum dictorum quia
tales aut proveniunt a materia colerica ad naturam
colere tendente vel alia. Si primum non est mirandum
illius tempore quo illa erit apta naturaliter move
ri ergo oportet hoc esse in principio sinthomate et per consequens
significat dolorem. Si autem fuit materia quia
flematica quia ille sunt plurimum inepte per
sudorem evacuari et sunt egritudinum cro
nicarum causative patet hanc egritudinem
futuram esse longam aut cum recidive sunt
plurime cronicarum. Ex quo patet causa veritatis
afforismi. Sed diceres quid de 19a 20a et 60a
quare in illis est non videtur esse motus naturalis
dicitur quod 19a capit magnam partem 18e et
similiter 19e 20e ut in expositacione supra de
claratum est. Et similis sententia colligitur 2a
particula capitulo de diebus sudoris et est utilis
et ampliatur ut patet ratio dicti quare inde
inducere quamvis est ista quia crisis est velox
et vehemens motus est ergo illa die ima
ginis de advenire crisis in qua est velox et
vehemens est. Sed in similibus per sudorem hoc
est minus in 3a et 4a cum sint plurimum materie
de 3a in 3m mobiles ergo est et hoc sensit
dicens 2a particula allegato capitulo dum inquit
sudor in egritudinibus acutis plurimum fit in
3o et 4o et imparibus in 6o et paribus con
tingit quod egritudines iste crisim faciant
in 6o nisi raro item ergo occupat sat virtus
secundum 13a preparat materiam ad loca expulsionis di
rigit et 19a cum iuvamento celestis influentie
sub forma sudoris expellit. Sed in 13a non ex
pellit similiter dicta est.

Frigidi sudores. Primo 9o afforismum
frigidi sudores in febre acuta con
tingentes significant mortem per
hoc huiusmodi sudores significat
caloris extinctionem propinquam vel saltem virtute
succumbere ergo 9o vera patet qua et amplius decla
rabitur in littera. Primo nota per sudores frigidos
intelligere sudorem ad tactum medici aut
alterius recte iudicantis frigidos apparentes et
non tales merito cause proximate infrigidantis
ut esset infrigidacio circa aqua vel flabello
qua sudor statim infrigidatur. Sed accidentis corporalis
et merito dispositionis egri vel egritudinis quare
2o nota notanter esse dictum ut in febre
acuta ut quidam per hoc denotatur maior ex
traneitas vel rebellio materie ante ad digerendum
vel resolvendum. 3o nota hoc tamen intelligendum

esse huius perseverantibus signis secundum frigiditatem sudoris
ubi enim non perseveraret non oportet afforismum verificari.
4o nota non solum huiusmodi sudores esse signa
secundum est posse esse causas mortis sicut dicitur afforismus
dictus significans impotentiam virtutis in con
tinendo humiditates quare calor preter naturam
simul et naturales et pluries naturales sub forma sudoris
humiditates expellit. 5o nota sudorem posse
egredi frigidum propter plura in egritudine acu
ta primo quia materia que sub forma sudoris expellitur
est valde venenosa quare plus resolvit spiritus
quam spiritus in ea possent calefactionem efficere et sic
egreditur frigidus. 2o quia materia valde multa
calor vero debilis quare non sufficit calefacere
ipsam. 3o quia et si corpus acute febriat multis
ex acuta febre spiritibus paucificatis non potest materiam
illam debite calefacere aut quia membra continentia
spiritus et calore privata infrigidata sunt quare
infrigidatur sudor per membra illa penetrans et
sic ut frigidus posset esse potissime quia esset
febris acutior ratione accidentium plus pen
dens ab occulta mala qualitate materie quam manifesto
calore et tunc posset accidere sudor frigidus
sicut frequenter contingit in pestilenciis et ex
his causis afforismum verificante collige. Cum
meliori non. 2a quo sudor frigidus cum febre
meliori significat longitudinem egritudinis
patet quia significat materiam frigidam vel multam
vel utrumque et tarde digestibilem patet qua et
amplius circa hanc declarabitur. Primo nota per
febrem meliorem id est remissiorem pendentem secundum
quod materia non acuta sicut est flematica aut quartana
aut aliqua talium. 2o nota sudorem hunc
esse frigidum quia calor naturalis non potest illam
notabiliter calefacere ut contingere potest aut
quia materia est valde grossa calefactioni resistens
sicut flegma vitreum aut quia valde multa
aut quia propter debilitatem caloris aut propter
binam vel plura istorum simul concurrentia. 3o
nota ad veritatem afforismi requiritur virtutis
constantia ubi enim virtus esset valde brevis po
sset in brevi succumbere stante ergo virtute
forti significat vel materiam valde grossam aut
multam esse aut utrumque in tantum quod calor [illegible]
non ducitur vel vincitur quo posito stante con
stantia virtutis merito morbus erit longus
sive salubris sive mortalis fuerit. Si enim sa
lubris tarde virtus materiam vincet et digeret
si non debilis ergo [illegible] similis sententia colligitur
primo de crisi 19o capitulo secundum ultimam in libro meo et primo

pronosticorum capitulo de sudore et 2a questione capitulo de
signis ex parte sudoris 1a° continentis et 1°
capitulo de additione temporum etc. et quarta aphorismorum
aphorismorum 1ae quarte etc. ¶ Primum dubium in quo dicitur
est in febre acuta frigidum apparere sudorem
quando etc. patet quia et autem probatur primo quia su-
dor apparens in egritudine acuta et 2um ma-
gnam partem dicimus a materia faciente febrem
que calida est et acuta quando etc. ¶ Confirmatur
quia materia sudoris sub forma sudoris ad extra
non expellitur nisi quia a calore subtiliatur
et non subtiliatur nisi quia calefit igitur non apparet
frigidus ¶ 2um dubium sudor calidus et fri-
gidus sunt contraria signa quando contraria contraria significare
debent si sudor calidus non significat sa-
lutem necessario vel semper sed aliquando malum et mortem
ut 2a questione allegato capitulo quando etc. ¶ Ad primum dicitur
concedendo 2um primum de causa esse materiam sudoris
a causa ante vel coniuncta febris et quod illa est ca-
lida non tamen sequitur sudorem egredi calidum
propter causas aphorismi tactas ¶ Ad confirmationem
dicitur quod sudor expellitur ad extra non solum quia sub-
tiliatur sed propter alias causas in aphorismis sequentibus
declarandas dicitur etc. quod stat aliquid subtiliari
ad sensum medicorum quamvis non calefiat ut in
vallibus aqua ex terra generata sicut stat
aliquid calefieri quamvis in substantia sua continue
ingrossetur ¶ Ad 2um dubium dicitur negando quod
contraria signa contraria non significare vel contraria
significata quibus 2um speciem similia ut urina
alba et nigra ut patet ¶

Quod ubi in corpore sudor / 9° aphorismus est
1a ubi in corpore est sudor illic nar-
rat egritudinem probatur sic illic sig-
nificat materiam egritudinis causantem
quando patet quia et autem declarabitur 2a questione capitulo de
modis significationum sudoris et 1a° continentis
ca° [illegible] de sudore et est aliquis aphorismus matu
practicus quia pronosticus rememorativus et
demonstrativus et cum hoc operativus ut patet
Et ampliatur ad omnia corpora in quibus sudor huius
existentis in descendit etc. ¶ Primo nota ubi
in quo tempore potest exponi in qua parte
corporis et hic sensus est verius melius tamen
est dicere in quo loco corporis quia sive in toto vel
in parte quia evidentius sic exponendo
significatur per sudorem in toto apparentem aphorismus
etc. in parte adhuc ampliatur quia ex causa
sequitur quod si in qualibet parte est sudor in qualibet
est egritudo et sic in toto ¶ 2° nota non solum

de sudore hic esse verum sed etiam de qualibet superfluitate
ultra naturalem cursum expulsa puta urina san-
guine sive sputum vel aliud apparuit ¶ 3° nota
quod ubi est multitudo sudoris in corpore cum de-
cendit existentibus probabiliter arguitur super pec-
cato humorum non solum in quantum sed in qualitate hu-
mor enim humor necessario attinet flegmati colere
vel melancolie sed non multiplicatur aliquis istorum
nisi propter excessum alicuius istarum qualitatum a tem-
peramento et hic 2um plurimum etc. patet in fine
aphorismi ¶ 4° nota huiusmodi sudor potest apparere
in acuta egritudine et in convalescente et in neutro decade-
re in primo demonstrat in 2° rememoratur in 3° pro-
nosticatur licet hic narrat exponendum est idest
notificatur vel reputatur sive preteritam presentem vel
futuram et tunc dicitur facilis ex exemplificatione po-
tius ¶ 5° nota ad veritatem aphorismi requiritur
quod hic signum perseverans esse quia non solum semel
sed pluries appareat 2° requiritur hic non a causa
primitiva pendere sicut motu vel calore aeris
etc. huius similibus [illegible] est aphorismus ut in plurimum
possit etc. [illegible] hic quod ypocras velit in cor-
pore egrotantium egritudine mali notificare nobis
partem corporis patientem et est illa in qua magis
manifestatur sudor et esset etc. intellectus bonus
¶ Contra primo existente mali febre in toto sudat
quia determinata pars ut frigidos et tunc ibi non
est egritudo principalis ut patet etc. ¶ 2° quia aphorismus
intrinsece potest per sudorem in toto apparentem certi-
tudinem [illegible] quando etc. ¶ Ad primum dicitur illud intelligendum
ubi virtus possit natura expellere totam sudorem
vel aliter quod si circa partem illam plures et perseverans
apparet sudor arguitur egritudo circa partem illam
licet non concludat ab aliis ¶ Ad 2um dicitur quod ille non
erat sudor perseverans et pluries apparens vel
dicitur quod ille sudor ibi non decadit a causa coniuncta
apostematis sed ante que erant in toto dispersa
apta causare egritudinem et sic narrabat eg-
ritudinem ad sensum datum ¶

Ubi in corpore calidum / vel frigidum 9° aphorismus
est ista in qua aliqua parte corporis apparet
caliditas vel frigiditas a tempore re-
cedens naturali in illa est egritudo probatur
sic quia in qualibet tali est sensibilis excessus cor-
poris vel partis a naturali temperamento quando ideo 2a
primi doctrina 3a capitulo de signis complexionum et
nichil et ampliatur ut precedens ¶ Primo nota ad veri-
tatem aphorismi oportere caliditatem hanc aut fri-
giditatem esse perseverantem et non a causa primitiva
pendentem hic enim posito significat in membro

mala quo in aliis aut in aliis calida vel frigi
da ut patet primo ¶ Contra in suo paradoxsim[?] omnia
sunt frigida in quibus [illegible] est egritudo dicendum quod
non est perseverans vel quod ibi est egritudo frigida
Credo tamen quod iste aforismus sit ad notificandum
nobis in corpore egrotante particularem [illegible]
parientem, sicut si sortes febricitet omnia membra
percipit equalia in calore cum vparmudrum[?] si
textrum vel sinistrum percipio caliditatem vehe
mentem cum[?] spiritualia ¶ 2° quia huiusmodi calidi
tas apparens est egritudo quo non est signum
egritudinis negatur, quia et hoc declarami
2° tegni

Et ubi in toto / quo aforismi est ista in
toto corpore subito fiunt mutationes
hic a calido in frigido aut econtra
calore in alterum repente significat
egritudinis longitudo patet sic. huiusmodi muta
tiones significant multam et diversam esse
egritudinis materiam quo quarto vel quia et alibi declara
bitur Similis sententia colligitur quo tantum fen 2ª
capitulo de signis diversorum generum et 16 contingit
et est utilis et ampliatur ut patet etc. ¶ primo non
ubi quando in toto corpore egrotante et
dicitur toto quia non sufficient evidens esse in
determinata qualicumque particula ¶ 2° nota non
tamen dicitur esse statim si enim mutatio esset
paulatina non necessario esset mala sed repentina
magis fiet virtute et consternit significat et
virtutem minus in subitis motus posse resistere
primo etc. ¶ 3° nota adventitate aforismi requi
quod virtus sit satis fortis et quaste perseverent
stante debilitate possit mors sequi cito sub
[illegible] non perseverantibus non habetur evidentia
hic enim stantibus apparent huiusmodi muta
tiones vel morbus erit salubris vel mortalis si
mortalis erit virtus ponatur fortis absolute h
non si morbi non nisi in tempore longo succum
bet et per [illegible] etc. si salubris morbus erit lon
gus etc. quia materia est multa, 2° quia difformis
difformitas etc. est causa longitudinis primo
quia auget multitudo materie enim materiei
convincet sua minima ¶ 2° quia multum consumit
et debilitat virtutem multum scilicet resolvendo ca
lorem ¶ 3° quia hec materia sic difformi
contra non potest calor aliquando materie digerende vel
resolvende eque bene vel eque diu accurrere vel
applicari ipso enim applicato materie calide in frigi
dum frigida etc. quare diverti a digestione
et resolutione quod non contingit materia contra hoc

in etc. Sed hoc intelligendum cum circumstantiis
explicatis supra in questione qua queritur que febris
sit prolixior etc. verum quod materie hec diverse non sunt
et equaliter invadant egrum sed una prius et alia
post et sic febris de flemate colere permixta
est prolixior quam que de flegmate solum si
non simul invadant oppositum contingit ¶

Sudor multus / sententia quo sudor multus
ex sompno proveniens et non a causa
manifesta significat corpus uti plurimo
nutrimento vel sit patet sic nimis abi
assumptus 2° plurimum est causa sudoris in sompno
quo etc. patet sententia quia semper effectus potest
super suam causam significare et alias declarabit
cum licam ¶ primo nota notandum dicitur esse
multis [illegible] enim sudor non sit evidens
id arguet [illegible] et de [illegible] merito fecit non
2° non solum sudore in sompno contingentes
posse hoc significare sed etc. in vigilia quia sed
in sompno frequentius contingit huiusmodi su
dor et quia in vigiliis frequentius ab aliis causis
contingit hoc non de vigilia sed de sompno protulit
aforismum ¶ 2° nota sudorem in sompno magis
multiplicari quam in vigilia primo quia in sompno
magis multiplicatur materia sudoris eo quod
alie fere omnes superfluitates retinentur a quibus
plurima materia sudoris elevatur ¶ 2° quia in vigilia
plurime materie que in sompno expelluntur cutanee in
sompno in corpore repleto manifeste et sub
forma sudoris egrediuntur 2° magnam partem
in sompno enim calor est in membris interioribus
debilis ¶ 3° quia tempore sompni unitive
ta ad membra solida copiosius transmittitur
quare materias sudorales in porositatibus contentas
ad extra expellit ¶ quod 2ª primi doctrina 2ª capitulo
3° scilicet debitis que proveniunt ex sompno et vi
gilia Sudor namque inter efficit sompnus
est 2° modum exuberandi materiam et non resolvi
subtilis etc. ¶ 4° nota sudorem provenire
aliquando a causa extrinseca manifesta sicut labor
calor aeris coopertura pannorum etc. aliquando
vero a causa intrinseca nobis manifesta et non sic
manifesta et de tali in proposito est sermo id
dixit sine manifesta causa a causa aut que
potest dici non manifesta contingit propter multi
tudinem colligendam 2ª quarti capitulo de causis multitudinis
et de diversitate dispositionis insidiando. sed
repletio multa apertio pororum multa virtutis
fortitudo defectus virtutis ab omni digestione
ut patet ¶ 5° nota cibum multiplicem posse ca

ra huiusmodi sudoris primo quia ab ipso elevantur
vapores multi humidi qui ad cutim pervenientes
condensantur et ad formam vaporis et sudoris per
ducuntur. ¶ 2° quia calor consumens humiditates humorales
in corpore existentes evaporare facit sicut et
barra calida sudare facit. 3° quia in multam
humoralem materiam consumitur que est causa sudo
ris. ¶ 4° quia cum eo multa coniungitur aquositas
apta per sudorem expelli. ¶ 5° quia in poris continetur
extrinsecus expellenda. Ad propositum igitur primo et ul
timo modo et solus patet causa veritatis affor.
¶ Si non non accipientis. ¶ Secunda quod sudor multus
ex sompno contingens in corpore sic non sumente
multum cibo significat quod corpus evacuatione
indiget probatur quoniam significat in corpore
plurimam superfluam humiditatem humoralem materiam
indigentem evacuatione ergo quod non patet quia et
antecedens declarabitur statim. ¶ Primo nota quod talis
sudor non consistente virtute in becillitate neque
cessante corpus nimis raram in poris si fiat infra
rem cum talis non proveniat a multitudine materie
que nomine continuimento multiplicatur. Sequitur
quod provenit a multitudine [illegible] que sunt [illegible]
et propterea corpus evacuatione indiget et [illegible]
sententia colligitur 1a° continentis capitulo de sudore
et 2a primi doctrina 2a capitulo 13° de hiis que
proveniunt ex sompno et vigilia. Et ibi ad termi
nantur cum autem in sompno multum sudat
nullam habens causam in fimento plenus existit ref
et 2a quarti capitulo de dispositione disponimus in secunda
do ubi prius allegatur affor. ¶ Circa sententiam
afforismi arguitur primo sicut corpus utitur plus
in fimento quam oportet in eo non multiplicatur sudor
sed non est simile ref patet quia et antecedens quia tempore
hiemis hoc contingit. ¶ 2° possibile est corpus
amplioris uti cibo et habere caliditatem fortem
illas superuenientes resolventem vel virtutem
expirativam fortem per alias regiones expellen
tem quo in esse posito patet afforismus non esse verum.
¶ 3° quia contrario continens materia superflua humoralis in
corpore magno in sompno multus fit sudor
nam per sudorem evacuatur ergo tale corpus non eget
evacuatione quia videtur nota cum antecedente.
Ad primum dicitur negando quam licet enim non in
[illegible] corpore plurimo utente in fimento fiat
[illegible] ref propter impedientes causas illas tamen
[illegible] apta est fieri et significare sicut dictum
est. Et per idem solvitur ad 2m quia non multum ipso quod
omne utens ampliori cibo sudet ref sed quod omne
sudans cum deficiat evacuatione significat ut

ref. ¶ Ad 3m dicitur quod licet per partem una per sudorem
evacuetur non tamen convenienter quia non perseverat
sudor sed evacuatur subtilius remanente grossiori.

Sudor multum frigidus 4° afforismi
est iste. Sudor multum frigidus in acutis
egritudinibus tempore contingit significat
maiorem egritudinem quam calidius
et calidius breviorem. Probatur sic per frigidum sudo
rem significatur per naturam egritudinibus autem magis
superabiles et est per calidum ergo patet quia et antecedens patet
supra 1° frigidi sudoris 2a° affor. ¶ Concorditer et uti
litas et ampliacio consimiliter sumuntur multis affor
simi nisi 1°. ¶ Primo nota sicut dictum est sup
fluens addenotandum hic verum esse sive in principio
sive in augmento sive in declinacione. Similiter
sive in die cretica sive in die non cretica. Ul
terius notandum quod sudor frigidus aut fiat
maximam caloris impotentiam ita ut in natura non
possit notabilem facere impressionem aut vehe
mentem rebellionis sue multitudine frigiditate aut
grossicie. ¶ Aut omnibus aut pluribus istorum
simul et quecumque istorum contingat patet deteriorem
esse sudorem frigidum cum calido non significet
aliquid istorum. ¶ Ulterius nota ad veritatem affo
rismi requiruntur alique condiciones primo quod egritudines
sint salubres et sic quod huiusmodi sudores com
parentur ad invicem cum aliorum paritate puta in
egritudine sive specie egritudinis et fortitudine virtutis
et sic de aliis ut acuta acute cronica ad croni
cam hiis enim servatis patet afforismus forte vel sudor
enim frigidus in cronica salubri maiorem et de
teriorem significat egritudinem quam calidus in eo
simili consimiliter maxima egritudine cum mortali equa
malam significat egritudinem. Similiter ubi alia
non forent paria ut sudor calidus in paciente
deteriorem [illegible] esse potest et maioris egritudinis
quam frigidus in iuvenca ut patet licet dici posset
quod semper sudor in eius suo frigiditatem deteriorem
pretendit quam caliditatem licet per aliquid contingere
posset oppositum quia per cum frigiditate compre
hendimus in [illegible] virtutis quam maiorem similiter vel ut
[illegible] ex caliditate aut non per [illegible]

Febres que non sunt deficientes 5° affor
est ista. Quecumque febres in diebus tribus
non deficientes periculosiores sunt
et magis moleste in tribus diebus de
ficientibus et est sensus quod continue sunt magis mo
leste interpollatis probatur sic huiusmodi febres
virtutem magis debilitant et in mora plurimi
inferunt accidentia vel nocumenta ergo quod non patet quia

et aliis circa textum declarabitur ¶ Primo nota ut
patet quod febrium quedam continue quedam interpolate
et iterum continuarum quedam sunt concluse et queda
proportionales et interpolatarum licet amplari possit ad
ad concusas continuas proportionalibus comparatas tamen
proposito est sermo de continuis proportionalibus comparatis
interpollatis ¶ 2o nota per tres dies non solum
intelligendum esse verum tres sed quosvis alios
dies parum vel exacerbationem sive fuerint
2e sive 3e sive 4e et sic de aliis ¶ 3o nota
quod febres iste differunt ab interpollatis in multis
primo in situ sive loco putredinis nam febris
quia 3na plurimum fames interpollata putrescit de
venas ista vero intra et hoc notatur plurimum ut
alias declaratur est / 2o quia iste efficiunt
sine interpolatione interpollate non non / 3o quia
in plurimum materia faciens quam putrescit in loco
vel in membro nobiliori et hec adeo durior
et aspectu est vel interpollata ¶ 4o nota quod
concusas aliquas continuas se habere ad alias proportionales
sicut quod proportionales ad interpollatas primo
dicunt racione situs quia concusa est de materia intra
stante in loco propinquiori cordi et 2o quia acutius
fervet et quia earum affectio est ventositas
quasi ex vero motivus proportionalibus secundo
patet quod proportionales sunt malesorones et pe-
riculosiores interpollatis 3o quia conclusi sunt pe-
riculosiores continuis proportionalibus et sic patet
causa verificans afforismum ¶ 5o nota ad intrationem
ipsius oportere quod illa sint parva inequalitate
et quantitate materie et fortitudine et debilitate
virtutis et sic de aliis que cum contingere cum
¶ Excludit secundum 2o 4o quod febres interpolate
... ostendunt se esse minus periculosas quia materia
... est vasa et cordi minus directa in loco minus
nobili putrescens et hoc in pluribus ... in quo
... resolutione aliqualiter elevatur cum ...
... magis et similis sententia colligitur per Avicennam
... tractatu 3o capitulo primo et determinat quod
febres sunt inseparabiles quarum putredo est
extra venas et est utilis in actu pronostico
et ... et amplius ¶

Quibuscumque febres longe quod afforis-
mus ... cum ... continet
febres longe huius fiunt pustule in
articulis et dolores perveniunt ...
... multiplicatur ... apte expelli ad arti-
culos quos materia vel virtus non sufficit ad totam
... perfectam expellere ... articuli
sunt membra ... recipiendas materias ...

quod ... de ... capitulo de signis crisis et
... et de signis quod crisis erit in permutacione
et est utilis et ampliatur ¶ Primo nota febres lo-
gas intelligendas esse non ... materia
multa aut grossa aut multum frigida pende-
tes ¶ 2o nota per articulos ... ¶

... aliquid ... sufficiens ... tota materia
morbi consumi ¶ 3o nota afforismum non semper ut
plurimum esse verum et potest intelligi sunt id est apta sunt
fieri ¶ 4o nota huiusmodi pustulas et dolores
potissime per viam permutacionis generari quando natura
cum ex longa egritudine debilitata materiam et
grossitie frigiditate vel multitudine difficulter expelli
non perfecte super materiam obtinet virtus ... non
potest crisim completam efficere efficit crisim incom-
pletam aliter imperfectam non totaliter materiam expel-
lendo sed a membro nobili et facit ad ignobile
et vile permutando ut in ... et ...
causa verificans afforismum ¶

Quibuscumque ex febribus ... afforismus est ipse
... ex febribus resurgentibus
eveniunt pustule aut dolores in
articulis illa vitantur amplius cibo
... probatur sic usus cibi amplioris quam est ...
in corporibus iam dictis est frequens causa ...
pustularum aut dolorum iam dictorum ergo ... non
... quod et aliis circa textum declarabitur ... ergo
continentur capitulo de regimine qualescentium ... et
et expressius et 2a 3a tractatu 2o capitulo primo
de doloribus iuncturarum inquid et hutes ...
... et qualescentes cum non ...
rectificacione simplici doloris ...
... et istud ideo quia eorum virtus debilis ...
digestione bona et est utilis et amplius ...
... sunt ampliatus ¶ Primo nota qualescen-
tes de quibus intelligitur resurgentes ex febribus
sunt duplices veri scilicet et non veri quid sit utrumque
alias est declaratum dixit tamen quidam in proposito
de non veris qualescentibus intelligendum esse
afforismum ¶ 2o autem dico quod solum de veris quale-
scentibus evidens est afforismus sed cum aliquando ...
sunt non vere qualescentes quod vel ut plurimum
in eo remanet ... reliquie apte ad articu-
los vel emunctoria permutari ergo si talia con-
tingunt non concluditur evidenter ... esse ...
cibi minus ... et ... ¶
... qualescentibus ... ...
... ... non ...
a materia delicta ... est quod a superfluitatibus

nocuit multiplicata que non est nisi propter ni-
mium cibum aut qualitatem aliter indigestione
[illegible] ¶ Nota quod inequales [illegible] ex febribus
post resolutionem precedentem virtus digestiva de-
bilitata et paucificato calore suo supra ma-
teria cibi quanto magis male digerit [illegible]
magnam partem eius sub forma superfluitatis
[illegible] flegmatice retinet quia ergo virtus debilis
non potest [illegible] et completa expulsive ad [illegible] ex-
pellere et propter eorum grossiciem et propter eiusdem de-
bilitatem cogitur de membris fortioribus ad mem-
bra debiliora permittere et per que potissime
adiuncturas que sunt membra magis disposita
ratione situs gravitatis et debilitatis [illegible]
[illegible] ut [illegible] primum capitulo de [illegible]
[illegible] et [illegible] tractatu 2o capitulo [illegible]
[illegible] verificatur afforismus ¶ Nota licet [illegible]
sit non [illegible] quod in humanis corporibus nimia
quantitate cibi utentibus superveniant pustule
[illegible] possunt cum humanitate superfluitate [illegible]
[illegible] per fluxum ventris aut vomitum aut
sudorem expelli [illegible] dispositionem virtutis et [illegible]
[illegible] fortitudine vel debilitate [illegible]
[illegible]

Si [illegible] [illegible] [illegible]
rigor corpori febricitanti superve-
nerit non deficiente febre virtute
iam existente debili est signum mor-
tale probatur quod hinc quia rigor significat
ultimitatem virtutis [illegible] quod [illegible] patet
[illegible] et [illegible] [illegible] declarabitur similiter se-
[illegible] colliget 16o [illegible] capitulo primo et
[illegible] tractatu 2o capitulo de rigore et hoc
[illegible] et de [illegible] [illegible]
tem et [illegible] sequitur debilitas virtutis
et [illegible]
tractatu [illegible] capitulo [illegible]
et [illegible] ampliatur
[illegible]
[illegible] ¶ Primo nota quod [illegible] non solum
intelligendum esse [illegible] [illegible] desi-
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ Nota [illegible]
[illegible] ut notatur [illegible] sup [illegible]
[illegible] in febribus [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
¶ [illegible]
[illegible] incidit et [illegible]

datus 2a inciderit [illegible] rigores et signifi-
[illegible] rigore non semel sed pluries contingisse
et ista videretur evidencior expositio ut [illegible]
[illegible] commentator in [illegible] possit [illegible]
rigor inciderit simpliciter pluries ¶ Nota [illegible]
febrem non deficientem intelligendum vel cuius
febris non [illegible] [illegible] vigorem
[illegible] permanentem [illegible] ut [illegible] dum
[illegible] ¶ Nota [illegible] virtutem debilem [illegible]
to intelligendum esse non solum absolute [illegible]
[illegible] in comparatione ad morbum licet [illegible]
posse debilitate absoluta et [illegible] sit [illegible]
posite [illegible] ista sit valde magna [illegible]
[illegible] eum [illegible] valde debilem
[illegible] morbi ¶ Nota [illegible] rigorem [illegible] non
posse [illegible] [illegible] prima [illegible] motus [illegible]
ad expellendum [illegible] que [illegible] non
sequitur [illegible] significat virtutem [illegible]
[illegible] et hoc est signum mor-
tale aut sequitur [illegible] [illegible] adhuc
sequitur debilitas [illegible] febre [illegible]
[illegible] adhuc sequitur [illegible] quare [illegible]
[illegible] virtutis [illegible] continue
non [illegible] [illegible] naturalis [illegible]
quare [illegible] exemplificant
folia arborum ante casum tremorem et [illegible] ut
[illegible] signum mortale [illegible] movere [illegible]
[illegible] ad eandem egritudinem et [illegible]
[illegible] esse mortale [illegible] virtus [illegible]
[illegible] profundebatur a fortiori [illegible] [illegible]
[illegible] esse retractio [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et hoc [illegible] procul dubio est
signum mortale permanente febre [illegible] exequo [illegible]
causa verificatur afforismus

Excreationes in febribus [illegible] ex [illegible]
[illegible] livide aut sanguinee fellee
aut fetide in febribus [illegible] appare-
[illegible] sunt male [illegible] omnes tales
[illegible] mortificationem aut magnam [illegible]
[illegible] caloris in [illegible] aut aliam periculo-
sam lesionem [illegible] statim
[illegible] declarabitur ¶ Nota [illegible]
[illegible] intelligere debemus sputa [illegible]
[illegible] magis [illegible]
possumus [illegible] puta pectoris
pulmonis [illegible] inflamatorum ¶ Nota
non solum in febribus non deficientibus [illegible]
[illegible] in febribus [illegible]
[illegible] frequentius [illegible] febres

potius sunt intellecta duas alias febres per illas intelligere ¶ 3o nota per excoriationes li-neas intelligere febres illas que apparent [illegible] et colore qualis est color corius contusi [illegible] dentis dum [illegible] contingit aut aut propter mixtionem melancolie cum alio humore maxime flegmate [illegible] humorem melancolicum per regionem [illegible] expulsum aut propter adustionem apparentem humoris et [illegible] nigredinem vel livi-dinem trahentem ut alibi declaratum est aut propter extinctionem aut mortificationem spiritus et caloris in spiritualibus membris quare [illegible] spiritus innati ad huiusmodi colorem inclinat sicut et alias declaratum est ¶ Ad propositum descendendo potest esse sermo quia tamen raro contingit humorem melancolicum per superiora taliter expelli [illegible] humidat in spiritualibus nisi propter adustionem fuit quare in isto proposito non intelligit tales [illegible] et in proposito sermo potissime significabunt adustionem vel mortificationem [illegible] ¶ [illegible] non per sanguineas debemus intelligere [illegible] sanguineas significantes [illegible] venire in pectore vel pulmone non aut [illegible] implerent tales cum non sunt necessario male ut patet per fetidas significatur ulcus fetidum putridum vel magna putrefactio in spiritualibus per fetidas [illegible] ¶ Sequitur patet per causa verificans [illegible] ¶ 6o nota huiusmodi apparere posse vel [illegible] vel non precedentibus signis digestionis [illegible] aut primo est cum apparuerint non precedentibus signis digestionis ¶ Egestio vero ¶ 7a [illegible] superfluitates sive per urinam sive per secessum [illegible] bone probatur sic per [illegible] tales significat [illegible] virtutis super [illegible] per quia et [illegible] declarabitur statim ¶ Primo nota per bone egestiones intelligere [illegible] signis digestionis [illegible] vel potissime [illegible] intelligere [illegible] circumstanciis requisitis ad bonam et laudabilem evacuationem cuiusmodi sunt quantitas qualitas tempus locus conferentia et tollerantia ¶ 2o nota [illegible] sunt bone [illegible] signa [illegible] fuerit signa [illegible] ¶ [illegible] ¶ [illegible] superfluitates [illegible] loca [illegible] mala probatur [illegible] signa [illegible] indebite regulate [illegible] suffi-[illegible] confert ergo per quia et [illegible]

[illegible] superfluitatis [illegible] evacuatio ¶ Nota per superfluitates evacuatas non utiliter [illegible] precedentibus signis digestionis vel evacuatas [illegible] circumstanciis requisitis ad debitam [illegible] super evacuatas ¶ Et similis sua colligitur [illegible] continentis capitulo [illegible] et [illegible] capitulo de [illegible] evacuandum ¶ Et est utilis et ampliat ut [illegible] ¶ Et potest colligi super [illegible] [illegible] paroxismos et [illegible] ¶ Nota [illegible] que reperitur duplicem [illegible] ut tangit [illegible] inquantum si non aliquid utilium egrediatur malum utilium [illegible] que non evacuanda [illegible] refrigeranda sunt sicut [illegible] in spiritu [illegible] anhelitus pulmonis.

In non [illegible] febribus frigiditas exteriorum membrorum in febribus non [illegible] contingens cum [illegible] et ardore intrinsecorum [illegible] mortale probatur sic huiusmodi [illegible] cum his circumstanciis apparens significat vehemens apostema in interioribus ergo [illegible] per quia et [illegible] declarabitur [illegible] sunt [illegible] capitulo de signis [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] continentis capitulo [illegible] almansoris capitulo de signis malis et est utilis in actu [illegible] ¶ Primo nota notantur dictum esse in febribus [illegible] cum cum hoc accidens [illegible] sequitur apostema [illegible] non tamen necessarium est [illegible] [illegible] frigiditas [illegible] [illegible] non [illegible] cum ardore intrinsecorum ¶ 2o nota per exteriora potissime intelligere [illegible] sunt extrema [illegible] caput [illegible] ventre et spiritualia et [illegible] partes colligit [illegible] allegato capitulo et [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] est [illegible] calor cum [illegible] et [illegible] humidum [illegible] sequitur [illegible] ¶ [illegible] non [illegible] ardo-rem interiorum intelligere debemus ipsa vehemens [illegible] [illegible] comprehendunt has febres [illegible] cum [illegible] et [illegible] calore [illegible] febris acuitas [illegible] et [illegible] huiusmodi signa [illegible] ¶ [illegible] nota [illegible] calore intrinseco multiplicatur

Quarta infebri

rima infrigidari primo quidem et causa prima et extrinseca sicut timore occursu rei infra et talis causa in proposito est excludenda quia non a causa intrinseca et corporali et hec potest esse multiplex et colligi potest ex dictis auctoris ¶ Prima oppilatio in venis et arterijs ad exteriora tendentibus quare sanguis et spiritus ad interiora reducitur et non transit ad exteriora et si cum hec ponatur in interioribus esse putredinem verificabitur quod dictum est ¶ 2a causa potest esse materia naturalis valde frigida intrinsecus putrescens a qua elevatur vapor qui a calore spiritus vehementer calefacientis remotus se ad pristinam grossitiem et frigiditatem reducit et hec in membris exterioribus quare exterius apparet frigus intus non calor ¶ 3a vero causa potest esse materia colerica grossa putrescens a qua quasi nullus vel paucus elevatur vapor qui resolvitur quare interiora calent et exteriora frigent vel non calent nobiliter et iste cause colliguntur prima quarti tractatu 2o capitulo de lipparia et ibi pro istis clarius comprehendes si ad expositorem recurras ¶ 4a esse potest materia multa frigida abscondens et subtiliter calorem interius sicut in febribus contingit cronicis sicut flematice frequenter in principio sicut propter syncopim/ 5o propter apostema acutum et dolorosum existens in membris interioribus ad quod retrahitur totus spiritus et calor naturalis propter dolorem attrahentem et ex quo apostema attrahit sanguinem et spiritum sicut ventosa et hec specie intelligit ypo. et in proposito non est sermo cum dicitur de tali frigiditate que fit in egritudinibus cronicis quia non est in illis acutis sed de illa que fit quare non percipitur exterius magna frigiditas sicut intelligit hic nec propter oppilationem propter idem. ¶ Ex omnibus colligitur causa verificans afforismum

In non deficientibus vel 3o afforismi est ista contorsio labij oculi vel nasi vel ablatio visus aut auditus infirmo labij contigerit eveniens virtute existente debili significat mortem propinquitate probatur per pacientibus istorum significat vehemens cerebri apostema aut congelationem aut vehemens corruptio vel generationem vehementissimi intrinsecum motum quod quidem non patet quia et aliud contrarium declarabitur/ Similis sententia colligitur 10o continentis capitulo primo et 2a quarti de signis sumptis ex parte nasi et oculorum et est utilis tactu prenostico ut patet et ampliatur ut patet ¶ Primo nota notanter dictum est ibi non deficientibus rei racio enim vel magnam merito impossibile fierent apta sunt ar.. sub sequi ¶ Nota 2o maxime in proposito ypocratem mentionem fecisse de membris faciei primo quia per illam maxime significantur super dispositionem sine lesionem cerebri propter colligantiam et propinquitatem/ 2o quia maxime delicata et maxime nobis manifesta sunt omnes in istis in talibus magis quam in alijs manifestatur ¶ 3o nota per talem contortionem duo intelligere possumus primo motum illum contractivum et sic est actio lesa quia corrupta 2o intelligere possumus ipsam dispositionem que sit formaliter contractum vel contortum et sic est egritudo compositionalis quia in figura ut patet non videre vel non audire sunt actiones ablate ad bonum sensum ¶ 4o nota huiusmodi accidens evenire possibile est ut a causa primitiva et de tali est sermo aut corporali et hec iterum duplex vel quia per proprietatem in istis membris ut tortura labij propter egritudinem propriam labio non aliunde contingentem ut apostema spasmus aut per contiguitatem attractio et de tali non est sermo ¶ 5o nota labij aut nasi vel oculorum contorsio aut similium contingere potest multipliciter primo propter magnum nocumentum a materia prava vel venenosa quare contrahitur cerebrum et torquet ad eius contortionem alie partes faciei secundum colligantiam huiusmodi ¶ Alia potest esse apostema ut frenesis ad opus acutum exsiccat partes illas consiccatione illa ad quam sequitur contortio contrario partium iam dictarum ¶ Ex isto colligitur causa verificans afforismum stante enim febre continua et virtute debili contorsio labij vel non per proprietatem eveniens significat vehemens apostema vel incendium in cerebro quare contrahit et cum contorquent partes iam dicte vel illis in mensa sicut contingentibus quare corrugantur et propter hoc vel non vide aut significat cataractam esse lesionem in cerebro et iam oculis infirmus auribus vero auditus spiritus sit sublatus si hec omnia inveniuntur significare mortem imminentem ¶ Ex quibus patet hunc spasmum possibilem ... et non proportionatum ad materiam

Quibus in febre non deficiente desinare signum mortale probatur sic

huiusmodi accidentia significant cerebri et spiritua
lium vehemens nocumentum quod patet quia et
alibi declarabitur. Similiter prima 2a quarti de signis
sumptis ab anhelitu et 9o almansoris capitulo
de signis malis et est utilis et amplificatur
ut precedentes ¶ Primo nota dispnia id est
difficultas anhelitus despiciencia alienatio
que ambo debent intelligi forcia et perseve
rancia ¶ 2o nota huiusmodi accidencia ap
parere posse vel pendet ab ipsa febre vel ex
eorum aliis nocumentis ipsius vel propter apostema
cerebri vel in laceratis pectoris contentium
Secundum primum si febris sua vehemencia destrue
do cerebrum causet alienacionem consimiliter
non instrumentis pectoris causet difficultatem
anhelitus aut vehementer intendendo hoc
faciat. Secundum 2m scilicet propter apostema existens in la
certis pectoris aut pelliculis costarum fiat
difficultas anhelitus et propter fumos ad
cerebrum potentes fiat despiciencia. Ad propositum
utroque modo verificari potest dum tamen illa 2o
sunt forcia et perseverancia cum acuta febre
ut dictum est. Ex quibus patet causa veritatis
affor(ismi) nam ista accidentia significant vehemens
nocumentum in cerebro et spiritualibus et racio
est quia dispnia causa maximi nocumenti spiritua
lium debitum refrigerium prohibendo etc. ¶ Et
nota hic de eo quod tangitur in argumento scilicet de an
helitu alienati quare est magnus et rarus
virtus enim fortibus fantasticis cogitacio
nibus intenta distrahitur ab anhelitu alie
nati quare reddet ad faciendum anhelitum
nisi necessitate vehementer augmentata
Tunc solute forti fit anhelitus valde mag
nus et idem contingit procantibus amore de
marum ardentes incalescentibus eminet enim
suspiria et in longo tempore anhelitum con
tinent de cogitacione diversa vehementer
et contingit in tristicia ¶

In febre apostema non solutum
quod aff(orismu)m est ista in febribus non
solutis eveniens apostema ad
primas crises significat egritudinis
longitudinem probatur quia significat naturam
nimiam aut inobedientem vel virtutem non
esse complete dominantem quod patet quia nota
et alibi circa hanc declarabitur. Idem 2a quarti
colligi potest particularius ubi tangit signa
ex parte apostematis et crises apostema
tum et capitulo de signis significantibus extensionem
longam aliqualiter et est utilis et ampliatur ut patet
¶ Primo nota primas crises id est primas dies creti
cas 2m quosdam usque ad 7m et 2m quosdam
usque ad 20m et ita primum solum quia tunc significat
et non tamen ad bonam partem et hoc significat
naturam non dominantem vel neque tunc neque sanari
et hoc significat naturam tarditatem vel indigestionem
et utrumque sensus est bonus. Ex quo patet causa veritatis
causa aff(orismi) Et patet quod non solum significare
hic longitudinem apostematis sed et febris quia
illud apostema etc. ¶

Qui tamen in febribus / prima quod afforismus
est ista in acutis febribus aut aliis
egritudinibus oculi voluntarie la
crimantur huiusmodi lacrimari vel la
crime non sunt ingens vel malum signum proba
tur per hoc non potest significari grande aut no
tabile nocumentum quod assumptum patet quia in qua
tamen egritudine sive gravi sive levi possunt
oculi voluntarie lacrimari ¶ Primo nota per
voluntariam lacrimacionem intelligere debemus
lacrimacionem cuius origenalem causam continent
passione appetitus sensitivi qui large volun
tas dicitur sicut est lacrimacio ex tristicia vel compassione
ex compunctione sicut alterius ut in fletu et in
talibus enim fortibus accidentibus anime agitatio
fortis cerebro compresso contingit ef
fundere lacrimas sicut est in isto forti cere
bri motu conpressione existente ¶ 2o nota non esse
intellectum ypocratis huiusmodi lacrimacionem nullo
modo ingentem esse sed intelligit hoc in comparacione
ad illam que peiorius est pendens a corpali
causa ¶ Rubrica non non 2m voluntatem ¶ 2a
quod lacrimacio oculorum in egritudinibus non 2m
voluntatem est ingens vel malum signum probatur
per huiusmodi lacrimacio significat cerebri apostema
aut forte spiritus nocumentum hoc autem est signum
malum etc. ¶ Primo nota per lacrimacionem non volun
tariam intelligendum esse lacrimacionem non continentem
passione appetitus sensitivi ut tristiciam dolo
rem vel aliquid huiusmodi ¶ 3o non huiusmodi
lacrimacio involuntaria a pluribus potest causis
potest provenire / primo a causa extrinseca ut festuca
vel remordicacione oculo occurrente talibus
enim oculo nocumentum sensibile inferentibus
contrahitur oculus et musculi et adhuc cerebrum
quare exprimitur et fluunt lacrime et de
tali lacrimacione non est in proposito primo / 2o
provenire potest a causa corporali et hoc duplex primo
per proprietatem ut per proprium oculi nocumentum et

iste cause sunt multiplices collecte 3a 3ii fen tractatu 2o capitulo de lacrimis ut egritudo vel apostema oculi vel sicut in obtalmia debilitas oculi que recipit faciliter superfluitates dolor inflammatio diminucio carnis lacrimalis propter fistulam in lacrimali vel simile cum enim illa caro sit spongiosa, natura habet continuare vel aggregare lacrimales humores si contingat illam carnem auferri vel diminui non tenebit. Si petit generaliter ista lacrima affluet et de nulla tali lacrimacione in proposito est primo 3o contingere potest hoc propter commixtionem a cerebro et hoc iterum potest esse duplex primo ex dispositione cerebri naturali ut si cerebrum esset a natura creatum valde humidum ita ut in eo contingeret superhabundaret lacrimalis humiditas que continue ad oculum effusa causaret accidens predictum Alia autem quedam potest nocumentum cerebri preter naturam et de tali in proposito Erit quod similibus quamvis quibuscumque non voluntarie lacrimant nec a causa extrinseca nec corporali propter vitate nec per quantitate naturalem 2o ¶ 3o nota huiusmodi lacrimatio sequens accidentale nocumentum cerebri potest consequi cerebri repletionem superflua humectationem cerebri nimiam aut motum vaporum [illegible] superius ad cerebrum sicut in crisi fienda per fluxum sanguinis narium aut defectum continentie ex defectu caloris naturalis aut maiorem non [illegible] cum ei forti generatur et agitatur cerebrum Ad propositum licet de omnibus verificari possit aliquo modo tamen maxime verificatur in duobus ultimis casibus hos autem casus per manifesta signa discernere possumus ut patet distinguendo intelligentis signa resolucionis et humectacionis cerebri et signa future crisis que si bona debuerit esse signa dicta eius precedent si vero non Ex his patet causa verificans afforismum ¶ Et similis sententia colligitur 2a 2ii tractatu o capitulo de elacrimacionibus ubi inquit et crisis videre lacrimas non fiunt in febribus continuis consuetudine acutis et est sine ea et propter nocumentum et apostema cerebri et 2a quarti capitulo [illegible] et 8o [illegible] capitulo de signis malis ¶

Quibuscumque in febribus limositates circa dentes in febribus continuis signant longitudinem et fortitudinem febris probatur sic huiusmodi limositates 2m tandem significat morte quia significat dentes esse induratos propter siccitatem intrinseci et per eius celeritatem intrinsecam esse defectum 4o stante procul dubio debemus expectare mortem et propter febrem non deficientem et propter fortitudinem caloris febrilis et materie grossi indigestibilem 3o patet quia et 4m circa hoc videbitur Idem 2a quarti capitulo de signis supra exposite dentium et est utilis et ampliat ut patet ¶ Primo nota per limositates quasdam sordicies dentibus adherentes que quandoque sunt indurate ut lapidosi vel gipsee videantur quam ideo non supposito aut primo est ad lapides quasi ¶ 2o nota hoc lapidositates vel sordicies causa est materia humor grossus flematicus melancolicus vel commixtus a quo vapores grossi aquosi elevantur qui accedentes et eis adherentes passione caloris resoluto subtili a grosso in substantiam velut lapideam transmutantur patet efficiens est enim calidum forte resolvens Ex isto patet causa verificans afforismum ¶ 3o nota quod non solum in febribus sed etiam in sanis huiusmodi limositates multiplicantur verum in illis non in tempore longo tempore in febribus vero in modico tempore oppositum in afforismo simpliciter quod merito febris et cito huiusmodi limositates in his corporibus multiplicantur

Quibus plerumque 9o afforismus est ista 2m plurimi homines intense febricitantes in quibus modice tusses provocantur non fiunt valde sitientes et sic per huiusmodi tusses humectatur pulmo et guttur et meri quod 9o vera patet quia et 4m statim declarabit Idem 6a afforismorum et prima quarti tractatu 2o capitulo de causis de et est utilis et ampliat quia licet causetur sitis merito inflammationis pulmonis possit tamen causari per aliam dispositionem oris stomachi quantitatem vel per siccitate complexionalem sunt humidum tandem evaporare facientem io dixit plerumque ¶ Primo nota notanter dictum esse plerumque quia non necessario contingit in causa existente fortiori existente valde in causa ¶ Nota quod tussis sicca potest causari propter multa primo propter siccitate pulmonis et spiritus causa ipsa causa existente sicca et indurata percipit puncturam quia propter non stimulata sicut ¶ ad siccitatem moveri propter eandem causam 3o potest provenire propter humiditatem flematicam subtilem existentem in cava pulmonis vel in meri pungitivam aqua irritatur ut ad expellendum eam forti emissione aeris et quia subtilius est et in parte dividitur et non

emittitur quod sicut fieret si fieret grossa
velut instrumentum constringit et iste ultimus modus
est magis ad propositum ¶ 2o nota tusses siccas
eorum quibus non est screatus pertales propter
conspirantem canna pulmonis quam humec-
tarent ¶ 3o nota notanter dicitur esse mo-
dice si enim fortes fuerint et laboriose
possent plus conscreando augere sitim quam
ipsam diminuere attrahendo secundum etc ¶ 4o no-
pacientes valde potissime colericas et ma-
xime quartanas ut tanfoniderent non intelligendo
hos nullatenus sitientes fieri sed quod non sunt
sitientes ut dimittere sic eorum quibus non pro-
vocant tusses cum aliis paribus ¶ 4o no-
quod licet sitis sit ipsa passio oris stomachi et
colligitur 2o 2a et 3o ex accidenti adde hic
quod potissima causa desipientie vehementis
sit in febribus est pulmonis inflammatio que
per has humiditates attractas sedatur et contra
causam intelligit commentator pervenit
eam sitim et ¶ Commento dispositionis
pulmonis ut 2o tegni consiccato enim pul-
mone consiccatur meri humectato vero hu-
mectatur enim 3o propter hanc tussim humectetur
pulmo tamen quia movent humiditates causa
tusses per pulmonem ipsum humectando tamen etc
quia dato quod nulla fieret humectatio attamen
illa pulmone taliter agitato attrahuntur
inde ad pulmonem quibus pulmo humectatur
et ipso consequenter humectatur meri quod patet neutrius

In bubonibus omnes febres / 9o afforismus
est ista omnes febres bubones con-
sequentes sunt male exceptis effi-
meris probatur sic omnes huius
febres servant putredinem cordi commenta-
tor 3o vera patet quia et commentator litteram declara-
bit. Similis sententia colligitur prima glosa modo ¶
et 10o commentator ad sententiam et est utilis et am-
pliat ut patet ¶ primo nota hic sumi bubo-
nem sumus equivoce pro omni apostemate emunc-
toriorum et quandoque pro apostemate emuncto-
riorum ... omnibus modis hic quandoque
pro omni apostemate in fusero ¶ 2o non ...
quandoque sequi quandoque antecedere quandoque simul
inchoante apostemate inchoare et de omnibus
verus est afforismus licet sit deterius eis ante-
cedere ¶ 3o nota bubo quis febres dicitur
post ipsam sequi primo precedentibus signis di-
gestionis 2o signis decoctionis sequentibus

et significabit crisim perturbationis et hic est
melius ¶ 3o nota magno differt effimera
putrida ethica et quod effimera est ab effimero
proprie dicta quia patet per ipsam magis malam esse consequenter
aut bubonie primo propter simplicem alterationem alte-
rantem spiritum et ipsum incalefacto esse ponentem
2o in putrida fumus spiritum commixtos et ipsum in-
calefacto esse ponentibus quando autem sit vel
non sit vera indebita inquinatione ¶ 4o nota ma-
le i. periculose notum enim est et effimeras
malas esse et hic quando malam impressionem
sive venenosam impressam ex aere in spiritibus
vel quando corpori valde debili vel decrepito
adveniunt omnes huiusmodi mortales sunt ¶
ex hoc colligitur ea veritas afforismi etc.

Febricitantibus sudor superveniens
9o istius afforismus est ista sudor
superveniens febricitanti deficiente
febre est malus probatur sic huius
sudor significat prolixitatem morbi 3o etc
probatur 2am quia significat materiam morbi
esse plurimam secundum idem 2a glosa capitulo de signis sumptis
ex parte sudoris et est utilis et ampliat
ut patet ¶ primo nota sudorem tripliciter esse
precedentem subsequentem etc et licet de omnibus
verificetur specialiter tamen de subsequente copio-
se in toto et universo et hic sive in die cre-
tica fuerit sive non sive precedente digestione
sive non ¶ 2o nota non solum 2m quod dicitur
est de sudore est verum sed etiam de qualibet alia no-
tabili evacuatione fluxu ventris vel urina
fluxu sanguinis narium et sic de aliis ¶ 3o
nota non deficiente febre i. ipsa in suo per-
manente vigore 2o non deficiente quod licet
remittat non tamen penitus cesset primo modo magis
intelligit ¶ 4o nota ad veritatem afforismi
requiruntur due conditiones prima ut post
sudorem non succedant alia vel alie notabi-
liores evacuationes possibile enim esset propter
ipsum sudorem cum febre remanente postea
per alias successivas evacuationes perfectam febris
cessaret 2a quod febris non sit mortalis si enim
morbus esset mortalis potius significat bre-
vitatem consumptione inde ex quibus colligitur quod
afforismus quando per sudorem hic significatur
materiam esse conburentem aqua pendet etc

In spasmo et tetano / vide istius
afforismum super 2a particula afforismorum
afforismo 26o melius est febrem
in spasmo etc ¶

M Causone habito / quod aff'orismus est ista
rigore superveniente causoni curatur
causon probatur sic tunc compellitur
materia commovens ad extra venas et cura
tiatur ut ... patet quia et ... declara
rabitur. Similiter prima collegit prima quarti
... de rigore et horripilatione dum inquit
et aliquando significat rigor horripilatio sanitatem
in febribus separabilibus quia significat quod materia
compellatur commovens et egreditur et 2a quarti
capitulo de signis declinationis inter ad sudo
rem et ad finem febris in fine cum non ter
minatur fluxu sanguinis narium similiter sudore
et antecedit ipsum rigor et est utilis ut patet
et ampliatur ut patet ¶ Primo nota per causonem
intelligere debemus febrem interpolatam a
colerica materia intra venas et in loco cordi
propinquo pendentem vel saltem a materia sanguinis
quamvis sanguis est flegmatica salsa sicut est hec
febris continua quia intra non perpetuitur
2m periodos consistens varie licet Rasis
... almansoris dicat ipsum decimo ... facit
egrotante affligere non accipiens causonidem
... ut se extendit ad omnem febrem
colericam quam ¶ 2o nota per rigorem est intel
ligendum motum membrorum consimilium contingen
tem a mordicatione materie super musculos et la
certos velociter et impetuose ... sed per
alias causas possit contingere superius tactas et
colligendas quod de accidenti et prima quarti
capitulo de rigore et horripilatione licet eius in
telligere debemus ... consimilium mo
tum quem ut alias declaratum est ¶ 3o nota
materia intra venas contenta maxime colerica
dum velociter et impetuose extra venas com
pellitur causat rigorem et ... dictam cum
que ... intra venas existens non causaret
primo quia vene sunt membra ... obtusi
2o quia impressio illius membri iam est memb...
assueta 3o quia intra venas non impetuose
movetur colligitur iste cause ... de accidenti
et prima quarti allegato capitulo Ex quo tamquam
fundamento potest colligi ... causa
verificans aff'orismus superveniente cum rigore
in causonide significat solutionem materie intra ve
nas colericam putrescentem extra venas impe
tuose vel velociter compellere quam sequitur ...
quia victoriam virtutis super materiam ...
¶ 4o nota ad veritatem aff'orismi requirit
tres conditiones primam quod virtus sit fortis et

constans / 2a quod signa digestionis precesserint
3a quod in die critica contingat hiis stantibus
ut in pluribus verificatur aff'orismus dico autem
ut in pluribus quia possibile est materiam solum
partem extra venas expelli et 2m partem reti
neri unde et si remittitur causon non tamen
perfecte salvabitur 2o etiam quia possibile est quod de
bilitate alicuius particule in corpore hec
totam materiam additam corporis particulam compelli
et in ea ... quam relinquatur vel resolvatur
aut cinere aut malam qualitatem determinare
que postea erit alterius caloris periodice
reaggregativa ... et post causonidem fiet
nebit 2a interpollata 2m plures periodos
possibile quod ex ponitur solutio i. sanare vel dispo
ad sanatorium que vel remissio vel permutatio
ad aliam infestabilem egritudinem ¶
Tertiana si non indicatur quod aff'orism
us 2a non firmata in septem perio
dis est longissima probatur sic si
hiis periodis ad quartam colericam ...
si colerica non quarta sustinens ... dicit est longi
ssima ... raro fuit quod ... patet quia et
... declarabitur. Similiter prima collegit prima
quarti capitulo de ... interpollatam tertianam
a prima materia colerica pendente ¶ Primo nota
per periodum redditum egritudinis ... quod
... fuit cum ordine ad horam ... de
... ut primo huius declaratum est
Ex quo patet 20 septem periodos compleri in 14
diebus vel paratur ... ¶ Ultimus nota medicum
i. ... indicio firmatur vel ... ¶ Vel
tertius nota licet fortius purgat ...
... materiam intra venas colericam putrescente
... quam in interpollata ... rationabiliter
... interpollata ... longior quod ...
licet tardius agat in materiam que est ...
causa interpollate ¶ Verisimilius aut
... est esse ... periodis ...
... experientia invenit ... Similiter
etiam quia materia indigestibilis et virtute ...
irritans ad pugnandum dum in pluribus ...
... ad complementum digestionis ...
... quod materia colerica sit huiusmodi secundum
... patet causa verificans aff'orismum
¶ 4o nota aff'orismus intelligendum esse
ut in pluribus et egrotante debite ...
... inordinationis cum regimine potest
oppositum contingere Similiter et in hiis ...
debilis fuit valde et materia colerica multa

ꝯtingere pot ꝯpaꝝ cet' perfistere periodu
liter raro naz ꝯ mordinataz regimine pt
ulta amaz periodum egritudinem ꝑmone
zne et no min9 pot multitudo materie i
ꝑmonere quaz regimen certum datum mali
sequit' etc Nota m ꝙ in paucioribꝰ hoc
ꝯtingit vno raro ꝯtingit naz zuaz am
periodum attingere etc

Q vibus in febribꝰ / iste afforismus
ꝯpositus e sup' 4o afforismo
et tam sequens ꝯdictꝰ ꝯme
tatorꝰ satis patet etc

Q vibuscumqꝫ in febribꝰ / 9o affo.m
e ista quibuscumqꝫ febrientibꝰ cor
pibꝰ cottidie fiunt rigores totales
nia facieꝰ febrem cottidie solut'
go ꝙ nota pz quã et am ca liaz declarab'
dez 2a gli capo de signis crisis que cont
cm excitura ad finem insma et est ytilis
et amplat' ut pz Primo nota ꝑ febres i
ꝑposito intelligere debem9 malos interpol
latas a mã rigore faciente pendentes tales
cuiz quo ad materie rigore faciente euacua'
cardicant' 2o huiusmodi febres 2m inten
tom ꝯmentatorꝰ cet intelligendas esse cole
ricas ppe cuiz rigor a mã causat' colerica
ut in comento colligit' licet cet ad quarta
nas possit amplari no aut ad flematicas
cuiz raro inueniat' flematica integre cm
dicaconis sicut raro repent' quia ꝯtinua
ciuitz cet in pluribꝰ compositꝰ febribus
pz afforisma no habere veritate 3o nota
in febribꝰ iam dictꝰ causari rigore mã
mota ad putredine subito lacertꝰ et mus
culis obuiante et sua acuitate mordicatione
cauite quare fit rigor ut alias dictum quare
cuiz hc mã postea a calore resoluit' fiunt
aut ꝑsudorez aut alit' ꝯpellit' hinc est
ꝙ febrꝰ ꝯsoluit' et patꝫ pz causa uerifi
cans affor.m

Q vibuscumqꝫ in febribꝰ / 9o afforismus
e ista icteritia febribꝰ superueniens
an 7m diez e mala probat' pt
huiusmoi icteritia significat apꝰ
ut opilacez epatꝰ ul' cistis fellis aut ꝯpl
sione putthomaticam ul' in toto corpe maior
nocumentꝰ go 9o na pz quã et am circa
finz declarabit' Similis sma colligit' 2a
quarti capo de signis icteri' ubi ad literam
ycteritia an 7m et an digestione mala

e et infra Et adultam icteritia an am e d
laudabilis et Serapio 8o sui breuiarij 9a
capo ubi similiter allegat affo.m et est utilis in
actu pronostico et amplat' ut pz Primo no
ꝙ icteritia ut colligit' 17a 3m est alteraco cor
porꝰ feda ad citrinitatez ul' nigredine ppt
cursꝰ humorꝰ nigri ul' citrini ad cutem et ꝙ sequit'
ꝯpaz sine putrefactione Et plꝰ ꝙ d' alteraco
corporꝰ ponit' genꝰ in hc cuiz ꝯuenit cu
alijs cutꝰ defedacoibꝰ ut i morfea albo
ras etc et pli feda d' ab alteracoe ad nale
colorez et pli citrinitatez etc ꝯplicant' spes
ycteritie que sunt due et d' ab inferioribꝰ
ut sunt rubee virides etc et plant aut
ꝙ adiungit' ppt crossum etc tangit' ca effi'ns
ul' cet malis ꝯiuncta icteritie quia citrine
est colera citrine nigre no est nigra Sz li sui
putrefactione pot ꝯpom Primo sine putre
factione quia ad hoc ꝙ dicat' icteritia re
quirit' humorez illum no esse putridum et
hc no credo / 2o ut ꝑ illud dz intelligi ꝙ 2m
plum no putrescit quia dum putrescit ꝯsalat
et subtiliat' no retinet' 2m plium ꝯponit'
cuiz sine putrefactione dato ꝙ no putres
cat et huic sensum puto esse meliore hec
aut passio multꝰ nominibꝰ nominat' po d'
morbus arquatus ad similitudinez arcus celestꝰ
ut 6o etheorꝰ capo nono no multi no hunc
morbum regium alij no aceruz nominant re
gium tamqꝫ a bis regis curandis re subtilibꝰ
co ꝙ cibaria fiant i mutabilia hunt de opi
lare go etc vl' quia ppt id ppe ꝙ aurez d'
qz i auro reges lustrant Vltimo d' ic
teritia similitudine magis ppa ut constantinus
i matico et ysidorus capo allegato et testat'
plinius dicta aquadaz aue in the feriez dicta
icterꝰ cuius color e citrinus valde qualis
e color icteritie de quo plinius icter uocatur
auis a colore quo suppeditatur icteritia sanari et
aueni mori de quo i metro Carpe viator
iter sup arbore ꝯtinit icter Ex quo pz primo
icteritia ppe no egritudine s potius accius
quare qualitate mutata esse denominandam
Ex quo ulterius pz ꝙ lz ab auctoribꝰ diuida'
icteritia in citrinaz et nigram no tn ppe nigra
e icteritia denominanda sicut nec timpani
tes ydropisis et pot aliqualit' hc sma colli
gi de accidenti ad finem 2o no huiusmoi
icteritia quandoqꝫ puenit a ca primaria sicut ex ue
neno bibito interius ul' exterius occurrente

ut punctura vespe magne aut serpentis
aut pedeculi mixtura aut assumptione fellis
leopardi et de tali in proposito non est sermo ve-
nena enim talia humores superflue ebulire fa-
ciendo sanguinem ad colorem naturam tinsum
tant que per corpus dispersa causa est icteritie
que non provenit a causa corporali Et hec iteritia
que provenit per modum crisis vel sinthomatice
expulsionis materia enim colerica digesta
aut indigesta si naturam vehementer stimulante
virtus que ipsa expellit ad cutim que quia
grossa non sub forma sudoris expellitur sed in mo-
cutim morans trahens totam cutim tingit co-
lore citrino quod aut non preterea si sinthomaticam
expulsionem Et hec potest tripliciter esse quia vel
sequitur nocumentum in toto ut in maxima
complexione calidam in toto corpore quod sanguinis
totius transmutatur ad colorem colere et hec
est valde malum Vel aut nocumentum con-
sequitur epatis quod pot esse appio apostema vel
duricies propter que non sequestratur colera a
sanguine Consequitur quod nocumentum cistis
fellis et tunc feces sunt albe propter privationem
colere admixte cum eius per propter oppilationem
vie inter ipsum et epar Ad propositum de qualibet
istarum in proposito pot esse sermo Colligitur
2o iyo et 8o breviarii allegato capo Et 4o
nota quod icteritia expulsione expulsione tali
consequitur crisim per mutationis si enim virtus
potens esset et completum haret diuum non cita
cutim retineret sed expelleret expelleret ad q
eas coadunat an materiam colericam facilem esse
grossam in comparatione illius que per sudorem
et ex hoc pot colligere probabile argumentum ad sententiam
afforismi nam numquam an ante virtus pot
sufficienter digerere materiam nisi natura fuit valde
obediens aut virtus valde super materiam dominata
fuit sed dum fit icteritia an ante virtus non
complete dominatur dummodo tunc non fuit digesta
et per eius expulsio sinthomatica tota quam nota
et pz maior non enim in valde brevi tempore
pot virtus digerere materiam nisi super illam quasi ma-
ximum habeat excessum et pz minor intelligenti
Ex hiis tamquam ex fundamento pz veritas
afforismi aut enim hec icteritia fit per modum
crisis aut propter nocumenta dicta si 2um patet
hoc esse malum significat enim aliquod nocumen-
torum iam dictorum quorum quodlibet est malum
Si non fit per modum crisis si fuit permutationis
sequitur virtute naturam non perfecte dominatam fuisse

et si sit nunc in valde brevi tempore materiam poterat
digerere sed quod ita est in expulsione sinthoma-
tica et non vere critica et per eius mala ergo etc
Pro isto etiam inde alia probabilia que tan-
git galiator dicta 48a Et 2o nota quod licet ita
sit 2um plurimum contingens tamen est oppositum afforismi
quod contingit materiam esse ita paucam ut in 4a sit di-
gesta et fiat icteritia in ea grossa aliqualiter
existente et poris constipatis sed quia contingens
est virtute quantum ad digerendam materiam ipsi com-
pleto domino dominari ponatur ergo in esse et sequitur
afforismum solum ut in pluribus esse verum ut [illegible]
ut antiquus 8o colliget [illegible] illud aut
quod dixit ypo. icteritiam an ante diem si [illegible]
in egritudinibus acutis est mala reprobatur
experientia interius [illegible] et si [illegible] in [illegible]
laudabilis multis et
rationes maxime in corporibus calidis in tempore
calido et hec est sententia collegiorum omnium medi-
corum presentium Et [illegible] illorum et [illegible]
parte illorum de andalusia et possibile est quod
illud quod dixit habeat locum in egritudine huius pro tunc
illa hac similiter existit Et in sequenti dicta
galiatoris dicta dicta et allata etc

Q ui ibus fuerit in febribus 1o afforismus est
ista quibuscumque febribus supervenit
icteritia ante 7a 9a vel decima quarta
die est bonum probatur sic huiusmodi
icteritia significat debile et laudabilem crisim
ergo 90 vera pz ante et antecedens declarabitur
ubi dicitur est [illegible] si dextrum ypocondrium
non fuit durum Et si non [illegible] Et 2o icte ria
inter istos terminos veniens et iam inde critica
non est bonum probatur sic huiusmodi icteritia
quod significat expulsionem sinthomaticam
i est Concordia utilitas et ampliatio huius
et precedentis afforismi facta est Et primo non per
icteritiam in proposito intelligendam esse citrinam
solam enim illa est sermo auctorum vel esse pot et
non nigra quod per primos [illegible] [illegible]
etc Et 2o nota advertitate per [illegible]
apportere quod virtus sit constans et [illegible] appare-
rint signa digestionis quo stante [illegible]
[illegible] 2um plurimum Et 3o nota dextrum ypocon-
drium sit durum ex apostemate vel [illegible]
apostematis [illegible] non [illegible]
non enim tunc ex icteritia arguitur evidenter super
expulsionem criticam vel apostema ex quo
infert etc quod subduririe dextri ypocondrii
possimus comprehendere cistis fellis nocumenta

ex quibus contingit huiusmodi ictericia. Gohus patet sua afforismi etc.

In febribus circa ventrem / 9o afforismi est ista canina etc. circa ventrem aut morsus vel tremor cordis in febribus contingens est signum malum probatur sic huiusmodi accidentia significant coleram incensam et putrefactam circa os stomaci et cor cum vehementi intensione 9o 9o vera patet quia et antecedens etiam satis declarabitur. Tertio [illegible] capitulo de signis [illegible] tis ex parte stomaci [illegible] inflamatio stomaci et pulsus cordis stomachalis cum febre signum malum. Et consimile allegat idem 9o almansoris capitulo de signis malis et 16o continentis capitulo alio et est utilis materia pronostico operativo et ampliatur ut patet. Primo nota quod secundum hec acutas intelligendas ut solet cum talibus merito febrium canina apparere contingit. Secundo nota quod ventrie parte stato constante et ipsum stomachum intelligendum esse maxime et non solum et sic ampliari posse ad partes pectoris vel spiritualium. Tertio non per caninam vehementes incendium quod potissime cognoscitur ex siti et ariditate prelationis oris et inquietudine patientis. Quarto nota per morsum cordis ore stomaci mordicationem intelligere debere proveniente ab humore acuto mordicante sive colerico existente circa partes cordis ut a fumo colere mordicatione sibi [illegible] le. Quinto nota quod per tremorem cordis ut colligitur [illegible] 2e tractatus primo capitulo de tremore cordis intelligendum est contremulum dilatatione et constrictione compositum ita ut inter illum motum et alterum non sit percepta quies et sic [illegible] istorum primus valde cuius in genere due sunt cause prima est conatus motus cordis ad expellendum rem nocentem que potest esse aut mala complexio aut soluta continuitas aut humor acutus aut venenum aut morsus venenosi animalis aut punctura aut ventositas aut [illegible] et sic de aliis omnibus colligendis [illegible] allegato capitulo / 2a generalis causa est virtutis debilitas primo modo est actio virtutis vitalis 2o modo virtutis animalis. Et ex hoc colligentur ea verificans / afforismi ut patet.

In febribus timores / 9o afforismi est ista timores in febribus ex sompnis contingentes et spasmi sunt malum probatur sic huiusmodi accidentia significant miseras malas latitare materias quas calor in sompno agitat 9o 9o vera patet quia et antecedens etiam satis declarabitur. [illegible] colligitur [illegible] quarti capitulo de signis sumptis ex sompno in sua et aliquando aliter 9o almansoris capitulo de signis malis et est utilis in actu pronostico et ampliatur etc. Primo nota per febres malas potissime acutas et exponatur in febribus quia merito febrium aut [illegible]. Secundo nota in sompnis quia sompnus in febre sit huiusmodi causa. Tertio nota timores in sompno maxime persevera[n]tes et non hora inclinationis paroxismi sed potius hora qua sompnus confortare debet significant intus malas latitare materias melancolicas et nature horribiles que sursum ad caput extendentes timores aut de isto aut timore ita specialiter indebite humanos [illegible] vapores recurrentes inferendo spasmum facile non regimentur ad [illegible] faciunt [illegible] patet causa verificans afforismi.

In febribus spasmus offendens / 9o afforismi est hec spasmus offendens in febribus est malum signum probatur sic spasmum sequitur similis sua [illegible] capitulo de anhelitu duplo et plures alibi et est utilis et ampliatur ut patet. Primo nota in febribus acutis offendens difficilis vel quia naturaliter et aliter sit bis pulsans pulsus et est sicut anhelitus ploratorum. Secundo nota huiusmodi in febribus acutis [illegible] cum duritie pulsus et aliis signis que attestantur significat lacertos pectoris moventes exsiccatos esse et per hoc existunt inobedientes dilatationi [illegible] quia non potest virtus pectus ad sufficientes dimensiones dilatare [illegible] sufficienter elevat quare etc. Tertio non significat [illegible] pronosticatur vel non aut demonstrat [illegible] aut malum [illegible] signum et [illegible] ut patet.

Urinis grossis urine / 9o afforismi est ista multitudine urine tenuis per urinas grossas globosas et paucas [illegible] non sine febre [illegible] minat [illegible] est bona probatur sic propter significat potentiam virtutis indigerendo et expellendo morbum 9o 9o vera patet quia et antecedens declarabitur [illegible]. Primo nota quod urina ut argumentatore constantino colligit est sanguinis colamentum ex ipso epate veniens ad vesicam. Separatur in suo de urinis urina est colamentum sanguinis de nec actionibus factum. Et dicitur colamentum quia aquositas prolatorum sequestrata sanguine cum ad gibbum epatis cum multa aquositate [illegible]

ut prima primi capitulo de generatione humorum ostensum
est ob hanc superfluam aquositatem a sanguine
removeri unde provenis emulgentes dicta
ad renes cum aliqua sanguinis quantitate attrahitur
et ibi colatur et sanguis pro renum nutrimento
retinetur et pura aquositas ad vesicam mittitur
et tandem cotidie expellitur ¶ Sequitur causa
urine materialis quia humorum aquositas formalis
est causa efficiens non facile est capere secundum non
renes ibi cum recipit formam suam propriam scilicet
urina nominatur quamvis non substantialiter tamen
finalis non est humorum et sanguinis mundificatio
ab aquositate superflua et forte vesice et renum
refocillatio vel voluptuatio et totius corporis
debita mitigatio Aliter causa notificatur urina
communis interpretatione ut urina quasi in renibus
una id est multa vel formata vel adunata quod est
demonstrativa quia ipsa corporis monstrantur
dispositiones vel ab urendo quia calida et sicca
valens ad ulcera valde est acuta et mordificativa
est una fortis et abstersiva 2o can. capitulo de
urina ipsa quod abstergit morpheam scabiem al
baras saphati et exsiccat putredinem
fluentem ab aure et est subtiliativa splenis
ut allegato capitulo de splenetico sompmate
etc. ¶ 2o nota duplex potest dici urina gros
sa primo in mediocritate vel tempate 2o compa
ratione ad urinam huius vel illius corporis tempore
sanitatis proportionatam supposita aut maior
intelligendum est 2o modo Consimiliter per urina
de urina pauca est intelligendum ¶ 3o
nota per globosas duo intelligere possumus
primo vehementem grossitiem 2o per globositas
illas mannibus quedam corpuscula valde
globi formantur supposita utraque sine hic
magis proprie non videns aquilo vel earum in
pendet urine grossities iam dicta ¶ 4o
nota tenuem urinam non esse intelligendam
tenuem in tempate si tenuem in grossitiei
globose prius apparente de tali enim verifi
catur aforismus et non ad urinam esse tenuem in
tempate ¶ 5o potest esse in substantia mediocris
per multam non precedentem multam intelligit
quantitatem peccantem non proportionatam ¶ 6o
nota quod in qualibet materia peccante ad benignitatem
reducibili digerendo intentio est equatio
ut gal. pa capitulo de cura putridarum inequalium
ut si subtilis ingrossetur si grossa subtilietur
et sic de aliis cum ergo materia peccans super quam
per urinam dictam significamus ut sua grossi

peccans sequitur quod digestio in materia est eius sub
tiliatio et equatio et propriis talis urinare dz
Ex quo hec non colligitur causa verificans
aforismum ex quo cum quod primo ad urina gros
sa et pauca postea multa et subtilis sequitur
materiam a principio sui multa grossitie peccas
se et quia non perfecte ei dominabatur virtus
non poterat ipsam in magna quantitate ex
pellere virtute tamen in processu vincente
subtiliata materia et digesta vel equata ipsam
per vias urine poterit virtus in magna quan
titate expellere quare huius urine tenuis
multitudo innuit ut sonat aforismus quod
innuit enim bonum signum et hoc ut patet
intelligenti ¶ 6o nota huiusmodi urine
multitudinem propter multas causas provenire
posse quia fit propter membrorum et humidum
naturalium liquefactionem aut debilitatem
retentive aut fortitudinem attractive
renum sicut in diabetica contingit passione
quam aut fit propter naturam intentam expellere su
perfluam digestam et hoc quando precessit
grossa et pauca dicunt aut alia adhuc
ultimam sequitur egrotantis alleviatio in
aliis aut non Et hec hic notant Commenta
dum dixit Et nos quidem dicimus ut eas
cognoscere possimus 2m virtutis dispositionem
Ex quo patet conditio quedam requisita
ad veritatem aforismi et alia que preceperat
signa repletionis etc. ¶ maxime vero
¶ 7a q. tales urine tenues multe per
grossas paucas maxime fiunt in corporibus
illis in quibus urinis a principio vel celeriter fiunt
ypostases pz in talibus maxime adsunt sup
habundantes grosse materie in processu
subtiles adest etc. maior non multa co
separatio ergo etc. pz quia et aliter statim de
clarabitur ¶ primo nota hic huius ypos
tasis sunt duplex primo quidem propriqualis materia
cum urina expulsa a substantia urine sensibiliter
differente sicut dicimus aliquam ypostasim
esse saniosam/ 2o ipse pro superfluitate digestis
membrorum ex nutrimento derelicta ipsa
tamen urina expulsa Ad propositum hic sunt
primo modo huiusmodi enim ypostasis non est
nisi humor grossus cum urina expulsus
vel flematicus vel eius non attines ¶ 2o non
quod apparente tali ypostasi significat venas
oppilatas esse sic quod natura vincente pos
tea non possit magnam urine quantitatem

expellere significat esse adesse magis sub
tiliatione egentes in earum digestione quare
in talibus maxime contingit ¶ 3° nota li primo
exponitur dupliciter primo ex primo i. a principio
2° ex primo i. post primum statim et immediate
modo potest intelligi quod est similis sententia collectum
2a primi doctrina 2a capitulo 3° scilicet de significa
tionibus substantie urine et est utilis afforismus
et ampliatur ut patet etc. ¶

Quibus urina in febribus / 9° afforismus
est ista corporibus febrientibus quibus
adsunt urine conturbate aut con
verse sicut subiugalium eisdem ad
sunt vel aderunt fortes dolores capitis
probatur sic: huiusmodi urinas significat
adesse vel futuram multitudinem vaporum
grossorum ad cerebrum ad quam semper vel ut
plurimum consequitur capitis dolor ergo / Similis
sententia 2a primi doctrina 2a capitulo de significa
tionibus substantie urine et partis 11 capitulo
de signis innuentibus sedam et est utilis
et ampliatur ut patet ¶ Primo nota ut collectum
2a primi doctrina 2a de urinis capitulo 3° de
significationibus substantie urine ¶
vel turbidam claram inducentes grosse et
subtili urine possunt attribui stat enim
urinam esse tenuem et claram et similiter tur
bidam et tenuem. In proposito enim per urinas
conturbatas intelligere debemus urinas
a naturali temperie urinarum discedentes
et factas tales ut sunt subiugalibus proportionate
que sunt animalia sub iugo homines
stancia ut equi asini etc. In hiis enim propter
fortem grossitatem et varium colorem urine
latitudinem sunt urine grosse modo iam
dicto ¶ 2° nota licet non febrientibus
possunt huiusmodi urine contingere de feb
rientibus tamen in proposito intellexit ¶ In
hiis enim maxime partem caloris preter
naturam materias ebullire facientes ma
xime reperiuntur huiusmodi urine conturbate
et vaporum grossorum elevato ¶ 3° nota
ad verificationem afforismi requiritur huiusmodi
urinas in plurali et non in singulari et
quod fuit hiis apparentibus vel non appare
runt signa digestionis vel certitudo sit harum
urinarum evacuatio ¶ 4° nota quod 2m claram
et turbulentam in urina inveniuntur. iste di
versitates quedam enim emittitur clara
et statim post efficitur turbulenta quedam

autem et quedam emittitur turbulenta et tur
bulenta remanet et quedam clara et clara
permanet colliguntur hec 2a primi allegato capitulo
et 9° colliget et primo decrisi capitulo 12° et ab
ysaac in suo de urinis particula 6a / Ad harum
autem diversitatum assumendas causas oportet pauca pre
mittere ut visum fuit 3° colliget autem sensisse
quod in urina quia decisa est a massa humorali
virtute actionis caloris naturalis epatis et venarum
remanet per tempus post eius emissionem restantibus
caloris epatis et dispositionibus nunc aqua fuit
decisa. Ex quo sequitur quod post eius exitum
deducto impedimento fit in ea actio proportio
nalis ei que fiebat interius. Ex quo ulterius
patet quod cum calido intrinsecus actionem agat ita debi
lem ut nulla in partibus materie vel quasi
nullam faciat permixtionem quandoque non aliquam
licet parvam quandoque non magnam quandoque non perfectam
faciat sequestrationem. ideo ex quo emissa urina ea
eveniunt mutationes huius proportionales quia
in primo casu egreditur clara que statim post
fiet turbida quia statim post fiet proportio
ei que interius sed illa post fiet ebullitio igitur
etc. In 2° autem fiet turbida perseverans quantitati
nitali est permixtio sine sequestratione ¶ In 3°
fiet turbida que statim clarescet aut clara
et clara permanens quia talis nunc subsequitur
operatio ¶ Ex hoc sequitur primam urinam
significare primum salubri 2am augmentum eius
tum ad principium eius / 2am vero finem augmenti
statum 3am vero declinationem. Ex quo ulterius
sequitur quod tamen propter completam eius digestionem
quam propter eminentem eius cruditatem potest urina
clara emitti et in sua claritate permanere
iste modus sufficit medico non curante
inquirere philosophice quia multas hic modus
patitur instantias / 2us modus hic declaran
di subtilior premittit primo turbulentiam in
urina que non fit per putrefactionem eius sed
quando putrescit in vase ex fetu causatur
propter dispersionem humorum grossorum vel saltem
opacorum per substantiam urine et hoc propter veneno
sitatem in ea et urina inclusam davellente
et fermentem eos per substantiam urine intellecto
per ventositatem fumum vel vaporem grossum
¶ 2° premittendum quod aliquis humor urine
commixtus cum calido actuali stat rarus et
purus et dyaffanus et quia urina in tantum
infrigidata ingrossari potest et opaca fieri
vel per substantiam urine dispersus ipsam opacam reddere

pot et turbulentam sicut in sepo liquef
acto a calido ¶ 3° praetermittendum quod a calore
forti agente in materiam grossam grossi et pauci
fumi elevantur donec materia sit digesta
que in partibus ebullientibus includuntur et
continentur sed postea dum natura digerit excludun
tur quod ipsa perfecte digesta expulsi sunt ¶ Ex his
premissis patet primo quia urina cruda clara
emittitur et permanet subrubea cum eius est pura
aquosa sine mixtione aliorum humorum
patet 2° quod ebullitione notabili incipiente
emittitur clara ... a calido sub
tiliatis et rarefactis et porus transparentibus
existentibus quia tamen per ... urine dimisse
sunt ... in ... inclusa et in
frigida urina et congelata illis non factis
oppacis apparebit turbida 3° patet quod in fine
augmenti et statu ebullitionis emittitur tur
bida et sic permanet ex forti enim ebullitione
facta multi fumi grossi et oppaci et intra
grosse et ... materie urine sunt com
mixte quare emittitur oppaca et sic perma
net in fundo eius et augmento ¶
non nisi subtiliores vapores nisi grossi con
misceantur urine patet 4° declinatione acci
dente emittitur turbulenta et statim post
clarescit emittitur enim cum multis materiebus
digestis et compactis secum mixtis que ex
¶ Consistent per urine substantiam unde
a turbulentia ipsius tamen a ventositate de
purata existentibus statim petent fundum et
sic clarescit et clara permanet patet 5° quando
urina aliquo dictorum modorum turbulenta
clarescit per vas ad ignem calefiat vel po
natur in aqua calida et ... patet quando
ex urina sic rectificata possumus vel
non possumus evidenter servare patet ultimo
causa verificans afforismum apparentibus ex
urinis iam dictis significat fortem ebulli
tionem esse in materia et quod a materia grossi et oppa
ci fumi elevantur qui in cerebro generabunt
et egrotanti causabunt capitis dolorem
quod quidem ut in pluribus contingit veritatem
et cum conditionibus superius dictis ¶ ...
iste sequitur forte non expedire dicere ad sunt
vel deerunt vel affuerint in proposito ... sed
modo est de urinis talibus quales sunt sub
... qua ille tales ... et tales
permanent ... ¶

Q uibus causa dicte fiunt per ma
to afforismum est ista apparente nube rubea
in urina ... significat futura ...
sum in causa ... probatur sic huiusmodi nebula
rubea significat materiam notabiliter digestam
precessisse sed notabiliter digesta materia ...
que est causa indicativa in septima de ... cri
sis ut supra ostensum est quod ... patet
qua et causa ... declarabitur. Similis
sententia colligitur ... doctrina ... de
significationibus ... ypostasis et alle
gatur ... theorice capitulo ... et
potest allegari ... capitulo de signis sumptis
a sedimine et ... oppressionis capitulo
... precessit et est utilis et am
pliatur ut patet ¶ ... nota quod per nebula
nebula ypostasis et ... idem realiter
important ypostasis de omnibus huiusmodi
dici potest ... tamen ypostasis est cum materia
est grossa ita quod potest apte subsistere nebula
autem est subtilior et levior ut videatur
ypostasis ... et habitus
... grossos ... nebula
in ... ¶ ... nota quod ...
... varia signa sed possunt esse eius
aut sed ... sit ... sine ...
... vel tardius absolute et ...
... fortitudinem vel remissionem acciden
... et tardam apparente digestione
vel ... possumus ... manerem ...
... ut ... salubris vel mortalis
imperfecta aut diminuta ...
... et sic de aliis ¶ ... defini
natam de ipsa possumus habere noticiam
... et ... adventus
eius sicut ... in proposito ab ypocrate
expressum ¶ 3° nota quod per huiusmodi ypo
stases ... significat ... complemen
tum ... non ... notabilem digestione
in materiam precessisse incompleta ... quandoque
non significat ... digestionis ...
... sine putrefactione ... ypo
stasis alba levis et equalis residens in
fundo ... albedine eius significat potentia
membrorum ... subtilium ... colore
sibi assimilando materiam significat ... ipsam
... esse a natura que ... albat et perfecte
digerit ... levitate eius et equalitate sig
nificat ibi sed calorem super totum obtinere
... residentia autem in fundo signi
ficat ventositates a materia perfecte ...

esse ypostasis que descendit urina non stat diuisa
Si tamen fuit corpus hipostasis subtilium
valde loco ypostasis dicte fiet nebula vel
nephilis non petens fundum sicut ypostasis
dicta Secundum 2m sicut ypostasis rubea et clara
attendes significat notabilem non tamen com
pletam in materia esse digestionem Secundum 3m
sicut ypostasis nigra vel virulenta Ex quo
patet quod sicut ypostasis alba maiorem significat
in urina digestionem precessisse quam rubea
ita nebula rubea significat in urina non bene
digestionem precessisse Ex quo patet alterius
hanc nubem maxime apparere in augmento
scilicet digestione manifesta et non completa
2o patet hanc maxime apparere materia
subtili existente Et ex hiis colligitur causa
verificans afforismi nam apparente huiusmodi
nebula significat iam materiam esse nota
biliter digestam et egritudinem esse in augmento
notabiliter urina digesta in quo in urina debet
esse completa digestio et debet esse status
et crisis et per consequens finis egritudinis et
maxime cum urina sit valde subtilis quod
comprehendetur per nebulam ergo etc. Et similiter
patet quod apparente signo digestionis in quarto
ut nebula nigra significat mors in urina
ut colligitur 3o de crisi allegato capitulo
¶ 2o nota non solum hic de nebula sed etiam
de ypostasi et aliis digestionis signis est
sic significandum et alia 2m racionem eiusdem
hiis supple apparentibus in quo inicia crisis
in anno probatur quia sicut se habet ypostasis
aut nebula ad suum significatum ita alia
signa ad sua significata igitur etc. ¶ Nota
3o ista litera dupliciter potest habere exposi
tionem prima septima i. septime dies indicativa
2m eandem racionem apparentibus in eis sig
nis digestionis significant crisim in ter
tia radicali vel alia cretica non tamen hic
dicitur est ut tangitur in augmento quia
sicut tardatur digestionis complementum
ita contraria apparente cum signo digestionis
in quo quia velociter apparet velociter
complebitur Unde in anno fiet crisis Et si
apparitio signorum tardaverit ipsius adynamia
eius significatur per hoc enim esse digestionem
manifestam(?) dies significat tardius futurum
esse crisim Unde cum crisis in die 14 ab
20a expectando sicut testatur galienus
in augmento Et licet hic intellectus posset

esse verius non tamen adueniente galieno aliter
ut in augmento et arguitur 2m racionem hiis
et alia signa digestionis significanda
ut sputum egestio sudor et sic de aliis ¶ 4o
tertius nota ad veritatem afforismi requiruntur
alique conditiones prima ut non superveniat
accidentale impedimentum ut regimen
inordinatum aut alia egritudo impediens
operacionem virtutis in ipsam materiam hanc egri
tudinem facientem 2a quod illa egritudo sit
motus et febris vel ultimas quartes acuta
sua sint vehementius possibile magis est egri
tudinem commissorum accidentium in magna
quantitate apparet signum digestionis non firmari
per crisim 3a conditio quod ipsa materia ad
aliquod membrorum principalium reperit sicut in pesti
lencialibus contingit frequenter hiis stantibus
erit verus afforismus in quo est signum scilicet
nubes rubea et significatum scilicet crisis in 1a
conditio 2a scilicet quod appareant in quarto ¶

Quibus urine limpide ¶ 9o afforismus
est ista urine limpide id est clare
aut albe in corporibus egrotancium
apparentes sunt male probatur
sic huiusmodi urine significant extremam
cruditatem sive digestionis elongationem
ergo etc. nota patet quia et antecedens declaratur
similis sunt hec colligitur 1o theorice 1o
capitulo urina subtilis Et ysaac in suo de urinis
2o capitulo urina alba Et 2o colliget capitulo
de signis sumptis a coloribus urinarum dicitur
inquit Et urina alba et clara aut sequitur
defectum digestionis et virtutis immutative
debilitatem aut oppilationem aut omnia Et 2o
almansoris capitulo de urinis dicitur inquit
Cum autem huiusmodi color in egritudinibus
apparet diabete non existente neque potatione
cum largo cibo precedente ultimam prefe
dit cruditatem et digestionis privationem
et caloris frigiditates Et po canonis fen 2a
doctrina 3a capitulo de significationibus colorum
urine et capitulo de significationibus substantie
urine Et est utilis afforismus ut patet et am
pliatur ¶ 2o nota si quibus exponitur egro
tantibus et maxime acutis quamvis de omnibus
verificetur et per urinas non solum urinas
sed etiam alias superfluitates valde crudas
existentes ¶ 3o nota per urinas limpi
das intelligere subtiles et claras et albas
non non aquosas quia tales species est aqua

sine tinctura ita q per albas non debemus
intelligere albas vere sicut est lac aut sper
ma sed transluzentes sive perspicuas licet etiam
ad vere albas possemus ampliare ¶ 3o non
q huiusmodi urine possunt propter multas ap
parere causas quas ¶ Primo fit
a calore commixtio partium humoralium ine
briorum propter quam non fit a calore commixtio par
tium humoralium urinam tincturantium aut
aliqualiter ingrossare deberentur unde egre
ditur limpida et alba / 2a causa potest
esse multis aque potus et cibus potissi
crudi et indigestibiles assumptio / 3a causa
potest esse debilitas contentive spiritus et ca
nalium urinarum / 4a fortitudo attractive
renum sicut in passione diabetica contingit
quia prohibetur retentio aquositatis tanto
tempore ut digeratur / 5a debilitas tam attrac
tive quam expulsive canalium urine unde re
tinetur grossum et non egreditur et expulsive
non ¶ quod non nisi subtile possit ex
pellere licet attrahat / 6a oppilatio in venis
et canalibus urine unde retinetur grossum
et non egreditur nisi quod subtile est / 7a materia rapta
inde ad alia loca ut cerebrum cor vel spiritualia
sicut frequenter in egritudinibus contingit
acutis et maxime pestiferis / Ad propositum
licet ad multa iam dictorum ampliari possit
in proposito tamen potissime est sermo quod non
est talis causa primitiva ut propter diabete ut
propter oppilationem licet in omnibus malum sit ex
clusis tamen hiis significat inde maximam
elongationem a termino degestionis et caloris dige
rere debentis maximam impotentiam et hec
ubi tales preceserunt in re ¶

Maxime uero si infrenetici / proba
tur quo huiusmodi urine signifi
cant plurimum cursum inde ad locum
ubi est apostema aut extremam
tenuitate in urina que in egritudine acuta
est pessima secundum rem patet quia et alium circa textum
declarabitur Similis sententia haly colligitur 3o
canonis fen prima tractatu 3o capitulo de carabito
dum inquit et nullus quidem visus est hiis
apostema in partibus cerebri cuius urina
fuit aquosa qui euaserit et 10o colliget
allegato capitulo et pulchre est ut sit urina alba
in egritudinibus acutis sicut est ut plurimum perditus
signum quia significat ascensum colere ad
superiores partes ubi facit apostema et est

intelligo quod ut patet ¶ amplia ad omnes
egritudines acutas ¶ Nota per frenesiam
karabitum qui est apostema calidum vel
latine subtili et grosso absque cortice ipsius
rei et ita de omnibus egritudinibus aliis
acutis intellige sicut sensus commentus affor
quem videtur sequi commentator quod tales v
rine maxime apparent in freneticis quo re

Quibus ypocundria / quod afforismi
est ista quibuscumque corporibus sunt
ypocundria suspensa submigue
tiborum dolore superveniente vent
solum nisi sit prohibens probatur sic singu
lis enim talibus corporibus habundant mate
humorales ventositatibus commixte ad inferi
ora declinantes quo quod vera patet quia et
alium circa textum declarabitur si non ponitur addicio
et est quod non erumpat multa ventositas
adeo vel ani supervenit urine multitudo
probatur sic quia hiis contingentibus amone
retur causa fluxus quo non esset necessarium
ventrem humectari patet quia et alium circa
textum declarabitur ¶ Primo nota ypocundria
loca sub costis lateralia dicta ab ypos et
condrium quod est costa ¶ 2o nota dicuntur
suspensa quia tensa res enim suspendes
vel suspensa tendens non licet alibi re
periatur subtensa que tensa redduntur
aut propter exsiccationem sicut pellis timpani dum
exsiccatur aut propter apostema aut propter callosi
humoralem sive multitudinem humorum aut
propter humores simul cum ventositate qualiter
est in proposito ut videbitur ¶ 3o nota quod
ex motu ventositatis pinguissima causatur
sonitus quidam qui communiter dicitur rugitus
si vero fuit ventositas pura fit sonitus
clarus et acutus propter motum ventosi
tatis velociorem et ipsam etiam in motu ne
locius frangi Si vero fuit ventositas
humoralibus humiditatibus admixta genera
tur sonus quidam raucus vel obtusus propter ve
tositates illas tardius moveri et minus
frangi in motu / ¶ Ad propositum per submigue
intelligit sono illo rauco vel obtuso sona
cia cuius causa est iam dicta ¶ 4o nota per
dolorem lumbi intelligere debemus dolorem
ex indirecto earum illarum intestinarum
que communiter lubi nominantur non tamen sit quod
dolor ille sit in lubis sed in intestinis 2m in no
minationes intestinorum versus lumbos in dorso

excretum apt quod significat materiam ipam
et ventositatem per fluxuositates intestinorum
moveri et ad inferiora declinare et expelli
colligitur causa verificans afforismi ¶ 1o
nota ventositas materiebus humoralibus
commixta iuvat ad earum expulsionem multis
modis primo quia vias dilatat 2o quia
expulsivam stimulat / 3o quia materiam cum eo
misceatur agitat / 4o quia rarificat / 5o quia
ipsa ventositas facile impellitur et impulsio
nes facile recipit impetum quo recepto
facile materias expellit ut patet in tussi et bom
bardellis puerorum et sic de aliis ¶ Ex quo
patet quod ventositas per se sine materia erumpente
removet una pars de potissimis causis
expulsionis scilicet ventositas et sic potest
esse quod non humectabitur venter multa
tamen provocata urina non fluet cum una
evacuatio minuat aliam ut ibi afforismo
ultimo declarabitur. ¶ In febribus non hec
¶ 2a quod talis suspensio sub rugitibus
ypocundriorum etc maxime fiunt in febri
bus probatur quia expellibiles et ventosa
biles ergo patet quia et alia tractatu tertia declarabitur.
¶ primo nota per febres malas intelligendas
esse potissime dependentes ¶
¶ 2o nota hec maxime fieri in febribus
primo quia in febribus maxime habundat ma
peccantes tamen per se quam quiescens terciana interi
tum materia / 2o quia in febribus maior fit
materiarum ventositas delato a calore naturali
in cruditas et indigestas operantes materias
3o quia in ipsis maxime fiunt indigestiones
ad quas sequitur harum ventositatum multi
plicatio ¶ Et similis sentencia colligitur 16o continentis
capitulo primo et 13a 3ii in summa ultimo capitulo
et 2a quarti capitulo de signis declinationis materie
ad vias egestionis ibi ¶ altitudo cuius
quod est sub ypocundriis et angustiarum eius
et proximitatem rugitus ad dolores dorsi
etc ¶ Et est utilis in actu pronostico et ope
rativo et ampliatur ut patet ¶ Dubium erat
dicta quod ventositas grossa potest esse
causa retentionis fecum ut tamen ratione
cum iuvet ad expulsionem ut vidisti pa
primi etc

Q uibus spes ad articulos / 4a quod
quibus urina grossa et alba ve
niens in corporibus egrotantibus
talibus egritudinibus sicut scilicet febris

laboriose in quibus est spes in articulis fieri
apostasis ¶ Illa copia ab apostasi
ponatur ita corporibus egrotantibus sicut in febri
laboriosis in quibus est suspicatio adveniendi apos
tasis in articulis liberat eos ab apostasi / urina
multa probatur quia per ipsam evacuat materiam
apostasis ergo etc patet quia et alia tractatu tertia. po
nota spes id est suspicatio ad articulos de eventu
totius apostasis id est collectionum apostemosarum
/ multa per quam significat materiam multam
evacuari grossa et alba quia attestatur materiis
peccantibus et hec precedentibus signis de febris
in febribus laboriosis id est lassitudinum continuata scilicet
ut supra in quartanis quibusdam id est diebus in
dicativis per quod significat expulsio critica
et ordinata incipit quia in aliis complebitur
¶ Si non sanguinis ¶ 2a quod patet ¶ Nota quod
hec intelligendum est urina id est renibus existente
et sanguinis peccato stante ¶ Et hec urina ista
sanguini multum mixta idem 2a quarti capitulo de
signis quod crisis erit cum cocturam et est utilis
et ampliatur ut patet ¶

S i sanguinem aut pus / 4o afforismi
est ista mictus sanguinis et saniei
significat ulcerationem vesice aut re
num probatur huius mictus significat
sanguinem vel saniem ex renibus vel vesica deducitur
ergo quod idem patet quia et alia tractatu tertia declarabitur
Similis sentencia colligitur 18a 3ii tractatu 2o capitulo
de ulceribus renum et 19a 3ii tractatu 2o capitulo
de mictu sanguinis et aliter colligitur a Gasparo
quod sunt breviarii capitulo 19o scilicet de ulceribus que
fiunt in viis urine et 6o interiorum capitulo 3o
et est utilis in actu practico et ampliatur
¶ primo nota per sanguinem intelligendum esse
sanguinis massam non autem sanguinem purum
et notanter dixit mixtum erit ad denotandum
hec frequenter contigisse ¶ 2o nota quod sang
uis mictus vel mictura potest ex duabus causis
contingere ut 13a 3ii allegato capitulo primo a
causa exteriori sicut a casu vel percussione
vel potu venenis vias illas excoriantis
vel potu cantaridarum vel similium et de his non
hic / 2o a causa interiori et huiusmodi causa
potest esse multiplex primo convenienta sang
uinis in toto suo repletus venis uniis re
sidat sanguinis adeo aut venarum aperit
orificia aut cogit virtus ut se degravet
cum agnostitate per emulgentes venas pluri
emittere sanguinem / 2a causa potest esse sanguis

subtilitas et acuitas quare virtute stimulat
aut provenas residat vel non potest virtus renum
spiritum retinere subtilitate sua / 3a causa debi
litas continentie venarum aut epatis aut etiam
renum et maxime epatis aut renum non po
tentium aquositatem a sanguine sequestrare
quare cum aquositate relaxatur sanguis sicut
in ydropicis contingit et dissinteriam epaticam
patientibus / 4a quia compellitur sanguis exire
per urinam sicut cessant frequentes per emoroidas / 5a
causa potest esse membri abscisio ut manus vel
pedis si hoc reddita potest ad primam abscisionem cum
pede cum in epate tantidem generetur de
sanguine sicut prius non tamen tendit in nutri
mentum cum unum membrum nutriendum
desinat quare paulatim aggregatur in venis
donec virtutem gravet et stimulet ad ex
pellendum quare compellit aliquando fluxum ven
tris aliquando fluxum sanguinis narium aliquando provinus
urine et aliquando vomitum Et huiusmodi sanguinis
mictus aliquando periodicus est unde 3o canonis fen 19a
allegato capitulo Et illa scilicet sanguinis mictura
que fit ex repletionis aut digestionis aut
abscisionis membri aliquando habet periodos causa
potest esse apostematis aperto aut soluto con
tinuitatis in epate vel splene cum aliis membris
sive canalibus urine ultima ulceratio
corrosiva in partibus renum vel vesice aut locis
mediis inter renes et vesicam distinguntur hec
autem omnia per manifesta signa colligenda locis
preallegatis et tu recurre. Ad propositum tamen dicitur
in aforismo si sanguinem etc oportet supplere hoc non
pervenientem propter aliquam aliarum de causis dictis
que per signa probabilia denotantur 2o nota
quod mictus sanguinis potest provenire ab aliis membris
instrumentis urine ut apostemate epatis
in zirbo epatis aut dyaflamate ut colligitur
locis allegatis aliquando provenit a renibus aliquando
a vesica aliquando a canalibus mediis inter renes
et vesicam scilicet poris ureteribus et distinguntur
hoc per manifesta signa / prima enim ex apprehend.
ex lesione epatis vel dyaflamatis etc / 2a
ex dolore renum Et quia prius valde commi
scetur urine propter longitudinem tussita et
est dolor remissus propter longitudinem tu
ssitus et est dolor remissus propter obtusione
sensus renum et sanies ad rubedinem ten
dens aliquando in vesica est dolor vehementior
sanies fetidior et egreditur velut
quedam squame similis ante mictus medio

mo / ita etiam ex loco doloris que via
potissime ulcerata non antiquus et confirmatus
potest exire sanies ab ulcere in quantitate large
ex ponte et tunc sanies 2us plures antecedit
urinam vel urina ipsam impellente 4o nota
per intelligitur etiam contentis solutionis
notabilis in huius membro ad quam sequatur
ulcus propter superfluitates ad membra ista con
fluentes etc

Quibus urina grossa / 9o aforismi
est ista urina grossa ex ponte et in
ea egredientibus subtilibus quibusdam
que sunt velut carnium aut pili
huiusmodi subtile de renibus exeunt vel sic sen
sus sicut carnium vel sicut pili cum urina
grossa egredientium ex renibus exeunt per
sic habet in aforismis renibus decidunt. go go in
corpore quia et aut cum litteram declarabitur. Similis
sua quantum ad primam colligitur 19a 3o tene
tantum 2o capitulo de ulceribus renum Et quantum
ad 2am partem in 19a 3o 2o capitulo Et est utilis
et ampliatur ut patet. Primo nota per urinam
grossam supposito esse intelligendam mediocre
quia scilicet non sit nimis subtilis vel grossa ni
mis sed in substantia mediocris ad quid autem sic in
telligi oportet videbitur in causa veri
ficante aforismi etc 2o nota exeuntium
cum urina quedam ex toto preter naturam
egrediuntur quedam non naturaliter. Exemplum primi
sicut lapis Exemplum 2i sicut ypostasis laudabilis
Corporum non que ex toto genere preter naturam
egrediuntur quedam sunt indicantia prius quam
evacuentur aliqui de sua retentione quedam
non indicant de sua compulsione Exemplum primi
sicut sanguinis plurima et laudabilis ex cista
vene egredientes aut in frustra carnium Exemplum
2i sicut lapis et arena pilus et huiusmodi
Et iterum indicantium de sua retentione
quedam fuerunt membrorum quedam non Exemplum
primi sicut frustra carnium Exemplum 2i sicut san
guis. Ad propositum de duobus in aforismo est sen
tentia scilicet de frustris carnium et pilis 3o
nota per frustra carnium intelligenda esse
quedam velut squama ut 6o interiorum 2o
capitulo partibus vel frustulis carnium similia
ta ad rubedinem vel minus subtile carnis ten
dentia que colando urina magis destinantur
quia aut ulcera corrosiva sunt renum
humore enim ulcerante renes et corrodente
tur particule corrose separantur et ad poros

vritides simul cum urinis expelluntur que
postea in urinis apparent. Qualiter autem sit
possibile illas expelli collige in 3° 19a capitulo
de asclite et dicitur quasi quia non omnino vero
sinant carnis similitudinem et porrosior
et propter longum subsistentiam et longam moram in
urina permixtionem et ad rotunditatem
tendencia propter partes angulares in parte
resecari in transitu. Sexto nota huiusmodi
frusta cum sint a substantia renum decisa et substantia
renum est solida debent esse solida in substantia
Et viso cum dolore renum comprehenso et
mordicatione comprehenditur. dicta autem huius
frustra et sanguine coagulatum cum urina
expulsum. Septimo nota quod pilos intelligenda
esse corpora quedam gracilia in longum pro
tensa ad similitudinem pilorum simul cum urina
expulsa generata in renibus a calore forti
agente in materiam viscosam grossam et ipsam
extendente et per loca angusta expellente
licet enim gaus loco preallegato dicat in renibus
generari et ad hoc adducunt similitudinem corporis
nervei vel nervo simile ex sanguine glutino
so vel humore in venis eius generati. Et mod
satis est clarus. Octavo patet primo
materia generationis non enim est terrestris
quia dilatationem seu extensionem non recipit
si poterimus in arenulas aut lapides renum gener-
retur nec est aerea vel materia aquosa subtilis
quia tunc in vapore converteretur. Est ergo ma-
teria sive viscosa grossa que viscositate
sua resistit resolutioni et incinerationi / potest
enim calidum huius non esse multum dominans
non tamen ita forte sicut arene vel lapidis
generativum. Patet 2° materia generationis
huiusmodi enim materia viscosa existente calor
agit et ipsam extendit et per loca angusta
paulatim et per partem ante partem expellit
eius viscositate partes ad invicem adherent
tenaciter et non separantur. Ex qua continuata ex
pulsione cum extensione caloris generatur
corpus quod subtile in longum protensum fit
sub forma pili. Patet ergo quare ibi generentur
in renibus et causa immediata est debilitas di-
gestive virtutis et fit modo quo corpus illud
nerveum de quo dicit gaus allegato loco
ex quibus ultimo patet causa verificans aphorismum
apparente enim urina mediocri quod notanter
addit quia tenuis vel media posset aliam dispo-
sitionem in membris aliis super significare cum hiis signis

significant dicta. Et hec de urina media
sunt declaranda magistro. Ex hiis omnibus potest
colligi quod pilus est vel potest esse morbus vel causa
morbi quia oppilationis et arctationis sive causa
morbus in membris in tertia legendo / 3° accidens quod
expiens nutatur.

[Q]uibus urina pingui / 9° aphorismus est
ista: existente mediocri et sicut squa-
mis furfureis apparentibus in urina
vesica scabit. i. scabiem patitur
urina huiusmodi dicitur cum existente non ab aliquo
membro a quo possunt huiusmodi squame de-
cidi ergo etc. littera patet quia et auctoritas tota haec de-
clarabitur. Fidem 2a parte capitulo de significatione
ypostasis et Ao. theorice 1° capitulo purgato
et 19a 3u capitulo de scabie vesice tractatu
2° et est utilis et amplius ut patet et ergo etc
capitulo de signis ypostasis. Primo nota quod urinam
pinguem debemus urinam naturalem et medio-
crem intelligere que pinguis appellari potest
quia cum bene digestum quodammodo est pingue
propter debitam commixtionem humidi aerei et
unctuosi cum sicco. Sicco quia ergo urina naturalis
bene digesta est sic pinguis quodammodo potest no-
minari. Secundo nota per furfurea intelligenda
esse corpuscula quedam lata quasi superficia-
lia squamis furfureis similata aut corti-
cibus frumenti. Tertio nota huiusmodi squa-
marum exitus cum urina ex multis causis
posse contingere sicut potu coccinarum vesice
aut cantaridum. Unde 2a parte doctrina 3a capitulo
de significationibus ypostasis dixerunt qui-
dam homines in potu dedisse cantarides et de
istis non est sermo / 2° a causa intrinseca corporis
Et hec ut ex dictis auctorum colligi potest
est quadrupplex prima magna incensio in sanguine
excepta ex qua urina exterius expel-
litur sub forma squamarum et appellatur
ypostasis ab istis squamis. Refert 2a parte alle-
gato capitulo / 2a causa esse potest adustio fortis
intra venas ex qua quare fit a substantia ve-
narum separatio quedam quarundam partium
corticalium squamis similium / 3a causa potest
esse scabies renum ex qua separantur a renibus
quedam squame furfuree ypostasis illis ex
sic decise / 4a causa potest esse scabies
vesice a qua squame quedam furfuree
albe separantur. Possemus enim addere aliam
scilicet scabiem in poris intermediis qui inter renes
et vesicam mediant reliquis differunt enim

hoc squame ad inuicem quia in primo casu non est urina naturalis nec media sed 2m plurimum temporis ignea. Et similiter in 2o stante cum vehementi incensione in epate sanguine vel venis notum est urinam non egredi naturalem. Sed in 3o non casu perpetuum dolorem aut pruritum circa renes. Vide in 3o tractatu 2o capitulo de scabie renum sive cum sanguinis ulcerum in exitu eius quod egreditur cum commotione et pruritu in loco renum etc. Et cum hec etiam sunt squame ille ad rubedinem tendentes. Sed in 4o non casu percipitur dolor et pruritus circa radicem virge et inter anum alias cum fetore et pauca urine ut supra stans quamvis. Et de ista in proposito est sermo. Ergo collige causa verificans aforismi si conditionatur quibus velut furfura alba cum urina pinguior et mediocri. Et que insuper Et apparente dolore circa radicem virge etc. Secundo nota per scabiem vesice intelligendum superficialem vesice ulcerationem propter humorem salsum vel acutum.

Quibus sanguinem / 4o aforismus est ista. Sanguis sponte mictus significat rupturam vene in renibus probat quia non apparet probabiliter unde deri possit sanguis hic aliunde. Vide etc. patet quia et ante circa hunc declarabitur. Idem 19a 3ii tractatu 2o capitulo de mictu sanguinis et est utilis et ampliatur ut patet. Primo nota sponte taliter opponitur primo naturaliter ut 2o aforismo 2o particule 2o sine manifesta et extrinseca causa ut 2o labores spontanei / 3o sponte id est subito et taliter sumitur hic quia scilicet non precesserunt notabilia signa vel accidentia hec indicantia ut dolor vel aliquid huiusmodi. 2o nota sanguinem multipliciter posse mingi primo a causa primitiva ut supra aforismo 4o est declaratum 2o aut intra vel circa corporali et hec iterum multipliciter primo ab epate vel venis vel aliis membris extra membra urine / 2o a renibus 3o a vesica propter apertionem venarum vesice excoriare vel similiter. Primo modo potest provenire aut superhabundantia sanguinis in toto aut epatis aut membri mutillacione aut debilitate contentiue vel vene apertione. Et per apertionem vel fracturam vel perforationem a vesica patet differunt quoniam per ab epate vel venis egreditur aquositati urinali plurimum commixtus ex fractura vero vene in renibus egreditur purior et minus commixtus per

Longitudinem fistulis

differt etiam factus ab ulcere corrodente a facto propter fracturam quia ille est magis aut virulentus aut sordicie commixtus aliter non non. Similiter non differt a facto propter subtilitatem eius maxime nota ex fluxu factus etiam ex perforatione differt a facto a fractura quia ille paulatim hec subito. Ex quibus patet ut de istis aforismis bene intellecte taliter conditionati. Et mingens sponte id est subito sanguinem purum urine non multum commixtum et multum mingunt etc. de sanguine aut a vesica egrediente per mingentem etc.

Quibus in urinis 5o aforismus est ista arena substat in urina est significatiua lapidis renum vel vesice et cum hic significat agens scilicet calorem petrificantem. Vide 9o etc. patet quia et ante circa hunc declarabitur. Idem 3o canonis fen 19a tractatu primo capitulo de lapide vesice et 8o breviarii Serapionis capitulo 19o scilicet de generatione lapidis et est utilis et ampliatur ut patet. Primo nota per arenosas intelligendas esse substantias quasdam glandulosas arene similes que ad rubeum colorem declinantes. 2o nota huiusmodi arenositas que deciditur a membris vel a renibus ut epatis vel venis aliis ab instrumentis urine et que aut a renibus vel vesica a membris contentis sunt. 8o interiorum ultimo capitulo de illo mingens pulmone lapides generabantur et ipse cum tussi expellebat et non videtur impossibile aliquas ad minima divisas illorum etiam expulsa fuisse per urinam. Item 6o interiorum capitulo primo auctoritate quorundam dicitur in intestinis lapides generatos esse. Ego autem vidi lapidem sub lingua generatum esse in domino Nicolao de Summa Ripa. 2o propter fortem adhustionem in sanguine et humoribus contingentem quia aliqua pars incinecatur et ad substantiam quandam arenosam sicut in febribus adherentibus frequenter apparet. Differt autem hec arenosa substantia ab illa que a renibus vel vesica deciditur quia ista non descendit ymmo frequenter supernatat post a calore lenigatur / 2o quia ex longitudine transitus valde commixta et commixta est urine / 3o quia transiens vel longa loca angusta et multum subtiliata egreditur autem secundum hec de arenulis a renibus vel vesica decisis propter causas

oppositas. Ex quo patet quod per arena non descen
dente ut subsistente significatur. Ipsas alo
quamvis in orbis prenuntiare / patet 2o quare dicit
substant ut phisice concluderent arenosa
non substantia. ¶ 3o nota quod tam in renibus
quam in vesica contingit lapidem generari et
conveniunt enim primo quia utrobique
materia est humor grossus viscosus. Conveniunt
autem in generante quia utrobique calor ter
restrificans licet sit intensior et fortior circa
renes quam circa vesicam. Different autem 2um
magnitudinem quia maior 2um plurimum in vesi
ca. Item colore in vesica declinat ad albe
dinem in renibus ad colorem rubeum
Et quia ante in renibus ad rubedinem. Different
induratione et asperitate durior enim est
lapis vesice et asperior est lapis renum.
Et proportionabiliter causas differunt arenule
a renibus et vesica provenientes lapis enim
non est nisi multitudo arenosorum corpuscu
lorum adinvicem conglutinatorum. Ex quibus
potest colligi modus generationis lapidum
vesice et renum materia enim grossa vi
scosa ad renes pervenit et ibi retenta
aut propter debilitatem expulsive aut oppi
lationem meatuum calor agit in partem eius sub
tile et aquosum consumendo quare terrestri
ficatur materia hec donec induretur et indure
tur et inde a calido conglutinoso humido has
partes sic terrestrificatas continuante ge
neratur quoddam corpus durum lapideum
quod lapidem nominamus. Similiter enim contingit
in vesica materia enim viscosa ad vesicam
expulsa que est membrum exsangue frigidum
ibi longo tempore retinetur et a calido
paulatine resoluto subtili coagulatur
donec tandem ad substantiam terream lapidem
convertatur. Et est hic lapis maior quam
in renibus amplior et durior quia longissimo
tempore retinetur. Ad albedinem declinans
quia materia est penitus a sanguine emundata.
Cognita autem sic lapidis renum ex quibus ut
fundamento solvuntur quedam problemata
a diversis auctoribus posita / primum quare in
pueris et adolescentibus non generatur
lapis renum sed vesice. Causa in senibus autem
et in renibus puerorum sit caliditas maior
magis potens ad terrestrificandum quam in se
nibus / 2um quare non in puellis ut sic generatur
lapis in vesica sicut in pueris ut causas in

renibus / 3um quare in pinguibus magis generatur
lapis renum quam vesice et in macilentis. Ex
quo patet [illegible] dicti spiritus dimittuntur 2o [illegible]
¶ [illegible] plurimum [illegible] veniunt lapis vesice et
extenuatis / 6um quare tam in iuvenibus quam
in senibus fit lapis renum. ¶
et minus causas vesice quam pueris / 7um quare
[illegible] ventre stipticum magis generatur
lapis renum quam sit visibile 8um quare in
habentibus venas contentas arenosas non gene
ratur lapis nisi raro si generatur generatur
durior / ultimo quare urina cum qua fit
sal significat corpus preparatum ad lapidem
renum que omnia colligi possunt 2o [et] 19a
allegato capitulo et 19a et a Sapione causas
[illegible] capitulo. Ex quibus [illegible] possibi
litas eius quod dicebatur supra scilicet lapid[is] causas
intestinis et subtilibus et in pulmone [illegible]
neratur. ¶ Ad primum [illegible] quod in pueris et
adolescentibus est virtus [illegible] expulsiva
fortis et humores subtiles [illegible] quare
expelluntur ad vesicam quia vesica est [illegible]
debile et frigida non potens superfluitates
resolvere ut subtiliare et in ipsis propter [illegible]
sitate et inordinatos motus suos replecionis
plurime tales humiditates superfluitates [illegible]
et quia illas contingit in vesica aggregare et
tandem [illegible] positum in lapidem co
nverti. ¶ Ad [illegible] in senibus est virtus renum de
bilis et humores grossi quare non expellitur
ad vesicam sed in renibus ad lapidem convertuntur
colligitur hoc ex [illegible] 19a 2um allegato capitulo. ¶ Ad
2um dicendum ut videm[us] quod collum vesice in puellis
est breve et amplum et propter istud facilime
[illegible] et cito quare superfluitates vel
[illegible] facile effunduntur sic autem [illegible] sit
in pueris et mulieribus [illegible] multiplicatur
lapis renum [illegible]

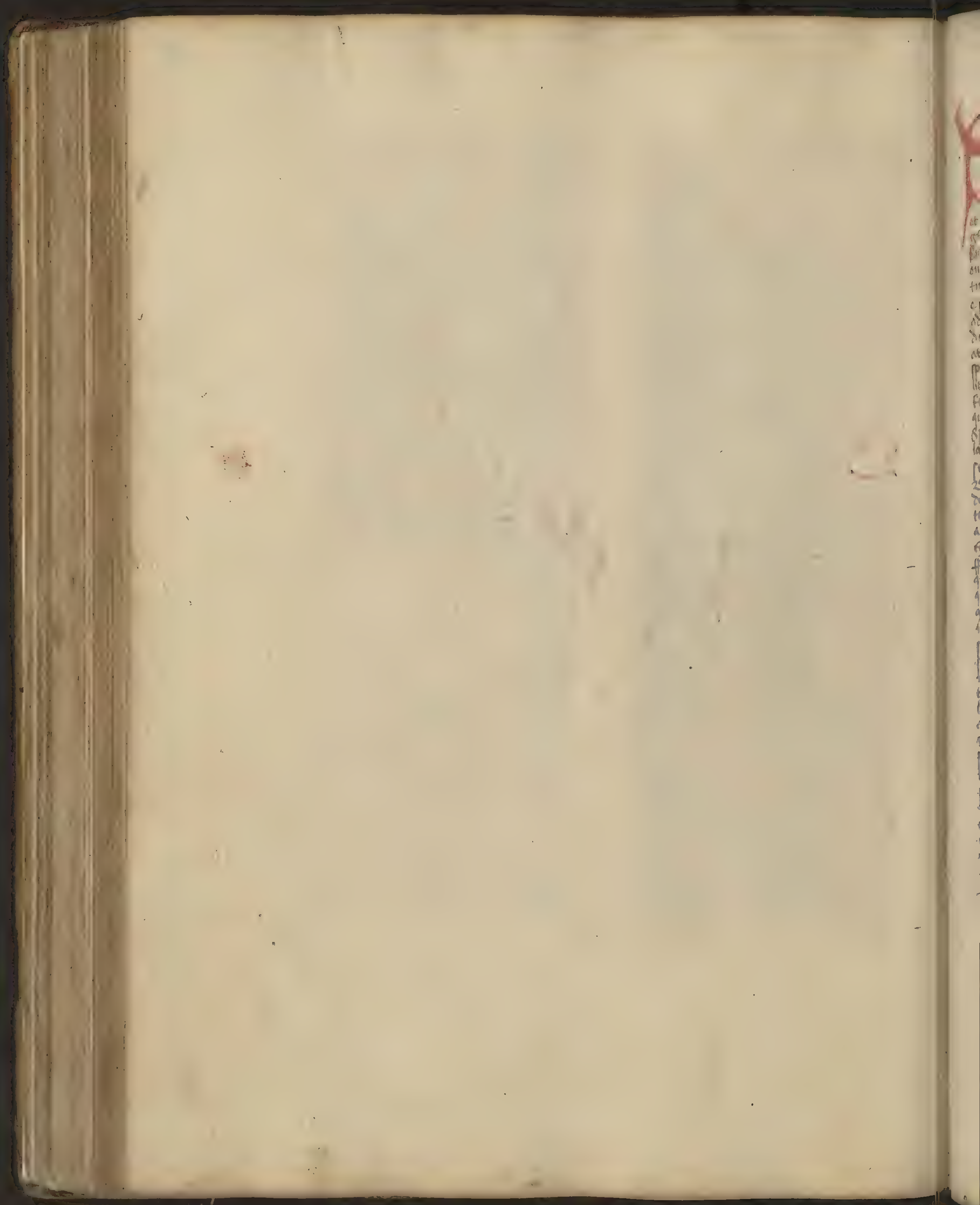
¶ [illegible] causas [illegible]
apta in lapidem converti causas. Ad 3um dicitur
sicut ad primum in pinguibus [illegible]
[illegible] renum [illegible] expelluntur sive [illegible]
nibus ad vesicam sed retinentur. Et contingit in
macilentis 18a 3um allegato capitulo. Et ille cum
plurimum adveniunt lapis vesice et extenuatis
¶ Ad 6um patet quod in iuvenibus minus fit lapis
renum quam in senibus propter virtutem fortitudinem
et humores subtiliores causas vesice [illegible]
[illegible] et propter minus superfluitates flegmaticas
[illegible] et propter eorum regimine [illegible] plurimum

ordinacius ¶ Quarum dicit quod in habentibus
ventre strictum superfluitates per secessum
plurime crude tendunt ad magis renum igitur
etc. Ex quo in hac passione per cruentum
necitas ¶ Ad secundum dicitur quod sicut in genere
venas a renes multum sunt vie renum
ample quare materie in lapidem generati ios
non retinent sed si contingat retinere fit la
pis durus et magnus ut patet ¶ Ad ultimum
dicitur cum quod pillas significent esse in renum
bus caliditatem fortem in renibus attractivam
et ipsam incineravam [illegible] ¶ Secundo nota
non esse intentionem ypocratis quod fiat litiasis in
arenosa substantia sed in illa quibus fit solutum
hoc contingit ibi est litiasis quia sive actu generatio
nisi est ingenerari nisi depositus est ut gene
retur lapis in eis dicit alii atque intentum
si iste sufficit et hoc per precedentem arenosa

Sanguinem mingunt / quarto affo[rismo]
est ista corpore mingente sanguinem
et trubos et stranguiriam habe
et dolor [illegible] in p[illegible] [illegible]
et subventre et peritoneon hec omnia significat
[illegible] et passionem esse circa vesicam quod quo
vera patet quia et quarta circa tertiam declarabitur.
Concordia amplicatio utilitas colligitur
ut supra et infra ad huius aforismi ¶ Primo
nota per sanguinem sanguinem liquidum fluidum
per trubos non coagulatum et ad formam [illegible] pue
sanguinis fuere detentum ¶ Secundo nota stranguiria
i. impedimentum in emissione urine stran
guiria enim greece latine difficultas min
gendi quibus enim sunt per ea impossibile retinendi
[illegible] ¶ Tertio nota per pectine partem a
femore ad umbilicum subventre illa sunt
partes per quas transeunt pori urinales per
itoneon nota partes illas que est inter anum et
testiculos [illegible] licet simon ianuensis
dicat peritoneon esse [illegible] Et per [illegible] alle
gat iohannes [illegible] dicere quod huius
[illegible] [illegible] super ventrem ¶ Quarto nota hic
esse multa signa posita quorum aliqua sig
nificant nocumentum circa renes et circa illa
subventre aliqua circa pe[illegible] dicit [illegible]
impectinem et aliqua circa vesicam ut peri
toneon Ex quo infertur illa [illegible]
[illegible] Ex quibus colligentur veri
ficantur afforismi alia patent etc. ¶

Si sanguinem et pus mingunt quarto
afforismi est ista [illegible] sanguinis
et [illegible] odor eius quod mingitur significat in
[illegible] [illegible] probatur [illegible] vesice
sequitur hoc [illegible] [illegible] operansa quod quo vera
patet quia quia ex effectus aptus est [illegible] de
monstrare et quarta circa tertiam declarabitur
Concordia utilitas et amplicatio [illegible]
haberi potest ¶ Primo nota per sanguinem sanguinem
mixtum puro intelligi posse [illegible] saniem
commixtum maxime non [illegible] et per pus
potest intelligi saniem laudabilem sive
virulenta quid squama supra dictum est
¶ Secundo nota odore gravi i. gravem feten
tem [illegible] contingere quia [illegible] superfluitates
[illegible] et ibi retinent [illegible] ibi [illegible]
[illegible] [illegible] virtus vesice putref
[illegible] valde quare fit fetor gravis ¶ Tertio
nota ad veritatem [illegible] aliqua
supra tacta ut quod urina sit naturalis
quod comprehendit hoc [illegible] [illegible] me
[illegible] non [illegible] et quod squame sunt albe
et quod appareat dolor in locis supra tactis
quare etc. ¶

Quicumque in urina [illegible] affo[rismo]
[illegible] [illegible] quaestionem Et
sunt per ultimum afforismus
Et sic finitur quarta particula
afforismorum etc.

Spasmus ex elleboro etc.
Conclusio afforismi est ista
Spasmus ex elleboro pve
niens est mortale probatur
sic huiusmodi spasmus signi
ficat extensionem membrorum
et consumptionem non relevabilem per superius
2o etc. patet quia et 4m circa tamen declarabitur
similiter sua colligitur a mesue in de consolaci
one medicine in sermone 2a capo 13o sed ul
timo dicit inquit factus autem ex purgacione
est spasmus siccus et est ille quem ypocras
condempnavit mortalem esse et ipse (?) accu
dit ut confirmavit ¶ mesue in suo de appro
atis capo de spasmo et 2a 3a capo de cura
spasmi et primo bremari capo 21o et est
litteralis et ampliat ut patet ¶ Primo nota hic
similiter spasmus capitur dupliciter primo prout
qualiter describitur 2a 3a allegato capitulo
spasmus est egritudo nervosa qua movent
lacerti ad principia sua ut inobedientes
sint in dilatacione ut declaratur est supra
2o huius in capitulo febrium in spasmo ubi
declaratur sunt in hac descripcione h eg
ritudo sumi potest quantum ad egritudinem et
accidens etc. et tunc h qua denotat cir
cumstanciam formalis cause potest esse sui
ipse et sic est egritudo ut mala figura
qua immediate impedit membrum etc. ¶ Ex
quo patet quod ut sic spasmum sumi posse pro ipso
atracto esse membri et sic esse egritudinem
in figura quam pro illo motu malo quo
sic contrahitur et sic est accidens qualiter
sumitur 4o de accidenti ubi dicitur spasmum esse
motum malum sed tamen per spasmum intelliga
tale extensionis impedimentum est accio
lesa ut patet 2o sumitur spasmus magis
communiter pro omni egritudine nervosa qua
impeditur membra extensio vel contractio
sive contrahat sive extensum maneat me
brum et sic extendit se ad thetanum et
sic sumitur hic ut sit sensus spasmus vel
tethanus etc. ¶ 2o nota per elleborum in
telligendum esse quamcumque medicinam expel
lendo vehementer evacuantem ¶ 3o nota
spasmum duplicem esse scilicet proporcionatum et
non proporcionatum ad materiam et adhuc
proporcionatum esse duplicem scilicet repleccionale
sive humidum et evacuacionale sive siccum
et tamen hic declara ut supra allegato afforismo

¶ 4o nota ex forti medicina corpori inde
bite approximata posse omne genus spasmi
provenire ut colligitur patet a mesue in suo
de consolacione in sermone 2a ultimo capo
et aliqualiter 2a 3a allegato capo primo quod
potest provenire spasmus non proporcionatus
ad materiam dupliciter modo primo modo quod corpus
elleboro purgatum intenso tanto frigori
occurrat cuius nervi et lacerti ... nature
facti propter evacuacionem sunt passibiles ab
occurrente frigido ingrossante et sic spa
smus potuisset esse repleccionalis 2o modo
est ponendo medicinam qualitatem habere
venenosam cerebro et lacertis occurrentes
quare contrahuntur et fugiunt potest esse etiam
spasmus repleccionalis primo agitando ma
teriam quam non evacuat sed per corpus diffunde
facit et ad nervos quare in nervos pene
trans et imbibita spasmum causat replo
nalem et hoc maxime contingit in corporibus
maxime repletis in quibus viae expulsionis
valde anguste sunt et in quorum nervis
est excessiva humiditas et qui sepe multo
vino superdant mesue allegato capo
2o contingit propterea quia medicina elevat
vaporem grossum turbidum qui ad nervos
penetrans spasmum causat modo dicto
potest etiam facere et causare spasmum de ina
nicione humiditates naturales corporis totius
evacuando multum et per eius vehemenciam
sue siccitatis nervorum substanciam exsiccando
quare contrahuntur et causatur spasmus ¶ Ad
propositum dicit dicitur spasmum ex elleboro mor
talem esse id est talem spasmum proporcionatum
ad materiam et de inanicione intelligere
debemus de tali enim potissime verifi
catur ipsum esse mortalem ¶ 5o nota hic
spasmum ex inanicione quamquam esse universale
quam particulare supposito autem de uni
versali potissime est sermo sed tamen est spasmum
particularem non necessario esse mortalem
ut indigesto ... ¶ ... nota hunc
esse duplicem scilicet confirmatum et non confirma
tum ¶ confirmatum intelligo illum qui post
... cause existant ... in suo ...
videtur permanere ¶ Alia autem non confir
matum intelligo ... de confirmato
in proposito est sermo significat enim ...
... membris et exsic
... ... non possit ...

nisi in longo tempore relevari quare cum
accidentia spasmi sunt fortia valde prius
deficit virtus etc. Secundo patet spasmum habere
mortalem esse et pravam signum ut tactum est
et pravam cause quia in spasmo illi contracti
lacertis pectoris motionibus impedit anhe-
litus quare fit additio in expiracionem
et inflamacionem et prefocacionem immo
secundum plurimum prefocando interficit ut patet per
2a 3i allegata capitulo. Cum autem aliquis mo-
ritur ex spasmo corpore ipsius calido fit
illud est ex eis que prefocando interficiunt
nisi quia lacertus anhelitus spasmatur et
destruitur motus eius.

Utrum spasmus de inanicione pro-
veniens sit mortale arguitur
quod non. Primo sic nullus spasmus
de inanicione est questio falsa
ans probatur nullus spasmus materialis
est de inanicione eo quod quilibet talis est pendens
a materia sed spasmus ex inanicione dictus est
materialis eo quod est proporcionatus ad materiam
etc. Confirmatur in eius idem est spasmus
ex inanicione et replecione proporcionatus
vel non proporcionatus ad materiam sed nec
replecionalis ex elleboro nec ad materiam
proporcionatus est mortalis ergo etc. patet quia
et antecedens arguitur ponendo in membro aliquo
in primis frigiditate corrugante et ad de-
fluere materiam replentem et forte non
cumulatur nervorum exigitur per callegamina
[illegible] et patet quod hoc membrum spasmatur
et non nisi uno spasmo qui non magis
denominabitur de inanicione quam replecione
vel proporcionato quam non proporcionato ad
materiam etc. Confirmatur quia auctores
ponunt curam humidam spasmi sicci quia curatur
in pueris ut 2a 3i capitulo de spasmo et me-
dicine de apparatus et Rasis nono almansoris
vel fortiter sic primum nullus spasmus ex
elleboro est ex inanicione est questio falsa
antecedens arguitur sic quia quilibet talis est proporcio-
natus vel non proporcionatus ad materiam
si primum patet quod est malus si secundum etc. patet quia depen-
det a materia vel vapore malo quantitate certo
2o sic facilius labitur nervus ad spas-
mum siccum quam humidum ergo minus periculo-
sius est spasmus siccus quam humidus antecedens
arguitur quia spasmus siccus facilius curatur
et advenit in pueris sine post febrem vel ut patet

aliam causam et non est incurabilis patet quia et
colligitur antecedens 2a 3i allegato capitulo. Confir-
matur idem quia difficilius curatur spasmus
replecionalis quam ex inanicione sed iste non
ponitur ex toto mortalis ergo etc. maior arguitur
quia ad curandum spasmum ex inanicione
sufficit sola humectacio ad curandum autem
replecionalem requiritur evacuacio et exsic-
cacio difficilius autem est evacuare et exsic-
care simul quam solum humectare eo quod
eque difficile est exsiccare sicut humectare
ut colligitur anno terapeutice [illegible] constitutu-
cionis sicce sunt samores et [illegible] mortifi-
candis et plurimalibus 3o afforismo afforismo primo
etc. Ultimo ad principale arguitur sic
talis spasmus non est siccus nec factus ergo
non est morbus mortalis patet quia et antecedens
arguitur non enim est siccus quia est a causa inde-
pendens nulla enim videtur talis primus
[illegible] hic spasmus membri sicca consuetudine
sed quod non sit factus patet quia est materialis
Omnis autem morbus materialis est siccus
quia a materia pendens ergo etc. Ad oppositum
est afforismus cum concordantiis allegatis
In ista proposicione vel questione primo ponende
sunt quedam famose descripciones 2o
ponendus de quesito 3o est respondendum
ad argumenta. Quantum ad primum sciendum
primo quid per spasmum intelligi debeat et quid
per proporcionatum et non proporcionatum ad
materiam et quid per replecionalem et quid
per ex inanicione differunt autem primo secundum
raciones suas formales ut patet et etc.
quia in replecionali abbreviatur nervosum
membrum secundum longitudinem et maioratur
secundum latitudinem in spasmo autem de inanicione
secundum utrumque minoratur ut patet in corio
corrugato ad ignem ut colligitur 3o canonis
allegato capitulo. Et causa est quia in spasmo
de inanicione fit sibalium partium deper-
dicio secundum omnem diametrum in spasmo autem
replecionali fit solummodo deperdicio a dia-
metro longitudinis et addicio ad latitu-
dinis diametrum ut inferius clarius de-
clarabitur. 2o premittendum morbum ma-
terialem appellari a materia aliqua humorali
vel ei proporcionata ingenerere cause efficientis
penitentem particulari dependentia quia sic
eius causa efficiens ut generans est res gra-
ssa corpulenta corporalis motor[illegible] patet

naturalis atenta qualiter febres putridas et apostema dicimus esse males morbos ethicam autem materialem licet enim pendeat a generali dependentia ab humoribus tamen non ab aliqua particulari dependentia quia scilicet ab aliquo calore vel aliqua dispositione preter naturam in eius constitutione taliter pendet quod ipsa remota removeatur ethica [illegible] dicitur materialis Ex quo sequitur [illegible] loquendo spasmum de inanitione ut sic non esse malem morbum quia non est pendens [illegible] Ex quo probatur patet ipsum non debere dici spasmum materialem quia [illegible] dividat spasmum in spasmum de inanitione et spasmum de repletione Sequitur ulterius hanc questionem non valere a est spasmus proportionatus ad materiam ergo materialis vel saltem istam quam non valere a est spasmus materialis vel proportionatus ad materiam ergo a est morbus malis nec ibi arguitur ab inferiori ad superius Sequitur ulterius aliquem spasmum non proportionatum ad materiam esse morbum materiale aliqua enim talis est pendens particulari dependentia ab aliqua materia que est causa corporalis in corpore preter naturaliter atenta sicut que fit a colera eruginosa ut tangit inglicentia [illegible] signum est quia curantur pennatiagoras Ex quo ulterius patet istam quam non valere a est spasmus non proportionatus ad materiam ergo immaterialis vel non materialis morbus quia omnis qui stat cum antea ut tactum est tota autem causa consistat [illegible] est equivocatio utriusque huius materialis et non materialis sunt in malis Per spasmum enim mortales males possumus intelligere spasmum qui fit habundantiam vel defectum materie in membro spasmato atenta possumus etiam intelligere spasmum a materia pendentem et sic aliquis dictus non proportionatus ad materiam est malis et sic alia [illegible] concludi possunt ¶ Primo tendunt spasmum de inanitione esse duplicem scilicet confirmatum et non confirmatum [illegible] est divisio hec supra [illegible] et Avicenne et [illegible] allegatur loco ¶ [illegible] ad 2m sit hec prima quod aliquis spasmus non proportionatus ad materiam est mortalis patet de spasmo [illegible] punctiones scorpionis [illegible] in membro nervoso aliquis enim talis spasmus mortalis est ut colligitur [illegible] tractatu primo capo de punctione [illegible] pleonis [illegible] quia longa mora spasmum accidentia sunt vehementia [illegible] superarit et vincerit et pravus [illegible] ¶ [illegible] licet ita sit 2m plures [illegible] ut patet intelligenti ¶ [illegible] quod aliquis spasmus de replectionalis est mortalis colligitur [illegible] allegato capo et [illegible] probari ut prima [illegible] ¶ [illegible] quod aliqua talis est salubris vel sic [illegible] via quod licet spasmus siccus sit 2m formalis dispositionem denominantem spasmo humido tamen lapsus similior tamen est eidem lapsus materialiter dissimilis patet quia adversum labi in spasmum humidum sufficit superfluam humiditatem in substantia nervi in[illegible] et penetrare [illegible] non requirit substantiam nervi [illegible] in vapore [illegible] est nervus ad [illegible] patet quia et [illegible] Ex quo sequitur [illegible] spasmus siccus debet dici nervo dissimilis vel [illegible] et humidus similis vel [illegible] nalis ¶ [illegible] quod aliquis spasmus de [illegible] est curabilis patet [illegible] et [illegible] allegatur ¶ [illegible] quod spasmus [illegible] confirmatus est incurabilis [illegible] conclusione [illegible] intellexit [illegible] et [illegible] et [illegible] ubi supra ¶ [illegible] circa iam dicta quedam dubitationes occurrunt primum dubium [illegible] quia facilius labitur corpus ad qualitatem [illegible] nervus [illegible] humiditas siccitatem facilius labet nervus ad humiditatem contendentem quam siccitatem et sic sequitur quod lapsus ad humidum est nervo similis formaliter et materialiter cuius oppositum superius dicebat et idem videtur sequi quod a lapsu et spasmo humido [illegible] curabitur corpus quam a lapsu vel spasmo sicco [illegible] patet [illegible] in corpore complexio declinat ab equali ad patiens [illegible] calide et humide ¶ [illegible] confirmatur quia [illegible] absolute facilior est lapsus ad calidum quam ad frigidum et [illegible] dicebat / 2m dubium quia [illegible] lapsus similis et dissimilis [illegible] videtur [illegible] corpori vel membro utriusque lapsum contrariorum esse similem et [illegible] quod non [illegible] sunt similia [illegible] sunt [illegible] et arguitur quia [illegible] nervo [illegible] spasmus

siccius e similis secundo alias etati quia proportio
nabilis facilius cadit in illum ut 3a 3um se
cundo humidus ut patet quia ex spasmo hu
de facilius spasmant pueri eo quod ¶ 3m
dubium penes dicta in primo articulo supposito
quod idem spasmus e malis et in materialis
proportionatus et non proportionatus ad materiam
arguitur quia ponendo ut supra causam pro
vocantem spasmum malem et proportionatum
ad materiam quod et equipotentis generare
menta sufficiente posse ad causandum spas
mum et patet illum non magis proportionatum
esse quam non proportionatum ad materiam
denominandum et per quod et per idem
deducitur potest aliquem proportionatum esse ad
materiam qui non est de inanitione ut repletione
vel quod idem e de repletione et inanitione
¶ Ad primum istorum dicitur concedendo quod
absolute aliis paribus facilius qualitative
humectatur quodlibet corpus quam spiritus quali
tative exsiccetur merito gradualis men
sure siccitatis et humiditatis qualitative
in eo existentis ut probat arguitur et dico no
tanter aliis paribus quia caliditate plus in
mare siccitate ad exsiccandum quam frigi
ditas humiditatem ad humectandum quia sic
disponit caliditas siccitatem ad exsiccandum
sicut siccitas calorem quia dicitur quod siccitas
e lima caloris ymaginando quod sicut limen
cadens supra calorem disponit ipsum ad pro
ducendum speciem caloris quam se solo calor
producere non potest vel sufficit ita etiam
videtur quod siccitas ipsa effective generat
tum calorem ad calefaciendum et sic e aliud
a primo quia in primo dicitur dispositive gene
rare secundo vero effective generare tamen est
quia caliditas resolvendo in membro partes
humidas terreas relinquendo minuat spa
rando subtas ut exsiccet et sic non equa
minat siccitas et humiditas et sic si aliquo
membro procederet humectatio qualitativa
ex sola actione humiditatis et maliquo exs
siccatio qualitativa ex sola actione siccitatis
facilius absolute membrum humectaretur
quodlibet quam exsiccaretur licet concurrente
actione caloris contingat oppositum ut dictum
e et sic quod concluditur quod absolute lapsus
ad humidum similior e nervo formaliter et
virtualiter aliis paribus quam lapsus ad
spasmum siccum sit simili nervo 2um formaliter
denominationem qua nervus siccus secundo erit
denominat ¶ Ad 2m conceditur complexio
illam sicut quod eidem complexioni ut melior alter
comparato utrumque spasmum concedatur simile
ut ibi deducit argumentum et quod dicitur
quod illi lapsus sunt similes nervo sicut quod adhuc
magis sunt similes tamen secundo in facultate na
no adveniente ¶ Ad 3m dicitur quod per spasmum in ma
le possumus intelligere vel spasmum non pro
portionatum ad materiam ad sensum datum non
pendentem a materia ad cuius remotionem sit aptus
huius spasmus removeri 2um quod diversam
acceptionem huius termini materialis foret
dicta quod in casu concedenda sicut quod aliquis sp
asmus non proportionatus ad materiam e ma
lis id est pendens a materia Si tamen male utrobique
uniformiter sumeretur esset quod impossibilis
ut patet intelligenti ¶ Pro quo nota dicitur illam
quod tamquam impossibilem negando scilicet
quod aliquis spasmus sit qui non e proportionatus
ad materiam vel non proportionatus et admittitur
casus et dicitur quod ille erit spasmus proportio
natus ad materiam et cum arguitur quod non quia ille
non erit magis denominandus proportionatus quam
non proportionatus dicitur quod non erit vere denomina
bilis non proportionatus eo quod erit pendens
vel sequens superhabundantiam materie in nervo
licet ex adhoc concurrat aliud sicut dictum supra
dictum e posset etiam dici quod per spasmum non
proportionatum possumus intelligere omnem
spasmum cuius causa e aliud quam superhabun
dantia vel defectus materie quod Et tunc idem esset
spasmus proportionatus et non proportionatus
ad materiam vel potest dici quod in ratione formali
spasmum non proportionatum includit ipsum nullatenus
pendere a materia sicut ut totaliter
sine a materie superhabundantia vel defectu tamquam
a totali causa Et iuxta hoc conceditur aliquis spas
mum esse ut proportionatum ad materiam ut non
proportionatum ad materiam ut sic isti termini propor
tionatum et non proportionatum sunt termini con
tradictorii Consistit prima dicitur concedendo
illam ultimam conclusionem sicut quod idem spasmus
erit de inanitione et repletione tamen 2m dis
tinctas rationes formales sit sic denomina
bilis vel potest dici aliter 2m alias instantias
tactas in introductione precedentis con
clusionis ¶ Ad argumenta principalia ad
primum cum suis confirmationibus patet responsio
per dicta in solutione 3i dubii patet etiam ad

3m quid sit dicendum et similiter ad questionem
Ad 2am confirmationem qua negando difficilius curabiles esse spasmum repletionalem etc. et hic aliis partibus et negat visibus quod difficilius sit membrum evacuare et desiccare quam ipsum humectare humectatione substantifica reque ipsa est huius visum est Et Dixit Galienus terapentice dicitur quod tale est proportionatum in humectando sicut in desiccando quantum ad illud constitutionis vero etc. indebitabilis Ad ultimum dicitur probabile quod tales membris 3m plurimum est factus et negatur quia talis est in aliis proportionatus ad materiam quod non est factus ut supra Et dixi notanter 3m plurimum quia probabile est aliquos tales esse fictos ymaginando a sebetis calore acquisito siccitatem citius a calore illo tempore perdente etc. Iuncta est dicta superius concedimus aliquem etiam aliquem spasmum sic spasmo natum ad materiam esse factum ut quidem quidem de fortis frigore quo remoto ad hunc est membrum aptum remanere spasmati de hoc est dubium sic primum aliis presentatum

In vulnere spasmus superveniens Concludo affori sime est ista spasmus superveniens vulneri est mortalis probabat sic huiusmodi spasmus significat vehemens nocumentum in principali vel principalibus membris cum multa virtutis debilitate quod etc. patet quia et dicit causa declarabitur. Per 2a 3a ipse de spasmo ad finem dum inquit Et omnibus quidem spasmus sequens vulnus est mortalis et est utilis in actu pro nostro et operatione ut patet et amplius etc. Primo nota licet vulnus hic generaliter distinguat etiam vulnere solutione sed sive sanie vel putredine ulcere quo tamen quando sumitur ut tam ad ulcus quam vulnus hic dictum se extendat ut patet sicut in vulnere vel ulcere Nota quod spasmum potissime vlcerum et non particularem esse intelligendum patet cum particularem spasmum quod vulnere non necessario est ut in pluribus esse mortalem 3o nota ad vulnus omne genus spasmi natum est sequi scilicet proportionatum non proportionatum ad materiam et proportionatum de evacuatione et similiter de repletione primo cum non proportionatus sequi potest ex vulnere maxime nocumento cerebro et nervorum originibus communicato aut etiam [illegible] vel membro

virulentia in nervoso membro quantum sit unum et etiam tanto pectura attingit 2o tertium similiter spasmus repletionalis apostemato in membro nervoso vel virulentia dolente materia fluit ad membrum apostematum que etiam ad reliqua membra nervosa spergi potest et illa replere post etiam post vehementiam dolor corpus vehementer agitari et in motu vehementissimo ponitur et quia nervosa debiles fuerunt fluere et ipsas replere Similiter est spasmus de evacuatione ex vulnere causari potest si vulnere maxima quantitas sanguinis deperdat quare et omnia membra subito arefiant vel desiccentur et sic aut spasmo evacuationis spasmentur Ad primum licet de omnibus possit verificari affori sime possime in intelligi de spasmo ad materiam proportionato de repletione vel inanitione

Nota

4o nota ad veritatem afforismi requiruntur aliquas condiciones prima est quod huiusmodi vulnus sit in membro principali vel nervoso cum non inventum sit principali facile curabile etc. quod huiusmodi spasmus sit perseverans et fortis et quandam addunt quod sit cum virtutis prostratione Ex quibus colligi potest veritas afforismi scilicet cum ex vulnere in principali vel nervoso membro fiat spasmus perseverans et proportionatus ad materiam universalis significat principalis membri maximum nocumentum cum apostemate in ipso vel in uno in membro quod est mortale vel humiditates membrorum naturales esse ultimatum consumptas assumpto quod est est mortale ideo etc. Nota ultimo ut commentator mortale quod ad ipsum plurimum sequitur mors et alii dicunt mortale quia inclinatus ut mortem inferat Et posses addere quod non solum via signi sed etiam via cause etc.

Singultus multo etc. Prima affori sime est ista spasmus aut singultus in natus corpori multo fluente sanguine est signum malum probatur sic huiusmodi spasmus significat vehementem membrorum evacuationem et virtutis defectum patet quia et etiam declarabitur Similiter sua colligitur Galienus 2m tractatu 2o capitulo de fluxu sanguinis et eius retentione dum in quid est. Sicut quod omni cui accidit emorragia et hic sanguinea et hic arterialis et superfluit et accidit ei spasmus est malum Similiter si accidit ei singultus est mortale. quantum

ad 2m colligit pat' i summa 13a 3a capo 40 de singultu et qo almansor' capo de spasmo spasmus no qui no repente fit similiter. accidit post febrem, aut multas vomitus solucionem aut multum vomitum aut nimium sanguinis fluxum malus e et vix curabilis et est ut hic in arte perniciosior et penetrat et ampliatur ad omnem sanguinis fluxum sive artificialem sive a natura provenientem et quecumque corpa [illegible] huiusmodi contingit accidenta [illegible] fluxum. Primo nota p sanguinem multum fluente intelligitur posse arteriales et venales simul [illegible] effusio superfluo aut [illegible] mo e debilibus hec virtus magis debilitetur de fluxu arteriali quam de venali ut [illegible] quarti allegato capo. 2o nota huiusmodi fluxum posse esse multum et subitum sicut cum [illegible] vena vel arteria magna apertione et notabili potest etiam esse paulatim et modicus hic e [illegible] mo [illegible] [illegible] et potissime intelligitur si fit repentinus a fluxu enim sanguinis paulatine et si sit multus raro contingit corpus ad spasmum [illegible]. 3o nota quod ad multum et repentinum sanguinis fluxum [illegible] sequitur magna virtutis prostracio [illegible] multum [illegible] et humidi naturalis refectione [illegible] [illegible] conservatur vita subsequenter [illegible] aptus e spasmus de inanicione multo enim spiritu et sanguine evacuato deficit nervus et lacertus debita et substantifica humectacio [illegible] desiccantur substantifica desiccacione corrugantur et [illegible] fit spasmus iam dictus Ex quo patet quare [illegible] illam [illegible] multo licet enim absolute sit spasmus [illegible] ex multo sanguinis fluxu [illegible] comprehendimus ipsum esse spasmum de inanicione qui e valde malus [illegible] Galienus ad [illegible] Et [illegible] 2o colligit causa [illegible] affo[rismi] quantum ad partem [illegible] sanguinis enim multo fluxu sequitur magna virtutis debilitas et spasmum illum esse de inanicione et ut patet multa [illegible] virtutis debilitate cum spasmo [illegible] valde malum sequi quare [illegible] 4o nota singultum non aliud esse nisi malum motum [illegible] stomachi vel stomachi [illegible] [illegible] ex contractio et extensivo motu quo movetur stomachus ad expellendum

[illegible] nocumento proprio vel [illegible] natura ad [illegible] vel [illegible] [illegible] stomachi sive [illegible] nocumento [illegible] singultus videtur esse [illegible] spasmus Cum enim motus spasmosus et colligit hoc [illegible] 3o [illegible] 13a [illegible] 40 capo de singultu et Serapio [illegible] et Constantinus in viatico [illegible] causa posse esse multiplex aut enim est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] est causa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] stomachi vel [illegible] [illegible] et [illegible] expellere stomachus et [illegible] [illegible] illam ut [illegible] [illegible] quantitatis debitem [illegible] [illegible] est causa [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] aut similis [illegible] fortius quare corrugat et [illegible] virtute [illegible] [illegible] [illegible] fit motus iam dictus Et [illegible] ultimo maxime in [illegible] facta enim sanguinis evacuacione [illegible] [illegible] humiditate et maxime [illegible] [illegible] quare [illegible] [illegible] apparere afforismi [illegible]. Ultimo [illegible] non solum de singultu [illegible] sincopi [illegible] [illegible] [illegible] malum [illegible] mortale quia si talia [illegible] non [illegible] non sunt mortalia vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causa [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] fit non tamen mortale [illegible].

Spasmus et singultus [illegible] afforismus e iste spasmus [illegible] tus post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] huiusmodi [illegible] significat [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] patet quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sententia et ampliacio et utilitas colli sicut in precedenti afforismo. Primo nota per [illegible] intelligendum esse omnem superfluam evacuacionem sive a natura sive ab arte sive a quacumque alia [illegible] proveniant. 2o nota quod ex multa [illegible] sequitur virtutis debilitas ut [illegible] precedente afforismo [illegible] spasmus [illegible] et singultus [illegible] ultima [illegible] ultima [illegible]

Tria q[ue] fac[iun]t singultu[m] [illegible]

membrorum sed stante hac ultima oppositione
cum debilitate virtutis non potest argui nisi
malum ergo etc. ¶ 2o nota quod esse malum per viam
signi et per viam cause ut ceteris supra tangebatur

Utrum singultus consequens inanitionem
vel fluxum sanguinis nimium sit sig
num malum et arguitur quod non primo
impossibile est ex inanitione vel ex
siccitate consequente evacuationem artificialem
vel naturalem provenire singultum in questione
patet quia et aliter arguitur sic quia maior
est exsiccatio proveniens ex marasmo vel eti
am 3e speciei quam ex evacuatione facta in fe
mina (?) vel ex alia evacuatione sed ex illa non
provenit singultus vel contractio meri ergo patet
quia et aliter experimento patet etiam per idem
argumentum deducitur quod ex nulla evacuatione
potest provenire spasmus ut patet ¶ 2o hoc
spasmus propter inaniam ex inanitione factus
aliis facilius removetur ergo non est signum
malum patet quia et aliter colligitur 3a 3i trac
tatu 4o capitulo de singultu ubi inquit et
quod fit ex siccitate non confirmata et se
natur aquis ex quibus humectantibus et re
movetur ¶ 3o si ex nimia inanitione fie
ret singultus fieret spasmus aliis quod est
falsum et contra experimentum et arguitur
quia quia non minus exsiccabilia sunt alia
membra nervosa quam meri si ergo ex eva
cuatione fieret etc. sequeretur etiam quod
quodlibet aliud membrum nervosum spasmabit
¶ 4o si posset sequeretur quod quilibet esset mor
tale signum arguitur quia quilibet significat
siccitatem confirmatam ergo quia tenet ex dictis
auctorum et arguitur aliquis potentior est ad spas
mandum quelibet siccitas confirmata quam non
confirmata spasmo ex inanitione et singultu
sed cum aliqua confirmata non stat spasmus vel
singultus ut in ethica senectutis et ethica
stomachi ergo etc. ¶ Ad oppositum est ypo. in aphorismis
et eius commento in ista questione primo
videbitur de causis singultus et quid nomen
eius 2o respondebitur ad quesitum ¶ Quan
tum ad primum sciendum quod de singultu plures dat
significationes una colligitur a Serapione
3o sui breviarii capitulo primo singultus est ma
lus motus quem facit natura in reliquis
partibus stomachi quando vadit ad expel
lendum humores qui nocent ei et non obedi
unt ei res expellende et patet hanc descriptionem

non esse completam non enim convenit singul
tui cuilibet quia non ex inanitione provenienti
Alia notificatio colligitur a Mesue primo
de consolatione intentione quarta capitulo 1o
de singultu per perfectam Singultus est
motus spasmosus stomachi factus ex re
nocente quo fit contractio partium eius a
gregantium se in se ipsis forti motu 3a
descriptio colligitur 3o canonis fen 13a tractatu
4o capitulo allegato Singultus est motus
diversus compositus sicut spasmus constric
tus cum intentione dilativa consistens in
ore stomachi aut in toto corpore vel in eius
ex quo aggregatur ad se ipsum cum spasmo fu
giens ex re nocente si fuerit nocens aut
preparatur ad motum fortius ex pulsionis se
quentis ipsum sicut accidit ei qui vult ut
quod non sit nocens sed sit secundum similitudinem super
fluitatis siccitatis movetur ad similitudinem
sicut spasmus aut natura moveat ei ne obe
diat illud et expellat ea Et hec est diffinitio
completa singultus et est talis generaliter
explicans omnes modos quibus accidit singultus
in qua li motus ponitur pro genere ex quo
comprehenditur singultum esse actum cor
ruptum et accidens ut vii 4o de accidenti
et primo malo motui supponitur sed li diver
sus ponitur ad differentiam motuum naturalium ut pul
sus vel anhelitus etc. opponitur ergo diver
sus scilicet a naturali quia malus motus est et solo
illa particula sicut spasmus est cum ista con
struenda ut sit sensus diversus a naturali
sicut spasmus sed li compositus explicat
formalem causam singultus non enim causa
sola est constrictio vel extensio sive dilatatio
sed aggregatum ex illis et li differt a spasmo
qui solum est contractio cum prohibitione di
latationis li quod dicit consistens in ore stomachi
explicat membrum cuius passio est singultus
sed li ex quo etc. declarat qualiter ex quibus
duobus componitur contingit enim ipsum [illegible]
et ex duabus causis in diffinitione tactis
scilicet causa nocens et non nocens et [illegible]
intelligendo per res nocentes causas contentas
in stomacho et nocumentum prestant in
[illegible] et positum ut humor mordi
cans et aliquid huiusmodi causas vero
non nocentes intelligit causam huiusmodi
motum contractionis causantes non [illegible]
nocumentum sed exsiccando et corrugando

percolligantur non potest differt et propter quanto ista
singultu aggregat stomachus nisi ex re
nocente ut sic nocumentum fugiat ad quam
aggregationem precedunt expressiones aut debet
expulsione... et videntur fortes et hec quod
fit contractio orificii stomachi et virtus ipsius
violenter tendit et versus rem nocentem im
pellit ut sic expellat hanc rem nocentem.
Contingit enim quandoque fieri primo hanc con
strictionem ut fugiat sicut in multum
nocente quandoque non principaliter ut expellat
sicut bolo gravante corrugat. enim stoma
chus ut fortiori impetu bolum expellat
exterius seu propellat spiritum gravantem et u
troque enim tetigit primum cum dixit et aggre
gatur ipse ipso cum spasmo. tunc contractione
ex nocente rei secundum cum dixit aut separat
precedunt expulsionis sequentes spiritu simili
motum contractionis et de hoc pone exemplum de
movente membrum contrahendo ut melius
impellat et ideo dixit sicut accidit ei qui
vult aliquid expellere plus aut quod dicitur
aut non fit motus tamquam modus eveniendi
singultus propter siccitatem corrugantem os
stomachi et natura ad oppositum tendit et
succurrit huic contractioni licet non obediat
et quare causat motus compositus ex con
tractione et extensione ¶ Secundo etiam patet
modus quo percolligantur / patet secundo dicta inter
hunc et primum quia in primo dictum est quod movi
ut tam dilatando quam constringendo habet
aut morbus contrahit et virtus dilatat
patet quare ex opilacione epatis vel cerebri
causatur singultus ex quantitate enim nervorum
membrorum causatur stomacho propter nocumen
tum patet ulterius quare in febribus adhe
rentibus quia causat siccitas ut tactum
est ulterius quare ex potu vini acuti et
ex comestione piperis et diatrion pipereon
ultimus patet quare vomitus frequenter
affert et affert singultum ut colligitur loco
allegato Postremo quare sternutatio removet
singultum ut est de accidenti penultimo
capitulo et XXXIII particula problematum problemate primo et
aphorismorum A singultu etc. aphorismo
12° et 13° 2° tractatu 4° ultimo capitulo
de cura singultus ¶ Premittendum 2° quod
sicut spasmus est duplex scilicet confirmatus et non
confirmatus ita sunt singultus et propor
tionati et non proportionati ad iuvamentum de causa

et repletione etc. ¶ Notandum ad cuius intel
ligentiam quod singultus sequens medicinam evacuantem
aut causam nocentem aut colliquantur et ab
solute signum malum probatur quia debet sic
insistat rem nocentem ¶ Secundo quod de tercio est
singultus ex siccitate quia ex nocumento
proprio ¶ Tercio quod singultus ex siccitate non
confirmatus non necessario est signum mortale
¶ Ad argumenta ad primum negatur antecedens ad probationem
conceditur maiorem esse exsiccationem etc. et negatur
quia illa non est contractiva etc. et causa est
quia illa non est paulatina et quasi venire etc.
unde licet confirmatur subtiliat tamen et ad ipsum
paulatine accedit hec non est differentia et
subita unde patet remota non sileas in
se servant humiditate credendum tamen esse possibile
ex marasmo spasmum vel singultum fieri
¶ Ad secundum dicendum quod ille non est confirmatus dicitur
etc. quod in primo huius removeri posset si procedit
non ¶ Ad 3m neganda est quia propter impossibi
litatem stomachi quia aliis partibus communicant
¶ Ultimo dicendum sicut ad primum dicebat ¶
Si inebriatus etc. 4° aphorismo est
ista si aliquis inebriatus fuerit ex
pente sine voce moritur et natura
aphorismo probatur sic in talibus corpore
ultima virtute cerebri oppressio et enim ex
amateria et corpus organis occupatio vero 2° quo
niam patet quia et autem etiam declarabitur
similes sunt huic quam colligit philosophus 3° pro
blematum problemate primo et in pluribus aliis
et prima 3a in sua tractatu 4° capitulo de
apoplexia et est utilis in actu pronostico
et curativo pronostico quidem ut patet
curativo vero quia per hunc docemur regere
corpora preservative ab ingressu egritudinum in
cidant propter quod 3° primi doctrina 2a capitulo simile
de regimine aque et vini sequitur autem
frequens quoque ebrietas est res mala que
ex ipsius et cerebri complexione corrumpit et
nervos debilitat et ad nervorum egritudines
perducit et apoplexiam et subitaneam mor
tem et amplias ad omnia corpora cuiuscumque
etatis species nature regionis in quibus hoc
contingit / primo nota ebrietas quid ut
describitur est lesio cerebri in operationibus
sensus propter vapores vini vel alterius spiritus non
nalis quia non solum ex vino fit autem
ebrietas sed etiam alii vapores ad cerebrum
ascendentes spiritum animalem perturbantes et cum Nota

i ventriculis cerebri in operacionibus spiritus
et motus est communis vel loco generis sub
sensu tamen interiorum quam exteriorum spiritus
comprehendendo sed philosophus proprie dicit proprio vapo-
res rei differt a lesionibus ab aliis causis co-
tingentibus corporibus sicut est stupor et
congelacio licet eius ab ebrietate nascimur
et per idem ostenditur efficiens hanc lesione
et modus quia vapor vini spiritibus co-
mixtus in ventriculis cerebri et organis
sensuum reddit spiritus spiritus operacionum anima-
rum ineptum instrumentum ita ut raro ex toto
frequenter impediatur et vivat homo sic
brutum et non discernens inter turpe et ho-
nestum propter quod ysaac in dictis particularibus
inquit ebrietate huius anime racionales ex-
tinguere et per racionabilem bestialitate gene-
rare ¶ Alia autem descripcio ebrietatis colli-
gitur primo viatici capitulo de ebrietate Ebrietas
est mentis perversio ex fumo indigesto cata
in substanciam cerebri dilato qui ascendens ad ce-
rebrum spiritus operit sicut nebula solis ope-
rimentum facere solet unde mestissimum est
mentis et eius splendide intencionis in-
anima membra debilitantur et mollificantur
nervi ac spiritus cum memoria titubant et
intellectus Ex quibus patet ebrietatem esse acci-
dens quia scilicet impotenciam virtutis animalis
ad debite operandum propter causam iam dictam
et forte quod est accio corrupta vel diminuta
Et dicitur ebrietas ab e quod est sine et brios
mensura vel ab e quod est extra eius quod dis-
tinguitur sobrietas dicta a sub quod est cum et
brios mensura quasi cum mensura ¶ 2o
nota notandum dictum esse repente ex hoc cum
denotatur corpus habet appoplexiam incidisse
tantam scilicet ex subita oppilacione ventriculorum
cerebri ad quam sequitur ablacio sensus et
motus sine occasitas que supra nominabatur
appoplexia ut colligitur prima 3i allegato capitulo
nam cerebro debili existente et corpore rep-
leto materia multa apta ventriculos cerebri
oppilare si sumatur multum vini ita ut fit
ebrietas vapores vini sursum ascendentes
perveniunt ad ventriculos et cursus spiritus
sensibilis et motus eum materias aptas op-
pilare trahentes et ad illa angusta loca fl-
uere et penetrare facientes quare fit op-
pilacio ventriculorum cerebri et cursus spiritus
sensibilis et motivi et sic causatur appoplexia

¶ 3o nota quod hic contingente causatur universalis
spasmus cum vini advenientes faciliter penetrat-
tivi eius secum materias aptas nervos replere
quare replentur et spasmantur Ex quo patet pro-
hinc spasmum esse replecionalem patet 2o huius
2um pluries esse solemus omnibus cum nervorum
originibus causa spasmi productiva et ex his
patet causa verificans afforismi ¶ 4o nota dicitur
moritur quia contingit sunt due fortes egritudines
scilicet appoplexia que 2um plurimum est mortalis et spasmus
universalis rei ¶ Si non febris ¶ 2a conclusio
afforismi est ista huic corpori supervenire
febrem non necessario moritur probatur sic
febris est causa curativa huius spasmi et
eius appoplexie ergo rei patet quia et alia circa hanc
declarabit et colligitur supra 2o huius
afforismo 26o et infra afforismo octavo pro
nota intencio in remocione huius spasmi
est materie facientis spasmum consumpcio et
resolucio hec autem facilius et habilius fit
per febrem ergo rei ¶ Aut ad horam ¶ 3a conclusio
adveniente hora qua convenerunt solvi hii
crapule si hic inebriatus fuit loquitur non
necessario moritur probatur sic ipso fuit loqu-
te significatur virtute supra vapores vini
et materias ab ipso motas complete obtinu-
isse ita ut oppilacionem totam ventriculorum iam
delenerit ergo non necesse patet quia et alia circa
tertiam declarabitur ¶ primo nota plures auc-
tores differt crapula ipse ab ebrietate est
cum crapula ut 3a problematum 14o pro-
blemate ex vini et cibi immoderata capitis sup-
calefaccio ita ut pulsacio intemporibus mag-
na perpiat facies timeat et inflametur et oc-
uli fortiter permaneant et ex vaporibus intes-
timeant cum capitis dolore mente tamen non
lesa ¶ nichil vero sic ebrietas supra patuit
supposito tamen non curat ypocras crapulam ebri-
etatem intelligere ¶ 2o nota quod hora solu-
cionis ebrietatis varietates recepit sicut
generacionis eius varietate vini in quantitate
et qualitate grossicie et subtilitate vini rei
2um varietatem disposicionis corporis in fortitudine
et debilitate sui caloris debentis vinum
digerere et vapores dissolvere ergo stabit
in estimativa medici experti qui consideret
quantitate et qualitate vini fortitudine
et debilitate caloris probabiliter coniectat tempus
in quo hinc vero crapule seu ebrietatis debe-
ret solvi et illa est hora magna crapule

No q ē epilē

No

soluentur ¶ 4° nota dicit locutus fuit ex
loquela cuius significat tam organa exte
riora, sensum quam interiora ex ab ebrietate
nocumento relevata licet eum moueret lo
cutus et non loqueretur adhuc staret interiora
organa ab ebrietate esse valde lesa ut patet
ipso autem loquente supple conabiliter significa
virtutem ymaginatiuam que principium est ser
monis non impeditam esse ¶ ex isto patet
quare in prima questione dixit sine voce fiat
non autem dixit sine alio exteriori motu
patet ergo alia assignans causam lingua enim
ebriorum maxime peccant et impeditur primo
2° problematum 32° problemate si ergo
soluntur lingua et sermo eundem significat
virtutem et calorem ebriatam inesse quare
ergo superius quod autem peccat lingua et sermo
ebriorum vide 3a problematum ergo ¶

Utrum assensus sit verus arguitur
multipliciter quod non primo ex ebrie
tate non potest fieri appoplexia eo quod
omnis appoplexia videtur esse humor
flematicus 2a huius ergo appoplexia fortem ergo
¶ 2° impossibile est appoplexiam simul cum spa
smo in eodem complicari ergo ergo probatur
argumentum quia appoplexia est mollicies totius pa
rum allegato capitulo et 3° de accidenti capitulo 2°
sed non stat nervos membri cum spasmo quia
in spasmo non est mollicies sed contractio ergo
ergo ¶ 3° impossibile est cum appoplexia febrem
complicari primum arguitur quia febris est mor
bus calidus et appoplexia frigidus / 2° quia
non potest ad cor transmitti aliquis calidus calore
preter naturam debens facere febrem quod arguitur
quia spiritus animalis est subtilissimus et maxime
aptus ad penetrandum sed ipse tunc non potest
ad cor penetrare igitur ergo ¶ ad propositum inde
auctoritas galieni 2° affectum commento 19°
illius acutorum morborum acuti morbi
sine sint rari ut appoplexia ¶ ad oppositum
est ypocras et auctoritas in questio primo premit
tenda sunt preambula 2° questio de quesito
¶ Quantum ad primum premittendum primo quod
appoplexia est ablacio membrorum a sensu et mo
tu propter opilacionem contingentem ut ventriculis
cerebri et in transitibus spiritus sensibilis et motiui
et hec descripcio collecta fuit supra 2a huius
afforismi 42 ergo appoplexiam fortem ¶ 2° quod
multe male opilacione contingunt a sola fri
giditate exteriori appoplexiam causari contingit

colligitur ut supra est arguitur quia forte frigus
potest cerebri ventriculos constringere et meatus
spiritus ergo ¶ 3° probabiliter premittendum ex ipso
la spiritus distemperancia causari posse appo
plexiam sed hoc ergo supra tactum et declaratum est
¶ 4° premittendum est per mollicies intelligens
esse impotenciam membrorum ad sensum et mo
tum voluntarium cum relaxacione ut membra
non sint contracta ut firma sed pro(n)um sic contin
tur quomodo pellantur moveantur ¶ prima ergo
licet cum appoplexia saltem quo ad duos processus
non sit complicabilis spasmus non specionem
tum sequens dolorem cum ipsa tamen complexus
est spasmus aliquis non incompatibilis probatur
sic possibile est appoplexiam fieri a solo frigore ve
ntriculos cerebri et nervos congelante ergo
ergo ¶ 2a ergo possibile est cum appoplexia spasmi de
manacione simul complicari probatur sic possibile
est corpus simul esse spasmaticum spasmo de
inanicione et cum hoc accidere fortem frigiditatem
congelantem producentem corpus ad appoplexiam
igitur ergo vera patet quia et minor sunt ¶ 3a ergo
possibile est cum appoplexia spasmum repleccio
nalem simul complicari probatur ergo sic possibile
est materiam opilantem ventriculos cerebri
et nervorum impletiuam simul fluere vnam
scilicet ad opilandum et alteram ad replendum de
ducto ergo impedimento quo in esse posito
sequitur ergo ergo ergo ¶ Ex hiis conclusionibus sequitur
primo quod non quelibet appoplexia est mollicies to
tius sequitur 2° quod esse mollicie inest sibi
essencialiter patet ex dictis ¶ 3a ergo quod
stante appoplexia ex vini ebrietate semper
vel ut plurimum eidem coniungitur aliquis spasmus
probatur quia semper vel ut plurimum humiditates
a vino agitantur et ad nervos trahunt
¶ Iste sicut vinum trahit ad ventriculos
cerebri ita ad nervos ipsorum extremitates velut
ypocras ergo patet afforismi veritas ¶ Ad
argumenta ad primum primo non omnem appo
plexiam esse a materia flegmatica patet ergo vel
possumus dicere ad cerebrum materias flegmaticas
mouere ¶ Ad 2m patet solucio cum eius
confirmacione ex dictis in questione preambulis
non galieni dicit quod galienus non plus voluit nisi
quod potest esse appoplexia sine febre licet sit
egritudo acuta cum quo tamen stat non
necessario appopleticum absolui a febre ¶ Ad
3m negatur consequencia et dicitur quod appoplexia non est
essencialiter morbus frigidus nec adhuc frigidum

Utrum quod sit appoplexia /

quia patet fieri ex apostemate et sanguine ab apostemate aut in principali membro ratione absolutum febris. ¶ Ad aliud dicitur quod licet non possit spiritus animalis a cerebro ad cor transmitti stante apoplexia tamen per arterias et venas ad cor transire materia vel vapor cor preter naturaliter calefaciens. ¶

Quicumque a thetano / prima questio affo[rismi] est ista quecumque comprehenduntur a tetano .i. fortem patiuntur tetanum pereunt in quatuor diebus si autem hos evaserint sani fiunt. Quod probatur sic tetanus est egritudo acutissima ergo tenet consequentia quia quecumque talis terminatur in quarta et non ad salutem cum non ponatur salubris igitur ad mortem. ¶ Primo nota

quid sit tetanus

quod tetanus ut colligitur 2a 3i capitulo de tetano tetanus dicitur egritudo officialis prohibens virtutes voluntarie motivam a contractione membrorum de quorum aptitudine est ut contrahantur propter nocumentum in lacertis et nervis si egritudo est generis et quia huiusmodi egritudo est mala membri significatio figurationem ut scilicet tali tempus maneat ut contrahi non possit a virtute sed egritudo officialis sine organica dicitur eo quod egritudo in figura est membris organicis seu officialis et dicitur prohibens virtutes, ideo quia licet hoc impedimentum sit in isto membro virtute tamen existente illa que principaliter operatur contractionem et extensionem membrorum sed ipsa principaliter impeditur vel forte quia tetano non semper leditur aut impeditur contractio non enim repugnat in virtute extendente membrum et non temptante contractionem sicut tetanum et tunc impeditur actu aliter contractio sed bene aptitudo vel non potentia contrahendi. Secundo sequitur non quemlibet morbum actu operationem ledere sed quemque solum activitate vel aptitudinem operationis ut alias declaratum est per hoc autem quod dicitur de contractione quorum est ideo differt a tensione membrorum quorum non est voluntarie contrahi sicut priapismus et satiriasis que sunt preter naturales virge tensiones non enim debet aliqua illarum dispositionum de nominari tetanus cum non insit membro de cuius aptitudine sit voluntarie contrahi. Differt ergo per hoc a tensione aliorum membrorum quibus non competit voluntaria contractio ut est circa brachia per hoc quod subiungitur propter nocumentum ideo differt a tensione in membro contingente propter nocumentum existens in membro quia tensio non est tetanosa nominanda cum non sit propter nocumentum existens in nervis vel lacertis sed in iuncturis. ¶ 2o nota tetanum in suas species dividi sicut dividitur spasmus quidam enim est proportionatus et quidam est non proportionatus ad materiam intelligendo per non proportionatum ad materiam quietem non in superhabundantiam in membro nervoso vel lacertoso vel defectum minimum ut supra de spasmo dicebatur et potest hic sequi dolore aut frigus congelans sine materia ut sit in a membro officiali sicut musculi b.c ita ut b musculus sive lacertus sit motivus ad partem anteriorem et c. ad posteriorem et supponatur utrumque per iuncturam a. ut congelatio totius cuius hic 2o musculi equales visum vel conatum faciant ut versus suam originem contrahant tunc enim remanebit membrum tensum non flexibile vel contrahibile ad anteriora propter resistentiam c nec ad posteriora propter resistentiam b. ¶ Sequitur concludendo quod tetanus est egritudo licet sit sine preternaturali impotentia contractionis est actio corrupta vel ablata per proportionatum ad materiam intelligendam sicut de spasmo dicebatur. Potest enim fieri de repletione scilicet cum materia lacertorum impleta equaliter sanat et profundetur in omnibus lacertis alicuius membri vel dilataret equaliter quare omnes equales faciant nixum ad contrahendum membrum secundum suas differentias ponens ad quam sunt motiva tunc enim manebit membrum tensum ad nullam declinans positionem flexibile. ¶ Consequenter potest ex inanitione fieri potest ut patet inferius. Ad propositum hic est sermo de thetano ad materiam proportionato et ex plenitudine talis enim est per se causa in quarta terminabilis. 3o nota huiusmodi tetanum ... esse iterum duplicem quia quidam est universalis et quidam particularis sed in proposito sermo est de eo notum enim est quod non omnes qui apprehenduntur a tetano particulari pereunt in quatuor diebus quia talis etiam plurimum non est mortalis. ¶ 4o nota non esse intentionem ypocratis quod quicumque a tetano taliter apprehenduntur pereunt in 4 vel post aut diebus ut patet per auctorem sed vult quod quicumque periturus pereant in quatuor non tamen liberati exponendo ergo in quatuor diebus quia a 4 diebus citra quando scilicet contingit ante ipsos inveniri omnia que sunt intelligenda in pluribus ut patebit huius autem causa sumi potest ex hi...

cur enim huius tetanus sit morbus parum
vltima c pungna virtutis contra materiam
et quia ie oportet virtutem citissime vincere
vel succumbere hec aut est prima die critica
apud egritudines vel circa secundum ref. ¶ Si non
hanc effugerint ¶ a° quia pacientes tetanum
et similia quasi [illegible] effugientes salui fiunt
probat sic egritudine existente parum vita
si non interfint in primo parum morbi oportet
virtus et morbus succumbit sed non e ita
secundum ref. patet quia et antecedens similiter quia semper egri-
tudo parum interfint aut succumbit virtus
in primo parum remoto accidentali im-
pedimento ¶ primo nota quod dupliciter intelligere
possumus egrotantem effugere quartum diem
primo absolute quia scilicet in illa non mo-
riatur et sic non esset dictum ypocratis
necessarium. 2° intelligi potest effugere quar-
tum alleviacione illum transgredi et sub
hoc sensu 2° quem protulit ypo. Et ca-
est quia sicut ostensum est quod egrotans ex tetano
non moritur in quarta augmentatur morbum non
perfecte esse virtute dominantem ita etiam econ-
tra quod a morbo isto non relevatur corpus quo
non remanet in quarta augmentatur virtutem
non dominari morbo completo diuo remanet
et pronosticatio dubia quia adhuc stat
virtutem succumbere et similiter morbi fo
exponendus e 2° modo si hos effugerint
i. cum alleviacione tulerint ¶ 2° nota sal-
ui fiunt i. ad sanitatem moveni vel disponi
et egritudo remittit vel salui fiunt i. sanitati
producitur egritudo quo indicare possumus
ipsum esse salubrem et egrotantem liberandum
similis sententia colligi potest 2° 3 al-
legato capitulo ubi dicitur cursum tetani cir-
ca spasmum i. clonicum existere et e utilis
et emphasis ut patet ¶

Utrum tetanus sit morbus per-
accidens Arguitur multipliciter quod non
primo tetanus non e morbus sed ma-
lus motus secundum ref. patet quia et
antecedens colligitur in argumento quia tetanus e com-
positus ex contrariis motibus spasmi et per-
quibus e unus vel plures motus colligitur
ret antecedens 4° de accidenti ubi spasmum sub-
icit malo motui 2° quod spasmus excludit
tetani et 2° 3 capitulo de tetano ubi ponit
in tetano aggregari duos spasmos ¶ 2°
tetanus e morbus 2° plurimum pendens

a materia frigida grossa quia sic e 2° plurimum
morbus per accidens patet quia et antecedens patet quia
2° plurimum causatur a materia flegmatica frigida
¶ 3° in super quia tunc egritudo particularis
et communis possent esse eiusdem speciei arguitur
antecedens quia tetanus vniuersalis et particularis sunt
eiusdem speciei sed particularis tetanus potest esse
egritudo communis secundum ref. ¶ 4° facilius et citius
potest natura vincere morbum debilem quam
fortem sed non nisi tarde potest vincere pericula
rem tetani et hic frequenter quia non communiter
et per quibus tetanus salus salubris non est per ac-
cidens morbus ¶ confirmatur quia in ypo-
crates ad materiam morbi tremuli salubris
tanta potest esse ad materiam facientem tetanum
sed hoc posito erit tetanus morbus tremulus
salubris quia patet quia et antecedens arguitur quia potest
virtus in tetano maiorem habere proporcionem
ad materiam quam in tremulo salubri et potest
habere minorem quia potest habere equalem proporcionem
quia in esse et sequitur intentum ¶ 5° impossibile
e melius fieri tetanum tetano proporciona-
to ad materiam quia questio falsa. patet quia
et antecedens arguitur quia non potest fieri ex [illegible]
[illegible] quia tunc [illegible] 2° [illegible]
[illegible] esset tetanus quia [illegible]
[illegible] quam in tetano [illegible]
de [illegible] saltem sic confirmato [illegible] de
repletione quia inequalis lacertorum repletione
augent lacerti 2° latitudinem et 2° longi-
tudinem minorant igitur membra mobilia ad
motum lacertorum extrema reddunt [illegible]
[illegible] quia hic non sit per [illegible] par-
cium [illegible] sequitur quod erit [illegible] lo-
calem [illegible] et [illegible] fiet
[illegible] et [illegible] sic fiet spasmus
quod non erit tetanus ¶ Confirmatur quia tunc
[illegible] posset esse tetanus quia inequalis esset
lacertorum [illegible] ex materia faciente
[illegible] repletio ¶ Ad oppositum [illegible] que ar-
guta sunt est ypo. in sententia afforismi
et galienus in commento Respondendo ad questionem
videbitur primo quid per tetanum intelligendum
et qualiter et quot modis 2° qualiter fiat
tetanus tangendo aliquas [illegible] [illegible]
ab auctoribus attributas 4° videbitur de prin-
cipali questione 3° respondebitur ad argumenta
¶ [illegible] ad primum premissa diffinicione
tetani [illegible] posita. [illegible] tetanus e egri-
tudo officialis [illegible] secundum ut [illegible]

tetanum esse duplicem. s. proportionatum et non proportionatum ad materiam et quid per proportionatum et quid per non proportionatum intelligendum sit declaratum est ibi. proportionatus autem ad materiam generatur ex inanitione et repletione et quid sit utrumque istorum satis declaratum est. ¶ Sciendum est 2o quod unicuique membro organico ad plures differentias positionis voluntarie mobili plures musculi et lacerti assignati sunt quorum unus ad extensionem vel contractionem est illud membrum ad plures positionis differentias mobilia. Colligitur summa primi capituli de membris infra capitulo de anothomia musculorum et tu in hoc exemplifica de digito brachio vel aliis membris. ¶ Sciendum quod cum plures duo in motu voluntario contrahuntur exteriores musculi dilatantur interiores et econverso. Ex quo ulterius patet quod propter impedimentum tam interiorum quam exteriorum potest motus voluntarius membri impediri. Supponendum est 4o quod duabus potentiis alicui membro mobili applicatis ad quaslibet positionis differentias trahentibus omnino equipotentibus ad trahendum ad nullam positionis differentiam mobile declinabit patet quia utrobique tanta erit potentia quanta resistentia. Similiter etiam potentia motiva non excedente resistentiam mobilis versus aliquam differentiam movendi non fit motus ad aliquam positionis differentiam declinando. ¶ Hiis premissis patet modus quo potest tetanus causari et primo non proportionatus ad materiam musculis exterioribus et interioribus digiti gratia exempli equalem conatum ad contractionem facientibus qualitercumque conatum vel tractum vel inclinationem faciunt interiores ad movendum ad interiora tantum faciunt posteriores ad posteriora et propter adventum flectunt differentiam. Similiter congelatis tam interioribus quam exterioribus musculis ita ut motus non sufficiat flectere fiet tetanus. Similiter propter congelationem interiorum tantum aut exteriorum tantum eo quod in motu digiti ad interiora requiritur contractio interiorum et extensio exteriorum et econverso in motu ad exteriora. Sic ergo tripliciter contingit fieri tetanum in digito non proportionatum ad materiam. Primo propter equalem contractionem in utrisque lacertis. 2o propter impedimentum in interioribus tantum. 3o in exterioribus. 2o patet modus quo fit tetanus proportionatus ex inanitione equali cum in utrisque musculis exsiccatione procedente ut ab ipsis equaliter proveniat tractus tam

sabiliter tetanus ut supra cum etiam exteriores musculi digiti solum habeant membrum ad rectitudinem movere ipsis nimium exsiccatis ita ut flecti non possint rationabile est tetanum causari. Sic patet ergo de repletione vel inaquando utrosque musculos equaliter vel et equalem tractum faciant aut altero tantum ut dictum est. ¶ Patet 3o quomodo potest fieri tetanus simul de inanitione et repletione ut si unus propter repletionem faciat inclinationem et alter equalem quam facit propter inanitionem. Similiter ut ex toto proportionatus vel non proportionatus ad materiam ex toto ut supra de spasmo dicebatur. Ex hiis patere potest intellectus plurium dictorum que ab auctoribus tetano attribuuntur quibus colligitur differentia inter ipsum et spasmum et etiam paralisim. ¶ Prima quod tetanus est contrarius spasmo unde 2a cum allegato capitulo tetanus cum rei veritate est contrarius spasmo quia in spasmo prohibetur extensio et fit membri preternaturalis contractio. Ex tetano autem fit preternaturalis extensio vel rectitudo et prohibetur contractio quare lesio in spasmo precipue contraria est lesioni in tetano contingente licet quandoque sumendo spasmum differt a tetano sicut genus a specie sub genere contenta quia ut cum in causa et generali denominatione quia utraque est egritudo lacertosa vel nervosa impediens debitum motum voluntarium membrorum puta contractione vel extensione propter quod Avicenna loco preallegato inquit quod ingreditur tetanus sub ingenio spasmi intrantem contrariorum igitur [illegible] 2a proprietas est quod tetanus fit ex duobus spasmis in duabus partibus contrariis aggregatis ut Avicenna allegato capitulo cum enim duo spasmi in duabus partibus contrariis aggregantur fit tetanus quemadmodum ei qui habet spasmum ante et retro simul contingit accidit enim ex duobus motibus contrariis membri sicut ut extendantur. que proprietas non est intelligenda ut verba sonant non enim in tetano sunt actu duo spasmi eo quod non sunt actu due membrorum contractiones. Spasmus autem non est nisi contractio vel in fieri vel in facto esse. Similiter etiam quia opposita non leduntur actio in spasmo et tetano sed non potest eadem actio simul omnino opposito modo ledi ergo [illegible]
[illegible]
[illegible]

resultare rubeum aut viridem colorem quia ex
causis contrariorum colorum resultat medius co
lor et sic de multis aliis. Ita in proposito diceretur
quod concurrentibus duobus spasmis .i. causis duorum
spasmorum contrariorum producentium quamquam una
alteram impediente nullus produceat spasmus.
Et ad istum sensum vadit auctoritas quorundam
dicentium quod tetanus est ab utrisque
spasmis motibus contrariis compositus licet eos
motus contrarios mixtos vel tractus possumus
intelligere causas eorum spasmorum contrariorum [illegible] com-
plicatas in partibus contrariis contrarios faciunt
tractus vel inclinationes quas largo modo
appellare possumus nomine motus ad omnem
operationem extendendo. Contingit tamen in fieri
spiritus tetani motus contrariorum spasmorum
concurrere ut placet. ¶ [illegible] quod tetanus
est spasmus duplus sive duplicatus ad quem
procedit ad sensum precedente. Nota tamen hoc
[illegible] non esse verum. Stat enim fieri tetanum
ut supra declaratum est ex sola una parte
musculorum contractione aut [illegible] [illegible]
est verum de quolibet [illegible] ex nocumento [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] est quod frequentius fit tetanus sine
curatione quia per eadem videtur sicut [illegible] dicit
a ventositate non [illegible] absolute ut [illegible]
[illegible] in comparatione ad spasmum quia sic frequentius
fit curatio a ventositate quam spasmus eo quod
ventositas est facile mobilis et facile penetrans
[illegible] [illegible] quia facile [illegible] fit [illegible]
[illegible] [illegible] magna quam contractio [illegible]
[illegible] et hec est species curationis et spasmi [illegible]
[illegible] [illegible] sine [illegible] nocivas in [illegible]
[illegible] [illegible] sine [illegible]
[illegible] frigus et ventositates ¶ [illegible]
esse potest quod tetanorum sunt [illegible]
tanus compositi patet quia [illegible] [illegible]
[illegible] tetanus vel tetanosus ex [illegible] colligere [illegible]
[illegible] [illegible] tetanum et spasmum ut supra et patet
[illegible] in situ materie facientis tetanum [illegible]
[illegible] et spasmum quia in spasmo non fit [illegible]
uniformis repletio unde cadit differentia
[illegible] [illegible] et lacertorum. In tetano [illegible]
[illegible] uniformiter [illegible] quod [illegible] manet uniformi-
ter [illegible] differt [illegible] a [illegible] quia licet
utrobique materia sit uniformiter [illegible]
[illegible] tamen est subtilis et mollis [illegible]
membra. In tetano autem est dura et [illegible]
Ex quo probabiliter patet quod nulla [illegible] flu
ente [illegible] potest paralysis ad tetanum [illegible]

tam pura si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
uniformiter [illegible] [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] sit hec prima distinctio quod [illegible]
[illegible] aliqua egritudo acuta vel parva [illegible]
[illegible] merito manifeste qualitatis [illegible] a qua
pendet egritudo sicut febris colerica aut
apostema colericum 2° merito quantitatis
materie 3° merito situs vel loci 4° merito
occulte [illegible] exempla patent et [illegible]
[illegible] ad acuitatem ex quo causant [illegible]
difficilia que natura non potest longo tempore
tollerare ¶ [illegible] [illegible] [illegible]
acuitatem [illegible] [illegible] conditiones [illegible]
[illegible] [illegible] 2° accidentium vehementia
[illegible] sive morbi magnitudo maxime [illegible]
[illegible] [illegible] vehementiam accidentium [illegible]
[illegible] distinctio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] morborum et prima quarta [illegible]
[illegible] [illegible] effimera non est acuta [illegible]
[illegible] [illegible] Ex quo patet non omnes
egritudines [illegible] [illegible] [illegible]
eadem [illegible] patet 2° non omnes egritudines
materiales [illegible] esse vel acutas aut fle
matice [illegible] paroxismus [illegible] aut
[illegible] prima longissima. Ex quo ulterius patet
egritudines aliquas [illegible] aliam acute
[illegible] esse [illegible] et [illegible] acutas [illegible]
[illegible] et acutas ut spasmus particularis
materialis [illegible] [illegible] universali aliquo
[illegible] tetanus ¶ [illegible] sit prima [illegible] quod
tetanus [illegible] qualitatis manifeste [illegible]
aut multitudinis prave aut prave occulte
[illegible] [illegible] egritudo parva [illegible]
quia materia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quantitatis [illegible]
ut [illegible] quantitatis merito sit apta facere
egritudinem acutam [illegible] [illegible]
et [illegible] manifestum [illegible] ¶ [illegible] quod [illegible]
situs et accidentium [illegible] illa [illegible]
est egritudo parva [illegible] quia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] que procedunt [illegible]
non potest virtus longo tempore tollerare [illegible]
[illegible] patet [illegible] antecedente. Et intelligere
istas conclusiones de universali tetano [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] quod non
[illegible] tetanus particularis est egritudo parva
[illegible] patet intelligenti. Ex [illegible] omnibus sequitur

morbum aliquem faciliorem morbo fortiori
aliis partibus in fortitudine et debilitate ii
tur esse tardioris firmacionis et ergo et pro
alia sequitur alias declarata ¶ Ad argumenta
principalia Ad primum quando tetanus et membra
vel accidens tactum est circa finem ¶ Ad 2m
similiter patet ex dictis in questione ¶ Ad
confirmacionem vero conceditur quod Ad 2m
dicitur negando antecedens nisi ponendo alia pro
in applicacione et causatur contentis in utroque
est eadem proporcio virtutis ad materiam ergo
eque cito firmabuntur hii morbi quia cum
hoc stat materiam in uno magis a digestione
firma distantem quam in alio in 2m ubi autem
ponatur quod in utroque sunt omnia pro dicta quod
[illegible] non debeat utraque ad salu
[illegible] cum aliis paribus
et ad [illegible] quod in tetano patet
esse [illegible] virtutis ad materiam que
est [illegible] tetano principali
¶ Ad ultimum dicitur negando et dicitur quod si in
[illegible] ad tantam siccitatem fieret
tethanus sicut fuit egritans moritur alias
2m racionem ymaginabar ¶ Pro alia vero
parte dicitur hanc quam non valere argumentum
2m latitudinem quod abreviatur sicut hic sequitur
quod abreviatur vel sit tractus ad breuitatem
sicut ibi quantum est impedimentum quia [illegible]
non obedit propter resistenciam alterius invisibili
ad oppositum trahentis 10 rationis ¶ Q
uibus epilensis 2m 9o affanni
est ista epilensie cessant vel sunt
curabiles in corporibus in quibus
nascuntur ante iuventutem probatur
sic quod in talibus corporibus removentur et con
sumuntur cause epilencie productive et conser
vative ergo quod vera patet quia et antecedens arguitur
quia talia corpora superfluitates flegmaticas
depurant ¶ Pro nota quid sit epilencia et
omnes descripciones eius posite ab Averroy
2o colliget ultimo capitulo et a Serapione primo
suo breviarii capitulo 23o et Galieno 8o inte
riorum 2o capitulo et Gordonio capitulo de epilencia
et Avicenna prima 3i tractatu 4o capitulo de epi
lensia tacte sunt et ad loca illa [illegible]
ea que super illo affore dixi [illegible] ¶ 2o
nota huiusmodi epilenciam provenire quandoque
a causa [illegible] quandoque a causa corporali
ut ibi declaratum est et iterum a corporali
vel proprium cerebri nocumentum et dicitur
cerebralis vel per comunitatem ab aliis membris tunc
mittentibus vaporem aut ventositatem aut
humorem [illegible] membris tunc mittentibus re
cipit denominacionem ut dicitur aliqua sto
macalis aliqua matrica et sic de aliis
2m quia diversis membris [illegible] vapor aut
materia ad [illegible]
[illegible] capitulo 20
et Avicenna idem asserit [illegible] capitulo et dicit
Avicenna ibi in differentias [illegible] et clea [illegible]
[illegible] ibi proprium [illegible] ¶ [illegible]
est sermo de epilensia a causa corporali provenien
te et proprium cerebri nocumentum causata que
dicitur cerebralis [illegible] multam
[illegible] membri eius principalis passio
est epilensia et aliarum difficilioris curacionis
¶ [illegible] nota proprie ante iuventutem intelligere
[illegible] omnem etatem ante iuventutem
ut [illegible] sive talis etas sit in
fancia vel queritur de talibus cum omnibus [illegible]
[illegible] affonsum ¶ 2o nota causam epile
sie cerebralis esse multiplicem ut prima 3a al
legato capitulo quia tamen 2m plurimum est ex flegmate
de illa est [illegible] sermo Ergo que [illegible]
causa [illegible] etc. cum quod corpus
ab etatibus antecedentem ad iuventutem
tendentem multum exsiccatur eius [illegible] calidi
tas [illegible] valde [illegible] so
corpus illud ab humiditate flegmatica sup
potissime accedente iuventute depurat quare
et cause epilencie iam dicte removentur et per
quod epilensia tunc habet curacionem aliter a[illegible]
[illegible] recipit curam ¶ 3o nota hic talem ut in
pluribus intelligendum esse [illegible] cum cor
pus esset valde debile vel haberet [illegible]
virtutem valde defectam hoc non oporteret
esse verum ¶ Et intellectus ypocratis est
quod sic est in pluribus vel quod merito huius muta
cionis vel etatis ipsa epilensia est [illegible]
tiva licet merito alterius possit cura impediri
¶ Omnibus non ¶ 2a quod homines quibus
[illegible] 24 annorum nascitur epilensie
2m plurimum moriuntur quia sicut non curantur
probatur sic huiusmodi epilensia sunt a vehe
mentissima causa producte et cum hic non
succedit mutacio similarum causarum remotiva
ergo quod vera patet quod et antecedens circa finem decla
rabitur ¶ Primo nota epilensia cerebrali
inchoante post viresimum quintum annum ex
duobus potissime arguitur difficultas aut

Impossibilitas cum epilensie ipsius est fortitudo cause inducentis eam cum hec egritudo sit maxime [illegible] [illegible] tamen [illegible] tunc inest propter cause ipsius vehementiam. 2a quia cum epilensia sit de se egritudo cronica vel similis et [illegible] plurimum prolongatur usque ad finem senectutis advenientis vel usque illum in quo corpus infrigidat et humores mundificantur et [illegible] sive attingentie difficile vel impossibile fiet eius curatio ex quo patet veritas 3e conclusionis. Quarto nota notanter dixit plerumque quia [illegible] non statim attingit [illegible] virtute ita fortem esse et regimen bonum quod eque bene curabit sicut [illegible] dato puero [illegible] sicut hinc allegatur [illegible] tractatu [illegible] capitulo allegato ubi inquit Epilensia quamque accidit adolescentibus si [illegible] fuerit post 25 annos cum egritudine morietur et hec [illegible] ipsius erit [illegible] et [illegible] secundum auctoritatem [illegible] dixit quod Epilensia remanet cum eo usque [illegible] et [illegible] 2o [illegible] Quinto [illegible] et ampliatur ut supra.

Utrum affirmans et negans [illegible] multiplicatur quod non [illegible] est magis [illegible] materie faciente epilensiam quam etas pueritie [illegible] in iuventute magis recipit curam [illegible] etas [illegible] est calida et sicca puerizia vero humida [illegible] quia etas eius caliditas est acutior. Quo magis mortifera est epilensia in pueris quam in iuvenibus ergo difficilius curabilis et peius [illegible] experimentum [illegible] in infantibus [illegible] epilensia [illegible] maior puerorum frequenter appellata est ut allegatur [illegible] allegato capitulo frequentius. Quarto exuberantior est materia factiva epilensie causate in puerizia quam in iuventute ergo questio falsa. Consequentia patet quia in pueris plurimum flegma sit humidius [illegible] capitulo de etatibus. Quinto difficilius curatur epilensia in puerizia quam in iuventute provenientibus quam que nascuntur in iuventute [illegible] partibus quam in iuventute ergo questio falsa quia [illegible] hic videtur esse [illegible] assumptum et antecedens arguitur quia plus [illegible] est morbus et plus debilitata est virtus

ex longitudine morbi [illegible]. Sexto ad propositum sit appoplexia est fortior morbus quam epilensia sed ipsa curatur in iuventute [illegible] in senectute ergo [illegible] quia tenet quia si [illegible] sufficit curare fortiorem [illegible] sufficit curare debiliorem a simili saltem [illegible] dependentem et antecedens patet. Similiter argumentum potest fieri de spasmo [illegible] et paralisi et [illegible] a simili causa pendentibus. Confirmatur quia [illegible] debet epilensia periodica redire [illegible] quia hec esset propter principale membrum [illegible] debilitatum [illegible] et per maiorem [illegible] paciatur aggregat materia [illegible] plus debilitat [illegible] appoplexia quam epilensia [illegible] appoplexia non derelinquit [illegible] debilitas [illegible] materiam aggregat et ad [illegible] appoplexie secundum saltem [illegible] plurimum [illegible]. Confirmatur quia [illegible] appoplexia saltem debent derelinquere epilensia paroxismalis vel periodica arguitur [illegible] apoplexia plus impedit [illegible] materia et maiorem derelinquit impressionem [illegible] quam in epilensia et [illegible] magis debilitat virtus [illegible] et [illegible] remanet [illegible] et aggregacionis materie et [illegible]. Septimo [illegible] in iuventute curatur [illegible] epilensia quia [illegible] quia grossior et rebellior [illegible] digerenti est materia quam [illegible] quam epilensie.
Octavo epilensia in senectute [illegible] et arguitur quia [illegible] in iuventute [illegible] periclitat egrotantes [illegible]. Oppositum [illegible] arguita sunt [illegible] et galienus [illegible] pueri [illegible] pueri paula [illegible]. Prima distinctio epilensie causa [illegible] est [illegible] aut frigiditas [illegible] corporalis et [illegible] corporalis [illegible]. Secundum [illegible] causam longitudinis [illegible] grossi [illegible] [illegible] materie frigiditate [illegible] et densitatem [illegible]. [illegible] humores in puericia habundantes [illegible] partibus subtiliores esse quam in iuventute [illegible] flegmaticos [illegible] plurimum causat epilensia. [illegible] epilensiam [illegible] esse difficile [illegible] plurimum [illegible]. [illegible] sit [illegible] quod epilensia a causa [illegible] [illegible]

puerientis non cerebrali inequali etate potest
recipe curam aliquam saltem patet quia remota
causa continua si non multum impressit ad
possibile est removetur illa similiter etiam
epilensia propter utatem ut a nervis vel ceteris
ret ¶ Ad 2m quod facilius curatur aliis paribus
epilensia ante iuventutem contingens quam
eveniens post iuventutem puta annos 24
probatur sic eveniens ante iuventutem provenit
a materia subtiliori et magis resolubili cor
poris eius sit gratia etatis siccius et minus ha
bundans flegmate et virtus vigorosior
est aut si contingit epilensia tempore iuven
tutis aut post fit a materia grossiori suc
cedit eius etas magis flegmatis multiplicata
et virtus non suffocando sed potius aut parum
saltem propter egritudinem decrescendo procedit
secundum ret patet quia et 2m similiter ¶ Ad conclusio
sequitur quod plerisque epilensie cerebrales in iu
ventute contingens sunt penitus incura
biles patet quia illa est egritudo difficulter
omnino incurabilis et hunc difficilius per
precedentem conclusionem secundum ret ¶ Ad 4m licet ita
sit aliqua tamen epilensia cerebralis in iu
ventute aliqua frigida impedientia et
facilius curabilis patet ubi esset magna dis
paritas in causis facilitantibus vel difficul
tantibus curam illam et ... bene ...
in afforismo plerisque Ex quibus ad responsiva patet
secundum afforismum est verius ¶ Ad argumenta pu
ad primum neganda est quia propter causas tactas
vel dicitur quod magis consumptiva est caliditas pue
rorum faciens epilensiam in puero aliis paribus
quia licet caliditas sit desse absolute minus
exsiccativa materia tamen est digestibilior
et subtilior ¶ Ad 2m dicitur quod non aliis pa
ribus absolute tamen frequentius contingit
in eis mortiferi ¶ Ad 3m patet satis quid
sit dicendum ¶ Ad 4m dicitur quod sic factus epi
lenticus in pueritia inequali epilensia
reperitur in iuventute sicut iuvenibus ...
nondum factus epilenticus difficilius curatur
... quare 29 ut probat argumentum sed non sic ut
2m plurimum uno epilensia stante debito re
gimine declinando procedit sicut fiet sana
mentum propinquior quod non fiet in alio ut
tactum est ¶ Ad 4m argumentum dicitur quod potius probare
veritate curatur enim vel curabilis est se
cundum sicut est appoplexia ¶ Ad afforismum ...
primam dicitur contingens est post appoplexiam ...

qui dispositionem talem ut periodice reddeat
sed non diu durabit periodicatio Causa autem
quare non sit semper vel sepe contingit est primo
quia 2m plurimum est mortalis 2o quia tota
materia appoplexie reddicat in paroxismo
a cerebro si fuerit salubris sic sicut ante
in epilensia contingit sed cum mala qualitate
relinquitur fortius et satis de ante
causa consimilis dicitur ad illam confirmationem
¶ Ad 2m de quartana dicitur quod in illa non est
vehemens et prius nocumentum in principali
membro sicut in epilensia ¶ Ad ultimum dicitur
quod licet merito similitudinis mechanice sit
minor merito tamen debilitatis virtutis
est difficilius curabilis sicut leucia et ce
tera secundum ret

Utrum pleuresis vera 2a quarto afforismorum
est ista curatur pleureticus non
purgatur in 14 die pleuresis
transit in empima probatur sic
... materia faciens pleure
sim sanat et ad pectus eorum pellitur
que sua emet pauca nomina empimaticus
in ... declarabitur secundum ea 3m trac
tatus quarto capitulo primo dicit Ianuarius et qui
non mundificantur ... in pleuresi ...
... Avicenna et 4o Ianuarius ...
... capitulo vicesimo de pleuresi ubi ...
... allegat afforismum et est ... tamen ...
... ut patet Et an
pliatur ad omnia corpora ... statis
... ¶ Primo nota per
pleuresim intelligendum esse apostema
calidum in aliquo lateris partium contingens
dicitur pleuresis a pleura vel melius a
pleura grece que latine latus importat
... tale patiens apostema
et dicitur apostema calidum aut quia
a materia procedens calida naturaliter ibi
collecta aut quia sit ... frigida tamen
putredine actu calida ¶ 2o nota huiusmodi
pleuresis ut colligitur ... allegatis locis ¶
notat conciliator differentiam quod est duplex scilicet
vera et non vera vera est apostema ca
lidum panniculi costas et pectus interius tegentis
pleura vel panniculi pulmonem et pectus
in duas partes dividentis Colligit hanc
distinctionem ut tactum est ... allegato capitulo
et 2a Ianuarius 10 capitulo et Avicenna in suo
de ... capitulo de pleuresi Ad primum sic primo

e de ueni ¶ 8º nota pleuresis materiam
esse posse multiplicem ut uidetur habere pot-
falsigat quia si colerica fleumatica sanguinea
et melancolica frequenius aut e colerica
propter causam notam aut et sanguinea raro
flegmatica et rarius melancolica suppo
sito aut maxime e sermo de pleuresi cole
rica quam faciles et faciliter fumantem
nominat fallit non difficiles sine difficilis
fumationis et tarde tota aut causa est
quia si non fumatur pleuresis difficilis
in 14ª non cederet ipsam euidenter esse ad
empima fumandam ¶ 9º nota pleuresis
multipliciter fumatur scilicet cum pus censibus
resolutiuis quas uero per fumacionem quas non
pestilenciam siue ad ... et hec e ...
fumacio non ad famem quam per spiritum quandoque
per fluxum ventris fumatur et sic de aliis
¶ Ad oppositum per fumacionem intelligit omnem
mediam fumacionis eius enarracione sensibile
aut insensibili dum tamen pleuresis fumet
licet determinacione per sputum tamquam ...
magis explicat commentator. ¶ 10º nota em
pima quas fiunt per omni collectione sanio
sa siue uero per collectione saniei per
totum ... siue loci medio inter pectus et
pulmonem sicut empicus habentis collecti
saniei super ... quas nominamus sed ...
si utramque non uerificari possit afforismus
in proposito tamen per empima intelligit empi
2º modo dictum cuius significacio hec modo aphen
Ostenditur cum pleuresi facili non de cuius
... die 14ª ... et hec virtute
materie quemadmodum ... si ergo ...
significatur virtutem materie non posse do
minari uel insufficiente quare sanabitur et refrue
batur materia illius que maturata debet
locum apostemat ... effluet sanies et
in mediastino colligetur et per ... est ... hec
e causa verificans afforismum ¶ 11º nota non
esse intellectum ... pleuresi
transeat in empima in 14ª sed uult quod
significat ipsam impossibiliter esse ad empima
... siue permutandam etc ¶

[U]trum afforismus sit verus arguitur
quod non primo quia pleura e membrum
frigidum ergo sine egritudines frigide
... frigide et sic non in
quartadecima die fumabitur ¶ 2º ex sup
... huius commento 12º ... oppositum

¶ 2º virtute forti et materia obediente potest
in 14ª die pleuresis fumari ergo debiliori po
tenti in longiori ipsa tamen dominante materie
et per ... etc ¶ Ad oppositum e ypo et galenus
in commento ¶ Notandum primo quod ... ...
colerica ad salutem uel ad mortem fumanda si
pura fuerit aut quasi pura fuerit dicit pre
terit 14ª hec supposito colligi potest super
2ª huius commento 19º Acute egritudines etc
¶ 2º nota supposito esse sermone de colerica
pleuresi quia illa 2m plurimum euenit ¶ 3º per
mittendum pleuresim propter multas causas plon
gari aut propter ... aut propter gros
siciem et inobediencia materie ad digestionem
et expulsionem ¶ 4º ergo non quelibet pleuresis
e in 14ª die fumabilis patet satis de pleuresi
te a grossa materia ut flegmatica ¶ 5º ergo non
quelibet pleuresis in 14ª die non fumata e ad
empima transmutanda ut patet ut precedens
pendeat a materia grossa que resolueretur uel per
sputum expelleretur. ¶ 6º sequitur non quelibet
pleuresis de se facilis et ... fumacionis non
fumata in 14ª die convertitur ad empima pro
hec ubi fuerit ... convertatur unde
impeditur crisis ¶ 7º ergo stante debito re
gimine ... pleuresis iam dicta non fuma
ta in 14ª die significat se ad empima per
mutandam patet quia significat virtutem
non sic dominari ut debite possit expellere
vino uel ut expellere possit et partem materia
... collecta sanabitur et ad mediastinum
fluens tandem causabit empima et ... etc
¶ 8º nota hic totum intelligendum esse ut
in pluribus non tamen necessario ... ¶ Dubium
materia collecta impediret que prius faciebat
pleuresim quomodo postremus fiat per sputum dum
Et tu inde solucionem huius dubii ... memoriam
... ¶ Ad argumenta primum dico quod
merito naturalis pleura fidelis alteretur
ad frigidum quia membrum frigidum e merito
tamen ... sue substancie non facile
penetrat humor frigidus sed calidus et postea
... calidum ¶ ... dico quod illa non fuit
pleuresis facilis ¶ Ad 3m dicitur quod ... argumenta
probant hoc esse possibile raro tamen euenibile
et ... alias dictum etc ¶

[P]tisis fit maxime / 9º e ista ptisis
fit maxime corporibus a decimo
octavo anno ad 35 probatur sic
hec tempore maxime occurrunt ...

ptisim provenientes quod est nota prima quia et
autem circa hanc declarabit Avicenna 3° can. fen 10ª
tractatu 5° capitulo de preparantibus ad ptisim et super
2ª huius commento 31° et est utilis et amplus
ut patet. ¶ Primo nota hic nomine ptisis sumi quadrupliciter
primo pro quali corpori est universali
consumptione sive a calido sive a frigido proveniat
et taliter sumitur ab ysaac 2° feb. in
capitulo primo et 11° tractatu primo capitulo de
signis egritudinum cordis et sic non capitur
hic. ¶ 2° pro tota consumptione universali ex
pirante et sic sumpsit Avicenna loco et capitulo
allegato. ¶ 3° pro tota consumptione quae
accidentia annis et sic capitur primo can.
fen 2ª capitulo de ethicis quae proveniunt ex accidentibus
animae. ¶ 4° pro totius consumptione
quae ulcerationem pulmonis vel adhuc post
ulcerare pulmonis adeo sequitur totius corporis
consumptio et taliter sumitur in proposito et 10ª 3ii
tractatu 5° capitulo de ptisi. ¶ 2° nota ptisim
ex multis causis posse contingere quia
cum accidit ex egritudine propria in substantia pulmonis
contingente ut ex apostemate vel vene
fractura non ab alio membro generata causa
ideo quia consequitur nocumentum ab aliis membris
generatum ut catarri acuti a capite
ad pulmonem descendentes et pulmonem ulcerantes
aut materia qualiscumque alia acuta
aut corrosiva ad pulmonem ab alio membro
transmissa sicut in squinantia et pleuresi
sepe contingit contingit etiam quandoque a causa primitiva
ut cibo malo corrosivo aut medicina
pulmoni venenosa ut lepore marino. Ad
propositum hic potissime sermo est de ptisi
quae venae pulmonis rupturam non enim
ex catarro magis in eis fit ptisis quam non
magis fiant in eis catarri licet probabiliter
dicatur posset in eis maxime fieri catarros
acutos propter caliditatem complexionis in eis
maxime contingit apertio venae in pulmone
primo propter inordinationem eorum in motu et potu
et actu venereo motus enim inordinati
ut saltus vigilias etc. secundum fervorem et
acuitatem sanguinis. Adhuc aut ruptura
venae prompta est subiacent post sic eo quo
inficitur quoniam magis patientes quae per se
ipsi sunt ad ptisim magis aliis preparati
non per se cum in eis sit virtus fortior
apta nocumentis inducentibus ptisim magis
eis resistere sed propter causam iam dictam

¶ 3° nota causas cuius quod dicitur in commento
illi qui habentes cervicem curtam collum longum
et pectus tenue sunt inter alios potissime
parati ad hanc egritudinem in textu
¶ Tertius afforismus sic vertitur ar
guitur quod hoc primo quia maxime
fit in senibus ut 10ª 3ii allegato
capitulo. ¶ 2° in talibus virtus est
fortior cum illa pariat etas fortitudinis
quae maxime potentes quae textus quia patet
et autem sentit. ¶ 3° in talibus non multiplicantur
catarri qui sunt causa potissima
ptisis ut textus primi quod autem sequitur. ¶ Ad
oppositum est afforismus. ¶ Ad intelligentiam huius
hec distinctio quod ptisis aut ulcus pulmonis
potest fieri aut destillatione catarri acuti cadentes
aut occursu rei extrinsece venas
in pulmone frangentes ut casus percussio
aut humanior aut nimia sanguinis
plenitudine aut colericitate aut ebullitione
¶ Prima quo ptisis non maxime fit in hac
etate sed propter primam causam. ¶ 2ª ut maxime
propter sanguinis plenitudinem. ¶ 3ª minori
fit propter occursum cause primitive licentis
ratione patet satis etc. ¶ 4ª quod est maxime
fit propter ebullitionem et colericitatem sanguinis
prius intelligendum. ¶ Ad argumenta ad primum
dicitur quod maxime fit in senibus ptisis ex
destillatione catarri etc. accidentaliter autem
in iuvenibus ad primum sensum vadit auctoritas
Avicenne. ¶ Ad 2um patet ex dictis et similiter
ad 3um etc.

Quicumque ex squinantia etc. 4° afforismus
quicumque effugiunt squinantiam conversam
in eis ad pulmonem perveniunt
in septem diebus ut sit sanguis
inquibraciam quae mutat squinantia ad pulmonem
illi moriuntur etc. probat sic in talibus reperitur
morbus acutus cum debilitate virtutis ergo
quod nota patet quia et autem textus declarabit.
¶ Primo nota squinantiam apostema gutturis
vel epiglotis prout textu deque super 1° huius
28° et 34° afforismo. ¶ 2° nota quod effugere
squinantiam non est intelligendum etc. quod sanatur
a squinantia ad sanitatem sed
ut sit materia squinantie a loco gutturis ad
alium locum permutare ubi alteriter generet
causam egritudinem et cum permutatur ad
pulmonem causat suspirium et pulsum vel
cordis tremorem et ad nervos spasmum et ad

stomachum causat vomitum aut stomaci
perturbacionem et sic de aliis ut colligitur
ex 3º capo de signis pronosticacionum quod
hic tangitur puniticos ad pulmonem ¶ 2º
nota non esse intellectum ypocratis quod omnes
in septimo possint evadere morte ante 7
materia existente plurima et virtute debi
li sed eciam cum dixit virtute forti et mate
ria minoris quantitatis quod dixit die septima
anima gravior et frequencior est tamen istarum
egritudinum ¶ 3º nota non esse intencionem
ypocratis quod omnes moriantur contingit enim ipsos
liberari licet hec punitura non sit laudabilis
sed supplendum est moriuntur ¶ 4º nota hec
non sunt empima sicut supra asserimus
quia sequitur per ... materie sanacione
ita quod ... ad sensum quod si effugiunt hoc conver
tere ad empima vel sanacionem vel empicum fiunt
causa aut prima est quia materia puni
tata quod significat virtutem debilem esse
vnde versus principale membrum materiam
punitam quare cum hec materia collig
in pulmone fiat egritudine forti vel sic
et sic egritudine forti existente cum debi
litate virtutis et pacienta 2º plurimum contingit
mors in anima vel citra 7 quod 2ª pars sic
patet quia materia illa continetur in loco
valde calido quod in brevi tempore est apta
sanari ipsis quod effugientibus animas dierum
sanabitur materia et paucis quod ex hoc
patet causa vero sicut 3º aliqui enim ab
solvunt sicut patet quod ipsis 2º plurimum ad p...
punitam sanie ... in pulmone ...
... collegitur 7ª 3º tractatus 9º
capo de peripleumonia ad finem et ... et
ampliatur ut patet ¶ primum dubium ... materia
expellitur via guttur ad pulmonem patet
responsio ¶ 2º dubium quare ita dicto quod
in a ... dicta materia illa sanatur quia con
vertitur ad empima ubi ... non
nisi in longo tempore maturantur patet causa
quia continetur in loco calidiori quod

Virum ex punitacione saniancie
ad pulmonem premat pulsus du
rus inequalis et inordinatus ...
multiplex quod non primo quia materia
in pulmone existente apostemata fit pulsus
mollis quod patet quod et a ... arguitur quia
apostemata existente in medio molli fit pul
sus mollis duro non durus ut colligitur

in augmento pulsum et colligitur ... 3º
et 7ª 3º locis allegatis ¶ 2º punitura
illa ... est possibile in pulmone ...
... aqua existente fit pulsus mollis
quod sua nota et a ... intelligentis ¶ 3º no
... vel potens est virtus pulsatilis
et instrumentum obediens quare sicut erat vel
saltem sic ... est ... non ... durare
et equaliter potest arterias dilatare et constrin
gere et si sit non erit necessarie pulsus in
equalis et inordinatus ¶ Ad oppositum est
galienus in augmento respondendo ad questionem
primo oportet premittere preambula quedam
2º ... de quesito ¶ Quantum ad primum
sciendum primo quod per pulsum durum intelligendum
esse pulsum cuius instrumentum durum tangitur
in tactu durum ... sicut contra ... mollem
cuius cause possunt esse plures ut colligitur patet
augmento pulsuum et 2ª primi capo de causis
...tinuis pulsuum prima causa siccitas inst
rumenti arterie ad quam sequitur durities sive
proveniat illa siccitas a calore sive a sua sic
citate ... cum in ethica est pulsus durus
...fortem ... calore consumitur arterie
humiditas ... a pulsus durior quam
in febrientibus flegmaticis aut alia febre hu
morali 2ª causa potest esse multa frigiditas
constringens et inspissans sicut a ... corpus
quod ad tactum videtur durior ¶ 3ª causa esse
potest arterie repleccio tempore dilatacionis
ipsa enim multum repleta ... tactus ad corpus
provenit non cedit tactui quare in tactu du
rius videtur ... ¶ 4ª causa tensio
...pazmus sicut in spasmo contingit ...
... causas contingit pulsus ...
¶ 2º premittendum quod pulsum inequalem in
telligendum esse pulsum ... in
suis motibus quod ymaginari possumus vel
...tur ad motum ... vel plures partes ...
ymaginari possumus vel quo ad partes arte
rie vel quo ad partes ... motus 2º ...
... aut causa est ... me
et diversitas ... et ... virtutis
contra materiam et ... ut ... ...
plus sufficiens satisfacere necessitati et ...
... plus ... quam ...
et sic de aliis ¶ 3º premittendum quod per pulsum
inordinatum pulsum in sua inequalitate
ordinem non servante ... causa que prius
dicta est ¶ Quantum ad 2º sit prima conclusio

[illegible]

ista quia fumositas colerica ad pulmonem permutata fit pulsus durus inequalis et inordinatus magis quam per alias partes. Ideo probatur quia sunt plures fumi colerici arteriis qui intrant substantias arteriarum magis constrictivas fit maior illorum fumorum quantitas in arteriis recipit quare reddunt magis tensas parietes earum de inequalitate et inordinatione quia sunt materia illa est cordi propinquior contra virtutem magis debilitat et manifestat unde causatur inequalitas in pulsu et inordinatio et dixi notanter aliis partibus quia superius dictum hoc lapsu humido in pulmone possit reddi pulsus mollior. Ex quibus patet quare in pleuresi si fit pulsus durus in peripleumonia mollis. Tertio quod non statim merito sentiat arterie causa pulsus duri permutata fumositas colerica ad peripleumoniam patet quia non statim consentit notabiliter arteria. Quarto quod permutata fumositate ad peripleumoniam possibile est fieri pulsum molliorem quam aliis partibus sit necessarium spiritum fieri pleumonie patet hoc intelligenti pro utraque parte. Ex quo sequitur Galienum in proposito loqui de fumositate colerica intelligendo esse. Ad argumenta patet.

Dixit Ypocras a pthisi sputum quod afforismum est ista sputum super carbones effusum grave fetens est mortale in omnibus qui a pthisi molestantur probatur sic huiusmodi sputum significat vehementem putrefactionem in membris spiritualibus quod quod nota patet quia et amplius etiam littera declarabitur. Primo nota hic sumi pthisim ipse sola pro ulcere pulmonis cum totius consumptione. Secundo nota quod ex sputo multipliciter significare posse ex colore substantia multitudine sapore et odore hic quod odore significat et declaratur quid et qualiter quodlibet istorum significat. Tertio nota gravem fetorem intelligit odorem horribilem non talem qualis consurgit ex sola adhustione super carbones si esset vehementer putrida. Quarto nota non tantum dixisse super carbones effusum sputum eius infrigidato quando sit evaporato putrida ab eo elevata posito autem super carbones exaltatur et elevatur quare protinus magis percipitur. Quinto nota non solum ex hoc contingendi sputum esse putridum sed etiam ex proiectione spiritus et respiratione in vase pleno quod si fundum cito petierit signum est quod est

putridum si autem non non ut 2a 3ii capitulo de pure et sanie cuius causa sumitur quoniam ex putrefactione evolant partes subtiles in ea remanentibus terrestribus quare ubi sputum primo naturaliter aque supernatabat posterius fundum petere propter ipsum flegma multum de aere inse includere et similiter alia sputa non putrida quod totum intelligendum est preveniente tali signo ubi enim non preveniret non habet evidentiam pauca enim materia contenta in pulmone catarrali vel alia consequens est ipsam sanare et febrem removere. Et capilli a capite. Quarta quod capilli effluentes a capite in molestatis a pthisi sunt mortale signum probatur sic huiusmodi capillorum defluxus significat maximam humiditatis membrorum exsiccationem et virtutis debilitatem quod quod nota quia nota et amplius declarabitur. Primo nota capillos propter multas causas posse deficere vel effluere primo propter humorem corrosivum exsiccantem resolventem vel corrodentem substantiam radicis plus autem enim resolvitur vapores in pelle quae tendunt et ipsum exsiccantes. Secundo propter maiorem complexionem siccam vel calidam et materiam illam siccam consumentem. Tertio propter frigiditatem pororum constringentem et prohibentem transitum. Quarto et propter humorem exsiccantem simul propter nutrimenti defectum. Ad oppositum hic potissime non propter particularem causam sed merito consumptionis a pthisi provenientem debet enim esse sermo. Ex quo colligitur causa verificans quia significant in toto magnam primo quam ultimatam exsiccationem processisse hec autem faciente pthisi est mortale. Secundo aliter enim causa est defectus huiusmodi allegantur capillos cum licet autem defectus consequitur debilitatem virtutis nutritive in toto ex paucitate spiritus vitalis et ob defectum virtutis expulsive et possunt adhuc fumos acutos generatos in pthisico multiplicatos et cum humiditate exsiccantes et consumentes. Similis sunt quantum ad primum colligitur 2a 3ii capitulo de pure et sanie et quantum ad 2m ibidem capitulo de signis pthisis et est utilis et ampliat ut patet.

Quibus a pthisi quod afforismus est ista. Diarria superveniens pthisicis a quibus effluunt capilli est signum mortale patet quia significat vel

tinuatam debilitatem igitur quaestio vera patet quia et auctor circa textum declarabit. ¶ Primo nota licet diarria proprie sumpta ut sic distinguitur contra lienteriam et dissinteriam que est fluxus humoralis posset auctoritas verificari hic tamen diarria extendi potest ad omnem fluxum sive fuerit cibalis sive humoralis cum excoriatione sive sine excoriatione dum tamen virtutis contentive debilitatem consequitur. 2o nota huiusmodi fluxum multas consequi posse causas supposito autem sermo est de huiusmodi fluxu consequente debilitatem virtutis regitive retentivus ex ptisi cum debilitato calore cordis in toto debilitata est virtute naturali corporis imbecillitatur tam contentiva quam digestiva virtus quare fluxus superveniunt humorales vel cibales. Ex hoc colligitur causa verificans auctoritatem. ¶ Ex quo patet quare dixit supervenient super casum pilorum denotat enim hanc diarriam consequi virtutis contentive defectum cuius defectus arguitur ex casu pilorum ex quo arguitur defectus calidi et humidi naturalis in toto et per consequens virtutis contentive defectus. 3o nota hoc esse signum et causam mortalem ut colligitur in commento. ¶ Est enim mortale signum pro quanto significat ut dictum est. ¶ Est causa mortalis ex quia causa est maioris debilitatis cum enim per huiusmodi fluxum humiditates naturales evacuantur que alias debito tempore retinerentur ut cibus foveatur ex eo quare per amplius prosternitur. In argumento concluditur non solum ex hoc mortem absolute significari futuram sed etiam significat ipsam esse vicinam et similiter summa hanc colligit [illegible] 24 tractatu 2o capitulo de signis ptisis et a Serapione 2o breviarii capitulo 22o de ptisi. ¶ Et est utilis in actu pronostico ut patet. ¶ Et ampliatur ad omnia corpora cuiuscumque sexus vel etatis in quibus fit talis huiusmodi signorum ptisis. ¶ Et meste in suo de [illegible] capitulo de ptisi.

Utrum sputum gravius fetens et casus capillorum et diarria supervenientes in ptisi sunt signa mortalia. Arguitur multipliciter quod non primo ex ptisi non potest fieri capillorum casus igitur questio falsa quia est nota et maior arguitur quia maior est exsiccatio in corpore morienti quam in ptisico sed a corpore morienti non cadunt pili immo in ipsis reperiuntur nasci et augeri igitur etc. Confirmatur multo enim maior fit exsiccatio in corpore naturaliter per suas etates decurrente usque ad mortem quam in ptisico iuvene ex ptisi moriente sed in primo non fit excidentia capillorum igitur etc. patet quia et auctor similiter intelligens. ¶ Et potest persuaderi quia aliquis per potentiam sanaretur ptisicus adhuc esset in etate iuventutis igitur etc. ¶ Confirmatur maior est quantitas humidi continuantis pilos pedum ad cutim pedum quam capitis sed per ptisim non cadunt pili pedum igitur nec capitis. ¶ Consimiliter de superciliis arguitur. ¶ 2o principaliter sic potest esse in principio ptisis advenire alopiciam aut calvitium et tamen non erit mortale signum ut patet igitur etc. ¶ 3o ad principale sic fetor anhelitus in ptisi non est mortale signum igitur etc. patet quia et auctor similiter intelligens plures enim sunt homines per totum suarum etatum discursum in fetore anhelitus decurrentes quibus si supervenerit ptisis procul dubio illud non erit mortale signum. ¶ 4o ad principale sic per diarriam ptisis supervenientem potest saniosa materia evacuari ad quod potest sequi corporis alleviatio et mundificatio igitur talis diarria non est mortale signum patet quia et auctor colligit summa 3a pluries. ¶ Confirmatur ventris stipticitas in ptisi est mala sed eius lubricitas debet esse conferens quia tenet et auctor patet intelligenti. ¶ Ad oppositum est Ypocras et commentator in aphorismus lecto. In ista questione sunt premittende distinctiones quedam et notabilia / 2o conclusiones de quesito.

¶ Quantum ad primum premittendum primo sputum gravius fetens et penetrans propter multas causas posse contingere primo propter putredinem materie vel in gingivis existentem sicut putrida caverna in ipsis frequenter reperta 2o propter putredinem catarri a capite ad os vel ad gutture vel ad pulmonem descendentem / 3o propter ulceris putredinem in pulmone existentis aut materiam saniosam qualitercumque per contrarietatem sive incompunctionem sive vel quantum supra contingit differunt autem per signa propria in suis capitulis perquirendam propter tunc ex ulcere pulmonis est quod egreditur cum tussi et quod ante ipsum precesserunt signa ulcerationis pulmonis et quod descendit statim dum magna prohicitur. ¶ 2o premittendum capillorum casus propter causas contingere tamen aliqualiter explicatas expressius etiam Avicenna quarti capitulo primo colligendas in ptisi et ex ptisi causa prima est paucitas materie ex qua elevari debet fumus ex quo generatur pilus / 2o consumptio humiditatis glutinose cuiusdam

p[ro]piam pilus cuti alligatur et hoc aut propter aut propter
nimium defectum cutim humectancium aut propter
fumum acutum igneum in toto dispersum cutim
et pilorum radicem exsiccantem quare non re
tinentur et cadunt Et per idem patet causa quare
in tempore cadunt pili frequenter scilicet in parien
tibus egritudines acutas valde scilicet in sumen
tibus venena valde calida aut morsis a serpe
tibus calidis valde cadunt pili ymmo eciam que
excoriant propter fortem siccitatem et forte propter
humiditates acutas valde ad cutim peruenie
tes consumentes sua acuitate et excoriantes
¶ 2ª pmittendum quod licet ista causa sit tota
aliquando in phtisi tamen non uniformiter in toto
cadunt pili aut propter difformitatem in causa
exsiccante aut humiditate glutinante grossicie
viscositate et glutinositate aut propter pororum
angustiam et latitudinem in una parte magis
quam in altera Ex quo patet quare facilius
cadunt pili capitum quam pedum et superciliorum
Et sic de aliis multis licet sit contingens esse
tantam siccitatem et ita fortem tamen ut non solum
capilli ex capite defluant sed eciam de pedibus
¶ 3º pmittendum diariam talis superiam ut
circa literam dicebatur a multis causis posse
contingere causa tamen eorum in proposito est
sermo est continue debilitans consequens
debilitatem cordis principalis et aut stoma
ci que comprehenditur ex toto extenua
cione pulsus debilitate cum quibus stantibus non
posset virtus corporis laudabilem materias sa
niosas pfluxum ventris expellere unde eciam
ista diaria debet esse perseverans qualis non
est critice facta ¶ Quantum ad 2um sit hec
prima quod non quodlibet sputum gravius fetens
apparens in phtisicis est signum mortale et
si sit malum probatur quia consequens putre
factionem inde vel gingivis vel stomaco et
sic de multis aliis non est mortale signum
non eciam quod tamen quod sit malum satis patet ¶ 2a
quod quodlibet sputum gravius fetens perseverans
cum phtisim et merito phtisis est contingens
est mortale signum Et istam conclusionem
volunt ypo. super afforismo 12º patet quia
quodlibet tale significat alteracionem vehemen
tem in pulmone et putredinem pravam iam eciam
patet quia et auctor intelligentis superius de ea
¶ 3a quod quilibet defluxionis capillorum super
veniens phtisi est signum mortale patet quia
phtisi ampliori et salubri ex aliis potest accide
alopicia propter aliquam de causis salubribus
alopicie et eciam patet quia et auctor sic vult intel
ligere ¶ 4a quod quilibet defluxus capillorum
notabilis et perseverans et superveniens phti
sico et merito phtisis in eo contingens scilicet exsic
cacionis a phtisi provenientis est signum mor
tale Et istam conclusionem intellexit ypo. in afo
preallegato et 13º patet quia quilibet talis sig
nificat phtisim confirmatam et iam in te maxi
mam exsiccacionem processisse quod eciam patet
quia et auctor colligi potest ex dictis in fine a. 10
Ex quo eciam concluditur unguium gibbositatem
signum esse mortale significat enim carnem
sub ungue iacentem cui annectitur unguis
minoratum esse in suis dimensionibus quare
et ungues incurvari in sequendo carnem cui
annexa est Quare autem in phtisicis causetur
rubedo in pomis maxillarum alias decla
rabitur ¶ 5ª quod sequitur quod non quelibet diaria
phtisi superveniens est mortale signum patet
quia potest supervenire diaria critica aut
propter cibos acutos aut aliis de causis non
quarum nulla est mortalis vel mortale signum
quod eciam ¶ 6ª quod quelibet diaria perseverans
merito phtisis contingens et phtisi superveniens
est signum mortale probatur sic quelibet talis
significat merito exsiccacionis et debilitatis
membrorum principalium stomaci digestivam
et contentivam scilicet epatis attractivam et con
tentivam esse quasi extremaliter defectam quod
eciam patet quia et auctor sentit ex dictis ¶ 7ª
eciam talis diaria perseverans est vel causa
videlicet ultimam virtutis casus quod eciam 4a
nota et auctor satis supra patuit Ex quo sequitur
quod huius diaria capillorum casui iuncta ad
hunc evidencius ostendit mortem vicinam
et istam conclusionem volunt ypo. et commentator
in commento et afforismo 13º ¶ Ad argumenta pri
cipalia ad primum dicitur negando antecedens negatur eciam
in quolibet morientem maiorem esse exsiccacionem
eciam ut patet ¶ Ad primam confirmacionem dicitur
quod licet decrepitus propter eius eciam substancie
et etatem magis exsiccatur phtisicus vel
dicitur quod humiditas inebrialis in illo sene
magis exsiccatur substantifice inadefac
tiva tamen humiditas inebria inadefactiva
et nutriens quantitative est multo plus
consumitur in phtisico vel ethico et illa est per
cuius presenciam pili melius alligantur ymmo
quod conservent augent et conservant in

mortuorum corporibus unde ipsorum non est
regimen sed generatio sola 2o regimen non
cum sint animalia ¶ Ad 2m patet ex dictis
in questione qualiter respondendum sit
¶ Similiter ad 3m et quartum quia cum pro
babant aliquas conclusiones in 2o articulo questionis
positas et cetera ¶

Quicunque sanguinem et cetera / 9o afforismus
sanguis spumosus per sputum eg
rediens egreditur ex pulmone quia
si esset sanguis ex aliquo membro
egrediens deberet proporcionari membro
ex quo educitur sed non proporcionatur sanguis
spumosus nisi pulmoni ergo 9o vera patet
quia et alia circa textum declarabitur ¶ Primo
nota quod per spumam et spumositatem corporis sit
intelligendum alias declaratum est quia supra
parte quarta huius afforismi quarto sanguinem
ergo spumosum intelligere possumus primo
2m partem eius superficialem partibus quibus
dam aereis sanguinis partibus inclusis
et ampullas quasdam causantibus et super
ficiem superiorem in sanguine petentibus
sicut videmus frequenter in flobotomia
¶ 2o ymaginari possumus sanguinem spu
mosum 2m totam substanciam eius ita quod non sit
partem eius notabilem reperire que non sit
spumosa ¶ Ad propositum et si utroque modo intel
ligi posset potissime tamen est hic 2o modo
intelligendum ¶ 2o nota notanter dictum
esse ex sputum quia si aliquo modo expelleretur
ut provomitur non esset signum ipsum ex pul
mone educi ¶ 3o nota hoc potissime
intelligendum esse si cum tussi egrediatur
alias non ¶ 4o nota ex pulmone id est ex substancia
pulmonis quia spongiositate sua 2o ex
pulmone id est quia ex aliquo in pulmone con
tento ut puta ex vena vel arteria pulmonis
¶ Ad propositum 2m utrumque modum potest verifi
cari afforismus ut sit sensus ex pulmonis substancia
vel ex aliquo in pulmonis substancia contento
sit eductio si enim fuit sanguis 2m se totum
spumosus ut non sit in eo reperire notabilem
quantitatem non spumosam significat hoc egre
di ex substancia pulmonis aut insensibilibus
venis per substanciam pulmonis dispersis vel caro
sitatibus eo quod sicut sanguis accedit
ad nutriendum pulmonem ita in modo substancie
disponetur 2m substanciam pulmonis sed substancia pul
monis est spongiosa et cetera ¶ Consilii et cetera

si egreditur ex vena non tanta spumositate
fit spumosus ¶ Ex quo patet magis spumosum
esse sanguinem egredientem ex vena pulmonis
quam alterius membri quare per consequens veri
ficatur afforismus ¶ Et similis sententia colligitur huic
2o canonis fen 3a tractatu 5o capitulo 3o de sputo
sanguinis scilicet satis ad principium et 2o techni
28o capitulo et est utilis in actu operativo ut
patet et ampliatur ad omnia corpora in quibus
contingit sanguis sputum cum condicionibus
dictis et cetera

Iam post hito et cetera / Iste afforismus patet
ex afforismo 13o cum eo quod addit co
mentator in commento quarte et cetera
particule ex pleureside quod prima si
facta empima ex pleuresi per pur
gentur in xl diebus ab illa die
qua incipit ruptura tales sanantur
probatur quia nullus perfecte removetur vel
eradicatur materia faciens empima ergo 9o vera
patet quia et alia circa textum declarabit ¶ Primo
nota in proposito posse sumi empima proprie et
communiter ut supra ¶ 2o nota notanter dixisse
ex pleureside primo quia hoc frequencius ac
cidit et facilius 2o quia si ex peripleumonia
quod est frequenter contingit hoc fieret non est tutum
dato quod in xl diebus evacuaretur materia cum
peripleumonia remaneat ulcus et notabilis solu
cio continuitatis in pulmone ¶ 3o nota non esse
intencionem ypocratis solum in xl die posse
fieri huiusmodi purgacionem sed debet intelligi
a xo die citra posuit 5o autem xom diem sed
quam acutarum egritudinum finem quia cum
aliqua fuerint egritudo materialis 2m
plurimum est prolixa notabiliter contingit tamen
et ultra et citra aliquantulum terminari 2m
variam disposicionem virtutis et materie et
adhuc proporcionis virtutis ad materiam ut
alias sepius et frequencius declaratum est
¶ 4o nota notanter dictum esse a die rup
ture cum enim pleuresis et empima sint eg
ritudines distincte distinctas debent habere
crises et dies creticos computaciones sic
quod debet fieri computacio a principio pleuresis
sed a principio empimatis huius autem principium fuit
in die rupture dum enim ruptum fuit apostema
lateris recepta fuit materia in pectoris
mediastino ¶ Et tota causa est quia alia est
actio virtutis in materiam et alia pugna
postquam effusa est materia et cetera et alia pugna

collecta erit in pectore graviter vide ergo alia
erit crisis et qualiter alia computatio ¶ 2o non
esse intellectum ypocratem quod si evacuaret empi-
ma materia removeretur empima hic enim
est inartificiale dictum quia quilibet novit si mult-
um sanaretur egrotans quia evaderetur periculum
cadendi in ptisim quam incurreret si ultra xl. di-
es sanies notabiliter retineretur ¶ 3o non ¶ 2a
quod huiusmodi corporibus in xl. diebus non pur-
gatis efficiuntur ptisici probatur sic in talibus
a sanie longo tempore retenta ulceratur pul-
mo ergo etc. patet quia ex quo incurrunt ptisis et
aliqua certa tamen declarabitur ¶ 4o nota
non esse intellectum ypocratem quod universaliter
si non purgentur transeant in ptisim quia posset
materia illa permutari ad aliud membrum et ali-
quando causari egritudinem ut ad crura guttur et sic
de aliis sed quod est sic glosanda si non purgentur
ita ut adhuc empima maneant nec permutentur
ad ptisim et sic intellexit ypo. ¶ 5o nota ut
argumentatur in quanto sanies ad pulmonem eff-
usa efficitur calida valde et acuta quare ex-
siccat et calefacit pulmonis substantiam si longo
tempore retineatur et tandem acuitate sua
corrodendo ulcerat pulmonis substantiam et per
consequens ptisim causat ¶ ex isto colligitur causa ne-
cessitatis affori si enim non purgentur in xl.
die vel circa significat virtutem impotentem
esse ad hanc saniem expellendam quare longo
ulterius retinebitur tempore et per consequens
pulmonem ulcerabit vel significat virtutem
iam ita debilem esse et defectam et pulmonem
calefactum ut materiam hanc non superet
quare longiori tempore retenta causabit
ptisim 2um modum iam dictum ¶ et ulterius sua
colligitur ex 3a 3ii tractatu 4o primo capitulo
et quando non mundificatur pleureticus
[illegible] dicens tunc iam cadit in peripleumoniam
et ptisim et 2o [illegible] 2o capitulo scilicet de pleuresi
si ubi pariter allegat afforismum et verificat
et est utilis in actu practico quia scilicet pronostico
et operativo ut patet et ampliatur ad omnia
corpora in quibus pleuresim talis contingit
ad empima permutari 10 etc. ¶

Calidum nocet etc. ¶ 7o est ista
calidum nocet eo frequenter utentibus probatur sic huiusmodi ca-
lidum corporis a naturali temperie
[illegible] et etc. patet quia et aliqui probat quia
carnium facit effeminationem nervorum insensibilitatem

sine debilitate mentis stuporem ergo etc. ¶ ulterius
sua colligitur 2a primi doctrina 2a capitulo
de hiis que proveniunt ex usu balnei dicen-
dam ornate et est utilis in actu practico et
operativo ut patet et ampliatur ad omnia
corpora huiusmodi balneo vel actuali calido
nimium utentia ¶ primo nota antiquo tempore
ut colligitur in libro de regimine sanitatis
homines post exercitium quiete balneo aque
dulcis mediocriter calido scilicet sani utebantur
in quo multorum consequebantur utilitates
in resolutione superfluitatum que ex exercitio
derelinquuntur et remotione lassitudinis ex
eorum consequentis ut colligi potest 2a primi
doctrina 2a 2o capitulo nota tamen in huius-
modi balnei usu nimio errarent hic posuit
hanc pro calidum enim intellexit actuale
ut balnei ¶ 2o nota huiusmodi calidi usum
nocere ex inconvenienti applicatione que
esse potest inquantum aut ex parte qualitatis
puta intensionis aut remissionis aut
medie aut ex parte dispositionis corporis
ut puta si sit cibatum repletum aut fame-
licum aut ex nimia eius frequentia ut
locus allegatus habere potest hic autem solum
expressit frequentiam et tu declara quod
aliis modis nocet ¶ 3o nota dicit hic re-
lative ut sit sensus calidum nocet ipso
calido frequenter utentibus intelligendo fre-
quentius plus quam corpori conveniat secundum
iudicium periti medici corporis dispositionem
et balnei operationem inter se comparantis usum
enim uni corpori frequentiorem quam oporteret
non est alteri corpori frequens sed forte me-
diocris aut rarius ¶ 4o nota huiusmodi
calidi usum carnium facere effeminationem
per effeminationem intelligendo infrigidationem
cum remollitione et laxitate quadam qualis in
mulieribus reperitur hoc enim frequentius de-
bite occurrente multum de spiritu et calore
naturali resolvitur quare infrigidat corpora
humiditate etiam sua inimica per poros penetrante
carnem remollit unde remanet caro fri-
gida humida et laxa debilitate enim [illegible]
calore naturali superhabundantes flegmatice
humiditates circa ipsam retinentur flegmatice
ipsam etiam mollificantes 10 etc. ¶ 5o non
per eandem causam etiam facit nervorum insensibilitatem
quia infirmi sunt et non constricti
et solidi soliditate requisita ad nervorum

operationes ipsius namque humectatus et
remollitus relaxantur et fiunt fluidi vel flu-
ctuantes ¶ 3o nota pro intellectu predictorum de-
bemus intelligere virtutes constitutive et
conservative ac interiorum virtutum consequentes
naturas habitudines in suis operationibus
que possunt esse aut diminute aut fracte aut
corrupte licet possit extendi ad omnes spiritus
tam interiores quam exteriores operationes
hec enim calido spiritum multum resolvente
animales et vitale cerebrum et cor infrigidante
et humectante habeant operationes in-
tutum constitutivas tam interiores quam
exteriores quare in eternum homo sicut
stupidus quamvis stupor proprie sit certitudo
in sensu tactivo 2a 3a capitulo de stupore
¶ 4to nota fluxum sanguinis potissime
in corporibus ad hec dispositis sanguinem facit
cum actuali caliditate sanguinem ad supe-
riora et precipue in moventi rarefacit eum
et ampliat sanguinem in suis dimensionibus
quare magis replent venas rarefacit eas
et mollificat orificia venarum quare
disponuntur ad operationes ut patet quod flebotho-
mari in mani tenent manum in aqua calida
¶ 5to nota defectionem spiritus sequi re-
solutionem et sanguinis fluxum vita autem
maxime ex sanguine et spiritu consistit
quare ad hoc apta est mors subsequi
et potest intelligi adhuc omnia nocumenta
scilicet sanguinis fluxum et spiritus defectionem et
cetera alia supra nominata seu narrata de-
ficiente scilicet spiritu quia evacuantur cum sanguine
et quia non regenerat sanguinem deficiente

Tertium assertum sit verius arguitur
quod non primo calidum carnes corru-
gat et consiccat ergo non affirmat
probatur quia et autem colligitur 2a pl
allegato capitulo de balneo multum calido
¶ Confirmatur quia omne resolutivum est
consiccativum ergo nullum tale est humectativum
3o quia frigidum et humidum faciunt humorum
materiam ergo non calidum patet quia cum
frigidum et calidum sint contraria sicut ergo
frigidum humido iunctum facit hec calidum
non faciet ¶ 4o stupor fit a frigido ut
1o canonis capitulo 3o de medicina stupefactiva
et aliqualiter 2a 3a capitulo de stupore ergo
calidum non est stupefactivum ¶ 5o calidum
occurrens movet materiam a centro

ad circumferentiam influxum aut sanguinis ex
quia reinquedinibus venas ut capitulo de
flo a et prima quarti capitulo de cura mutilarum
¶ Confirmatur hec infrigidat et humectat
ergo ingrossat sanguinem et per quem rem? go
tale calidum ponitur temperatum si calor
corporis et spiritus conservativum et per quem non
faciunt spirituum defectionem ¶ Confirmatur
quia vita dependet a calore naturali
complexionali consistente in membris ut a°
methafisice commento 22o et 1 libro de iuventute
et senectute generationi innentis rerum ergo
ad spiritus defectionem non sequitur ¶ In opposito
est ypocras in afforismo et galienus in commento ¶ 1o
quod non repugnant eandem causam vel similem
in eodem corpore sub variis mensuris aut approxi-
mationum modis occurrentes varios
primo contrarios producere effectus sicut
balneum temperatum corpori quemvis tem-
pore occurrens aut exarctum confirmat et in eo
mora ulterius prolongata egritudinem
facit et motus in primo calefacit ultimatum
tamen resolvendo infrigidat ¶ 2m hac
tenende sunt iste due conclusiones primo in usus
usus calidi iam dicti potest iam dicta cum
re nocumenta licet temperatus multa iuvamenta
¶ 3a quod aliud tamen usus et
alius potest alia primo opposita predictis
nocumenta inducere patet satis intelligenti
¶ Ad argumenta ad primum dicitur quod licet calidum
multum intensum poros constringit et carnes
contrahit et corrugat non tamen quodlibet
¶ Ad 2m dicitur quod non repugnant idem secundum
resolutivum et madefactivo humectativum
sicut aqua calida in primo resolvit et ex-
siccat et postea humectat ut dicta aqua
postquam cessaverit actualis calor ¶ Ad
3m negatur quia ¶ Ad 4m negandum est quia
quia calidum calefacit sanguinem et aperit
orificia venarum ut dictum est ¶ Ad quintum
et ad confirmationem patet quid sit dicendum

Frigidum non spasmos etc. 19o p.
afforismi est ista frigidum est causa
spasmum et tetanum nigrorum et
rigores febrium et alia et febres
probatur sic frigidum est causa per naturalis
constrictionis et sic per tensionis nervi mor-
tificat spiritus et causat subitam inalter-
sensationem in membris lacertosis ergo causat
spasmum tetanum etc. quia tenet et autem circa.

tam declarabitur. Similiter summa colligitur hinc 2a primi doctrina 2a capitulo 12o s. de causis mo tuum non naturalium et hoc quantum ad illud quod dicitur de rigore et spasmo et 2a 3a quantum ad illud quod de rigore summa quarti tractatu 2o capitulo primo putredo accidit et 8uo problematum problemate primo et quantum ad febrem summa quarti capitulo de effimera ex frigore et est utilis in arte practico ut patet et ampliatur ad omnia corpora quibus indebite frigus occurrit. ¶ Primo nota quod aqua frigida corpori nostro 2m debitum modum et mensuram occurrens multa potest facere nocumenta colligenda 3a primi doctrina 2a capitulo 4o s. de balneatione cum aqua frigida quia tamen indebite occur rente tam qualitate quam quantitate et etiam frequentia ex parte etiam dispositionis corporis indebite occurrens plurima potest inferre nocumenta tacta in littera et adhuc plura secundum specialem. hic istum in dixit affir indebitum eius occursum ex parte frequen ter occurrentem ¶ 2o nota spasmum et tetanum ex usu aque frigide immoderate esse posse primo proportionatum ad quam repletionalem cum materia humorali replente ut si ipse frigiditatem retineant superfluitates flecte in nervis et congregentur nervos contrahentes et ipsos dilatantes similiter et tetanum ut si in membro retenta materia uniformiter aggregetur ut fiat membrum penitus in flexibile eodem modo repletionalem ex ne cessitate uniformiter per totam substantiam membri et erit tetanus vel circum aut difformiter et erit spasmus. Consimiliter etiam non proportiona tum ad materiam congelando et contrahendo etiam uniformiter congelando fiet tetanus et hec omnia superius declarata sunt ple ne et non solum ab aqua sed ab aere et aliis talia fiunt ¶ 3o nota nigrorem i. colorem lividum ad nigredinem tendentem de quo in commento plene et 8o problematum proble mate primo causa patet ¶ 4o nota febrem etiam consequi primo effimeras per obstructionem po rorum sic eventato calido quare supra incendit et inflammatur similiter etiam putridam suppura tionem prohibitam secundum primo de differentiis fe brium et summa quarti ¶ 5o nota rigores fe brium ut in febribus pervenientibus a materia fri gida que in primo paroxismi delata supra intestina

los et lacertos causat rigorem quia motu occursum illius sicut contingit in fine quartane de quo quarta primi tractatu 2o capitulo de rigo re et octavo problematum problemate primo

Tertius afforismus sit verus. Aqua calida non primo frigidum curat tetanum et spasmum ut infra affor. 22o 2o confortat calorem 3o nigrorem facit nigriores 4o contingunt febrem quod non facit aqua colligitur summa quarti tractatu 2o capitulo de cura putridarum in generali ¶ 5o [illegible] fit a calore quod non a frigore [illegible] et aqua summa quarti allegato capitulo et octavo problematum problemate 9o [illegible] frigidam habebat [illegible] facit sensum [illegible] non curat rigorem ¶ [illegible] sicut [illegible] affirmative [illegible]

Frigidum [illegible] summa 9o fri gidum est inimicum nervis ossibus dentibus cerebro et spinali me dulle probatur sic hec enim omnia membra habent modicum calorem innatum igitur occurrente multum leduntur et propterea patet summa et aqua circa tam declarabitur ¶ 2o nota licet de aqua frigida sit specialiter positus afforismus de quolibet tamen fri gido potest intelligi actu sit tali adhuc po tentia per se sive per accidens ¶ 3o nota nocet nervis quia complexio nervorum frigida est [illegible] facile corrumpitur modicus calor [illegible] facile etiam ipsum congelans impedit sensum et motum operationem eius ut patet ¶ 4o nota nocet etiam dentibus primo propter eandem causam 2o quia valde sunt exterius positi valde etiam nocet si penitus occurrentibus calido [illegible] frigidum occurrat [illegible] quarti capitulo de conservatione dentium et per idem patet quod ossibus omnibus lacertis et panniculis ¶ 5o nota non solum cerebro frigido per me dullam substantiam [illegible] omnibus eius propter easdem causas que prius dicte sunt [illegible]

¶ Calidum non [illegible] ¶ [illegible] 9o calidum [illegible] confert et eis [illegible] probatur sic [illegible] dum est calidum naturale [illegible] primum naturale conservatur quod quarta patet summa et aqua circa tam declarabitur ¶ Primo no ta per calidum in proposito intelligendum esse quod [illegible] calidum moderate occurrens corpori [illegible] tale enim amicum est ¶ 2o nota tam calidum superfluum quam frigidum

superfluum nocet corpori sicut et tam frigidum moderate occurrit quia calidum confert calidum, ut dicit auicenna et frigidum ... quia aliis partibus plus ledit frigidum quam calidum si moderate occurrant sub mensura mensura competit calidum quam frigidum ymo sub aliqua mensura calidum confortat et delectat sed quia si frigidum occurreret mortificaret et stupefaceret ... summa hanc totalem collige ... primum capitulo de complexionibus et ... doctrina sexta capitulo ... et fen ... capitulo et aliquantulum 2a primi doctrina 2a 3o capitulo de signis complexionum ... generis signorum et 2a ... capitulo primo et ... 3o capitulo de conservatione ... et ... de ... capitulum ...

[illegible] tum frigidum sit minus nocivum quam calidum arguitur multis quia non primo quia ... frigidum ... superflui ... patet, non ... quia ... calidum ... dicit ... ita cum ... calidum superfluum sicut frigidum ... quia ... effectus medicamenti ... frigidum confert nervis ... probat quia ... complexio naturalis ... et ... nutrit ... verum sunt frigida ... ¶ ... magis conservativa ... fit ... quia ... conservativa ... fit ... ¶ ... quia complexio ... calida ... sunt ... frigida quae non nocent ... et ... capitulo de medicinis ... conservativis ... ¶ ... lapsus ... ad calidum et lapsus ad frigidum ... et lapsus ad ... ¶ ... lapsus ... calidum ... et ... partibus plus nocet ... calida quam frigida ¶ confirmatur ... nocent ... conformant ... existimentur ... calidum et frigidum ... quantum ... impugnat ... ¶ conservatur ... nocet ... et ... calefacientia ... sicut infrigidantia ... primo similiter in 2o et ... in 3o et ... gradus

... patet, quo et aliud patet destruendo ... non capere nocent destruendo ... et alia ... ¶ ... appellatione ... operationis ... in augmento ¶ ... sunt ... gradu ... ¶ ... ad ... sit hec prima distinctio ... aliquid calidum vel frigidum ... actu ... sive ... virtualiter distinctio ... ¶ ... distinctio ... aliquid calidum ... activa et passiva activa ut medicina passiva ut ... vel nutrimentum ... activa ... passiva ... alterius ... conservativa ... ¶ ... distinctio ... sunt ... neutra ... ¶ ... non qualitatem ... est ... naturalis ... conformiter ... quia ... naturale ... frigiditas ... loquendo ... ¶ ... suppositio quod plus ... natura ... ¶ ... suppositio ... et ... calidum ... frigiditas ... capitulo de complexionibus ... doctrina ... capitulo ... 2a primi doctrina 2a capitulo 3o ... 2o capitulo ... ¶ ... sit hec ... actualiter calidum vel actu frigidum ... patet ... calidum et ... actu frigidum ... complexionis et ... actu calidum ... complexionis ... frigidum ... actiua vel passiva calidum vel frigidum ... ¶ ... aliquo actu

ul' poa respectu illorum membrorum est corrupti[m]
ul' saltem a suo temperamento remoti[m] ¶ Ter-
tio aliquid actu ul' potentia frigidum est aliquo
certo dato actu ul' poa calido in ebrietate ul'
alicui sponsa magis confirmans ul' amicum, aliqu
partibus in gradu 3º occultas faciat ¶ Quarta
quod licet tam actualiter quam potentialiter calida
perfecto membro in compositionibus i natura ali-
[illegible] permutatione concomitantia sicut quod frigida
quam calida patet sanitas magis attinet ca-
liditati 2ª ratio Ergo ima sequitur quod quodlibet
istorum i naturali dispositione sua existente
aliquibus partibus maior requiratur mensura ca-
loris ad obtinendum ipsum de sua complexione quam
frigiditatis quod plus participatur quodlibet
ipsorum de caliditate quam de frigiditate Ergo
quo sequitur caliditatem esse amicam et fri-
giditatem inimicam concomitantiam per intelli-
gentiam ¶ Ad argumenta principalia Ad primum
patet quod frigidum respectu calidi absolute est sim-
pliciter eius, mensura ledit frigidum quam
calidum, igitur respectu eius inimicum dicitur
¶ Ad 2m dicitur concedendo quod non quodli-
bet [illegible] frigidum nocet sicut intensum in
tali gradu nec illud est frigidum [illegible]
¶ Ad 3m per idem patet solutio per frigida
[illegible] concomitantia ¶ Ad 4m dicitur quod per
manifestam qualitatem [illegible] est ibi ratio [illegible]
[illegible] aliquibus tamen partibus plus noceret
frigidum in 3º ul' 4º quam calida ¶ Aliud
argumentum dicitur quod absolute lapsus [illegible]
ad calidum est lapsus similis et proportionalis
licet respectu cuius sit generans ¶ Ad quin-
tum [illegible] dicitur sanitatem [illegible]
esse medium et [illegible] [illegible]
[illegible] equaliter i medias non tamen
[illegible] medium [illegible] proportionalitate [illegible] plus cum
[illegible] [illegible] quam alteri
¶ Ad 7m dicitur quod licet calida in augmento
[illegible] calefaciendo equaliter noceant sicut
frigida infrigidantia in 3º una tamen
maiori latitudine distat illa quarta gra-
dus caliditatis a temperamento dextrorsum quam
frigiditatis multo plus patet de caliditate
quam de frigiditate antequam ad corrupti-
onem ducetur in eius latitudine antecedente stat
[illegible] esse [illegible] quam frigida
¶ Prima quod ut quodlibet actu ul' poa activa
ul' passiva calidum ul' frigidum est membris
iam dictis in sua naturali dispositione consisten-

tibus inimicum ¶ 2ª quod possibile est huius mem-
bris eis valens suam dispositionem consistentibus
esse frigidum magis calido proportionatum ¶ 3ª
quod aliquod frigidum a temperamento horum
membrorum cum aliquo frigido equaliter
remotum [illegible] [illegible] sanius consistentibus
calido equali magis est amicum per suas oc-
cultas proprietates ¶ 4ª quod huius membris in
naturali dispositione consistentibus plus disto-
nentur alterato ad frigidum quam ad calidum
per priorem suppositionem ¶ 5ª quod aliquanta
mensura caliditatis in dente nervo ul' me-
bro ab aliquo calido producta est sibi sani-
tatis ul' amica quanta frigiditas esset sibi
valde nociva patet ex dictis Ergo 6ª sequitur
quod responsiva ad questionem quod calidum est ami-
cum [illegible] ¶ Ad argumenta satis patet solutio

Decima questio utrum membrum infrigidatum rectius
dono sana [illegible] eius sit
naturaliter infrigidata [illegible] calefacere
probatur quia quecumque talia
ad naturale temperamentum reducuntur quod [illegible]
¶ Primo nota quecumque [illegible] facta prius natu-
raliter quam ul' neutra ¶ 2º nota calefacere
[illegible] calefactionem ad naturalem [illegible]
reducere et ubi natura per se [illegible] non suf-
ficiat et hec cum calefacientibus per se ul'
[illegible] sive actu sive potentia [illegible]
factum equalibus [illegible] ut [illegible]
[illegible] et sint causa [illegible]
[illegible] qualia [illegible] ¶ [illegible]
¶ 3º quod membrum aut corpus a quo fiunt
sanguinem emanare et si infrigidatum
sit non tamen expedit calefacere probatur
quia per calefactionem fluxum provocat quod
patet quia et [illegible] intelligentes supra [illegible]
[illegible] noceret eo frequenter ¶ Primo nota sangui-
nem parvum esse fluentem ex vena ul' ar-
teria aut contrario [illegible] ul' magna corpus
debile fuerit ¶ 2º nota ex octavo terapeu-
tice [illegible] et quarta [illegible] primo quando
complicantur due intentiones [illegible] de
bemus preferre [illegible] ul' [illegible]
[illegible] non permittens negligere membro [illegible] per
naturalem infrigidato et alio sanguine
fluente ul' emanante [illegible] [illegible] [illegible]
plicantur intentiones una superior a mala
complexione frigida que indicat de sua
remotione per calida alia a fluxu sanguinis
que indicat de sui prohibitione ea [illegible]

io ad pariorem intendendum, parior autem [illegible]
plurimum est sanguinis fluxus ut supra [illegible]
est io [illegible] et causa anna calida dilatante

¶ [illegible] nota duplicia esse calefacientia quedam absolute [illegible] absolute [illegible]
facientia ¶ [illegible] dicitur [illegible] esse calefaciendum [illegible] calefacientibus [illegible] cum
[illegible] et [illegible] consentibus aliquando
[illegible] ut [illegible] secunda capitulo
primo [illegible] calefacientibus [illegible] sua [illegible]
ad primas parte colligitur [illegible]
[illegible] primum capitulo primo et plures
alibi et quantum ad [illegible] capitulo de fluxu sanguinis [illegible] et est utilis et amplius
ut patet [illegible] ¶

Ulceribus frigidum [illegible]
[illegible] frigidum [illegible]
[illegible] probatur
[illegible] frigidum [illegible]
[illegible] loca ulcerata [illegible]
[illegible] et medicinas
[illegible] nota [illegible] patitur
medicine moderatione et [illegible] declarabitur
statim ¶ primo nota [illegible] ulcus [illegible]
[illegible] distinguatur [illegible]
ut [illegible] tractatu [illegible] capitulo primo [illegible]
[illegible] ad [illegible] ad
ulcus [illegible] de quolibet [illegible] verificatur
ut patebit ¶ [illegible] nota frigidum [illegible]
[illegible] frigido [illegible]
[illegible] sicut aer [illegible] aqua [illegible] aliud
[illegible] de quolibet [illegible] verificatur
[illegible] frigidi [illegible]
[illegible] aquas frigidas [illegible]
[illegible] de simplici medicina [illegible]
[illegible] allegat [illegible] capitulo [illegible] ¶ [illegible]
nota frigidum [illegible] maxime [illegible]
[illegible] loca ulcerata [illegible]
[illegible] ad profundum penetrabilia [illegible] loca
[illegible] ut [illegible] loco
[illegible] resistenti penetrationem
[illegible] patet primo [illegible] frigido [illegible] a
calido posse [illegible] ut [illegible]
[illegible] ulcerata
[illegible] frigido [illegible]
[illegible] ulcerata [illegible]
[illegible]
[illegible] frigidum
[illegible] de simplici [illegible] capitulo [illegible] frigidus

et magis causabitur mordicatio aliis partibus
in parte ulcerata quam non ulcerata sufficit
[illegible] frigidum [illegible] in
parte ulcerata quam non sufficit [illegible] in parte non
ulcerata [illegible]
[illegible] ulcerata parte [illegible]
[illegible] aut fiat [illegible]
a frigido quam a calido [illegible]
¶ [illegible] ¶ [illegible] frigidum [illegible]
[illegible] probatur [illegible] frigidum [illegible] et
[illegible] et [illegible] humidum
[illegible] nota [illegible]
[illegible] tactum magis [illegible]
[illegible] et [illegible]
¶ primo nota non solum [illegible]
[illegible] frigiditas [illegible]
[illegible] membra non tamen [illegible]
a frigore [illegible] ut [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] nota [illegible]
[illegible] a calido [illegible]
[illegible] a frigido [illegible]
[illegible] et in
[illegible] humidum [illegible] ut [illegible]
[illegible] expressione [illegible]
et [illegible] sunt
[illegible] expressione [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] patet [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] frigidum causa
[illegible]
[illegible] impediendo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ primo
nota frigidum posse [illegible]
primo [illegible]
frigidum [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dolor [illegible]
[illegible]
[illegible]
¶ [illegible] nota frigidum [illegible]
[illegible] laudabilis [illegible]
[illegible] calor [illegible]

qua non fit nisi a natura vincente ut patet
de differentiis febrium et primo pronosticorum ultimo
commento et 3a quarti ubi tanguntur efficientia
saniem frigido ergo forti [illegible]
extinguitur calidum et congelat materiam sa
niandam et immobilem reddit quare reddit
prohibet saniei laudabilis generationem pro
hibet etiam saniei illaudabilis generationem quia
in illa per natura sit victa dominatur tamen pu
tredinalis calor qui extinguitur a frigido
ut dictum est ideo etc. ¶ Frigores regiones etc.
¶ 4a quia frigidum causat [illegible]
[illegible]
frigidum [illegible] etc. et [illegible]
[illegible] que [illegible] sunt etc. ¶

Utrum frigidum sit ulceribus nocivum ideo
induret cutem et dolorem faciat
sine sanie. Arguitur multipliciter quod
non. Primo solum calidum est mordax
sive mordicativum, 1a assumptum videtur colli
gi posse 2o canonis capitulo 4o de operationibus
medicinarum singularum ubi medicinas mor
dicativas nominat calidas. 2o quia tunc
a calido et frigido consimili tactui occurrentibus
similis causaretur sensatio consequens falsum
quia arguitur quia tam calidum subtile pe
netrativum quam frigidum subtile penetra
tivum causant mordicationem sine dolore mor
dicativo et [illegible] simplicem dolorem et tristem
sensationem. ¶ 3o nullum frigidum est penetra
tivum immo quodlibet prohibet penetrationem consequentia
arguitur quia omne frigidum inspissat
membrum cui occurrit et poros constipat ut
4o de simplici medicina capitulo allegato et
si sic ergo penetrationem prohibet et per consequens
etc. ¶ 4o frigidum intensum [illegible] semper
facit [illegible] mordicationem [illegible] et [illegible] non
causat [illegible] quia [illegible] patet [illegible] commento et
colligitur 2o canonis allegato capitulo et 4a
fen de sedatione doloris. ¶ 5o principaliter
frigidum intensum non indurat 1a etc. assumptum
arguitur sicut forte et intense calidum non
mollificat ita frigidum forte non indurat
quia videtur nota et assumptum colligitur ¶ 5o de
simplici medicina capitulo 30 ubi ponitur
quod apostematibus frigidis duris non compe
tunt fortiter calefactiva ergo etc. ¶ Con
firmatur aqua frigida removet extremi
tatum congelationem ergo et duritiem cutis earum
quam tenet quia congelatio non est nisi induratio

a frigido ut colligitur per Galenum 4o methodi 2o
canonis et assumptum colligitur 3a fen prima doctrina
prima capitulo 5o ubi ad literam inquit Sunt ho
mines quidam qui ponunt extremitates suas con
gelatas in aqua frigida et sentiunt utilita
tem ac si nocumentum ab eis removeretur
quemadmodum fructibus accidit congelatis
cum [illegible] prohiciuntur frigida fiunt
quemadmodum si ab eis extraheretur congelatio
et ab eis labitur et leniuntur et equantur et
si igni applicantur corrumpuntur sed quomodo
sit illud non est medico necessarium capitulo
de custodiendis extremitatibus. ¶ Ultimo
in canone frigidum facit saniem et sinat ad
saniei generationem ergo etc. patet quia et assumptum
patet quia mucilago psillii vel emplastrum ex
eo confert in maturatione flegmonis 3a 4i
capitulo de cura flegmonis patet etiam alias quia
aliquando nimia caliditas et subtilitas materie
impedit maturationem sive saniationem ergo
frigiditas superveniens sinabit saniationem
et per consequens etc. ¶ Ad oppositum est ypo. in afforismo
et Galienus in commento. ¶ In ista questione
premittenda sunt primo quedam preambula no
tabilia et terminorum notificationes 2o con
clusiones de quesito. ¶ Quantum ad primum scien
dum quod per mordicativum intelligere debemus hoc
illud quod merito subtilitatis sive substantie est valde
penetrativum in substantiam membri sensitivi ita quod
ex acuitate (?) spiritus faciat solutiones multi
minimas situs inordinatas et parve quantitatis
unde unaquaque parte sentitur singulariter
sed sentitur totum quasi unus dolor. Colligitur
hec descriptio 2o canonis 4o capitulo ubi describit
medicina mordicativa. ¶ Et dicitur penetrativa
ad differentiam rei grosse sue substantie non penetrantis
ad profundum talis enim est et si causet do
lorem non tamen mordicare dicitur. ¶ Et dicitur merito
subtilitatis substantie etc. quia contingit propter
multas causas aliquas medicinas esse pe
netrativas vel penetrare ut a forma specifica
vel propter partes stypticas [illegible] impelle
tes aut aliter. ¶ Et dicitur ulterius faciens so
lutionem per solutiones vero [illegible] solutionem
aut fortem distensionem intelligendo ad differentiam
etiam eius quod non penetrat nec solvit tale enim non
dicitur mordicare et dicitur plurium minimarum quia
solutio singularis profundata et non plurium
minimarum non mordicationem sed potius punctionem
faceret et dicitur ulterius inordinatas situs

quia in mordicatione quasi consistere propter membrum 2m varieque situs et inequalitatis profundos et superficiales dolere quod contingat propter diformitates ex parte materie solventis aut partium que solvuntur aut propter utrumque. 4. Dicitur ulterius partes [illegible] quia si sit magis [illegible] solutio causaret singulare dolorem distincte perceptum non sentiretur unus dolor mordicativus sed plures dolores et quia hic subiungitur ultimo quod unaqueque pars non sentiret singulariter. Ex quo patet tam a calido quam a frigido mordicationem fieri calidum enim penetrativum quia subtilis substantie in substantiam membri profundando et humidum consumativum partium exsiccando potest ipsum solvere 2m modum iam dictum sicut [illegible] de sinapi. Similiter frigidum subtile penetrativum [illegible] faciet hoc consumendo et resolvendo [illegible] sua subtilitate ad partes penetrat per poros et interius [illegible] et constringit usque ad profundum et hoc 2m multas partes [illegible] inequalibus retrahitur ad quas condensatio sequitur [illegible] illarum partium quibus adherent et sic solutio plurimum condensando et exprimendo humidum [illegible] ab illis. Quare fit solutio et [illegible] hic modus expresse Galieno de simplici capitulo 3o parte 2o. Sicut aliqua pars corporis [illegible] ita faciliter patitur mordicationem a frigido et sic [illegible] et ita difficilius, patet 3o quod sicut frigidum est intensius [illegible] subtiliori ad [illegible] ita est magis mordicativum [illegible] ingressio [illegible] ita magis aliis partibus et propter hoc tempore [illegible] existente [illegible] flante vento [illegible] mordicationes maculas et [illegible] mordicationes [illegible] in manibus ut Galienus de simplici allegato capitulo. Patet 4o quod licet tam a calido quam a frigido fit mordicatio fortius tamen et profundius a calido [illegible] causare mordicationem ubi non frigidum. Ex quo patet quod et principalius attribuendum est mordicationes calido quam frigido et hoc [illegible] in argumento. ¶ Ex his ulterius patet quare aliquod frigidum circa partes nostri corporis quiescens existens non causat mordicationem ubi tamen motu causat sicut motum et impulsum

apud nos penetrat magis sicut in flabellatione in tempore yemali contingit. ¶ 4o principaliter prointelligendum [illegible] a calido frigido et sicco sicut [illegible] generatur. A calido quidem subtile humidum resolvendo et a sicco similiter, a frigido vero inspissando et condensando. 2o humidum subtile [illegible] exprimendo et expellendo ex aliqua [illegible] a frigido liquabilia et aliqua non. Patet ulterius tam calidum quam frigidum per poros inspissare et membrum [illegible] patet 3o aliqua induratio a calido non a frigido sed potius ab humido molestare.

¶ 2o prointelligendum ut aliqua non repugnantia eandem qualitatem 2m speciem aliquem effectum producere cuius ipsa est remotiva variata eius impressione vel [illegible] frigiditas in manibus impressa generat dolorosam sensationem que [illegible] augmentatam sensationem dolorosam tollit et sic de aliis. ¶ 3o nota saniem laudabilem generari natura vincente et sic consequi dominium aut potentiam naturalis caloris. E contra vero illaudabilem victa natura et passus putredinali calore vincente et hic circa litteras declaratum est. ¶ 4o nota quod principale instrumentum quo natura producit laudabilem saniem sit naturalis calor [illegible] tamen [illegible] ab aliis que extrinsecus approximant [illegible] per se et quibus patiendus ut patet. ¶ [illegible] hic sit prima conclusio quod frigidum est ulceribus vel vulneribus aliis partibus maxime mordax probatur sic facilius penetrat frigus ad partes profundas ulceris aliis partibus. 2a pars hic [illegible] patet quia et [illegible] intelligentia. Ex quo patet quare specialiter dixit ipsum mordax esse ulceribus. ¶ 2a conclusio quod frigidum indebite [illegible] probatur quia inspissat et congelat et humidum exprimit [illegible] ¶ Correlarium tam a calido quam a frigido potest cutis inspissari et durities causari. 3a quod sequitur quod faciat dolere saniei generationem prohibendo prima pars patuit circa litteram et similiter 2a in precedenti articulo. ¶ 4a quod licet ita sit pacientibus tamen vigorando calorem aut ingrossando materiam aut calorem temperando potest frigidum iuvare saniei generationem. Patent argumenta adducta ante oppositum. Ad argumenta principalia. Ad primum dicitur Avicennam illam in illo ordine nominasse per frequentius

et facilius fit mordicatio a calida quam a
frigida medicina et ex hoc est quod habens quae
stupefactivam virtutem frigidas nominat, cum tamen
aliqua sit calida, ut alias declaratum est. Ad
2m dicitur quod licet tam a calido quam a frigi
do causetur mordicatio, causata tamen a ca
lido et causata a frigido sunt specie distinc
te. Ad 3m dicitur negando antecedens et negatur
illa quod omne frigidum est porrosum comparatum
ex nullum est penetrativum merito sue subtilitatis
et sua frigiditate comparatum et hoc non requi
nquat. Ad 4m similiter neganda est quia
stat enim aliquod sensibile aliquam sensationem
inducere ut suis et pulverisationes eius impressio
nem illam removere. Ad 5m dicitur negan
do quam propter ea que in primo articulo dicta sunt
et dicitur ulterius quod si aliqua per simplicem
infrigidationem et inspissationem sive con
gelationem sive expressionem partium humidarum
sunt a frigido indurata illa a calido mol
lescunt sed a calido ulterius resoluto humido
indurantur et volunt Galienus ibi quod inten
se calefacientia ultimate indurant, non autem
in principio ut patet in 2 etc. Ad confirmationem
dicitur primo ut michi occurrit quod ex fluxus
congelatur a forti frigore partes subtiles
consumente superveniente aqua frigida con
sistit primo quia ratione frigiditatis sue vinum
frigidus interius profundatur, adunatur vim
et [illegible] vigoratur et acuitur ut 8a
problematum 18o problemate ex parte ante
humiditatis levitur humiditas congelata et
equatur ut ibidem etc. alias forte aliter dicta.
Ad ulterius [illegible] conceditur quod frigidum per
accidens temperando calorem vel equando mi
nus subtile materiam aut colorem removendo sa
nat causatum ut hoc repugnat dictis in hoc
vel afforismo etc.

Est autem ubi in tetano / 9o afforismi
est ista multa infusio aque frigide
in iuvene bene carnoso etate media
tetanum paciente sine ulcere solvat
vel curat tetanum vel saltem contingit curare.
probatur sic talis aque infusio renovat
et fortificat calorem sed calor renovatus curat
spasmum ex 9o [illegible] etc. [illegible] etc. tam
declarabitur postea in tercia solutione argumentorum maior
et inde [illegible] sumpsit Avicenna hunc colligit 2o
complexionum 2o capitulo et 2a 3a capitulo de cura
tetani et ampliat non solum ad tetanum sed

etiam ad spasmum et alias neruorum egritudines
a simili causa pendentes. Utilitas huius afforismi
non est ex hoc. Primo nota in afforismo ex
plicari dispositionem removendam et causam
removentem sive medium et condiciones in
quibus debet talis causa curativa corpori
applicari. Tangitur primum per tetanum. Tangitur
2m cum dicitur aque infusio. Tanguntur cetera
condiciones quarum quedam sunt ex parte
corporis se tenentes scilicet quod sit iuvenile bene
carnosum et quod sit tetanus sine ulcere re
lique ex [illegible] ut quod sit estas media et quod
aqua infusa sit multa. 2o nota tetanum
hic intelligi potissime malum ex replecione
licet ad aliquem non [illegible] ad materiam
posset extendi ut si lederet acuitate sua in
ima etc. Et sumitur hic tetanus ut ad spasmum
se extendit. Et dixit notanter est autem quod
non necessario sequitur curam ex tali applicacione
vel nisi in casu ubi alia remedia non conferunt
sic operativa est hoc remedium applicandum
ideo dixit est autem quia non frequenter debes
applicare tale remedium. 3o nota hoc verum
esse tam in tetano universali quam par
ticulari, securius tamen est in tetano par
ticulari quam in universali tetano tale re
medium applicandum ut patere potest intel
ligenti, ymo etiam ad alias ut tactum est pas
egritudines applicari. 4o nota ad hoc quod
huiusmodi aque infusio possit ita curare
egritudinem requiruntur condiciones tacte.
Primo tetanum esse sine ulcere quoniam ulne
ribus frigidum mordax [illegible] quia pars
ulcerata est parata ut ad profundum eius
perveniat impressio aque frigide quia sic ad
profundum perveniente extinguitur et non
vigoratur calor est enim pars ulcerata
necessario in suo calore multum debilitata
evanescente spiritu multo ex vulnere. 2a
condicio quod corpus sit iuvenile neque sit
calor multus in quali et in quanto quia
alias a tali frigido possit extingui. 3a
condicio quod sit bene carnosum sic enim efficit
[illegible] corporis calorem [illegible]
[illegible] medicum [illegible]
[illegible] frigidi [illegible]
actio ad interiora penetrare et calorem ex
tinguere. 4a quod sit estate media tunc enim
homo plus patitur frigoris impressionem sine
nocumento superveniente aere calido corrigente

similiter etc. cum in tempore hiemis sit reuo
catio ab aere frigido si superuenerit reuo
catio ab aqua posset esse nimia caloris reuo
catio causans suffocationem non cum quelibet caloris
ad intra reuocatio etc. ¶ 4a conditio quod illa
aqua sit multa quia calore in quantum sub
to existente et propter estatem ad exteriora
expanso non nisi multa si subito infusa
sufficeret ipsum reuocare ¶ Ex quo patet
causa verificationis afforismi corpore cum cum
conditionibus iam dictis materialem tetanum
paciente ex repletione si super infundatur
multa aqua frigida propter carnositatem pe
netrare non potest et partes extrinsecas
quibus attingit inspissat et poros claudit
quare calor naturalis in quantum interi
oris unitur et fortifficatur et materie faci
ens tetanum melius applicatur et sic eius con
tinuatus est verum ut protulit ypocras
¶ Ex quo patet quare mulieres quandoque
bene curant vocis raucedinem virorum pannum
aqua frigida infusum circumuoluendo et
plura similia ex hiis patere possunt etc.
¶ Dubium hic cadens facile est valde et
ex dictis satis patens ideo etc. ¶
Validum faciens etc. 19o afforismi
est ista in nomine in ulcere calidum fa
ciens saniem et facere est maximum
signum et certitudinem .i. ad cer
titudinem salutis probatur sic huiusmodi signum os
tendit virtutes dominantem esse materie ad
materiam esse benignam ergo 9o vera patet
quia et antecedens circa literam declarabitur Similiter
sententia colligitur 4o de simplici medicina
capitulo de medicina maturatiua et 3a quarti
ibi medicinarum maturatiuarum et 2a quarti
tractatu 3o capitulo primo ibi et meliores signi
ficationes etc. ¶ Et est utilis hec 9o in arte pro
nostica et operatiuo ¶ Primo nota quod licet hic
in proposito aquam calidam specialiter intellexerit
ad omne tamen actualiter calidum non caloris eo
forme quia ab eo si non multum recedens gra
dualiter et sic etiam per aquam calidam aquam calore
non temperate conformem eius conformitas compre
hendit in eodem accidentia que consequuntur ex eius in
fusione supra membra et hoc sine talis aqua
embrocando siue euaporando siue sub balneo
specie corpori apponetur aut membro ulcerato
¶ 2o nota per saniem intelligendum esse saniem
laudabilem albam s. lenem et equalem ex qua
arguitur potentia et victoria virtutis caritatis super
materiam fluentem aut congestam in ulcera
to membro ¶ Ex isto colligitur causa verificationis
consequentiam huiusmodi cum calidum temperatum confor
tat et vigorat calorem naturalem, ex quo
ipse fit vincens et dominans et quod est signum
certum etc. quod ideo dicit maximum quia sic illud
comprehendimus alia et dicitur signum salutis quia
significat euasionem membri a corruptione
spasmo et aliis dispositionibus prauis ¶ Sed
contra istam conclusionem sunt aliqua dubia
primum huiusmodi calidum non est medicina di
gestiua nec maturatiua antecedens pro prima parte
colligitur 2o canonis quia medicina digestiua
est illa qua acquiritur sibi digestio et quod non
sit maturatiua patet quia omnis maturati
ua debet esse stipticitate participans ut
contrahat materiam in membro donec ma
turetur aqua autem calida non est huiusmodi
unde 2o canonis allegato capitulo ¶ Et in ipsa medicina
maturatiua est virtus stiptica constrictiua
retinens humores usque digerantur etc. 2m
dubium stat materiam saniandam esse nimis
calidam et subtilem quo posito ex appositione
calidi non digeretur sed potius inflama
bitur igitur etc. ¶ 3m dubium materiam in ul
cere ut in ulcere a virtute et calore natu
rali insensibiliter resolui est certius signum et
melius quam materiam saniari ergo hoc non est
certissimum eius oppositum innuit ypo antecedens patet
quia significat perfectius dominium virtutis
super materiam ¶ 4m dubium in aliquo ulcere
saniem quantumcumque laudabilis est signum malum
igitur etc. antecedens arguitur quia in ulcere pulmonis
fen 3o canonis fen 9a tractatu 9o capitulo de sig
nis ptisis et infra aliqua huius afforismo 24o
in sanguinis sputo saniei sputum malum
similiter contingens est virtute esse poten
tem ad materiam saniandam et in cumpina
te non tamen expellendam quo posito erit
signum certum quia sequetur mors ¶ Ad hec
respondetur ¶ Ad primum dicitur quod accipiendo
medicinam digestiuam et maturatiuam
proprie ut describitur 2o canonis calidum iam
dictum non est medicina digestiua nec ma
turatiua ut patet capiendo tamen quod sumitur pro
medicina propter caloris naturalis con
fortatiua et roboratiua ut digerat vel
maturet potest medicina digestiua et ma
turatiua denominari 2m primum ergo medium

negranda est quia ¶ Ad 2m dicitur mutando complexionem ubi s. in materia reperatur disposito mala fortius indicans non esse approximandum calidum sicut in proposito vel potest dici hanc aquam calidam pro tanto competere quia aget perfrigidum ingrossando materiam illam quia remisse calidum non agit intensiorem perfrigiditatem. ¶ Ad 3m dicitur concedendo quod non est certissimum absolute sed ubi materie non complete et supino diviso solutus dicitur et sic est in proposito ¶ Ad 4m dicitur quod intelligitur ypocras et quod maxime signum est quia licet ex parte materie non repugnat quam membra salvetur est licet ex parte alterius repugnare posset ut si virtus expulsiva sit defecta aut est ulcus in membro difficilis aut impossibilis consolidationis propter motum tussis et alia sicut in tussi contingit

¶ Nota tamen hanc medicinam non esse corpori approximandam multum repleto ne nimiam materiam forte attraheret sed universalis expedit evacuationem precedere ¶ Cutem mollit

¶ 2a questio est ista calidum mollit cutem ipsam sine dolore attenuando probatur sic. Calidum rarefacit cutem et materiam circa cutem eliquat sine resolutione questio 9o circa patet qua et aliam circa literam declarabitur. de 40 de simplici ubi specialis quantum ad primam partem et quantum ad 2am partem ibidem et contra primum capitulo de sedatione doloris et 240 continentis capitulo de doloribus et est utilis et ampliatur ut precedens ¶ Primo sic non solum cutem sed etiam alias partes nostri corporis aptas mollificari calidum mollit de cute tamen specialem facit mentionem tamquam de illo cui frequentius occurrit huiusmodi calidum Causa autem in probatione conclusionis est aliqualiter tacta sua cum actuali calore rarefacit cutem et subtiliat quare dilatata colliquando etiam humiditates subeunt coagulatas a frigido reddit cutem molliorem adque etiam iuvat actualis humiditas cui coniunctum est hoc actuale calidum ¶ Nota hic totum intelligendum esse huiusmodi calido tempore occurrente debito quia cum nimio occurreret aut minus intense contingere posset oppositum

¶ 3o nota notanter dictum esse sine dolore quia et paulatim membra a sua naturali temperie non removenda ¶ Primum dubium quia actuale calidum agit resolvendo subtile tamen remanet grossum et indurando forte dicitur quod etiam subtiliat grossum ¶ Contra quia facilius est subtile resolvere quam grossum subtiliare Item quia elixata ponuntur sicciora assatis quod mirum Item quia frigidum mollit igitur calidum indurat sicut acetum ossa et aqua frigida carnes et ea que in aqua ponuntur ad maturandum ¶ 2m dubium tale calidum attrahit multam materiam quod autem in grossam sat aliam probatur quia facilius est attrahere quam resolvere ¶ Ad primum dicitur quod licet aliquid de subtili resolvat de ipso etiam attrahit et rarefacit et facilius est subtiliare quam resolvere ¶ dicitur quod elixata humido ipso sunt sicciora humido tamen madefactivo humidiora et hoc tamen non repugnat dicto de aceto et aqua patet calefactum cum in humiditate actuali et non frigiditate quia frigiditas potius ad oppositum declinaret ut patet ¶ Ad 2m dicitur quod non multam attrahit materiam pono cum corpus non multum esse repletum ut multam esse materiam paratam adfluxum et patet hic qualiter sit respondendum ¶ Rigores et spasmos ¶ 3a questio est ista calidum hoc est mitigator sive sedator rigorum et spasmorum probatur sic huiusmodi calidum est causarum istarum remotivum questio 9o circa patet qua et aliam circa literam declarabitur ¶ Primo nota huiusmodi mitigator rigorum poros cum aperit et materiam rigorum resolvit et suspirare facit membrum etiam calefacit et calorem ad se revocat quia aliam 2m plurimum rigorem in toto vel in parte mitigant ¶ 2o nota quod etiam removet spasmum et tetanum vero non proportionatum ex congelatione ut patet Item a materia pungente aut nocente quam resolvit sic spasmum de inanitione humectando sed hic oportebit ipsum esse minus actu calidum sed de repletione patet precedente tamen evacuatione universali ¶ Primum dubium cum quo tale confert in rigoribus quare in principiis paroxismorum non precipiunt auctores uti tali actu calido in remotione rigoris ¶ 2m dubium quia videtur augere spasmum de inanitione resolvendo et de repletione attrahendo ¶ Ad primum dicitur quod in principiis 2m plurimum materia est multa ne quod fiat agitatio non approximatur quamvis de se sit rigor- [illegible] motivum ut patet exemplum [illegible] calidum [illegible] approximatur et [illegible]

non multam adesse materiam hic concederetur
¶ Ad 2um patet similiter quid sit respondendum
¶ Cerusa vero ¶ Ista 4o confert capitis grauitati
patet quia digerit et resoluit materias ¶ Primo
nota grauedo potest intelligi vera grauedo
a materia grauante aut capitis aut sensu
et fusio vaporosa materia contenta et utroque
modo potest intelligi ¶ 2o nota utroque modo
competit si materia non sit multa et corpus
repletum multa materia ad caput declinante ideo
cum non competit ut patet intelligenti ¶ Contra
quia dissoluit materias et ampliat sic va
pores a toto attrahit ideo etc. patet responsio per
hoc quod non competit materia fluente vel non
nisi vniuersaliter precedentibus euacuationibus
¶ Plurimum vero ¶ Ista 4o maxime confert
ossium fracturis et maxime discoopertis patet
quia disponit illa ad consolidationem naturalem
complexionem conseruando et mollitiem de
bitam ergo etc. patet quando et 2a declarabit ¶ Ideo
confert fracture ossium et maxime denuda
te ad differentiam illarum que carne manent coo
perte cuius causa est quia illa maxime indi
gent calefactione et humectatione sunt enim
exposite confusioni alterantibus magis etiam
sensus assis euanescit denudata esse quam non
denudata ¶ Contra primo quia ossa apponuntur
a frigido ¶ 2o quia illud inhibetur ¶ Ad primum
dicitur quod licet a frigido indurentur et fiant
solida a calido tamen instaurantur ¶ Ad 2um dicendum
quod hic sic rectabitur etc. ¶ Vulnera vero secta
4o est ista maxime confert habentibus vul
nera in capite patet quia ibi mitigat dolorem
et sedat pruritum vulnerum et prohibet cura
a frigoris actione etc. ¶ Et quecumque etc. 4o
quia est ista confert mortificationibus vulnerum
a frigido patet quia remouet malam com
plexionem et dolorem ¶ Et herpetes etc.
¶ Ista 4o est ista confert herpetibus come
dentibus quia consumit malignas materias
et caliditate ?? ut patet quando et
2a deducetur ¶ Primo nota apud auctores
reperiri ista nomina herpes hestiomenus
cancer asthachillos nisi quia cancer est apostema
cum magna corrosione in membro non duro
tamen sensu predicto ut asthachillos non sic
sed herpes esthiomenus est apostema sepe
do et comedendo circa se quod precedens
et dicitur ab herpen grece quod idem est quod
serpere et esthiomenus vorans seu comedens
quasi vorando et comedendo serpens hinc ideo
petit huiusmodi calidum propter causas dictas ¶ Con
tra quia unguento dicitur quod nocet ulceribus cor
rosiuis huius dicitur illud verum esse sumpta
indicatione a qualitate actuali a substantia tamen
confert subtiliando et resoluendo separando etc.
¶ Ano pudendo ¶ Illa ista 4o confert ano
pudendo matrici etc. probatur quia anus
est amicus et frigus est inimicus et etc. patet
quando et 2a patebit ¶ Primo nota anus puden
dum quia virile vel muliebre mebrum et ma
trix sunt membra neruosa frigida ideo hoc
calidum temperatum est sibi amicum ¶ 2o non
illa parte calidum audes inuenire et fumans
et assertione patet exponi primo ut referatur
ad anum pudendum etc. 2o sic ad anum supinus
dicta et utrumque intellectus potest esse bonus

In hiis vero aspectet etc. ¶ Cuius
affirmatum est ista 2a in frigido vel
aqua frigida in hiis partibus etc.
ex quibus sanguinis est fluxus
probat sic prius aque frigide prohibet
sanguinis fluxus ergo 4o vera patet quando et 2a
arguitur quia aqua frigida venas constipat
et venas ingrossat item colligitur 4a 2a capite
de fluxu sanguinis narium ¶ Primo nota ut
colligitur per 4a 2a allegata quod fluxus sangui
nis multis modis prohibetur a membro
primo per diuersionem siue reuersionem sicut sanguine
fluente ex naribus flobotomamus cephalicam
aut ventosas supra regiones epatis ponimus
aut splenes aut vero cum vehementer stipti
cantibus qualia sunt uncie capresti balaustie
galle et huiusmodi que partim confortando et
partim constringendo sanguinem adhiberi
fluere non permittunt quandoque vero cum fortiter ag
glutinantibus ut albumine oui candidum et farina
volatilis molendini et 2a vero cum cauteriis
actualibus ut declaratum est quandoque non cum potentialibus
ut vitreolum attramenta et alia causticam
escharam facientia quandoque vero cum hiis simili
operatur aliud vehementer infrigidando sangui
nem congelando et venas constringendo ut
succus sempreuiue psillatus portulace lactuce
et emplastrum de gipso in aqua frigida dis
soluto et aqua frigida loca applicatis ¶ Aduerte
solum hic ultimum assumi ex presentibus 2o
nota non esse intentionem ypocratis quod frigidum
in fluxu sanguinis etc. sit utendum quia frigidum
etc. in multis enim casibus non competit ut

in naturali fluxu menstruorum aut emoro-
idarum aut variçum cretico sed hoc est verum ubi
fluxus sanguinis talis fuit quod indicat de sui
prohibicione aut remocione et fuit indica-
cio sumpta a fluxu ita forte ut alias indicacio-
nes si que essent ad oppositum superet quod notanter
additur quia dato quod fluxus sanguinis indicaret
semper infrigidandum aut constipandum remoue-
dum parte tamen patiente existente valde debili
ut frigidi impressionem tollerare non posset
non deberet fieri cum infrigidantibus sed cum aliis
medicinis et maxime non cum aqua frigida
¶ 2o nota ex hiis colligitur hic duo causas re-
uificantes aforismi sanguine fluente et fluxu
de sua prohibicione indicante non stante alia
indicacione si qua esset ¶ Ad oppositum admi-
xtio aque frigide sanguinem ingrossat et co-
gelat et vias constipat et ex hoc prohibet
fluxus sanguinis etc. ¶ Non super ea
conclusio quod huiusmodi aqua frigida non est
supra partem applicanda ex qua sanguinis
emanatio est probatur quia ex tali applicacione
sequitur magna lesio ipsa potente applicari
sine lesione tali aut tanta ergo etc. ¶ Nota istam
conclusionem intelligendam esse de parte a qua
fluit sanguis propter vulnus in ipsa existens de
aliis autem non esset penitus verum quod dicitur
¶ Et causa est quia frigidum est vulneribus inimi-
cum et pellas (?) penetrans ad profundum et
patiens membrorum illorum vehementer lesiua
applicata vero circa partem constipat et in-
grossat sanguinem ad partem fluere debentem
quare prohibetur fluxus eius etc. ¶ Et que
sunt ¶ 2a circa quecumque loca que habent
flegmones aut inflamaciones ad rubeum vel
ad sanguineum colorem tendentes ex retento
sanguine oportet te applicari frigidum
probatur sic per frigidum huius applicatum mino-
ratur inflamacio apostematis prohibetur etc.
apostematis augmentum repulsa fluente
materia ergo quod vera patet quia et antecedens tam
declarabitur ... sua colligitur 2a con-
cepcio de cura flemonis ¶ Primo nota flemo-
nem sumi quandoque pro omni apostemate in quo
est inflamacio vehemens quandoque non solum
pro apostemate sanguineo calido et taliter
sumitur imposito flegmo cum grece interpreta-
tur incendium latine ¶ 2o nota per flegmonem ex
sanguine retento intelligere debemus flegmonem
in principio existentem quia materia adhuc in fluxu

eius fixum quia calor sanguinis nondum a ca-
lore naturali sanguinis est permutatus notabi-
liter cum cum competat repercussio fluentis
materie competit aqua frigida aut proporcio-
nale frigidum quo sanguis existens in fluxu
ingrossetur et prohibetur a fluxu inflamacio
etc. et dolor qui est causa attractionis aliqualiter
sedetur et acuitas materie aliqualiter
remoueatur ¶ Et ex isto patet veritas con-
clusionis patet etiam quare dixit colorem ru-
beum clarum aut talem qualis sanguinis natu-
ralis sit habentem et per sub sanguineum colo-
rem sanguinis aliqualiter parum tamen natu-
rali sua disposicione permutati ¶ 2o nota hic
reperiri inflamaciones id est tumores etc. ¶ Ui-
tero inflamaciones ¶ Ad 2o frigidum non
competit flegmonibus ex inueterato sanguine
pendentibus probatur sic per frigidum huiusmodi
sanguis non repellitur sed mortificatur et membrum
mortificatur ergo quod vera patet quia et antecedens ali-
qualiter colligitur infra cum dicitur denigrat
que denigracio attestatur ... sine mortifi-
cacione ¶ Primo inueterata sive inueteratos
flemones intelligere debemus flegmones
quorum materia non est amplius in fluxu
ut fluere parata sed iam fluxa est et in mem-
bro confirmata talibus enim non competit
huiusmodi frigidum ut statim declarabitur
¶ 2o nota quod licet sumpta indicacione a qua-
litate materie flegmonis competeret fri-
gidum iam dictum in quatuor tamen potissime
casibus non est aliquo modo etiam materia valde
calida existente huiusmodi frigidum applican-
dum primus casus est ubi membrum paciens fle-
monem fuerit emunctorium alicuius principalis
membri sicut sub inguine vel sub ascellis
ne materia ad principale recurrat ¶ 2us casus
ubi flegmon in membro generatum fuerit
per viam crisis expulsionis tunc non licet ad
oppositum materiam trahere ne ipsa in fundo
retracta causet recidiuam radice peiore 3us
casus ubi materia calida fuit venenosa ma-
ligna quia non licet ad interiora repellere
sed ad exteriora trahere ¶ 4us casus est ubi
materia fuerit affixa membro in quo est
collecta et ibi conculcata tunc enim ex ap-
posicione frigidi magis figitur et etiam
ingrossatur materia in membro et cutis (?)
magis corrumpitur ex diuturniore retencione
unde dubitandum est de membri corrupcione

et ad istum modum reducitur. Primus quo patet ex hiis que dicta sunt veritas conclusionis prime rationis.

¶ Erisipilam vero. ¶ 4a quo huiusmodi frigidum iuvat herisipilam non ulceratam probatur quia materiei fervorem removet ipsam digerit et nove materiei fluxum tollit ergo ratio patet. Que et causa declarabitur statim. ¶ 5a conclusio non iuvat erisipilam vulneratam probatur quia frigidum huiusmodi parte vulnerate approximatum est illius mortificativum et caloris sui naturalis extinctivum ideo ratio. ¶ Primo nota herisipilam esse apostema colericum ex colera rubea proveniens quam quidam herisipilam sacrum ignem nominant. Herisipilon enim grece latine sacer ignis dictus quia partes ignee ad igneum ruborem convertit. ¶ 2o nota per erisipilam vulneratam intelliget illam in qua est manifesta et notabilis solutio continuitatis membri extra non per non vulneratam intelligit vulneratam. Ratio non competit propter causam tactam quia pars est rara facta et debilitata in tantum quod per ipsam frigidum ad profundum facile penetrat et sic forte membri naturalem calorem extingueret mortificationem eius infigeret. De parte vero non vulnerata notabiliter existente competeret actu(?) tate calore aliqualiter reprimendo eius fluxum prohibendo materiam ad famationem(?) dirigendo. Ergo ratio colligitur veritas conclusionis.

¶ Sed circa hec sunt difficultates et instantie quedam. Et primo contra primam conclusionem primo dubitatur. Nam huiusmodi frigidum vigorat calorem intrinsecus et vincit quia sentit calor ab eo non vincitur. Sed vincitur calor a frigore. Sed primum ergo fortius calefiet pars circa partem superiorem ratio. Nec enim infrigidat ratio. Similiter esset quia calefacta parte augebit fluxus, proveniret calore ergo debilitabit partem. ¶ Confirmatur quia magis passibilis est spiritus quam sanguis. Sed sanguinem congelabit ergo et spiritus a fortiori. ¶ 2m dubium quia experimento patet medicos intra vulnera ponere albuminem ovi cum constrictivis pulveribus ergo non solum contra 2am conclusionem. ¶ 3m dubium contra 3am in flemonibus vel herisipilis frigidum expellit materiam ab exterioribus ad interiora ergo ab ignobilioribus ad nobiliora quod tenet. Auctor huius argumento 12o erisipilam ex factam ratio quibus ingenii et contra mentem omnium auctorum. Item quia sanguinem recentem ex venis iam existentem potest frigidum repellere. ¶ 4m contra 4am et ultimam. Calidum iuvat herisipilam ergo frigidum obest. Minor patet quia confert herpetibus comedentibus ut supra. ¶ Item quia omnis herisipila est vulnerata ergo nulli tali competit frigidum scilicet super ipsam assumptum. Patet quia est apostema a quo non absolutum continuitatis solutio. ¶ Ad primum dicitur quod frigidum 2m quod obtinet et non simpliciter supra calidum ipsum enim remittit notabiliter sed non tanto approximatum tempore quod extinguat et sic expellit, non tamen membrum notabiliter ledit. ¶ Ad confirmationem conceditur quod aliquam particulam spiritus extinguet sicut aliquam sanguinis ex venis illis congelat. ¶ Ad 2m illa non ponuntur actu frigida vel saltem potentia non debent nisi aliquid fortius indicaret. ¶ Ad 3m dicitur quod a materia et a natura finaliter ad tendimus superfluitates aliorum deputatas quia scilicet principalibus membris sinentibus et illis subordinatas et illa non licet repellere ab aliis tamen licet ubi non fuerit aliqua de conditionibus tactis et precesserit evacuatio vel tempore debita fuerit cum interiora facilius vincere poterunt paucam materiam dispersam per ea quam exteriora. Quando autem fiat huiusmodi repercussio alias declarabitur. ¶ Ad 4m potest negari quia utrumque eum conferre potest primum quidem resolvendo aut indecimatione(?) alterum vero fervorem remittendo et replendo ut in principio. ¶ Ad confirmationem quod per erisipilam ulceratam non est intelligendum nisi in qua notabilis et manifesta apparet vulneratio ratio.

Frigida velud nix et cristallus sunt pectori inimica. Probatur sic huiusmodi frigida commovent tusses faciunt fluere vel spuere saniem et cum hec sunt causa generativa ratio patet que et causa statim deducetur. Omnibus sua huic colligitur primo cum 3a doctrina fen 2a capitulo de regimine aque et vini et hec que tenent ad nivem et ab ypocras indicetur particularibus capitulo de nive. Et est verus in actu practico ut patet. Et amplias ad omnia actualiter nimis frigida vel potentialiter. ¶ Primo nota per nivem possumus intelligere nivem proprie dictam que quidem fit ex congelatione aque bone vel vaporis eius sine permixtione rei extranee sibi ex generatione contrarietate aut aere super qua cadit. Quedam autem extra et illa est multum mala. Sed nivem enim non nisi actuali frigiditate nocet eo enim quod per congelationem genita est usualem in frigiditate excedit aquam licet non in humiditate. Unde in

nocet nervis pectori et omnibus interioribus
ipsi quod Avicenna allegato capitulo aqua que extreme
resoluta est bona membris et nervis et mem
bris annexis nocumentum facit et omnibus
interioribus neque tolleratur eam nisi vehementer
sanguineus quod si non illico nocumentum faceret
alicuius 2 dicitur longitudinem faciet et cum an
nis precesserit ¶ 2° nota cristallum quidam po
suerunt esse vitri speciem ut Serapio in suo de
simplicibus capitulo de vitro de quo vitrum nu
tritum ab eo ponitur calidum in primo et secun
do ¶ Isidorus autem 16° ethimologiarum capitulo de cristal
lo scilicet 13° ponit cristallum generari ex gla
cie in Asia maxime in septentrionalibus al
pibus multos congelata per annos generatur
et idem in libro de proprietatibus rerum unde
et vehementer frigidum ibi ponitur et valde
ad faciem dealbandam et lac amissum recuperan
dum sed sine ambiguitate dictum exponendo
ypocras per cristallum ut antiqui intelligunt
glaciem que in claritate et luciditate similis
est cristallo ut patet sensui velut nix frigida
aut glacies hec autem nocet pectori quia
ossuosum nervosum et lacertosum cum frigi
dis hiis occurrentibus dolorem inducunt
lacertos duros et densos reddunt etc. ¶ 3°
nota causant tusses siccas causando malam
complexionem frigidam sine materia spiritualia
2° etc. malam complexionem malam multitudo
cum materiam frigidam ex congestione et flu
xu propter similem causam catarrosam sunt
¶ 4° nota quod etc. indurando pectus venas
et arterias indisponit flexioni et extensioni
aliquali que requiritur in pectore ampliatione
durum etc. et congelatum facilius frangitur
12 etc. ¶ Hominibus per afforismum veritas

In articulis dolores ¶ Conclusio est
ista aqua frigida plurima subito
effusa confert solvit et refrigerat
dolorem in articulis et podagram
spasmum et tumores attenuat probatur hec
ex se huiusmodi aqua frigida mediocriter cal
stuporem materiam fluentem repercutit et ad
articulos fluere prohibet materiam etiam
spasmum facientem per accidens resolvit ergo
3a vera patet quia et Avicenna declaravit idem
22a 3i tractatu ¶ capitulo de cura dolorum
iuncturarum et 4a primi capitulo de sedatione do
loris et est afforismus levis et utilis in arte
practico scilicet operativo et ampliatur ut patet

¶ Primo nota particulas intimas esse intel
ligendas ut alias declaratum est ¶ 2° nota
dolor quandoque consequitur solutam continuita
tem quandoque malam complexionem et hec sine
materia vel cum materia ¶ Ad propositum hic
maxime sermo est de doloribus consequentibus
malam complexionem supposito quod secundum sortem
soluto partis ut patet tunc veritas partis ¶ 3°
nota ut quemcumque in augmento per tumores
scilicet apostemosos calidos rubicundos a materia
calida ad articulos fluente provenientes
talibus enim confert sicut supra de flegmone
et erisipila dicebatur et merito sine ulcere
dicitur ut supra ¶ 4° nota non solum poda
gram sed etiam alios articulorum dolores de po
dagra tamen frequentius contingente explicat
in spasmo etc. confert accidentaliter ut supra
et dixit horum plurima quia non provenientia
a materia frigida grossa nec collecta et in
fixa membro ut supra et subito infusa etc.
frigerat et attenuat scilicet materiam repellendo
et tumorem prohibendo et dolorem solvit primo
aliqualiter stupefaciendo 2° scilicet materiei fluxum
prohibendo 3° etc. malam complexionem
removendo scilicet calidam ¶ 5° notandum non
tamen dicitur esse mediocriter quia vehementer
stupefactio non est corpori approximanda ne
inde mortificetur spiritus et quia magna
aufert etc. ita minuit etc. ¶

Aqua que cito calefit etc. ¶ Conclusio
afforismi est ista aqua que cito cale
fit et cito infrigidatur est levissima
probatur quia huiusmodi aqua est ra
rissima ergo levissima quia tenet quod est
rarius aliis paribus est levius et Avicenna con
trarium declarabitur idem 2a primi capitulo de aqua
et 3a primi capitulo de regione aque et vini
et primo de simplici medicina et est utilis ¶
ampliatur ut patet ¶ Primo nota quod aqua potest
velocius calefieri etc. aut ex parte dispositionis
eius in primis qualitatibus aut ex parte sui
substantie scilicet raritatis et densitatis eius ¶ 2°
nota etiam congelationem infrigidationem et ca
lefactionem aque consequi magnam proportionem
infrigidantis vel calefacientis supra resisten
tiam in aqua aut per eam distantiam infrigidan
te aque vel calefaciendo in fimo ad quem
calefactionis vel infrigidationis ¶ Exemplum primi
si a aqua calefiet vel infrigidetur proportione
quadrupla et b aqua proportione dupla a citius

partibus citius ad finem calefactionis perducetur
a quam b et similiter infrigidationis hec autem
maior proportio potest esse aut propter parvita-
tem resistentie ex parte qualitatis contrarie
agenti que est pauca vel remissa aut ex parte
potentie agentis aut utriusque vel ex parte motive
subiecte aqua enim calefacta aliqualiter citius ca-
lescit quam non aliis paribus et parva quam ma-
gna et rara quam densa licet hec aliqualiter
reducantur in multitudinem forme resistentis in
tantum quod propter raritatem aqua calefacta sub ali-
qua mensura velocius et citius frigescit
quam aqua frigida ut colligi potest primo canonis
fen 2a doctrina 2a capitulo 3o scilicet de naturis corporum
et 2o metheororum confert autem ad celeritatem
congelationis aquam precalefactam etc. et 2a
problematum problemate 12o ¶ Verumtamen
3o nota propter simplices quod aliud est citius cale-
fieri et velocius calefieri sicut est advelocius
fieri vel attingere aliquem finem et aliquid
citius licet frequenter sumatur pro eodem in
proposito tamen parvus intellige illud quod in bini
tempore aliis paribus ducitur ad finem in-
frigidationis vel calefactionis ¶ 3o nota quod
bonitas et malitia ipsius aque ex multis
comprehendi potest et 2a fen allegato capitulo
scilicet de aqua ex sapore quia dicitur esse insipi-
da ex claritate et turbulentia ex odore et
qualitatibus tangibilibus aut vehementer
frigida aut que est sicut mollis et visto
sa mala scilicet expono que vehementer [illegible]
cum cadit aliis paribus gravior est ut 2a
problematum scilicet ex reflexione forti vel de-
bili aut aqua in qua melius ymagines [illegible]
sicut in speculo grossa est scilicet ex motu et quie-
te quia mota melior scilicet ex loco ad quem et
a quo movetur ut mota ad orientem vel sep-
tentrionem similiter proportionaliter per quod si fuerit
latum liberis etc. similiter ex pondere quod mul-
tiplex fit ultimo ex veloci et tarda cale-
factione et istum modum aliis pretermisit te-
tigit ypo in proposito affore ¶ 5o nota
per aquas levissimas duo intelligere possumus
primo ponderabiles et hec non voluit ypocras
2o intelligere possumus levissimas quia
leviter a stomacho labitur et a natura vincitur
ut ex sensibilitate vel insensibilitate expellatur
et sic exponit conciliator in augmento exhor-
tum quod cito aliis paribus calescit etc. comprehen-
ditur ipsam esse levissimam et penetrabilis a calore

et non facilis vincibilem et penetrabilis a calore non
facilius vincibilem et penetrabilis esse levissima io etc.
Utrum aqua que cito calescit et cito
infrigidatur sit levissima Arguitur
multipliciter quod non et arguitur primo sic
quia aqua lacunalis videtur cito cale-
fieri et aque stantes magis quam mote calefiunt
et tamen non sunt subtilissime ergo etc. 2o quia et aqua
cum quiescens sub radiis solis vehementius ca-
lescit ut dicitur problematum 26o problemate
¶ 2o facilius calescit et infrigidatur aqua
pluvialis quam fontis quia rarior vel subtilior
que tamen non levissima est ymo mala scilicet apta causare
egritudines cum facile putrescat ut in libro
de aere aqua regionibus et 2a fen capitulo de
dispositionibus aquarum ¶ 3o quanto aqua est
frigidior tanto facilius infrigidatur et velocius
tardius cum calescit et econtra quanto aqua est
calidior velocius calescit et tardius infri-
gidatur ergo nulla videtur aqua que velocius sit
apta calefieri et velocius infrigidari aliis
quam videtur nota et prima pars assumpti patet
quia sicut est frigidior ita minus habet de resis-
tentia infrigidantis et maiorem cum eo simbo-
leitatem econtra sicut est calidior cum calido ¶ 4o
sequitur quod aqua calida calidior existens velo-
cius infrigidatur quam ipsa met existens fri-
gidior quod falsum ut patet et arguitur quia
aqua signetur a aqua levior b que facilius
infrigidatur et calescit et patet a caliditate
esse b vel minus frigidam quia a aqua rarior
est ymo subtilior et alia parva ut pono ex
parte mixtionis et simplicitatis ergo cali-
dior quia non aliter [illegible] provenit huius
levitas maior sed falsitas consequentis arguitur ponen-
do d esse finem frigiditatis tam a quam b
aque acquirendum per infrigidationem et sit c
gradus frigiditatis sub quo est aqua b et arguitur
sic prius quam a ad gradum frigiditatis [illegible]
perducetur ad c sub quo est b si stante c gradu
cum aliis paribus erit a aqua eque densa
sicut nunc b ergo ab illo primo usque ad 2m magis
erit sub d eque difficulter et tarde frigescit
sicut b et cum hec b minus distat ergo citius at-
tinget b d finem quam a et per consequens etc. ¶ Ad
oppositum est ypo in afforismo cum concordantiis al-
legatis primo nota per aquas que facilius
permutantur a calore ¶ 2o nota non vinum sed
ad aquas esse subtiliore sequitur ipsam esse lau-
dabilem quia potest esse quieta aliter alia

male dispo[sita]

male dispositioni vel proprietati ¶ 3o nota quod aquam aliquam aliam posse reddi subtiliorem vel grossiorem ex parte subtilitatis maioris frigiditatis vel minoris vel ex parte commixtionis rei extranee cum illa patet satis ¶ Prima questio non quelibet aqua que facilius calefit alia vel frigescit est levior eadem nature patet quia potest esse proprietas cum hoc in ea deterior ut quod facilius calefit putrefit vel aliquid huiusmodi 2a ratio ¶ 2a quod quod aliis existentibus paribus aqua que facilius calefit ratio est levior probatur sit hec e rarior 1a ratio patet quia velocitas ratio non potest provenire nisi ex raritate substantie aut nisi ex frigiditate ratio sed hec omnia ponuntur paria 10 ratio ¶ Ad argumenta ad primum dicitur quod aque lacuales et stantes non aliis paribus facilius calefierent motis enim aquis fluentibus sed aliis paribus alterantibus ex ponerentur si tamen ponerentur unam stare et aliam quiescere non est ad propositum ¶ Ad 2m dicitur de aqua pluviali quod non sunt alia paria ¶ Ad 2m dicitur negando antecedens ¶ Ad aliud alias declarabitur solutio Iorenitii.

Vibuscumque desiderium ratio questio afforismi est ista quibuscumque habentibus appetitum bibendi bonum est dormire probatur sompnus removet causam huius sitis ergo questio vera patet quia et antecedens circa finem declarabit sententia prima colligitur 3a primi capitulo de regimine aque et vini et est utilis et ampliatur ut patet ¶ Nota huiusmodi sitis potest esse naturalis et mendosa naturalis quidem consequens consumptionem humidi torridi oris stomaci a calore mendoso non quis pravam consuetudinem sicut frequenter videmus aut consequens nimiam crapulam unde vapores acuti ebulientes ad os stomaci provenientes sitim inducunt vel ratio caliditate et siccitate cibi et potus ut comedentibus cibaria acuta vel salsa ut acuina et huiusmodi Ad propositum potissime intelligitur de siti propter 2am causam contingente ¶ 2o nota quod superveniente sompno hii vapores renovato calore naturali ad intra resolvuntur et consumuntur quare causa sitis tollitur et consequenter sitis Ex quo patet causa veritatis afforismi 1 ratio

Tirum sitis nocturna convenientur removeatur per sompnum sit argumentum multipliciter quod non primo aliqua talis sitis removetur per vigiliam potius quam per sompnum ut provenientes a calido 3o antecedens colligitur prima quarti tractatus 2o capitulo de regimine sitis febricitantium in fine ¶ sitis quidem quam fit a frigido et ipsam removet sompnus et quam fit a calido et ipsam removent vigilie et colligitur idem 12a 3ii capitulo de siti ¶ 2o sompnus non removet causam sitis 1a probatur antecedens quia non restaurant humidum torridum more stomaci resolutum Confirmatur quia in sompno calido naturali reflexo fortior fit exsiccatio cum calor vigoretur ratio ¶ 3o fames non aufertur per sompnum nec per vigiliam 1a ratio antecedens patet quia per nullum istorum restauratur humidum substantificum ¶ Oppositum istorum volunt ypocras et galienus ¶ primo nota duplicem esse sitim scilicet naturalem et preter naturam naturalis est consequens ratio preter naturam non causam preter naturalem exsiccante ¶ 2a distinctio sitis preter naturalis est multiplex quia quedam consequitur cibi et potus superflue accepti indigestionem et quedam aliam causam preter naturalem os stomaci preter naturaliter exsiccante ut febrem aut aliquam materiam malam oris stomaci preter naturaliter occurrentem ¶ Preterea intendum 3o quod licet sitis naturalis consequatur consumptionem non tamen tamquam causa immediatam sed consequitur malam complexionem calidam vel calidam et siccam ab aliqua causa impressam sive extranea sive naturalis fuerit ¶ Prima questio sompnus sit sitis naturalis remotivus non tamen corpus naturaliter sitiens bonum est sine potu dormire patet prima pars quia aufert omnem siccitatem ¶ 2a quia debet potu sedari et non sopiatur et fames ¶ 2a questio non quelibet sitis provenientis a causa preter naturam competit sompnus patet de siti consequente impressionem cibi vel potus vehementer calidi aut materie valde calide latentis cum superveniens sompnus agitat illam et ipsam ad os stomaci evaporare facit unde et augetur sitis ¶ 3a questio sitis provenientis ex superfluitate cibi et potus in quantum indigestio est causa sitis convenienter sedatur per sompnum patet quia sompnus corpus humectat et materias illas sitim ex

niantes resolvunt et digerunt 1ª patet quia
et aⁿ intelligenti et istam conclusionem volt
ypo. in tertia ¶ 3ª quod licet ita sit tamen con
tingens est similiter esse ita convenienter quod
sibi conveniat potius ¶ Ad argumenta. Ad
primum dicitur quod vadit ad intellectum 2ᵉ quando
partibus enim frigidum cum non digeritur
fit sitis propter malos vapores ad os stomachi
provenientes et illa removentur per sumptum
cibo non calido existente revocato calore
calidiores elevantur vapores et retinentur
quare fit sitis maior et ad eundem intentum
vadit auctoritas Avicenne 13ª 3ⁱ ¶ Ad 2ᵐ
patet solutio intelligenti ¶

Muliebria educit etc. / 9ᵒ prima af
forismi est ista calefactio ex aro
matibus educit muliebria probatur
huiusmodi calefactio vias per quas
debet exire vel fluere sanguis aperit sanguinem
subtiliat et fortitudine expulsivam excitat ergo
9ᵒ vera patet quia et aⁿ contra tertiam declarabit
¶ Similiter prima quantum ad primam
partem colligitur 21ª 3ⁱ tractatu 2ᵒ capitulo
de retentione menstruorum ubi pariter alle
gat afforismum et quantum ad 2ᵃᵐ partem 20
canonis tractatu primo capitulo 3ᵒ versus finem ubi
ponit omne aromaticum 2ᵐ plurimum dolorem
capitis generativum et est utilis et ampliatur
ut patet ¶ Primo nota per muliebria intelligen
das esse superfluitates quasdam mulieribus
expulsas per loca pudibunda que sanguis
menstruus vel menstrua nominantur fiunt
enim materie sanguinee in muliere multi
plicate ultra quam sit de nutrimento mu
lieri necessarium ad finem conservacionis
fetus que sicut de mense in mensem mul
tiplicantur ita periodice expelluntur cum
extra morem fiant ad generacionem et nutri
cacionem fetus inutiles gracia cuius prima
liter multiplicantur ¶ Ex quo patet primo ante
qualem mulierum impregnacionem 2ᵐ plurimum
accidit ipsius menstruacio quia ab
materia generacionis et nutricionis de
ficeret patet 2ᵒ non in quali etate in muliere
hanc superfluitatem multiplicari non enim
in primo vel medio puericie vel infancie cum
sanguis totus in ea sit genitus sit pro
augmento et nutricacione propria necessarius
nec etiam in senectutis processu cum tunc sangu
inis multum deficiat relinquitur ergo quod

in etatibus mediis in quibus potest mulier fecun
dari ut a 13ᵒ usque ad 50 aut 54 et raro
ad 60 annum unde non omnibus est idem me
struacionis finis variatur enim 2ᵐ variacionem
naturalis complexionis et regionis et sic
de aliis ¶ Plurimum autem esset dubium que citius
menstruari inciperent an sanguinea vel co
lerica mulier vel melancolica utrobique
enim sunt apparentes raciones sed hec materia
alibi pertractanda est ¶ 2ᵒ nota huius sanguinis
retencionem fieri ut non expellatur multipliciter
primo naturaliter sicut impregnante propter
fetus nutrimentum licet enim sanguis men
struosus valde putridus videatur tunc
tamen in eo sunt partes pure generacioni
et nutricacioni fetus utiles ex quibus nu
tritur et generatur fetus in matrice similiter
eciam ex senectute naturaliter retinetur quandoque
autem retinetur preter naturaliter et huius rete
cionis causa potest esse multiplex ut ex parte
virtutis instrumenti et alterius cause preter
naturam virtutis quidem ut racione debilitatis
expulsive aut fortitudinis retentive aut
instrumenti ut angustia orificii vel ve
narum etc. Ex parte autem rei preter naturam
alterius ut apostema opilacio frigiditas et
viscositas sanguinis licet valde frequencius
contingat propter ultimam causam materie enim ex
istente membro nervoso frigido sanguine
eciam illo 2ᵐ plurimum crudo flegmatico de hac
ergo causa in proposito potissime est sermo ut
sit intellectus afforismi muliebria preter
naturaliter contenta retenta ex materia
grossa frigida vel viscosa oppilante vel
sanguinis viscositate etc. educit etc. patet
enim quod non ex omni alia causa educeret ¶ 3ᵒ
nota per aromata intelligendas esse medicinas
calidas boni odoris ut sunt cynamomum
lignum aloes gariofoli et sic de aliis in qui
bus est caliditas cum acuitate unde et
sanguinem subtiliant et poros et venas ap
periunt ¶ 4ᵒ nota per calefactionem istorum intel
ligit istorum approximacionem talem ut ca
lefaciant sive fiant per modum emplastri sive
subfumigacionis sive emplastri vel ungenti
vel evaporacionis vel pessarii sive instilationis
sive in potu exhibeantur. In omnibus enim hiis
modis fit calefactio ¶ Ex quibus patet causa
veritatis afforismi etc. ¶ Multociens
non ¶ 2ª quod est ista multociens istorum pro

matris calefacto esset multis aliis scilicet muli
eribus vel morbis utilis si non gravaret ca
put probatur sic talis aromaticitas est con
formis membris principalibus omnibus et ipsorum
confortativa ergo 9o vera patet quia et collige
avicenna primo de simplici medicina in libro de vi
ribus cordis et 16a 3a ¶ primo nota aroma
quia membrorum omnium principalium confortativa
et quia remotiva male dispositionis frigide
in membris principalibus existentis sunt mul
ta et ad multa utilia ¶ 2o nota ista gra
vant caput primo multum evaporando quia
sunt substantie subtilis 2o quia superflue infla
mando et materias quibus obviant evapo
rare faciendo ¶ ex quibus patet primo quod
maxime febricitantibus nocent patet 2o quod
maxime caput habentibus repletum 3o
patet quod convenientiora sunt precedente sive
purgacione ¶ ex quo sequitur quod malignos possunt
causare et malignos removere capitis dolo
res et plura alia rerum ¶

Mulier in utero habens rerum / 9o afforismi
est ista mulier pregnans flobotomata
abortit probatur sic mulieri preg
nante flobotomata subtrahitur
fetui nutrimentum pro eius conservacione
necessarium ergo 9o vera patet quia et avicenna probat
quia subtrahitur sanguis quo fetus est
nutriendus ideo rerum ¶ et maxime cuius fetus
est minor ¶ 2a 9o mulier cuius fetus est ma
ior flobotomata citius vel frequencius ab
ortit quam cuius fetus est minor probatur sic
cuius fetus est maior maiori indiget quantitate
sanguinis ad fetus conservacionem ergo per sub
traccionem nutrimenti aliis paribus plus
leditur fetus et per consequens citius moritur et
causatur abortus quia est nota totum autem
declabitur circa literam quintus sima collige
3o canone rerum fen tractatu 2o capo de ab
orsu et 9o almansoris in suma capo de re
gimine pregnantis et 2o colliget capo de qua
litate evacuacionis et est utilis in actu
pronostico et practico et amplia ad omnes
pregnantes cuiuscumque nature regionis etatis
¶ primo nota reperiri hec nomina mulier
femina idem importancia varia tamen appel
lancia namque a mollicie uirum corporis hinc dicta
superflue tactu mollis vel minus enim infinite
atque ingstancia mollis dicenda dicitur autem fe
mina a femore quod antiquitus femine

dicebantur et sunt partes quibus equitando
tergis equorum adherimus ut ethimologiarum capo
primo enim enim hec partes in muliere aperte
sunt ab ipsis femina dicta est 2m aliquos autem
femina a feditate dicitur eo quod fedas et enor
mes superfluitates emittit menstruales sola
enim femina est menstruale animal cuius cruoris
contactu fruges non germinant arescunt mu
sta moriuntur herbe amittunt arbores fe
tus ferrum rubigine corripitur nigres
cunt era et si qui canes inde comederint
in rabiem cadunt quod nec ferro nec aquis
cruore ipso polluto sponte dispergit 16o
ethimologiarum allegato capo ¶ est autem uterus
matrix quia in utero id est altera parte fetum
potest continere et in altera quam addixi tamen
sinistra habens ergo in utero vel pregnans
est gravida sed gravida a gravitate dicta
est sic enim ipse gravida dicitur dum fetus
mole gravatur quod maxime ultima est gravi
dacionis medium toto vero tempore preg
nans et in utero habens ¶ 2o nota non esse
intencionem ypocratis quantum mulierem
pregnantem flobotomatam abortire immo fre
quenter flobotomia et sanguis educcios
aborsu custoditur ut avicenna colliget alle
gato capo et 21a 3a tractatu 2o capo
de conservacione fetus sed intencio ypocratis
est quod per flobotomia superfluerit semper vel 2m plures
aborsum meruerit ¶ 3o nota ut 21a 3a
tractatu 2o capo de conservacione fetus
et cautela aborsu et supra 9a huius quarto
primo alligato fetus ad matricem proporcio
natur alligacioni fructus ad arborem sicut
enim fructus mediante ligamento quo co
nectitur arbori alligatur et tamen et illo me
diante sugit et attrahit nutrimentum ex
arbore ita fetus ex matrice mediante ve
na umbilicali matrici alligatur et media
tibus venis et proximitudinaz dispersis ve
nis matrici congelatis aglutinatis cotti
ledonibus dictis ipsis enim mediantibus a
matrice ad venam umbilicalem influctu
quia scilicet sanguinem menstruum attrahendo
¶ ex quo patet quod sicut dupliciter contingit
fructum ex arbore ante maturacionem se pe
rari scilicet fractura cotilidonis fructu ex
arbore quiescentis et nutrimenti subtrac
cione unde et perit fructus et cadit sic
similiter contingit fetum dupliciter ante perfeccionem

aut complementum eius emitti .s. ex colli
donum fractura et nutrimenti subtractione
quare moritur et putrescit unde insurgit
virtus ad eius expulsionem 2º nota q ab
orsum intelligendum malum et innaturalem p
tum quo fetus ante tempus naturale fetum de
putatum ad extra expellitur vel si debito te
pore mortuus aut insensata morte expelli
mulierem g° abortire e partum innaturalem
habere 3º nota ex flobotomia fit agitatio
in sanguinem et humorem et evacuatio sanguis
et subtrahitur q nutrimentum fetus debet
cedere quia tamen agitacio cum flobotomia
parva e ipso debilitatis que e p nutrimenti
subtractionem hinc e q magis aborsum pro
vocat flobotomia nutrimentum subtrahendo
quam agitando vel commovendo Ex quo patet
primo causa verificans primam conclusionem
afforismi patet 2º q fetu existente maiori p
flobotomiam facilius provocatur aborsus q
minori aliis paribus eo cum q maior indi
get nutrimento maiori et ideo p nutrimenti
subtractionem deficit vita in fetu et per quod
fit aborsus Ex quo ulterius patet non solum
flobotomiam sed etiam omnem aliam sanguinis vel
humorum evacuationem notabiliter superfluam
aborsum provocare Ex quo patet ulterius
aliqualiter opposito modo se habere flobotomiam
in aborsus provocatione et farmaciam far
macia enim magis impediendo et minus sub
trahendo ut supra q° huius affor° primo
declaratum e Contra non se habet flobo° Ex quibus
patet probabiliter concludendo q quanto
fetus est calidioris complexionis aliis pa
ribus deficit eius nutrimentum per eius sub
tractionem moritur Et ex hiis patet sententia
afforismi etc

Utrum in pregnante competat flo°
Arguitur primo q sic quia prohibet
aborsum A° colliget allegato etc°
et 12ª 3ª allegato capº de con
servacione fetus et forte non excusatur
in quibusdam horis quibus flobotomatur ut
minuatur sanguis eius ut non corrum
pat embrionem propter maliciam complexionis
eius et hic declara ut Avic° etc quando
retenta sunt menstrua ante impregnacionem
2º quia sibi quoniam abstinencia ut 6° de
accidenti cap° de accidentibus stomaci et
12ª capº de vomitu 3º farmacia plus
nocet quam flobotomia sed ipsa non necessario ab
orsum provocat io etc ante arguitur quia far
macia nocet ventositate sua agitatione et
evacuatione et sic non flobotomia 4º quia
stante repletione multa sanguinea competit
uº de flobotomia superiorum partium Con
firmatur quia matrix non aperit attrahit
sanguinem menstruum ut 4º de simplici Ad
primo non quelibet sanguinis subtractio sufficit
fetum mortificare 2ª q colligitur ex quieto
et affor° prima distinctio corporis pregnantis
pot esse culpate aut inculpate sanitatis 2ª
distinctio culpate sano pot peccare sanguis
aut in quanto aut in quali aut utroque modo
3ª distinctio flobotomia pot esse superflua
aut non superflua sive quantitate qua sive dis
creta prima g° alicui pregnanti competit
flobotomia pro isto est Averrois et Avicen
ubi supra Et arguitur racione quia aliqua sup
fluo sanguine possit suffocari aut corrumpi fe
tus 2ª g° nulli pregnanti non culpate sanitatis
aut in qua sanguis diminutus sive in quan
titate naturali competit flobo° p3 quia per
quamlibet subtrahitur de nutrimento requisi
to ad fetus conservacionem 3ª g° licet talis
sit non tamen quelibet flobotomia in tali e provoca
tiva aborsus patet quia pot esse sic modera
ut virtutem matris et fetus non multum deiciat
io etc 4ª g° sanguine inequali aut quanto
peccante in pregnante pot flebotomia compe
tere de quanto p3 de quali quia pot sanguis
esse ita malus q si non evacuaretur fetus occi
deret Ad argumenta satis p3 solucio io etc

Utrum quanto fetus sit maior mu
lieri flobotomata citius aborsum
incurrat Arguitur q non quia quan
to fetus est maior tanto virtus
fortior in eo g° potencior ad tollerandum
debilitatem ex flo° vel exinanicionem prove
nientem et per quod tardius etc Confirma°
2° parvior fetus eget nutrimento etc ante arg°
quia sicut se habet fetus minor ad maiorem
i. maioris etatis sic puer minor ad maiorem
sed maior facilius tollerat ieiunium et minus
indiget puero minori etc quia nota et
ante patet intelligenti vel sic facilius fetus
maior et longiori tempore pot sine nutri
mento conservari quam etc ut patet 2º
quia in principio eget nutrimento pro augmento
et unificacione et conformacione in processu

vero pro solo augmento et nutricione i°
ref ¶ 1° in principio impregnante sunt huius
modi cibi vomitus appetitus prostratus
que contingunt in processu et hec vehementer
indicant non esse fiendam flobotomiam ne
fiat humorum flegmaticorum inflammacio aut
colericorum ebullicio quia primum 20° capitulo et quia
nauseativam sacietatem pariunt non compet
flobotomia ut ibidem in ref ¶ Ad oppositum est quod
afforismi ¶ Prima distinctio causarum aborsum
facientium quedam per se et quedam per accidens
Per se primum ut farmacia venenum et huiusmodi
Per accidens 2° ut dolor fortis aut aliquid huiusmodi
¶ 2a quod nocumentum in flobotomia pregnantis
contingens est duplex scilicet per se et per accidens per se
est subtractio nutrimenti et virtutis quibus
debilitatis per accidens sicut fetus convenio
frigiditatis introductio hec cum preveniunt
per accidens propter dispositionem in corpore ref
tam et non quia flobotomia sit huiusmodi per se
causativa ¶ 3a supponendum 3° quod frequenter
plus operatur ad effectum producendum tam
per accidens quam per se desumnata data ut
in antiperistasi et in multis aliis ¶ Prima quod
flobotomia tam fetu parvo quam magno
est per se nociva vel apta nocere quia est
nutrimenti subtractiva ¶ 2a quod licet ita sit
maioribus tamen nocumentis per se productiva
fetu minori existente quam maiori aliis pa
ribus probatur sic plura indiget nutrimento
sic quod in duplo plura et indigeat minor illo
et maior 2m et patet quod facta flobotomia
unius libre in maiori subtrahitur medietas
nutrimenti ubi in minori nichil subtrahatur
quod ex illa conclusione sequitur aliquam flo
botomiam in maiore esse per se nocivam et ab
orsus provocativam que in minori esset fetus
conservativa sed non econtra ¶ 3a quod licet ita
sit eque tamen proporcionabiliter subtracto
nutrimento in maiore et minore ut inde se
quatur mors citius moritur minor quam maior
¶ 4a quod licet ita sit per accidens tamen
plus potest flobotomia nocere in primis
mensibus et fetu existente maiori patet
quia plus habundant humores crudi et ma
li quos contingit moveri et rarefieri et hoc est
frequencius ¶ 5a quod quod est contingit omni
licet raro ex ambabus patet respondeo ad
questionem quod per se et non per accidens 2m plurimum
¶ Mulieri in secundo quod afforismi est ista

mortale est mulieri pregnanti ab aliqua acutarum
egritudinum arripi probatur huiusmodi acuta egri
tudo est virtutis maxime prostrativa et
nutrimenti subtractiva quod ref patet quia et
ambo declarabitur statim idem colligit 21a
3n tractatu 2° capitulo de signis aborsus et
tractatu primo capitulo de signis impregnacionis
et 4° breviarii capitulo 39° scilicet de aborsu et est
utilis in actu pronostico et ampliat ut patet
¶ Primo nota pariter egritudine debemus
hic intelligere enarracionem omnem egritudinem
velocis finiacionis cum vehemencia accidentium
sive sit febris aut cum febre aut sine fe
bre ut exponit commentator in commento illius Acu
torum morborum ¶ 2° nota notanter dictum
esse arripi ad denominandum huius febris ve
hemenciam ut aliquas ¶ 3° nota mulieres pre
gnantes virtutes debiliorem esse multo aliis
paribus ipsa non pregnante est necessarium
pro nutrimento et sustentacione fetus mul
tum minuit sed aut assumunt virtutem et auget
morbum sive egritudinem quare mortale ¶ Ex
quo colligitur causa verificans afforismi
Si enim fuerit egritudo acuta impregnante
est necessarium propter fortem pugnam et motum
egritudinis cibum subtrahi vel non et ut eg
ritudinis modicum arripitur quare motum
fetum subtrahitur multum nutrimentum et per
consequens preparatur fetus ad aborsum vel mortem
¶ 2° quia valde laboriosum esset virtuti
tollerare motum fortissime egritudinis et
gravedine pregnacionis ¶ 3° quia ab egri
tudine acuta fetus valde prosequitur et
corrumpitur complexio eius nutrimentum ex
quo nutriendus est corrumpitur et paucificatur
Et in summa si mater copiose cibatur ut re
quirit fetus erit virtute debilis et morbo cor
rumpetur cibus et augmentabitur morbus
Si non cibabitur deficiat virtus matris et mo
rietur infans Et hanc summam tetigit Avicenna
21a 3n tractatu primo capitulo de signis impre
gnacionis dum inquit Et cum sint febres acu
te fetum exponit quod facit possidere de malicia
complexionis cum ipse sit debilis non tolle
rans illud et ex hoc quod nutrimentum eius
corrumpitur ex parte complexionis eius et
ex hoc quod cum mater non nutrit debilitatur
fetus et cum nutritur debilitatur ipsa etc
¶ 4° nota hic esse signum mortale quia semper
vel 2m plurimum afferens mortem matris aut

infantis aut utrumque matris scilicet sicut in apoplexia fetus aut utrumque patet si frequencius contingit fetum mori non mortua matre ut patet intelligenti ¶ Questiones que hic tangi possent faciles sunt ideo gracia brevitatis obmitto ¶

Mulieri sanguinem. Iste afforismus de se clarus est intelligenti ¶ Mulieri menstruis deficientibus quod sequitur est ista sanguinem ex naribus fluere est bonum mulieri cuius menstrua defecerint propter quod per phlebotomiam sanguinis fluxum evacuatur vel multum minoratur materia preter naturaliter retenta ergo patet quod et Avicenna collegit in argumento similes sententia colligit Iohannes de Bernardis 31o capitulo Et est utilis in actu pronostico practico et operativo et ampliatur ut patet ¶ Primo nota menstrua deficere naturaliter aut preter naturam supposito est sermo de defectu eorum preter naturam ¶ Per defectum intelligimus prohibicionem fluxus menstruorum cum ipsorum preter naturali retencione totali vel parciali quia si prohibeant tota sit aut parcialiter egredi ¶ 2o nota non solum ex naribus sed etiam per emorroidas exitus est bonum de hoc in exemplo intelligenti specialem fecit mencionem ¶ 3o nota hic esse bonum per viam signi significando potenciam virtutis in expellendo et est etiam bonum per viam cause quia est causa mundificacionis corporis mulieris a superfluitatibus pravis valde ut hec habuistis in textu ¶

Utrum afforismus sit verus arguitur quod non quia in tali fluxu transit materia ad membrum nobile vel saltem nobilius. ¶ 2o materie menstruales sunt grosse tamen de 2m plurimum indecenter per fluxum sanguinis evacuabiles est patet quia et Avicenna intelligenti ¶ In oppositum est ypocras. ¶ Nota pro menstrua retinentur quandoque propter multum flegma grossum opilans aut sanguinis ipsius grossiciem aut flemmaticitate quandoque non propter aliud impedimentum ipsa materia sanguinea et non flemmatica omnino existente ¶ Quia quando retentis menstruis propter flemmaticitatem et grossiciem sanguinis 2m plurimum non est laudabilis fluxus sanguinis narium probatur quia per ipsum evacuatur sanguis magis evacuabilis et retinetur flematicus et grossus ¶ 2a

quod retentis menstruis et sanguine dominante non multum grosse bonum est ¶ 3a quod non tota materia per menstrua educenda per fluxum sanguinis narium evacuatur patet quia plurima est ibi materia non apta sit evacuari confert tamen quia evacuata parte alleviatur virtus supra residuum et digerit consumit et resolvit ¶ 4a quod sequitur melius est hunc fluxum a natura fieri quam ab arte patet ¶ Ad argumenta patet solucio ¶ Nota nares dicuntur locus minus periculosus inter alias partium superiorum per quas sanguis evacuatur ideo etc.

Mulieri in utero etc. Iste afforismus ex dictis clarus est patet autem magis per afforismos que sunt notata 2a particula afforismo et quincto post

Mulieri que etc. Summa quod afforismi est ista sternutacio superveniens mulieri que molestatur a matrice est bona sive sanativa probatur quia sternutacio removet vel est apta removere causam molestacionis matricis ergo quod patet quia et Avicenna etc. textum declarabit ¶ Primo nota per molestacionem mulieris a matrice ut in proposito sumitur ut commentator exponit in commento intelligere debemus prefocacionem sive suffocacionem matricis que est anhelitus impedimentum pendens a matrice propter disposicionem innaturalem existentem sicut menstruorum aut spermatis preter naturalis retencio aut colleccio materie putride valde male ut venenose etc. ¶ 2o nota penes auctores reperiri istos terminos prefocacio suffocacio precipitacio matricis ascensus matricis ad inferiora prefocacio non et suffocacio idem importat ¶ Et est prefocacio impedimentum anhelitus ex retencione menstruorum vel spermatis corruptorum vel sibi proporcionalis materie modo autem hinc colligi potest 2a 3a capitulo de causis prefocacionis 6o interiorum capitulo quarto et dicit modum tamen ¶ Ex quo patet primo prefocacionem matricis proprie dictam non esse egritudinem sed accidens quia accio lesa etc. patet 2o non esse disposicionem matricis licet ab ipsa dependeat patet 3o in prefocacione pati tam cerebrum quam instrumenta anhelitus posse per colliganciam ¶ 3o nota in hoc confert sternutacionem in eo quod in ipsa fit fortis commocio membrorum anhelitus et musculorum ventris agitacio quare excitatur materia in matrice contenta et fit

in spiritualibus et cerebro quantitati competenti
est virtus que sit sopita ablato sensu
et motu manebit Et ex his patet causa mor
tificans affirmatum sive conclusionem ¶ Aut
difficulter generanti ¶ 2a ergo sternutatio
superveniens mulieri difficulter generanti
est bona probatur sic huiusmodi sternu
tatio efficit partum facilem igitur patet quia et
ante circa literam declarabitur ¶ Primo nota
per difficulter generantem intelligit difficulter
parientem maxime propter pigritiam et im
potentiam virtutis expulsive quod quidem verum
est tam de naturali partu quam de aborsu
et hoc sive naturaliter sive artificialiter
superveniat sternutatio ¶ 2o nota sternu
tationem multum sumptam conferre sicut provo
cationem ut supra diximus fortem circa
partum vel partes ventris faciendo commo
tionem Ad hoc etiam confert tussis et vo
mitus et clamor et similia hiis etc ¶ Ex
hoc patet quod pregnanti non existenti in par
tu vel prope partum huiusmodi sternutatio esset
nociva et aborsus provocativa ut 3a
2a 3e capitulo de aborsu Et similis sententia
hinc colligitur 2a 3e tractatu 9o capitulo
de prefocatione matricis et tractatu 2o
capitulo de regimine partus difficilis et 4a 3e
capitulo de sternutatione et est utilis et am
pliatur ut patet in textu etc ¶

Mulieri menstrua sine colore etc
Conclusio prima affirmativa est ista men
strua facta sine colore proprio
significant corpus evacuatione
egere probatur quia significant humiditatem
materiam purgatione evacuandam igitur etc
ante declarabitur etc ¶ Et non secundum se etc
¶ 2a ergo menstrua non secundum se facta sig
nificant corpus egere evacuatione probatur
significant materiam menstrualem preter
naturalem esse retentam igitur idem 2a 3e tra
ctatu 3o capitulo de cura fluxus menstruorum
Et est utilis et ampliatur ut patet etc ¶ Primo
nota naturalis color menstrui in muliere
non culpate sana secundum Avicennam est sicut sang
uis arietis nominati decollati qui est color
rubeus clarus ad albedinem aliqualiter
declinans propter admixtionem multi sang
uinis arterialis cum venali in menstruo vel
propter multi flegmatis albi commixtionem cum
sanguine variatur tamen secundum naturales complexiones

In flegmatica enim magis in sanguinea mi
nus ad albedinem declinat Propositum ergo
menstrua sine colore proprio egredi est illa
esse alterius coloris quam debeat esse naturale
menstruum mulieris ¶ 2o nota hec signum
corporis egere purgatione posito quod non sit
preter naturalis extenuatio in muliere aut
preter naturalis debilitas continentis quoniam
secundum plurimum variatur hic color propter admixtionem
humoris menstruosi preter naturalis com
positi qui indicat de sua evacuatione quod tamen
est secundum plurimum verum esse intelligendum et
maxime si coniungitur cum aliis signis re
plectionis aut dominii humoris ¶ 3o nota
menstrua secundum se facta intelligenda esse
non facta debito tempore temporis autem
debite menstruationis est triplex primum est
generale comprehendens totum tempus
a primo a quo incipit mulier menstruari
merito etatis usque quo etiam desinit merito
etatis menstrua emittere quod sicut habuisti
fere a quarto decimo usque ad lesimum annum
vel plus vel minus secundum variationem naturalis
complexionis Aliud est menstruum peri
odum inter primam menstruationem et aliam que
secundum plurimum est mensis solaris spatium so cum
menstruum dicitur a mene enim grece quod latine
idem quod luna importat 3m est tempus a
dequate mensurans spatium menstruorum
actualem effusionem quod minimum est unius
diei maximum octo medium 4or aut l. etc
Ad propositum de quolibet istorum potest esse primo
licet potissime de 2o et 3o ¶ 4o nota li
semper dupliciter potest construi primo non sunt
facta secundum se ut denotetur non servari usu
vel saltem raro debitum ordinem et patet causa
cum conditionibus in textu etc ¶

Utrum mulieribus prefocationem
matricis patientibus aut difficulter
parientibus competat sternutatio
Arguitur multipliciter quod non primo
principale est matricis causare prefocationem
sicut patet quia et ante arguitur quia si sic
maxime fieret ex menstrui vel spermatis
retentione ut 2a 3e tractatu quarto
capitulo allegato et ratio interior sed arguitur
quod non primo quia tunc monialibus parientibus
et pregnantibus esset prefocatio 2o quia
in viris retento spermate fieret prefocatio
quia non minus corruptibile est sperma viri nec

mus ad cor et cerebrum evaporale quibus e q[ui]
experimentum ¶ 3º quia tunc deterior
esset prefocatio menstrualis quam spermatica
q[ue] Auicenna 21ª 3ᵉ allegato capitulo et galienus
et arguit sic quia sanguis menstruus
ante putredinem est nerviosus sperma autem
non pessimum enim est venenum menstruum ut pri
die declarauimus quia eius contactu fruges non
germinant arescunt musta moriuntur herbe
et amittunt arbores fructus ferrum rubigine
consumitur etc. Unde suppositus mulieri prohi
bet impregnacionem 2º cum capitulo de sanguine
xii et dicit. Sanguis ex menstruis fluens
mulierem generare non sinit aliarum mulierum
corpore permutato et ubi fusum fuerit super
eius sedilia mulier non generat et sem
pro capitulo de sanguine si linitur virga hora
tactus etc. ¶ 4º quia in tali prefocacione
semper debet fieri spasmus fumo s. vene
noso amurato ventriculo cerebri et epi
lensia ymo videtur differre ab apoplexia
vel epilensia cum accidentia utrobique similia con
tingant ¶ 5º ad principale sternutatio at
trahit ad cerebrum materiam ergo auget pre
focacionem patet quia et colligitur a Auicenna 21ª
3ᵉ capitulo de sternutacione et capitulo de cura
catarri patet etc. quia in sternutacione fit
motus versus sursum ¶ Confirmatur quia
sternutatio non convenit corpori multum reple
to sed 2ᵐ plurimum prefocatio est multum reple
ta ut patet quia et a[uctoritat]em intelligenti ¶ Ad
oppositum est ypo. afforismo 34º. Respondendo
ad questionem primo premittenda sunt no
tabilia pro quesiti terminorum declaracione. 2º
ponam conclusiones de quesito ¶ Quantum ad
primum premittendum primo quod per prefocacionem
matricis intelligere debemus quia e[st] anhe
litus prohibicio vel impedimentum ascensionis
matricis nocumentum et hoc quia descripcione
colligitur primo matricis prefocacio non esse
depositum in matrice repertum non enim pro
hibicio anhelitus est passio matricis hoc
sit a matrice procedens membrorum spiritualium
quibus communicatus ¶ Sequitur 2º prefocacionem
matricis ut sit non esse certitudine eo quod
est accio lesa puta ablata vel qualitercumque
aliter lesa vel impedita ¶ 3º quod est spi
ritualium membrorum passio ¶ 4º principaliter
sciendum huiusmodi prefocacionem principaliter
ex duabus causis contingere s. menstruorum re

tencione et spermatis retencione superflua vii
6º interiorum capitulo 8º si enim hec passio sit suf
focacio vel anhelitus sublacio vel species spasmi
non credimus hanc nisi vel propter menstruorum
vel spermatis sensacionem et Auicenna 21ª 3ᵉ al
legato capitulo veruntamen in ipsa causa comp
rehenditur est quod accidit retencio menstruorum
aut spermatis in adolescentibus et viripoten
tibus inspiratis cum sint viri patentes vir
ginibus et viduis etc. retenta aut sper
matis qualitatem acquirunt venenosam
et exspirante spiritu calido 2ᵐ plurimum ad fri
giditatem superfluam ducitur ita ut talia
nisi frigiditate excedente venenositatem
acquirant. Unde et ab ipsis elevantur vapores
vel fumi mali s. frigidi et venenosi et ne
horribiles qui dyafragmati occurrentes
spiritum quasi immobilem et stupidum reddunt
quare difficultatem anhelitus occurrentes
non cordi inducunt sincopim virtute attra
hente spiritum ut rem venenosam calore fortis
exspimentem amoveat vel pulsum aut cordis
tremorem inducunt ad cerebrum non pervenien
entes mordicando nervum forte causant
nocumentum et rethe ledendo et cerebri
ventriculos si ad eos perveniant vii et 21ª
3ᵉ allegato capitulo ad principium Et pervenit
ad quantitatem fortem cordis et cerebri mor
dicacione nervorum et rethis et venarum
pulsatilium et quietarum ¶ Ex quibus tamquam
fundamentis patet primo quare apud prefocacionem
fit frequenter sincopis tremor et pulsus
cordis non numquam spasmus et epilensia hac
enim venenosa materia cordi vel cerebro
venenosos fumos mittente causantur
accidencia predicta ¶ Ex quo patet aliquam
mulierem simul posse ex hoc esse sincopizante
epilenticam et apoplecticam et prefocatam
patet 2º ridiculum esse dictum mulierum dicen
cium matricem ita sursum ascendere ut corpulen
cia sua anhelitum perforet vel impediat plus
enim hic fumus perveniens hec sana inducit
nocumenta sive accidencia 2ᵐ modum iam
dictum et tu ad hoc vide racionem galieni
6º interiorum capitulo 8º / patet 3º quare in cu
ra alicuius prefocacionis confert coitus vii
et 21ª ubi supra si eius causa est retencio
spermatis etc. ut tactum tradat et infra et or
ut intromittat obstetrix manus suas in
vulvam eius inunctas oleo de lilio aut

nardino aut laurino et commoveat portam
vulve et matricem commotione plurima leni et
necessarium est ut associetur ei cum delectatione
dolor et fit sicut dispositio coitus ipsa enim
fortasse expellet sperma frigidum et saliva
bitur sperma quod sexto interiorum galienus
recitat se vidisse. Quantum premittendum est principaliter
2o quod licet in sternutatione fiat principaliter
motus ad superiora compressis tamen et fortiter
motus inferioribus propter colligantiam fit etiam mo
tus ad inferiora qualiter autem fiat motus
sternutationis et a quibus causis proveniat
infra videbitur. Quantum 3o premittendum dupliciter
posse sternutationem aut aliquod remedium eu
vacuatis in egritudinibus approximari scilicet coacte
et regulariter etc. Quantum 4m notatur ad 2m sic sed
prima quod ante actualem adventum prefocationis
stante corporis repletione sicut est corpus
evacuandum quam sternutatio introducatur
probatur sic phlegmatici per evacuationem preser
vantur corpus a paroxismo saltem proveniens
paroxismus erit levior in 2 etc. patet quia quia ma
erit multo paucior. Quantum 2a quod quod sternutatio
in corpore actualiter prefocato introducta
2m plurimum coacte approximatur probatur sic 2m
plurimum corpus est repletum humoribus vel humidi
tatibus que per agitationem ad superiora adec
rebus trahitur inferentes nocumentum in 2
quia tenet ex quo non ius coacte approxima
tionis et n^m satis patet quia tamen ex cingila
tione fortius sub venenosa materia sopite
et oppresse et eductione fumorum venenosorum
cerebro et spiritualibus cum irritatione sequitur magis
inflammetur quam nocumentis commoti et tra
ctu materierum ad loca illa et ne anhelitu ab
lato tandem sequatur mors melius est sternu
tationem provocari. Quantum ex quo sequitur quod
sive corpus repletum sive non repletum fuit
est in tali casu sternutatio provocanda licet
securius sit sternutationem provocare cor
pore non repleto quam repleto. Quantum 3a quod quod
partus sive fuit naturalis sive non naturalis
scilicet abortivus stante difficultate anhelitus
est sternutatio provocanda probatur per causam
verificantem conclusionem assumptam quia agitatur
fortius matrix ad quod sequitur ut sequen ap
ta est ligamentorum ruptura et fetus expul
sio etc. Quantum circa dicta quedam diffi
cultates insurgunt prima est si exitus
spermatis causat prefocationem in viris igitur

sperma non minus retineri quam in mulieribus
etiam in viris ex retentione spermatis deberet
fieri prefocatio cuius oppositum experimento in
ditur patere. Quantum 2m dubium quia malus san
libus ab homine in femellis non multiplicat
menstrua cum in ipsis non minus debeat sup
fluere materia generationis et potissime
infrequenter generantibus cum quia non sunt ca
nicule calide et humide etc. Quantum 3a difficul
tas non potest hic sumus tam primus hec se
na accidens producere detur modus. Quantum 4a
difficultas quia 2m hanc viam augeret sp
impregnantibus et quibus cumque menstrua reti
nentur causari prefocationem semper enim de
manet ferm pravum etc. Similiter in continentibus
et veneris cuius oppositum experimentum et ad
hunc maxime in actu parientibus agitatur
enim et commovetur menstruum quare ab ipso
deberent pravam fumum elevari et cerebro et
cordi communicari. Quantum 4a difficultas quia tunc
spermatica esset minus mala menstruali eo quod
corruptior et venenosior est materia me
struum quam sperma cum ipsum sit naturaliter
venenosum sperma autem non scilicet naturalis et
benigna humiditas. Quantum 5m dubium non videtur
quod prefocationem dictam possit auferre anhe
litus ut videtur commentator dicere quia tunc
quando prefocatio esset mortalis non potest
cum animal respirans vivere sine anhelitu.
Quantum ultimum dubium quia obstetrices testantur
quod matrix aliquando ad tactum intra portam
manum posita sentitur ad tactum ad superiora
mota ita ut vix ad ipsam manum possit per
venire et quibus reperiunt ipsam ad extrinsecum quam
ad sinistrum motam ideo etc. Quantum ad primum dicitur
quod si virtus in viris esset debilis sicut in mu
lieribus non potens malicie spermatis resistere
nec ipsam prohibere eque bene ex spermatis
retentione in ipsis causaretur prefocatio sin
copis epilensia etc. sicut in mulieribus sed
non est ita ad quod concurrit quod viri maiori
utuntur exercitio et laboribus consumentibus
superfluitates mulieres autem ocio plurimo
continue ideo calor plus resolvit in viris quam
humiditas nocumenta minus meruerit ex
spermatis retentione quamvis aliquando
incurrant. Avicenna 20a 3i tractatu primo capitulo
de iuvamentis coitus et quibus viro accidit
ex dimissione coitus et habundantia sper
matis et frigore spiritus et quassione ipsius

ad venenositatem ut mittat sperma ad cor
ad cerebrum vaporem malum venenosum
sicut accidit in mulieribus ex coartatione ma-
tricis etc. Et idem colligitur post sexto interi-
orum allegato capitulo et tu de hoc vide nona
curpia que recitat galienus in eodem capitulo
Et est experimentum nobis confirmat
de ambus plurimis que tempore quo ad coi-
tum excitantur coitu carentes moriuntur et
vulgares dicunt eas mori amore sicut
accipitres philomene etc. Ad 2um dicitur
quod in femellis aliorum animalium ab homine est
superfluum menstruum quam tamen mulier com-
paratione sue molis est animal maxime
sanguineum et plurimum habundans sanguine
superfluo quare in mulieribus ad extra et ma-
nifeste expellitur in aliis femellis occultatur
et in pilos carnea aut superfluitates alias
insensibiliter expellitur Ad quod etiam convenit
ocium mulierum propter quod etiam videmus vira-
gines multo exercitio utentes et labore pau-
cis menstruis habundare et colligitur hec
solutio 6o ystoriarum dum sic inquid animalibus
peditantium purificationes quidam fiunt
non tamen quantum mulieribus alli aliorum ani-
malium et primo de generatione animalium in
femellis fit fluxus deforis solum et horum
in mulieribus manifestissime plurimam cum
excuttit segregationem mulier animalium et 2o
ystoriarum maxime namque femellarum est mul-
ti sanguinis ideo et plurima menstrua Ad
3um solvit galienus 6o interiorum quod materia
venenosa sub quantitate valde parva potest
mirabiles effectus producere sicut exem-
plificat de veneno scorpionis et aranee
et quia huiusmodi fumus est venenosus ideo
etc. forte autem miraretur aliquis quod in nobis
generetur venenum declaratur nichil non
esse mirandum ut patet in cane rabido
potest etiam declarari in pestilentia infectione
quare etc. et tu vide ibi galienum 2o inte-
riorum 10o capitulo Ad 4um solvit Avicenna
[illegible] 2o allegato capitulo quod in pacientibus
[illegible] expressio matricis est ad inferiora [illegible]
et fumi ad inferiora et non ad superiora
declinant in pregnantibus licet frequenter pro-
veniant mala accidentia ex menstruis raro
tamen perforantur quia a virtute matris et
infantis regulantur ne ad venenositatem per-
ducantur si aliquis autem magnis retinentur etc.

non sic ad venenosam qualitatem naturaliter tam
horribilem permutantur vicinus etiam fortes
existens frequenter malos vapores repellit
et resolvit Ad 5um dicendum quod licet san-
guis menstruus non permutatus a naturali dis-
positione menstrui sit deterioris dispositionis
spermate dum tamen sperma putrefit de-
teriorem modum putrefactionis acquirit
et hoc aut ex occulta dispositione spiritus infu-
sa ipsi adhuc separante sicut multa bene
digesta cum putrescunt videmus valde
horribilem dispositionem permutari magis
aliis ut sanguis lac caro et similia aut
quia magis calidum et humidum est menstruo
sanguine aut propter generalem causam quam
tradiderunt quidam quia corruptio est de con-
trario in contrarium ideo ex optimo digesto in
pessimum putrefactum quamquam hic sit exposi-
tum dictat corpora calida et humida faci-
le nutribilia dum putrescunt ad pessimam
putredinem permutantur Ad 6um potest dici non
auferri posse anhelitum ex toto notabili tem-
pore stante vita licet adhuc perveniat ut non
percipiatur nisi experimento ut galienus et
Avicenna locis allegatis scilicet de toto et ciato
aque pleno etc. quod autem perveniat anhelitum
ad insensibilitatem videtur magis in mora
necessitatis a fumo facta iam dicto quam
in obedientia instrumenti vel debilitatis vir-
tutis ideo etc. Et idem declarat de respiran-
tibus in hieme latitantibus vide ibi in li-
bello tuo bene glosato Ad ultimum est dubium
solvit galienus per longum processum allegato
capitulo et Avicenna similiter dicentes hunc mo-
tum matricis esse contractivum spasmo sanguine
cum multo ad matricem fluente et retento
multum repletur et ingrossatur matricis cor-
pulentia quare est 2um longitudinem con-
trahitur vel abreviatur ut supra in spasmo
repletionali declaratum est si est uniformiter
repleatur tota uniformiter contrahitur et
sic videtur moveri sursum Si vero
replecio fuit magis in parte dextra 2um
partem illam contrahitur quare videtur decli-
nare ad sinistrum aut econverso Ad argumenta
principalia ad primum cum omnibus suis confirma-
tionibus patet solutio ex dictis Ad alia
etiam argumenta satis patet solutio etc.

Mulieri in utero etc. 39o afforismi
est ista gracilitas mamillarum subito

facta in muliere pregnante significat aborsum probatur sic huiusmodi gracilitas significat nutrimenti defectum ergo consequentia patet quia et antecedens circa literam declarabitur idem 2a 3a tractatu 2o capitulo primo ad principium et 6o interiorum capitulo 80 ad finem et est utilis afforismus et amplianus ut patet ¶ Primo nota per li subito intelligere debemus valde velociter ita ut in parvo tempore faciliter gracilitentur vel extenuentur quod notanter in afforismo ponitur quia dato quod paulatine graciles fierent non tamen evidenter concluderetur aborsus ut si in octavo mense incipiant fieri paulatine graciles aut septimo probabiliter potest fetus habere sufficiens nutrimentum donec ad tempus naturalis partus pervenerit ¶ 2o nota matricis ad mamillas magnam esse colligantiam primo per nervos quosdam [illegible] et delectatio facta circa mamillas ex [illegible] tioso tactu multum comunicatur matrici ut colligitur 2a 3a tractatu primo capitulo de cura sterilitatis colligantur etiam per venas attrahunt mamille sanguinem a matrice per venas venus matricis continuas ut colligitur in quarto 2a 3a capitulo de cura embrionis et prima primi capitulo de membris sed ubi ponitur sanguinem menstruum tempore impregnacionis in plures partes dividi quarum aliqua cedit in nutrimentum et generacionem fetus et membrorum aliqua vero transit ad mamillas per venas predictas ut tempore opportuno convertatur in lac et infantem nutriat extra uterum natura enim nullius invenitur productionem intendit et ad eius conservacionem non sit sollicita 80 de generacione animalium Sequitur ex disposicione mamillarum argui aliquando posse disposicionem matricis et fetus impregnante ¶ 3o nota quod mamilla potest fieri gracilis subito propter multas causas primo propter subtractionem lactis replentis mamillas ut in nutricibus evenit / 2o propter magnum nocumentum existens in matrice ut apostemata vel dolor / 3o propter nutrimentum in pregnante fetum deficere quare cogitur virtus retrahere partem illam que pro lactis generacione erat necessaria et hoc ultimo modo maxime in proposito verificatur gracilitas tamen alia causa potest esse oppilacio venarum sanguinem ferentium ad mamillas.

sed propter illam non fit subito sed propter alias ut patet de primis duabus similiter 3o quia ex naturali ordine sanguinem natura ad fetus nutrimentum finaliter ordinatum solum attrahit relinquens partes que ad generacionem lactis finaliter ordinantur illa vero consumpta cogitur attrahere etiam ad mamillas et quia alimentum deficit in parvo tempore multum de illo attrahit ad matricem quare subito in parvo tempore mamilla extenuatur sit ¶ Ex quo patet causa verificans afforismum ¶ 4o nota ad veritatem afforismi quedam condiciones requiruntur primo quod ista extenuacio sit precedente et notabilis 2a quod ista extenuacio sit respectu soliditatis naturalis si enim fuerit respectu soliditatis tunc habet veritatem alias non quia sunt aliquando ubi supra quecumque duarum mamillarum extenuatur a soliditate sana tunc habens eam abortit nulla die [illegible] ¶

Mulieri in utero gerenti prima afforismi est ista si altera mamillarum fiat gracilis mulieri pregnanti ex gemellis ipsa abortiet alterum gemellorum probatur sic in tali deficiet nutrimentum pro altero gemellorum ergo [illegible] patet quia et antecedens circa literam declarabitur ¶ Primo nota per geminos habere intelligendum esse mulierem pregnantem ex pluribus fetibus simul cuius causa potest esse vel superimpregnacio vel multitudo spermatis aut cellularum distinctio cum diversis motibus declinacionis in matrice provenientibus ut declaratur in 2a 3a capitulo de generacione embrionis ¶ 2o nota quod sicut mamille distincte sunt ita cum diversis partibus matricis habent colligancias ut dextra cum dextra et sinistra cum sinistra quia ergo fetibus pluribus existentibus ad distinctis partibus matricis eorum 2m plurimum sugunt nutrimentum hinc est quod tunc altera mamillarum gracilis facta significat solum 2m plurimum in altera parte matricis deficere nutrimentum et per consequens solum alterius fieri aborsum ¶ 3o nota non esse intellectum ypocratis solum unum fetum abortiri sed intellectus est quod abortit unum saltem quamvis ut plurimum fiat aborsus amborum propter causas notas ¶ Et quidem dextra ¶ 2a ergo dextram mamillam pregnantis abortet masculum probatur quia tunc deficit

intrinsecum masculi ergo 9o vera patet quia et commentum circa litteram declarabitur ¶ Primo nota latus dextrum naturaliter calidius esse latere sinistro iuxta sententiam afforismi fetus mares quidem in dextris Ex quo colligitur probabilis causa verificans afforismum cum mamilla dextra provenias colligantiam habeat cum dextra parte matricis et sinistra cum sinistra detumescente dextra significat partem dextram matricis in detrimento pati et per consequens fetum in dextro contentum latere abortiri qui secundum plurimum est masculus ¶ Secundo nota hoc totum esse verum ut in pluribus contingit enim in latere dextro contineri feminam sed quia tamen secundum plurimum est ita ut infra in 4to videbitur afforismo concordia et utilitas colligitur ut patet

Si mulier que etc. 39o afforismi est ista mulier non pregnans est que non peperit habens lac eius menstrua defecerunt probatur sic huiusmodi mulieris sanguis per inferiora debens evacuari ad superiora divertit ergo etc. vera patet quia et commentum circa litteram declarabitur idem 2a secundi tractatu 3o capitulo primo et ampliatur ut patet ¶ Primo nota non solum de ista muliere non pregnante verificari afforismum ymmo etiam de pregnante et que peperit in talibus secundum plurimum deficiunt menstrua quia tamen hoc est rarius et preter naturam illud vero secundum naturam ideo de his specialiter in proposito posuit afforismum ¶ Secundo non huiusmodi afforismum intelligendum esse ubi lac sit multe quantitatis exuberantis et cum hoc perseveret ubi enim hoc non fieret non oporteret ex lactis generatione sic concludi ¶ 3o nota hoc verum esse ut in pluribus ubi enim esset mulier valde sanguinea contingeret ex ocio vel regimine tantam in ea superhabundare sanguinis copiam ut pars eius tenderet ad mamillas et per consequens ad inferiora effunderetur ideo ut in pluribus suam veritatem continet Ex quo colligitur causa verificans afforismum apparente enim huiusmodi factis exuberantia significat sanguinem retentum ad venas matricis effundi et per illas expelli sursum repercuti et per consequens etc.

¶ 4o nota menstruorum defectum aliquem esse naturalem alium preter naturalem naturalem quia factum a natura ad finem per se ab ea intentum puta conservationem individui vel speciei sicut in pregnante vel lactante puella quando etatem vel senili preter naturam vero appello contingentem ab aliqua causa preter naturalem impediente sicut esset varium oppilatio aut aliquid huiusmodi Ad propositum hic est sermo de defectu 2o modo ut sit sensus menstrua defecerunt scilicet preter naturaliter ¶

Mulieribus quibus etc. 40o afforismi est ista sanguis in mulieribus conversus in transmissus ad mamillas et in lac non existimatus significat maniam eiusdem futuram probatur sic ex huiusmodi sanguine taliter converso significat multos fumos calidos ad caput ascendere ergo etc. vera patet quia et commentum circa litteram declarabitur Idem prima secundi tractatu 10 capitulo de signis manie Et est utilis et ampliatur ut patet Primo nota non solum de mamillis verum esse sed etiam de aliis superioribus partibus sive corporis sanguis enim fluens ad illas et in illis retentus potest etiam maniam causare vel etiam solum maniam utrobique causare potest sed etiam alias egritudines ut flegmone causonides etc. quia tamen frequentius contingit sanguinem superfluum sic ad mamillas moveri ideo expresse de ipsis specialiter expressit et quia etiam de agentibus mamillarum et matricis determinatum erat ¶ Secundo nota per sanguinem conversum intelligendum sanguinem ad mamillas moveri qui scilicet per venas matricis deberet campere vel et convertitur alio ad quem scilicet naturaliter deberet fluere et suppleendum est ipsum sub forma sanguinis permanere ita ut non convertatur in lac vel in mamillarum substantiam ¶ 3o nota penes auctores quinque reperiri istos fumos mania melancolia et alienatio Est autem alienatio fumus quidam impertans omnem cogitationis corruptionem melancolia autem est corruptio cogitationis cum timore Cuius causa secundum plurimum est melancolia naturalis adusta aut flegma adustum aut sanguis mania non est cum ira et furore et sine timore et eius causa est colera naturalis vel adusta ut 2a primi in suis capitulis Ad propositum licet mania sit proprium quod dictum est potest tamen extendi ad melancoliam et hoc secundum varias dispositiones sanguinis ascendentis contingit si enim fuit colericus adustus ab isto elevati fumi tales et fit mania si non grossus et melancolicus fit melancolia

et ex hoc verificatur afforismus ¶ 2º nota
ad veritatem afforismi requiri condiciones
primo quod huiusmodi sanguis sit multus si enim
foret modicus posset virtus ipsum vincere
et consumere ¶ 2ª condicio quod huiusmodi sangui-
nis sit calidus aptus fervere et hec quantum
ad mamillam proprie dictam vel sit aptus ut ex
eo elevetur vapor adhustus melancolicus
quantum ad mamillam impropie dictam sive melanam
et hoc quia condicione sequitur 3ª condicio quod
non sit flegmaticus aquosus ex corpore enim fiet
stupor aut rubet ¶ 4ª quod cerebrum ita sit
debile ut non possit hos fumos repellere
ad ipsum ascendentes de lacte dicas quod possum
supra capitulo de embrionis generacione ¶

Mulierem si vis scire etc. 19º Si ma-
volens scire si mulier est pregnans
debet ei dare mellicratum ad bi-
bendum hora qua dormitura est
probat sic per huiusmodi mellicratum exhibi-
tum nullo notabili nocumento mulieri illa-
to comprehenditur mulierem pregnantem vel non
pregnantem ergo consequens verum patet quia et antecedens inse-
quentibus declarabitur ¶ 2ª ergo mellicrato
exhibito mulieri et consequentibus torcionibus
circa ventrem significat mulierem esse pre-
gnantem vel concepisse probatur sic ex huius-
modi torcionibus significatur matricem con-
strictam conceptione intestina comprimere
et ventositates ex mellicrato generatas
retinere et consequenter torciones circa ventrem causare
ergo consequens verum patet quia et antecedens circa literam
declarabitur Avicenna summa colligitur 21ª 3ª tercia
tractatu primo capitulo de signis impregnacionis
et iudiciis eius dicit inquit et quando cognoscere
fuerit dispositio impregnacionis per exponere
tunc de quibus est ut in potu detur de aqua
mellis in hora dormiendi 2 ℥ in tanto
pondere aqua pluvialis permixta et videat
an permiciosum sentiat an non et cum quidem
in illo est retencio inflamacionis in concavitate
intestinorum licet medici inveniunt mihi et
est experimentum certum nisi mansuetus por-
tare illud Et 40 breviarii Serapio capitulo
370 ubi putem allegat et verificat afforismum
Est autem utilis et amplificatur ut patet ¶ primo
nota non solum in processu impregnacionis
verum esse afforismum sed eciam in singulari uno po-
tissime de principio verificatur et intelligitur
quia in magis imminet dubium ut videbitur

¶ 2º nota licet permulta signa que omnia
sunt probabilia possimus significare super
impregnacionem ut ex horripilacione mulieris
post coitum forti attraccione in virga per
cepta retencione menstruorum vomitu ab-
hominacione et sic de aliis positis ab Avicenna
et Serapio locis allegatis supposito tamen
vincere signum tangit ypocrates sumptum a
potu mellicrati quod cum debitis condicionibus
consideratum probabilem habet evidenciam ¶ 3º
nota per mellicratum debemus intelligere mel
et aquam simul commixtas dum enim eas in-
stere ydromel aque partem scilicet mellis vero
et aque dominante proprie dicitur ydromel melle
non dominante dicitur mellicratum cratum enim
grece vinum vel potus latine in mellicratum
vinum et potus sumptive ex melle et aqua
scilicet dominante melle proprie non dicitur mulsa quia
ex melle et aqua vel mulsum apud alios
Ad propositum per mellicratum mixtum tale in
proposito mellicratum dictum debemus ¶ 4º nota
quod mel cum sit calidum et siccum in 2º gra-
du ut 10 canonis capitulo de melle et Serapio
et diascoride colligitur in isto tamen sunt
partes aquose crude paucas tamen est in-
flativum et ventosabile nisi sufficienter de-
coctum fuerit 2º allegato capitulo de melle
ideo melle crudo sumpto sine aqua mixta
sive non inflat licet ventositas ab eo ge-
nerata sit facilis et levis resolucionis
propter ipsum mel per eius substancias resolu-
tivare sua caliditate et acuitate ¶ 5º non
notanter dictum esse circa dormitum aut ut
calor renovatus sit potencior ad ipsum cum
mutandum vel forte ne subducatur quia sic
acuitate est solutivum sompnus autem retinet
evacuaciones ideo ventositatem illam retine-
bit quia forte in vigilia parum ex istis
propriis totum pereciet vel dicitur ut prius
ut evitetur per sompnum nocumentum quod habet
mellicratum ut non solvat et digerat ¶ 6º
nota quod tempore impregnacionis matrix ve-
hementer constringitur ita ut extremitas
stili non ingrederetur os matricis quare et
tota corrugatur ad interiora et quia sub
ea iacet rectum intestinum ideo ad interiora
corrugata et collecto recto intestino ve-
hementer inheret et consequenter ipsum comprimit
eius gravitate attenuando vel ventosi-
tas in intestinis existens non potest libere

pro concavitatem intestinum penetrare sed ad locum
perveniens illud intestinum aliquo modo violenter
extendit quare et inducit dolorem et punctionem
seu torcio ibi causatur que non causaretur
matrice illud intestinum non comprimente sicut
dictum est Ex quo patet primo causa verifi
cans afforismi quantum ad omnes conclusiones
patet 2o quare magis de mellicrato quam de
alia potatione mentionem facit quia est
familiaris generans ventositatem levem
non potens notabile facere nocumentum
quod non de multis aliis potibus reperiretur
patet ergo ipsum dixisse mellicratum dans
per illud intelligere omne tale sicut illud
Ultimo nota ad veritatem afforismi
requiri aliquas conditiones quarum alique
sumuntur ex parte mellicrati alique ex parte
corporis cui approximandum est ex parte mel
licrati quod sit factum ex melle bono vento
sabili crudo quia coctum non ventosatur
sed ventosatione privatur et sit equa mix
tio aque et mellis ut sua caliditas et sic
citas temperetur ab aqua et sit usque ad quan
titatem avicenne 3o ii / 21a 3a allegato capitulo
ne quantitas minima lederetur aut minus
modica vinceretur sub hac enim dosi experi
mentum verificaverunt auctores Ex
parte vero temporis ut hora qua dormi
turum est Ex parte vero corporis ut non sit
virago neque consueta ut habeat in intes
tinis oppilationes aut materias ventosa
biles aut feces diu retentas ut intestina
pinguia ut ab alia causa compressa sit ergo
mulier mediocris aut quasi mediocris ha
bitudinis ab illis dispositionibus munda
tum istis sic stantibus plene verificabitur
afforismus iste summa ergo credo quod bonum esset
ante tempus quo suspicamur impregnationem
hoc experiri quod si tunc non causaret sed
ante post convenientibus aliis signis [illegible]
est multum probabile ideo etc.

Mulieri siquidem etc. Iste afforismus
patet ex commento etc.

T in pregnanti / 9o afforismus est
ista herisipila facta in matrice
mulieris pregnantis est mortale
probatur sic herisipila in matrice herisipi
la causat morbum vehementer acutum circa
fetum quia matrix magis inferendo no
cumentum ergo patet quia et avicenna declarabit

Idem 21a 3a tractatu primo capitulo de signis
impregnationis Et est utilis et amplicatur ut patet
Primo nota quod per herisipilam intelligendum
est apostema colericum intra matricem causatum
a multa materia colerica putrescente dico
notanter intra matricem et a multa materia
colerica quia posset extrinsecus matricis
ex paucis causari materiis ita ut non vero
esset mortale virtute super istam materiam
obtinente 2o nota posse intelligi hoc esse
mortale aut respectu fetus aut matris aut utri
usque et licet omnibus modis potissime tamen
est mortale respectu fetus quia eius virtus
est debilior et nocumentorum magis recep
tiva 3o nota ex huiusmodi herisipila
multa sequuntur nocumenta ex multa materia
putrescente scilicet et intra matricem primo quia
febrem causat acutam cum sit apostema ve
hementer calidum et in loco cordi satis propinquo
quo venit ergo ad cor potest putredinem mittere
fumi 2o ergo quia mulierem pruritu et
punctione infestat cum materia sit mordi
cativa et corrosiva in membro satis sensi
tivo quare impedit sompnum et quietem
3o quia matricem stimulat ad expulsionem
pungendo et irritando 4o quia ad fetum
putridos acutos et amaros fumos emit
tens ipsum inficit et ad mortem disponit Ex
quo patet causa verificans afforismum / patet
2o quod est mortale per iam signum et causa patet
3o quod non ita acutum apostema est flegmaticum sicut
herisipila nisi in magna quantitate materie
fuit disparitas ideo etc.

Quecumque preter naturam etc. / 10o
afforismus est ista Quecumque preter
naturam existentes tenues conci
piunt prius grossescant abortiunt
probatur sic prius quam tales grossescant fetum
deficit nutrimentum ergo etc. vera patet quia
et avicenna circa tertium declarabit Idem colligitur
21a 3a tractatu 2o capitulo de aborsu ad finem
dum inquit Et dicit quod illa etc. Et est utilis
in arte pronostica et operativa ut patet
Primo nota quod preter naturam tenues non
esse intelligendas quascumque a causa preter natura
li extenuatas verum enim est non de omnibus ta
libus verificabilem esse afforismum sed intelligere
debemus ultimate vel quasi ultimate exte
nuatas ita quod cum extenuatione maiori no
tabili non posset fetus in ipsa permanere

de talibus namque magis verificatur afforismus. ¶ 2º nota extenuationem hanc de qua dictum est esse duplicem quia quedam reparabilis est et quedam non reparabilis sicut est tenuitas in marasmo vel ethica 3e speciei de tali non est sermo in proposito sed de prima. ¶ 3º nota ista particula priusquam grossescant id est prius quam ad naturalem habitudinem reddeant vel sic prius quam sensus eam tarde incipiant quia scilicet antequam incipiant restitui primus sensus potissime verum est quia crescente fetu multo ampliori indiget nutrimento de quo non poterit generari quantitas sufficiens pro sustentatione sua et fetus complemento quare etc. Ex quo patet quod si ingrossescent cessat illud idem contingit quia nutrimentum quod deberet cedere in augmentum fetus attrahitur ad membra matris quare subtrahitur fetui nutrimentum et periculum etc. ¶ Ex hiis colligitur veritas afforismi quam sensit Avicenna alio capitulo dum inquit et dicit quod illa que est vehementior extenuata cum impregnatur abortit antequam grossescat quoniam corpus recipit de cibo ad sui rectificationem et redditionem sue virtutis taliter quod non superfluat embrioni quod ipsum nutriat quare debilitatur etc.

Tertium afforismus sit verus et arguitur quod non quia mulier preter naturam tenuis non potest concipere ergo questio falsa. Patet quia et antecedens arguitur quia in ipsa deficit materia nutritionis ergo a fortiori generationis. ¶ 2º quecumque habent siccas matrices non concipiunt ut infra afforismo 62º. ¶ 3º hic est propter subtractionem nutrimenti. Contra non sufficit quelibet quantitas sed requiritur aliquanta sit ergo quod requiratur libra et patet quod per medium libram potest ingrossari prius quam aborciat. ¶ 4º mulieri non ingrossata non fiet aborsus ergo vel ipsa resumpta vel crescente ergo patet quia eo quod fortior est utrius patet. Ad primum argumentum ponendo quod fetus indigeat primo mense nutrimento ¶ 2º mense due libre nutrimenti 6º sex et septimo septem et sic deinceps et sic verbi gratia pregnans preter naturaliter extenuata ex longa egritudine relevata eius utrius paulatine resumatur ita quod in 2º mense possit restaurare unam

libram sanguinis ultra illud quod in primo impregnationis et in 3º tres et in quarto quatuor et sic deinceps et sic virtus fetus attractiva ita fortis quod omni mense sufficiat isti sanguinem sibi totum attrahere et patet quod ista est preter naturam tenuis et concepit et non abortiet. Et si ponatur [illegible] vel quamque dies incipiat ingrossari ante partum naturalem totus afforismus falsificabitur. ¶ In oppositum est afforismus cum quiento. ¶ Pro ista premittende sunt quedam distinctiones et notabilia et conclusiones de quesito. Quantum ad primum sit hec prima distinctio quod tenuitas preter naturam scilicet reparabilis et irreparabilis supposito de reparabili. ¶ 2a distinctio huiusmodi tenuitas est duplex quedam ultimata quedam non ultimata intelligo per ultimatam valde notabilia ultra quam non posset stante potentia conceptiva notabilem tollerare tenuitatem. ¶ 3a distinctio quod huiusmodi ultimata tenuitas quandoque contingit magne debilitati principalium membrorum et quandoque non quoniam sic infortitus extenuata a causa primitiva ut fame vigilia et ex nulla notabili impressione facta in membris principalibus. Secundum sicut in extenuata in longa egritudine ut flegmatica quartana aut ethica et huiusmodi. ¶ Supponendum 2º quod licet virtus regitiva intendat similiter in pregnante fetus et matris conservationem stat tamen attractivam virtutem membrorum matris superante in attrahendo virtutem fetus extenuari aut debilitari fetum aut corrumpi. ¶ Supponendum 3º quod membrorum inanitio vehemens stante virtute non multum debili est causa vehementie est causa attractionis sicut patet in convalescentibus. ¶ Supponendum ultimo quod virtus regitiva ad fines duos naturaliter intenta quantum potest totaliter vel partialiter utrumque istorum attingit in convalescente cum licet sit maxima necessitas restaurationis pars tamen nutrimenti cedit in sperma et in mulierum menstruum et sic de aliis huius autem causa est alibi investiganda. ¶ Quantum ad 2m sit hec prima conclusio quod non quelibet tenuitas preter naturam impedit conceptionem patet quia non quelibet aufert materiam generationis per ultimam suppositionem quoniam aliqua in tali patientes

pro omnino impedit ergo 9o vera. ¶ 2a conclusio non omnes preter naturaliter tenues concipientes abortiunt secundum quam grossescat probatur quia potest interdum mediocriter a naturali habitudine deficere quod secundum quam fetus multo indigeat nutrimento erit materia complete resumpta igitur etc. ¶ 3a ergo ultimate tenues ad intellectum datum concipientes sine notabili debilitate principalium membrorum non necessario abortiunt secundum quam grossescat probatur sic stat in talibus virtutem potentem esse ad restaurandum quam necessarium est fetum et sine resumptione ergo ergo vera patet quia et alias ponendo quod a causa primitiva sit inducta ista macies vel tenuitas a termino ¶ 4a ergo ut plurimum ultimate tenues cum notabili debilitate principalium si grossescant in processu abortiunt secundum quam ad naturalem habitudinem reducuntur probatur quia ex quo virtus debilis est non sufficit nutrimentum multiplicare sufficiens pro fetus augmento et restauratione ipsa si ergo restituitur signum est plurimam partem nutrimenti pro fetu requisiti a membris matris attrahi quare extenuatur et debilitatur fetus et ex consequenti cito fit aborsus et hoc debet intelligi ubi totaliter restat. Sed si gravida sint necessaria tres libre fetum subtrahuntur due et paucis conualescentie sciunt meum qualescentem melius est non resumi quam resumi debilitati aut in existente debilitate conservari quam aliquo certo modo fortificari Et plura alia secundum ex his ¶ 5a ergo licet ita sit non tamen necessario sed oppositum contingere potest sicut meum ultimum argumentum ad oppositum ¶ 6a ergo stante multa principalium debilitate ex longo tempore acquisita sive grossescant sive non ut plurimum abortit patet quia huius multa tenuitas cum debilitate iam dicta non nisi in longo tempore contingit cum ergo nutrimenti fetus necessitas multum notabiliter augeatur ¶

Quecumque vero etc. ergo prima quecumque mulieres habentes corpus in sua habitudine moderatum sine manifesta causa abortiunt 2o aut 3o mense habent cotilidones mucilaginibus plenas probatur quoniam sit nulla alia alia causa aborsus huius nisi superhabundancia mucilaginum in cotilidonibus ergo patet quia et alias deduceret ¶ Et non possit ¶ 2a ergo cotilidones mucilaginibus plene non possunt fetum sua grandine sustinere probatur sic per humiditatem mucilaginum presentiam relaxantur et debilitantur cotilidones et ad fracturam preparantur ergo ergo vera patet quia et alias circa literam declarabitur ¶ Concordia et utilitas et ampliatio ut precedentis afforismi ¶ Primo nota per habentes corpus moderate intelligendas esse non ultime macras vel pingues sed medias vel ad medium tendentes ¶ 2o nota per causas manifestas illud quod Galienus tangit in commento ut febres acuta apostema percussio et alia evidentes aborsus provocativa ¶ 3o nota per cotilidones ligamenta quibus fetus matrici alligatur 4o nota per mucilagines flegmaticas superfluitates in cotilidonibus illis et per matricem dispersas ¶ 5o nota huius mucilagines aborsum faciunt tripliciter primo fetum nutrimentum subtrahendo quia oppilando 2o spiritum intromictitur male disponendo se constringendo eum 3o ligamenta mollificando quare crescente gravitate fetus rumpuntur 4o matricem lubricando 5o ventositate multiplicando que etiam ad ligamentorum fracturam preparat ut supra Et hanc commento primo declaratur / Contingit autem hec magis in 2o et 3o mense quia tunc ligamenta talia dum non fortificata esse sed de ad rupturam parata ex quo patet primo afforismi hanc sententiam voluit Avicenna 21a 3i tractatu 2o de aborsu dum inquit Et plurimi aborsus facti in mense 2o et 3o fit ex ventositate et humiditatibus superfluis venarum que sunt matricis que nominantur foramina ex quibus generantur vene cum ergo humectantur mollificantur ipse et illud quod ex eis texitur quare fit aborsus fetus ex quibus intelligitur ex ventositate aut grandine / Questiones que hic tanguntur faciles sunt etc. ¶

Quecunque preter naturam crasse etc. ergo prima quibuscumque mulieribus preter naturam crassis non concipientibus pinguedo obturat os matricis probatur sic pinguedo preter naturaliter generata sive multiplicata est compressiva et obturativa oris matricis et quod impeditiva conceptionis ergo ergo vera patet quia et

aui circa literam declarabitur ¶ Et sibi quas
extenuent ¶ 2a quod non concipiunt nisi pinguis
extenuentur probatur sic non sibi quas extenuatur
removetur causa impeditiva conceptionis ergo
quod vera patet quia et aui circa literam de
clarabitur Item 21a 3a tractatu primo capitulo
de sterilitate Et quas multiplicatur adeps super
ziribum et facit compressionem super sperma
et educit ipsum expressione sua et afflictio
eius est Et est utilis et ampliatur ut patet ¶ 3o
nota per crassas preter naturaliter intelligere
debemus ultimate pingues et commentator
in comento que omnino crasse preter naturam
dicuntur quia crasse sunt ultra solitum et
commune nature cursum sicut homines vehe
menter magni ultra communem mensuram
homini diceremus preter naturaliter quamquam
menstruose magni licet aliter antiqui ex
posuerunt quos non acceptat commentator
¶ 4o nota per pinguedinem non esse intelligen
dam pinguedinem in matrice existentem cum
sit valde nervosum membrum huiusmodi pin
guedine privatum sed debemus intelligere pin
guedinem ziribi adipem talem matricem com
primentem ut sperma non recipiat vel recep
tum non retineat ¶ 5o nota per os matricis
duo intelligere possumus primo os colle ma
tricis et de isto non est sermo in proposito pro
cum os non obturatur sed bene 2m ¶ 6o nota
quod pinguedine ziribi existente multa com
primitur matrice quare non potest super sperma
debite coniugari Similiter cum remanet os
fundatum ad profundum obturatum ita ut
sperma frequenter ad fundum matricis non
perveniat ideo rursus ¶ 7o nota mulier extenu
ata per privationem ultime pinguedinis pre
existentis concipere poterit eo quod remotum
erit principale conceptionis impedimentum

S

i matrix rursus 9o afforismus est ista
Si matrix in vertebro posita fa
ceret famem necessario esset fieri
commotum id est curatione probatur
sic huiusmodi matricis dispositio est preter naturam
vehementer stimulans ergo 9o vera patet quia
et aui circa literam declarabitur Item 21a 3a
tractatu 9o capitulo de signis apostematis ca
lidi matricis ad finem et est utilis affor(ismus)
Et ampliatur ut patet ¶ primo nota ver
tebrum proprie sit os rotundum quod in pixide v
titur hic tamen debet intelligi ancha ut sit
sensus vertebro id est ancha ¶ 2o nota matri
cem poni in vertebro est matricem ad ipsam ancam
declinare cum qua colligantiam habet ut patet in ano
thomia hec autem declinatio ad vertebrum com
prehendi potest ex narratione pacientis
et obstetricis ¶ 3o nota quod apostemate existente
in latere dextro videtur ad sinistram declinare
matrix licet gravitas sit in dextro et ergo
¶ 4o nota huiusmodi declinatio contingit
ut plurimum multam laxationem augmentum et col
lectionem apostemosam gravitatem quare
trahit partem versus ancham lateris aposte
mati vix et frequenter claudicat mulier in propo
sito intelligitur plurimum apostema ¶ 5o nota per
famem laudabilem intelligere debemus in propo
sito que quasi evacuatur a matrice ex propo
matricis nocumento ut plurimum apostema ex
istentis mea sicut in casu propositi afforismi
quam vero quia ab aliis membris mandatur
et tunc non oportet fieri matricis evacuationem sed bene
si fuerit plurimum nocumentum quod comprehenditur
si matrix posita fuit in vertebro et simpliciter
affuerint alia signa apostema vel ma
tricis nocumentum significantia ex quibus
patet veritas afforismi rursus ¶

F

etus quidem maris rursus 9o affo(rismus)
est ista fetus maris magis conti
nentur sive formantur in dextris
probatur magis proportionatum est
latus dextrum mari quam sinistrum ergo rursus
patet quia et aui circa literam declarabitur Et
femine vero rursus ¶ 2a quod femine magis in sinistris
continentur patet similiter ut precedens Et hoc
colligitur 21a 3a tractatu primo capitulo de sig
nis masculi ad principium et quinto breviarii
34o capitulo Et est utilis et ampliatur ut patet
¶ primo nota ut quidam notant dixit
mares fetus in plurali quia non solum unus
rursus ¶ 2o nota ut quidam dixit notanter
dextris et sinistris in plurali quia non solum
dextrum matricis est masculinans sed etiam tes
ticulorum ¶ 3o nota notanter dictum esse magis
quia non semper est ita licet ut plurimum ¶ 4o no
ta quod causa diversitatis videtur esse a fortiori
ab auctoribus ponitur duplices quedam communes
et proprie quedam autem particulares magis et
accidentales prime sunt dispositio spermatis
et menstrui dispositio que ideo tamen proprie dicuntur
et communes quia sine istis rursus caliditas sper
matis est causa masculi ergo non femine 2m

viaz phi et tn unde ista capo de generatione
embrionis difficile esset scribere hic Ex quo
patet veritas embrionis afforismi
Ad matricum precipitationes etc
quo primo afforismus est ista ad pre
cipitationes matricis i. eductio
nes secundinarum confert opposito vel
approximatio sternutatorii os et nares co
prehendendo quia stilo optinuando probat
sic quia per approximacionem obtarunti etc agi
tant et commouentur secundina retentina ita
ut sit apta expelli ergo quo vera patet quia et
cum circa literam declarabitur Idem colligitur
ad primum 21a 3i tractatu 2o capo de extra
ctione secundine Et est utilis et ampliatur
ut patet Primo nota per matrices in proposito
intelligere debemus non matricem proprie
dictam que est instrumentum generationis
in muliere sed secundinam que est panniculus
quidam totum involvens fetum magnis ner
uosus arteriosus de quo aliquando facta est
mentio Ex quo patet per precipitationem
matricis non debemus intelligere lapsum
vel descensum matricis ad inferiora de quo
21a 3i fit speciale capitulum sed debemus per
precipitationem intelligere eductionem
et per matrices secundinas quarum eductio
quia debet esse velox propter nocumenta
que potest afferre retentio dixit preci
pitationes Ex quo patet sensus afforismi
observantium confert ad precipitationes
secundinarum et sic posita fuit conclusio
afforismi Secundo nota quod licet sternutacio
principaliter moueat ad superiora instim
tacione tamen ut infra declarabitur fit
fortis motus et agitatio ventris et eorum
que in ventre continentur quare ad expulsionem sequi
potest secundine expulsio Tercio nota ap
prehendendo os et nares aer et fumo
sitates que per superius educerentur reflectuntur
secundum partem saltem ad inferiora quare circa
matricem fit fortior motus et per eius etc
fit ...hoc anhelitus retencio quare
tendit ... deinde subito egrediente
fit magna commotio que confert quia ster
nutatorium melius penetrat ad inferiora
quare fortiorem causat sternutacionem
Ex quibus manifeste patet veritas af
forismi etc
Mulieri in utero etc patet iste afforismus

satis ex supradictis etc
Mulieris menstrua etc 9o afforismus
est ista maior sicut i. ventosa co
fert in muliere retinendo menstrua
eius fluxum patiente vel sic si ve
lis retinere menstrua mulieri apponere
debes mamillis eius sicut i. ventosam
magnam probatur sic per huiusmodi ventosam
sanguis ad inferiora fluens versus superio
ra divertitur ergo quo vera patet quia quia
retrusio materie ad contrarium impedit
evacuationem ut 3o tegni et cum circa literam
declarabitur Idem 21a 3i tractatu 3o capo
de cura fluxus menstruorum dum inquid
deinde ponantur ventose in inferiori parte
mamille ubi intrant vene ascendentes
a matrice ad mamillas et figantur et eli
gatur ventosa magna ipsa enim retinet
sanguinem in una hora et Rasis in nono
almansoris et in fine in divisionibus capitulo
decimo fluxus menstruorum et matricis
dum idem voluit et est utilis et ampliatur
ut patet Primo nota per menstrua non
solum menstrua proprie dicta esse in proposito in
telligenda sed etiam sanguinem qualitercumque
superflue ex matrice rumpentem sive ex ca
su sive percussione sive alia quacumque causa
processerit Secundo nota per sicut intelligen
dum esse ventosam que ut medico attinet
est instrumentum medici contrarium exterius ap
plicabile vel varium i. ne vacuum principali
ter tractum ex corpore secundum plurimum ad figuram
tendens rotundam et fit quandoque ex cucur
bitis quandoque ex vitro vel magnis ex corumbo
tum applicatur eius applicationis modus
est multiplex primo cum candela super corpore
plano posita appensa cui super posita ven
tosa coniungitur quare non debet variari
ventosa eorum et tunc applicatur aer attra
hendo 2o cum stuppa et hoc communiter 3o an
helitum attrahendo ventosa perforata
existente deinde foramen ceram supponendo
4o aerem intus existentem calefaciendo
deinde supposita ventosa aquam frigidam
applicando ut patet in similibus multis Tercio
nota quod ventosa multis ex causis corpori
applicari potest primo cum scarificatione et huius
applicatio fieri potest propter multas intentiones
primo ut apostema vel materia apostematis
in fundo existens trahatur ad exteriora

aut a nobili ad ignobilius membrum ut g°
primi 21° capo de ventosis / 2° applicant
ut alicuius meatus permaneat apertio sicut
in sqiunanc collo applicant. g° 34 / 39 ut
membrum cui supponitur calefiat propter at
tractionem sanguinis et spiritus et ventosi
tates resolvantur in eo ventose sive sca
rificatione membri calorem augmentat
et ventositatem resolvit cum scarificatione
ex g° primi allegato capo et 2° primi doc
trina 2ª capo de causis calefacientibus
et 2° de accidenti quando vero ut dolor se
detur ut in colica 16ª 3ª quando vero ut
membrum permaneat in suo maiore et
situ sicut fit in anche iunctura sicut quod
ponunt quando vero ut reducatur ut in ymbi
licus ruptura contingit quando vero ut venti
num ad exteriora fugant ut in sanguisu
ge ut g° primi capo de sanguisugis ultimo
ut materia divertatur et ad locum trahat
oppositum eius ad quem fluit et taliter po
tissime intelligitur in proposito ¶ 2° nota ut
supra habitum est magnam esse colligan
tiam mamillarum ad matricem mediantibus
venis ut sanguine tracto ad matricem
evacuetur mamille et econtra ut supra
declaratum est cum ergo huiusmodi ventosa
posita ad mamillas super venas iam dic
tas mediastinas attrahat sanguinem
ad mamillas patet quod divertit a matrice
huiusmodi fluxum prohibendo quare etc.
¶ 3° nota huiusmodi ventosam esse sup
mamillas apponendam ne forte eius mol
licie nimium difficilius fieret separatio
quando fiendum primo appono perforatam
et perforamen aperi ¶ Et si iam posita est
non perforata frange sed melius est aliquibus ti
morem lesionis aut pannos vehementer
calidos aut spongiam aqua valde calidorum
infusam frequenter suppone ut rarefiat
aer in ventosa contentus quare facilius a
peret ¶ Ex quo concludere quod positio pannorum
calidorum supra ventosam non fortificat
sed debilitat attractionem a ventosa vi
varum procedentem ponitur tamen forte
ut cutis rara permaneat et transpirat
id quod attrahitur ¶ 6° nota dixit maio
rem vult eum quod sit ex magnis quarum con
cavitas est talis quod usque mamillarum radices
magnam partem attingat ob hoc eum fortior

et velocior fiet diversio quam si essent
due parve etc. ¶

O ventris in utero sunt etc. hoc aphoris
mum breviter mulieribus pregnanti
bus os matricis concludit pro
batur sic ad debite disponendum
sperma et materiam generationis in matrice
contentam os matricem corrugari et constringi
super ea sed hoc intera natura cum non deficit
in necessariis sicut nec in superfluentibus super
habundat 3° de anima et 2° phisicorum
et ait circa literam declarabitur secundum 21ª
3ª primi capo ad finem ¶ Et fit sed matrix
in dispositione conceptionis in summo con
strictionis quam fortasse non ingreditur ex
tremitas acus et dilatatur precepto dei
excelsi et egreditur fetus et primo trac
tatu primo capo de signis impregnationis
ad principium et succedit ei vehemens oris
matricis constrictio ita ut non ingrediatur
spiculus et hoc bremaris 34° capitulo
¶ Et os mulieris compactum sine comparatione
etc. i. conclusum et 3° partitum natalium
capo 20 ubi presentem allegat aphorismum
ut infra versus finem capituli ¶ Est autem
inter mirabilia quedam nature sophia s.
vivente quidem fetu existente undique
clausum esse os matricis mortuo vero eo
confestim aperiri tum quantum medium
eius confert et est utilis maxime practico
et ampliat ad omnes pregnantes ¶ primo
nota quod non solum in pregnantibus sed etiam
in illis que disponuntur ad pregnationem
et ideo dixit Avicenna ¶ Et fit in dispositione
pregnationis matrice eum attrahente
sperma fieret illud dato quod primo fuit nec
fieret conceptio ¶ 2° nota pos matricis
debere intelligi intrinsecum et non extrin
secum de quo supra aphorismo 26° quia tale
sperma ut porta inferni procedens atque
dies etc. ¶ Causa autem verificans aphorismum
nota est / Contra quia potest coire et super
impregnare ut supra Item quia emittit
menstrua ab aere frigore ledit hic dicat
quod permanet constrictum nisi adveniat nova
causa perceptionis apertionis et demon no
lens ingredi infernum sicut in fabula
alimbech menstrua vero non egrediuntur
ex grano matricis sed ex collo aer autem
in frigido os ex fusecum et ventre pot

matricis gravitate ledere etc.

Mulieri in utero etc. quarta particula ista
Multum lac fluens ex mamillis
pregnantis significat debilitatem
fetus attractive significat enim
sanguinem, ex quo nutritur esse malum quod quo
vera patet quia et amplius declarabitur secundum 21^a
3^{ii} tractatu penultimo capitulo de signis debi
litatis. ¶ Si vero libera ¶ 2^a quod duricies
mamillarum pregnantis significat fetum
esse sanum probatur hec significat bonitatem
nutrimenti ex quo nutritur fetus cum nutri
menti copia quod quo vera patet quia et amplius
circa literam declarabitur secundum 21^a 3^{ii} tr
actatu penultimo capitulo de signis debilitatis
nati et infra 2° tractatu capitulo de signis
abortus satis ad principium et est utilis
et amplius ut patet ¶ primo nota notantes
dictum esse multum quia non ex quolibet pau
co licet arguere debilitatem etc. ¶ 2° nota
huius effusio lactis potest dupliciter fieri
primo compressa mamilla 2° ex se ipsa non
compressa ¶ ad propositum licet utraque istarum
significat debilitatem maiorem tamen signi
ficat lactis ex se. Sed diceres quare mamil
la lactis plena effluit lac per se vel per eius
compressionem non autem sanguis hic dicitur
quod sanguis continetur in venis mamille
non terminatis ad papillas vel foramina papil
larum sed lac continetur in spongiositate car
nositatis mamille et ille spongiositates
vel concavitates terminantur ad foramine papil
larum ¶ 3° nota quod ex tali fluxu lactis sig
nificantur duo primo debilitas attractive
fetus in sanguinem attrahendo pro sua nutri
tione 2° significatur fluxibilitas lactis
quia scilicet aquosum fluidum quare et aquosius
est sanguis ex quo nutritur fetus [illegible] etc.
quod tamen intelligendum est ubi non foret
robusta mulier plectorica plurimo sanguine
habundans hoc enim stante non necessario signi
ficaretur debilitas fetus ¶ 4° nota per
duriciem in proposito intelligendum esse duri
ciem sanam non apostemosam vel preter naturalem
hoc enim stante significatur bonitas et co
pia nutrimenti fetus sicut laxitas signi
ficat debilitatem . . . . . .

Quecunque corrumpuntur etc. quarta particula
est ista omnibus corrumpentibus scilicet
abortientibus fetum eveniunt ubera

fiunt gracilia probatur sicut in omnibus talibus spiritus
et sanguis plurimus pellitur ad matricem quod
quo vera patet quia et amplius circa literam deducetur
¶ primo nota per corruptivas debemus intelli
gere actualiter abortientes vel existentes in
abortiendo quasi quia scilicet non diu stabunt an
tequam abortum producent secundo nota non esse in
tellectum ypocratis quod omnibus istis fiant actu
ubera gracilia sed vult quod fiant ante abortum
vel in aborsu vel saltem non diu post abortum
quem subsequuntur gracilitas mamillarum ¶ 3° no
ta per gracilitatem debemus intelligere preter na
turalem respectu sane soliditatis vel gracilitatis
aut etiam respectu gracilitatis preexistentis
scilicet antequam fieret aborsus sed cum sup
venientem aborsum gracilitantur magis quod prius
¶ 4° nota non esse intentionem ypocratis
quod ante quemlibet aborsum tamquam signum prece
dat mamillarum gracilitas notum enim est
ex casu percussione tonitruo veneno etc. pos
se subito vel quasi subito causari abortum
quamvis aborsum hunc non precedat gracilitas
ista sed intentio ypocratis est quod non fit abor
sus quin ipsum precedat vel subsequatur mamil
larum gracilitas et hoc stante vita matris
cum enim in aborsu vehemens fiat motus et
dolor circa partes matricis ad matricem cur
rit maxima spiritus quantitas et sang
uinis sicut in aliis doloribus contingit cum
natura currat cum sanguine et spiritu ad tam
doloris amovendam maxime quod currit a
partibus cum matrice colligantiam habentibus
quale membrum est mamilla et ex hoc patet
causa veritatis afforismi etc. ¶ Si vero cur
sus ¶ 2^a quod si mamille cursus fiant dure
et fiat dolor in uteribus aut vertebris at
genibus aut oculis non corrumpunt probatur
sicut per hoc significatur nocentes materias
a matrice diverti et ad longinqua membra
expelli quod quo vera patet quia et amplius circa literam
declarabitur ¶ primo nota per duriciem in pro
posito intelligendam esse preter naturalem quiter
superhabundantiam materie ad mamillas fluentis
aliis enim non sequeretur ad eam dolor ¶ 2°
nota quod materia multa mala circa partes
matricis existente aut etiam superflua fetus
regimina totius maximam habens defecta
custodiendo sollicitudine hanc materiam
ad alia membra expellit ut fetus non ledatur
maxime autem ad illa que apta sunt superfluitatis

matricis replete

matricis repit ut ad mamillas et vertebras
manchas propter causas dictas unde dolent
mamille simplici existente repletione in
eis et oculi propter magnam colligantiam quam
habent cum mamillis mediantibus nervis
per quos oculis communicatur nocumentum vel
propter repletionem aliqualem contrahuntur
nervi illi ad quam sequitur dolor et ingenium
bus propter causam illam propter quam in vertebris
Secundo patet causa verificans conclusionem
¶ 3º nota non esse intelligendum ex mente
actoris ypocratis quod apparentibus hiis signis
non fiat abortus potest enim esse quod materia
mala est ita exuberans quod sunt istis membris
bris et matrici inferat nocumentum ab
ortus provocativum similiter quia ex alia causa
potest mulier abortire ut patet intellec
tus ergo ypocratis est quod si appareant hec
signa non abortit id est non significatur mulie
rem esse abortivam per illa et sub hoc sensu
patet ergo afforismus idem quantum ad primam
partem 21a 3ii tractatum 2º capitulo de signis
abortus et est utilis iste afforismus in ar
te pronostica et ampliatur ut patet

Quibuscumque etc. iste afforis
mus patet ex dictis secundo aliquando
recentiam interiori huius etc. quartus
afforismus est ista quecumque pregnantes
nantes arripiuntur a febribus et fortiter cale
fiunt sine manifesta occasione periculose
et difficulter generant vel periclitantes
abortiunt probatur sic quandocumque talium vir
tutes et fetum virtutes sunt valde de
biles et prostrate ergo ergo vera prima quia et
2a circa literam declarabitur idem 21a 3ii
tractatum 2º capitulo de causis abortus et est
utilis in arte pronostica et ampliatur
ut patet ¶ primo nota per arripi a febre in
telligendum per febrem vehementer arripiunt
sicut supra ergo huius commento 30º Si
a febre habito etc. Et per hoc fortiter cale
fiunt etc. datur intelligi esse vehementis
calefactionis et intentionis rationem ejus
virtutem vehementer arripiunt ¶ 2º nota
per causam manifestam potissime intelligen
esse causam primitivam hac enim occurrente
ut exercitio aut calore solis aut cibo cale
factivo vel simili non est dicendus afforismus
esse verum quia causa primitiva sublata
contingens foret illam febrem facile removeri

¶ 3º nota quod difficultas partus ex multis
causis provenit quarum quedam sunt pri
mitive et extrinsece ut forte frigus calor
et sic de aliis corporales vero aut tenent
se ex parte matris aut fetus aut secun
dine Ex parte quidem matris sunt parvitas
matricis aut pinguedo superflua comprimens
musculos aut disuetudo pariendi aut apos
tema matricis vel circumstantiis membri aut
plenitudo intestinorum aut multa debilitas
matricis sicut antiquis valde aut puellis
contingit aut quia longas aut fortes per
pessa est egritudines Ex parte vero fetus
nimis magnus aut habens caput nimis
grossum aut quia menstruosas ut quia
bina habens capita aut quia non egrediens
secundum figuram naturalem aut quia mortuus
Ex parte vero secundine vel quia grossa vel in
frangibilis vel quia nimis cito frangitur
quare fit quod fetus exterius labatur
materie humide insecundina contente evacuantur
et postea deficit unde ex causis pluribus fa
cilitantibus hec omnia colliguntur 21a 3i trac
tatum 2º capitulo de difficultate partus et 4º
breviarii capitulo 36º capitulo de mulieribus
quibus difficilis est partus Adhoc concur
runt due potissime cause difficultas scilicet
debilitas nature et virtutis matris ut statim
declarabitur Et eodem modo distinguendum
est de periculositate partus ¶ 4º nota
ut sumitur augmento tali febris contingen
te et non a causa manifesta significatur
intrinsecus latitasse tempore in pregnatio
nis materias pravas et retentas esse que
putrescentes causant huiusmodi febres ve
hementes quare multum debilitatur et in
fans et mater et ex consequenti difficilis et peri
culosus fit partus ¶ Ultimo periclitan
tes vel quantum ad matrem vel fetum vel utrumque

In fluxu muliebri etc. iste affo
rismus patet ex 3º huius

Menstruis pluribus euntibus
etc. prima afforismus est ista menstruis
plurimis venientibus fiunt egri
tudines probatur plurimis men
struis venientibus evacuantur materie ali
mentie ergo ergo vera et non venientibus
menstruis matris fiunt egritudines pro
batur sic quia tunc retinentur materie
prave multe evacuatione indigentes ergo

9o idem 21a 3ii tractatu 3o capo primo Et
est utilis et ampliat ut patet ¶ primo nota
per menstruum intelligendum esse quod supra dicebatur
¶ 2o nota menstrua esse in tali plurima respectu
quantitatis que mulieri proportionatur que
menstruatur aliter non esset verus afforismus
¶ 3o nota huiusmodi menstruis plurimis cau-
sari egritudines supra dicte et cetera quamvis
dicte extendendo egritudines ad omnem
rem preter naturam ad se curam trahentem
¶ 4o nota ex evacuatione menstruorum ni-
mia posse causari complexionales morbos
ut mala complexio frigida totius aut ex eis
similibus compositionales ut 21a 3ii capo allegato
qua ydropisis et sic mala complexio ma-
lis et cetera materialis egritudo de ianitione
per se ex repletione vero per accidens ut y-
dropisis quedam species Eodem modo superflue men-
struorum retentio per se potest esse causa su-
perflue plenitudinis et cetera morbi ex ianit-
tione ad ipsam eam sequi potest ethica et
ptisis Ex quibus patet veritas afforismi

In ano flegmones / 9o prima affo-
rismi est ista In ano patienti fleg-
mones et matrice supervenit str-
anguiria probatur sic corpore in ano
vel matrice flegmone patiente vesica co-
primitur ita ut cogatur corpus urinam
frequenter emittere quo quare vera patet qua
et alii circa literam declarabitur Idem 1ga
3ii tractatu 2o capo de distillatione urine
Et est utilis et ampliat ut patet ¶ primo
nota per anum intelligere possumus intestinum
rectum aut extremitatem eius dictum fa-
cem circa quam sunt musculi moventes
ad fetum expulsionem et de quolibet istorum
verificatur afforismus ¶ 2o nota fleg-
monem sumi tripliciter primo pro quolibet
apostemate 2o pro quolibet calido ut 3a
2i 3o pro apostemate sanguineo Ad pro-
positum sumitur hic flegmon primo modo
pro omni apostemate saltem faciente
tumorem ad quem sequi potest compressio
fortis verificatur afforismus ¶ 3o no-
ta sumi stranguiriam duobus modis pro
impedimento emissionis urine et talis
sic sumitur hic ut commentator ingnicio
super illa 2a huius 2e 20 et in libro de urinali
via / 2a sumitur pro frequenti emissione
qua urina guttatim emittitur ita sumitur

in proposito quamvis et huiusmodi flegmon
possit causare stranguiriam primo modo dicam
ipsam vesicam sic vehementer comprimendo
ut penitus urine exitus impediatur de
2o tamen est sermo 2m intentionem commen-
tatoris in commento ¶ 4o nota quod flegmo
potest esse in matrice vel quantum ad fundum
vel quantum ad collum matricis et utroque
modo potest causare stranguiriam quamvis
facilius existente in collo propter fundum ma-
tricis multo esse demergens fundo vesice
ut 21a 3ii capo primo ¶ 5a nota strang-
uiriam ex multis causis posse contingere
primo ex causa comprimente vesicam quare
non potest urinam continere ideo necesse est
ipsam guttatim emittere sicut ingreditur
vesicam et propter causam stimulantem continue
virtutem expulsivam quare cogitur continue
expellere sicut in excoriatione et scabie
contingit vesice et ardore urine quandoque
vero propter opilationem prohibentem liberum
exitum sicut in lapide existente in collo
aut sanguine vel humore coagulato quandoque
vero diuturnitate retentionis urine quare
repleta nimium vesica quandoque vero propter de-
bilitatem continentie quod sentitur quando ne co-
natu et involuntarie emittitur Ad propositum
stante flegmone in ano vel matrice due
saltem ex causis stranguirie possunt con-
currere primo compressio vesice stante eius
apostemate in locis dictis vesica comprimitur
cogitur et virtus ne vesica timore con-
tinendo urinam dolorem inferat loco a-
postemato ipsam urinam emittere / 2a causa
tum quia hec membra sunt vesice vicina
stante apostemate maligno ipsorum quandoque
aut fumus aut materie alique acute collo
vesice quare stimulat expulsivam et cogit
frequentissime expellere Ex quo patet
veritas conclusionis et cetera

In renibus et cetera 9a est ista strang-
uiria supervenit hiis qui sanieni
in renibus probatur sic stante sanie
in renibus irritatur virtus ne-
sice expulsiva ad frequentissime expellen-
dum urinam quo et cetera patet qua et alii circa literam
declarabitur Concordia istius colligatur
ut precedentis comprimis ¶ primo nota nec sola
saniem renum sed et aliorum membrorum per
vesicam tamen et renes expulsam posse

et sunt remisse in quibus maior humectatio est humectandi et resumendi res ut in commento ne istorum scilicet prohibentium fortem exsiccationem erit forte et extra rationem. ¶ Nota quod rationem qui magis consumpti sunt quam merito solius cause extenuantis deberet consumi quod non contingit nisi quia cause extenuanti coniungitur virtutis debilitas hiis ergo competit lac quod omnia debent intelligi posito quod corpori non adsit repletas quia lac sibi disconveniat sicut per plurima reperiuntur corpora dubia que hic tanguntur alias tangentur ¶

Q ui bus etiam tumores ret. 9ᵒ huius afforismi est ista in quibus enim vulneribus apparent tumores ex illis patientes non valde spasmantur vel insaniunt probatur sic in hiis patientibus materie non fluxerunt ad cerebrum vel nervos aut nucham gᵒ 9ᵒ vera prima quia et amplius circa literam declarabitur ¶ Primo nota per tumores esse intelligendos tam apostemosos quam non apostemosos dummodo tamen sit notabilis quantitatis notabilem in loco vulnerato facientes tumorem ¶ 2ᵒ nota huiusmodi tumores quando exsiccant vulnus quod non supposito sermo de non exsiccantibus exsiccantes enim frequenter possunt spasmum provocare ut supra 40 huius commento 2ᵒ colligi potest et 3ᵒ tertii notandum 4ᵒ et tenentes punctura ¶ Dixit notanter apparent ut probat de notatur ipsos tumores notabiles esse extrinsecos et non intrinsecos ¶ 3ᵒ nota li non valde potest dupliciter exponi primo non valde .i. raro vel non frequenter sic enim frequenter utitur ypocras hic secundo non valde et valde pro sepe ut infra sexto huius 33ᵒ Accidunt luctuantes non valde pleuretica fiunt 2ᵒ non valde .i. debiliter vel non fortiter sive intense spasmantur et utroque sensu potest esse bonus et utriusque eadem est causa ¶ 4ᵒ nota quod tumore apparente simul tota vel quasi tota materia agitata in vulnere mota ex fluxu sanguinis corporis vehementer infrigidari corpori autem tali non competit lac ¶ 5ᵒ nota hic est vera de lacte ipsa sub [illegible] exhibitum [illegible] tamen quemvis potest Conveniunt vero ptisis non multum febrientibus In lacte enim agre-

gantur omnes intensiones que habende sunt in ptisi gᵒ patet quia et amplius circa literam declarabitur ¶ Primo nota per ptisicos [illegible] [illegible] licet etiam ad alios possit ampliari ¶ 2ᵒ nota in eum ptisis multe applicant intentiones ut in esse ex [illegible] ¶ Avicenna 3ᵒ 10ᵃ capitulo de ptisi s. abstergendi mundificandi et humectandi tam substantialiter quam qualitative et consolidandi que omnia in lacte reperiuntur primo abstersiva totius et lavativa quantum ad serosam partem mundificativa ad loca vulnerata quare divertitur a nervosis membris ad que fluendo causat spasmum divertitur etiam a cerebro et principalibus in fluxu et per consequens ut spasmum causat ut alienacionem ro ret ¶ 3ᵒ nota causam veritatis conclusionis aperte falsitatis eius esse primo quod corpus sit multum repletum huius materias valde agitabiles quare mota ad vulnus et multa ad nervos cerebra vel nucham potest moveri / 2ᵒ si vulnus fuit in nervoso membro tunc enim potest spasmum provocare / 3ᵒ si vulnus fuerit a tumore exsiccatum tunc enim ipsa [illegible] do potest spasmum causare ¶ Hiis vero non apparentibus ¶ 9ᵒ tumoribus vulnerum retro vel in parte posteriori repente desinentibus repentinis in adnervosa membra gᵒ 9ᵒ vera patet quia et amplius circa literam declarabitur ¶ Primo nota in proposito idem esse tumorem repente desinere repente non apparere et repente quiescere et repente occultari per non apparentes gᵒ repente intelligit repente se occultantes postquam apparuerunt vel delitescentes ¶ 2ᵒ nota tumorem posse occultari dupliciter primo paulatim et hoc tumoris occultatio est laudabilis 2ᵐ plurimum provenit enim 2ᵐ plurimum ex [illegible] facientis tumorem resolutione et consumptione que quia fit paulatim paulatim minuitur et consumitur et occultatur tumor / 2ᵒ occultari potest tumor subito et in brevi tempore cuius causa potest esse multiplex colligenda 2ᵒ prognosticorum commento [illegible] 2ᵒ pro parte primo paucitas materie unde a virtute forti subito resolvitur 2ᵒ subtilitas eius est idem / 3ᵒ raritas membri / 4ᵒ caliditas materie / 5ᵒ forti[tu]tudo impressionis nature resolutive 6ᵒ vehemens corporis robustio et fortitudo

libus enim aut pluribus harum causarum concur
rentibus fit subita et valde velox tumoris
occultacio et hoc racionale et virtute con
fortaque/ultimo contingit fieri subitam delites
cenciam materiei ad interiora nulla istarum
causarum concurrente vel saltem non propter aliquam
vel aliquas istarum quia saltem propter motum ma
teriei ad interiora et tali ad propositum ¶ Secundo no
ta materiam tumorem facientem exteriorem
posse ad interiora permutari aut propter subtili
tatem et caliditatem eius sicut dum est furio
sa aut propter venenositatem eius vel propter causam
interius trahentem et hec potest esse medicina
aut dolor aut inflacio intrinseca aut de
bilitas intrinseci membri hec enim sunt vel
possunt esse huius causa ¶ Tercio nota per
tercio debemus intelligere dorsum ut in
commento tangitur dorsum nuche satis pro
pinquum existens adquod materia faciens
tumorem permutata vel nervus imbibita ac
nucha potest causare tetanum aut spasmum
posse esse replecionalem posse ceterum non expon
onatum ad materiam et tunc de hiis que ex
spasmo et tetano tacta sunt facile possum
hoc perpendere ¶ Quibus vero ¶ Quarta conclusio
afforismi est ista Quibuscumque repente deli
tescit apostema tumor in natis illis super
venit mania dolor lateris acutus empima
vel dissinteria si illi tumores rubei fuit
probatur sic ex tali subita delitescencia
significatur motus materiei ad partes
cerebri pectoris aut intestinorum si materia
calida existente mota ad ista loca causat
accidencia iam dicta ergo conclusio vera patet
quia et commentator circa literam declarabitur ¶ Secundo
nota per interiorem partem ventrem totaliter
continue faciem esse intelligendam de talibus
enim verificatur universaliter afforismus ¶ Tercio no
ta per maniam hic posse intelligi omnem lesio
nem virtutum cognitivarum quarum accio
in parte anteriori perficitur sive cum furore
fiat sive non per dolorem acutum lateris non
solum dolorem intelligere debemus sed eciam
eius causam puta apostema ut pleuresim
per empimam vero quod frequenter scriptum est
supra scilicet collectionem sanei in pectore
vel pectoris mediastino per dissinteriam vero
non solum dissinteriam proprie dictam que est
cum excoriacione sed ceterum improprie puta
diarriam sanguineam et hoc si materia deli
tescens fuit rubea rubore sanguineo hoc
enim omnia simul aut aliquid illarum subsequi
possunt delitescenciam iam dictam materia
enim delitescente permutata ad pleuram et
pleura apostemato fit dolor lateris acutus
et pleuresis conversa vero ad pectoris mediastinum
empima ad stomachum vero et intestina dis
sinteriam veram si materia acuta et excori
ativa fuerit vel diarriam sanguineam si sang
uinea non excoriativa ad partes vero cere
bri premente causat insaniam sive maniam
¶ Ex quibus patet primo veritas conclusionis
afforismi patet 2o non solum dissinteriam et
alia accidencia iam dicta ad hoc posse sequi
sed ceterum vomitus sanguineus colericus et alia
talia multa ¶ Patet 3o non necessario ad hanc
delitescenciam subsequi hec omnia immo aliqua
vel aliquid istorum ¶ Concordia afforismi colli
gitur 2a 3a tractatu 3o capitulo primo et est
utilis afforismus ut patet in actu pronosti
co et operativo quia per ipsum docemur materiam
delitescentem modis dictis ad exteriora
trahere et ampliare ut patet ¶ Nota tamen
ultimo non esse intencionem ypocratis quod
delitescente materia posterius non eveniat
accidencia dicta contingere delitescente ante
rius et extra possunt enim contingere quia
tamen delitescente tumore interius facilius
et frequentius accidencia iam dicta contingunt
et eque posterius ideo sic istum afforismum possunt
intelligere etc.

Si vulneribus etc. 19o Prima istius
afforismi est ista In vulneribus ma
lis et fortibus non apparere tumo
rem est magnum malum probatur
sic quia hoc significatur materiam malam fu
gere transivisse vel fugituram esse ad nobilia
membra igitur conclusio vera patet quia et commentator decla
rabitur infra ¶ Primo nota per vulnera mala
intelligenda esse suspecta scilicet ad mortem for
cia vero adque vehemencia sequuntur acci
dencia ut dolor fortis sincopis et huiusmodi
qualia sunt vulnera in extremitatibus la
certorum sive musculorum de quibus dixit
commentator in proposito loquitur ypocrates
eo quod talia sunt suspecta et sunt infesta
propter sensibilitatem loci vulnerati ¶ Secundo nota
per non apparencia in proposito duo intelligere
possumus primo delitescenciam qua scilicet repente
latitat tumor postquam apparuerit secundo

calidiore aut merito etatis aut merito
complexionis / 2o quia ex contingit materiam
esse in viro situatam in loco ubi a venas
egrediens a virtute sic victa ut superata
in viro necessario causabit rigorem in loco
iam dicto et inchoabit in muliere autem
sic. Pro nota quod postquam rigores circa lum
bos ad nucham inchoaverint et postea
ad nucham et tandem ad caput et cerebrum
et hec sunt partes magis inter ceteras cali
de et molliores ideo magis cetera passibiliores
propter ex spongiositatem nuche ad lumbos et
rectitudinem nuche ad cerebrum et caput
Et verius 2a ergo rigores in viris ma
gis incipiunt retro scilicet quam ante retro
nunquam quia circa cubitos et coxas pro
batur sic cutis in anteriore parte est rarior
quam in posteriori parte ergo circa illam par
tem magis incipiunt rigores quia tenet et
aᵐ probatur quia pars anterior est pilo
sior ergo rarior. Primo nota ex deductione
cominus aliam fieri comparationem in hac 2a
conclusione et aliam in prima conclusione in prima enim com
parabatur mulier ad virum ut patet in hac
autem comparatur pars posterior viri quantum
ad rigere ad partem anteriorem. 2o nota
quod ex quo anterior pars est calidior est
fortioris complexionis et rarior parte po
steriori potest aliqua materia sparsa ad an
teriorem partem non esse sufficiens causare
rigorem que tamen pulsa ad posteriorem
causabit propter causam circa precedentem conclusionem
assignata. 3o nota hoc verum esse non
semper sed in pluribus sicut in precedenti conclusione
de muliere respectu declarabatur saltem
quantum ad ultimam causam hac enim causa
magnificata d. v. que omni die patiebatur
in hieme parvissimum rigorem forte et incipi
ebat circa partes pectoris deinde ad faciem
Ultimo nota gravitatem in proposito
intelligere debemus porositatem partium
cum anterior porosior est posteriori quia
calidior eius signum est quia pilosior et
sic videtur commentator exponere in co
mento hic possunt fieri quedam leges in
stantie primo contra primam conclusionem quia aliquibus
maribus alique mulieres sunt calidiores
ergo rarior. Item citius influit materia cali
da rigoris causativa in parte calidiore
quam frigidiore ergo citius et fortiorem

in ea causabit rigorem. Item quia sensibilior
et multa sensibilitas est de causis rigoris
ut 2a primi capitulo de rigore et horripilatione
3o stante siccitate maiori causatur pilositas
maior ergo illud argumentum non tenet pilosior ergo
rarior vel calidior. Pro primo patet quid
dicendum sit. Ad 2m dicitur negando quam
citius et facilius influit rigor licet enim fa
cilius informat facilius tamen et citius tol
lerat impressionem ad quam sequitur eius
resolutio et prohibetio rigoris non enim quelibet
impressio sufficit causare rigorem sed hoc
est raro propter causas tactas. Ad confirma
tionem similiter patet responsio. Ad 3m dicitur
illud esse verum quia sola siccitate aucta
supra temperamentum fit maior adustio
materiei que in pilum convertitur venit
ubi percipimus pilos plures et grossiores
et circa hanc partem non esse sicciorem sed mol
liorem sicut est anterior pars concludere
possumus ipsam esse calidiorem vel rariorem
ut dicitur hoc esse verum ut in pluribus
Nota quartanus non rarum 9o prima istius
afforismi est ista patientes quar
tanas non valde a spasmis ap
prehenduntur probatur sic in pati
entibus quartanam non invenitur causa
spasmi causativa ergo conclusio vera patet quia
et aᵐ circa litteram declarabit. 2a ergo
quartana superveniens patienti spasmum
curat ipsum probatur sic quartana exsiccat
sive consumit materiam spasmum causantem ergo conclusio
vera patet quia et aᵐ circa litteram decla
rabitur. Item prima quarti tractatu 2o
capitulo de quartana periodica ad finem dicit
inquit Et quartana que salva est liberat
ab egritudinibus malis melancolicis sicut
meliorat epilepsia et mania et est secu
ritas a spasmo quia humor est siccus et
2a 3a quartana confert ad illud propter
consumptionem timoris eius et propter multi
sudoris eius cum accidit quartana raro
accidit ea spasmus cum securus est ab eo
et 6o epidimiarum allegato capitulo Et est
utilis in actu practico et ampliatur ut patet
Primo nota per habitos a quartana in
telligendos esse fortes et longas quar
tanas patientes. 2o nota hos non val
de quia raro a spasmis apprehendi per
spasmos replonales spasmos intellige

propter multa primo quia corpore habito a
quartana significatur in eo durari humorem
melancolicum qui quia siccus est et vehemens
non est aptus in substantiam nervi penetrare
et per consequens spasmos causare quam causam ex
plicat Damascenus prima quarti allegato capitulo
dum inquit et iterum est securitas a spasmo
quoniam humor est siccus 2° quia quar
tana est corporum humidorum valde exsiccativa
primo prognosticorum febris est que est morbus
calidus et siccus ut intelligitur prima huius
commento 16° et 19° huius dicte 3° quia
in qua pendet quartana est humor
valde siccus et per consequens exsiccativus ad quam
intencionem forsan retulit Damascenus etiam
in quartana est sudoris multitudo ad quam
sequitur corporis exsiccacio et per consequens ner
vorum ineptitudo ad spasmum repleccionalem
humidum quia in sudore evacuantur humores
flegmatici si qui in corpore fuerint aut
saltem subtiliantur et declinantur solum
siccos inepti ad faciendum spasmum ut
supra dictum est 4a causa potest esse for
titudo tremoris seu rigoris ad quem sequi
tur commocio et agitacio nervorum et la
certorum membrorum in quo materie si q
lacertis imbibite sunt aut resolvuntur aut
expelluntur vel saltem multum subtiliantur
et evacuacionem sine resolucionem preparantur
ideo etc. et hec duas causas ultimas tetigit
Damascenus 2a 3a allegato capitulo dum inquit
quartana quoque confert ad illud propter
sequucionem tremoris eius et propter mul
titudinem sudoris sui / intelligendum est
3° quod licet ita sit procedens tamen posset
quartana multum imbecillitando digesti
vam virtutem esse causa ut multiplicaret
humor frigidus crudus qui possit esse
causa spasmi veruntamen est quod hoc esset
valde raro talis enim quartana non esset
salva de qua imposito non est sermo ut
patet in concordia supius allegata hic pos
sent inquiri instancie leves fortes aut et
generales tetigi supra 2a huius afforismo
et commento 26° inclinus est febrem etc.
et quarta huius afforismo et commento [illegible]
ibi a spasmo et tetano vide ibi

Quibus non corpora etc. / 9° primi
istius afforismi est ista morien
tium quibus corpora extendant
dura et sicca et fusca fiunt et moriuntur
sine sudore probatur sic in talibus deficit
sudoralis materia vel saltem non circa cutim
expellitur ergo etc. vera patet quia et assump
circa literam declarabitur 2a ergo moriturum
quibus corpora sunt rara et laxa fiunt et
moriuntur cum sudore probatur sic in talibus
iam expellitur materia sudoralis ad cutim
ergo etc. vera patet quia et assump circa literam
declarabitur similis prima corporum 19° alle
gato loco et 10 commento primo capitulo et 2a
quarti capitulo de speciebus mortis dum inquit
et quando cutis est sicca etc. Et est intelligendum
et ampliatur ut patet primo nota per
corpora cutem intelligendam esse que dura
et tensa fit propter vehementem resolucionem
et exsiccacionem primo quia siccitas est
causa duricei 2° aggregacionem 3° quia
per resolucionem fortem expelluntur partes
subtiles aeree et aquee quare remanent
solum sicce dure et asperae tenduntur propter
earum inoracionem et corrugacionem pau
cificato enim humido substancie cutis alter
mat et in dimensionibus suis quare re
manet tensa circa corpus 2° nota per
cutem laxam raram intelligere debemus
cutem quodammodo fluidam et mollem quod
provenit ex materia humida multa ad
cutim mota sicut ex similitudine in primo ante
quam fiat sudor in corporibus 3° nota
quod licet virtus propter mortem succubat fre
quenter tamen in expellendo materiam ul
timum facit conatum ad quem sequitur aliq
partis materie expulsus quare quamvis provoca
sudor quam secessus etc. et quamvis provocat
sudor primo ut sit cutis rara et laxa Et ex
isto patet veritas afforismi Dubita
ciones que hic caderent leves sunt etc.

Veteres in° 2a quod veteres quorum vete
ratra est ex minima caliditate corporis nimiam
coleram multiplicante que per totum dispersa
corpus facit ictericiam ictericia tamen
non ex oppilacione contingente possit Et
dixit notanter non valde id est raro quia
aliquando potest esse sicut patet de ictericia
cum qua consequitur malam complexionem
corporis etc. Et sic est finis sexte particule

Explicit quinta particula afforismorum

In diuturnis lientericis ructus acetosus conclusio aforismi est ista eructuacio acetosa superveniens lientericis diuturnis et prius non existens est signum bonum probatur sic quia eructuacio superveniens significat lienteriam declinare ad virtute tam digestivam quam retentivam confortari quod quidem vera patet quia et autem circa litteram declarabitur idem 13a 3a tractatu 4o capitulo de lubricitate stomaci sive lienterie dum inquit et eructuacio acetosa est secundum dictum ypocratis bonum signum significat enim augmentum caliditatis non erit ventositas vel eructuacio et 16a 3a capitulo primo circa ad finem et est utilis materia philosophico et operativo pro quanto faciunt medici circa curam lienterie et ampliatur ad omnia in quibus contingit lienteria cum eructuacione secundum modum inferius dicendum. Primo nota ut colligitur in augmento lienteria est velox exitus cibi et potus per inferiora in eisdem vel quasi eisdem qualitatibus in quibus sumpti sunt et propter impedimentum in virtute stomachi digestiva et contentiva contingens ex quo patet primo quid per longam lienteriam sit intelligendum / 2o quod non omnis exitus cibi vel potus indigesti est lienteria nisi ponatur cum hoc ipsum esse velocem id est in brevi tempore factum post horum assumptionem non enim hoc potentia contingere vicio orificii stomachi quoniam medicina solutiva illud idem facere potest sed non esset ipse lienteria / 3o lienteriam ipsam non esse egritudinem sed accidens est enim propria actio lesa quia per lienteriam intelligimus actum illius expulsionis preter naturalem aut exiens mutatum per intelligatur per lienteriam rectius sicut preter naturam expulsa frequenter tamen per lienteriam intelligunt auctores malam complexionem cum egritudine stomachi ad quam sequitur. Aliquis iam dictis dicta autem est lienteria eo quod per lienteriam intestinorum nullis obstantibus [illegible] significat probabilius ergo ethiorum 10o [illegible] enim grece latine intestinum [illegible] lienteria est non lienteria proferentur. 2o nota quod in ista lienteria reperitur duplex actio lesa scilicet digestive principaliter cum impedimento digestive et retentive fit lienteria et augmento expulsive sed hec virtutes in lienteria vario modo leduntur. Ubi gratia digestiva enim quamquam leditur per essenciam quamquam per quantitatem et colligantiam per essenciam quidem quia per distemperanciam instrumenti digestive essentialiter sumentis puta caliditatis hac enim distemperata puta aucta vel diminuta taliter ut digestio impediatur dicimus virtutem digestivam essentialiter ledi. Extra vero quando non est distemperancia in instrumento primo virtutis digestive deserviente sed leditur propter lesionem alterius sibi subservientis virtutis dicimus ipsam per colligantiam ledi sic enim lesa retentiva impediret actus digestive sive digestio ob cibum digerendo non debito tempore lederetur digestiva quamquam autem contingit utramque quia simul est distemperies in instrumento retentive et digestive. Ad propositum hic potissime est sermo de lienteria in qua in virtute digestiva est essentialiter nocumentum ad intellectum datum nisi enim ita esset non esset quod vera ut patet. 3o nota lienterie multiplex potest esse causa primo multa humiditas et lubricitas stomachi et intestinorum 2o ulcera in stomacho vel intestinis vel excoriacio 3a multa frigiditas digestivam impediens et contentivam debilitans et de tali potissime est sermo. Alia potest esse causa nimia caliditas vel siccitas eo quod omnis inmoderata qualitas decetit rectius. 4o nota per eructuacionem intelligere debemus acetosam cuius causa potest esse multiplex ut 13a 3a tractatu primo capitulo de signis dispositionis stomachi sumptis ex eructuacione prima multitudo melancolie effuse ad os stomachi 2a flegma acetosum a capite ad stomachum fluens aut est in stomacho generatum / 3a mala complexio calida faciens ebullire cibum et ipsum in acetositatem convertens sicut lacti et musto contingit / 4a mala complexio frigida in stomacho indebite digerens sicut fructibus accidit antequam maturescant hec autem omnia cognosci debent per signa que 13a 3a colligenda sunt. Ad propositum hic sermo est de eructuacione propter debilitatem digestionis a mala complexione frigida proveniente et proveniens cum melancolia vel flemate rectius procul dubio non significat bonum si supervenit lienterie. 5o nota quod licet eructuacio significet nocumentum

indigestione non tamen significat digestionis
ablacio immo lesio per eam significat quam
plicenterias simplicem a mala complexione
frigida provenientem per quam significatur
esse ablacio digestionis. Si ergo oxirexima
supveniat ideo ubi prius calor in tantum de
bilitatus erat ut nullam faceret vaporis
sensibilis elevacionem ut nullam faceret
in cibo fusimutacionem ut cibus a virtute
retineretur per tempus sensibile vel amplecteretur
vel aut fusimutatur fusimutacione directe
ad acetositatem significat ergo calorem in tantum
vigoratum esse ut maiori tempore cibus
contineatur et a calore maiorem recipiat
mutacionem quare est signum bonum pro
quanto significat redditum membri ad suam
naturalem disposicionem. Et istam causam
sensit Avicenna 13a 3e allegato capitulo dum
inquit post eum augmentum caliditatis
diminute nam si non fuerit caliditas non fuit
ventositas vel eructuacio. Secundo nota non
solum esse hanc oxirexiam signum bonum
sed etiam esse causam bonum saltem ace
tositatem illam acetosum enim corrugat et
inspissat quare retentivam iuvat et sic
digestionem cibi contentivam fortificando
iuvare potest. Et istam sentenciam colli
ge 16a 3e allegato capitulo dum inquit Avicenna
et ypocras laudavit in ipso eructuacionem
acetosam quoniam significat calidi
tatem ideo. Et subdit infra et cum acetosi
tas quam incidit et preparat stomachum
et facit acquirere retencionem et sic lau
dabit pallidum in quantum est signum et in
quantum est causa. Sed quid autem addita
sit ista particula prius non existentibus pate
bit in comento. Quantum ad quandam dicta sunt diffi
cultates plurime prima est non videtur ali
quam esse diuturnam lienteriam quia in lienteria
non fusimutatur cibus nec queritur in stomacham
sed cum tali disposicione non potest vita longo
tempore permanere ergo ideo. 2a est quia
videtur quod in antiqua lienteria precipue saltem
a mala complexione frigida proveniente
debeat apparere oxirexima quia antequam
accio fusimutatis cibum totaliter auferat
notabiliter debilitatur ex qua debili hoc
subsequitur cibi acetosatis ideo. Tercia con
firmatur quia sequitur incessum fi..
ditatis per quam preexistente fiebat lien
teria sine oxirexima que sit secundum gradum
et sit illa enim qua post fiet oxirexima
fiam et arguitur sic in primo prius quam
stomachus produceretur ad frigiditatem
quatuor graduum productus fuit ad fri
giditatem trium graduum ergo in primo prius
fuit oxirexima. Quarta difficultas oxire
xima est accidens morbi ergo non est signum
bonum. Ad primum dicitur non esse intelligendum
auctoritatem sic licet sit aufferri fusimutacionem
cibi quod nichil penitus in substanciam mutet ciba
tur sic enim in cibato non salvaretur virtus
sed quia modicum de cibo fusimutatur et plu
rimum expellitur in quantum sit forma cibi
non dixit accionem illam auferri. Pro 2o
dicitur quod si mala complexio causans liente
riam induceretur paulatim prius veniret
ad disposicionem per quam fit oxirexima
deinde ulterius alteracione procedente
cessaret oxirexima quia ita diminueretur
calor ut nullam elevaret ventositatem pos
terius autem redderet ad oxirexiam si pau
latine mala complexio removeretur. Per prius
ergo non existentes intelligit non precedentes
que a flegmate proveniunt post acetoso vel
simili. Ad 3m dicitur negando quam non enim
repugnat idem esse accidens morbi et sig
num morbi demonstrativum et tamen illud est
salutis future pronosticum ut alias decla
ravi. Addo 4m notabile quod adversitate
afforismi requiritur oxirexima non precede
re sed post parvum tempus removeri sic
sedente eructuacionem acetose frigide eruc
tuacione calidiori et minoris acetositatis
hoc enim superveniente significat calorem
qui vigorando et melius digerendo pro
cedere et sic stabit afforismus veritas.

Quibus nares etc. 19us afforismus est
ista habentes naturaliter nares humi
das et semen humidum cito infirmantur
probatur sic in talibus corporibus
humiditas in egritudinibus causativa ergo ergo
... parti ... et 4m ... litteram decla
rabitur. 2o ergo habentes nares siccas
et semen siccum salubrius se habent probatur
per causam oppositam. Idem primo terapentice
disposicionis regalis 20 capitulo et 4a 3e
capitulo de catarro in sentencia et est utilis in
actu pronostico et operativo et amplia
ut patet. Primo nota per nares non solum nares

causare stranguriam qz tamen illa e fre
quentius contingens de ipsa eciam potissime
fecit ypocras mencionem ¶ 2o nota eciam
sanies sit corrosiua et mordicatiua sa[n]
sanies sit corrosiua et mordicatiua sa[c]
a renibus ad uesicam aut eciam fumus eius
uementibus pungunt quare stimulatur quam
que uirtus expulsiue et propterea rec[ipit] ¶ in
epate uero ¶ 2a ergo patenti flegmonem
in epate superuenit singultus probatur sic
ex flegmone in epate comprimitur et irritatur
virtus expulsiua oris stomachi ad expelle
dum ergo 3o uera quia nota et amplius declarab[itur]
sedem 2a 2a 2i de signis epatis ¶ primo non
flegmon in epate pot esse aut in parte
gibbosa et sic stomacho primo communicatur
nocimentum ut 1a 2i allegata capitulo
quibus uero e in concauo et de tali in proposito
est sermo maxime magno existente cum
enim epar multum distat ab ore stomachi
nisi in eo magnum fuerit apostema non
poterit in eo compressionem facere sin
gultus prouocatiuam ¶ 2a nota singul
tum causari propter duo primo quia compri
mitur os stomachi quare virtus naturalis
attrahit et extendit ipsum motu uehemen
ti ut declaratum fuit / 2o ubi communicantur
fumi mordicatiui potentes humores sin
gultum inducere Ex isto patet primo ca
verificans afforismi patet 2o non solum sin
gultum sed eciam nauseam ex hoc causari pos
se ¶ primum dubium contra primam conclusionem
quia intestino recto duris fecibus pleno
existente non causat stranguria sed non
minus pot comprimere tunc uesicam quam
flegmone in ipso existente 1a rec[ipit] ¶ 2o
contra eandem plus comprimitur uesica
a fetu in matrice quam ab apostemate sed
a fetu non fit stranguria 1a rec[ipit] patet quia
sed arguitur maior quia multo plus tunc
sit matrix ad omnem posicionis diffinitam
¶ 3m dubium ex sanie uesice non fit
stranguria ergo nec renum ¶ 4o quia epate
patiente flegmone eque bene debet causari
fluxus sicut singultus sed non fit fluxus
ergo ¶ Ad primum pot dici negando maiorem
et hoc stante multa replecione fetum uel ue
getatum minor quia virtus uesice temptat
ipsam apertam tenere et conseruare et re
sistit compressioni quod non e in apostemate
propter dolorem et colligit fundamentum so

lucionis huius sicut eciam propter dolorem lacertorum
pectoris aut vicium membri spiritus non dila
tat pectus ut temptat dilatare 2o prosta
tirorum argumento 4ao ¶ Ad 2m similiter re
spondetur uel dicitur negando quod iam cum fetus
continetur in gremio eius ad uesicam parua
est communicacio impregnante licet bene colli
ad eam sit magna patet eciam preter compres
sionem aliam esse causam stranguriae ¶ Ad
3m pot negari aut causat aliquam uel negatur
quia cum acrior sit valde sanies renum
¶ Ad ultimum dicitur eciam aliquando causari fluxu
m sed non sic sicut singultus hoc pot esse
propter alterum duorum primo quia virtus sen
sitiua viget in parte superiori magis 2o
quia materie fluxui euacuande in flegmo
nem ad epar attrahuntur ¶

Mulier si in utero non concepit rec[ipit]
in 2o afforismi est ista mulier non pre
gnans vestibus bene circumtecta
et inferius suffumigata perpendes
ri effumantes odorem et saporem certa os
est fecunda et generatiua probatur sic
in tali desunt oppillaciones et superhabun
dancia primarum materierum que 2m plurimum
sunt cause sterilitatis ergo 3o uera patet quia
et amplius circa literam declarabitur sedem 2a
2i tractatu primo capitulo de signis sterilitatis
et 4o breuiarii capitulo 23o in principio ubi
presens allegatur afforismus et verificatur
et est utilis in actu practico ut patet
Et ampliatur rec[ipit] ¶ primo nota notanter
dicitur esse in afforismo si non concepit in utero
si enim pregnans esset propter matricis ue
hementem clausuram non pertransiret fumos
Ex quo patet quod in muliere fecunda hoc
pot esse signum actualis pregnacionis
¶ 2o nota quod in continenda mulier uesti
mentis ne fumus egrediens pacienti dis
persus ad nares et os perueniat vel et
confundatur iudicium ut in mingis agrege
et vomatur fumus propter quod melius possit pe
netrare 3o nota quod licet plures sint
sterilitatis cause tam ex parte viri quam
mulieris de quibus infra afforismatum
63o et 6a habebitur tamen causa frequen
tissime ex parte mulieris est mala com
plexio frigida matricis aut humida aut
frigida et humida merito eius aut quia
matrix et vene portantes sanguinem

ad matricem oppilant aut circa ipsam et in toto multiplicantur materie frigide aut humide oppilantes aut ipsam etc. matricem lubricantes quare non concipit. Facta ergo suffumigatione iam dicta et percepto fumo naribus et gustu significatur in corpore toto et matrice deesse superfluitates oppilationes crudas quare oportune potest attrahi menstruum ad matricem requisitum per generatione fetus absunt etc. humide materie matricem lubricantes quare probabiliter mulier iudicanda est fecunda. Ex quo primo patet veritas afforismi / patet 2° afforismum esse verum ut in pluribus pregnatio significat non adesse dictas oppilationes patet 3° non evidenter significare non adesse malam complexionem prohibentem quod serapio allegato capitulo etc. verificet sequitur enim quod si complexio matricis fuerit vehementer calida resolvit fumum et consumit et si frigida extinguit et oppilat ergo etc. et tamen inde ab eo sed quidquid sit tamen ex multis aliis causis fieri possit sterilitas in muliere ut ex parte principalium aut alicuius talium afforismus non est verus universaliter et tamen inde 2a 3a allegato capitulo quia avicenna hic clare loquitur. ¶ 4° nota non solum suffumigando potest huiusmodi experimentum fieri sed etc. suffocando aliud ut 2a 3a allegato capitulo aut aristoteles. ¶ 5° nota ad veritatem afforismi oportere mulierem esse debite etatis ad fecundandum si enim esset puella vel senex non verificaretur afforismus etc.

Mulieri in utero etc. Iste afforismus satis patet etc. ¶

Si mulieri purgationes / 9° afforismus est iste mulier a qua non exeunt purgationes patiens anxietates defectiones et abhominationes neque frigore neque febre superveniente est pregnans probatur si stante huiusmodi retentione cum circumstantiis dictis et dicendis significatur huiusmodi retentionem a causa preter naturali non esse pendentem et per consequens a naturali que non potest esse nisi conceptio ergo etc. patet quia (?) etc. et alias circa literam declarabitur idem colligitur 2a 3a tractatu primo capitulo de signis impregnationis et est utilis et ampliatur ut patet. ¶ 2° nota per purgationes intelligenda esse menstrua a muliere naturaliter et ordinate effluere solita quod notanter addo quia si in muliere solita essent menstrua preter naturaliter retineri extra hac retentione super impregnationem significare non possumus. ¶ 3° nota menstrua ut supra habitum est multipliciter retineri scilicet a causa preter naturam ut frigore extrinseco occurrente vel calore febrili resolvente aut humores alias corporis partes trahendo et sic de aliis quandoque vero naturaliter ut propter conceptionem et alias causas ut senectus dissimilitur (?) aut hoc modo quia si vides mulierem ut bertam (?) mulierem bene sanam et ordinatis suis debitis temporibus menstruatam deinde nulla causa egrotativa occurrente in ipsa vides subito menstrua retineri cum condicionibus dictis probabiliter conclude quod hec est propter conceptionem. ¶ 4° nota quod facta huiusmodi retentione propter conceptionem contingunt accidentia in afforismo tacta scilicet anxietas quia anhelitus difficultatur abhominationes quia corruptio aut ablatio appetitus et alie lesiones ut vomitus nausea etc. et defectiones id est lipotomie quarum causa est menstruorum retentio aliquibus pacientem calorem consumentibus et agitantibus menstrua deveniunt fumi mali qui ad diafragma et spiritualia pervenientes causant anxietates ad cor sincopim aut lipotomiam ad os stomachi appetitus defectionem nauseam abhominationem etc. ¶ Ex hiis primo patet veritas afforismi 2° plurimum (?) si tamen aliis signis impregnationis coniungantur tactis alias aut non plenam habent evidentiam. ¶ Patet 2° huiusmodi accidentia non necessario omnibus pregnantibus contingere in quibusdam enim dum impregnantur non reperitur menstruum prave qualitatis quia forte mundificate erant nomine (?) patet 3° quod in primis plus quam in posterioribus mensibus contingunt huiusmodi accidentia ut ergo de accidentibus 2a 3a capitulis alias allegatis. ¶

Mulieres que frigidas et densas etc. 9° afforismus est iste mulieres habentes matrices frigidas et densas non concipiunt probatur si per frigiditatem et densitatem matricis sperma infrigidatur et calor eius extinguitur et vene angustantur ita ut non debite ad fetum generandum menstruum attrahatur igitur ergo vera patet quod et alias circa literam declarabitur. ¶ 2° nota matrices esse frigidas aut naturaliter aut

voluit ypocras intelligere sicut aliorum prin
cipalium evinctoria et [illegible] spiritus cerebri
evinctoria alia ut aures oculi et lingua
quia tamen plures superfluitates exonerantur
et manifestius expelluntur quia etiam ex illis
evidentius significatur humiditas cerebri ex
qua probabiliter arguitur humiditas totius
ideo de narium humiditate magis explicatam
fecit mentionem ¶ 2o nota per nares humi
das intelligendas esse nares a quibus nimi
te defluunt superfluitates per comparationem ad
corpus temperatum et hoc humanis super
fluitatibus humidis et aquosis potissime
existentibus ¶ 3o nota maliquo [illegible]
ad dandum intelligere quod hoc est verum quod
corpore in naturali sua dispositione tali existente
sive ex tempore sive ex generatione hoc
fuerit sive cum corpus esset actu egrum
aut neutrum ex inordinato regimine vel alia
causa non esset afforismus verus ¶ 4o
nota ~~[illegible]~~ humidum intelligendum esse
semen fluidum et aquosum ex quo licet im
mediate significetur superior complexione
testiculorum mediate tamen et proquanto
materia seminis secundum medicorum sententiam a mem
bris principalibus omnibus arguitur totius hu
miditas vel forte quia evidentius arguitur
humiditas cerebri cum plurima materie spermatis
secundum intencionem ypocratis decidatur a ce
rebro ut vicesima 3a semen enim decisum
a corpore convenienter sano debet esse com
pactum et globosum ut loco allegato
¶ 5o nota hec corpora facilius egrotare
egritudinibus materialibus scilicet humidis
[illegible] cum huius sit quod in toto est complexio
humida quare plures in toto superfluitates
suprahabundant que sunt materie egritudinum
similiter [illegible] ex hoc arguitur ex cerebro
plurimas catarrosam materias descendere
que plurimarum egritudinum potest esse causa ut [illegible]
3a allegato capitulo et inesue de apostematibus al
legato capitulo quia fluens ad stomachum et
intestina nauseam vomitum indigestionem
diarriam lienteriam causat ad pectus pulmo
nem guttur squinanciam tussim et tisim
et ventriculos cerebri epilensiam apoplexiam
ad nervos spasmum tetanum tremorem para
lesim stupore [illegible] ¶ Ex quibus patet ve
ritas conclusionis afforismi addo etiam
facit corpora quod per humiditatem talia corpora

reddantur magis passibilia ¶ 6o nota per
corpora contrario modo se habentia intellige
da esse corpora a quibus superfluitates non deflu
unt que possunt esse temperata et illa intel
ligere possumus [illegible] nares [illegible] una
[illegible] temperata ut corpora sicca que minus egrotant
[illegible] causas oppositas ¶
Utrum afforismus sit verus. Et ar
guitur primo quod non auctoritate
ypocratis 6o epidimiarum qui
videtur recte oppositum afforismi
ponere ¶ 2o nocumentum inanitionis deterius
est nocumento repletionis sed humidorum pec
catum est in repletione aliorum econtra igitur
etc. ¶ Confirmatur septima quarti tracta
tus 2o capitulo de extenuatione ubi ponitur no
cumentum pinguedinis minus esse nocumen
to siccitatis sive extenuationis ¶ 3o quia
humiditas est vite conformior quam siccitas
¶ 4o quia possunt equaliter labi ergo pari
esse equo mali lapsus ¶ Ad oppositum videtur
esse sententia afforismi et commenti et oppositio
quia complexio humida est passibilior
ideo facilius cadit in egritudines et facilius
in egritudines materiales humidas quam
siccior complexio licet complexio sicca
cum presentia multi humoris [illegible] et a te
pamento distante possit facilius egro
tare Ego ante postea non comprehendo
qualiter respondeant ad argumenta quia
certe non respondent ideo michi videtur respon
dendum quod non sunt nares humide et semen
notabiliter humidum nisi corpore in humido a tem
pamento multum lapso et cum hoc frigido
vel saltem sic quod humidum calidum excedat
ad bonum sensum et notum est talia corpora
facile egrotare etc. corpora autem a quibus
non defluunt etc. intelligenda sunt non ut
cum sicca quia non requiritur magna sicci
tas ultra temperamentum ut non defluant hu
miditates ut [illegible] multa frigiditas quia illa
etiam facit nares humidas quare etc. vel
dicere possumus quod hic comparat humida
flegmatica ad contraria scilicet sicca
colerica et hoc est verum ¶ Et tunc patet
solutio ad argumenta presertim ad pri
mum potest dici quod ibi comparantur ypocras corpora
humida et semen humidum quia humidum et
calidum calidis et siccis ut sanguinea me
lancolicis et colericis ¶ Aliter sic sanioria

pro conservacione speciei vel aliorum famorum quia
unius potencia ledi possit in illis propter gerent
multe materie nocive vel aliorum habentes
narres humidas i. per quas superfluitates cerebri
debite expelluntur quam siccitas habentes
i. inguinibus retinentur et hic semper intelligen-
dum est cum aliis partibus ¶ Ad alia vero te-
nendo responsionem secundam patet faciliter
solucio quia non video secundum primam responsionem
quomodo responderetur ad ista etc.

In longis dissinteriis / quod afforismus
est ista abstinencia est malum signum
in longis dissinteriis probatur
sic huiusmodi abstinencia est
causa multi defectus virtutis et cum hoc
significat pravam esse dissinteriam quod quod
vera patet quia et autem declarabitur etc. 2a
quod huiusmodi dissinteria cum febre est peius
signum probatur ut supra ¶ Primo nota
si abstinencia sit brevis et fiat abstinencia
i. abhominacio cibi hoc poterit esse propter
humores inficientes etc. sed postquam fuit
longa significat vel mala ulcera vel humo-
res totius esse corruptos cum in tanto tem-
pore purificari non sunt quare deterius sig-
num est in ipsa longa ¶ 2o nota per abstine-
ciam abhominacionem ¶ 3o nota est ma-
lum per viam signi et cause ut patet et de-
claratur in argumento ¶ 4o nota cum febre ad-
huc est peius quia per ipsam plus consumitur
virtus etc.

Q Creti fluencia ulcera etc. Iste
afforismus satis patet ex quo iuncto
videatur ipsum ¶

Dolores in lateribus etc. / quod affo-
rismus est ista dolores in lateribus pec-
toris et aliis partibus corporis
multum differentes antequam
cognoscantur sunt mali probatur huiusmodi
multa dilatacio impedit curam harum dolorum
quod quod vera patet quia et autem circa literam de-
clarabitur idem sexto epidimiarum et est
utilis et ampliatur ut patet ¶ Primo no-
tandum literam reperiri dupliciter una litera
habet ad cognoscendum alia litera habet
ad differendum et sub utroque sensu vera
est quod afforismum licet galienus secundum primam
exposicionem potissime videatur exponere
¶ 2o nota non solum de dolore afforismum
esse verum sed de qualibet disposicione preter

naturam periculosa vel infesta multum ad
se curam veniente dolore tamen tamquam disposicione
frequentissime occurrentem et a multis cau-
sis pendentem quare difficilior est eius cog-
nicio distincta. Stante etiam multum sufficien-
tem principaliter hic introduxit ¶ 3o nota
per dolores in lateribus maxime intelligendos
esse dolores circa pleuram sive pagniculum
tegentem costas interius in pectoribus max-
ime quadoque ad anteriorem partem ut in pe-
ripleumonia ¶ 4o nota hoc esse malum per viam
signi et per viam cause quia huiusmodi doloris
ignorancia causa est ut non debita applicentur
remedia ipsius doloris remotiva et per quod
quod dolor et eius causa figatur et fiat man-
sivus ut tandem corpus ad deteriorem dis-
posicionem perducat hoc autem est malum
item etiam malum est medico quia non potest
de futuro istum dolorem consequente pronosticare
¶ 5o est malum signum per viam signi pro
quanto significat varietatem cause aut causarum
facientium istum dolore et pluralitate et
nunc videatur unius maneriei et nunc alte-
rius aut simul confuse causas plures
dolores contingere ut causam pungitivam mor-
dicativam extensivam aggravativam et sic de
aliis hoc autem malum est etc. ¶ 6o nota de
dolore plures possimus habere noticias
unam generalem qua scimus quod est sicut
mala aut quod est fortis aut debilis aut continuus
aut interpolatus et secundum hoc faciliter quasi
semper ab infirmo et a medico per narracionem
infirmi cognoscitur ¶ 7o possimus de ipsa
noticiam habere specialem puta secundum speci-
ficam denominacionem eius scilicet secundum plu-
rium a specifica denominacione cause ut ad
sit pungitivus aut ulcerosus aut extensivus
aut aggravativus et sic de aliis aut calidus
fuit etc. et hoc modo contingit medicum dif-
ferre ad cognoscendum propter causas imperfecte
notabiliter tactas et tu considera bene ¶ 8o
nota licet in omnibus malum sit deterius tamen
est in una parte quam alia ut in parte nobi-
liori quam in parte minus nobili

B Efferia et circa vesicam etc. Iste
afforismus satis patet in comento
procedam ad alium ¶

Dolores et tumores etc. / quod iste
afforismus est ista dolores et tumo-
res superficiales circa ventrem ex

preter naturaliter et utroque modo aut per frigiditate
a naturali temperamento recedentem aut mul
tum ¶ Ad propositum hic est sermo de recessu tam
naturali quam preter naturam dum tamen sit
multus aut extremalis ¶ Iterum aut distem
perantia matricis qua mulier in etate iuventutis
aut consistentie redditur sterilis possit esse
naturalis alias declarabitur ¶ 3o nota per
matrices densas intelligere possumus po
stricturam pororum et orificiorum venarum
matricis qua prohibetur menstruum ad ma
tricem debite attrahi vel effundi quam yma
ginari possumus propter matricis intensam
frigiditatem cuius est densare / 2o intelligere
possumus spissitudinem eius aut corpulen
tiam aut profunditatem eius qua prohibetur
matricis debita collectio et coniugatio super
spermaticam materiam in ipsa receptam et
de qua verificaretur afforismus ¶ Et 2m hunc
modum salvaretur matricem esse posse frigi
dam et non densam licet econtra salvari posset
aliter ut videbitur in argumento ¶ 3o nota ma
trice frigida existente et densa multipliciter
impeditur conceptio primo quia caliditas
spermatis extinguitur vel saltem nimium
remittitur / 2o quia sperma non coquitur vel
digeritur frigiditate matricis concoctioni re
sistentem 3o quia menstruum infrigidatur
¶ 4o quia in parva quantitate ad matricem
attrahitur aut totaliter exsiccatur ¶ 5o quia
debita colligatio secundine ad orificia ve
narum matricis prohibetur propter venarum istarum
angustiam et parvitatem ex quibus patet ca
verificans primum afforismum ¶ Et quecumque
humidas ¶ 2o quod est ista quecumque habent ma
trices humidas non concipiunt probatur sic
quia in talibus semen id est spiritus seminis
infectus extinguitur quod quidem vera patet quia
et ante circa literam declarabitur et in co
mento sicut de semine in terra multum humi
da ¶ primo nota matrices posse esse humi
das aut substantialiter aut qualitative aut
madefactive ex quo primum et 2m patet ex quo
3m sicut si in matrice contineantur materie mul
tum humide madefacientes et lubrificantes
matricem ¶ Ad propositum 2o 3o non intelligitur
raro tamen reperitur multa humiditas qua
litativa in matrice sine madefactiva vel
unquam ¶ 2o nota excessus potest hic esse
parvus et magnus supposito primo est de

multum magno parvus enim licet difficul
tate generet impregnationis 2m omnem
qualitatem non tamen sterilitatem ut in glosa
videbitur et 2a 3m allegato capitulo potest econtra
esse naturalis et preter naturam et de quolibet
horum est sermo ¶ 3o nota propter multa ha
bentes matricem excessive humidam non con
cipiunt primo quia humiditas nimia debili
tat contentivam et matricem lubricat quare
non potest sperma debite retinere ¶ 2o
quia ex humiditate nimia fit nimia suf
focatio caloris naturalis spermatis sicut suffocatur
et extinguitur flamma ex humiditate ¶ 3o
quia menstruum quod attrahitur est nimis
humidum valde ineptum est debite constantie
requisite ad membrorum generationem
¶ 4o quia generantur cotilidones debiles
et non potest fieri debita in vistatio venarum
secundine ad orificia venarum matricis
taliter humide ex quibus omnibus impeditur
conceptio ut patere potest intelligenti ¶ Et
quecumque ¶ 9o 3a afforismum quecumque ha
bentes matrices siccas magis et arden
tes non concipiunt probatur sic quoniam
talibus est indigentia nutrimenti ergo
quod vera patet quia et ante probatur quia
ex nutrimenti indigentia corrumpitur
semen ¶ primo nota notanter dictum esse
siccas magis aut ad denotandum quod maior
requirit lapsus in sicco quam humido ut
impediatur conceptio et hoc non credo at
dixit magis ad denotandum huius excessum
non esse parvum sed magnum et hoc
puto verius vel forte hoc magis est in aliis
conclusionibus replicandum ut quecumque
frigidas et densas scilicet magis habent matri
ces et similiter humidas scilicet magis quam debe
ant ¶ 2o nota quod sicca existente matrice
paucificatur menstruum et humores quare
spermati deficit nutrimentum dictum in specie
nutrimentum quo foveatur et augeatur
et ex quo membra materialiter generentur
Alie possunt econtra esse cause ut siccitas
venarum matricis similiter et habentes
ardentes consumunt substantiam spermatis et
spiritum gignitivum evanescere faciunt
adhuc intus econtra sanguineum menstruum
quare fit insufficiens indigentia et per quamlibet
econtra ¶ Et quecumque non ¶ 9o 4a quecumque
matrices habent temperatas ex utrisque con

trarietatibus omnes tales sunt generative
alique sunt generative et non alique dis
temperate iam dicte quo temperate que in debito
nota et auctoritas patet intuenti ¶ Primo nota
quod per temperiem in utrisque non debemus intelli
gere in duabus qualitatibus contrariis dato
enim quod esset temperamentum media inter nimiam
caliditatem et frigiditatem non tamen est inde
generativa sed posset esse distemperamentum in
contrarietate altera scilicet in humido et sicco quo
pluribus in utrisque debemus intelligere utrasque
contrarietates scilicet inter activas et passivas
tali enim tempore stante non adest ex parte
mulieris conceptionis impedimentum ¶ 2o
nota per temperiem non esse intelligendam
temperiem iustitialem optimam nam tam fle
gmaticam quam sanguineam quam colericam
habentes matrices concipiunt sed per temperiem
intelligere debemus conceptionem non re
pugnantem quandam magnam habentem
longitudinem flegmaticas matrices et similiter
sanguineas et sic de aliis dividi in duas
partes quarum una est exterminaliter rece
dens a temperamento et cum illa non stat
potentia conceptiva Altera est non multum
recedens et hanc ipse nominat temperiem
quia licet non est nimia distemperies Et istius
summa hunc totaliter colligi potest 3o canonis fen
21a tractatu primo capitulo de signis steri
litatis et 7o breviarii et serapio capitulo
33o ubi presentis afforismi materiam distin
xit Et est utilis tam in arte pronostico quam
operativo Et amplius ut patet ¶

Similiter autem et in maribus res
ponsa quo quae non est operatur
est ista sicut in mulieribus propter
matricis distemperantiam fit ste
rilitas ita in maribus probatur sicut nimia
frigiditas et humiditas impedit conceptivam
virtutem ita viri impedit virtutem gene
rativam quo quo vera patet quia et auctoritas in pre
cedenti afforismo et commento declarati
sunt vel possumus dicere quod declarat assumptum
in afforismo distinguendo per causas sterilitatis
¶ Aut enim ¶ Circa quo nimia raritas corporis
est causa impeditiva generationis in ma
ribus sive sterilitas in maribus probatur
sic propter raritatem nimiam spiritus quo evolat
et non retinetur in spermate quare efficitur
sperma non prolificum quo quo vera patet

quia et auctoritas circa literam declarabitur ¶ Primo
nota per raritatem corporis intelligere possumus
primo corporis humani a quo decidit sperma
et sub hoc sensu a commentatore istius afforismi
quo probata est falsa ut videtur iuuamento
¶ 2o per raritatem corporis intelligi potest
raritas corpulentie ipsius seminis quia scilicet
sperma est fluidum et aquosum et ista rari
tas consequitur humiditatem nimiam et sub hoc
sensu possumus quo sustinere enim enim spiritus genera
tivus facilius resolubilis spermate nimis
fluido et tenui vel raro faciliter evolabit
debite autem digesto et globosato retinebitur
et ad locum conceptionis cum corpulento
seminis impellitur ideo res ¶ 3o nota ista
particula quod fertur ut non mictat semen
a commentatore exponitur quod compositoris af
forismi intentio fuerit quod spiritu trahente
movente trahatur corpulentum sanguinis
ad locum generationis ideo evolante spiritu non
mictit semen scilicet in matricem quod quidem non est
verum quia spiritus includitur in spermate ut
in eo conservetur et a resolutione prohibeatur
et cum hoc ut spermatis corpulentum sit sibi
velud vehiculum ad locum conceptionis de
ferens 2o potest exponi ut non mictat sper
ma scilicet spumosum in matricem quare non est
prolificum sed ista expositio deviente com
tatoris non est ¶ Aut propter densitatem ¶ Circa
quo densitas nimia est causa sterilitatis in ma
ribus probatur sic propter densitatem nimiam dif
funditur spermatis humidum ex loco genera
tionis quo quo vera patet quia et auctoritas circa literam
declarabitur ¶ Primo nota per densitatem intelligi
posse densitatem corporis quia scilicet spissitudinem
porosi corporis a quo sperma deciditur et sub
hoc sensu reprobatur quo a commentatore in
commento licet enim corpus esset valde den
sum staret tamen vasa spermatica esse con
venienter lata ad materiam generationis ef
fundendam ¶ 2o nota potest intelligi densi
tas vasorum spermatis et sub hoc sensu potest
concedi quo vasis enim spermatis nimis densis
id est constrictis et angustis quod maxime propter
superfluitatem siccitatis contingit licet etiam propter
frigiditatem humidum spermaticum quidem in illis
deberet recipi et ab eis effundi non recipi
tur effunditur sed potius per totum corpus extra
vasa illa spergitur et hoc intellexit per illud
quod dixit ex loco generationis diffunditur

Secundo propter defectum caliditatis spermatis qua non esset extensibile et vesicabile sicut requiritur in generacione secundum hec exposicio mulieris
concordat probacioni quam tangit Iohannes in afforismo 10 etc. Aut propter frigiditatem.
Quia ergo propter frigiditatem nimiam fiunt matres steriles probatur sic propter frigiditatem
nimiam non calefit sperma ita ut aggregetur ad locum huius generacionis ergo antecedens vera patet
quia et consequens satis deducetur. Primo nota propter frigiditatem non calefit sperma supple
debita calefaccione qua digeratur debita digestione qua ex eius corpulencia formatur
ea membra generentur iuxta sentenciam Galieni. Secundo nota aggregetur id est attrahatur enim
eius attraccio spermatis ad locum concepcionis calor perficiat ubi sperma est frigidum
non recipit impressionem calidi attrahentis ut aggregetur id est digeratur et constans fiat
digestione et constancia requisita ad membrorum formacionem ut declaratur est
supra capitulo de generacione embrionis etc. Aut propter caliditatem. Quia ergo nimia caliditas est causa sterilitatis in maribus probatur sic propter nimiam caliditatem fiet hoc
ipsum quod supra pertractatum est ergo antecedens vera patet quia et consequens circa literam declarabitur
vel declaratum est in inquimento ubi vide quod calidum congreget aut disgreget 10 etc.

Lac dare caput dolentibus malum. Ergo afforismus est ista exhibere lac
dolentibus caput est malum lac exhibitum dolentibus caput
auget capitis dolorem id est ergo vera patet
quia et consequens circa literam patebit idem colligitur
2o almansoris capitulo de lacte et a galieno capitulo de lacte et amesue de aggravantibus capitulo
de pectoris et 2o canonis capitulo de lacte. Primo nota per lac intelligere debemus superfluum
animalis scilicet femelle album in mamillis ex sanguine generatum unde et sanguis dealbatus dicitur
tus mesue ubi supra et ut infantis nondum natus in utero sic nativitatis et
usque firmetur et crescat eius virtus et fiat fortis ad digerendum cibum forte et
solidum 3a 3a tu declara hanc descripcionem. Et dicitur lac alentos grece quod latine
est album unde ysidorus 20 ethimologiarum capitulo primo dividitur autem lac in tres substancias
sensibiles et complexione sua ad invicem

differentes in partem scilicet aquosam serosam quam
quidam calide et quidam frigide complexionis
esse asserunt et butirosam temperamento attinentem licet ad calidum declinet et humidum
et caseales frigidam et quamvis totum aggregatum frigidum ponatur et humidum 2o canonis
allegato capitulo et etiam amesue 2o capitulo
ubi supra propter quod ponitur complexione
medium inter sanguinem et flegma ut de
simplici. Secundo nota lac multiplicem varietatem recipere scilicet animalium quia alterius nature
est asininum camelinum hominum ovium etc. Ex parte
etiam temporis quia aliud recens vel siccum
etc. similiter etiam ex parte preparacionis passionum et sic de aliis. Ad propositum sermo est
de lacte animalium quo generaliter utimur ut hominis
asine capre ovium etc. non aliqua extraordinaria
preparacione preparatum. Secundo nota per dare
intelligere possumus omnem modum administracionis vel in cibo vel in potu vel embrocacione et sic de aliis supposito de omnibus
est sermo vel puto intellectum ypocratis fuisse in solo potu. Secundo nota lac non competere dolentibus caput maxime dolore
materiali et pridem etiam alias materiales
cerebri passiones pacientibus ut epilenciam
vertiginem scotomiam litargiam etc. oportet
enim ex eadem causa eo enim quod lac est facile
in fumum transmutabile ad vaporem grossum
calore stomachi debili existente et fumosum
igneum calore stomachi forte existente nocet
dolentibus caput sursum ad cerebrum evaporando 10 non competit regulariter quo
tamen stat irregulariter et sumpta indicacione ab aliis quemadmodum potest ut ex multis dictis auctorum perpendi potest. Malum etc. Quia
ergo malum est lac dare febricitantibus probatur sic quia in febricitantibus facile totum
corrumpitur et in fumum igneum totum quertitur ergo antecedens vera patet quia quia exhibitum
febris augetur et eius materia et assumptum
circa literam declarabitur. Primo nota
per febrientes potissime debemus intelligere
febre materiali et intense febrientes
talibus enim potissime nocet materiam
fovendo et febrem intendendo quamvis
in aliis non multum intense fit notabile
nocumentum cuius causa tacta est scilicet
passibilitas et corruptibilitas eius eo enim
quod 2am partem facile evaporat et inflamatur

auget febrem eo vero quod facile corrumpit
et putrescit materiam febris augmentat
¶ 2º nota hoc totum intelligendum esse re
gulariter et indicatione sumpta a febre
sumpta enim indicatione ab alia dispositione
febri coniuncta competere potest ut in ptisi
ethica et huiusmodi etc. ¶ Et similiter ypo
¶ 4a 9a malum est dare lac habentibus
ypocondria inflata et subrugientia pro
batur quia per hoc augetur inflatio etc.
¶ Primo nota per ypocondria suspensa
intelligenda esse ypocondria inflata
que videntur tamquam tensa sursum propter
inflationem, per rugientia vero intelligit
habentia quendam sonitum obtusum cuius
causa est ventositas cum humiditate quemad
modum ut supra de accidenti et 2º pronosticorum
commento 29º et 9a huius commento 20
illius Quibus ypocondria subrugientia
etc. ibi vide que notasti ¶ 2º nota huius
modi subrugitum cum plurimum ad minimo
procedere calido exhibito lacte quod cum
sit natura frigidum et humidum inchoatum
frigidum et humidum et ventositatem gene
ratur quare etc. Suspensio non potest esse
apostema aut ventositas etc. ¶ Et siti
culosis etc. ¶ 4a 9a malum est dare lac
siticulosis probatur quia auget sitim
eo quod in fumosum vaporem convertitur ergo
9a vera patet quia et commentator declarat ¶ No
ta per siticulosos sitientes multum et fre
quenter propter dominium colere in eis exsic
cantis et sitim inducentis quibus lac in fumo
sitatem convertitur et corrumpitur quod etc.
¶ Et aliis vero ¶ 9a ya Lac est malum
habentibus fluxus fellcos sive coleri
cos probatur quia auget illos ¶ Nota
per secessus colericos fluxus quibus humor
colericus evacuatur huius causa convenientes
est primo quia fluxum auget/ 2º quia in
colericum transmutatur humorem ¶ 2º no
quod hoc debet intelligi in propria dispositione
exhibito aliquo enim modo preparato con
venire potest sicut preparatur cum calculis
fluvialibus incensis aut cum calibe ig
nito in lacte pluries extincta ut infra
3º almansoris capitulo de lacte quia per talem
ignitionem resolvuntur partes serose
et butirose inflamabiles et totum rema
nens remanet stipticum ¶ Et tertio nota

modum preparandi positum a mesue in suo
de appropriatis capitulo de ptisi quia vult quod in lac
te proiciatur circiter quintam partem de aqua
pluviali deinde extinguatur ferrum aut
lapides donec partes aque consumantur
dicitur etc. qualiter fiat lac acetosum ¶ Et
in acutis febribus ¶ Et quibus sanguis etc. sep
tima 9a habundantibus fluxu sanguinis
per inferius lac est malum probatur ut alia
etc. ¶ Nota ex fluxu sanguinis corpus
vehementer infrigidatur corpori autem cali
do competit lac 2º nota hoc est verum
esse de lacte in propria substantia exhibitum preparatum
tamen convenire potest ¶ Conveniunt vero
ptisicis/ alia 9a vel octava/ Lac convenit
ptisicis non multum febrientibus in lacte enim
aggregantur omnes intentiones que humide
sunt in ptisi quod etc. patet quia et commentator
literam declarabit ¶ Primo nota per ptisicos
ipse sumptos licet etc. ad alios possit am
pliari ¶ 2º nota in cura ptisis multe ap
plicantur intentiones ut mesue de appropriatis
et Avicenna 3º 10º capitulo de ptisi scilicet abster
gendi mitigandi et humectandi tam substan
tifice quam qualitative et consolidandi que
omnia in lacte reperiuntur primo abstersiva
virtus et lavativa qualitum ad serositatem pertinet
2º humectativa quantum ad eam qualitative
et substantifice quantum ad butirositatem
3º consolidativa et stiptica quantum ad ca
seum unde mesue preallegato capitulo
lac aggregat intentiones tres est enim
res cibalis et delecta minus et [illegible]
que sunt velocis conversionis in sanguinem
est enim sanguis bis coctus et melius ab
stergens ulcus serositatis virtute et ipsius
caseitatis virtute conglutinans ¶ Et tertio no
ta ut ex dictis sunt colligitur octo bo
nas proprietates lactis in ptisico/ primo facilis
est assumptionis 2º facilis digestionis 3º
cite penetrationis/ 4º bone nutritionis
5º humectativum/ 6º consolidativum/ 7mo la
vativum/ 8vo abstersivum et complexionis
temperativum quod comprehenditur sub genere bo
nitatis Ex quibus patet causa verificans
conclusionem ¶ Et febribus longis/ 9a 10 lac
competit febribus longis patet quia remo
vet dispositionem pertinentem naturam maxime ad
se curans vertente ¶ Nota iste sunt febres
longe cum multa corporis extenuatione

in precedenti afforismo / 2o intelligere possumus
simplicem punctionem apparuisse antequam
talis sanies precessit apparentia et de qua notum potest
verificari quod licet principalius 3o sanies videtur
intelligenda quod ¶ 2o nota quod malo et forti
existente vulnere ut in loco iam dicto ve-
hementi et fortissimo causatur dolor et humorum
agitatio commotio et inflatio propter quod sanies tunc
sit vulneris significat humores hos sic ve-
hementer agitatos et quasi furiosos factos
ad locum vulneratum non fluere sed ad aliquod
nobiliorum membrorum reperire quod propter totum corpus
ad nervosa membra spergi hoc autem est valde
malum et periculosum 1o quod vera ¶ Ex quo patet
primo causa verificans conclusionem afforismi
patet 2o ad veritatem non magnam precessisse
corporis evacuationem patet 3o merito dixisse
malis et fortibus si enim fuerit vulnus
debile et non malum non subsequente furore
non esset magnum malum patet ulterius ...
melius esse partem vulneratam apostemari
quam non apostemari ¶ Ex quo patet quod non semper
in principio apostematum repercussiva et apostema-
ta prohibentia esse applicanda fallit enim hoc
in multis casibus ut in casu afforismi et cum
totius principalis membri ubi materia fluens
sit venenosa ubi sit maxima in toto re-
pletio et materia fluens ad membrum sit
caloris suffocativa ulcerant autem sic materia
valde grossa frigida et sic de aliis ¶ Laxa
bona ¶ 2a quod est ista vulnera laxa sunt
bona probatur sic per laxitatem vulneris
iam dicti redditur corporis securum a spasmo
et aliis accidentibus pravis minatis circa
quod vera patet quia et antea circa literam declarabitur
¶ Primo nota per vulnera laxa intelligen-
da esse illa in quibus sanies effluit copiose
que metaphorice laxa dicuntur sicut enim
ventrem ex quo materie fecales plurime
effluunt laxum dicimus ita et vulnera sunt
laxa metaphorice denominanda ¶ 2o nota
ista sunt bona quia effluente laudabili
sanie significatur materiam ad locum vul-
neratum fluere et ibi vinci a calore naturali
et digeri / 2o etc. per sanies ista sunt lauda-
biles bonum est respectu eius quod esset si non
effluerent quia melius est materiam effluere
quam retineri ¶ Credo tamen per laxa in proposito
intelligenda esse potissime illa ex quibus
effluit sanies multa et laudabilis etc.

¶ Cruda mala ¶ 3a quod vulnera cruda
mala sunt probatur sic quia laxa sunt bo-
na etc. ¶ Primo nota per cruda intelligenda esse
illa ex quibus nihil effluit que cruda etc.
methaforice nominantur sicut enim ex re cruda
nihil digesti egreditur vel superfluitatis ut ex
pomo immaturo ex immaturo autem sic sic est
in proposito / vel forte dicuntur cruda pro quanto
significant materias fluentes ad nervos
cruditas esse quia calor sic non superat ut
ipsas possit digerere ¶ Contra autem dicuntur laxa
quia medicamina iam dicta bona sunt in
vulneribus iam dictis malis et fortibus et
¶ Contra per cruda infrigidativa et stiptica
et repercussiva que in principio fiant vulneribus sunt
mala ut declaratum est quod et si sit verum non
tamen vadit ad intellectum ypocratis et gali-
ni ingenio non dicendum cruda ad intellectum
datum esse mala pro quanto significant cru-
ditatem materiarum fluentium ad vulnera
et ad potentiam virtutis ad ipsam digerendam ¶
Contra vero laxa bona sunt ¶ Idem colli-
get 3o tractatu 3o capitulo primo ¶ Est utilis in
actu practico et ampliatur ut patet ¶

P osteriora capitis / 4o afforismus est
ista recta vena fiant incisa iu-
vat posteriora capitis dolentia
probatur sic phlebotomia apertione
vel incisionem evacuatur causa doloris quod quo
vera patet quia et antea declarabitur circa literam
similis sententia colligitur 2o practice primo capitulo
et primo terminarii capitulo 6o et prima 3i capitulo
de cura sode calide ubi ad literam inquit
¶ Minutio vene que est in fronte sed confert
in soda ipsa namque est vena cuius flebo-
tomia plurimis egritudinibus capitis extirpat et etiam
ut in hoc dolore attendatur pars una per fi-
eri lateris posterioris vena que est lateris
anterioris minuet et colliget primo capitulo 2o ubi
inquit quod vena que est inter duo supercilia
flobotomata confert gravitati capitis et
ipse ille que est in posteriori parte capitis et
gravitati oculorum et est utilis afforismus
in actu operativo ut patet ¶ Et ampliatur
non solum quia est parte posteriori sed etc. sin-
ciput capitis preservante antiquum et do-
lorem oculorum ut colliget primo allegato capitulo
¶ Primo nota per posteriora capitis intelli-
gendum esse partem illam capitis que occi-
put dicitur distinctam a sinciput ¶ 2o.

nota per dolorem intelligendum esse malam in materialem cum non conveniat ut sic per flobotomiam curari licet per accidens possit competere et hoc ubi in mala complexione calida sine materia adsit repletio et dispositio humorum ad raptum et inflamationem tunc enim in casu isto ad preservandum competeret flobotomia ut colligitur primo 3m allegato capitulo Quarto nota quod stante hac dolore potest flobotomia competere aut gratia diversionis aut evacuationis materie a loco ad preveniendum ne materia ad locum trahatur dolentem et propter quod hoc competeret Quinto nota per venam rectam frontis intelligere debemus venam quandam magnam inter duo supercilia existentem a qua plurimi ramificantur rami quorum aliqui tendunt ad partem capitis posteriorem quidam vero ad oculos quidam ad tempora et sic de aliis et propter hoc huius incisio vene flobotomia confert dolori in parte posteriori capitis contra aut temporis aut emigranee maxime potissime sanguinee et oculorum dolori ut obtalmie et sic de multis aliis propter quod Avicenna primo 3m allegato capitulo ipsa namque est vena cuius flebotomia plurimum egritudinum capitis extirpat ex quibus patet causa verificans afforismum Sexto nota ad veritatem afforismi requiri tres conditiones prima quod materia a qua pendet dolor sit sanguinea aut sanguini multum admixta 2a quod corpus non sit nimis plectoricum si enim sic foret possemus hanc venam flobotomando nimiam materiam ad locum lesum attrahere ad quem intellectum sic retulit Avicenna 2a primi capitulo 3o de quando et qualiter evacuare oportet quod intendens divertere non debet a capite deorsum in sinistram divertere ne novam materiam ponat in fluxum ad locum illum quod intelligitur ubi materia plurima fuit/ 3a conditio quod materia non sit venenosa tunc enim non est per partem contrariam sed per partem patientem evacuandum

Rigores quidem incipiunt etc./ quarta particula istius afforismi est ista Rigores in mulieribus incipiunt magis ex lumbis ascendentes per dorsum ad caput probatur sic mulieres sunt viris ex natura frigidiores et maxime circa partes iam dictas ergo quo vera patet qua et dicta ca literam declarabit Primo nota per rigorem intelligendum hic motum membrorum contrarium propter motum humorum velociter sparsi supra musculos et lacertos et non solum huiusmodi rigorem sed etiam typum quemlibet et febrem antecedentem ut frigus hominis in principio etc. de hiis enim omnibus verus est afforismus ut patet Secundo nota quod aliquo afforismus potest habere intellectum duplicem primus est quod rigores in mulieribus magis incipiunt ex lumbis quam ex aliis partibus corporis et hunc sensum non puto esse verum tamen cum alie partes ut exime sint frigidiores et densiores lumbis frequentius ex aliis partibus quam ex lumbis incipiunt rigores 2us intellectus esse potest ut per quem comparentur mulieres viris in tali inceptione rigorum ex lumbis ut sit sensus quod magis in mulieribus incipiunt rigores ex lumbis etc. quam in viris et sub hoc sensu videtur quod concedenda et sic videtur exponi a commentatore in commento et exponitur magis id est intensius et frequentius Tertio nota quod stante in membro debita dispositione ad sentiendum tres potissime videntur cause impedientes rigorem vel removentes aut diminuentes prima fortitudo virtutis membri/ 2a caliditas membri/ 3a raritas membri propter enim fortitudinem expellit materia ad partes debiles propter caliditatem subtiliatur calefit et resolvitur materia et non retinetur quare non sic causat rigorem sicut in membro vel corpore alio vel aliter se habente propter raritatem transpirat materia quare etc. que cause 2m plurimum in viris magis quam in mulieribus reperiuntur quia aliis paribus habitudo viri semper est calidior fortior et rarior id est porosior tota habitudine mulieris/ 2o quod iuxta lumbos renes vel musculos illos circa renes existentes vulgariter lumbos dictos vel parum distantes situatur matrix in muliere que est membrum frigidum igne membrorum cum sit nervea vel ligamentalis 2a 3m capitulo primo in viris autem non est ita Et colligitur hec causa a commentatore libro epidimiarum libro 3o Et ex isto patet causa verificans conclusionem Quarto nota licet ita sit 2m plurimum potest tamen contingere et de facto contingit oppositum primo eo quod contingit aliquam mulierem aliquo viro ce

existentes sunt leviores profundis vel profundioribus probatur quia huiusmodi dolores sunt in parte grossiori a principalibus distanciori quibus etiam melius possunt remedia applicari ergo questio vera patet quia et autor circa literam declarabit. Primo nota non solum dolores sed etiam omnem aliam dispositionem preter naturam intelligendam esse. Secundo nota per tumores omnia apostemata cuiuscumque materiei fuerint et hoc aliis partibus. 3º nota per ventris concavitatem membra naturalia contenta. Quarto per superiores superficiales per inferiores profundos ut concavitatem ingruento. Primo nota hos esse leviores etc. primo quia exteriores partes ut plurimum ignobiliores sunt. Secundo quia sensibiles. Tertio quia melius possunt remedia eis applicari. Quarto quia interiores sunt calidiores quare ex dolore in apostemate magis inflamant et sic magis nocumentum augent. Quinto quia a principalibus membris sunt distaliores. Ex quibus etiam patet veritas affonsim.

Idropicis que nascuntur etc. 9º iste affonsim est ista: vulnera in ydropicis non faciliter sanantur. Probatur sic in ipsis habundat humiditas superflua mala vulnerum prohibens sanationem ergo questio vera patet quia et autor circa literam declarabit. Idem colligitur 10ª 3ii capitulo de ydropisi et 9ª quarti 3º tractatu capitulo primo. Et est utilis et ampliatur non solum ad ydropicos sed etiam ad alias egritudines etc. Primo nota per ydropicos cuiuscumque speciei ydropisis potissime tamen de aschite et yposarcha. Secundo nota per vulnera solutiones omnes continuitatis in natas sive ab intrinseco vel extrinseco illatas. Tertio nota tarde sanari propter defectum caloris naturalis debentis carnem regenerare ex debilitate epatis propter etiam aquositatem nutrimenti propter etiam superfluitates multas consolidationem impedientes etc.

Late pustule non valde etc. 9º affonsim istius est ista: late pustule non sunt magni pruritus causative. Probatur sic materia ipsarum est minus acuta et ideo sic minus puncta ergo prima questio vera patet quia et autor circa literam declarabit. Idem septima 3ii tractatu 3º capitulo de scabie ad principium. Et est utilis et ampliatur ut patet. Primo nota per pustulas bothor sive apostemata parva intelligenda ut variole morbilli verruce et pori. Secundo nota hec pustule ut 2ª primi doctrina prima capitulo de egritudinibus compositis multipliciter distinguuntur. Primo ex parte materie quia quedam ex calida quedam ex frigida quedam sanguinee quedam colerice quedam ex mixta ut morbille quedam ex flegmatica dicta ampulle quedam ex melancolia dicta verruce quedam ex ventositate dicte inflationes. Differunt etiam ex parte figure de quo impositus est sermo quia quedam acute eminentes quedam late mediocriter eminentes. Tertio nota materia faciens pustulas dum elevata vel a virtute exterius expellitur propter eius subtilitatem et acuitatem in uno loco quare fortem causat pruritum existente autem latiori significat materiam grossiorem et frigidiorem quare inde conmentum. Affonsimi decimus et undecimus patent. Sequitur duodecimus.

Emoroydas sanante etc. 9º istius affonsim est ista: periculosum est sanare emoroydas antiquas si non una ipsarum derelicta. Probatur sic ex tali sanatione periculum est corpus incidere in ydropem aut ptisim aut maniam ergo questio vera patet quia et autor circa literam declarabit. Idem 10ª 3ii capitulo de signis emoroydarum et est utilis in actu practico ut patet et ampliatur etc. Primo nota per emoroydas equivoce tria importantur. Quandoque enim intelligunt auctores per emoroidas venas aliquas ad anum terminatas quandoque illarum apertionem vel apostemationem quandoque proprie intelligitur fluxus sanguinis. Emor enim grece latine sanguis et roys fluxus unde emoroydes id est sanguinis fluxus qui tamen restringitur ad conmencientem apertionem venarum in ano. Secundo nota per emoroidas sanari intelligi debet hunc fluxum removeri aut prohiberi quod multipliciter fieri potest maxime autem cum hora venarum constringentibus et sic potissime intelligitur hic. Tertio notandum non tantum dictum esse antiquas ad denotandum quod materie huiusmodi naturaliter declinant oblongam consuetudine ita quod natura solita est per emoroidas suas superfluitates fecales evacuare ubi enim natura non sic esset solita non haberet tantam evidentiam affonsimus. Quarto nota unam relinqui oportere ut sanguis non totus qui expellebatur

retineatur secundum quod salse pars seculentior et grossior expellatur ¶ Tertio nota quod cum per fluxum emoroidarum evacuatur sanguis melancolicus et feculentus ad propriam constrictionem sequitur huius sanguinis retentio secundum plures quem sanguis ad epar regurgitans potest esse causa apostematum duri epatis et extinctionis caliditatis eius ¶ Item melancolia multa secundum ad iuncta fortitudine eius frigoris ad quod sequi potest ydropisis fluens iterum hic superfluus sanguis adveniens pulmonibus potest esse causa fracture vene et potissime in preparatis adhuc quare consequi potest ptisis ad cerebrum non perveniens potest esse causa melancolie cum sanguis hic melancolicus a quo primus vapor elevatus spiritu commixtus reddit spiritum silvestrem quare et mutantur cogitationes a naturali cursu et per consequens etc. ¶ Ex quibus patet veritas afforismi vide amarsilio quia clara sunt etc.

Singultum habet etc. Iste afforismus satis patet et alii omnes sunt plani usque ad illum vesicam incisam etc. vide in marsilio.

Cui vesicam incisam. Iste afforismus est iste malum est vesicam esse incisam aut cerebrum aut cor aut dyafragma aut aliquod gracilium intestinorum aut ventrem aut epar probatur sic talem incisionem impossibile est sanari et ad impossibilitatem eius sanationis sequitur mors ergo etc. quia est nota et ad litteram declarabitur idem quarta quarti secundo capitulo et est utilis in actu pronostico et ampliatur ad proportionabilia membra ¶ Primo nota non solum verificabilem conclusionem afforismi de membris in afforismo enumeratis sed de multis aliis quorum operatio est necessaria ad individui vite conservationem in toto ut splen cistis pulmo et nucha et sic de multis aliis membris ista tamen hic solum pro exemplo introduxit ¶ Secundo nota vesicam incisam non consolidari cum duabus conditionibus prima ut incisio sit magna et notabilis secunda quod sit in substantia nervea vesice et non carnosa incisio cum facta in collo vesice quod carnosum est in extractione lapidis frequentissime consolidatur ut experimenta patet ¶ Est autem hoc verificabile primo quia cum sit nervosum membrum nocumentum

quod est continuatum cerebro et nuche et reumatibus ex ipsa fit vehemens dolor multiplicans virtutem debilitans propter superfluitates serosas acutas solitis partibus occurrentes ¶ Tertio nota de incisione in cerebro ut in commento et ponit duplicem scilicet penetrantem et non penetrantem supposito est sermo de penetrante usque ad ventriculos non penetrante enim curari contingit licet raro et commentator in commento ¶ Quarto nota de corde verum est sive penetrans sive non penetrans dum tamen sit notabilis cum propter sensibilitatem membri et inflamabilitatem sanguinis et spiritus et transitum eius de dyafragmate etc. patet si notabilis fuerit propter motum enim eius non recipit consolidationem sicut de pulmone alias dictum est de intestinis gracilibus patet propterea quia sunt valde exanguina et gracilia videntur etc. habere aliquid carnositatis licet de ipsis etc. verum sit si multum notabilis fuerit similiter de ventre licet dici posset quod subvenire comprehendi possunt intestina grossa quia in compositione sua et complexione magis stomacho vicinantur de epate etc. verum est si fuerit solutio in epate magna per quam magne et notabiles vene epatis deperdantur vel incidantur tanto enim fit sanguinis fluxus quod prius quam restaurari possunt moritur eger etc.

Quando incisum fuerit os etc. conclusio huius afforismi est ista quando incisum fuerit os aut cartilago aut nervus aut maxille tenues aut preputium non crescit neque agglutinatur in talibus enim est virtus debilis et nutrimentum resistens consolidationi ergo non vera patet quia et ad litteram declarabitur idem quarta quarti capitulo primo et prima primi capitulo de membris et plures alibi et est utilis et ampliatur ut patet ¶ Primo nota per incisionem intelligendum esse hic solutionem continuitatis que est cum deperditione notabilis partis vel ubi solutio est valde magna et penetrans ¶ Secundo nota ut quarta quarti capitulo primo in genere membrorum nostri corporis reperiuntur extrema et medium in facilitate et difficultate restaurationis proportionabiliter duritiei et mollitiei ipsorum membrorum in duritie autem extremum est os in mollitie est caro et in medio sunt cartilagines

nervi etc. ancora aliqua sunt magis pro
pinqua extremo mollicie et aliqua duri
ciei et secundum hoc habemus extrema et me
dium in facilitate et difficultate consolidati
onis et continuationis quedam enim facillime
ut caro quedam difficillime ut os quedam
medio modo et alia cartilaginea quorum aliqua
plus accedunt ad os et aliqua minus ¶ 3o
nota causas facilitantes unionem in membris
solutis esse multiplices prima mollicies
quare facilius fit in instanti 2a fortitudo
caloris quare multum nutrimenti potest
attrahere et multum convertere 3a facili
tas nutrimenti vel aptitudo ad conversionem
que omnia in carne reperiuntur est enim mol
lis calida et humida et nutritur sanguine
faciliter transmutabili etc. Contra vero os
ex quibus patet esse difficulter unibile
est enim durum propter quod difficilius fit in insta
nti et difficilius applicatio partium solu
tarum ex sanguine et pauci caloris unde et
modicum sufficit attrahere nutrimenti
cum etiam nutrimentum est grossum terre
um difficile transmutabile quare etc.
Ex quibus patet quod os et spermatica
membra soluta difficulter uniuntur et os
difficillime et sicut aliquod membrum plus
appropinquat nature ossis ita difficilius u
nitur ¶ 4o nota preter causas dictas re
periri alias accidentales ut motus mem
bri ut in pulmone et arteria accidentia
supervenientia ut in corde et partium solu
tarum elongatio ut in nervo soluto contingit
¶ 5o nota in membris dictis dupliciter unionem
contingere fieri unione uno modo per viam
prime intentionis scilicet quia parte revertantur
unione tali quali prius unite erant 2o
per viam 2e intentionis quia scilicet loco
deperdite partis regeneratur aliquid quod
suppleat vices eius diversum tamen ab
illis et illud quandoque appellatur porus sar
coides Ad propositum hic intelligitur primo
et hec [illegible] invenitur ut 3o tegni et is
tam conclusionem volunt [illegible] allegato loco
aut patet patere ex dictis facta enim so
lutione notabili ex qua notabilis deper
ditur pars [illegible] multum [illegible]
debilitatur virtus eius et nutrimentum
eius est grossum et calor debilis et suba
dura etc. ¶ Sequitur tunc per [illegible]

afforismi ¶ Sunt essent multa dicenda de
quibus habetur 3 tegni primo et ideo obmitto
Melancholici [illegible] etc. iste aphorismus
et omnes sequentes patent usque
ad 16m s. illum Quibuscunque
in acutis causis etc.
Quibuscunque in acutis causis etc.
Iste aphorismus est iste Quibuscunque
corporibus in causon fit tre
mor alienatio solvit i. e. signum
solutionis tremoris probatur per huiusmodi
alienationem significatur resolutionem materie
facientis tremorem ergo 3o nota per quam et
4m circa litteram declarabit Item 2a 3a
capo de tremore in fine et prima quarti
capo de causone in fine et est utilis et am
pliatur ut patet ¶ Primo nota quid per
causonem intelligi debeat ¶ 2o nota quod
tremor de quo in proposito est sermo causatur
ex subito motu materie acute mordi
cative vel pungitive super musculos et
lacertos quare virtus percipiens nocu
mentum forti concussione movet membra
sicut patet in principio huius capituli ergo
causa excitans est materia illa talis mo
tum vero faciens est ipsa virtus ex
quo patet quod quanto ipsa virtus est fortior
et materia est acutior et maior magis
impressiva tanto aliis paribus est rigor
fortior ¶ 3o nota per alienationem in propo
sito intelligendum esse permixtionem ratio
nis que in causon aphorismi consequitur motum
materie vaporose colerice ad cerebrum
et permixtionem eius cum spiritibus quare
etc. ¶ 4o nota ad veritatem aphorismi pro
babilis oportet supponere alienationem
esse levem si enim esset valde fortis sig
nificaret magnam lesionem principalis me
mbri et esset significatio mala ¶ 5o nota
per tremorem superveniente causon sign
ificatur materiam que erat intus venisse ex
pelli si ergo superveniat significatur plenior
materie expulsio ita quod venie perfecte ab
hac materia [illegible] quia signifi
cat materiam esse tantam quod necessario pars
eius vomitatur cerebro significat etiam
nervos extremitate calefieri quare et su
per calefactio [illegible] cerebro ex qua in
[illegible] fit alienatio ergo alienatio fit
levis et virtus fortis remaneat est signum

bonum significans completam [illegible] dissipationem et materiei consumptionem quare etc. ¶ Ex quibus patet veritas conclusionis hoc volunt. Amplius aliqui arguunt contra galienum 2a 2i allegato capitulo dicens dixit Et ypocras quidem dixit cum accidat in febre causonide tremor fit sensus permixtio resolvit eam ab ipso galienus vero concessit hunc afforismum dicens non est mens quem modum non fit et sexta quarti allegato capitulo Et ypocras quidem dixit quod si alicui accidat in febre causonide tremor fit permixtio mentis resolvit ab ipso tremor Et est simile ut sit illud quod carbones calefit valde et calefiunt valde et est simile ut sit illud causon et sit permixtio mentis et resolvatur ab eo per tremorem per expulsionem materiei ad nervos et panniculos sicut diximus superius potest esse signum causandum tremorem ita quod ut in textu velle. Amplius in litera etc.

Eunuchi non podagrizant etc. 9o afforismum istius est ista Eunuchi non podagrizant neque calvi fiunt probatur sic Eunuchis deficit causa podagre et calvicie ergo non [illegible] patet quia et antecedens circa literam declarabitur. Idem 22a 3i capitulo de doloribus iuncturarum et specialiter quantum ad secundam partem ab ypocrate in libro de humana natura et vita primo 3o tractatu primo capitulo de nocumentis coitus et septima quarti capitulo 2o Et [illegible] istius afforismi Et ampliatur ut patet ¶ Primo nota per eunuchos intelligendos esse illos qui carent testiculis sive ex tempore castrati fuerint sive a generatione spadones ¶ 2o nota non esse intentionis ypocratis Eunuchos nullo modo incurrere podagram sed cum certis conditionibus posito scilicet quod in cibo et potu debite utantur regimine ipsis namque in cibo et potu male rectis contingens est ipsis podagram et alios iuncturarum dolores incurrere ¶ 3o nota licet cause dolorum iuncturarum ut podagre ab auctoribus multipliciter distinguuntur ut debilitas iuncturarum innata superfluitas cibi et potus et maxime vini inordinata assumptio et super vacuitate inordinatus motus coitus et sic de aliis quia tamen tempore ypocratis homines ordinata in cibo et potu utebantur dieta ut sic corpore et delicate viverent frequentem autem tamquam nimie magis eos allicientem magis coitum aut hunc potissimam causam podagre et dolorum iuncturarum coitum estimavit ypocras propter quod non utentes coitu illis temporibus raro vel numquam podagra et iuncturarum doloribus molestabantur. Unde et propterea protulit afforismum dicens Eunuchi eo quod a coitu penitus vacant non podagrizant ¶ Ex quo patet primo causa veritatis conclusionis afforismi pro prima parte patet 2o quod non solum ad eunuchos sed etiam ad alios debite abstinentes a coitu ampliatur afforismus ¶ 4o nota capillos de capite cadere multis de causis fieri primo uno ex causis preter naturam ut est adustio ignis vel aque ferventis aut causa preter naturam intrinseca ut humor corrosivus materiam pili corrodens sicut in alopicia contingit et tales capillorum defectus non appellantur calvicies quibus autem proveniunt ab intra a causa naturali et hec causa potest esse multiplex ut septima quarti 2o capitulo. Prima causa potest esse multa frigiditas naturaliter poros firmissime constringens et prohibens generationem quare pili existentes cadunt et non generantur novi multa cum frigiditas poros constringens unde prohibet vapores [illegible] 2a humiditas nimia est poros claudens sicut in infantibus et [illegible] esse in [illegible] et mulieribus non in superiori parte pili generantur 3a causa potest esse nimia siccitas quare cutis fit testea et dura non recipiens materie penetrationem et cum hoc est materiam ex diminuens paucificata cum materia paucificatur cutis et pili 3a causa pendens ex hac est nimia elongatio cerebri a cranio quare non humectatur cranium sed exsiccatur et quod cutis Alia causa caliditas nimia materiam consumens et hec non operatur illud nisi perducat corpus ad siccitatem nimiam Alia causa nimia pororum latitudo quare non retinetur materia ex qua generandus est pilus Ad propositum licet omnes iste possint esse cause tamen potissima consequitur coitum super fluum quia ergo in eunuchis adest humiditas pilos conservans et fovens et sufficienter cutis [illegible] hinc est quod eunuchos dixit non calvos fieri Ex quo patet causa veritatis afforismi quantum ad [illegible] ¶ [illegible]

dubium per castracionem corpus preparatur
ad podagram ergo etc. Ad oppositum arguitur sic quia
totum corpus vehemencius infrigidatur et
per consequens accidentaliter humectatur ergo in ipso
plurima habundant flegmata et cum hoc
in virtute et toto corpore debiles sunt etc.
¶ Confirmatur sicut in forte cum anno in-
trat libra sub flegmate quam calor fortis
debilitet inviscat et prohibeat fluere ad iunc-
turas et tunc per castratos crescit humiditas
flegmatica et calor debilitabitur ergo pro-
babilius non potest prohibere etc. ¶ Secundum
dubium quare calvi fieri debeant inventi castra-
cionis si primo habuerunt capillos paucos
propter habundanciam frigidi et humidi hiis enim
castratis superfluit humidum et calor deficit
ideo etc. ¶ Ad primum dicitur concedendo quod
corpus per castracionem ad podagram prepa-
ratur non tamen sic sicut per superfluum coy-
tum. Ex quo patet quod non castratus nimio utens
coitu magis preparatur ad podagram quam cas-
tratus. ¶ Pro confirmacione prima dicitur
quod mulier carens menstruis magis est podag-
ra quam superfluo utens coitu. ¶ Pro alia
confirmacione dicitur similiter. ¶ Ad secundum dicitur
est ipsos calvos quamvis fieri quia tamen hoc
valde raro contingit propter hanc causam scilicet
frigiditate et humiditate solo non procedit
contra dicta quare etc.

IV

